

Budsjett-innst. S. I

(1999-2000)

Innstilling frå finanskomiteen om Nasjonalbudsjettet for 2000 og forslaget til statsbudsjett medrekna folketrygda for 2000

St.meld. nr. 1 (1999-2000), St.prp. nr. 1 (1999-2000),
St.prp. nr. 1. Tillegg nr. 1-12 (1999-2000) og
forslag oversendt frå Stortinget 13. oktober 1999

Til Stortinget

1. INNLEIING

Komiteen, medlemene frå Arbeidarpartiet, Dag Terje Andersen, Berit Brørby, Erik Dalheim, Ranveig Frøiland, Trond Giske, Tore Nordtun og Hill-Marta Solberg, frå Framstegspartiet, Siv Jensen, Per Erik Monsen og Kenneth Svendsen, frå Kristeleg Folkeparti, Randi Karlstrøm, leiaren Lars Gunnar Lie og Ingebrigt S. Sørfohn, frå Høgre, Børge Brende, Per-Kristian Foss og Kjellaug Nakkim, frå Senterpartiet, Jørgen Holte, frå Sosialistisk Venstreparti, Øystein Djupedal, frå Venstre, Terje Johansen, og frå Tverrpolitisk Folkevalde, Steinar Bastesen, viser til at det i forretningsordenen for Stortinget § 19 m.a. står dette når det gjeld oppgåvene til finanskomiteen:

"Senest den 20. november skal finanskomiteen avgj innstilling (Budsjett-innst. S. I) om nasjonalbudsjettet og statsbudsjettet, med forslag til rammevedtak for bevilgningar i samsvar med inndeling i rammeområder fastsatt av Stortinget i henhold til § 22 tredje ledd."

Komiteen viser når det gjeld inndeling av statsbudsjettet i rammeområde til vedtak i Stortinget 19. oktober 1999, jf. Innst. S. nr. 2 (1999-2000) Innstilling fra arbeidsordningskomiteen om fordeling til komiteene av de enkelte kapitlene i forslaget til statsbudsjettet for 2000, jf. også avsnitt 3.2. i denne innstillinga.

Komiteen viser til at det 5. november 1999 vart lagt fram 12 tilleggsproposisjonar til St.prp. nr. 1 (1999-2000).

Referatet frå møtet i Stortinget 16. november 1999 syner korleis forslaga under dei aktuelle kapitala i tilleggsproposisjonane er fordelte til dei ulike rammeområda og komiteane.

Kopi av dette referatet følgjer som trykt vedlegg 1 til denne innstillinga.

Komiteen har 13. oktober 1999 mottatt følgjande brev frå Stortingets Presidentskap:

"Stortinget har i dag ved behandlingen av Hans Majestet Kongens tale til det 144. Storting ved dets åpning og melding om Noregs rikes tilstand og styring besluttet å oversende følgjende forslag fra Carl I. Hagen på vegne av Fremskrittspartiet til finanskomiteen:

"Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om retningslinjer som reelt sikrer at Folketrygdens grunnbeløp utvikler seg på linje med den alminnelige inntektsutvikling."

"Stortinget ber Regjeringen fremme de nødvendige lovforslag som sikrer lavtlønnede rett til sykelønn fra 1. januar 2000."

Komiteen viser når det gjeld behandlinga av desse forslaga til kapittel 8 i denne innstillinga.

Komiteen viser til at følgjande brev frå finansministeren følgjer som trykte vedlegg til denne innstillinga:

- 22. oktober 1999:
Rettelser i St.prp. nr. 1 (1999-2000)
Statsbudsjettet medregnet folketrygda
(Vedlegg 2)
- 25. oktober 1999:
Rettebrev for St.prp. nr. 1 (1999-2000)
Skatte-, avgifts- og tollvedtak
(Vedlegg 3)

- 26. oktober 1999:
Trykkfeil i St.meld. nr. 1 (1999-2000)
Nasjonalbudsjettet 2000
(Vedlegg 4)
- 2. november 1999:
Innsparing legemidler: 130 mill. kroner
(Vedlegg 5)
- 5. november 1999:
Budsjettforlik mellom regjeringspartiene og
Arbeiderpartiet – poster med anslagsendringer
(Vedlegg 7)
- 12. november 1999
Forslaget til statsbudsjett for 2000 (pkt. A, B og E)
(Vedlegg 8)

Komiteen viser videre til at innlegg fra finansministeren under høring i komiteen 4. november 1999 følger som trykt vedlegg 7 til denne innstillinga.

2. NASJONALBUDSJETTET FOR 2000

2.1 Hovuddraga i den økonomiske politikken og utviklinga

2.1.1 Samandrag frå St.meld. nr. 1 (1999-2000)

Nasjonalbudsjettet 2000 presenterer Regjeringens opplegg for den økonomiske politikken i 2000 og anslag for den økonomiske utviklingen de nærmeste årene.

Regjeringens økonomiske politikk skal legge til rette for arbeid til alle og en forvaltning av naturressurser og miljø som er forsvarlig i et langsiktig perspektiv. Oljeformuen må forvaltes slik at også framtidige generasjoner får nytte godt av den, og slik at det ikke skapes for sterkt press i norsk økonomi. Regjeringen legger vekt på å opprettholde en spredt bosetting og vil gjennom den økonomiske politikken søke å bremse den sentraliseringen som har funnet sted de siste årene.

Velferdssamfunnet skal utvikles videre og bidra til trygghet for familier og enkeltmennesker, og gi muligheter til utfoldelse i de ulike fasene av livet. Det skal blant annet sikre gode utdanningstilbud, behandling og pleie ved sykdom og økonomisk trygghet ved alderdom, uførhet og arbeidsledighet. Dette forutsetter en tilstrekkelig stor offentlig sektor, der tjenestetilbudet videreutvikles og effektiviseres.

En sterk økonomi er en nødvendig forutsetning for velferdssamfunnet. Den økonomiske politikken må bidra til en stabil økonomisk utvikling med høy sysselsetting og lav arbeidsledighet.

Regjeringens økonomiske politikk er basert på følgende hovedelementer:

- Finanspolitikken har et hovedansvar for å stabilisere utviklingen i etterspørselen etter varer og tjenester.

- Pengepolitikken rettes inn mot å stabilisere kronens verdi overfor europeiske valutaer.
- Det inntektspolitiske samarbeidet skal bidra til moderat pris- og kostnadsvekst.
- Strukturpolitikken skal bidra til at arbeidskraft, kapital og naturressurser forvaltes best mulig.

Hovedutfordringen i den økonomiske politikken nå er å få pris- og kostnadsveksten ned på samme nivå som hos våre handelspartnere. Dette er nødvendig for å opprettholde høy sysselsetting og lav arbeidsledighet, samt unngå en særnorsk høy rente i årene framover.

Under oppgangskonjunkturen på 1990-tallet bygde det seg gradvis opp pressproblemer i norsk økonomi, med mangel på arbeidskraft i flere sektorer. Dette bidro til sterk lønnsvekst. I fjor økte lønningene i Norge med 6,2 pst., som var om lag dobbelt så mye som hos våre handelspartnere. Også i år vokser lønningene i Norge betydelig mer enn hos handelspartnerne. Den høye lønnsveksten har bidratt til tap av konkurranseevne. Fra 1994 til 1999 anslås en forverring i industriens kostnadsmessige konkurranseevne på over 7 pst.

Det er derfor svært viktig at lønnsveksten allerede neste år kommer ned på samme nivå som hos våre handelspartnere, som anslås til i overkant av 3 pst. Dette stiller store krav både til finanspolitikken og til partene i arbeidslivet. Statsbudsjettet må innrettes slik at det ikke blir for sterkt press i arbeidsmarkedet. Partene i arbeidslivet må videreføre moderasjonslinjen fra inntektsoppgjørene i år. Lykkes ikke dette, er det en betydelig risiko for at den langvarige oppgangsperioden i norsk økonomi ender med et kraftig økonomisk tilbakeslag og en sterk økning i arbeidsledigheten.

Neste år anslås en gjennomsnittlig AKU-ledighet på 3,6 pst., mot 3,8 pst. i Revidert nasjonalbudsjett 1999. Ledigheten var til sammenlikning 4,1 pst. i gjennomsnitt i 1997.

I framskrivingene av den økonomiske utviklingen i denne meldingen legges det til grunn at de norske pengemarkedsrentene vil fortsette å falle og gradvis nærme seg tilsvarende eurorenter. Finanspolitikken og det inntektspolitiske samarbeidet har hovedansvaret for å sikre en balansert økonomisk utvikling med moderat pris- og kostnadsvekst, og dermed gi rom for ytterligere reduksjon av det norske rentenivået.

Det er knyttet usikkerhet til anslagene for den økonomiske utviklingen. Usikkerheten om den økonomiske utviklingen er erfaringsmessig særlig stor under et konjunkturomslag. Det er vanskelig å forutsi virkningene av nedgangen i utbyggingsaktiviteten i petroleumssektoren. I tillegg er norsk økonomi utsatt for endringer i internasjonal økonomi, særlig oljeprisen.

I lys av den sterke vekstperioden vi har bak oss, og det betydelige presset som over tid har bygd seg opp i økonomien, representerer lav vekst i en begrenset periode ikke noen dramatisk utvikling. En dobbelt så høy lønnsvekst i Norge som hos våre handelspartnere i fjor

var et tegn på svært høy kapasitetsutnyttning i økonomien. Det er derfor ikke mulig å opprettholde like høy vekst i fastlandsøkonomien som i de senere årene.

Den høye kapasitetsutnyttningen gjør samtidig norsk økonomi sårbar overfor ny, sterk etterspørselsvekst. Det kan i så fall føre til større knapphet på arbeidskraft og dermed gjøre det vanskelig å få ned kostnadsveksten. Statsbudsjettet for 2000 må derfor bidra til at veksten i samlet etterspørsel etter varer og tjenester ikke blir for sterk.

Investeringene på norsk kontinentalsokkel nådde en topp i 1998, etter en kraftig vekst fra 1996. Siden Nasjonalbudsjettet 1997 har det vært lagt til grunn et kraftig fall i petroleumsinvesteringene i 1999 og 2000. Det anslåtte fallet i år og særlig neste år bidrar til å redusere etterspørselen etter leveranser fra den oljere-laterte industrien og dermed til redusert aktivitet og sysselsetting i denne delen av næringslivet, særlig i verftsindustrien. Problemene dette medfører er av strukturell karakter. Aktiviteten i næringen kan derfor i liten grad påvirkes av en generell etterspørselsstimulans gjennom en mer ekspansiv økonomisk politikk. Regjeringen foreslår imidlertid en gradvis avvikling av produksjonsavgiften som varslet i Revidert nasjonalbudsjett 1999, og en reell reduksjon i CO₂-avgiften for petroleumsvirksomheten på 23 pst. Videre foreslås bevilgninger til bygging og vedlikehold av skip, som kan bidra til å dempe aktivitetsfallet i denne delen av industrien.

I tillegg til å bidra til å jevne ut svingninger i økonomien, må finanspolitikken utformes i et langsiktig perspektiv, der det tas hensyn til at framtidig oljepris er usikker. Den økonomiske politikken må baseres på at petroleumsinntektene etter hvert vil gå ned, samtidig som det økende antallet eldre i befolkningen vil føre til sterk økning i pensjonsutgiftene og et økende behov for pleie- og omsorgstjenester.

Oljeprisen har de siste månedene økt sterkt. Siden midten av august har oljeprisen ligget over 160 kroner pr. fat, etter at den var under 80 kroner i begynnelsen av året. For 1999 anslås nå en gjennomsnittlig oljepris på 125 kroner pr. fat. Anslaget var 110 kroner pr. fat i Revidert nasjonalbudsjett 1999. Det legges til grunn en gjennomsnittlig oljepris på 125 kroner pr. fat også neste år.

Usikkerhet knyttet til framtidige oljepriser, langsiktige budsjettensyn og hensynet til en balansert økonomisk vekst tilsier generelt stor varsomhet i bruken av oljeinntektene. Finanspolitikken kan derfor ikke baseres på at den høye oljeprisen den siste tiden vil vedvare, og må utformes uavhengig av svingninger i oljeprisen. Dersom endringer i oljeinntektene fra et år til et annet fikk slå gjennom i statsbudsjettets utgifter eller i skatte- og avgiftsnivået, ville finanspolitikken bidra til å destabilisere fastlandsøkonomien og svekke grunnlaget for framtidig verdiskaping og sysselsetting. Økningen i oljeinntektene som vi nå opplever, må derfor for en stor del settes til side i Statens petroleumsfond.

Hovedtrekkene i finanspolitikken for 2000 er:

- Et nøytralt finanspolitisk opplegg, målt ved endringen i det olje-, rente- og aktivitetskorrigerede budsjettoverskuddet.
- En reell økning i innbetalte skatter og avgifter på drøyt 1,9 mrd. kroner fra 1999 til 2000, medregnet endringer i barnetrygden. Påløpte skatter og avgifter, medregnet endringer i barnetrygden, anslås å øke reelt med drøyt 2,9 mrd. kroner.
- En reell, underliggende vekst i statsbudsjettets utgifter på 21/2 pst. målt i forhold til anslag på regnskap for 1999, tilsvarende 10,3 mrd. kroner i 1999-priser. Målt i forhold til vedtatt budsjett for 1999 anslås den reelle utgiftsveksten til 31/2 pst. Ved beregningen av den underliggende utgiftsveksten er et beløp som tilsvarende det økte provenyet som følger av å fjerne forsørgerfradraget i skatt, trukket fra. Denne korreksjonen må ses i sammenheng med forslaget om utvidet barnetrygd til fylte 18 år. Det er også korrigeret for utgifter til renter, dagpenger, petroleumsvirksomheten og enkelte regnskapsmessige forhold.
- Statsbudsjettets oljekorrigerede underskudd anslås til 13,3 mrd. kroner.
- Netto kontantstrømmen fra petroleumsvirksomheten anslås til 85,1 mrd. kroner.
- Avsetningen i Statens petroleumsfond anslås til 71,8 mrd. kroner, etter at det oljekorrigerede underskuddet er dekket inn. I tillegg anslås renter og utbytte på oppspart kapital i petroleumsfondet til 7,4 mrd. kroner. Det samlede overskuddet på statsbudsjettet og i Statens petroleumsfond anslås dermed til 79,2 mrd. kroner. Den samlede kapitalen i petroleumsfondet ved utgangen av 2000 anslås til om lag 294 mrd. kroner.
- Nettofinansinvesteringer i offentlig forvaltning, som er et uttrykk for den finansielle sparingen i stats- og kommuneforvaltningen, anslås i 2000 til 91,4 mrd. kroner eller 7,4 pst. av BNP. Dette tilsvarende overskuddsbegrepet som benyttes i Maastricht-kriteriene for offentlige finanser. Offentlig bruttogjeld, slik den er definert i Maastricht-kriteriene, anslås til 290 mrd. kroner eller knapt 24 pst. av BNP ved utgangen av 2000. Offentlig forvaltnings nettofordringer anslås til om lag 580 mrd. kroner eller 47 pst. av BNP ved utgangen av 2000.

2.1.2 Merknader fra komiteen

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til at arbeid for alle er det overordnede målet for Arbeiderpartiet i den økonomiske politikken. Gjennom Solidaritetsalternativet ble arbeidsledigheten i Norge presset ned i løpet av 1990-tallet. Vi fikk vekst i sysselsettingen i industrien og i annen konkurranseut-satt virksomhet.

Disse medlemmer viser til at ledigheten i Norge i dag er lav. Samtidig ser vi alvorlige tegn til økende ledighet, spesielt innen verftsindustrien og industri med store leveranser til oljesektoren. I 1998 gikk antallet arbeidsplasser i industrien ned for første gang på

fem år. Arbeidskraftundersøkelsen for 3. kvartal 1999 viser en nedgang på 25 000 sysselsatte i industrien siden tilsvarende kvartal i 1998.

Disse medlemmer viser til at Regjeringen i nasjonalbudsjettet legger til grunn at AKU-ledigheten vil være den samme i år som i fjor, dvs. 3,2 pst. av arbeidsstyrken og at den vil øke til 3,6 pst. neste år og 3,8 pst. i 2001-2003. For 2000 tilsvarer dette en økning i ledigheten på om lag 10 000 personer i forhold til nivået i 1999. Offshore-relatert virksomhet og annen industri rammes langt hardere enn dette tallet isolert sett gir inntrykk av. Dette må bl.a. sees på bakgrunn av en kraftig nedgang i investeringene på sokkelen og for fastlandsindustrien i år og neste år samt at det fortsatt er sysselsetningsvekst i mange skjermede sektorer.

Disse medlemmer viser til at Regjeringen helt fram til i sommer, bl.a. i Revidert nasjonalbudsjett, la til grunn en sterkere økning i ledigheten igjennom 1999. Regjeringens egne tall viste da at ledigheten kunne øke med 30 000 personer fra utgangen av 1998 til utgangen av 1999. Disse medlemmer viser til at utviklingen i arbeidsledigheten så langt i år og Regjeringens nye prognoser viser at ledigheten fortsatt vil øke like mye som tidligere lagt til grunn, men at økningen vil komme over to år istedenfor over ett år som anslått så seint som i Revidert nasjonalbudsjett for 1999.

Disse medlemmer viser til at norsk økonomi er inne i en vekstpause etter en av de kraftigste vekstperiodene i nyere tid. I perioden 1993-1998 var den årlige veksten i Fastlands-Norge gjennomsnittlig på 3,7 pst. For i år og neste år vil det i følge nasjonalbudsjettet være nær nullvekst i fastlandsøkonomien. Aktivitetsveksten i år ligger an til å bli den svakeste på 10 år. Industriinvesteringene i Fastlands-Norge anslås å gå ned med hele 22 pst. i 1999. Regjeringen anslår videre et fall i petroleumsinvesteringene på 9,6 pst. i år og hele 34 pst. i 2000. Slike kraftige reduksjoner i investeringene gir store bidrag til redusert aktivitet ellers i økonomien.

Disse medlemmer mener det er viktig å innrette politikken slik at den kraftige investeringsnedgangen dempes. Da blir de negative utslagene på aktivitet og sysselsetting mindre.

Disse medlemmer viser til at norsk industri og annet konkurranseutsatt næringsliv er avhengig av at vi har en pris- og kostnadsvekst som ikke er i utakt med den vi finner i de land vi handler med. Med høyere inflasjon og lønnsvekst enn i andre land, vil vårt næringsliv svekke sin konkurransevne. Resultatet blir at bedrifter som ikke klarer det høye kostnadsnivået må legge ned og arbeidsplasser går tapt.

Disse medlemmer viser til at den finanspolitiske handlefriheten vi har på grunn av de store petroleumsinntektene har fristet mange. Bruker vi for mye oljepenger i økonomien, presser vi samtidig opp priser og lønninger. Resultatet er at vi ødelegger for fastlandsindustrien som vi er avhengig av i dag, men som vi i enda større grad vil være avhengig av når oljeinn-

tektene begynner å avta. Den årlige innenlandske bruken av oljeinntekter bør derfor være mest mulig stabil og tilpasset utviklingen i norsk økonomi, mens "resten" puttes inn på oljefondet.

Disse medlemmer viser til at regjeringen Bondevik i forbindelse med 1998-budsjettet lot seg friste til å bruke mer oljepenger enn det som var forsvarlig. Dette var en viktig årsak til det høye rentenivået vi fikk fra sommeren 1998 og som vi fortsatt sliter med.

Disse medlemmer mener at faren for en todeling av arbeidsmarkedet, med press i enkelte deler og ledighet i andre, tilsier at budsjettpolitikken må innrettes mot å balansere utviklingen i norsk økonomi. Det innebærer at en innenfor rammene for en ansvarlig finanspolitikk må finne rom for å stimulere de delene av næringslivet som nå har problemer.

Disse medlemmer mener Regjeringens opplegg overfor industrien er utilstrekkelig og alt for passivt når vi vet at norsk økonomi fortsatt vil være sterkt preget av ubalansen mellom konkurranseutsatte og skjermede næringer. Regjeringen følger opp enkelte av Stortingets pålegg fra behandlingen av Revidert nasjonalbudsjett om tiltak overfor utsatte næringer. Disse medlemmer mener derimot at det er oppsiktsvekkende at Regjeringen ikke følger opp Stortingets vedtak om dobling av fornyelsestakten i fergeflåten, noe også sentrumpartiene stemt for. Disse medlemmer viser videre til at Regjeringen ikke har foreslått økte midler til fornyelse av fiskeflåten, noe som ville gitt kjærkomne tiltak for flere av våre utsatte verft.

Disse medlemmer mener også at Regjeringens arbeidsmarkedspolitik er for svak. En økning på beskjedne 500 tiltaksplasser, fra et meget lavt nivå, til 7 500 plasser, er langt fra nok for å møte den økte ledigheten som forventes i industrien neste år.

Disse medlemmer mener at budsjettets utgiftside i større grad må innrettes på en måte som er mer robust i forhold til ønsket om å bedre næringslivets konkurransevne og styrke det inntektspolitiske samarbeidet. Disse medlemmer mener at dette kan gjøres ved å satse på tiltak som er direkte rettet mot de deler av økonomien som går dårlig (utsatte næringer) og på strukturtiltak som får økonomien til å fungere bedre (arbeidsmarkedstiltak, utdanning og investeringstiltak). Kompetansen må styrkes både for de som er i jobb og for de arbeidsledige. Økt bruk av arbeidsmarkedstiltak vil gi bidra til større fleksibilitet i arbeidsmarkedet. Samlet vil en slik endret innretning av den økonomiske politikken etter disse medlemmer syn gi økt kompetanse og bidra til en styrking av industriens konkurransevne, sikre arbeidsplassene og legge grunnlaget for en raskere og større rentenedgang.

Disse medlemmer viser til at det er langt mellom ord og handling i Regjeringens forslag på det fordelingspolitiske området. Regjeringen har så godt som ingen forslag til omfordeling mellom fattig og rik. Skal det gjøres noe med forskjellene i samfunnet mener disse medlemmer at en ikke kommer utenom å gjøre noe på skatt. Regjeringens budsjettopplegg har

ingen forslag til skatteskjerpelse for de rike. Ingen forslag til å tette skattehull. Ingen forslag til innstramminger i delingsmodellen. Ingen forslag om at rederstanden skal yte mer til fellesskapet. Og ingen forslag om at aksjerabattene skal fjernes.

Disse medlemmer viser til at Regjeringen foreslår to ting i forhold til barnefamiliene. Kontantstøtten økes til 3 000 kroner og det skal gis barnetrygd for 17- og 18-åringene. Disse medlemmer viser til at Regjeringen igjen presenterer et budsjettforslag hvor noen barnefamilier skal betale for mer i overføringer til andre barnefamilier. Forsørgerfradraget i skatt foreslås fjernet, dette utgjør en skatteskjerpelse på 1 820 kroner for de med barn under 16 år og 2 540 kroner for de med barn 16-18 år. Disse medlemmer viser til at barnefamilier uten barn i alderen 16-18 år, dvs. 9 av 10 barnefamilier, og de uten kontantstøtte får skatteskjerpelse og betaler økningen i kontantstøtten og utvidelsen av barnetrygden.

Disse medlemmer viser til at det er ført forhandlinger mellom Arbeiderpartiet og sentrumspartiene og at det 30. oktober 1999 ble undertegnet en avtale om statsbudsjettet for 2000.

Disse medlemmer viser til at budsjettavtalen gir en langt bedre fordelingspolitikk enn Regjeringens opplegg, en mer offensiv industri og sysselsettingspolitikk samt bedret kommuneøkonomi og sikring og utbygging av viktige velferdsordninger.

Disse medlemmer viser til at budsjettavtalen mellom Arbeiderpartiet og sentrumspartiene innebærer at budsjettstramheten og utgiftsveksten holdes på det samme nivået som i Regjeringens forslag. Skatteøkninger på toppen brukes til skatteletter, i hovedsak for lave lønnsinntekter. Utgiftsøkninger dekkes krone for krone med reelle utgiftskutt. Budsjettavtalen endrer ikke det oljekorrigerte underskuddet i forhold til Regjeringens opplegg. Disse medlemmer viser til at det er første gang regjeringen Bondevik har inngått en budsjettavtale hvor det ikke sklis på budsjettbalansen og brukes mer oljepenger. Disse medlemmer viser til at det i så måte er satt en ny standard for budsjett samarbeidet på Stortinget.

For en nærmere omtale av budsjettavtalen og det økonomiske opplegget for neste år, viser disse medlemmer til merknader under kapittel 3.

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre viser til at viktige saker for sentrumspartiene preger budsjettet. Vi følger opp vedtatte reformer innenfor eldreomsorg og helse. I tillegg er det funnet plass til økt satsing bl.a. i distriktene og kommunene, innen internasjonal bistand og miljø. Utdanning, forskning og nyskaping er også prioriterte områder i dette budsjettet.

Disse medlemmer vil peke på at størstedelen av inntektene fra oljevirkningen blir avsatt i oljefondet. Dette er viktig for å unngå for sterkt press i økonomien og for å sette av reserver til å møte framtidige utfordringer når oljeinntektene etter hvert avtar.

Disse medlemmer viser videre til at budsjettet gir mulighet for fortsatt økning i kommunenes service-tilbud. Økte utgifter, blant annet innenfor eldreomsorg, helse og folketrygden, gjør at det er nødvendig å øke inntektene i budsjettet. Ved utformingen av skatter og avgifter er det lagt vekt på å sikre en god sosial profil og samtidig ivareta hensynet til miljøet.

Disse medlemmer viser til at det i budsjettet for 2000 er valgt å prioritere følgende områder:

- Utdanning, forskning og nyskaping
- Helse og eldre
- Internasjonal bistand
- Distriktene
- Barnefamiliene
- Energi og miljø
- Politi og domstolene
- "Et enklere Norge".

I forslagene til bedre skole legger disse medlemmer særskilt vekt på å utvikle ungdomstrinnet. De statlige bevilgningene til bruk av informasjons- og kommunikasjonsteknologi firedobles. Midlene skal blant annet gå til lærerutdanning, etterutdanning av lærere og forsøks- og utviklingsarbeid. Kompetansereformen følges opp for å gjøre arbeidstakerne bedre i stand til å møte et arbeidsliv i stadig endring. Avkastningen fra det nyopprettede forskningsfondet vil for første gang bli fordelt til forskningsformål, og det tas sikte på å øke fondskapitalen med 1 mrd. kroner i løpet av 2000.

Disse medlemmer viser til at det i budsjettet legges til rette for et nyskape og kunnskapsbasert næringsliv som skal sikre velferden i en tid hvor mer av verdiskapingen må komme fra nye næringer. Midler til gjennomføring av handlingsplanen for små og mellomstore bedrifter økes. Statens nærings- og distriktsutviklingsfond (SND) styrkes som myndighetenes viktigste instrument for nærings- og distriktsutvikling. Det er etablert en ordning som skal bidra til at forskningsresultater utnyttes til å utvikle nye produkter og til å starte ny virksomhet. Den regionale såkornkapitalordningen foreslås utvidet gjennom å etablere et nytt fond for det indre østlandet. Intensjonene i forskningsmeldingen ved å øke bevilgningene til Norges forskningsråd. Blant annet styrkes den nærings- og it-rettede forskningen.

Disse medlemmer viser videre til at handlingsplanen for eldreomsorg følges opp gjennom økte, øremerkede bevilgninger til drift. Kommunene får fullmakt til å begynne bygging av 5 800 nye sykehjemsplasser og omsorgsboliger i 2000. Det blir økte bevilgninger til de vedtatte planene på helseområdet: psykiatri, kreftbehandling og utstyrsinvesteringer ved sykehusene. Bevilgningene i 2000-budsjettet gir grunnlag for en økning i antall behandlede pasienter i sykehusene. Økningen kan bli om lag 2 pst. fra 1999 til 2000.

Disse medlemmer peker på at bevilgningene til internasjonal bistand vil øke slik at utviklingshjelpen

kommer opp i 0,89 pst. av bruttonasjonalinntekten (BNI). Det tas sikte på en gradvis opptrapping for å nå målet om at utviklingshjelpen skal utgjøre 1 pst. av BNI i løpet av en 6-årsperiode. Videre reduseres tollbelastningen på importerte varer fra utviklingslandene. Gjeldsletteavtalen for de fattigste landene følges opp.

Disse medlemmer viser til at budsjettet innebærer en samlet og helhetlig offentlig innsats for å få til en positiv utvikling i distriktene. Det tas sikte på å få fram kunnskapsbaserte, framtidsrettede virksomheter i distriktene. Blant virkemidlene er distriktsrettede ordninger under SND, og tiltak for ungdom, kvinner og tilflyttere. Økte bevilgninger til statlige kjøp av flyrutetjenester og til statens kjøp av posttjenester vil også komme distriktene til gode. Oppbyggingen av et nasjonalt senter for telemedisin ved regionsykehuset i Tromsø vil være positivt både for næringslivet, forskningsmiljøene og primærhelsetjenesten.

Disse medlemmer peker på at distriktene vil bli kompensert etter at enkelte næringer må ilegges økt arbeidsgiveravgift fordi Norge ikke fikk medhold i EFTA-domstolen i mai. Den samlede distriktsrettede innsatsen vil bli opprettholdt etter EFTA-dommen.

Disse medlemmer viser til at tiltak overfor småbarnsfamiliene skal bidra til å gi reell valgfrihet når det gjelder omsorgsløsninger, mer tid til omsorg for egne barn og mer likhet i de statlige overføringene til barneomsorg. Budsjettet innebærer økt sats for kontantstøtte fra 2 263 kroner til 3 000 kroner pr. måned. Budsjettavtalen med Arbeiderpartiet innebærer at det blir etablert 8 000 nye barnehageplasser i 2000. Fedre får selvstendig rett til fødselspenger for barn født etter 1. juli 2000. Barnetrygden utvides fra 16 til 18 år fra 1. mai 2000.

Disse medlemmer viser til målsetningen om å vri skatte- og avgiftssystemet i mer miljøvennlig retning ved å utvide eksisterende miljøavgifter og innføre nye. De nye miljøavgiftene må ses i sammenheng for enklere innenfor toll- og avgiftsområdet. Forslagene innebærer samlet sett at statens inntekter blir om lag uendret.

Disse medlemmer viser til at budsjettet innebærer en sterk satsing på justissektoren for å oppnå en raskere saksbehandling av straffesaker. Politi- og lensmannsetaten styrkes. Våren 1999 ble det opprettet 275 nye politistillinger. Disse videreføres i budsjettet for 2000. Innsatsen mot organisert kriminalitet økes, og grensekontrollen styrkes. Det opprettes en utlendingsnemnd for å behandle klager over vedtak etter utlendingsloven.

Disse medlemmer peker på at det skal gjøres enklere å starte og drive bedrift, gjennom å bedre arbeidsvilkårene for nyetablerere og små bedrifter. Bevilgningene til å gjennomføre handlingsplanen for små og mellomstore bedrifter økes kraftig.

Innrapporteringen fra næringslivet til myndighetene skal forenkles. Dette skjer blant annet ved et betydelig beløp til SLN-prosjektet (System for likning av næringslivet), som har til hensikt å etablere et felles

mottak av elektroniske likningsdata fra bedriftene til Brønnøysundregistrene, skatteetaten og Statistisk sentralbyrå. Målet er at bedriftene kun skal rapportere samme type data til det offentlige én gang.

Toll- og avgiftssystemet skal forenkles, samt at tollsatser på industrivarer fra utviklingsland reduseres.

Disse medlemmer viser videre til at lånerammen for Husbanken økes med 2 mrd. kroner til 11 mrd. kroner. Økningen medfører at Husbanken kan gi flere lån til å bygge nøkterne boliger. Innsatsen til fordel for særlig vanskeligstilte på boligmarkedet skal styrkes i 2000.

Disse medlemmer viser til at regjeringspartiene har inngått budsjettavtale med Arbeiderpartiet for statsbudsjettet for år 2000. Avtalen innebærer omprioriteringer som medfører kutt på enkelte områder, men som samtidig gir ressurser til andre prioriterte oppgaver.

Budsjettavtalen med Arbeiderpartiet innebærer blant annet:

- 3 500 flere tiltaksplasser
- økte investeringsrammer til riksveier og fylkesveier
- økt tilskudd til fornying av fiskeflåten
- økt tilskudd til fikserihavneanlegg, farleder og fyr
- økt fornyelsestakt for ferger
- bedret kommuneøkonomi gjennom økt rammetilskudd til kommuner og fylker
- tilskudd til 1 000 nye studentboliger og flere utleieboliger
- 120 mill. kroner til universiteter og høyskoler
- 100 mill. kroner til skolefritidsordningen
- 100 mill. krone til utlånsordning av skolebøker i videregående skole
- 14 mill. kroner til CO₂-fond
- økt driftsstøtte og flere barnehageplasser
- rett til sykelønn for lavtlønte fra 1. januar 2000
- tilskudd til bygging av flerbrukshaller.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet er forundret over Regjeringens budsjettforslag, fordi det ikke er samsvar mellom Regjeringens beskrivelse av norsk økonomi og de virkemidler som foreslås.

Et såkalt nøytralt budsjett burde ikke bety et budsjett blottet for nytenkning.

Disse medlemmer kan rett og slett ikke begripe hvorfor det til enhver tid synes å være nødvendig å øke det samlede skatte- og avgiftstrykket, og nærer en stor bekymring for denne iveren fra Regjeringens side. Ytterligere skjerpelser kan forsterke den etterspørselsnedgang som vi ser i deler av norsk økonomi allerede. Rentenivået er fortsatt for høyt og innebærer i seg selv en betydelig reduksjon i det private forbruk. I forbindelse med behandlingen av statsbudsjettet for 1999 argumenterte Regjeringen for et stramt statsbudsjett pga. etterspørselspress i økonomien, og la opp til et budsjett hvor statens utgiftsside skulle reduseres, mens

inntektssiden skulle styrkes ved hjelp av økte skatter og avgifter. Disse medlemmer advarte i mot økning i skatter og avgifter, særlig fordi dette ville få konsekvenser i form av reduserte investeringer i norsk næringsliv som igjen kunne gå ut over arbeidsplasser. Den subsidiære budsjettenighet mellom sentrumpartiene, Fremskrittspartiet og Høyre inkluderte at skatte- og avgiftstrykket ikke skulle øke. I året som har gått har Regjeringen ved gjentatte anledninger rost utviklingen i norsk økonomi og avblåst faren for overoppheting. For disse medlemmer er det derfor ingen logisk konsekvens at Regjeringen etter en slik utvikling går i stikk motsatt retning og lar sentrumpartiene forhandle frem en budsjettavtale med økning i det samlede skatte- og avgiftstrykket.

Disse medlemmer vil videre påpeke at finanspolitikken ikke er egnet til for mye finstyring og detaljregulering av økonomien. Derfor burde Stortinget konsentrere seg om de større linjene. Disse medlemmer vil gjennomføre de grep vi mener er nødvendig for norsk økonomi, også på lang sikt. Det må fokuseres på effektivisering og fornuftig ressursanvendelse, og ikke minst på en helt annen innretning av både budsjettets utgifts- og inntektsside.

I Nasjonalbudsjettet er "finanspolitikk" ensbetydende med etterspørselsregulerende finanspolitikk, altså tiltak på utgifts- og/eller inntektssiden av statsbudsjettet som påvirker økonomiens etterspørselsside. Slik finanspolitikk tillegges alt for stor vekt. Det er tvilsomt om endringer i samlede utgifter og/eller inntekter på statsbudsjettet kan styre samlet etterspørsel over tid. Det er en sammenheng mellom privat og offentlig sparing. Offentlig sparing (unntatt kommunesektoren) er lik overskuddet på statsbudsjettet. Hvis dette overskuddet økes for å redusere offentlig etterspørsel, er det grunn til å tro at privat sektor over tid vil redusere sin sparing. Det betyr at redusert offentlig etterspørsel vil føre til økt privat etterspørsel. Privat sektor nyter godt av at offentlig sektor sparer - enten gjennom lavere skatter eller høyere overføringer i fremtiden. Samlet etterspørsel blir dermed upåvirket av finanspolitikken innretning. På kort sikt kan finanspolitikken påvirke samlet etterspørsel. Men det er vanskelig i praksis å innrette finanspolitikken slik at det er ekspansiv når det er lavkonjunktur og kontraktiv når det er høykonjunktur. Det er vanskelig å "time" og dosere finanspolitikken riktig. I en liten, åpen økonomi, som den norske, vil endringer i samlet etterspørsel først og fremst påvirke størrelsen på driftsregnskapet overfor utlandet. Økt etterspørsel fører til økt import og redusert etterspørsel fører til redusert import. Det er ikke opplagt om endringer i samlet etterspørsel kan påvirke utviklingen i BNP. Det er forhold i økonomiens tilbudsside som styrer BNP-utviklingen både på kort og lang sikt i en liten åpen økonomi. Da blir finanspolitikken, tradisjonelt forstått, uinteressant med hensyn til konjunkturutviklingen. Det er uansett god grunn til å hevde at de skatte- og avgiftsskjerpelser som både er foreslått av Regjeringen og som ser ut til

å bli utfallet av regjeringspartienes forhandlinger med Arbeiderpartiet, har svært begrenset effekt for selve statskassen, men dessverre større og negativ effekt for dem som rammes av økningene.

Disse medlemmer vil advare mot en offentlig sektor som legger beslag på stadig mer av samfunnets ressurser og som reduserer næringslivets vekstmuligheter. En ytterligere økning av statens skatte- og avgiftsinntekter for å finansiere stadig flere oppgaver i regi av fellesskapet, løser ikke fremtiden utfordringer hva gjelder offentlige velferdstjenester. Verken Regjeringens budsjettforslag eller budsjettforliket mellom sentrumpartiene og Arbeiderpartiet tar disse utfordringene på alvor. Regjeringens forslag til avgiftsøkninger alene fører isolert sett til prisstigning på G prosentpoeng neste år. Sammen med forslagene til skatteøkninger kan dette føre til økte lønnskrav og derved svekke næringslivets konkurransevne.

Disse medlemmer mener videre at samarbeidet mellom sentrumpartiene og Arbeiderpartiet fører til større byrde for næringsliv og folk flest og bidrar ikke til nyskaping, flere arbeidsplasser eller vekst i privat sektor. Budsjettforliket sår tvil om forutsigbarheten i det norske skattesystemet, og mangel på langsiktige rammebetingelser gir økt risiko og kan føre til ytterligere reduksjon i investeringen i norsk næringsliv. Videre har investeringene på norsk sokkel falt betydelig i annet halvår 1999 og ventes å falle ytterligere i 2000. Usikkerhet om fremtidig oljepris fører til at mange marginale utbyggingsprosjekter utsettes eller skrinlegges. I en slik situasjon burde Regjeringen ha kommet med forslag til forbedringer av rammebetingelsene for denne næringen, men disse medlemmer kan bare konstatere at det verken i Regjeringens forslag eller i budsjettforliket foreslås tiltak for å avbøte vanskelighetene og dermed redde et betydelig antall arbeidsplasser. I stedet vektlegges tiltaksplasser som etter disse medlemmers vurdering er en svært passiv måte å forholde seg til virkeligheten på.

Budsjettforliket bærer preg av symbolske endringer som ikke vil føre til positive og reelle forbedringer, men heller resultere i at synlige problemer skyves under teppet. Man velger altså å skyve problemer fremover i tid, fremfor å ta et krafttak og endre rammebetingelser til det beste for både arbeidsgivere, arbeidstagere og samfunnet som helhet.

Disse medlemmer legger Fremskrittspartiets alternative budsjett til grunn og viser at det er fullt mulig å omprioritere innenfor forsvarlige budsjetttrammer ved å styrke kjerneområder, redusere skatter og avgifter samt redusere de offentlige utgiftene til ikke-prioriterte områder. Disse medlemmer viser til at Fremskrittspartiet foreslår skatte- og avgiftsreduksjoner i forhold til Regjeringens forslag på 28,256 mrd. kroner.

Fremskrittspartiets budsjett har en underliggende utgiftsreduksjon på 4,88 pst., korrigert for prisstigning er den underliggende utgiftsreduksjonen på 2,18 pst., sammenlignet med Regjeringens forslag som innebæ-

rer en vekst på 2,53 pst. korrigeret for prisstigning. Fremskrittspartiets forslag til skatte- og avgiftsopplegg vil innebære at prisstigningen neste år blir vesentlig lavere enn Regjeringens forslag. På budsjettets utgifts-side foreslår Fremskrittspartiet en brutto innsparing i statens utgifter med 28,278 mrd. kroner.

Innenfor Fremskrittspartiets ramme har disse medlemmer foreslått en betydelig satsning på våre kjerneområder. Videre har Fremskrittspartiet lagt til grunn en langt mer næringsvennlig politikk enn Regjeringen, i erkjennelsen av at det er verdiskapingen i det private næringsliv Norge skal leve av i fremtiden.

Komiteens medlemmer fra Høyre viser til Høyres budsjettforslag for 2000. Forslaget viser at det innenfor et ansvarlig budsjettopplegg er fullt mulig å omprioritere for å styrke kjerneområder og redusere skatte- og avgiftsnivået. Høyre legger i likhet med Regjeringen fram et nøytralt finanspolitisk opplegg. Disse medlemmer peker på at selv om veksten neste år ser ut til å bli lav, er det fortsatt høy aktivitet i norsk økonomi. Med vedvarende press i mange sektorer i økonomien er det fare for at lønns- og prisveksten også neste år blir høyere enn hos våre handelspartnere. Det vil svekke næringslivets konkurranseevne ytterligere. Det er derfor viktig at statsbudsjettet for 2000 ikke bidrar til å forsterke veksten i innenlandsk etter-spørse. Samtidig må statsbudsjettet gjennom bedre rammebetingelser for næringslivet legge et solid grunnlag for fornyet fremgang i norsk økonomi. Disse medlemmer konstaterer at både Regjeringens forslag og budsjettforliket mellom Arbeiderpartiet og regjeringspartiene svikter på dette avgjørende området.

Disse medlemmer mener finanspolitikken innenfor rammen av et nøytralt finanspolitisk opplegg må utformes på en bedre måte, med lavere skatte- og avgiftsnivå og reduserte offentlige utgifter. Disse medlemmer konstaterer at denne prioriteringen også er i tråd med Det internasjonale pengefondets anbefalinger for norsk økonomi. I sin siste rapport om norsk økonomi slår IMF fast at kostnadene knyttet til å opprettholde en stor offentlig sektor finansiert med et relativt høyt skattenivå, etter alt å dømme vil stige i fremtiden. IMF mener tilbakeholdenhet i offentlige forbruk vil tillate en gradvis reduksjon i skattebyrden, som anses å være betydelig høyere enn i andre industrialiserte land. Disse medlemmer viser til at Høyre foreslår en reduksjon i påløpte skatte- og avgifter på 8,9 mrd. kroner i forhold til regjeringen Bondeviks opplegg. Disse lettelsene dekkes inn i sin helhet gjennom besparelser på andre områder. Høyres budsjett har en reell underliggende utgiftsvekst på 0,7 pst.

Disse medlemmer viser til at Regjeringen legger opp til en reell utgiftsvekst på 2,5 pst. i 2000. Veksten i bruttonasjonalproduktet for Fastlands-Norge anslås til 0,7 pst. Veksten i offentlige utgifter blir dermed betydelig høyere enn veksten i verdiskapingen. Med høy kapasitetsutnyttelse i norsk økonomi betyr

det at offentlig sektor fortrenger privat sektor. Offentlig forvaltnings utgifter og innbetalte skatter og avgifter som andel av brutto nasjonalproduktet er allerede betydelig høyere for Fastlands-Norge enn for gjennomsnittet av EU-landene og andre industriland. Det gir derfor grunn til bekymring når Regjeringen for annet år på rad legger opp til en høyere utgiftsvekst enn veksten i fastlandsøkonomien. I årene fremover vil fallende aktivitet i deler av norsk økonomi kombinert med økende utgifter bl.a. gjennom Folketrygden, kunne legge ytterligere press på statsbudsjettets utgiftsside. Det kan føre til at misforholdet mellom utgiftsvekst og vekst i fastlandsøkonomien ikke blir enkeltstående tilfeller for 1999 og 2000, men en mer langvarig utvikling som etter hvert kan få dramatiske konsekvenser for norsk næringsliv. Disse medlemmer viser i denne sammenheng til Norges Banks inflasjonsrapport for tredje kvartal 1999 der Sentralbanksjef Svein Gjedrem skriver:

"Størrelsen på konkurranseutsatt sektor bestemmes over tid i en kamp om realressursene i økonomien mellom det offentlige og næringslivet (mellom skjermet sektor og næringer med bedrifter som konkurrerer med utenlandske bedrifter). Med den oljeavhengigheten norsk økonomi allerede har, tar vi en risiko dersom vi svekker grunnlaget for fastlandets næringsliv ytterligere. Det er derfor viktig at veksten i utgiftene i statsbudsjettet over tid ikke er større enn veksten i fastlandsøkonomien. Dette vil gi norsk næringsliv et bedre fundament for vekst."

Disse medlemmer legger på denne bakgrunn vekt på å redusere veksten i offentlige utgifter og viser til at Høyre i sitt budsjettopplegg foreslår en netto innsparing i statens innenlandske utgifter med 7,1 mrd. kroner i forhold til regjeringen Bondeviks forslag. Samlet reduseres statsbudsjettets utgifter med 81 mrd. kroner. Med Høyres forslag vil statsbudsjettets reelle underliggende utgiftsvekst være på om lag 0,7 pst. i forhold til anslag på regnskap for 1998. Disse medlemmer understreker at ytterligere vekst i offentlig sektor på bekostning av privat sektor fører til at det offentlige disponerer stadig mer av samfunnets ressurser og at beslutninger flyttes fra enkeltmennesker, familier og bedrifter, til politikere og offentlig byråkrati. Dette reduserer gradvis valgfriheten og mangfoldet i samfunnet.

Disse medlemmer påpeker at en offentlig sektor som legger beslag på en stadig større andel av samfunnets ressurser reduserer næringslivets vekstmuligheter. Dette undergraver grunnlaget for fremtidens skatteinntekter og offentlige velferdstjenester. Årets budsjettforslag tar ikke denne utfordringen på alvor. Regjeringens forslag til skatte- og avgiftsøkninger bidrar snarere til å forsterke fortrengningen av privat næringsliv. Når veksten i offentlig sektor for andre år på råd foreslås finansiert med økte skatter og avgifter blir det tydelig at det er husholdningene og næringslivet som må betale prisen for Regjeringens manglende evne til å prioritere mellom ulike offentlige oppgaver. Disse

medlemmer viser videre til at Regjeringens forslag til avgiftsøkninger alene gir et bidrag til prisstigningen på G prosentpoeng neste år. Sammen med forslagene til skatteskjerpelser kan det bidra til økte lønnskrav og svekke næringslivets kostnadmessige konkurransevne. Dette er et konkret uttrykk for at økende offentlige utgifter fortrenger privat næringsliv i norsk økonomi.

Disse medlemmer har merket seg at Regjeringen ved flere anledninger har uttrykt tilfredshet med budsjettet for 1999 som etter betydelige endringer ble vedtatt med støtte fra Fremskrittspartiet og Høyre. Kombinasjonen av et stramt finanspolitisk opplegg og fraværet av skatte- og avgiftsøkninger har bidratt til å redusere rentenivået og lagt grunnlaget for fornyet og balansert økonomisk vekst. Skal denne utviklingen fortsette må budsjettet også for neste år stimulere til verdiskaping, privat eierskap og sparing samt nye investeringer i næringslivet. Det er derfor med betydelig forundring disse medlemmer har registrert at Regjeringen nå gir avkall på de positive resultatene av budsjettssamarbeidet med Høyre og i stedet inngår et budsjettforlik med Arbeiderpartiet. Dette samarbeidet gir en tyngre skattebyrde for næringslivet og folk flest, og representerer et tilbakeslag for arbeidet med å legge til rette for økt nyskaping og et sterkere norsk, privat eierskap.

Disse medlemmer vil advare mot konsekvensene av det budsjettforliket som er inngått mellom regjeringspartiene og Arbeiderpartiet. Forslaget innebærer en påløpt skatte- og avgiftskjerpelse på 600 mill. kroner i forhold til Regjeringens forslag og vil føre til en ytterligere forverring i bedriftenes rammebetingelser. Budsjettforliket er samtidig egnet til å så alvorlig tvil om forutsigbarheten i det norske skattesystemet. Disse medlemmer understreker at forutsigbare rammebetingelser er avgjørende for all næringsvirksomhet. Mangel på langsiktige rammebetingelser gir økt risiko og kan redusere investeringsviljen i norsk næringsliv. Stadige og markerte endringer i rammebetingelsene kan derfor få alvorlige konsekvenser.

Disse medlemmer viser til at investeringene på norsk sokkel har falt betydelig i andre halvår 1999 og ventes å falle ytterligere i 2000. Usikkerheten om den fremtidige oljeprisen har ført til at mange marginale utbyggingsprosjekter utsettes eller skrinlegges. Kombinasjonen av reduserte investeringsrammer i oljeselskapene, en moden sokkel og det høye norske skatte-, og kostnadsnivået rammer olje- og leverandørindustrien hardt. Disse medlemmer er bekymret for at nedgangen kan bli så stor at betydelige deler av det nasjonale kompetansemiljøet innen petroleum- og offshore-industrien risikerer å gå tapt. På kort sikt er det i ferd med å få alvorlige følger for sysselsetting og verdiskaping langs kysten.

Disse medlemmer mener samtidig den økende internasjonale konkurransen om investeringene uansett krever omstilling og kostnadsutt innenfor olje- og gassrelatert virksomhet. Det vil være et stort feilgrep å

skjerme industrien mot disse forandringene. Disse medlemmer mener utfordringen er å finne virkemidler som både fremmer omstilling og hindrer at nedbyggingen av kapasiteten i leverandørindustrien blir større en strengt nødvendig. I dagens situasjon er det behov for umiddelbare og konkrete grep som både kan styrke leverandørindustriens konkurransevne og bidra til at samfunnsøkonomisk lønnsomme utbyggingsprosjekter blir realisert. I tillegg til generelle skatte- og avgiftslettelser foreslår Høyre i sitt alternative budsjett en 30 pst. reduksjon i CO₂-avgiften på sokkelen. Disse medlemmer mener dessuten det snarest må legges til rette for kommersiell produksjon av gasskraft i Norge. Det kan gi nye tiltrengte oppdrag til leverandør- og verftsindustrien.

Disse medlemmer etterlyser en strategi for å stimulere til flere nyetableringer i Norge. Statsbudsjettet for år 2000 gir en god anledning til å markere et kurskifte i retning av en mer dynamisk næringspolitikk som kan legge grunnlaget for en nyskapende og internasjonalt konkurransedyktig, kunnskapsbasert økonomi. Denne muligheten er ikke fulgt opp av Arbeiderpartiet og regjeringspartiene i budsjettforliket. I Høyres budsjettforslag foreslås derimot grep som er nødvendige for å styrke nyskapingen og næringslivets evne til å mestre forandringer og økende internasjonal konkurranse i et nytt århundre. Disse medlemmer viser til at Høyres forslag om redusert formueskatt og høyere fribeløp i arveavgiften og normal beskatning av akksepsjoner vil gi bedre arbeidsbetingelser for norske bedrifter, særlig kunnskapsintensive små- og mellomstore bedrifter.

Disse medlemmer har merket seg at den felles europeiske valutaen er i ferd med å skape et mer sammensveiset europeisk marked enn tidligere. Euroen gjør det lettere å sammenligne priser over landegrensene. Dette fører til skjerpet konkurranse og lavere priser. For bedrifter innenfor eurosone gir dette både lavere kostnader og økte markedsmuligheter. Bedrifter lokalisert innenfor eurosone har derfor en fordel når de skal konkurrere om markedsandeler i det nye euromarkedet. For at norske bedrifter skal kunne konkurrere effektivt, og Norge oppfattes som et jevnbyrdig investeringsområde både for norske og utenlandske investorer, må norske rammebetingelser kompensere for ulempen av å stå utenfor eurosone. Disse medlemmer viser til at Høyres forslag om skatte- og avgiftslettelser, kombinert med kraftig satsing på utdanning og samferdsel vil være et første skritt i retning av å gjøre Norge til et jevnbyrdig område for næringsaktivitet og investeringer.

Disse medlemmer viser også til merknad i avsnitt 3.1.2 og merknadene under de enkelte rammeområder, for en nærmere gjennomgang av Høyres alternative statsbudsjett for 2000.

Disse medlemmer viser til beregninger fra Norges Bank som viser at den faktiske utgiftsveksten de siste fire årene i gjennomsnitt er blitt 1G prosentpoeng høyere enn opprinnelig anslått i nasjonalbudsjettet for

det aktuelle året. Hvis trenden for de siste årene holder, vil utgiftsveksten i år 2000 bli 31 pst. Veksten i BNP for Fastlands-Norge er til sammenligning anslått til 0,7 pst. for år 2000.

Disse medlemmer mener en av årsakene til denne systematiske undervurderingen av den faktiske utgiftsveksten skyldes at budsjettforslagene ofte utelater bevilgninger man ved fremleggelsen vet det vil bli behov for. Et graverende eksempel er at det i budsjettet for 2000 ikke er bevilget midler til KFOR-styrken i Kosovo for 2. halvår. Dette til tross for at det urealistisk å legge til grunn at styrken skal trekkes ut 1. juli. Bare dette tilsier økte utgifter på 700-800 mill. kroner som ikke er lagt inn i statsbudsjettet.

Disse medlemmer viser til at det finnes flere eksempler på betenkelig kalenderbudsjettering i statsbudsjettet for 2000. Flere forslag skal først tre i kraft et stykke ut i år 2000, uten annen begrunnelse enn at det ikke er budsjettmessig rom for å iverksette endringene tidligere. Regjeringens ellers prisverdige forslag om å fjerne avgiften på radio- og fjernsynsmateriell fra 1. september 2000 er et eksempel. I budsjettforliket mellom Arbeiderpartiet og regjeringspartiene er den største "besparelsen" et kutt i bevilgningene til barnetrygd på 400 mill. kroner. Denne besparelsen oppnås ved å utsette utvidelsen av barnetrygd for 17- og 18-åringer fra 1. januar til 1. mai.

Disse medlemmer mener at slik kalenderbudsjettering gir et galt bilde av kostnadene ved ulike tiltak når Stortinget skal prioritere mellom ulike formål i statsbudsjettet. Helårsvirkningen av et tiltak blir veid opp mot kvartalsvirkningen av et annet. Det er all grunn til å tro at dette fører til andre prioriteringer enn om man brukte sammenlignbare tall. Disse medlemmer mener dette bidrar til at konsekvensene av Stortingets vedtak ikke kommer godt nok frem, verken for neste år eller årene etter.

Disse medlemmer viser til Høyres stortingsgruppe brev med spørsmål til Finansdepartementet av 8. oktober om forventet utgiftsvekst i 2001 og årene etter, når det tas hensyn til den forventede utviklingen i Folketrygdens utgifter og andre regelstyrte ordninger samt oppfølging av vedtatte reformer. Disse medlemmer viser videre til Finansministerens svar av 15. oktober der det fremgår at "det foreligger ikke nå anslag for årene etter 2000 som er så presise at det er mulig å svare" på disse spørsmålene. Disse medlemmer mener det er oppsiktsvekkende at det ikke er mulig å få en oversikt fra Regjeringen over hvordan statsbudsjettets utgifter vil utvikle seg de neste årene som følge av demografiske utviklingstrekk og oppfølging av vedtatte reformer.

Disse medlemmer finner det utilfredstillende at det ikke utarbeides og presenteres realistiske anslag for utviklingen i de offentlige utgiftene for et lengre tidsperspektiv enn ett år. Riktignok presenteres beregninger for utviklingen i de offentlige finanser på mellomlang og lang sikt i de årlige nasjonalbudsjett. Når det i

de mellomlangsiktige beregningene for de neste årene ikke tas hensyn til utgiftsøkninger man vet vil komme som følge av eksisterende stortingsvedtak, har disse fremskrivningene svært liten verdi, og bidrar til å male et mer optimistisk bilde av de kommende årene enn det er grunnlag for.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti legger opp til at finanspolitikken for neste år skal være svakt ekspansiv. Ledigheten har vært svakt økende siden juli i år og for neste år og årene etter regner Regjeringen med at ledigheten vil øke til opp mot 4 pst. Svaret på dette kan ikke være et nøytralt budsjett. Selv om deler av ledigheten er strukturell og må møtes med flere tiltaksplasser, videreutdanning og målrettede tiltak så vil et ekspansivt budsjett skape aktivitetsøkninger som vil gi flere jobber.

I 1998 økte sysselsettingen med 50 000. For neste år regner Regjeringen med en nedgang i sysselsettingen på 7 000. I budsjettet gir ikke Regjeringen noe annet svar på dette enn å oppjustere anslaget for dagpengeutbetalinger med 1,4 mrd. kroner til 6,6 mrd. kroner

Da Regjeringen la fram budsjettet for 1999 ble det gjort opp med et oljekorrigert underskudd på 5,5 mrd. kroner. Da ble det sagt at nøyaktig så stramt måtte budsjettet minst være for at renta og inflasjonen skulle kunne gå ned. Nå beregner Regjeringen at budsjettet for 1999 kommer til å ende opp med et oljekorrigert underskudd på 15,4 mrd. kroner. Likevel har både renta og inflasjonstakten gått ned. Alle de skrårige uttalelsene fra i fjor høst om hvilken budsjettbalanse som var nødvendig blir dermed stilt i et komisk lys. For øvrig foreslo dette medlem et oljekorrigert underskudd på 11,5 mrd. kroner i budsjettet for 1999.

Medlemmen i komiteen fra Tverrpolitisk Folkevalde har som målsetnad for sin økonomiske politikk at ein har full sysselsetting og ramevilkår som gjer det mogeleg å oppretthalde den spredte busetnaden me har i dag, og at skatte- og avgiftsnivået i Noreg ikkje avvik for mykje i høve til våre handelspartnarar.

Denne medlemmen er ikkje nøgd med innsatsen som Regjeringa legg opp til i høve til å oppnå full sysselsetning, men ser positivt på at det no er kome i stand eit kompromiss som sikrar fleire tiltaksplassar innanfor verftsindustrien.

Denne medlemmen meiner òg den økonomiske politikken bør styrast meir i retning av å gje kompensande tiltak til dei som vel å investera og busetja seg i distrikts-Noreg. Dette ville òg ha kome byane til gode ved at presset i bustadmarknaden hadde vorte mindre, og prispresset ikkje hadde vorte så sterkt som det er i Oslo i dag.

Det syner seg ofte at tiltak og avgifter som er meint å skulle minka presset i økonomien i press-områda omkring Oslo, også fører til mindre etterspurnad i geografiske område som ikkje har same press i økonomien som i Oslo-området. Denne medlemmen meiner

derfor at det er større grunn til differensiera dei økonomiske tiltaka etter kor i landet utslaga gjer seg gjeldande.

Denne medlemmen meiner at det i dagens situasjon er rom for eit meir ekspansivt statsbudsjett, om ein hadde differensiert betre i høve til kor i landet den økonomiske verknaden hadde kome.

2.2 Økonomien i kommunane og fylkeskommunane

2.2.1 Samandrag frå St.meld. nr. 1 (1999-2000)

Den reelle veksten i kommunesektorens inntekter fra 1998 til 1999 anslås nå til om lag 2 pst., eller vel 3,8 mrd. kroner. Dette er nærmere 2 mrd. kroner høyere enn anslått i kommuneøkonomiproposisjonen. Anslaget for kommunenes skatteinntekter i 1999 er oppjustert med 1,8 mrd. kroner. I forbindelse med Stortingets behandling av Revidert nasjonalbudsjett 1999 ble bevilgningene til kommunesektoren økt med om lag 170 mill. kroner. Videre indikerer nye anslag økte utgifter til innsatsstyrt finansiering av sykehus med om lag 370 mill. kroner. Samtidig bidrar noe høyere lønnsvekst i kommunesektoren enn tidligere antatt isolert sett til at den reelle verdien av kommunesektorens inntekter i år er nedjustert med om lag 400 mill. kroner sammenliknet med Revidert nasjonalbudsjett 1999.

I kommuneøkonomiproposisjonen for 2000 ble det lagt opp til en reell vekst i kommunesektorens inntekter på om lag 1G pst. fra 1999 til 2000, tilsvarende om lag 2H mrd. kroner. Det ble samtidig presisert at dersom anslaget for kommunesektorens skatteinntekter i 1999 ble endret i forhold til forutsetningene i Revidert nasjonalbudsjett 1999, kunne anslagene for veksten i kommunesektorens inntekter neste år bli endret i forbindelse med Nasjonalbudsjettet 2000.

Regjeringen har ved utformingen av det økonomiske opplegget for 2000 lagt opp til at kommunene og fylkeskommunene får beholde hele den anslåtte merøkningen i inntektene på knapt 2 mrd. kroner i 1999. Videre legges det opp til en reell vekst i kommunesektorens inntekter på om lag H pst., eller om lag 1,1 mrd. kroner fra 1999 til 2000. Regnet i forhold til det nominelle inntektsnivået som var anslått for 1999 i kommuneøkonomiproposisjonen, innebærer dette en reell vekst i kommunesektorens inntekter på om lag 3,4 mrd. kroner. Det er om lag 900 mill. kroner høyere enn lagt til grunn i kommuneøkonomiproposisjonen. Veksten må ses i sammenheng med at det reelle inntektsnivået i 1999 isolert sett er redusert med om lag 400 mill. kroner sammenliknet med kommuneøkonomiproposisjonen som følge av at lønnsveksten i 1999 nå anslås høyere. Hovedsatsingen innenfor kommuneopplegget er knyttet til eldreplanen, samt handlingsplanene for psykiatri, kreftbehandling og utstyrsinvesteringer på sykehus.

I tråd med tidligere vedtak vil inntektstjevningen i inntektssystemet for kommunene skje løpende fra og med 2000. I dagens ordning er utjevningen basert på to år gamle skattetall. Ulik vekst i skatteinntekter mellom

kommuner og mellom fylkeskommuner vil med det nye systemet bli utjevnet raskere enn med dagens ordning.

Det er i avsnitt 3.2 i meldingen gjort nærmere rede for utviklingen i kommuneforvaltningens økonomi og opplegget for 2000.

2.2.2 Merknader frå komiteen

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til at mesteparten av den offentlige tjenesteproduksjonen foregår i primærkommunene og i fylkeskommunene. Disse medlemmer mener kommunesektoren må ha økonomiske rammer som på en god måte gjør den i stand til å tilby de tjenestene som befolkningen har behov for. Det må legges til rette for at de helse-, omsorgs- og skolereformene som Stortinget tidligere har vedtatt, skal kunne gjennomføres som planlagt.

Disse medlemmer mener på denne bakgrunn at det er behov for å styrke kommuneøkonomien til neste år ut over Regjeringens forslag i St.prp. nr. 1 (1999-2000).

Disse medlemmer viser til at budsjettavtalen mellom Arbeiderpartiet og sentrumpartiene vil styrke inntektene til kommunesektoren med om lag 1 mrd. kroner i 2000. For blant annet å styrke kommunesektorens muligheter til å nyttiggjøre seg øremerkede midler og for å styrke skolesektoren, foreslår disse medlemmer å øke rammeoverføringene med til sammen 650 mill. kroner.

Disse medlemmer viser til at budsjettavtalen i tillegg inneholder følgende økninger i de øremerkede tilskuddene:

	Mill. kroner
– Regionsykehustilskuddet	35
– Barnehager, økt driftstilskudd for å redusere foreldrebetalingen	100
– Barnehager, 2000 nye plasser neste år	37
– Skolefritidsordningen	100
– Utlånsordning bøker i videregående skole	100
– Tilskudd til fylkesvegformål	25
– Tilskudd til fiskerihavneanlegg	20
– Tilskudd til bygging av flerbrukshaller	9

Disse medlemmer viser til at en har mottatt mange henvendelser fra kommuner som mener at det kommunale inntektssystemet slår uheldig ut for dem. Disse medlemmer vil ta sikte på en grundig gjennomgang av hele inntektssystemet for kommunesektoren og konsekvensene av Rattsø I og II i forbindelse med behandlingen av kommuneøkonomiproposisjonen for 2001. Siktemålet må være å få til en noe jevnere fordeling av kommunesektorens totale inntekter, med de intensjoner som lå i Rattsøutvalget.

Disse medlemmer viser til St.prp. nr. 1 (1999-2000) Kommunal- og regionaldepartementet hvor det heter: " Det ordinære skjønnet til kommunene inklude-

rer 310 mill. kroner som kompensasjon knyttet til særlig ressurskrevende brukere av kommunale tjenester" (s. 143). Disse medlemmer viser videre til korrespondanse mellom Arbeiderpartiets stortingsgruppe og statsråd Enoksen om kriteriene for å gi kompensasjon knyttet til særlig ressurskrevende brukere. Disse medlemmer mener kriteriene for å gi kompensasjon bør strammes inn noe i forhold til den linjen departementet har lagt seg på, og disse medlemmer vil komme tilbake til beløpets størrelse i forbindelse med behandlingen av kommuneøkonomiproposisjonen våren 2000.

For en nærmere omtale av enkeltelementer i kommuneopplegget viser disse medlemmer til merknader under de enkelte rammeområder.

Medlemene i komiteen fra Kristeleg Folkeparti, Senterpartiet, Venstre og Tverrpolitisk Folkevalde syner til Regjeringa sitt framlegg i St.prp. nr. 1 (1999-2000) og til budsjettavtalen med Arbeiderpartiet under 3.1.2. Disse medlemmer viser til Regjeringa sitt mål om å legge til rette for god økonomi i kommunesektoren, og peiker på hovudtrekka i Regjeringa sitt opplegg for kommuneøkonomien. Det er lagt opp til reell vekst i kommunesektoren sine inntekter i 2000 på om lag 0,5 pst. eller om lag 1 100 mill. kroner. Regjeringa trappar opp innsatsen knytt til handlingsplanane innan eldreomsorga og i helsesektoren; psykiatri, kreftomsorg og utstyrsinvesteringar for sjukehusa. Inntektsveksten kjem i hovudsak som øyremerka løyvingar til desse formåla som følgje av brei politiske semje om å betre eldreomsorga og sikre eit betre helsevesen.

Desse medlemmer meiner innføringa av løpande inntektsutjamning er eit godt grep for å utjamne inntektsveksten mellom kommunane. Desse medlemmane vil vidare peike på at Regjeringa i Kommuneøkonomiproposisjonen vil kome attende til Stortinget med forslag om øyremerka tilskot som skal innlemmast i rammeoverføringane. Dette skal betre tilhøvet mellom mellom frie og øyremerka midlar. Desse medlemmer viser elles til at det ikkje berre er dei øyremerka overføringane som påverkar graden av lokalt sjølvstyre. Lover, forskrifter, rundskriv og rapporteringar verkar inn på høvet til å gjere lokale prioriteringar. Dette er Regjeringa i ferd med å utbetre gjennom prosjektet "Eit enklare Noreg".

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at Fremskrittspartiet primært ønsker en annen ansvarsfordeling mellom staten og kommunene enn den nåværende, slik at staten har det direkte økonomiske ansvaret for de viktigste oppgavene som helse, omsorg og skole, gjennom en stykkprisfinansiering, og at kommunene for øvrig bør kunne disponere sine inntekter fritt. I dagens system er det en betydelig skjevfordeling mellom kommunene gjennom Nord-Norge-tilskuddet, regionaltilskuddet og skjønns-

tilskudd. Disse medlemmer ønsker en gjennomføring av Rattsø-utvalgets innstilling som sikrer overføringer til kommunene etter mer objektive kriterier. Videre ønsker disse medlemmer at en større del av kommunenes inntekter skal komme som skatteinntekter, ikke som overføringer gjennom inntektssystemet. Derfor vil disse medlemmer gå mot en reduksjon av det kommunale og fylkeskommunale skattøret. Disse medlemmer viser for øvrig til merknader under de enkelte rammeområder når det gjelder enkeltelementer i kommuneopplegget.

Komiteens medlemmer fra Høyre viser til at Høyre i sitt alternative statsbudsjett for 2000 foreslår å videreføre det inntektsnivået for kommunene som Regjeringa legger opp til St.prp. nr. 1 (1999-2000). Det innebærer en reell økning i kommunesektorens inntekter på 1,1 mrd. kroner eller H pst. I tillegg vil Høyres budsjettalternativ gi kommunene økt økonomisk handlefrihet i forhold til Regjeringens forslag. Det skjer ved at Høyre går imot Regjeringens forslag til avgiftsøkninger og fremmer forslag om lettelse på visse avgifter. Det fører til en prisstigning som ligger opp mot en H pst. under Regjeringens opplegg. Effekten av å gå mot Regjeringens forslag om avgiftsøkninger, blant annet på elektrisitet, er at kommunenes disponible inntekter øker i størrelsesorden 100-200 mill. kroner i 2000.

En lavere prisstigningstakt legger til rette for et lavere rentenivå. For hvert prosentpoeng rentenivået reduseres vil kommunesektoren spare om lag 450 mill. kroner. Høyres skatte- og avgiftsopplegg vil også legge forholdene til rette for mer moderate lønnsoppgjør, ved at samme reelle lønnsøkning etter skatt, kan oppnås med lavere nominelle tillegg. Dette vil kommunene som arbeidsgivere også dra nytte av.

De mange øremerkede tilskuddene hindrer kommunene i velge de løsningen som passer best lokalt. Skal kommunene klare å levere gode tjenester til innbyggerne på en effektiv måte krever det en reduksjon av statlig detaljstyring og øremerking. Øremerkinger bidrar til å undergrave lokaldemokratiet og reduserer rekrutteringen til lokalpolitiske verv. Høyre vil i statsbudsjettet for 2000 foreslå at enkelte øremerkede overføringer fjernes, og i stedet legges inn i de generelle rammeoverføringene.

Høyre foreslår for 2000 å videreføre de kommunale skatteinntektene på samme nivå som i 1999. Regjeringa foreslår å redusere kommunens skatteinntekter med 1 pst., det vil si 4 mrd. kroner. Det er meget kritikkverdige og svekker kompensasjonen som kommunesektoren fikk da selskapsskatten ble gjort om fra kommunal til statlig skatt. Da omleggingen av selskapsskatten ble gjennomført skulle det kommunale skattøret økes. Regjeringa sviker sine løfter og svekker kompensasjonen som kommunene ble lovet. Dette svekker ytterligere stimulansen for kommunene til å legge forholdene til rette for lokal næringsutvikling. Med Høyres opplegg vil kommu-

nene få beholde en større del av skatteinntektene. I tillegg til at kommunene tilgodesees med like mye penger i Høyres budsjett som Regjeringens opplegg, får kommunene mer frihet og mer for pengene.

Disse medlemmer vil understreke at kommunenes muligheter til å gi et tilfredsstillende tjenestetilbud ikke bare avhenger av utviklingen i inntektene, men i stor grad også av evnen til å omstille og effektivisere eksisterende kommunal virksomhet. For en sektor som disponerer en så stor del av samfunnets ressurser, er det viktig at den kontinuerlig søker å utnytte ressursene bedre. En produktivitetsøkning på 1 pst. innebærer en gevinst for kommunene i størrelsesorden 1,2 mrd. kroner.

Disse medlemmer vil peke på at det i norske kommuner finnes et betydelig potensiale for effektivisering gjennom økt konkurranseutsetting og privatisering. Kommunenes Sentralforbund har i en rapport utført av SNF (Stiftelsen for Næringslivsforskning) fått fastslått at det er mulig å spare mellom 20-30 pst. i kommunenes budsjetter, med den samme kvalitet og omfang i tjenesteproduksjonen. Det forutsetter at kommunene er villig til konsekvent å konkurransesette.

Disse medlemmer mener at innsatsstyrt finansiering vil bidra til økt effektivitet i helsevesenet. Pasienten vil ikke lenger være en utgift, men tvert imot en kilde til inntekt for sykehusene. Disse medlemmer vil øke den innsatsstyrte finansieringsordningen for sykehus fra 50 til 60 pst.

Disse medlemmer vil arbeide for at fylkeskommunen nedlegges som selvstendig politisk og administrativt nivå i offentlig forvaltning, og at fylkeskommunens nåværende oppgaver fordeles mellom staten, kommunene og private.

Disse medlemmer vil understreke at Høyres opplegg for kommunene ivaretar hensynet til stramhet i statsbudsjettet samtidig som kommunene sikres en inntektsvekst og produktivitetsvekst som sikrer kommunenes muligheter til løse sine kjerneoppgaver.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti understreker at Regjeringens opplegg for år 2000 er lite framtidsrettet og i strid med det landet trenger. Det nye tusenåret kan ikke møtes med dårligere skoletilbud, dyrere barnehager og en fraværende strategi for å rekruttere og holde på kvalifisert personell i skole og helse- og sosialomsorg. En svekka offentlig sektor vil også medvirke til at forskjellen mellom folk øker, stikk i strid med det Regjeringen har varslet at de ville rette opp i.

Dette medlem vil peke på at kommunesektoren har ansvaret for de viktigste områdene som vedkommer hverdagen til folk: Skole, helse, omsorg, kultur, samferdsel og støtte til livsopphold. Disse tjenestene er avgjørende for folks levekår og er nødvendig infrastruktur for næringslivet. Det er derfor områder Sosialistisk Venstreparti prioriterer høyt.

Sosialistisk Venstrepartis opplegg for kommuneøkonomi skal sikre:

- Ei framtidretta satsing på barn- og unge gjennom skole, barnehage og kultur.
- Legge til rette for lønns- og arbeidsgiverpolitikk i kommunesektoren som kan rekruttere og beholde nok kvalifiserte fagfolk
- Redusere skatt på sjukdom og behov, lavere egenandeler i helsevesenet og foreldrebetaling i barnehager og SFO.
- Bedre inntektsfordelinga og minske forskjellene mellom folk, ved å tilby bedre kvalitet og økt tilgang på kommunale tjenester.
- Øke kommunesektorens frie inntekter slik at kommunene kan innrette sine tjenester mer i tråd med lokale behov og tilpasninger.
- Sette kommunene i stand til å medvirke til økt boligbygging for unge og vanskeligstilte.

Dette medlem vil sterkt understreke at situasjonen i norsk økonomi ikke kan godtgjøre en så stram kommuneøkonomi som det Regjeringen legger opp til. Norsk økonomi er sterk, men skeivfordelinga mellom folk og mellom offentlig og privat forbruk øker.

Dette medlem vil peke på at offentlig utgifter som del av BNP har falt fra om lag 52 pst. i 1992 til om lag 46,5 pst. i 1999. Standardforskjellen mellom de offentlige fellesgoda og standarden flertallet har tilgang til privat, øker og medvirker til misnøye og privatiseringspress.

Dette medlem vil vise til at i kommuneøkonomi-proposisjonen for 2000 blir vist at kommunesektorens del av arbeidsstyrken må, med samme nivå på tjenestene som i dag, ha en økning på i underkant av 1 prosentpoeng og dersom en tar hensyn til vedtatte reformer, og en økning med i underkant av 2 prosentenheter fram til 2010. Dette tilsvarer ca. 85 000 årsverk. Dette er vesentlig mer enn makroøkonomiske fremskrivninger for hele økonomien gir rom for. Det vil bli knivskarp konkurranse om kvalifisert arbeidskraft i åra som kommer. Kommunesektoren står derfor overfor enorme oppgaver i å rekruttere og beholde nok helsepersonell og lærere.

Dette medlem understreker at de trange, offentlige budsjetta gjør det umulig for kommunesektoren å ha den nødvendige offensive lønns- og arbeidsgiverpolitikk som må til for å bemanne oppgavene og være en attraktiv arbeidsplass. For å kunne gjennomføre vedtatte reformer må det føres en sammenhengende og målretta politikk fra myndighetene sin side

Dette medlem mener rammene for de frie inntektene i kommunesektoren må økes vesentlig, og i tillegg må det i år 2000 legges inn en lønnsrott på 1 mrd. kroner som første trinn i en opptrappingsplan for å bedre lønns- og arbeidsforhold i kommunesektoren.

Dette medlem vil særlig peke på kravet om egenandel knyttet til eldresatsinga har tvinga kommunene til å kutte på tilbudet til barn og unge. Dette medlem mener at øremerka tilskudd til eldresatsinga og psykiatireformen skal være uten en slik egenandel.

Dette medlem går inn for en rekke tiltak som vil styrke kommunenes økonomi og evne til å gi gode tjenester til befolkningen. En viser til omtale under de enkelte rammeområda. De viktigste forslaga er:

	Kroner
– 0,25 prosentpoeng lavere arbeidsgiveravgift	245 mill.
– Psykisk helse (voksne og barn)	135 mill.
– Rusforebyggende tiltak	45 mill.
– Inneklimatiltak i skolen	215 mill.
– Senking av elevtall i ungdomsskolen	415 mill.
– Lønnsnett for rekruttering i kommunal sektor	1000 mill.
– Skolefritidsordninga	140 mill.
– Barnehager	715 mill.
– Tilskudd 1 000 pr. elev i ungdomsskolen	155 mill.

Dette medlem vil vise til at rammetilskudd/utgiftsutjamninga blir økt i Sosialistisk Venstreparti sitt forslag til statsbudsjett med 3 606 mill. kroner, fordelt på

1 191 mill. kroner til fylkeskommunene og 2 415 mill. kroner til kommunene. I tillegg øker de øremerka statlige overføringene innenfor kommuneoppkjøret med 2,1 mrd. kroner. Sosialistisk Venstreparti reduserer sektoren sine kostnader med bl.a. redusert arbeidsgiveravgift i størrelsesorden 245 mill. kroner.

Det samla opplegget i Sosialistisk Venstrepartis budsjettforslag vil gi kommunesektoren en betydelig økning i de øremerka tilskuddene, samtidig som det blir gitt rom for å utnytte de øremerka tilskuddene uten egenandel, og dermed unngå behovet for kutt i tjenestene. Samtidig gir profilen, med økning i rammetilskudd/utgiftsutjamning, en bedre fordeling mellom kommunene og fylkeskommunene enn det som ligger inne i Regjeringas forslag til statsbudsjett.

Dette medlem vil vise til et utall appeller frå kommuner og fylkeskommuner landet rundt. Disse beskriver en situasjon som er svært dramatisk. Kommunene mangler frie inntekter for å løse ut de øremerka tilskuddene. I flere år har manglende prisomregning, etterslep fra underfinansierte reformer og lønnsoppkjøp, akkumulering av underskudd, mer øremerking, økt egenbetaling, salg av kommunale eiendommer og tapping av fond, ført til en sterkt svekka kommuneøkonomi. Dette kan ikke fortsette uten at til-liten til, og grunnlaget for, solidarisk omfordeling gjennom velferdsstaten vert underminert.

Dette medlem mener Regjeringa må ta ansvar for de rammer som er tildelt og den store økningen i skatter og avgifter som vil komme på kommunal sektor. Regjeringa må også vise hvilke oppgaver kommuner og fylkeskommuner skal bli fritatt fra, og hvilke tjenester folket ikke skal få.

Dette medlem vil vise til at Regjeringa ikke har oppfylt løftene fra Voksenåsen erklæringa, der de lovt å minske gapet mellom de oppgaver kommunesektoren er pålagt, og de økonomiske vilkåra som er gitt. Opplegget for 2000 gjør dette spriket bare større.

Medlemmen i komiteen frå Tverrpolitisk Folkevalde meiner at det budsjett-rammetilskudd som er ferdigforhandla mellom sentrumspartia og Arbeidarpartiet, og som har fått tilslutning frå Tverrpolitisk Folkevalde, er eit minimumsbudsjett i høve til kommunesektoren. Denne medlemmen ser at det i dagens situasjon er rom for å styrke kommuneøkonomien ytterlegare, og meiner at Regjeringa bør fylgja utviklinga i kommuneøkonomien nøye og eventuelt koma attende med et framlegg til ekstraløyvingar til kommunesektoren i samband med førehavinga av revidert statsbudsjett for 2000.

Komiteen viser elles til merknader under rammeområde 19 (Rammetilskott til kommunesektoren), jf. avsnitt 3.2.19 i denne innstillinga. Komiteen viser også til merknader under rammeområde 19 i Budsjett-innst. S. nr. 1 (1999-2000), som er avgitt samstundes med denne innstillinga.

2.3 Penge- og valutapolitikken

2.3.1 Samandrag frå St.meld. nr. 1 (1999-2000)

Pengepolitikken er rettet inn mot stabilitet i kronens verdi målt mot europeiske valutaer. Med den arbeidsdelingen som er trukket opp mellom de ulike delene av den økonomiske politikken, har finanspolitikken et hovedansvar for at den samlede etterspørselen etter varer og tjenester utvikler seg på en måte som er forenlig med en balansert utvikling i norsk økonomi. Innenfor det handlingsrommet hensynet til en stabil valutakurs setter, kan Norges Bank tilpasse de pengepolitiske virkemidlene til konjunkturutviklingen. Pengepolitikken bidrar samtidig til å stabilisere norsk økonomi ved at den forankrer inntektsoppkjørene.

Ved vesentlige endringer i valutakursen skal virkemidlene i pengepolitikken innrettes med sikte på at valutakursen etter hvert bringes tilbake til utgangsleiet. Det er samtidig begrenset hvor sterke virkemidler i form av renteendringer og kjøp og salg av valuta Norges Bank kan benytte for å holde kronkursen stabil. Dette er en viktig forskjell fra fastkursregimet en hadde inntil 10. desember 1992. Da var det i prinsippet ubegrenset plikt for Norges Bank til å forsvare de fastsatte svingningsmarginene for kronkursen. Retningslinjen om begrenset virkemiddelbruk må ses i lys av erfaringene med fastkursregimene i Norge og andre land tidlig på 1990-tallet. Oppfatninger om at virkemiddelbruken i pengepolitikken i form av intervensjoner og rentenivå ikke er opprettholdbar, vil svekke troverdigheten til politikken og kan i seg selv utløse spekulative kapitalbevegelser. Norges Bank må således løpende vurdere hvor sterk virkemiddelbruk banken finner hensiktsmessig i lys av forholdene i valutamarkedet og situasjonen i norsk økonomi.

Erfaringene både fra perioden før fastkursregimet ble forlatt i 1992 og senere tilsier at det er begrensninger i mulighetene til å styre kronkursen på kort sikt. Det er likevel viktig at pengepolitikken bidrar til stabile forventninger om valutakursutviklingen. Dette stiller også krav til at den økonomiske politikken sam-

let sett er forenlig med lav pris- og kostnadsvekst. Med et siktemål om stabil valutakurs er det generelt finans- og inntektspolitikken som må bære hovedansvaret for å stabilisere utviklingen i innenlandsk produksjon og etterspørsel.

Det er i avsnitt 3.3 i meldingen gjort nærmere rede for penge- og valutapolitikken.

2.3.2 Merknader frå komiteen

Komiteen viser til at finansminister Gudmund Restad og sentralbanksjef Svein Gjedrem torsdag 4. november 1999 møtte til høyring med komiteen i samband med budsjettbehandlninga for 2000. Finansministerens innlegg i dette møtet følgjer som trykt vedlegg 7 til denne innstillinga.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til Regjeringens redegjørelse for penge- og valutapolitikken og slutter seg til vurderingene. Disse medlemmer viser til at den ansvarsfordelingen som er trukket opp mellom de ulike delene av den økonomiske politikken, pålegger finanspolitikken et hovedansvar for at den samlede etterspørselen etter varer og tjenester utvikler seg på en måte som er forenlig med en balansert utvikling i norsk økonomi samtidig som en stabil valutakurs bidrar til å forankre lønnsoppgjørene.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Høyre har merket seg at Finansdepartementet holder løpende kontakt med EU om økonomiske og monetære spørsmål og at finansministeren deltar i felles møter mellom finans- og økonomiministrene i EU og EFTA-landene. Disse medlemmer vil understreke betydningen av at det bl.a. gjennom slike kanaler føres en aktiv Europa-politikk som bidrar til å sikre norske arbeidsplasser og velferd i framtida.

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre slutter seg til Regjeringens vurderinger i penge- og valutapolitikken.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at Fremskrittspartiets linje siden den nye sentralbankloven ble behandlet i 1984 har vært å gi Norges Bank ansvaret for pengepolitikken som en uavhengig sentralbank med hovedoppgave å verne om den innenlandske pengeverdi, altså sikre lav inflasjon. Norges Bank burde sikre pengevernet på samme måte som Høyesterett og domstolene skal sikre rettsvernet.

Virkemiddelbruken i pengepolitikken i 1999 og Norges Banks tolkning av valutaforskriften siden 4. januar 1999, og gjentatt i budsjettbrevet, innebærer i praksis en omlegging av pengepolitikken fra valutakursmål til inflasjonsmål. En slik omlegging burde stadfestes ved en endring av valutaforskriften, noe som også er i tråd

med IMF's anbefalinger som fremkommer i deres årlige rapport om norsk økonomisk politikk.

Disse medlemmer viser til at det i valutaforskriften står at den "løpende utøvelsen av pengepolitikken skal rettes inn mot stabilitet i kronens verdi mot europeiske valutaer...". Siden årsskiftet har den løpende utøvelsen av pengepolitikken blitt rettet inn mot forutsetningen for stabilitet i kronens verdi mot euro. Forutsetningen er en prisutvikling i Norge på nivå med prisutviklingen i euro-området. ESBs mål for prisutviklingen er en inflasjonsrate mellom 0 og 2 pst., noe som betyr at Norges Banks mål for prisutviklingen er en inflasjonsrate på mellom 0 og 2 pst. Norges Bank har dermed inflasjonsutviklingen, ikke kursutviklingen, som operativt mål for den løpende utøvelse av pengepolitikken. Lik inflasjonsrate mellom Norge og euro-området er grunnlaget for valutastabilitet. Verken på kort eller lang sikt er inflasjonsrate i Norge på nivå med inflasjonsraten i euro-området en tilstrekkelig betingelse for valutastabilitet. På kort sikt vil en rekke faktorer kunne påvirke kronekursen, uten at Norges Bank - gitt begrensningene i virkemiddelbruken som ligger i valutaforskriften og de begrensninger som følger av hensynet til en stabil prisutvikling og valutastabilitet på mellomlang sikt - har virkemidler for å finstyre kronekursen.

Disse medlemmer mener at på lang sikt kan et realøkonomisk behov for endring i den reelle kronekursen tilsi at den nominelle kronekursen legger seg på et annet nivå, selv om inflasjonsraten i Norge er mellom 0 og 2 pst. Et slikt behov kan for eksempel oppstå ved endringer i oljeprisen, som gjør at oljeformuens andel av nasjonalformuen endres på varig basis. Da vil det være behov for at flere eller færre realressurser benyttes i skjermet sektor av norsk økonomi, alt etter om oljeformuen øker eller reduseres. Tilpasningen kan gjøres ved at konkurranseutsatt sektor i fastlandsøkonomien, gjennom nominell appresiering eller depresiering av kronen, utsettes for reell appresiering eller depresiering dvs. at norske varer og tjenester blir dyrere eller billigere i utlandet. En slik situasjon kan ikke forhindres gjennom en omlegging av finanspolitikken. Koblinger over tid mellom nivået på privat og offentlig sparing, tilsier at privat sektors adferd vil tilpasse seg en finanspolitisk omlegging slik at effekten på samlet sparing av en mer kontraktiv eller ekspansiv finanspolitikk nøytraliseres. Siden Norges Bank ikke vil inflatere eller deflatere prisnivået for å unngå nominell appresiering eller depresiering, og siden det i en slik situasjon vil være åpenbart misforhold mellom valutaforskriftens ordlyd og pengepolitikken praksis, vil det være aktuelt for Norges Bank å gi råd til myndighetene om en endring i valutaforskriften. Da kan det være aktuelt med enten en revaluering eller devaluering av "kursleiet" eller med en formell omlegging til inflasjonsmål. Usikkerhet om hvordan en slik potensiell utvikling vil bli taklet kan bli priset inn som en risi-

kopremie i de lange norske rentene. Disse medlemmer vil derfor hevde at en formell omlegging av pengepolitikken til inflasjonsmål, vil gi et mer robust pengepolitisk regime også på lang sikt, og dermed noe lavere lange renter.

Komiteens medlemmer fra Høyre viser til nasjonalbudsjettets omtale av penge og valutapolitikken, finansminister Restads redegjørelse for Stortingets finanskomité av 4. november 1999 og Norges Banks budsjettbrev av 22. oktober 1999.

Disse medlemmer legger til grunn at Norges Bank og Regjeringen er på linje når det gjelder tolkningen av de pengepolitiske retningslinjene. Både Finansdepartementet og Norges Bank understreker at målsettingen for norsk pengepolitikk er trukket opp under hensyntagen til både det særegne ved norsk økonomis oljeavhengighet og hensynet til norsk konkurranseutsatt industri. Disse medlemmer understreker at både kursstabilitet og prisstabilitet er viktige elementer i utøvelsen av norsk pengepolitikk. Disse medlemmer peker på at norsk pengepolitikk derfor ikke kan rubriseres som ren fastkurspolitikk eller som rendyrket inflasjonsmålpolitikk. Disse medlemmer viser til følgende uttalelse fra Norges Banks hovedstyre i budsjettbrevet av 22. oktober:

"I skjønnsutøvelsen fokuserer Norges Bank på de grunnleggende forutsetningene for stabilitet i kronkursen: For å oppnå kursstabilitet mot Euro og virkemidlene i pengepolitikken rettes inn slik at pris- og kostnadsstigningen kommer ned mot den stigningen den Europeiske Sentralbanken (ESB) sikter mot. Samtidig må Norges Bank unngå at pengepolitikken i seg selv bidrar til nedgangstider med inflasjon, fordi det kan svekke tilliten til kronen."

Disse medlemmer legger også vekt på erfaringene fra utøvelsen av pengepolitikken som viser at Norges Bank har begrensede muligheter for å finstyre kursutviklingen. Disse medlemmer forutsetter at Norges Bank har betydelig frihet i skjønnsutøvelsen innenfor rammen av de pengepolitiske målsettinger.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Tverrpolitisk Folkevalgte har over flere år tatt til orde for et mer fleksibelt valutakursmål. Små svingninger i valutakursen bør ikke kunne føre til store endringer i rentenivå, uavhengig av den økonomiske utviklingen ellers. Det er nødvendig at penge- og finanspolitikken virker sammen for å nå konjunkturpolitiske målsettinger.

Det var derfor gledelig at den nye sentralbanksjefen startet med å redusere renta selv om krona ikke var tilbake i målområdet for valutakursen. Nå har imidlertid krona vært tilbake i utgangsleiet i et halvt år, i perioder har den også vært sterkere enn i utgangsleiet, og fortsatt er Norges Banks foliorente 1,75 prosentpoeng høyere enn den var før renteøkningene startet 19. mars 1998. I tillegg fokuserer sentralbanksjefen stadig mer på inflasjonen i sine offentlige uttalelser. Selv om det

alltid vil være en sammenheng mellom den langsiktige kronkursutviklingen og inflasjonen er det grunn til å spørre om sentralbanksjefen i praksis har endret Norges Banks pengepolitiske mål fra et valutakursmål til et inflasjonsmål.

Disse medlemmer mener det kan være behov for at finansministeren presiserer pengepolitikken i en ny valutaforskrift.

Norge har gjort seg ekstremt sårbar for prisutviklingen på en råvare, nemlig olje. For å unngå at øvrig konkurranseutsatt næringsliv rammes er det viktig at pengepolitikken er innrettet på å unngå store endringer i valutakursen ved endringer i oljeprisen. På lengre sikt er det nødvendig å vri investeringsstrømmen fra oljeøkonomien til et mer allsidig næringsliv. Disse medlemmer vil gå imot alle forslag om å fristille sentralbanken.

2.4 Statens petroleumsfond og Folketrygdfondet

2.4.1 Statens petroleumsfond

2.4.1.1 Samandrag

Det er i meldingen redegjort for forvaltningen av Statens petroleumsfond. Finansdepartementet tar sikte på å komme tilbake med en orientering om forvaltningen av fondet i forbindelse med overgangen til år 2000 i proposisjon om Ny saldering av statsbudsjettet 1999.

Regjeringen presenterte i Revidert nasjonalbudsjett 1999 tre tiltak med sikte på å øke fokus på miljø og menneskerettigheter i forvaltningen av Statens petroleumsfond. Det første gikk ut på å opprette et fond på 1 mrd. kroner innenfor petroleumsfondet med særskilte miljøretningslinjer. Dessuten ble det foreslått å ta i bruk stemmerettighetene til fondets aksjer for å fremme menneskerettigheter og miljø, og å forby fondet å investere i selskaper som har produksjon av tobakksprodukter som sin hovedaktivitet. Bare det første av disse forslagene fikk støtte ved Stortingets behandling av Revidert nasjonalbudsjett, jf. Budsjett-innst. S. II (1998-1999).

På denne bakgrunn har Regjeringen arbeidet videre med å forberede opprettelsen av et miljøfond. Arbeidet retter seg nå i første rekke mot å konkretisere hvilke retningslinjer som skal gjelde for miljøfondet, samt å knytte til seg ekstern ekspertise når det gjelder vurdering av miljøforhold ved enkeltbedrifter. Regjeringen skrev følgende om miljøkriteriene i Revidert nasjonalbudsjett:

"Det må være en forutsetning at kriteriene som brukes er mest mulig objektive og etterprøvbare. En aktuell ordning kan være å basere kriteriene på de ordningene som er under etablering i enkelte land og som omtales som såkalt miljøsertifisering eller krav til miljørapportering. Eksempler på miljøsertifikater kan være ISO14001, EMAS eller CERES. Dette er positive kriterier i den forstand at man inkluderer alle selskaper som oppfyller kriteriet. Disse kriteriene har den fordel at de oppmuntrer bedriftene til åpenhet om miljøforhold og oppslutning om internasjonale standarder på området. Foreløpig ser det imidlertid ut til at data om sertifisering og rapportering bare er tilgjengelig for

Nord-Amerika og enkelte land i Europa. Det kan derfor bli nødvendig å avgrense miljøfondets investeringer til disse regionene. En vil også vurdere å benytte miljøeffektivitet som kriterium, blant annet basert på kriterier utarbeidet av World Business Council for Sustainable Development. Konkrete kriterier for miljøeffektivitet kan baseres på for eksempel forurensningsnivå, energibruk eller ressursbruk pr. produsert enhet. Foreløpig synes det imidlertid vanskelig å skaffe det datagrunnlag som er nødvendig for å kunne legge disse kriteriene til grunn."

Dette har vært utgangspunktet for det videre arbeidet med kriteriene. Arbeidet så langt har forsterket inntrykket av at kriterier knyttet til miljøeffektivitet vil være vanskelig å anvende nå på grunn av mangelfullt datagrunnlag. Det er imidlertid grunn til å tro at et slikt datagrunnlag gradvis kan forbedres. Det virker derfor sannsynlig at det først om noen år blir mulig å legge kriterier knyttet til miljøeffektivitet til grunn for forvaltningen av miljøfondet. Regjeringen vil arbeide videre med sikte på å innføre slike retningslinjer på noe sikt.

I Revidert nasjonalbudsjett 1999 ble det lagt opp til at en etter tre år skal gjennomføre en grundig evaluering av miljøfondets resultater med tanke på en eventuell utvidelse av kapitalen. Det er viktig at retningslinjene ligger mest mulig fast i denne fasen for å gjøre en slik evaluering lettere. Dette innebærer også at utvalget av land bør ligge fast, selv om det etter hvert blir mulig å anvende miljøkriteriene i flere land.

Finansdepartementet arbeider for tiden med å velge ut en eller flere eksterne tjenesteleverandører som skal anvende miljøkriteriene på investeringsuniverset slik at de omsettes i en liste over tillatte selskaper. Dette må gjøres med bakgrunn i en database over miljøforhold ved enkeltbedrifter. Finansdepartementet sendte den 16. september 1999 ut invitasjon til en del aktuelle selskaper og organisasjoner om å sende inn tilbud på denne tjenesten. Invitasjonen er også offentlig tilgjengelig på Finansdepartementets sider på Internett. Kandidatene er gitt frist til 8. november 1999 for å sende inn svar.

I Revidert nasjonalbudsjett 1999 ble det lagt opp til at miljøfondet skal tilføres kapital så tidlig som praktisk mulig i år 2000, i forbindelse med en av de kvartalsvise overføringene til petroleumsfondet. Dette ligger fast. Det vil være tidkrevende å vurdere alle aktuelle selskaper etter de oppsatte miljøkriteriene. Det synes derfor mest realistisk å legge opp til en oppstart ved utgangen av 2. kvartal 2000.

Regjeringen tar sikte på å legge fram en detaljert oversikt over endringer i retningslinjene for petroleumsfondet som følge av opprettelsen av miljøfondet i Revidert nasjonalbudsjett 2000.

Arbeiderpartiet og Høyre uttrykte i innstillingen til Revidert nasjonalbudsjett følgende:

"Disse medlemmer mener at det ved utvelgelsen av bedriftene også skal legges til grunn en årvåkenhet med hensyn til at grunnleggende arbeidstakerrettigheter er oppfylt i de aktuelle bedriftene."

Finansdepartementet har tidligere vurdert både denne og andre typer kriterier knyttet til etikk og menneskerettigheter, men funnet det vanskelig å omsette disse i praksis. I St.meld. nr. 2 (1997-1998) Revidert nasjonalbudsjett 1998 skrev Regjeringen:

"Når det gjelder retningslinjer for etikk og menneskerettigheter, har Regjeringen vurdert flere alternativer. Så langt har en ikke funnet måter å gjøre dette på som oppfyller de krav som må stilles til klarhet, konsistens og praktiserbarhet, og som således kan anbefales for Stortinget."

På bakgrunn av Stortingets merknad i innstillingen til Revidert nasjonalbudsjett, går Finansdepartementet gjennom spørsmålet på nytt med særskilt fokus på hensynet til arbeidstakerrettigheter. Det vil imidlertid kreve en viss tid å utrede dette spørsmålet nærmere før en kan komme tilbake til saken overfor Stortinget.

Regjeringen drøftet i Revidert nasjonalbudsjett 1999 også spørsmålet om utvidelse av listen over land/områder hvor Statens petroleumsfond kan investeres. I henhold til gjeldende forskrift for forvaltningen kan fondets midler plasseres i aksjer notert på børs i, eller rentebærende papirer utstedt av og denominert i valutaene til, følgende land/områder:

- Europa: Belgia, Danmark, Finland, Frankrike, Irland, Italia, Nederland, Portugal, Spania, Storbritannia, Sveits, Sverige, Tyskland og Østerrike
- Amerika: Canada og USA
- Asia og Oceania: Australia, Hong Kong, Japan, New Zealand og Singapore

Regjeringen har arbeidet videre med saken ut fra de kriterier som ble trukket opp i Revidert nasjonalbudsjett 1999.

Regjeringen tar sikte på å endre forskriften for forvaltningen av petroleumsfondet slik at landlisten for fondets aksjeinvesteringer kan utvides med virkning fra 1. januar 2000. Regjeringen tar sikte på at utvidelsen i første omgang skal gjelde Brasil, Mexico, Sør-Korea, Taiwan, Thailand og Hellas. Når det gjelder Tyrkia, vil Regjeringen vurdere saken nærmere, blant annet ut fra en nærmere vurdering av menneskerettighetssituasjonen i landet. Ut fra denne vurderingen vil en senere ta stilling til om/når Tyrkia skal inkluderes i landlisten.

Det anses imidlertid uaktuelt å inkludere de nye landene/områdene i fondets referanseportefølje fra samme dato. Finansdepartementet vil trenge noe mer tid på å vurdere dette spørsmålet, bl.a. med tanke på å identifisere egnede indekser som kan inngå i referanseporteføljen. Det tas sikte på at dette arbeidet skal være avsluttet innen utgangen av år 2000. Regjeringen vil komme tilbake til dette spørsmålet i løpet av neste år. Norges Bank påpeker i det vedlagte brevet at det mest sannsynlig ikke vil bli foretatt investeringer i framvoksende markeder før de nye landene inkluderes i referanseporteføljen.

Norges Bank skriver videre i det vedlagte brevet at en tar sikte på å analysere obligasjonsmarkedene i framvoksende økonomier på et senere tidspunkt, og at en da vil legge fram en eventuell anbefaling om utvidelse av landlisten for obligasjoner. Regjeringen vil avvente en slik uttalelse før det blir aktuelt å utvide landlisten for obligasjoner.

Forskriften om forvaltning av petroleumsfondet fastsetter øvre og nedre grenser for investeringer i hver enkelt region for både aksjer og obligasjoner. Grensene er 40-60 pst. av fondets verdi i Europa, 20-40 pst. i Nord-Amerika og 10-30 pst. i Asia/Stillehavsområdet. På samme måte bør det settes grenser for fondets investeringer i framvoksende markeder. Norges Bank skriver i brevet at den øvre grensen ikke bør overstige 5 pst. av aksjeinvesteringene så lenge landene ikke inngår i referanseporteføljen. Med en aksjeandel i fondet på 40 pst. vil dette tilsvare 2 pst. av fondets samlede verdi. Regjeringen er enig i dette, og legger opp til å endre forskriften for forvaltningen av fondet med virkning fra 1. januar 2000.

2.4.1.2 Merknader frå komiteen

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet og Høyre, viser til Regjeringens drøfting av spørsmål knyttet til utvidelse av listen over land/områder hvor Statens petroleumsfond kan investeres. Flertallet har merket seg at Regjeringen når det gjelder Tyrkia, vil vurdere saken nærmere, bl.a. ut fra en vurdering av menneskerettighetssituasjonen i landet. Flertallet viser til at Regjeringen i St.meld. nr. 2 (1997-1998) Revidert nasjonalbudsjett 1998 bl.a. skrev følgende om slike spørsmål:

"Når det gjelder retningslinjer for etikk og menneskerettigheter, har Regjeringen vurdert flere alternativer. Så langt har en ikke funnet måter å gjøre dette på som oppfyller de krav som må stilles til klarhet, konsistens og praktiserbarhet, og som således kan anbefales for Stortinget."

Flertallet kan på denne bakgrunn vanskelig se at kriteriene knyttet til utvidet landliste bør ta utgangspunkt i annet enn Norges Banks faglige vurdering av de alminnelige minstekravene til bl.a. oppgjørssystemer, størrelse og likviditet. Flertallet mener derfor at Tyrkia på samme måte som Brasil, Mexico, Sør-Korea, Taiwan, Thailand og Hellas bør vurderes når det tas sikte på å utvide landlisten for fondets aksjeinvesteringer med virkning fra 1. januar 2000.

Medlemene i komiteen frå Kristeleg Folkeparti, Senterpartiet og Venstre sluttar seg til omtalen av Statens petroleumsfond i meldinga.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet er i hovedtrekk enig i dagens hovedprinsipper for forvaltning av Statens petroleumsfond, men nærer

en viss bekymring over de endringer som ble vedtatt av Stortinget i forbindelse med Revidert nasjonalbudsjett for 1999. Disse medlemmer ser positivt på mulighetene for investeringer i miljørelatert virksomhet, men mener forutsetningen må være at det ikke er miljøhensyn, men avkastning som skal være retningsgivende for fondsforvalternes investeringsvurderinger.

Videre vil disse medlemmer anføre behovet for at fondet burde ha anledning til å ha eierandeler i enkeltelskaper på over 1 pst. - dog slik at fondet ikke skal være et redskap for strategisk eierskap.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til Budsjett-innst. S. II (1998-1999) der dette medlem skisserte et opplegg for å underlegge hele petroleumsfondet etiske og miljømessige retningslinjer.

Dette medlem konstaterer at Regjeringen ber om enda litt mer tid for å finne retningslinjer for å inkludere arbeidstakerrettigheter i forvaltningen av miljøfondet. Dette medlem vil gjøre oppmerksom på at det er utarbeidet internasjonale standarder for slike rettigheter, blant annet verifiserer Norske Veritas bedrifter i Sør-Øst Asia etter en slik standard.

Dette medlem viser til Regjeringens forslag om å bruke stemmerettighetene til fondets aksjer for å fremme menneskerettigheter, miljø m.v. Forslaget fikk ikke tilstrekkelig støtte i Stortinget. Et motargument var at å opptre som en mer aktiv eier når petroleumsfondet skal investere i så mange selskaper; vil kreve for store administrative kostander.

På denne bakgrunn fremmer dette medlem følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen utarbeide regler for at en viss andel av petroleumsfondets aksjeplasserte midler kan brukes til å kjøpe større andeler i enkeltelskaper. I disse selskapene skal fondet bruke stemmerettighetene til fondets aksjer blant annet for å fremme arbeidstakerrettigheter og miljø."

Dette medlem er enig med Regjeringen i at Tyrkia ikke oppfyller de minimumskrav til menneskerettigheter som gjør det naturlig å inkludere landet i lista over de land som petroleumsfondet kan investere i.

Medlemmen i komiteen frå Tverrpolitisk Folkevalde meiner at ein skal vera kritisk til å plassera og investera statsformua utanriks, medan det framleis er investeringsoppgåver som skulle ha vore løyste i vårt eige land, og dessa investeringane kan gjerast utan at det vert skapt for stor etterspurnad i økonomien.

Denne medlemmen meiner at inflasjonsmomentet ikkje er det viktigaste, då "olje-fondet" seinare etter planen skal først attende til den norske økonomien. Denne medlemmen meiner at det på dette tidspunktet, frå om lag 2020 og utetter, vil vera større fare for

inflasjon enn om ein i dagens situasjon investerar oljeformua i infrastruktur og tilrettelegging av næringsutvikling.

2.4.2 Folketrygdfondet

2.4.2.1 Samandrag

I Nasjonalbudsjettet 1999 står det:

"Folketrygdfondet skal ut fra retningslinjer fastsatt av Stortinget opptre som en finansiell investor og investere på bakgrunn av forventet avkastning og risiko. I denne sammenhengen ser departementet det som ønskelig og naturlig at det utvikles mer systematiske retningslinjer også for hvor stor risiko fondet kan ta. Dette kan for eksempel gjøres ved at det settes en grense for hvor store avvik det kan være mellom fondets faktiske plasseringer og en nærmere bestemt referanseportefølje. Et slikt mål er også satt for Statens petroleumsfond, og er nærmere beskrevet i Nasjonalbudsjettet 1998. En finner det imidlertid naturlig at Folketrygdfondet gis vesentlig videre rammer enn petroleumsfondet for hvor vide grenser som bør aksepteres av forskjeller i risiko mellom faktiske investeringer og referanseporteføljen.

Det er naturlig at det er Finansdepartementet som fastsetter en referanseportefølje og et risikomål for Folketrygdfondet. Slike mål må imidlertid også ha en faglig forankring i Folketrygdfondet. En vil komme tilbake til Stortinget med denne saken når dette er nærmere vurdert.

I Økonomireglement for staten fastsatt ved kongelig resolusjon 26. januar 1996 heter det i § 22.3 "Departementenes ansvar for oppfølging av aksjeselskap med statlig eierinteresse, statsforetak m.m." at "Virksomhetene skal følges opp spesielt med vektlegging på oppnådd årsresultat, eventuelt avkastningskrav og utbyttepolitikk". Forslag til regelendring og etablering av referanseindeks vil være en oppfølging av dette."

Stortinget tok dette til etterretning.

Finansdepartementet og Folketrygdfondet arbeider med oppfølgingen av dette spørsmålet. I tillegg til å vurdere egnet referanseportefølje og risikomål for fondet, har problemstillingen også prinsipielle sider vedrørende ansvarsdelingen mellom Folketrygdfondets styre og administrasjon, og mellom Folketrygdfondet og Finansdepartementet når det gjelder forankringen av referanseindeks og risikomål. Finansdepartementet vil komme tilbake til Stortinget med et konkret opplegg i Revidert nasjonalbudsjett 2000.

2.4.2.2 Merknader frå komiteen

Fleirtalet i komiteen, alle unnateke medlemene frå Framstegspartiet og Høgre, sluttar seg til omtalen av Folketrygdfondet i meldinga.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen fremme forslag til endring i Folketrygdfondets reglement, slik at Folketrygd-

fondet kan investere i børsnoterte aksjer i de øvrige nordiske land."

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet er bekymret over at staten ikke har tatt inn over seg problemene knyttet til fremtidige pensjonsutbetalinger, og mener det er svært nødvendig at Regjeringen og Stortinget snarest endrer dagens system i forhold til forvaltning av pensjonsmidler. Det er under ingen omstendighet nok midler i dagens folketrygdfond til finansiering av relativt nært forestående pensjonsforpliktelser.

Disse medlemmer mener at så lenge vi har statlig eierskap, må dette tilrettelegges slik at eierskapet profesjonaliseres og utøves best mulig, men vil understreke at det samtidig må gjennomføres omfattende deregulering av lovverket for private finansinstitusjoner slik at man ikke opplever en konkurransevridning til fordel for offentlig eid virksomhet.

Etter disse medlemmers oppfatning er det svært vesentlig at politiske myndigheter har en klar oppfatning av hvordan vi skal løse våre fremtidige pensjonsforpliktelser uten at dette medfører økning i det totale skatte- og avgiftstrykk i Norge. Fremskrittspartiet mener derfor det er nødvendig å omorganisere statens eierskap og kapitalforvaltning på en slik måte at dette i størst mulig grad kommer norske skattebetalere til gode, og på en slik måte at uheldig sammenblanding av roller fra statlige myndigheters side unngås.

Disse medlemmer viser til at en betydelig del av aksjekapitalen i bedrifter notert på Oslo Børs er stats-eid og disponert av Regjeringen via statsråder som generalforsamling, eller som representant for staten som mindretallseier. Den makt som dermed er sikret Regjeringen via eierskapsrollen er meget betydelig. Muligheten for sammenblanding av roller og avveininger mellom samfunnsøkonomiske og bedriftsøkonomiske interesser er betydelig. Disse medlemmer mener at det for alle statlig eide bedrifter må klargjøres om eierskapet har et styringsformål eller et finansielt avkastningsformål. Enhver kombinasjon av disse to formål avvises idet den ene eller den andre må velges etter en reell og konkret begrunnelse. Der eneste begrunnelse er såkalt nasjonalt eierskap for å bevare tilknytningen til Norge, og eventuelt hovedkontor i Norge, mener disse medlemmer at selskapets vedtekter må endres slik at en såkalt gylden aksje eiet av staten sikres veto i de spørsmål som faller innenfor slike begrunnelser. Deretter defineres det statlige eierskapet som et finansielt eierskap. Salg av alle statens eierandeler i alle selskaper med finansielle avkastningsformål som begrunnelse, vil neppe ha norske kjøpere da omfanget er for stort, og det er stor mangel på norske finansielle investorer i og med at de store pensjonsordninger er i statens hånd gjennom Folketrygden. I tillegg har staten enorme pensjonsforpliktelser gjennom Folketrygden som ikke er fondsbasert. Derfor mener disse medlemmer at statens pensjonsfor-

pliktelser og finansielle eierposisjon i norske bedrifter kan kombineres ved å overføre statlige aksjer i bedrifter hvor finansiell avkastning er formålet til Folketrygdfondet. Samtidig gis dette fondet gradvis en mer normal fondsrolle overfor pensjonsutbetalingene i folketrygdsystemet. Når slike aksjer er overført Folketrygdfondet, vil muligheten for misbruk av statens eiermakt fra politiske myndigheters side være bortfalt og maktspredning vil være oppfylt. Ytterligere maktspredning kan oppnås ved å dele opp Folketrygdfondet i flere separate og selvstendige fond med egne styrever, administrasjoner og eierporteføljer, men med samme forhold til at Folketrygden disponerer avkastningen.

For å styrke Folketrygdfondets disposisjon som reelt fond for folketrygdens pensjonsforpliktelser, mener disse medlemmer at også SDØE-eierandeler kan overføres til Folketrygdfondet.

De nåværende statlige eierandeler er betalt av norske skattebetalere, og aksjene er derfor skattebetalernes eller befolkningens eiendom som disponeres av landets myndigheter. Det er befolkningen som gjennom staten eier selskaper som Telenor, Statoil, Statkorn, Statsbygg, Statskraft, samt store eierandeler i Hydro, DNL, DnB, Kreditkassen osv. I forbindelse med en omorganisering av disponeringen av det nåværende eierskapet av flere selskaper vil Fremskrittspartiet også at en del av aksjene i slike selskaper skal kunne overføres direkte til norske borgere uten vederlag, slik at de reelle eierne selv kan disponere sine eierandeler. Det vil også føre til en gigantisk voksenopplæring av den norske befolkning i det å være aksjonær og eier.

Disse medlemmer vil hevde at det ikke er statlig eie av næringslivet i seg selv som kan være negativt, men muligheten for maktmisbruk og dårlig utøvelse av eierskapet som er det farlige. Med overføring av eierskapet til befolkningen og til et uavhengig Folketrygdfond, som igjen er oppdelt i flere fond, vil hovedproblemene være løst. Det forutsettes at styrene i fondene under Folketrygdfondet oppnevnes av ulike organisasjoner for hvert enkelt fonds vedkommende. Samtidig forutsettes det at hvert fond har en entydig bestemmelse om at de investeringer som skal foretas skal sikre en rimelig avkastning og en rimelig risikoprofil. Det må imidlertid påpekes at investeringene skal kunne bygge på et langsiktig perspektiv basert på forretningsmessige vurderinger. De vil da i praksis virke som institusjonelle og profesjonelle investorer på lik linje med forsikringsselskaper, investeringsfond, pensjonskasser og banker basert på forskjellige miljøer og forskjellige vurderinger av de enkelte aksjeselskapene fondene har eierinteresser i. For øvrig forutsettes det også en betydelig grad av frihet når det gjelder valg av investeringer i norske og utenlandske selskaper og fonds fra folketrygdfondenes side.

I denne sammenheng må det påpekes at den beskrevne utvidelse av Folketrygdfondets virksomhet forutsetter en utvidelse av staben, og at stabens kompe-

tanse må sikres gjennom markedstilpassede avlønningssystemer og satser. Gjennom lovregler som det forutsettes at et omorganisert Folketrygdfond får sin basis i, kan det også settes regler for innenlands- og utenlandsinvesteringer, samt begrensingsregler for eierposter i enkeltbedrifter og bransjer, adgang til deltagelse i venturefond osv.

Disse medlemmer mener det uansett er nødvendig å gi Folketrygdfondet plasseringsadgang i utlandet slik styret i fondet har bedt om for å sikre rimelig balanse og risikoavlastning i aksjeporteføljen. Ved å tillate at Folketrygdfondet også får anledning til å kjøpe utenlandske aksjer må man samtidig akseptere at det vil ta noe tid å bygge kompetanse i utenlandske markeder.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen utrede og legge frem forslag om utvidet adgang til investeringer i utenlandske aksjer for Folketrygdfondet."

Komiteens medlemmer fra Høyre tar omtalen til orientering. Disse medlemmer viser til at Folketrygdfondet i juli 1998 anmodet om at fondet gis adgang til å investere i børsnoterte aksjer i de øvrige nordiske land. Bakgrunnen var blant annet at dette ville øke avkastningsmulighetene og redusere markedsrisikoen. Disse medlemmer mener det er et for stort innslag av statlig eierskap i norsk næringsliv. Det er viktig med et klart skille mellom et privat, uavhengig næringsliv og offentlige myndigheter som legger rammebetingelser og korrigerer markedsøkonomien gjennom lover og kontrollorganer. Derfor er det et mål for disse medlemmer å redusere det statlige eierskap i norsk næringsliv.

Disse medlemmer viser til at en adgang for Folketrygdfondet til også å investere i børsnoterte aksjer i de øvrige nordiske land vil bidra til å redusere Folketrygdfondets innflytelse over norsk næringsliv. Det vises også til at Folketrygdfondet mener dette vil øke fondets avkastningsmuligheter og gi redusert markedsrisiko. Disse medlemmer er ikke enige med Regjeringens vurdering i St.meld. nr. 1 (1998-1999) om at behovet for en samlet styring av statens utenlandsplasseringer tilsier at Folketrygdfondet ikke bør gis en slik adgang. Dels mener disse medlemmer at hensynet til mindre statlig eierskap i norsk næringsliv veier opp de eventuelle ulemper det kan føre med seg å spre forvaltningen av statens utenlandsformue på flere hender. Videre vil det være fullt mulig å begrense petroleumsfondets adgang til investering i de øvrige nordiske land, dersom det anses som nødvendig å unngå at petroleumsfondet og Folketrygdfondet "trækker i samme bed".

Komiteen viser ellers til at framlegget fra Regjeringa om ei mindre endring av § 6 i regelverket for Fol-

ketrygdfondet vil bli handsama i Budsjett-innst. S. nr. 6 (1999-2000).

2.5 Inntekts- og sysselsetjingspolitikken

2.5.1 Samandrag

Inntektspolitikken

Hovedformålet med inntektspolitikken er å bidra til en moderat pris- og lønnsvekst, slik at grunnlaget for varig høy sysselsetting og lav arbeidsledighet styrkes. Det inntektspolitiske samarbeidet har vært en sentral del av den økonomiske politikken på 1990-tallet. Samarbeidet har bidratt til at en gjennom deler av oppgangskonjunkturen lyktes med å kombinere sterk sysselsettingsvekst med moderat pris- og kostnadsvekst.

Den sterke sysselsettingsveksten og det kraftige fallet i arbeidsledigheten siden 1993 har imidlertid stilt det inntektspolitiske samarbeidet overfor betydelige utfordringer. Tiltakende press i økonomien, med knapphet på arbeidskraft i mange sektorer, førte etter hvert til tiltakende lønnsvekst, og i fjor ble lønnsveksten i Norge om lag dobbelt så høy som hos våre handelspartnere. På denne bakgrunn har Regjeringen, sammen med partene i arbeidslivet, tatt initiativ til å styrke det inntektspolitiske samarbeidet. Som ledd i dette ble det satt ned et utvalg for å forberede årets inntektsoppgjør (Arntsen-utvalget). Senere er det satt ned et utvalg for å drøfte strategier for sysselsetting og verdiskaping (Sysselsettingsutvalget), et utvalg for å analysere dagens forhandlingsystem og vurdere eventuelle forbedringer i institusjonelle rammer rundt lønnsforhandlingene (Utvalget for tarifforhandlings-systemet) og et utvalg for å gjennomgå arbeidsmiljøloven (Arbeidslivsutvalget). I tillegg er alle hovedorganisasjonene nå representert i Det tekniske beregningsutvalg for inntektsoppgjørene.

Resultatene fra årets lønnsoppgjør har langt på vei vært i tråd med anbefalingene i Arntsen-utvalget. Bidraget fra tariff tilleggene blir vesentlig lavere i år enn i fjor. Lønnsveksten gjennom året kan komme ned mot nivået hos handelspartnere allerede i år, selv om den gjennomsnittlige årslønnsveksten fra 1998 til 1999 fortsatt er betydelig høyere. Den gjennomsnittlige lønnsveksten fra 1998 til 1999 anslås nå til om lag 4I pst., mens lønnsveksten hos våre handelspartnere i gjennomsnitt trolig begrenses til om lag 3 pst. i år og om lag 3G pst. neste år.

For alle grupper under ett kan lønnsoverhenget inn i 2000 bli i størrelsesorden 1H pst., mens lønnsoverhenget inn i 1999 anslås til 3,2 pst. Dette legger i så fall et godt grunnlag for at den gjennomsnittlige årslønnsveksten neste år kan komme ned mot samme nivå som hos våre handelspartnere. I lys av det stramme arbeidsmarkedet vil det likevel bli krevende å få til en slik avdemping i lønnsveksten, jf. figur 3.7A.

Regjeringen vil understreke at det er svært viktig at partene i arbeidslivet følger opp den brede enigheten i Arntsen-utvalget. Det innebærer at det også neste år bare er rom for moderate tillegg.

Det anslås en reallønnsvekst på 1G pst. fra 1999 til 2000. Det er i så fall på linje med den gjennomsnittlige årlige reallønnsveksten i første halvdel av 1990-tallet og høyere enn gjennomsnittet de siste 20 årene.

Internasjonalt legges det stor vekt på lav prisvekst. Dette avspeiles bl.a. ved at Den europeiske sentralbanken sikter mot å holde inflasjonen i euro-området under 2 pst. Lav pris- og kostnadsutvikling hos handelspartnere krever at kostnadsveksten i Norge blir betydelig lavere framover enn de siste årene.

Sysselsettingspolitikken

Sysselsettingspolitikken skal bidra til et godt fungerende arbeidsmarked med høy yrkesdeltakelse og lav ledighet. For å møte utfordringene i inntektspolitikken er det viktig at sysselsettingspolitikken bidrar til å redusere ubalansene i arbeidsmarkedet, spesielt gjennom å avhjelpe mangelen på arbeidskraft i deler av arbeidsmarkedet.

Økt tilgang av arbeidskraft fra utlandet har de siste årene bidratt til å dempe mangelen på arbeidskraft. I 1998 var det en nettoinnvandring på 14 000 personer. Til sammenlikning var nettoinnvandringen i gjennomsnitt 7 000 personer pr. år i perioden 1988-1997. Tilgangen av arbeidskraft fra utlandet de siste årene har særlig vært konsentrert til bygge- og anleggsbransjen og enkelte tjenesteytende sektorer.

Etterspørselen etter arbeidskraft i helse- og sosialsektoren vil øke betydelig framover, blant annet som følge av at arbeidsstyrken eldes. Dette alene vil kunne legge beslag på en betydelig del av den ventede økningen i arbeidsstyrken. Videreføring av dagens tilbud innen helse- og sosialsektoren og gjennomføringen av vedtatte reformer i det kommunale tjenestetilbudet (bl.a. full barnehagedekning, Reform 97, Reform 94, handlingsplan i eldreomsorgen og psykiatriplanen) vil bidra til en kraftig økning i behovet for arbeidskraft innen kommunal sektor. I en slik situasjon er det særlig viktig å holde en høy arbeidsstyrke, og legge til rette for at arbeidskraften blir brukt mest mulig effektivt. Tilstrømmingen til uførepensjon og AFP-ordningen bør dempes og helst reduseres. Samtidig er det viktig at det ikke gjennomføres reformer som bidrar til å redusere arbeidsstyrken.

I løpet av de fem siste årene har det vært en sterk økning i nye uførepensjonister etter en nedgang på begynnelsen av 1990-tallet. I statsbudsjettet er det lagt til grunn at det vil bli 37 000 nye uførepensjonister i 2000.

Sykefraværet har økt siden 1994. Mens 62 400 personer mottok sykepengene fra folketrygden ved utgangen av 1996, var det tilsvarende tallet økt til 74 600 personer ved utgangen av 1998. Dette tilsvarer 3,2 pst. av arbeidsstyrken.

Et offentlig utvalg er nedsatt for å kartlegge årsakene til økningen i sykefraværet og den kraftige økningen i nye uførepensjonister. Utvalget skal foreslå tiltak som kan redusere sykefraværet og begrense uføretilgangen.

Utvalget skal avslutte sitt arbeid innen sommeren 2000.

Det har vært en markert økning i antall personer som har gått av med pensjon under AFP-ordningen de siste årene, bl.a. som følge av at aldersgrensen for ordningen er redusert fra 64 år til 62 år, jf. figur 3.8A. Ved utgangen av august i år var det om lag 25 000 AFP-pensjonister. Dette utgjør om lag 14 pst. av befolkningen i de aldersgruppene som omfattes av ordningen.

Endringer i arbeidslivet og samfunnsutviklingen for øvrig gjør at det er behov for å vurdere bestemmelsene i arbeidsmiljøloven. På denne bakgrunn besluttet Regjeringen å nedsette et offentlig utvalg med blant annet representanter fra hovedorganisasjonene i arbeidslivet. Utvalgets innstilling skal foreligge innen 1. desember 1999.

For å øke arbeidstilbudet, og på den måten dempe mangelen på arbeidskraft, ser Regjeringen det som ønskelig at adgangen til å hente inn fagutdannet arbeidskraft fra land utenfor EØS-området utvides. Endringsforslag til utlendingsforskriften har vært sendt på høring. Endringene vil bl.a. kunne gjøre det lettere å få dekket behovet for faglært arbeidskraft i sektorer hvor rekruttering innenfor de nordiske land og EØS-området ikke strekker til, for eksempel i helse- og omsorgssektoren og IT-bransjen. Også et forslag om at regelverket for sesongarbeidskraft mykes opp ved at bestemmelsene utvides til å gjelde for hele året har vært ute til høring. Dette vil bl.a. gjøre det lettere å dekke behovet for arbeidskraft til turistnæringen om vinteren. Begge disse forslagene vil bli lagt fram for Stortinget i en stortingsmelding.

Med virkning fra 15. september har Regjeringen endret utlendingsforskriften slik at det åpnes for muligheten til å rekruttere ufaglært arbeidskraft blant russiske borgere fra Barentsregionen til fiskeindustrien i Troms og Finnmark.

I jordbruket fastlegges det årlig en kvote for antall 3-måneders sesongarbeidstillatelser. Kvoten har økt gradvis siden begynnelsen av 1990-tallet, og er på 8 500 tillatelser i 1999.

I Ot.prp. nr. 70 (1998-1999) foreslår Regjeringen at forbudet mot privat arbeidsformidling oppheves og at sysselsettingsloven endres slik at utleie av arbeidskraft blir tillatt. Reguleringen av innleie av arbeidskraft foreslås overført til arbeidsmiljøloven, og innleie foreslås i hovedsak tillatt i de tilfeller hvor det er adgang til midlertidig tilsetning.

Innenfor enkelte områder av økonomien, særlig i verftsindustrien og annen oljerelatert virksomhet, vil en kunne oppleve fall i sysselsettingen. Dette må bl.a. ses i lys av en nødvendig omstilling i petroleumssektoren til et noe lavere aktivitetsnivå, etter mange år med sterk vekst. Eventuell økt arbeidsledighet innenfor enkelte geografiske områder og næringer, for eksempel i verftsindustrien og annen oljerelatert virksomhet, kan motvirkes ved at mange av disse arbeidstakerne er etterspurt i andre deler av arbeidsmarkedet. En aktiv

bruk av arbeidsmarkedstiltak og intensivert formidlingsinnsats vil også avhjelpe situasjonen. Arbeidsmarkedsetaten vil i et tett samarbeid med industrien iverksette opplæringstiltak som ledd i en nødvendig omstilling. Tiltaksnivået for andre halvår vil bli nærmere vurdert i forbindelse med Revidert nasjonalbudsjett i lys av utviklingen på arbeidsmarkedet.

I dagens situasjon vil ordinære arbeidsmarkedstiltak særlig rettes inn mot kvalifisering av de ledige, bl.a. gjennom kortvarige, yrkesrettede arbeidsmarkedssopplæringskurs (AMO-kurs). Overfor ledige med svak utdanningsbakgrunn kan det i enkelte tilfeller være aktuelt med AMO-kurs av noe lengre varighet. For grupper med lite erfaring fra det norske arbeidsmarkedet, som ungdom og utlendinger, er arbeidstrening gjennom praksisplass et viktig tiltak. Lønnstilskudd til arbeidsgivere er aktuelt for å motivere arbeidsgivere til tilsetning av bl.a. langtidsledige og yrkeshemmede arbeidssøkere.

Overfor ungdom vil arbeidsmarkedsetaten starte med å gi informasjon og veiledning i tillegg til å prøve formidling til ordinært arbeid. Ungdomsgarantien, som sikrer tilbud om arbeidsmarkedstiltak til ungdom under 20 år som er uten skoleplass eller arbeid, videreføres i 2000. Langtidsledige skal prioriteres ved inntak til arbeidsmarkedstiltak dersom formidling til ordinært arbeid ikke fører fram.

Mange utlendinger har større problemer på arbeidsmarkedet enn norskfødte. Innsatsen med sikte på å bedre utlendingers muligheter på arbeidsmarkedet skal videreføres.

Yrkeshemmede utgjør en arbeidskraftsressurs som det er viktig å få mobilisert.

Den sterke prioriteringen av tiltak for yrkeshemmede videreføres i 2000. Det er et overordnet mål at flere skal få og beholde et arbeid. Regjeringens mål om at tre fjerdedeler av de yrkeshemmede skal være i tiltak videreføres. I budsjettforslaget er det satt av midler til et forsøk med langvarig lønns subsidium overfor personer med variabel arbeidsevne i tråd med psykiatrisatsingen og Utjevningmeldingen.

For å møte utfordringene en står overfor i 2000 og nå de målene som er satt for arbeidsmarkedspolitikken, vil etaten samarbeide nært med andre statlige, kommunale og fylkeskommunale etater og partene i arbeidslivet.

2.5.2 Merknader frå komiteen

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at vi ser klare tegn til økende ledighet, spesielt innen verftsindustrien og industri med store leveranser til oljesektoren. I 1998 gikk antallet arbeidsplasser i industrien ned for første gang på fem år. Arbeidskraftundersøkelsen for 3. kvartal 1999 viser en nedgang på 25 000 sysselsatte i industrien siden tilsvarende kvartal i 1998.

Disse medlemmer viser til at Regjeringen i nasjonalbudsjettet legger til grunn at AKU-ledigheten vil være den samme i år som i fjor, dvs. 3,2 pst. av arbeidsstyrken og at den vil øke til 3,6 pst. neste år og 3,8 pst. i 2001-2003. For 2000 tilsvarer dette en økning i ledigheten på om lag 10 000 personer i forhold til nivået i 1999. Det er særlig offshore-relatert virksomhet og annen industri som rammes. Dette må bl.a. sees på bakgrunn av en kraftig nedgang i investeringene på sokkelen og for fastlandsindustrien i år og neste år.

Disse medlemmer viser til at Regjeringen helt fram til i sommer, bl.a. i Revidert nasjonalbudsjett, la til grunn en sterkere økning i ledigheten igjennom 1999. Regjeringens egne tall viste da at ledigheten kunne øke med 30 000 personer fra utgangen av 1998 til utgangen av 1999. Disse medlemmer viser til at utviklingen i arbeidsledigheten så langt i år og Regjeringens nye prognoser viser at ledigheten fortsatt vil øke like mye som tidligere lagt til grunn, men at økningen vil komme over to år istedenfor over ett år som anslått så seint som i Revidert nasjonalbudsjett.

Disse medlemmer viser også til at det fortsatt er mange langtidsledige, og at store grupper av innvandrere og flyktninger har problemer med å komme seg inn på arbeidsmarkedet. Dette er grupper som vanligvis rammes først når ledigheten øker. Det er derfor et økende behov for en aktiv arbeidsmarkedspolitikk i tiden som kommer.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet har merket seg at Regjeringen opprinnelig foreslo å bevilge midler til ca. 7 500 ordinære arbeidsmarkedstiltak for 2000. Disse medlemmer minner om at regjeringen Jagland for 1998 la opp til et nivå på 17 500 ordinære plasser.

Disse medlemmer mener økende ledighet må møtes med aktive tiltak framfor passiv utbetaling av dagpenger. I budsjettet for 1999 mer enn halverte det borgerlige stortingsflertallet arbeidsmarkedstiltakene, ned til 7 000 plasser. I andre halvår av 1999 har Regjeringen lagt opp til et tiltaksnivå på 6 000 plasser.

Disse medlemmer viser til at budsjettavtalen mellom Arbeiderpartiet og sentrumspartiene legger opp til en økning av antall ordinære arbeidsmarkedstiltak til 11 000 plasser i 2000. Det er 4 000 flere plasser enn i inneværende år.

Disse medlemmer viser til at budsjettavtalen mellom Arbeiderpartiet og sentrumspartiene har en egen "Tiltaksplan for oppsagte og permitterte ved offshoreverftene og i leverandørindustrien". Disse medlemmer viser til at det innenfor tiltaksplanen bør være rom for 3 000 plasser i egne tiltakspakker overfor offshoreverftene og leverandørindustrien og at tilbudene til de oppsagte og permitterte også sees i sammenheng med etterutdanningsreformen. Det vises til avtalen og merknader under rammeområdet for utdanning.

Disse medlemmer viser til at Regjeringen i budsjettavtalen mellom Arbeiderpartiet og sentrumspartiene bes følge utviklingen i utsatte næringer nøye, og vurdere behovet for tiltak løpende igjennom året 2000. Dersom ledighetsutviklingen tidlig i 2000 skulle utvikle seg mer negativt enn lagt til grunn i nasjonalbudsjettet, mener disse medlemmer at det må vurderes ytterligere tiltak før Revidert nasjonalbudsjett legges fram til sommeren.

Disse medlemmer mener både myndigheter og partene i arbeidslivet må bidra for at det inntektspolitiske samarbeidet skal fungere på en god måte.

Disse medlemmer mener at den budsjettavtalen Arbeiderpartiet har inngått med sentrumspartiene styrker det inntektspolitiske samarbeidet. Budsjettavtalen gir et mer robust finanspolitisk opplegg for 2000, det vises til merknader under kapittel 2.1. Sammen med en rekke andre punkter i budsjettavtalen som gir en mer offensiv nærings- og sysselsettingspolitikken, styrker utdannings- og velferdspolitikken og bedrer fordelingspolitikken, vil dette gjøre det lettere å få partene i arbeidslivet med på en videreføring og forsterkning av Solidaritetsalternativet. Dette vil være avgjørende for om vi skal klare å sikre sysselsetting og velferd de nærmeste årene.

Disse medlemmer vil også vise til nødvendigheten av å få fortdannings- og videreutdanningsreformen. Noen først steg tas med budsjettavtalen mellom Arbeiderpartiet og sentrumspartiene. Disse medlemmer mener reformen må gjennomføres i et tett samarbeid mellom partene i arbeidslivet og myndighetene.

Disse medlemmer mener at arbeidet med pensjonsspørsmål må støtte opp om folketrygden som en felles fullverdig pensjonsordning for alle og at AFP-ordningen må videreføres i tråd med avtaleverket.

Medlemene i komiteen frå Kristeleg Folkeparti, Senterpartiet, Venstre og Tverrpolitisk Folkevalde viser til Regjeringa si omtale av hovudtrekka i inntekts- og sysselsetjingspolitikken og sluttar seg til desse. Desse medlemmene understrekar at det inntektspolitiske samarbeidet har bidratt til at ein gjennom store delar av oppgangskonjunkturen har lukkast i å kombinere høg sysselsetting med moderat pris- og kostnadsvekst. Regjeringa har sammen med partane i arbeidslivet teke initiativ til å styrke dette samarbeidet.

Desse medlemmene syner til at presset på arbeidsmarknaden vil bli stort også i 2000. Likevel vil enkelte næringar, t.d. leverandørindustrien og offshoreverfta, oppleve auka arbeidsløyse. Desse medlemmene viser til at det er svært viktig for regjeringspartia å sikre kompetansen i desse næringane, og viser til budsjettavtalen under 3.1.2 punkt 4.10, tiltaksplan for oppsagte og permitterte ved offshoreverfta og i leverandørindustrien.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet mener at lønnsfastsettelsen bør skje lokalt i den enkelte bedrift og at dette må gjelde både offentlig og privat sektor. Dette for å styrke fleksibiliteten i arbeidsmarkedet. Sentral lønnsfastsettelse og detaljerte avtaler bidrar til å minske de lokale parterers ansvar for lønnsdannelsen. En omlegging til en slik inntektspolitikk vil etablere lønns- og forhandlingsystemer tilpasset en samfunnsutvikling som setter store krav til omstillinger og kompetanseoppbygging under skiftende rammebetingelser. Gjennom lokal lønnsdannelse økes motivasjonen for innsats på den enkelte arbeidsplass, som igjen bedrer produktiviteten både i privat og offentlig sektor og legger grunnlaget for styrket konkurransevne. En differensiering av lønnsystemet bør både inneha geografiske, utdanningsmessige og individuelle perspektiver.

Ifølge Nasjonalbudsjettet har inntektspolitikken et hovedansvar når det gjelder å sørge for at inflasjonen holdes lav og på linje med handelspartnerne. Inntektspolitikken, altså utfallet av lønnsoppgjørene, kan etter disse medlemmers oppfatning ikke ha dette ansvaret. Inntektsoppgjørene er av betydning for sysselsettingsutviklingen og påvirker den generelle realøkonomiske utviklingen, men den kan ikke delegeres et ansvar for økonomiens nominelle utvikling. Et ekspansivt lønnsoppgjør vil føre til redusert sysselsetting og lavere vekst, men det vil ikke føre til høyere inflasjon. Inflasjonsraten er bestemt av pengepolitikken og bestemmes uavhengig av inntektspolitikken. Internasjonalt er det ikke noen sammenheng mellom lønnsutvikling og inflasjon. Mange land i euro-området har høyt lønnsnivå, lav sysselsetting i kombinasjon med lav inflasjon. Videre kan ikke et lønnsoppgjør vurderes som moderat eller ekspansivt uten å ta i betraktning produktivitetsutviklingen. Selv om Norge har et relativt fritt arbeidsmarked i forhold til enkelte andre land og derfor har relativt lav ledighet og høy sysselsetting, er det som IMF påpeker i sin rapport, og som Handelsbanken påpekte i sin siste halvårslige rapport, behov for reformer i arbeidslivet, som gjør arbeidsmarkedet enda mer fleksibelt.

Disse medlemmer mener arbeidsmiljøloven er for komplisert og lite oversiktlig, med strenge straffereaksjoner. Reglene setter mange små- og mellomstore bedrifter i vanskeligheter, spesielt der bedriftene har varierende arbeidsmengde. Bedrifter av slik størrelse er oftere utsatt for konjunkturpress fra etterspørselsnæringens side. Det er derfor nødvendig å fjerne restriksjoner i forhold til bruk av overtid, men på en slik måte at arbeidstagerne beskyttes mot å bli pålagt urimelig overtid. Det er også viktig å hindre overtid som medfører en uønsket risiko for arbeidstagerne og uskyldige tredjeparter.

Disse medlemmer vil påpeke behovet for et fleksibelt arbeidsmarked. Det er derfor nødvendig med en liberalisering av lovverket, både hva gjelder overtidsbestemmelser, midlertidige ansettelser og regelverket for utbetaling av dagpenger. Etter disse medlemmers syn henger fleksibilitet også sammen med

arbeidstakernes mobilitet, som ikke akkurat blir stimulert av Regjeringens forslag om skjerpelse av pendlerordninger, høye avgifter på bilbruk osv.

Disse medlemmer vil derfor komme med lovendringsforslag og endringer av skatte- og avgiftsnivået for å rette på dette.

Disse medlemmer viser til at sykefraværet gjennom flere år har vært i økning. Beregninger foretatt av NHO viser at de årlige sykelønnskostnadene for bedriftene nå nærmer seg 20 mrd. kroner. Det norske sykefraværet er ca. 50 pst. høyere enn i de andre nordiske land. Det må derfor iverksettes tiltak for å snu denne utviklingen, da det både er samfunnsøkonomisk og bedriftsøkonomisk svært kostbart. Sykelønnsordningen er i dag den eneste sosiale ytelse som ikke har noen egenandel. Erfaringer blant annet fra Sverige viser at reduserte ytelser, eller egenandel, har stor betydning. Disse medlemmer viser til Fremskrittspartiets alternative statsbudsjett hvor det foreslås en endring i dagens sykelønnsordning ved at det innføres 2 karensdager og 80 pst. sykelønnsutbetaling. Fremskrittspartiet vil ta opp dette forslaget i sosialkomiteens budsjettinnstilling for 2000. Karensdager vil særlig bidra til å redusere korttidsfraværet. Disse medlemmer mener det både er i arbeidstakernes og arbeidsgivernes interesse å redusere sykefraværet, da kostnadene over tid kan føre til bortfall av arbeidsplasser. Fremskrittspartiet forutsetter særordninger for dem som lider av kroniske sykdommer, og en skjerming i forhold til fravær som skyldes syke barn.

Komiteens medlemmer fra Høyre mener at Regjeringens forslag til statsbudsjett, og budsjettforliket mellom Arbeiderpartiet og sentrumspartiene, vil gjøre det vanskeligere å få lønns- og kostnadsvekst på nivå med våre handelspartnere. Regjeringen understreker selv at det vil bli krevende å oppnå en avdemping i lønnsveksten ned mot nivået hos våre handelspartnere, sett i lys av det stramme arbeidsmarkedet. Avgiftsøkningene vil gi en prisvekst som er G prosentpoeng høyere enn den ellers ville vært, noe som åpenbart vil få konsekvenser for lønnsoppgjørene til våren. Dette bidrar til å svekke næringslivets konkurransekraft, og vil være en fare for sysselsettingen særlig i industrien og annen konkurranseutsatt virksomhet.

Disse medlemmer viser til at utviklingen i ledigheten i 1999 er blitt klart gunstigere enn mange fryktet. Spesielt Arbeiderpartiet mente ledigheten kom til å vokse kraftig i 1999. Et viktig bidrag til den gunstige ledighetsutviklingen i 1999 var at Høyre i forhandlingene om statsbudsjettet for 1999 fikk gjennomslag for vesentlige endringer, der Regjeringens næringsfiendtlige skatte- og avgiftsforslag og forslaget om økte sykelønnskostnader for bedriftene ble fjernet. Disse medlemmer er forundret over at sentrumspartiene gir avkall på de positive resultatene av budsjettsamarbeidet med Høyre, og i stedet har valgt å samarbeide med Arbeiderpartiet om et budsjett for 2000 som gir næringslivet dårligere rammebetingelser.

Disse medlemmer viser til at Arbeiderpartiet mener ledigheten vil øke i 2000, samtidig som det er Arbeiderpartiet i samarbeid med sentrum som utformer den økonomiske politikken for neste år. Disse medlemmer er skuffet over at Arbeiderpartiet og sentrumpartiene ikke tar konsekvensene av sine egne anslag for økende ledighet, ved at de ikke gjennomfører tiltak som ville gitt norske bedrifter bedre rammevilkår og dermed bidratt til å sikre norsk sysselsetting.

Disse medlemmer mener Regjeringen legger seg på Arbeiderpartiets linje i sysselsettingspolitikken, der hovedfokus settes på avbøtende tiltak for de som ikke er i jobb.

En offensiv sysselsettingspolitikk innebærer etter disse medlemmers syn at det i langt større grad settes fokus på vekst og nyskaping i næringslivet. Arbeidsplasser krever arbeidsgivere. Dette innebærer at næringslivet må få rammevilkår som styrker konkurransevilkårene i forhold til utenlandske konkurrenter. Lavere skatter og avgifter er viktig i denne sammenheng, det samme er satsing på en mer effektiv infrastruktur gjennom større veiinvesteringer. Gjennom satsing på utdanning legger vi grunnlaget for at fremtidens arbeidskraft vil være attraktiv og kompetent. Videre må det gjennomføres lempninger i lover og regler, blant annet for å gi større fleksibilitet.

Disse medlemmer viser til EUs retningslinjer for sysselsettingspolitikk, som bygger på de fire pilarene "sysselsettbarehet", "entreprenørkultur", "tilpassingsevne" og "like muligheter". Videre viser disse medlemmer til sysselsettingspakten som EU vedtok i juni 1999. Denne sysselsettingspakten bygger på tre hovedelementer; retningslinjene for sysselsettingspolitikk nevnt over, samordning av den økonomiske politikken og den såkalte Cardiff-prosessen. Cardiff-prosessen innebærer at det skal gjennomføres omfattende strukturreformer med sikte på å øke innovasjonsevnen og effektiviteten i arbeidsmarkedet, kapitalmarkedet og markedene for varer og tjenester.

Disse medlemmer mener det er svært viktig at sysselsettingspolitikken også i Norge sees i et slik bredt perspektiv, der det settes et langt kraftigere fokus på tiltak som vil bidra til høy sysselsetting i et langsiktig perspektiv. Det blir altfor snevert når den norske debatten om sysselsettingspolitikk dreier seg om nivået på antall arbeidsmarkedstiltak.

Disse medlemmer er enige i Regjeringens påpeking om viktigheten av en høy arbeidsstyrke, ikke minst knyttet til de mer langsiktige utfordringer i økonomien. For å bidra til dette er disse medlemmer enige i at det blant annet må gjennomføres tiltak som reduserer tilstrømmingen til AFP-ordningen og uførepensjon. Disse medlemmer viser også til at sykefraværet er svært høyt, og utgjør nær 10 pst. av mulige arbeidsdager i LO/NHO-området. Det er neppe mulig å gjennomføre tiltak som kan reversere denne utviklingen, uten å gjøre innstramminger i sykelønnsordningen. Disse medlemmer viser til at Høyre fremmer

forslag om å innføre egenandel i sykelønnsordningen i statsbudsjettet for 2000.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti vil fremheve at Regjeringen har et galt utgangspunkt for innretningen av sin økonomiske politik. Regjeringen har et overordna fokus på å presset i økonomien er for sterk, og har innrettet budsjettet både for i år og neste år etter dette. I siste del av 1997 og våren 1998 stemte dette, men i løpet av 1999 har situasjonen snudd. De to viktigste indikatorene for om det er press i økonomien har de siste månedene pekt i retning av avtakende press, nemlig inflasjonstakten og sysselsettingen. Begge har sunket. For neste år vil denne trenden forsette. Regjeringen risikerer å alltid være for seint ute. Den reagerte for seint til å kunne gjøre noe for å dempe presset i 1998, og ligger nå an til å reagere for seint til å kunne møte en økning i ledigheten.

Dette medlem vil påpeke at ifølge Arbeidsdirektoratet var ved utgangen av september nesten 7 000 flere personer ledige enn et år tidligere. Selv om situasjonen varierer sterkt fra sektor til sektor, så er hovedbildet økende ledighet. Dette medlem vil fremheve at det fortsatt er mulig å øke tilbudet av arbeidskraft overfor de sektorer som opplever mangel på arbeidskraft. På kort sikt må Regjeringen være villig til å satse mer på tiltaksplasser og gjøre det lettere for minoritetsbefolkningen å komme inn i arbeidslivet. På lengre sikt må utdanningskapasiteten bedres.

Dette medlem er imot å bruke ledighet som et virkemiddel for å redusere inflasjon eller rentenivå. Regjeringen har en passiv holdning til at ledigheten øker og ligger an til å øke enda mer. Arbeidsdirektoratet regner nå med at det vil være 70 000 helt ledige neste år. Dette medlem vil oppsummere dette medlemms hovedtiltak mot ledigheten i budsjettet for 2000 slik:

- Reduksjon i arbeidsgiveravgiften med H prosentpoeng.
- Økt etterspørsel fra offentlig sektor.
- 4 000 flere tiltaksplasser, hvorav 1 000 rettes spesielt mot yrkeshemmede.
- Satsing på forskning og utvikling, spesielt innen miljøteknologi.
- Satsing på utdanningssektoren.
- Spesielle tiltak overfor verftsindustrien med blant annet fornying av fiskeflåten og dobling av fornyelsestakten av ferger.

2.6 Strukturpolitikken

2.6.1 Strukturpolitikken i ulike produktmarknader

2.6.1.1 Samandrag

Strukturpolitikken skal bidra til å utnytte landets ressurser så effektivt som mulig. Effektiv ressursbruk er viktig for å opprettholde høy verdiskaping og realisere vekstpotensialet i økonomien. Dette gir grunnlag for å

videreutvikle velferdsordningene i samfunnet. Samtidig kan strukturpolitiske tiltak omfordele inntekter og ressurser både mellom ulike grupper av individer og ulike regioner. Det er derfor nødvendig å tilpasse tempoet og omfanget av strukturpolitiske tiltak til de fordelingsvirkningene de kan skape. Virkninger på miljøet og andre fellesgoder må også ivaretas når strukturpolitiske tiltak vurderes. For en nærmere omtale av mål og virkemidler i strukturpolitikken vises det til avsnitt 5.1 i Nasjonalbudsjettet 1999, der det også er gitt en oversikt over viktige strukturpolitiske tiltak i de senere årene.

Dette kapitlet omhandler strukturpolitikk i ulike produktmarkeder. Myndighetene griper inn i slike markeder på ulike måter:

- En godt utviklet næringslovgivning er nødvendig for å gi stabile rammer omkring den økonomiske virksomheten i samfunnet. Samtidig er det viktig at lover og forskrifter ikke blir så omfattende og detaljerte at de påfører bedriftene unødvendig høye kostnader. Næringslovgivning er omtalt i avsnitt 5.2.3 i meldingen.
- Næringsstøtte kan benyttes til å styrke forskning og utvikling eller andre formål der den enkelte bedrift ikke har motiver til fullt ut å opptre i samfunnets interesse. Næringsstøtte kan også være viktig for å styrke økonomisk virksomhet i distriktene. Det er likevel viktig at ulike former for næringsstøtte evalueres i forhold til de målene de er ment å ivareta. Næringsstøtte er omtalt i avsnitt 5.2.4 i meldingen.
- Konkurransopolitikken skal sørge for effektiv bruk av samfunnets ressurser ved å legge til rette for virksom konkurranse. Ofte kan det være krevende for konkurransemyndighetene å vurdere om de bør benytte konkurranselovens bestemmelser i enkelt saker. Slike avveininger kan f.eks. være nødvendige å foreta i fusjoner som gir positive virkninger i form av kostnadsreduksjoner, men negative virkninger i form av redusert konkurranse. Konkurransopolitikken er omtalt i avsnitt 5.3 i meldingen.

I noen tilfeller kan det være nødvendig med særskilt regulering for at et marked skal fungere effektivt. Særskilt regulering er f.eks. nødvendig i fiskerisektoren, der bl.a. ulike kvotesystemer skal sikre effektiv forvaltning av fiskeressursene. I andre sektorer fører myndighetene tilsyn med vilkårene for bruk av infrastruktur som benyttes av hele næringen. Dette er f.eks. tilfelle i telesektoren og kraftsektoren. I enkelte sektorer er det også omfattende offentlig eierskap. Regulering av viktige enkeltmarkeder og eierskap er omtalt i avsnittene 5.2 og 5.3.

2.6.1.2 Merknader fra komiteen

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet vil understreke at effektiv ressursbruk er viktig for å opprettholde høy verdiskaping i norsk økonomi.

Dersom det føres en politikk som bidrar til høyere arbeidsledighet, innebærer det at ressurser i form av arbeidskraft ikke utnyttes effektivt. Ledighet innebærer dermed kostnader både for samfunnet og for den enkelte. For Arbeiderpartiet er full sysselsetting et grunnleggende mål for den økonomiske politikken.

Disse medlemmer viser til at budsjettavtalen mellom Arbeiderpartiet og sentrumspartiene innebærer en langt mer offensiv innsats for å møte økende ledighet i utsatte næringer. Denne innsatsen vil bedre økonomiens virkemåte, øke fleksibiliteten i arbeidsmarkedet og kompetansen blant de ledige og sikre grunnlaget for høyere sysselsetting.

Disse medlemmer viser til at en økonomisk politikk som legger vekt på lav pris- og kostnadsvekst er avgjørende for bedriftenes lønnsomhet og vekstkraft, og dermed for sysselsettingen.

Disse medlemmer mener det er svært viktig at Solidaritetsalternativet forsterkes. Et forsterket samarbeid mellom arbeidstakere, arbeidsgivere og myndigheter er nødvendig for å sikre fornyelse, økt kompetanse og et konkurranseedyktig arbeidsliv. Dette vil også være et viktig element i en politikk som gir de små og mellomstore virksomhetene gode rammevilkår.

Disse medlemmer mener at bedriftsbeskatningen og andre næringsrettede tiltak i størst mulig grad må innrettes på en næringsnøytral måte. Hverken skattesystemet eller den øvrige næringspolitikk må innrettes slik at investeringer i en bransje favoriseres framfor investeringer i en annen bransje, eller at en selskapsform favoriseres framfor andre. Disse prinsippene ligger bak innføringen av skattereformen og tidligere års avvikling av spesielle ordninger som var rettet mot enkelt næringer.

Disse medlemmer viser til at budsjettavtalen mellom Arbeiderpartiet og sentrumspartiene tetter flere skattehull, både innenfor delingsmodellen og rederibeskatningen samt at AMS-ordningen avvikles. Dette vil etter disse medlemmers syn bidra til et mer rettferdig skattesystem med større nøytralitet mellom forskjellige eierformer og spareformer.

Disse medlemmer viser også til at budsjettavtalen mellom Arbeiderpartiet og sentrumspartiene innebærer betydelige skatteletter til lønnstakere med lave inntekter. Dette vil etter disse medlemmers syn bidra til økt arbeidstilbud og økt overgang fra trygd til arbeid, noe som vil lette presset på velferdspolitikken framover.

Disse medlemmer viser til at miljøproblemene er en av næringslivets hovedutfordringer også fra et strukturpolitisk synspunkt. Aktiv medvirkning fra bedriftene og de ansatte er nødvendig for å utvikle et samfunn med effektiv ressursbruk og stor grad av gjenvinning. Miljøkravene skjerpes, både i Norge og internasjonalt. Disse medlemmer mener norske bedrifter bør være i første rekke i arbeidet for å løse problemene fra egen virksomhet og egne produkter, og de må ta sin del av ansvaret for å utvikle miljøvennlig produksjon og forbruk. Også markedet krever i økende

grad en god miljøprofil hos bedriftene. Disse medlemmer viser til at en felles satsing på miljø- og resurseffektivitet i nærings- og arbeidsliv vil kunne være et betydelig bidrag til en mer bærekraftig produksjon og forbruk.

Disse medlemmer viser til at oljeindustrien, offshoreverftene og leverandørindustrien nå står overfor store utfordringer. Disse medlemmer mener det offentlige i denne situasjonen må spille på lag med industrien for å bidra til omstilling og internasjonalisering. Norsk olje- og offshorekompetanse er høy, den må etter disse medlemmers syn videreutvikles og gis nye muligheter i nye markeder.

Disse medlemmer vil fremheve betydningen av nasjonalt og statlig eierskap. Nasjonalt eierskap sikrer plassering av viktige funksjoner som hovedkontor, forsknings- og utviklingsavdeling og produksjonseenheter i Norge.

Disse medlemmer viser til at budsjettavtalen mellom Arbeiderpartiet og sentrumspartiene innebærer at Regjeringen skal vurdere tiltak for å sikre hovedkontorfunksjoner og industriell kompetanse i Norge. I budsjettavtalen heter det videre: "Statens rolle som eier, og som sikkerhet for nasjonalt eierskap, eventuelt gjennom et investeringsselskap der staten går sammen med private, skal i denne sammenheng utredes." Disse medlemmer viser til at et statlig/privat investeringsselskap ble foreslått av regjeringen Jagland i statsbudsjettet for 1998. Hensikten med et slikt selskap er at staten kan gå sammen med private interesser om offensive investeringer i næringslivet der det ut fra et industrielt og kompetansemessig synspunkt er viktig å sikre og styrke det nasjonale eierskapet.

Disse medlemmer mener et slikt investeringsselskap både kan bidra til å hindre utenlandske oppkjøp der hovedkontor og viktig kompetanse flyttes ut av landet og bidra til strategiske oppkjøp ute der dette styrker norsk industris konkurranseposisjon. Disse medlemmer forutsetter at den statlige eierandelen i selskapet ikke overstiger 49 pst. Selskapet skal drives etter forretningsmessige prinsipper.

Disse medlemmer vil understreke at det er viktig at ressursene i offentlig sektor utnyttes effektivt. Offentlig sektor er vår største og viktigste produsent av grunnleggende velferdstjenester, og sysselsetter en betydelig andel av arbeidsstyrken. Å modernisere offentlig sektor er derfor en viktig del av strukturpolitikken.

Disse medlemmer mener videre at det må føres en holdbar velferdspolitik. Statens utgifter må være holdbare både på kort og lang sikt. Folketrygden må kunne sikres også når pensjonsutgiftene øker sterkt inn i neste århundre. Vi står foran økte behov for utgifter til eldreomsorg og helse i årene fremover. Videre er det behov for en betydelig satsing på utdanning og forskning. Disse medlemmer mener på dette grunnlag at det er nødvendig med strukturendringer i offentlig sektor for å sikre mer økonomiske og menneskelige ressurser til disse formålene.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre understreker at et lønnsomt næringsliv er selve grunnlaget for samfunnets velstand. Det må derfor være mest mulig attraktivt å utvikle ideer, investere og drive næringsvirksomhet i Norge. Disse medlemmer mener mye tyder på at endringstakten i næringslivet vil øke i årene som kommer. Nye bedrifter vil etableres og gamle avvikles i et høyere tempo enn tidligere. Den raske fremveksten av ny informasjonsteknologi er en viktig årsak til den økende forandringstakten. Disse medlemmer har merket seg at en rapport utarbeidet for Forum for økt verdiskaping anslår at 85 pst. av norske bedrifter i år 2020 ennå ikke er etablert. Hovedutfordringen i næringspolitikken blir derfor å øke tilveksten av ny næringsvirksomhet. Skal norsk næringsliv lykkes må rammebetingelsene og de næringspolitiske virkemidlene utformes for å gjøre Norge til et attraktivt område for investeringer, utvikling av nye ideer og virksomheter. Utviklingen gir store utfordringer, men byr også på store muligheter for land som evner å utvikle kompetanse og et klima for nyskaping og entreprenørskap.

Disse medlemmer mener Regjeringens politikk er utilstrekkelig til å møte denne utviklingen. Næringspolitikken bidrar i stor grad til å sementere eksisterende næringsstrukturer fremfor å stimulere til fremtidig vekst og nyskaping. Disse medlemmer mener en omfattende omlegging av næringspolitikken er nødvendig for å realisere et skapende og forandningsorientert Norge. Konkurransedyktige rammebetingelser, gode samferdselsløsninger, høyt utdannet arbeidskraft og økt forskningsinnsats er sentrale forutsetninger for å virkeliggjøre denne visjonen. Disse medlemmer peker på at konkurransedyktige rammebetingelser krever et betydelig lavere skatte- og avgiftsnivå. Det høye norske skatte- og avgiftsnivået avskrekker utenlandske investorer og får norske bedrifter til å se seg om etter alternative lokaliseringer. På denne måten hindres tilveksten av ny virksomhet.

Disse medlemmer ønsker å fjerne en rekke reguleringer som gjør det vanskeligere å drive næringsvirksomhet og egen bedrift i Norge. Stivbeinte regler om frivillig overtid, midlertidig ansettelser og begrensningene i åpningstidsloven er eksempler på reguleringer som hemmer aktiviteten i bedriftene. Disse medlemmer viser til at arbeidskrevende og unødvendige rutiner og forskrifter fører til store mengder ekstraarbeid. Tall fra Foretaksregisteret i Brønnøysund viser at skjemabelastningen på norske bedrifter nå er 12 177 874 timer årlig. Dette tilsvarer mer enn 7 000 årsverk. I tillegg er det ofte svært arbeidskrevende å holde oversikt over ulike offentlige regler og forskrifter. Næringslivets Hovedorganisasjon mener norske bedrifters møte med offentlig byråkrati og skjemaveldet koster ca. 30 mrd. kroner i året.

Disse medlemmer mener det er et samfunnsøkonomisk problem når knappe arbeidskraftressurser bindes opp i uproduktivt arbeid. Små bedrifter er særlig utsatt fordi de må bruke en uforholdsmessig stor

andel av arbeidsressursene. Disse medlemmer mener næringslivet må få bruke mer tid på produktiv virksomhet og mindre tid på skjemautfylling og å tilpasse seg et uoversiktlig og komplisert offentlig regelverk. Til tross for at det er en erklært oppgave for myndighetene å redusere skjemaveldet, var det ingen reduksjon i antall skjemaer næringslivet må forholde seg til de første seks månedene i 1999. Disse medlemmer slutter seg til intensjonen bak Regjeringens program for "Et enklere Norge" der det varsles en gjennomgang av lover og forskrifter. Disse medlemmer etterlyser imidlertid en samlet strategi med slagkraftige virkemidler som kan bidra til en omfattende reduksjon av skjemaveldet og forenkling og fjerning av lover og forskrifter. For konkrete forslag til virkemidler vises det til Dokument nr. 8:1 (1999-2000).

Disse medlemmer understreker at et lønnsomt næringsliv er selve grunnlaget for samfunnets velstand. Det må derfor være mest mulig attraktivt å utvikle ideer, investere og drive næringsvirksomhet i Norge. Disse medlemmer mener mye tyder på at endringstakten i næringslivet vil øke i årene som kommer. Nye bedrifter vil etableres og gamle avvikles i et høyere tempo enn tidligere. Den raske fremveksten av ny informasjonsteknologi er en viktig årsak til den økende forandringstakten. Disse medlemmer har merket seg at en rapport utarbeidet for Forum for økt verdiskaping anslår at 85 pst. av norske bedrifter i år 2020 ennå ikke er etablert. Hovedutfordringen i næringspolitikken blir derfor å øke tilveksten av ny næringsvirksomhet. Skal norsk næringsliv lykkes må rammebetingelsene og de næringspolitiske virkemidlene utformes for å gjøre Norge til et attraktivt område for investeringer, utvikling av nye ideer og virksomheter. Utviklingen gir store utfordringer, men byr også på store muligheter for land som evner å utvikle kompetanse og et klima for nyskaping og entreprenørskap.

Disse medlemmer mener Regjeringens politikk er utilstrekkelig til å møte denne utviklingen. Næringspolitikken bidrar i stor grad til å sementere eksisterende næringsstrukturer fremfor å stimulere til fremtidig vekst og nyskaping. Disse medlemmer mener en omfattende omlegging av næringspolitikken er nødvendig for å realisere et skapende og forandringsorientert Norge. Konkurransedyktige rammebetingelser, gode samferdselsløsninger, høyt utdannet arbeidskraft og økt forskningsinnsats er sentrale forutsetninger for å virkelig gjøre denne visjonen. Disse medlemmer peker på at konkurransedyktige rammebetingelser krever et betydelig lavere skatte- og avgiftsnivå. Det høye norske skatte- og avgiftsnivået avskrekker utenlandske investorer og får norske bedrifter til å se seg om etter alternative lokaliseringer. På denne måten hindres tilveksten av ny virksomhet.

Disse medlemmer mener private eiere som deltar aktivt i bedriftenes daglige liv, og industrielle investorer som investerer egne midler i næringsprosjekter vil ivareta investeringer på en bedre måte enn det offentlige. Sterkere privat eierskap er en forutsetning

for å vitalisere norsk næringsliv og stimulere til økt produkt- og næringsutvikling. Disse medlemmer er derfor enig i Regjeringens målsetning i eierskapsmeldingen om å snu utviklingen der private personers direkte eierskap i norsk næringsliv fortrenses. Dette krever at det aktive private eierskapet og det private institusjonelle eierskapet styrkes på bekostning av statens eierskap i næringslivet. Disse medlemmer etterlyser en mer offensiv strategi for å nå dette målet.

Disse medlemmer understreker skattesystemets betydning for utviklingen av det private eierskapet. Skattesystemet må stimulere til aktivt privat eierskap. Det krever at skattesystemet ikke diskriminerer aktive private eiere, og at rammevilkårene er slik at både norske og utenlandske investorer velger å investere i norsk næringsliv. Disse medlemmer viser til at formueskatten utelukkende rammer private norske eiere. Norske private eiere er følgelig i stand til å betale mindre for bedrifter som legges ut for salg og må stille høyere krav til avkastning på nye prosjekter. Andre investorer kan betale mer og stille lavere krav til avkastning for å engasjere seg i nye prosjekter. Dette fører til at norsk, privat eierskap fortrenses. Disse medlemmer viser til at næringskomiteens flertall bestående av regjeringspartiene, Fremskrittspartiet og Høyre ved behandlingen av St.meld. nr. 40 (1998-1999) slo fast at "reduksjon i eller fjerning av formueskatten vil være et vesentlig bidrag for å styrke norsk, privat eierskap i næringslivet". Disse medlemmer forutsetter at Regjeringen i fremtidige budsjettforelegg følger opp flertallets syn på dette området. Disse medlemmer viser for øvrig til sine respektive merknader i Innst. S. nr. 77 (1998-1999) og Innst. S. nr. 128 (1998-1999) for en nærmere gjennomgang av disse partiers syn på nærings- og eierskapspolitikken.

Disse medlemmer understreker at det overordnede målet med strukturpolitikken er å bidra til at landets ressurser utnyttes så effektivt som mulig. Det vil gi grunnlag for en høyest mulig verdiskaping og velferd i samfunnet. Det er gjennom en vellykket strukturpolitikk samfunnet får best mulighet til å oppfylle andre målsetninger. Disse medlemmer mener strukturpolitikken tillegges for liten vekt av regjeringen Bondevik.

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Venstre og Tverrpolitisk Folkevalgte slutter seg til Regjeringens vurderinger i strukturpolitikken. Disse medlemmer vil spesielt peke på betydningen av å redusere de kostnader et detaljert lov- og regelverk legger på næringslivet. Disse medlemmer viser til det arbeidet Regjeringen har satt i gang for å forenkle rutiner og regelverk overfor næringslivet, blant annet gjennom programmet "Et enklere Norge".

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet mener at strukturpolitikken tillegges for liten vekt i den økonomiske politikken. Finanspolitikk er i

høyeste grad strukturpolitikk. Nivået på skattesatser, avgiftssatser, støtteordninger osv. påvirker folks adferd mht. sparing, arbeid og investering og dermed utviklingen i økonomiens tilbudsside. Dette tas generelt ikke hensyn til i Nasjonalbudsjettet. Regjeringen og stortingsflertallet forholder seg alt for passivt til økonomiens langsiktige vekstrate. Selv en liten økning i årlig vekstrate vil få enorm betydning for fremtidig levestandard. IMF's rapport er klar i sine anbefalinger til hva som bør gjøres i strukturpolitikken. All økonomisk politikk vil påvirke økonomiens langsiktige vekstrate. Selv en sunn pengepolitikk - lav, stabil og forutsigbar inflasjonsrate - gir et positivt bidrag til økonomiens tilbudsside.

Disse medlemmer mener at hovedoppgaven i nærings- og strukturpolitikken må være å bedre økonomiens virkemåte, med særlig vekt på å øke verdiskapningen i næringslivet.

Disse medlemmer mener at det høye nivået på direkte og indirekte næringsstøtte innebærer at norske forbrukere og bedrifter må bære en ekstra byrde i form av skatter, avgifter og andre kostnader som skaper sosiale skjevheter, svekker familieøkonomien og undergraver norske bedrifters evne til å konkurrere på hjemme- og utemarkedene. Hovedmålet må på sikt være å bygge ned den selektive næringsstøtten, med den store positive betydning det kan ha for verdiskapningen og konkurransekraften i Fastlands-Norges økonomi. Disse medlemmer vil også at det skal arbeides for internasjonale avtaler som bidrar til harmonisering av regelverk og støtteordninger.

Disse medlemmer mener at omfattende innsamling av informasjon har betydelige kostnader. Næringslivet har lenge gitt uttrykk for at dette skjevmalet og byråkratiet er et problem, og at det er svært demotiverende for personer som ønsker å starte opp ny virksomhet, som igjen kan føre til færre nyetableringer. Disse medlemmer søker å rette opp dette gjennom strukturforslag.

Disse medlemmer mener at hovedmålet med norsk konkurransepolitikk må være å bidra til en effektiv utnyttelse av samfunnets ressurser. Manglende konkurranse bidrar til å redusere bedriftenes evne og vilje til fornyelse og effektivisering, og kan føre til høyere priser og mindre produktvalg. Det er derfor av sentral betydning at det legges til rette for effektiv konkurranse, og at konkurransemyndighetene fører en streng kontroll med dette. En streng håndhevelse fra myndighetenes side er en forutsetning for en fungerende markedsøkonomi som kan ivareta forbrukernes og samfunnets interesser.

Disse medlemmer vil påpeke at reguleringsformer er et aktuelt tema i flere land nettopp for å bedre økonomiens virkemåte og altså gjøre økonomien mer effektiv og forbedre evnen til å tilpasse seg endringer og samtidig opprettholde konkurranseevnen. Reguleringer må derfor virke mindre etableringshindrende eller på annen måte konkurranse-

hemmende. Det er også viktig å redusere byråkratisk merarbeid for bedriftene, og at det offentlige selv driver mest mulig effektivt. Disse medlemmer vil derfor fremme forslag som ivaretar disse hensyn.

Disse medlemmer bidro aktivt til at det våren 1999 ble nedsatt en arbeidsgruppe for å se på luftfartens konkurransevilkår. Dette arbeidet er nå avsluttet og konklusjonene er relativt entydige:

- Norsk luftfart har et klart høyere skatte- og avgiftsnivå enn flyselskaper i andre land.
- Investeringsavgiften og CO₂-avgiften isolert sett gir en klar konkurransevidning mellom selskaper som har sin hovedaktivitet innenlands, og flyselskaper som i hovedsak har sin virksomhet utenlands.
- Avgiften på flyging medfører dyrere billetter og er igjen en konkurranseulempe.
- En samlet vurdering av merverdiavgiften og avgift på flyging av passasjerer gir samlet et høyt utgiftsnivå for norske selskaper sammenlignet med utenlandske selskaper.
- Merverdiavgift, CO₂-avgiften og avgift på flyging av passasjerer gir ulike konkurransevilkår, en konkurransevidning.
- Konkurransevidningen oppstår i hovedsak mellom selskaper som i hovedsak opererer innenlands, og selskaper som har sin hovedvirksomhet utenom Norge.

På denne bakgrunn mener disse medlemmer at det nå er slått fast at det er behov for å endre rammebetingelsene, særlig skatte- og avgiftsnivået, som i norsk luftfart bidrar til å eliminere konkurransevidning i forhold til utenlandske selskaper. Disse medlemmer vil derfor i denne omgang fremme forslag om å fjerne avgiften på flyging av passasjerer.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti kan på generelt grunnlag støtte de målsettinger Regjeringen streker opp for strukturpolitikken. Dette medlem vil spesielt understreke følgende:

- Et viktig strukturpolitisk tiltak er å ha en aktiv politikk for full sysselsetting. Full sysselsetting er en optimal bruk av samfunnsøkonomiens viktigste produksjonsfaktor.
- Skattesystemet må forenkles og beskatningen av arbeid og kapital må bli likere. "Hull" i skattesystemet og muligheter for aktører til å sjonglere mellom ulike skattesatser vrir fokus fra produksjon til skatteplanlegging, og representerer i seg selv et samfunnsøkonomisk tap.
- Fordi den enkelte bedrift ikke kan være sikker på å selv beholde gevinsten av sin forskningsinnsats vil markedet alltid satse for lite på forskning og utvikling. Det trengs en mer aktiv offentlig forskningspolitikk.

- Det er en sterk drivkraft i markedet for fusjoner. Det har blitt påpekt også fra vitenskapelig hold at fusjoner ikke alltid skjer fordi det er bedriftsøkonomisk eller samfunnsøkonomisk riktig, men fordi ledelsen i selskapene driver "imperiebygging". De politiske organer i Norge må være mer bevisst på å bruke statens eierandeler og sin reguleringsmyndighet til fordel for forbrukerne og langsiktige, nasjonale interesser.

Dette medlem viser for øvrig til sin fraksjonsmerknad under kap. 9 i denne innstilling.

2.6.2 Handelspolitiske tiltak - den komande forhandlingsrunden i WTO

2.6.2.1 Samandrag

Utviklingen i internasjonale markeder og handelspolitisk regelverk ligger til grunn for strukturendringer og strukturpolitiske tiltak på flere områder. Norges viktigste handelspartnere er landene i Vest-Europa. Markedsadgangen for norsk næringsliv til det europeiske markedet, samt nye forpliktelser og økt konkurranse, har siden EØS-avtalen trådte i kraft i 1994, medvirket til omstilling i norsk næringsliv.

Verdens handelsorganisasjon (WTO) fastsetter felles multilateralt regelverk for handelen, jf. boks 5.1 i meldingen. De første omfattende forhandlingene i WTO skal innledes 1. januar 2000. Beslutning om mandatet for forhandlingsrunden vil treffes under organisasjonens tredje ministerkonferanse, som blir holdt i Seattle i USA i perioden 30. november - 3. desember 1999.

Videreutvikling av det bindende regelverket for internasjonal handel, der det legges økt vekt på hensyn som miljø og helse, vil gi norsk næringsliv økte muligheter og styrke arbeidet for en bærekraftig utvikling globalt. I tillegg kan norske forbrukere få gevinster i form av et større og billigere vare- og tjenestetilbud. Samtidig er det sentralt at forpliktelser i WTO ikke undergraver sentrale nasjonale mål, for eksempel i landbrukspolitikken. Samlet sett er Norge tjent med at det i Seattle innledes forhandlinger om en bredere og oppdatert WTO-avtale, og at disse forhandlingene blir vellykkede.

Det er i meldingen redegjort nærmere for de forestående forhandlingene.

2.6.2.2 Merknader frå komiteen

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre, tar Regjeringens omtale i meldingen til orientering.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Tverrpolitisk Folkevalgte understreker viktigheten av at Regjeringen i den kommende forhandlingsrunden i WTO prioriterer Norges offensive handelspolitiske interesser. Som en liten åpen økonomi er Norge særlig tjent med et internasjonalt regelverk som legger til rette for utstrakt frihandel på flest mulig områder.

Utover den innebygde dagsordenen mener disse medlemmer det er viktig å få gjennomslag for en bredest mulig forhandlingsrunde som bl.a. må omfatte økt markedsadgang for industrivarer, fisk og fiskeprodukter. Disse medlemmer mener samtidig etableringen av et multilateralt investerings- og konkurranseregulverk vil være av stor betydning for internasjonale investeringer og næringsutvikling, og forutsetter at Regjeringen arbeider for at dette blir en del av den kommende forhandlingsrunden. Disse medlemmer finner grunn til å understreke at arbeidet med å sikre defensive interesser bl.a. innenfor landbrukssektoren ikke må gå på bekostning av en offensiv strategi for økt markedsadgang for viktige norske eksportvarer som industrivarer, fisk, fiskeprodukter og tjenester. Disse medlemmer viser til at en samlet næringskomite i Innst. S. nr. 93 (1998-1999) skrev at:

"Komiteen meiner norske styresmakter må arbeide aktivt for å betre og forenkle marknadsbetingelsene for fiskerinæringa. Dette kan m.a. gjerast gjennom å prioritere auka frihandel med fiskeprodukt i dei komande WTO-forhandlingane. Det bør leggjast særleg vekt på å avvikle eller innskrenke bruken av antidumpingbestemmelsene i WTO-avtalen og redusere ikkje tariffære handelshindringar til eit minimum"

Disse medlemmer forutsetter at Regjeringen følger opp dette.

Disse medlemmer er enig i Regjeringens vurdering av at "en mulig fare ved et meget bredt regelverk er også at det i for stor grad kan bli preget av andre mål enn å regulere en åpen, global økonomi". En sterkere vektlegging av miljøhensyn og grunnleggende arbeidsstandarder må derfor ikke komme i konflikt med denne overordnede målsetningen. Disse medlemmer viser for øvrig til sine respektive partiers synspunkter i debattene om utenriksministerens redegjørelser om WTO-forhandlingene i mai og november 1999.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet vil understreke betydningen av internasjonal handel, fordi dette stimulerer til mer effektiv konkurranse og bedre utnyttelse av ressurser. Disse medlemmer konstaterer at Regjeringen mener at dette ikke skal gjelde for norsk landbrukspolitikk, noe disse medlemmer er sterkt uenig i. Norsk landbruk er svært ineffektivt og koster norske skattebetalere dyrt i form av subsidier over statsbudsjettet hvert år. Samtidig er det en kjensgjerning at store mengder norsk kjøtt blir dumpet i utlandet til meget lave priser nettopp for å opprettholde høye priser i det norske markedet. Det er kun beskyttede monopolister som kan opptre på en slik måte, og disse medlemmer mener at dette ikke kan fortsette. Disse medlemmer vil derfor understreke betydningen av større internasjonal handel også for landbruksvarer.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Tverrpolitisk Folkevalgte er positiv til et bindende regelverk for handel

som legger større vekt på miljø og sosiale standarder. Slike målsetninger vil bidra til å begrense framtidige miljøproblemer og redusere forskjeller mellom fattige og rike land. En liten, åpen økonomi med høyt lønnsnivå og godt utbygde velferdsordninger har også en egeninteresse av å inkludere målsetninger om sosiale standarder i avtaleverket.

Disse medlemmer er svært skeptisk til forslagene om å gjøre investeringer til en del av den kommende forhandlingsrunden. Medlemmet viser til at de forslagene som ligger inne på dette bare i liten grad avviker fra det forslaget til investeringsavtale som OECD utarbeidet (den såkalte MAI-avtalen). Denne ble lagt vekk etter at en rekke aktører påviste de negative konsekvensene en slik avtale ville ha for mindre utviklede økonomier. Disse medlemmer vil også peke på at Regjeringen i vår ikke så behovet for å ta opp dette temaet i forbindelse med den nye forhandlingsrunden.

Disse medlemmer støtter Regjeringens intensjon om å balansere offensive norske interesser på enkelte sektorer opp mot særlig nasjonale interesser i blant annet landbrukssektoren.

2.7 Pensjonsspørsmål

2.7.1 Samandrag

To større utredninger om pensjonsspørsmål ble avgitt i 1998, NOU 1998:10 Fondering av folketrygden? og NOU 1998:19 Fleksibel pensjonering. Bakgrunnen for utredningene er bl.a. den demografiske utviklingen med en økende andel eldre, kombinert med høyere gjennomsnittlige pensjonsytelser, som gjør at Norge står overfor en utvikling med økende forsøringsbyrde for de yrkesaktive. Tendensen til lavere avgangsalder fra arbeidslivet forsterker problemene. Folketrygdens utgifter til alders- og uførepensjoner er anslått å øke fra 8 pst. av BNP i 1995 til 15 pst. av BNP i 2030.

Samtidig vil offentlige inntekter kunne komme under press. Oljeinntektene vil trolig starte å falle om få år. Arbeidsstyrken vil vokse mindre enn vi har vært vant med i etterkrigstiden, noe som isolert sett innebærer stagnerende skatteinntekter for det offentlige. I tillegg vil økende internasjonalisering gjøre det vanskelig å øke skatte- og avgiftsnivået. Handlingsrommet for finansiering av offentlig tjenesteproduksjon vil dermed kunne bli begrenset. For en nærmere omtale av langsiktige utfordringer i finanspolitikken vises til avsnitt 3.1.5 i meldingen.

I avsnitt 6.2 i meldingen gjennomgås hovedtrekk ved folketrygden og supplerende pensjonsordninger i Norge. I avsnitt 6.3 og 6.4 i meldingen omtales sentrale problemstillinger som er tatt opp i de to nevnte utredningene og høringsuttalelser til utredningene. Annet utredningsarbeid knyttet til supplerende pensjonsordninger omtales kort i avsnitt 6.5 i meldingen.

I NOU 1998:10 og NOU 1998:19 ble prinsipielle spørsmål om større endringer i pensjonssystemet reist. Dette gjelder både problemstillinger knyttet til fleksio-

bilitet i folketrygden og spørsmålet om fondering av deler av pensjonsforpliktelsene.

Regjeringen vil arbeide videre med disse sentrale pensjonspolitiske spørsmålene fram mot Langtidsprogrammet 2002-2005, som skal legges fram tidlig i 2001. En vurdering i Langtidsprogrammet vil skje innenfor en samlet, langsiktig økonomisk ramme, der blant annet forholdet til offentlig tilbud av helse-, omsorgs- og utdanningstjenester vil bli trukket inn.

2.7.2 Merknader fra komiteen

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre, tar Regjeringens redegjørelse til orientering.

Medlemene i komiteen fra Kristeleg Folkeparti, Senterpartiet, Venstre og Tverrpolitisk Folkevalde viser til Regjeringa si omtale av dei pensjonspolitiske utfordringane, og sluttar seg til Regjeringa sine vurderingar. Desse medlemene vil særskilt peike på utfordringa Norge står ovanfor med veksande pensjonsforpliktingar, eit aukande tal på eldre og den forsørgarbyrda det fører med seg for den yrkesaktive delen av befolkninga.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet konstaterer at Regjeringen vil arbeide videre med sentrale pensjonspolitiske spørsmål frem mot Langtidsprogrammet 2002-2005 og vil understreke betydningen av at Stortinget i den anledning foretar en helhetlig vurdering av alle sider ved det offentlige pensjonssystemet. Dette er nødvendig også for å sikre vilkårene for det private supplerende pensjonssystem. Disse medlemmer nærer bekymring for usikkerheten knyttet til finansieringen av fremtidige pensjonsforpliktelser, og mener videre at pensjon er blitt et så komplisert spørsmål at de færreste kjenner sine egne rettigheter og nivå på fremtidig utbetaling. Av den grunn er det vesentlig at alle spørsmål blir viet samlet oppmerksomhet og at målsettingen må være et oversiktlig, lettfattelig og troverdig system som de fleste kan forholde seg til.

Disse medlemmer viser til Fremskrittspartiets prinsipp- og handlingsprogram for 1997-2001 hvor det fremkommer at folketrygdens hovedoppgaver skal være å sikre alle en nødvendig pensjonsinntekt ved alderdom, uførhet og dødsfall (etterlattepensjon), og pensjon til barn yngre enn 18 år hvis en eller begge foreldrene er døde. Folketrygden skal dessuten sikre alle nødvendige helse- og omsorgstjenester og inntekt ved sykdom. Disse hovedoppgavene mener disse medlemmer at folketrygden skal konsentrere seg om å løse på en slik måte at den enkelte borger vet hva han eller hun betaler for, og hvilke reelle rettigheter han eller hun har.

Innbetalingene til folketrygden bør derfor være øremerket de nevnte formål. For å oppnå dette sentrale mål ønsker disse medlemmer å overføre rent sosi-

ale velferdsordninger fra folketrygden til statsbudsjettet. Statsbudsjettet er det rette sted for politiske prioriteringer mellom grupper, støtte til arbeidsliv og økonomisk støtte som er begrunnet i generelle politiske målsettinger.

Fremskrittspartiet vil dele folketrygden i to hoveddeler:

1. Helse (helsetjenester, eldreomsorg og sykelønn)
2. Pensjon (alders-, uføre-, etterlatte- og barnepensjon)

Hver av de to sektorene får øremerkede inntekter og en rettighetsbasert utgiftsside. Etter en omorganiserings- og overgangstid baseres finansieringen på at utgifter danner grunnlaget for fastsettelsen av inntektene. Utgiftene vil bli styrt av regelverket, praktiseringen av dette, og kontrollen med praktiseringen.

Finansieringen av helsedelen sikres ved en flat prosentvis helsepremie fra arbeidstagere, og helseavgift fra arbeidsgivere, basert på bruttolønn uten tak.

Finansieringen av pensjonsdelen sikres ved en flat prosentvis pensjonspremie fra arbeidstagere og arbeidsgivere på inntekt som gir poeng til tilleggspensjon, etter det finansieringsbehov folkepensjonen medfører.

Som en del av folketrygdens helsedel regnes sykelønnsordningen, som disse medlemmer mener bør endres slik at den stimulerer alle til å føle et personlig ansvar for sin egen helse, samt å gjøre det mer lønnsomt å arbeide enn å gå sykmeldt. Innsparingen skal i sin helhet tilfalle folketrygden.

Den nåværende arbeidsgiveravgiften erstattes således med en helsepremie, og en pensjonspremie til folketrygden.

Folketrygden administreres av Rikstrygdeverket, som må omorganiseres og styrkes. I tillegg styrkes Trygdedomstolen, som deles i to nivåer ved at det etableres noen regionale domstoler på samme nivå, samt en anke-domstol.

Disse medlemmer mener at løsningene på fremtidens pensjonssystem bør ligge innenfor ovennevnte ramme.

Komiteens medlemmer fra Høyre viser til meldingens gjennomgang av dagens pensjonsordninger, utredningene om fondering av Folketrygden og fleksibel pensjonering samt orienteringen om øvrig utredningsarbeid knyttet til supplerende pensjonsordninger. Gjennomgangen og utredningene det vises til viser at dette er omfattende og komplekse problemstillinger, med stor betydning for fremtidens Norge.

Disse medlemmer er bekymret over at Regjeringen ikke gir noen signaler om viktige valg i det videre arbeidet. Det er risiko for at Regjeringens vurderinger på grunnleggende områder ikke vil få flertall på Stortinget. Når Regjeringen legger opp til at vurderingene knyttet til sentrale pensjonspolitiske spørsmål først skal presenteres i Langtidsprogrammet for 2002-2005, kan det gå for lang tid før konkrete endringer blir

vedtatt og kan gjennomføres. Disse medlemmer mener det er viktig at endringer påbegynnes tidligst mulig, for å legge et best mulig fundament for å møte kommende utfordringer. Jo lenger en venter med å gripe fatt i utfordringene, jo kraftigere kan behovet for omlegginger bli. Utviklingen i retning av økende utgifter til alderspensjon har allerede begynt, og er ikke et problem som kommer "en gang i fremtiden".

Disse medlemmer mener derfor det vil være fornuftig om det legges opp til en raskere behandling av disse spørsmålene enn Regjeringen varsler i Nasjonalbudsjettet for 2000. Regjeringen bør legge frem en melding våren 2000 der det tas standpunkt til overordnede valg i pensjonsspørsmålene, herunder spørsmålene om fondering av tilleggspensjonene, fleksibel pensjonering og behovet for endringer i reglene knyttet til supplerende pensjonsordninger.

Disse medlemmer vil samtidig understreke betydningen av at det oppnås bred politisk enighet om fremtidens pensjonsordninger. Med den gjeldende strukturen i Folketrygden, vedtatt i 1967, vil det først i 2007 gå ut pensjonister med full opptjening av tilleggspensjon. Dette illustrerer det svært langsiktige perspektivet som må legges til grunn ved utforming av pensjonssystemer. Det er derfor viktig med systemer som et bredt flertall kan samles om, slik at sjansen for endringer som følge av vekslende politisk tilslutning blir minst mulig.

Gjennomgangen i Nasjonalbudsjettet for 2000 av sentrale pensjonsspørsmål er en kortfattet fremstilling av omfattende utredninger og regelverk. Disse medlemmer vil her peke på enkelte sentrale trekk i gjennomgangen.

Da Folketrygden ble innført i 1967 var forholdet mellom minstesikring og den høyeste ytelsen 1 til 4, mens dagens forhold er 1 til 2. Utviklingen så langt har dermed gått i retning av en flatere pensjonsytelse, som i mindre grad er avhengig av tidligere lønnsinntekt. Sett i sammenheng med skattleggingen av lønns- og pensjonsinntekt, herunder avgiftene til Folketrygden, innebærer denne utviklingen en økende progressivitet i skattesystemet og Folketrygdens ytelser sett under ett.

Det pekes også på at offentlige tjenestepensjonsordninger er såkalte bruttoordninger. Dette medfører at endringer i Folketrygdens ytelser, som for eksempel de innstramminger som ble gjennomført fra 1992, i liten grad får betydning for arbeidstakere i offentlig sektor mens de i utgangspunktet slår fullt ut for arbeidstakere i privat sektor. Disse medlemmer mener det bør være et overordnet mål at fremtidige pensjonssystemer i større grad gir likebehandling mellom arbeidstagere i privat og offentlig sektor.

Disse medlemmer viser også til merknader under 2.8, 2.9 og 2.10.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti er enig i at det er viktig å fokusere sterkere på hvordan nasjonen skal ivareta sine pen-

sjonsforpliktelser på lang sikt. Det kan likevel være behov for noe mer nøkternhet i debatten. Dette medlem vil påpeke at Norge kanskje er det land i Europa som er best rustet til å klare sine pensjonsforpliktelser både fordi vi ikke blir rammet av en så skjev demografisk sammensetting av befolkningen som andre og fordi landet har en meget gunstig statsfinansiell situasjon. Mens andre europeiske land har gjeld har Norge store nettofordringer. Selv etter flere år med innstramminger ligger EU-snittet fremdeles på nesten 60 pst. av BNP i gjeld. Norge har nettofordringer i offentlig forvaltning på over 40 pst. av BNP og andelen er stigende.

Dette medlem vil påpeke at grunnleggende handler pensjonsforpliktelsene om hvor mye av den økonomiske veksten vi ønsker å ta ut i form av inntektsvekst i dag framfor å ta den ut i form av sparing med tanke på framtida. Begrensninger i forbruksvekst er positivt med tanke på sparing, men vil også gjøre det lettere å redusere energibruk og belastninger på natur og miljø.

Dette medlem er tilhenger av at pensjonssparing i størst mulig grad organiseres som kollektive ordninger. Kollektive ordninger kan sikre solidariske systemer der ingen faller utenom.

Dette medlem merker seg at Regjeringen vil komme tilbake med en vurdering av pensjonssystemet innenfor en langsiktig økonomisk ramme i Langtidsprogrammet.

2.8 Pensjonspolitiske utfordringar

2.8.1 Økonomiske utfordringar

Samandrag

De to sentrale pensjonsutredningene NOU 1998:10 og NOU 1998:19 understreker at Norge på lang sikt står overfor store utfordringer på pensjonsområdet. Dette stiller krav til utformingen av politikken i dag. Regjeringen gjør i meldingen rede for noen generelle vurderinger i forhold til problemstillingene som drøftes i de to utredningene, mens mer konkrete tiltak for å stimulere til økt yrkesaktivitet blant eldre drøftes i avsnitt 6.7 i meldingen.

Folketrygdens utgifter til alders- og uførepensjoner er anslått å øke fra 8 pst. av BNP i 1995 til 15 pst. av BNP i 2030. Samtidig vil oljeinntektene etter hvert falle.

Regjeringen vil understreke at vekst i nasjonalinntekten er en grunnleggende forutsetning for å kunne sikre den yrkesaktive befolkningen fortsatt inntektsvekst, og samtidig holde et høyt nivå på offentlig tjenesteyting og møte de økte utbetalingene fra folketrygden. Langsiktig vekst i nasjonalinntekten er i første rekke avhengig av tilgangen og kvaliteten på arbeidskraft og kapital. I tillegg kan inntekter fra Norges netto finanskapital i utlandet bidra til å finansiere framtidige utgifter. Antallet personer i arbeidsstyrken vil vokse mindre de nærmeste tiårene enn vi har vært vant med i etterkrigstiden, og isolert sett bidra til lavere vekst i

skatteinntektene for det offentlige. I tillegg vil bl.a. økende internasjonalisering begrense handlingsrommet for å finansiere offentlig tjenesteproduksjon med økte skatter og avgifter.

Finanspolitikken må tilpasses disse langsiktige utfordringene, og det må utvises varsomhet med å gjennomføre endringer som bidrar til å forsterke utgiftsdynamikken i statsbudsjettet. Det må også vurderes tiltak som kan bidra til å redusere utgiftene, og da særlig tiltak med sikte på å begrense tilgangen til stønadsordningene.

Etter Regjeringens syn vil en eventuell fondering av deler av folketrygden ikke i seg selv løse de langsiktige statsfinansielle utfordringene. Regjeringen vil, som nevnt i avsnitt 6.1 i meldingen, arbeide videre med de sentrale pensjonspolitiske spørsmålene som er reist i NOU 1998:10 og NOU 1998:19 fram mot Langtidsprogrammet 2002-2005, som skal legges fram tidlig i 2001. En vurdering i Langtidsprogrammet vil skje innenfor en samlet langsiktig økonomisk ramme, der bl.a. forholdet til offentlig tilbud av helse-, omsorgs- og utdanningstjenester vil bli trukket inn. Spørsmålet om eventuell fondering vil bli vurdert i denne forbindelse. Regjeringen vil imidlertid peke på at Statens petroleumsfond er et hensiktsmessig instrument for statlig finanssparing, bl.a. fordi fondsoppbygging her reflekterer reell statlig sparing. En eventuell oppbygging av et statlig pensjonsfond kan medføre ytterligere binding på den offentlige budsjettpolitikken i årene framover.

Utvalget som vurderte fondering av folketrygden, la fram beregninger av de framtidige pensjonsforpliktelsene i folketrygden. Etter Regjeringens syn bør slike beregninger inngå som en del av drøftingen av langsiktige utfordringer i nasjonalbudsjettene og langtidsprogrammene. Beregninger av pensjonsforpliktelsene kan supplere beregninger som allerede regelmessig gjennomføres av langsiktige utfordringer i finanspolitikken. Det vises til omtalen i avsnitt 6.6.4 i meldingen, der oppdaterte beregninger av statens pensjonsforpliktelser presenteres.

Merknader frå komiteen

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet og Høyre, viser til Regjeringens syn om at en eventuell fondering av folketrygden i seg selv ikke vil løse de langsiktige statsfinansielle utfordringene, og slutter seg til denne vurderingen.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, Høyre og Sosialistisk Venstreparti, er enig med Regjeringen i at Statens petroleumsfond er et hensiktsmessig instrument for statlig finanssparing, bl.a. fordi fondsoppbygging her reflekterer reell statlig sparing. Flertallet tar for øvrig Regjeringens redegjørelse til etterretning.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet henviser til sine merknader under kapittel 2.7.2.

Komiteens medlemmer fra Høyre viser til de store utfordringene på pensjonsområdet som er beskrevet i meldingen. Disse medlemmer mener det er nødvendig å gjennomføre endringer i pensjonsordningene for å møte disse utfordringene på en best mulig måte.

Disse medlemmer har merket seg at Regjeringen understreker betydningen av vekst i nasjonalinntekten for å løse disse utfordringene, og at Regjeringen i denne sammenheng trekker frem betydningen av tilgangen og kvaliteten på arbeidskraft og kapital. Disse medlemmer er også enige i at blant annet økende internasjonalisering begrenser handlingsrommet for å finansiere offentlige tjenesteproduksjon med økte skatter og avgifter.

Disse medlemmer vil imidlertid understreke at dette må få praktiske konsekvenser i den politikk som føres, ikke kun være synspunkter som fremmes i festtaler. Det er en klar mangel på konsistens mellom Regjeringens generelle betraktninger og de konkrete budsjettforslag Regjeringen fremmer. Disse medlemmer vil peke på at nettopp hensynet til fremtidig verdiskaping er en viktig årsak til Høyres kraftige satsing på utdanning og bedre vilkår for næringslivet og tilgang på kapital, blant annet gjennom redusert formuesskatt.

Det er også åpenbart at de langsiktige utfordringene krever disiplin i finanspolitikken, og at det må gjennomføres tiltak som kan bidra til å redusere utgiftene på statsbudsjettet. Disse medlemmer vil peke på at det heller ikke på dette området er samsvar mellom de generelle betraktninger Regjeringen kommer med i denne sammenheng, og den faktiske budsjettpolitikk.

Disse medlemmer er skuffet over at Regjeringen ikke har utformet sitt syn på fondering av deler av Folketrygden, mer enn ett år etter at utredningen ble lagt frem. Det vises til forslag under avsnitt 2.7.2 om å forsere dette arbeidet.

Disse medlemmer vil understreke behovet for en reform av Folketrygden. Det er et problem at folk loves pensjonsrettigheter uten at finansieringen, eller i hvilken grad løftene vil bli oppfylt, er tilstrekkelig klarlagt.

Disse medlemmer mener et fondsbasert system for tilleggspensjonene vil gi bedre informasjon om fremtidige forpliktelser, og dermed gi et press for større disiplin i finanspolitikken. Dette vil være et press som kan resultere i en bedre balanse mellom offentlig og privat sektor, og større vekt på effektivitet i offentlig tjenesteproduksjon. Dette vil bidra til at pensjonsutbetalingene i større grad kan bli som lovet.

Disse medlemmer mener også at en fondering bør skje i privat sektor, slik at oppsparing av tilleggspensjon blir den enkeltes eiendom, ved at deler av trygdepemien spares i private fond. Dette vil ha positive

effekter blant annet for kapitaltilgangen i samfunnet, som i dag er hemmet av en alt for stor offentlig sektor og et kraftig innslag av statlig/offentlig eierskap i deler av næringslivet. Overføring av en større del av pensjonssparingen til private fond vil dermed forbedre balansen mellom offentlig og privat sektor. I tillegg kommer, slik Moland-utvalget påpeker, at en løsning med private fond vil virke positivt på arbeidstilbudet, fordi en slik løsning i praksis forutsetter endringer i pensjonsregelverket som gir incentiver til å stå lenger i arbeid.

Disse medlemmer mener derfor Folketrygden må reformeres slik at tilleggspensjonene blir privat eiendom gjennom sparing i private pensjonsfond, under den klare forutsetning at dette finansieres gjennom dagens trygdeavgifter. Det er ikke aktuelt å gjennomføre dette på en annen måte enn at innskudd til tilleggspensjon motsvares av reduserte trygdeavgifter.

Disse medlemmer vil samtidig peke på at disse medlemmers konklusjon om at fondering er ønskelig er knyttet til at dette skjer i privat regi. Et rent statlig, fondsbasert pensjonsfond vil ikke ha de samme positive effektene som private fond.

Disse medlemmer vil peke på at en overføring til private tilleggspensjonsfond vil innebære en annen form for risiko enn dagens pensjonssystem gir. I dagens system er den enkelte blant annet utsatt for risiko knyttet til regulering av grunnbeløpet, samt fremtidige regelendringer (på linje med endringene som ble gjennomført i 1992.) I en løsning hvor (deler av) tilleggspensjonene spares i private fond vil risikoen knyttet til G-regulering og regelendringer bli mindre, mens den enkelte i større grad påføres avkastningsrisiko. Det er dermed ikke slik at en overgang til private fondsløsninger kan sies å påføre den enkelte større risiko, men det blir risiko av en annen karakter.

Disse medlemmer viser også til at en løsning med sparing til tilleggspensjon i private fond vil være i godt samsvar med de endringer i pensjonssystemene som blant annet er skissert av Olsen-utvalget for å gi et mer fleksibelt pensjonssystem som stimulerer til yrkesaktivitet. Det vil også være nødvendig med endringer i andre pensjonsordninger ved en omlegging til en løsning med tilleggspensjonssparing i private fond, blant annet i regelverket for tjenestepensjonsordningene.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til sine merknader under pkt. 2.7.2.

2.8.2 Om behovet for høy yrkesdeltaking blant eldre og fleksibilitet

Samandrag

Regjeringen erkjenner at hovedproblemet med en økende forsøringsbyrde i Norge i dag er knyttet til det økende omfanget av tidligpensjonering de senere årene, særlig gjennom folketrygdens uførepensjonsordning og AFP-ordningen.

Regjeringen mener at en hovedutfordring framover er å unngå en tilsvarende nedgang i yrkesdeltakingen blant eldre som mange andre land har erfart. Tendensen til økt tidligpensjonering kan ikke fortsette. Oppfølgingen av NOU 1998:10 og NOU 1998:19 er derfor konsentrert om tiltak som sikter mot å redusere omfanget av tidligpensjonering.

Samtidig er det viktig å ta hensyn til individuelle behov. En del eldre arbeidstakere som er slitne etter lange yrkeskarrierer og tungt arbeid, kan ha behov for å gå av tidligere enn ved 67 år. Velstandsutviklingen vil også naturlig føre med seg ønsker om mer fritid, herunder lengre pensjonisttilværelser. Både for den enkelte og samfunnet er det derfor en fordel med fleksibilitet i valg av pensjonsalder. For at individuell valgfrihet skal gi gevinst for samfunnet som helhet, må imidlertid pensjonssystemet utformes slik at det lønner seg for den enkelte å fortsette i arbeid. Med utsikter til fortsatt bedring i helsetilstanden, bedre muligheter for å ivareta den enkeltes behov for tilrettelegging på arbeidsplassen og økt kompetanseutvikling, kan det bli aktuelt for stadig flere å fortsette lengre i arbeidslivet. Over tid vil en høy yrkesdeltaking blant eldre være viktig for verdiskapingen og velferden. Regjeringen mener derfor at pensjonssystemet bør videreutvikles med sikte på å gi mulighet for økt fleksibilitet. Samtidig må flere motiveres til å fortsette i arbeid. Rammevilkårene må tilrettelegges slik at den enkelte ikke blir oppmuntret til å ta ut pensjon tidlig, men snarere kan få noe igjen for å fortsette i arbeid.

Regjeringen vil arbeide videre med hvordan pensjonssystemet kan utvikles for å ivareta behovet for fleksibilitet fram mot Langtidsprogrammet 2002-2005. Konkrete tiltak for å stimulere til økt yrkesdeltaking blant eldre på kort sikt er nærmere omtalt i avsnitt 6.7 i meldingen.

Merknader frå komiteen

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Tverrpolitisk Folkevalgte viser til Regjeringens bekymring for yrkesdeltakelsen og at Regjeringen mener at en hovedutfordring framover er å unngå en tilsvarende nedgang i yrkesdeltakelsen som mange andre land har erfart. Disse medlemmer viser videre til Regjeringens vurdering om at en del eldre arbeidstakere som er slitne etter lange yrkeskarrierer og tungt arbeid, kan ha behov for å gå av tidligere enn ved 67 år.

Disse medlemmer er enig med Regjeringen i at pensjonssystemet bør videreutvikles med sikte på å gi mulighet for økt fleksibilitet og at en høy yrkesdeltakelse blant eldre over tid vil være viktig for verdiskapingen og velferden. Disse medlemmer vil peke på at andre virkemidler enn endringer i pensjonssystemet må vurderes i en slik sammenheng. Videre innfasing av minstefradraget i lønnsinntekt (lønnsfradraget) som det nå er oppnådd enighet om i budsjettforhand-

lingene mellom regjeringspartiene og Arbeiderpartiet, kan bidra til økt motivasjon til å delta i arbeidslivet for de som for eksempel kan kombinere arbeid og pensjon eller trygd. Disse medlemmer vil bl.a. på denne bakgrunn advare mot det syn at økt yrkesdeltakelse blant de eldre bare kan oppnås gjennom å svekke folketrygdens uførepensjonsordning og AFP-ordningen, jf. disse medlemmers merknader under avsnitt 2.9.2 nedenfor.

Medlemene i komiteen frå Kristeleg Folkeparti, Senterpartiet og Venstre viser til Regjeringa si omtale av trongen for fleksibilitet og høy yrkesdeltaking blant eldre. Disse medlemmene er samde i at det er viktig å leggja til rette for høy yrkesdeltaking. Difor er det ikkje minst viktig at yrkesdeltaking skal lønna seg. Heiltidsarbeid skal gje meir enn kombinasjon av trygd og arbeid, og kombinasjon av trygd og arbeid skal vera meir lønnsamt enn berre trygd.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at behovet for arbeidskraft er økende og at det derfor ikke er grunn til å ha ordninger som stimulerer til pensjonering fremfor yrkesaktivitet. Videre vil disse medlemmer påpeke at fleksibilitet også kan skapes gjennom økte muligheter for pensjon og arbeid, som det kan tilrettelegges for blant annet gjennom skattesystemet. Disse medlemmer vil komme nærmere tilbake til dette.

Komiteens medlemmer fra Høyre slutter seg i all hovedsak til Regjeringens vurderinger knyttet til behovet for fleksibilitet og høy yrkesdeltaking blant eldre. Imidlertid mener disse medlemmer det blir for snevert når Regjeringen varsler at oppfølgingen av NOU 1998:10 og NOU 1998:19 skal "konsentreres om tiltak som sikter mot å redusere omfanget av tidligpensjonering". Disse medlemmer mener at utredningene fra disse utvalgene har langt større omfang enn dette, og vil peke på at særlig Moland-utvalgets utredning viser at spørsmålet om fondering har virkninger både på evnen til å møte fremtidens pensjonsforpliktelser, balansen mellom offentlig og privat sektor, herunder virkninger på budsjett disiplinen, utviklingen av norske kapitalmarkeder med mer. Disse medlemmer ber derfor Regjeringen ta hensyn til alle aspekter ved Moland-utvalgets utredning i det videre arbeidet.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti mener at muligheten for å kunne pensjonere seg tidligere er et velferdsgode som må tas vare på og på enkelte områder styrkes. Samtidig er det rimelig at den som velger å ta ut økt fritid i form av pensjon ikke kan vente å få den samme inntektsutvikling som den som blir stående i arbeid. Dette medlem viser for øvrig til sin merknad under pkt. 2.7.2.

2.8.3 Nærare om uførepensjon og om staten si

*pensjonsplikt**Samandrag*

Antallet nye uførepensjonister (bruttotilgangen) forventes å bli om lag 35 000 i 1999 og nesten 37 000 i 2000.

Regjeringen ser med uro på den økende uførepensjoneringen. Uførepensjonsordningen skal ikke være en utilskattet, allmenn tilbaketrekningsvei fra arbeidslivet. Spesielt må en unngå at uførepensjon benyttes som ledd i utstøttings- og utestengingsprosesser i arbeidslivet. Det er nylig oppnevnt et offentlig utvalg under ledelse av fylkesrådmann Matz Sandman som skal vurdere utviklingen i folketrygdens sykdomsrelaterte ordninger. Utvalget er gitt frist til 1. juni 2000. I mandatet er utvalget pålagt å utrede årsakene til økningen i både sykefraværet og nytilgangen til uførepensjon, kartlegge den sosiale og samfunnsøkonomiske rolle for folketrygdens sykdomsrelaterte ordninger (sykelønn, attførings- og rehabiliteringspenger, uførepensjon), og vurdere ordningene opp mot folketrygdens mål om trygghet, sosial fordeling og hjelp til selvhjelp. Videre skal utvalget bl.a. vurdere modernisering av ordningene og drøfte hvordan en best mulig kan bidra til å opprettholde høy yrkesdeltaking når en samtidig skal sikre økonomisk trygghet ved sykdom og uførhet.

I tillegg til oppfølging av Sandman-utvalget, vil Regjeringen legge vekt på å sikre en betryggende praktisering av gjeldende regelverk.

Det er i avsnitt 6.6.4 i meldingen redegjort nærmere for statens pensjonsforpliktelser, med oppdatering av beregningene i NOU 1998:10.

Merknader frå komiteen

Komiteen tek dette til orientering.

2.9 Tiltak for å stimulere til økt yrkesdeltaking blant eldre

2.9.1 Samandrag

I NOU 1998:19 Fleksibel pensjonering er det drøftet ulike tiltak som kan være aktuelle innenfor ordningene for førtids alderspensjon, jf. omtale i avsnitt 6.4 i meldingen. Regjeringen har allerede fulgt opp enkelte av forslagene i utredningen. I meldingen drøftes ytterligere tiltak for å stimulere til økt yrkesdeltaking blant eldre, jf. nærmere omtale nedenfor.

Delpensjon i AFP

I NOU 1998:19 Fleksibel pensjonering er det foreslått å innføre et såkalt pro rata-system i AFP, som går ut på at pensjonen fastsettes ut fra hvor mye pensjonisten forventer at den nye arbeidsinntekten utgjør i forhold til tidligere inntekt. Dersom den nye arbeidsinntekten for eksempel forventes å utgjøre 65 pst. av tidligere inntekt, blir det utbetalt en pensjon som tilsvarende 35 pst. av full pensjon. Forslaget innebærer i all hovedsak at pensjonister som tar ut delpensjon, får en

høyere inntekt enn pensjonister som tar ut full pensjon, men lavere enn om de hadde vært i fullt arbeid. Formålet med forslaget er å begrense mulighetene for at AFP-pensjonister som kombinerer arbeid og pensjon, får en høyere disponibel inntekt enn de hadde i fullt arbeid.

Forslaget til nye regler for kombinasjon av pensjon og arbeidsinntekt er fulgt opp i Ot.prp. nr. 60 (1998-1999). Det tas sikte på å gjennomføre det nye delpensjonssystemet i AFP-ordningen så tidlig som mulig i 2000.

Avkorting av arbeidsinntekt for 67-70-åringar

Førtidspensjoneringsutvalget foreslo at alderspensjonen fra folketrygden for alle mellom 67 og 70 år skal avkortet med 40 pst. av arbeidsinntekt utover folketrygdens grunnbeløp. Også dette forslaget er fulgt opp i Ot.prp. nr. 60 (1998-1999). Formålet med regelendringen er at alle alderspensjonister mellom 67 og 70 år i folketrygden skal behandles etter like regler, uavhengig av pensjoneringstidspunkt.

Medlemskap i private tjenstepensjonsordningar for personar som mottek førtidspensjon

I de private tjenstepensjonsordningene er det i utgangspunktet en forutsetning for opptjening av pensjonsrettigheter at man er i arbeid. Fra 1983 er det imidlertid mulig å la førtidspensjonerte bli stående i pensjonsordningen. Førtidspensjoneringsutvalget er av den oppfatning at en slik mulighet til fortsatt pensjonsopptjening kan nøytralisere eller motvirke incentivet til å stå i arbeid. Utvalget foreslår derfor at gjeldende regler om private tjenstepensjoner endres, slik at det ikke lenger blir tillatt å opprettholde medlemskap i pensjonsordningen for personer som mottar førtidspensjon. Dette forslaget er fulgt opp i Ot.prp. nr. 47 (1998-1999) Lov om foretakspensjon.

Godskriving av pensjonspoeng i folketrygda for AFP-pensjonistar

Både hensynet til likebehandling i forhold til dem som ikke er omfattet av AFP og likebehandling med andre førtidspensjonister kan etter Regjeringens vurdering tale for å avvikle ordningen med godskriving av pensjonspoeng i folketrygden for AFP-pensjonister. Dette vil i tillegg i mange tilfeller kunne bidra til noe lavere ytelsesnivå i AFP-ordningen, og dermed stimulere til økt yrkesaktivitet blant eldre. I tråd med førtidspensjoneringsutvalgets anbefaling mener Regjeringen derfor det er gode grunner til en lovendring, slik at det ikke vil være mulig å få godskrevet pensjonspoeng for AFP-pensjonister fra og med 2007. En avvikling av poengopptjeningen fra 2007 innebærer at ordningen med ekstra poengopptjening gradvis fases ut fra 2002 for de fem berørte årskullene i aldersgruppen 62-66 år. Dermed blir AFP en pensjonsordning uten direkte tilknytning til folketrygden.

Skattespørsmål

Skattereglene for tidligpensjonister bidrar til at mange vil ha nesten like høy inntekt etter skatt ved tidligpensjonering som ved fortsatt yrkesaktivitet. I NOU 1998:19 foreslås enkelte innstramminger i skattereglene for frivillige tidligpensjonsordninger som bl.a. vil kunne bidra til økt yrkesaktivitet blant eldre. Utvalget foreslo innstramminger når det gjelder AFP-pensjonisters rett til å komme inn under skattebegrensningsregelen, opphevelse av skattefritak for AFP-tillegget og en økning av trygdeavgiften fra 3,0 til 7,8 pst., dvs. til samme nivå som for lønnstakere. Utvalget understreker at endringene ikke skal omfatte dem som allerede har tatt ut pensjon, men gjelde for framtidige tidligpensjonister.

I forhold til enkelte av disse forslagene er det allerede vedtatt innstramminger for 62- og 63-åringer med virkning fra 2007, jf. Ot.prp. nr. 79 (1996-1997).

Etter Regjeringens syn virker det urimelig med gunstigere skatteregler for AFP-pensjonister, som har redusert eller avsluttet arbeidsforholdet frivillig, enn for uførepensjonister. Regjeringen mener derfor det er gode grunner til lovendring slik at det fram til 2007 kreves minst 2/3 pensjonsgrad for at nye AFP-pensjonister skal komme inn under skattebegrensningsregelen. Regjeringen mener videre at det er gode grunner til lovendring for å følge opp utvalgets forslag om at det ikke lenger skal gis selvstendig rett til å bli skattlagt etter skattebegrensningsregelen for nye AFP-pensjonister fra 2007, og at dette skal gjelde for alle årsklasser.

AFP-pensjonistene mottar et AFP-tillegg. I offentlig sektor, finansnæringen og NAVO-området er tillegget på 1 700 kroner pr. måned og blir regnet som skattepliktig inntekt. I LO/NHO-området er tillegget et skattefritt beløp på 950 kroner pr. måned, som en del av sluttvederlagsordningen.

Regjeringen mener det er gode grunner til lovendring slik førtidspensjoneringsutvalget har foreslått når det gjelder skattlegging av AFP-tillegget. AFP-tillegget er pensjonsinntekt som generelt bør behandles som skattepliktig inntekt.

Regjeringen vil ikke gå inn for å følge opp førtidspensjoneringsutvalgets forslag om å øke trygdeavgiften for frivillige tidligpensjonister.

Gavepensjon i samband med AFP-pensjon

Regjeringen mener det er gode grunner til lovendring slik at AFP-pensjonen avkortes mot gavepensjon fra arbeidsgiver på tilsvarende måte som i dag gjelder for uførepensjon og dagpenger.

Tiltak for å motvirke utstøting av eldre i arbeidslivet

Regjeringen ser det som viktig å motvirke utstøtning av eldre i arbeidslivet. I samsvar med etter- og videreutdanningsreformen og arbeidet med livslang læring arbeider Regjeringen med gjennomføring av utviklingstiltak for eldre. Det foreslås bevilget 180 mill. kroner i tilknytning til kompetansereformen i 2000 til

bl.a. endrede regler for studiefinansiering og kompetansehevede tiltak. Regjeringen vil også foreslå å innføre en rett for voksne som ønsker å ta videregående opplæring, og som ikke har fullført slik opplæring tidligere, til å gjøre dette.

Regjeringen vil samtidig understreke betydningen av forebygging. Tiltak for et godt arbeidsmiljø må omfatte hele arbeidslivet. Det er i 1999 opprettet en idebank for sykefraværarbeid som er forankret hos partene i arbeidslivet.

Regjeringen vil følge opp forslag fra førtidspensjoneringsutvalget om en lovendring som utelukker at nådd pensjonsalder i seg selv gir saklig grunn til oppsigelse. Det tas sikte på å sende ut et høringsbrev om dette i løpet av høsten.

Særaldersgrenser og 85-årsregelen

Regjeringen vil arbeide videre med forslag fra førtidspensjoneringsutvalget om endringer i særaldersgrensene og 85-årsregelen.

2.9.2 Merknader fra komiteen

Fleirtallet i komiteen, alle unnateke medlemmene fra Arbeidarpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til Regjeringa si omtale av tiltak for å stimulera til økt ykesdeltaking blant eldre, og sluttar seg til denne. Ikkje minst er det viktig at det ikkje vert meir lønnsamt å kombinera trygd og arbeid enn å arbeida fulltid.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Tverrpolitisk Folkevalgte viser til at spørsmålene om delpensjon i AFP og avkorting av arbeidsinntekt for 67-70-åringer er fulgt opp i Ot.prp. nr. 60 (1998-1999) som er til behandling i Stortinget. Disse medlemmer viser videre til at spørsmålet om medlemskap i private tjenestepensjonsordninger for personer som mottar førtidspensjon er fulgt opp i Ot.prp. nr. 47 (1998-1999) som er til behandling i Stortinget.

Disse medlemmer viser til Regjeringens omtale av forslag i førtidspensjoneringsutvalgets rapport vedrørende godskriving av pensjonspoeng i folketrygden, gavepensjon og enkelte skattespørsmål for AFP-pensjonister. Disse medlemmer mener at AFP-ordningen må videreføres i tråd med avtaleverket og at det videre arbeidet med pensjonsspørsmål må støtte opp om folketrygden som en felles fullverdig pensjonsordning for alle. Disse medlemmer legger til grunn at Regjeringen i oppfølgingen av førtidspensjoneringsutvalgets utredning ikke på noen måte bryter med de avtaler som partene i arbeidslivet har inngått.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at Fremskrittspartiet hele tiden har vært i mot ordningen med AFP-pensjon hovedsakelig fordi ordningen bare gjelder for et fåtall av potensielle pensjonister innen visse områder av arbeidsstyrken. Behovet for arbeidskraft er økende og det er ingen

grunn til å innføre ordninger som gjør det like økonomisk fordelaktig å gå av med pensjon som å være i arbeid. Disse medlemmer mener at 67 år skal være gjeldende aldersgrense for avgang fra yrkesaktiv tilværelse, men vil ikke avvise muligheten for fleksibel pensjonsalder, så lenge dette er tilpasset det økonomiske nivået. Disse medlemmer vil komme nærmere tilbake til dette.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti tar Regjeringens omtale av ulike tiltak for å stimulere til økt yrkesdeltaking hos eldre til orientering og avventer at Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget med forslag.

2.10 Retningslinjer for regulering av grunnbeløpet i folketrygda

2.10.1 Innleiing

Der er i meldinga gjort greie for gjeldande retningslinjer for regulering av grunnbeløpet i folketrygda, vedtaket i Stortinget 16. juni 1999, utviklinga i grunnbeløpet og inntekter til pensjonistar og yrkesaktive og om indekseringar av grunnbeløpet.

2.10.2 Framlegg frå Regjeringa til nye retningslinjer Samandrag

Regjeringen går inn for at reguleringen av grunnbeløpet fortsatt baseres på en konkret vurdering hvert år. I samsvar med retningslinjene legges det under trykdeoppjøret fram en oversikt over inntektsutviklingen for lønnstakere og pensjonister i tidligere år.

I gjeldende retningslinjer heter det at siktemålet er at inntektsutviklingen for pensjonister skal være om lag på linje med "venta" utvikling for yrkesaktive, og i tråd med de prinsipp og mål som er lagt til grunn for gjennomføring av det inntektspolitiske opplegget ellers. Regjeringen foreslår at retningslinjene for regulering av grunnbeløpet endres slik at det i retningslinjene skal stå at "Siktemålet for reguleringa skal vere å gi pensjonistar med folketrygdpensjon ei inntektsutvikling om lag på linje med utviklinga for yrkesaktive og i tråd med dei prinsipp og mål som er lagt til grunn for gjennomføringa av det inntektspolitiske opplegget ellers."

Ved de såkalte prosedyredrøftingene vinteren 1999 ble staten og organisasjonene enige om at vurderingen av lønnsutviklingen foregående år blant annet skulle baseres på "gjennomsnittlig årslønnsvekst for alle grupper under ett". Regjeringen foreslår en endring av retningslinjene i samsvar med dette.

Følgende retningslinjer for regulering av grunnbeløpet i folketrygden foreslås:

"Etter drøftingar på førehand med organisasjonar for pensjonistane gjer Regjeringa framlegg for Stortinget om regulering av grunnbeløpet i folketrygda.

Reguleringa av grunnbeløpet skjer normalt 1. mai kvart år.

Siktemålet for reguleringa skal vere å gi pensjonistar med folketrygdpensjon ei inntektsutvikling om lag på linje med utviklinga for yrkesaktive og i tråd med dei prinsipp og mål som er lagt til grunn for gjennomføringa av det inntektspolitiske opplegget ellers.

Venta inntektsutvikling for yrkesaktive blir fastsett med utgangspunkt i inntektsoppgjera for offentlig tilsette og LO/NHO-oppgjera. Det skal følgje med eit bakgrunnsmateriale som viser kva tala for venta inntektsutvikling for yrkesaktive er basert på og andre tilhøve som har hatt innverknad på fastlegginga av grunnbeløpet. Materialet skal også vise korleis inntektsutviklinga har vore for yrkesaktive og pensjonistar i dei seinare åra. Oversikt over utviklinga for yrkesaktive i LO/NHO-området og for offentlege tilsette og for gruppa lønnstakarar i alt baserast mellom anna på materiale om lønnsutviklinga frå Det tekniske berekningsutvalet for inntektsoppgjera."

Det vises for øvrig til omtale i St.prp. nr. 1 (1999-2000) fra Arbeids- og administrasjonsdepartementet.

Merknader frå komiteen

Medlemene i komiteen frå Kristeleg Folkeparti, Høgre, Senterpartiet, Venstre og Tverrpolitisk Folkevalde har merka seg Regjeringa si omtale av retningslinjene for regulering av grunnbeløpet i folketrygda og sluttar seg til forslag til endring.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet slutter seg til Regjeringens forslag til endring av retningslinjene for regulering av grunnbeløpet. Disse medlemmer mener at det innenfor disse rammer nå bør sikres at folketrygdens grunnbeløp utvikler seg på linje med den alminnelige inntektsutvikling. Disse medlemmer legger til grunn at Regjeringen følger dette opp overfor Stortinget gjennom forslag til regulering av grunnbeløpet i folketrygden.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet har merket seg Regjeringens omtale av retningslinjene for regulering av grunnbeløpet i folketrygden, men disse medlemmer kan ikke se at dette vil føre til noen vesentlig endring i forhold til dagens system. Det å fjerne enkelte ord fra retningslinjene i forhold til utviklingen for yrkesaktive, vil etter disse medlemmers mening ikke bidra til en mer relevant og realistisk regulering av grunnbeløpet enn dagens system.

Disse medlemmer vil hevde at det over en rekke år har foregått en systematisk underregulering av grunnbeløpet som har ført til at pensjonister sakker akter ut i inntektsutviklingen og derved også får svekket mulighetene til kvalitativ livsutfoldelse.

Disse medlemmer viser derfor til forslag oversendt komiteen i forbindelse med Hans Majestets Kongens tale til det 144. Storting ved dets åpning og melding om Noregs rikes tilstand og styring fra Carl I. Hagen på vegne av Fremskrittspartiet.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om retningslinjer som reelt sikrer at Folketrygdens grunnbeløp utvikler seg på linje med den alminnelige inntektsutvikling."

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti vil vise til at vi i sammenheng med trygdeoppjøret for 1999 fremma forslag om oppjustering av grunnbeløpet med kr 1 920, som i tillegg til justering for 1999 også ivaretar underreguleringa for 1998.

Dette medlem ser det som uheldig at trygdeoppjøret i en årrekke har ført til underregulering av veksten i grunnbeløpet til folketrygda i forhold til lønnsutviklinga ellers, og at underreguleringa året før ikke ble etterregulert påfølgende år.

Dette medlem viser til forslag fremma av Sosialistisk Venstreparti og Fremskrittspartiet under behandlingen av trygdeoppjøret for 1999, der siktemålet med reguleringene skulle gi grunnbeløpet ei inntektsutvikling på linje med inntektsutviklinga for yrkesaktive.

Dette medlem viser til de fremlagte retningslinjer for regulering av grunnbeløpet i folketrygda, og ser at de kan gi et noe bedre grunnlag for å få til en bedre sammenheng mellom trygdeoppjøret og inntektsutviklinga ellers over tid, men at sammenhengen mellom heving av grunnbeløpet og inntektsutviklinga for yrkesaktive fremdeles er for svak.

2.11 Skatte- og avgiftspolitikken

2.11.1 Skatte- og avgiftsopplegget for 2000

Komiteen viser når det gjeld merknader til skatte- og avgiftsopplegget for 2000 til avsnitt 3.2.23 i denne innstillinga og til Budsjett-innst. S. nr. 1 (1999-2000) under rammeområde 23. Når det gjeld skattelovendringer viser komiteen til Innst. O. nr. 12 (1999-2000), jf. Ot.prp. nr. 1 (1999-2000).

2.11.2 Merverdiavgift - generell avgiftsplikt på tjenester frå 2001

2.11.2.1 Samandrag

Innleiing

Regjeringen har vurdert spørsmålet om generell avgiftsplikt på tjenester på bakgrunn av et forslag fra et offentlig utvalg som ble oppnevnt i 1985 (Storvik-utvalget). Utvalget la fram sin innstilling i 1990, jf. NOU 1990:11. Generell merverdiavgift på omsetning av tjenester. Generell avgiftsplikt på tjenester er siden vurdert av flere regjeringer, uten at det er lagt fram konkrete forslag. En slik reform reiser flere kompli-

serte spørsmål. Regjeringen ønsker derfor å drøfte enkelte overordnede spørsmål med Stortinget før det legges fram en egen lovproposisjon. I meldingens avsnitt 4.2.2 – 4.2.6 redegjøres for innholdet av, og konsekvensene ved, en generell merverdiavgiftsplikt for tjenester, slik som foreslått av Storvik-utvalget.

På bakgrunn av behandlingen i Stortinget, vil Regjeringen komme med konkrete forslag i en egen lovproposisjon for påske 2000, med iverksetting fra 2001.

Regjeringa si vurdering

I Voksenåsen-erklæringen ble det uttalt at regjeringspartiene skulle vurdere endringer i merverdiavgiftssystemet ved å innføre lavere merverdiavgiftssats på matvarer og utvide avgiften til enkelte tjenester. Blant annet på bakgrunn av dette har Regjeringen vurdert spørsmålet om generell avgiftsplikt på tjenester. Generell avgiftsplikt på tjenester vil etter Regjeringens syn gi klarere, enklere og mer forutsigbare regler. En rekke av dagens vanskelige avgrensningsspørsmål antas å forsvinne. I tillegg vil dette gi et mer effektivt avgiftssystem og bidra til at statens inntekter sikres over tid.

Regjeringen vurderer det som fordelaktig at det innføres en generell merverdiavgift på tjenester, slik at all omsetning av tjenester som hovedregel blir omfattet av merverdiavgiften. Eventuelle unntak bør begrunnes særskilt. Dette vil gi et enklere regelverk. Innføring av merverdiavgift på flere tjenester vil øke prisene på de aktuelle tjenestene. Regjeringen mener imidlertid at det som hovedregel er bedre å gi direkte og målrettet støtte til prioriterte områder, enn å benytte særordninger gjennom merverdiavgiftssystemet.

Forenklingsgevinsten blir størst jo færre unntak som gis fra den generelle avgiftsplikten. Dette ble også presisert av Storvik-utvalget. Generell merverdiavgift på tjenester vil dessuten kunne gi staten økte inntekter på lengre sikt ved at nye tjenester blir omfattet av avgiftsplikten. Økte inntekter fra merverdiavgiften i framtiden kan begrense behovet for økninger i andre skatter og avgifter. Både forenklingshensyn, hensynet til konkurransenøytralitet og hensynet til statens inntekter, taler derfor for en generell merverdiavgift på tjenester hvor det avgiftspliktige området gjøres bredest mulig. Fordelingsvirkningene av et bredest mulig avgiftsgrunnlag for tjenester vil også være gunstige.

I OECD-området har alle land, med unntak av USA, et merverdiavgiftssystem og disse landene har, med unntak av Norge, generell avgiftsplikt på tjenester. Avgiftsplikten medfører at næringsdrivende har fradragrett på sine anskaffelser til virksomheten. Virksomheter i andre land vil derfor for de fleste tjenester ha fullt fradrag for avgift på anskaffelseskostnaden, mens norske virksomheter ikke får tilsvarende fradrag. Den skisserte reformen vil gi utvidet fradragrett, og på den måten gi norske virksomheter samme konkurransevilkår som utenlandske virksomheter.

I Voksenåsen-erklæringen ble det uttalt at reiseliv og transport skulle holdes utenfor en utvidelse av avgiftsområdet for tjenester. Behovet for en forenkling av

dagens regelverk er samtidig spesielt stort innen disse tjenesteområdene. Gjeldende regelverk innebærer at de fleste transportvirksomheter og hoteller driver såkalt delt virksomhet. Transportvirksomhetene driver henholdsvis godstransport, som er avgiftspliktig, og persontransport, som er avgiftsfritt. Hoteller har restaurantdrift, som er avgiftspliktig, og romutleie, som er avgiftsfritt. Regelverket om fradragsretten for slike virksomheter er vanskelig å praktisere fordi fradragsretten er begrenset til anskaffelser til den avgiftspliktige delen av virksomheten. Det er også vanskelig å beregne grunnlaget for den utgående avgiften som skal beregnes av vederlaget på den avgiftspliktige tjenesten.

En utvidelse av avgiftsplikten til å omfatte hhv. romutleie og persontransport vil samtidig gi en tilsvarende utvidet fradragsrett for virksomheten. Næringsdrivende som kjøper denne type tjenester vil i så fall ikke lenger måtte betale for en skjult avgift, men får full fradragsrett for avgift knyttet til disse tjenestene. Dette vil gi større konkurransenøytralitet. Ved at dagens avgiftsbelastning fjernes, vil også konkurranseforholdet for norske transportører i forhold til utenlandske transportører bedres.

Regjeringen vurderer å innføre en redusert merverdiavgiftssats for denne type virksomheter, slik at en unngår kostnadsøkninger for sektorene samlet. Innføringen av avgiftsplikt med redusert sats vil innebære en klar forenkling av regelverket, samtidig som en unngår skjult avgiftsbelastning. Regjeringen har også vurdert det slik at eventuelle uheldige distriktspolitiske virkninger vil bli redusert ved å benytte en lavere sats. Regjeringen vurderer det derfor slik at redusert sats, som gir om lag provenynøytralitet for persontransport og overnatting, vil være en bedre løsning enn dagens regelverk. En slik løsning vil heller ikke være i strid med intensjonen bak Voksenåsen-erklæringen.

Innføring av en eventuell generell merverdiavgift på tjenester vil kunne gi betydelige merinntekter til staten. Disse kan brukes til ulike lettelser. Regjeringen har foretatt en foreløpig vurdering av aktuelle alternativer. Det er særlig lagt vekt på at de gruppene som får størst merbelastning av at merverdiavgiftsgrunnlaget utvides skal kompenseres. En utvidet merverdiavgiftsplikt på tjenester vil særlig ramme vanlige forbrukere. Regjeringen har derfor vurdert det slik at det foreløpig vil være mest aktuelt å bruke merinntektene til å redusere merverdiavgiftssatsen for matvarer. En omlegging som omfatter generell merverdiavgift på tjenester kombinert med redusert sats for matvarer, vil også gi gunstige fordelingsvirkninger totalt og kunne bidra til redusert handelslekkasje over grensene.

Det ble i Voksenåsen-erklæringen uttalt at innføringen av lavere merverdiavgiftssats på matvarer skulle vurderes i forhold til en utvidelse av merverdiavgiftsområdet til å omfatte flere tjenester. Merverdiavgiftssatsen på matvarer i Norge er blant de høyeste i OECD-området. Av nabolandene er det kun Danmark som ikke har lavere merverdiavgiftssats på matvarer, og

satsen i Danmark er 25 pst. Sammenliknet med Sverige er avgiftssatsen på matvarer nesten dobbelt så høy. Redusert merverdiavgift på matvarer vil gi reduserte matvarepriser. Dette vil i så fall bidra til en viss utjaming av matvareprisene mellom Norge og f.eks. Sverige. Redusert merverdiavgift på matvarer kan dermed også begrense grensehandelen mot Sverige.

Siden andelen av inntekter som benyttes til matvareforbruk er høyere for lavinntektsgrupper enn for høvinntektsgrupper, vil et slikt tiltak ha ønskede fordelingsvirkninger.

Regjeringen legger vekt på at en redusert sats bør gjelde alle matvarer slik som ordningen er bl.a. i Sverige. En redusert sats som kun skal gjelde for enkelte matvaregrupper antas å kunne gi store avgrensingsproblemer. En kompensasjonsordning vil i så fall være et betydelig enklere og mer målrettet tiltak overfor en mer snever gruppe av matvarer.

Merverdiavgift omfattes ikke av WTO-avtalen. I den grad økt etterspørsel som følge av en avgiftsreduksjon følges opp av økte priser i jordbruksavtalen, og/eller bidrar til økt omsetning av norske landbruksprodukter, vil imidlertid også skjermingsstøtten øke. Regjeringen legger til grunn at WTO-forpliktelsene uansett skal overholdes.

Et merverdiavgiftssystem med redusert sats vil, med unntak av gjeldende fritaksregel, såkalt null-sats, for enkelte vare- og tjenestegrupper, være nytt i norsk sammenheng. Dette er imidlertid vanlig i de fleste andre land. Redusert sats på matvarer vil involvere et betydelig antall næringsdrivende, særlig innen detaljhandelen. Dette vil kreve administrative ressurser både hos de næringsdrivende og myndighetene. Ved innføring av redusert merverdiavgift på matvarer, vil det måtte stilles krav om at både innkjøp og omsetning spesifiseres i regnskapene til den enkelte næringsdrivende, slik at det går klart fram hvilke varegrupper og varer som ilegges henholdsvis høy og lav sats. Konsekvensene for dagligvarehandelen (detaljstellet) av å håndtere ulike merverdiavgiftssatser antas å bli forholdsvis begrenset.

Regjeringen har også vurdert å fjerne investeringsavgiften i forbindelse med en generell merverdiavgift på tjenester. Investeringsavgiften er særnorsk, og det er flere gode grunner for å fjerne den. Investeringsavgiften bidrar for det første til dårlig utnyttelse av produktjonsressursene. Videre bidrar de mange unntakene fra avgiftsplikten til en skattemessig forskjellsbehandling av ulike næringer og investeringer. De mange og kompliserte unntakene bidrar også til høye administrative kostnader for de næringsdrivende og for avgiftsmyndighetene. Fjerning av investeringsavgiften vil komme næringslivet til gode, men vil også gjennom lavere produksjonskostnader gi lavere priser til forbrukerne. Fjerningen av investeringsavgiften antas dessuten å lette overgangen til avgiftsplikt for nye tjenesteområder, og vil være et viktig element i Regjeringens program "Et enklere Norge". Regjeringen vurderer derfor å foreslå å benytte merinntektene fra en merverdiav-

giftsreform til å finansiere en fjerning av investeringsavgiften. Investeringsavgiften gir staten årlige inntekter på om lag 6 mrd. kroner.

Hvis investeringsavgiften ikke fjernes, vil den på grunn av dens tilknytning til merverdiavgiftssystemet også omfatte de nye tjenesteområdene som eventuelt blir merverdiavgiftspliktige. Dette vil gjøre den samlede avgiftsbelastningen for disse næringene større.

Virksomheter som er såkalt null-satset, er avgiftspliktige med full fradragsrett, men skal ikke beregne utgående merverdiavgift av omsetningen (merverdiavgiftssatsen er null). Null-satsen er pga. fradragsretten en særdeles gunstig ordning. Virksomheter som er unntatt fra merverdiavgiftsområdet har ikke fradragsrett og har derfor en mindre gunstig posisjon i forhold til merverdiavgiftsregelverket enn såkalte null-satsede virksomheter. Ved innføringen av merverdiavgiften ble en del vare- og tjenesteområder, av ulike grunner, gitt slik null-sats. Som eksempel nevnes trykt skrift (omsetning av aviser, bøker, tidsskrift), fering av kjøretøy m.v.

Regjeringen mener at det som et utgangspunkt bør være slik at virksomheter med omsetning av varer og tjenester enten omfattes av merverdiavgiftssystemet mht. avgiftsplikt og fradragsrett, eller at virksomheten holdes helt utenfor, dvs. er unntatt. Regjeringen vil avvente vurderingen av den avgiftsmessige behandlingen av aviser til utredningen fra utvalget som vurderer pressens rammevilkår foreligger.

Som det går fram ovenfor, ønsker Regjeringen en reform hvor det foretas en betydelig utvidelse av merverdiavgiftsområdet for tjenester, kombinert med en redusert merverdiavgiftssats på matvarer. Samtidig ser Regjeringen behov for å fjerne investeringsavgiften.

For å kunne gjennomføre dette innenfor en proveny-øytral ramme, antar Regjeringen det kan bli nødvendig å øke den generelle merverdiavgiftssatsen. En økning av merverdiavgiftssatsen med ett prosentpoeng kan gi merinntekter på om lag 5 mrd. kroner på årsbasis. I et internasjonalt perspektiv kan en merverdiavgiftssats på 24 pst. synes noe høy. Sverige og Danmark har imidlertid 25 pst. som generell merverdiavgiftssats. Høyere sats kan isolert sett bidra til et økt antall avgiftsunndragelser og forsøk på omgåelser av avgiftsplikten. Innføring av generell merverdiavgift på tjenester og fjerning av investeringsavgiften vil på sin side redusere avgrensingsproblemene som dagens unntak fra avgiftsplikten fører med seg. Samlet sett kan derfor de administrative kostnadene og kontrollbehovet bli redusert.

2.11.2.2 Merknader fra komiteen

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til Regjeringens omtale av arbeidet med merverdiavgiftssystemet og tar til orientering at Regjeringen vil fremme konkrete forslag for Stortinget før påske 2000. Disse medlemmer mener at en utvidelse av merverdiavgiftsgrunnlaget må kombineres

med tiltak som gjør at forbruk beskattes mer og arbeid mindre. Disse medlemmer vil i denne sammenheng vise til at ordningen med skattelettelser for lave lønnsinntekter, som det er enighet om i budsjettavtalen mellom regjeringspartiene og Arbeiderpartiet, må utvides. Disse medlemmer mener også at økte inntekter fra merverdiavgiften må komme fra et utvidet avgiftsgrunnlag og ikke fra økte generelle avgiftssatser.

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Venstre og Tverrpolitisk Folkevalgte tar Regjeringens vurderinger av merverdiavgift- og generelle avgiftsplikt på tjenester til orientering. Disse medlemmer merker seg at Regjeringen vil fremme konkrete forslag i lovproposisjonen før påske 2000.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet tar til orientering at Regjeringen vil komme med forslag til endringer av merverdiavgiftsloven før påske 2000. Disse medlemmer viser til at Fremskrittspartiet lenge har ment at nødvendige offentlige inntekter bør fremskaffes ved hjelp av avgifter på ressursbruk både for bedrifter og personer, slik at deres interesse for verdiskapning stimuleres. Disse medlemmer ønsker et så enkelt system som mulig, men finner det naturlig med en tilpasning av avgiftssystemet til det europeiske markedet.

Disse medlemmer har merket seg at Regjeringens begrunnelse for å innføre moms på tjenester, er for å finansiere lavere matmoms. Disse medlemmer er ikke uten videre enig i en slik kobling. For det første er det behov for betydelig effektivisering i norsk landbruk, og disse medlemmer mener at en reduksjon av matmomsen vil forsinke en prosess i norsk landbruk som før eller senere er uunngåelig. For det andre mener disse medlemmer at et flatere merverdiavgiftssystem vil være å foretrekke, men da sett i sammenheng med det øvrige skatte- og avgiftsnivået i Norge. Isolert sett vil muligens en omlegging av merverdiavgiftssystemet gi norske bedrifter like konkurransevilkår som utenlandske bedrifter, men det er det totale skatte- og avgiftstrykket som blir utslagsgivende for konkurransekraften. For øvrig har Fremskrittspartiet lenge arbeidet for at investeringsavgiften skal fjernes og disse medlemmer mener at dette er fullt mulig å gjennomføre uten at provenytapet må hentes inn til statskassen på annen måte.

Disse medlemmer vil avvente forslag fra Regjeringen og ikke minst også ta hensyn til ulike provenyvirkninger av forslagene.

Komiteens medlemmer fra Høyre viser til at siden Storvik-utvalget fremlag sin innstilling i 1990, NOU 1990:11 Generell merverdiavgift på omsetting av tjenester, har dette spørsmålet vært vurdert av flere regjeringer. Dette i seg selv viser hvor komplisert dette spørsmålet er.

Disse medlemmer har merket seg at det henvises til at flere land praktiserer systemer med differensiert merverdiavgift bl.a. på matvarer og enkelte tjenester.

Disse medlemmer vil imidlertid peke på at det ved en differensiering av merverdiavgiften kan være vanskelig å finne klare avgrensede områder.

Disse medlemmer vil videre påpeke at redusert merverdiavgift på matvarer er et dårlig tiltak, enten målet er å redusere grensehandelen, å støtte barnefamilie eller å støtte landbruket. Disse medlemmer ønsker generelt et lavere skatte- og avgiftsnivå, men viser til at det først og fremst er en omlegging av landbrukspolitikken som er nødvendig for å få like lavere matvarepriser som Sverige og Danmark.

Disse medlemmer mener enkelte områder som f.eks. overnattingstjenester, må unntas ved en eventuell utvidelse av merverdiavgiftsområdet. På flere av de aktuelle områdene for en slik utvidelse er det foretatt betydelige investeringer på grunnlag av dagens merverdiavgiftsregime.

Disse medlemmer mener samfunnet har et ansvar for å sikre de næringsdrivende stabile rammebetingelser over tid og ber om at dette tillegges stor vekt.

Disse medlemmer er enig i at merverdiavgiftssystemet bør utformes slik at det gir minst mulig konkurransevridning og avgiftstilpasning. Ytelser som står i et nært konkurranseforhold til hverandre bør behandles mest mulig likt.

Disse medlemmer er videre enig i at enkelte områder egner seg dårlig for avgiftsplikt, områder som f.eks. kultur og idrett.

Disse medlemmer har merket seg at Regjeringen nå i likhet med hva Høyre tidligere har foreslått, ønsker å fjerne investeringsavgiften. Investeringsavgiften er særnorsk og det er mange gode grunner for å fjerne den. Disse medlemmer vil peke på at de mange unntakene fra avgiften som er blitt gjennomført i de senere årene, gjør at det blir en skattemessig forskjellsbehandling av ulike næringer og de investeringer som foretas. Disse medlemmer har videre merket seg at Regjeringen mener at hvis en fjerning av investeringsavgiften skal være mulig uten å svekke statens inntekter, kan det være aktuelt å øke den alminnelige merverdiavgiftssatsen.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Tverrpolitisk Folkevalgte er enig i at investeringsavgiften bør fjernes, men stiller seg skeptiske til om det er nødvendig å øke den alminnelige merverdiavgiftssatsen.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti tar Regjeringens omtale til orientering. Når tjenester utgjør en stadig større del av økonomien og når tjenester generelt er mer imobil enn vareproduksjon er det naturlig å vurdere moms på tjenester.

Dette medlem vil imidlertid påpeke at Regjeringens ønske om å både utvide momsgrunnlaget og øke satsen er i strid med prinsippet om "bredere grunnlag og lavere satser" som bl. a. lå til grunn for skattereformen. Moms på tjenester vil isolert sett gjøre tjenestene dyrere og kan på enkelte områder ha uheldige samfunnsmessige virkninger. Dette må det tas hensyn til ved utarbeidelsen av en momsreform. Generelt mener dette medlem at slike hensyn heller bør tas i form av å gi kompensasjonsordninger framfor å gi unntak.

Dette medlem vil vurdere en momsreform i en større sammenheng der både hensynet til fordeling, effektivitet og bruken av momsinntektene inngår.

2.11.3 Egedomsskatt på kraftanlegg

2.11.3.1 Samandrag

Innleiing

Det er oppstått betydelig usikkerhet knyttet til i hvilken grad kommunenes inntekter med de nye reglene for eiendomsskatt for kraftanlegg er i tråd med de forutsetningene som Stortinget la til grunn da reglene ble vedtatt. I meldingens avsnitt 4.3.1 redegjøres for skattereformen for kraftforetak. I meldingens avsnitt 4.3.2 gis en gjennomgang av Stortingets forutsetninger. I meldingens avsnitt 4.3.3 gis en redegjørelse for de økonomiske konsekvensene for kommunene av kraftskattereformen generelt og nye regler for eiendomsskatt spesielt. På bakgrunn av dette konkluderes det i avsnitt 4.3.4 med at det er behov for en fornyet vurdering av provenymålsettingene for eiendomsskatten for kraftanlegg. Det gis også en vurdering av ulike tiltak som kan gi økte inntekter til kommunene fra eiendomsskatt.

Provenymål

Det er oppstått betydelig usikkerhet knyttet til hvilke provenymålsettinger Stortinget la til grunn for de nye reglene for eiendomsskatt fra kraftanlegg. Det er usikkerhet både mht. hva Stortinget forutsatte at kommunene samlet sett skulle få i inntekter, og hva konsekvensene skulle være for enkeltkommuner. Det er derfor behov for en fornyet vurdering av provenymålsettingene.

De nye reglene vil påvirke de samlede inntektene til kommunene, og vil også føre til omfordeling mellom kommuner. Dersom eiendomsskatten skal være på samme nivå som etter gjeldende system, både for kommunene samlet sett og for de enkelte kommunene, kan dette etter Regjeringens vurdering kun oppnås ved at Stortinget omgjør sin beslutning om at eiendomsskatteloven § 8 skal tre i kraft for kraftanlegg.

Dersom målsettingene bare gjelder hva de samlede inntektene skal være, slik at det aksepteres at de nye reglene fører til omfordeling mellom kommunene, er det mulig å oppnå en slik provenymålsetting også ved en ikrafttredelse av de nye reglene. Det må i så fall

vurderes på hvilket nivå kommunenes samlede inntekter fra eiendomsskatten etter de nye reglene bør være.

Beregningene i meldingens avsnitt 4.3.3 viser eksempelvis at om lag 70 pst. av reduksjonen skyldes Stortingets vedtak om å ta hensyn til langsiktige kontrakter og at kraftprisene for øvrig er blitt vesentlig lavere enn en regnet med under stortingsbehandlingen. De resterende 30 pst., eller anslagsvis 140 mill. kroner, av reduksjonen kan ikke forklares med disse forholdene. En viktig forklaring på denne delen av reduksjonen er som nevnt trolig at gjenanskaffelsesverdiene er blitt høyere enn forutsatt under stortingsbehandlingen.

Eventuell iverksetjing av eiendomsskattelova § 8

Dersom vedtaket om å innføre nye regler for eiendomsskatt for kraftanlegg opprettholdes, vil departementet tidlig i 2000 komme tilbake med konkrete forslag til justeringer av regelverket. Dette gjelder bl.a.:

- Økt bruk av sjabloner for fastsettelsen av framtidige utskiftningskostnader.
- Innstramming i overgangsregelen for fastsettelsen av framtidige utskiftningskostnader.
- Fordelingsregler for eiendomsskatten.

Justering av reglene for framtidige utskiftningskostnader antas å øke kraftkommunenes inntekter fra eiendomsskatten noe. Eventuelle ytterligere økninger i disse kommunenes inntekter fra eiendomsskatt med de nye reglene bør etter departementets vurdering skje ved å øke den maksimale skattesatsen i eiendomsskatten for kraftanlegg, jf. nedenfor.

Justering i verdsettelsesreglane

Ved beregning av eiendomsskattetaksten må en bl.a. ta hensyn til nåverdien av kostnadene knyttet til framtidig utskiftning av driftsmidler. I forskrift av 18. mai 1998, med hjemmel i skatteloven § 37 bokstav a tredje til sjette ledd, er det gitt nærmere regler for hvordan formuesverdien i kraftanlegg skal fastsettes. Blant annet skal særskilte takstutvalg befare de enkelte kraftanleggene for å fastsette gjenstående levetid for utvalgte driftsmidler.

I Ot.prp. nr. 23 (1995-1996) er det forutsatt at gjenstående levetid for alle driftsmidler som avskrives lineært skal fastsettes ved befaring. For øvrige driftsmidler legger departementet til grunn at det framgår tilstrekkelig klart av Ot.prp. nr. 23 (1995-1996) at gjenstående levetid skal settes lik gjenstående skattemessig levetid. Denne befaringen viser seg imidlertid å være både mer ressurskrevende og komplisert enn det departementet forutsatte i Ot.prp. nr. 23 (1995-1996). Det vil være behov for å fastsette gjenstående levetid for et stort antall driftsmidler i anslagsvis 330 kraftanlegg.

Etter departementets syn er det av den grunn ønskelig å vurdere økt bruk av sjabloner for å fastsette gjenstående levetid også for driftsmidler som avskrives lineært. På den annen side vil en for omfattende bruk av sjabloner kunne medføre at formuesverdien ikke gir et tilfredsstillende anslag på markedsverdien på kraftanlegget.

Departementet sendte 22. april 1999 ut et høringsnotat med forslag om økt bruk av sjabloner for å fastsette framtidige utskiftningskostnader. Forslaget innebar at gjenstående levetid for dammer og andre driftsmidler som avskrives lineært over 67 år settes til 67 år med mindre særlige hensyn tilsier noe annet. Flere høringsinstanser har kommet med en del innvendinger til denne sjablonen. Blant annet er det vist til at dette forslaget ikke er i tråd med forutsetningene i Ot.prp. nr. 23 (1995-1996), og at en slik sjablon ville overvurdere faktisk gjenstående levetid for enkelte driftsmidler. Departementet vil vurdere høringsuttalelsene og eventuelt komme tilbake med konkrete forslag til økt bruk av sjabloner dersom det blir aktuelt å foreslå justeringer i regelverket.

I Ot.prp. nr. 23 (1995-1996) ble det signalisert at departementet tok sikte på å befare alle kraftanlegg i løpet av 1996. Dette har i ettertid vist seg å ikke være gjennomførbart, noe som bl.a. er påpekt i brev av 28. mai 1999 fra Skattedirektoratet til Finansdepartementet:

"Det eksisterer ca. 330 kraftverk i Norge av en slik størrelsesorden at befaring er påkrevet iht. de nye reglene. Det er et svært begrenset fagmiljø som innehar den nødvendig kompetanse til å foreta en slik taksering (Hydrologiservice, Hydrokonsult, Norkonsult og NVE). Når dette ses i sammenheng med at en stor del av kraftanleggene har en slik beliggenhet at befaringen må skje i perioden fra juni til september, vil takseringen av disse 330 kraftanleggene måtte foregå over flere år."

Skattedirektoratet har nå kommet i gang med befaringen, og det tas sikte på at samtlige kraftanlegg skal være befart i løpet av 6-7 år. Siden befaringene tar lenger tid enn forutsatt, er det behov for overgangsregler for å fastsette minste gjenstående levetid for driftsmidler i kraftanlegg. Slike overgangsregler er gitt i forskrift av 18. mai 1998. Departementet antar imidlertid at befaringen vil føre til at det fastsettes en lengre levetid for driftsmidler som avskrives lineært enn det den eksisterende overgangsregelen tilsier. Det kan derfor være behov for å stramme inn på overgangsreglene for å unngå at kraftkommunene kan få et fall i eiendomsskatteinntektene i en periode inntil befaringene er foretatt. Dersom det blir aktuelt, vil departementet fremme konkrete forslag til eventuelle innstramminger i overgangsreglene. Ved utforming av overgangsreglene vil en ta hensyn til ev. forslag om økt bruk av sjabloner ved befaringen generelt.

LVK skriver i brev til Finansdepartementet av 3. juni 1999 at Stortinget har forutsatt at alle kraftanlegg skal være befart før eiendomsskatteloven § 8 kan tre i kraft.

Dette er etter departementets vurdering en urimelig tolkning av Stortingets forutsetninger, siden det ville innebære at de nye reglene tidligst kan tre i kraft i 2006, hvis Skattedirektoratets anslag på 6-7 år for full befarings legges til grunn. Departementet forutsetter derfor at en eventuell ikrafttredelse av eiendomsskatte- loven § 8 ikke skal utsettes inntil befarings av alle kraftanleggene er gjennomført.

Satsøkninger i eiendomsskatten og øvrige aktuelle virkemidler

Et administrativt enkelt tiltak dersom en ønsker å øke kommunenes inntekter fra eiendomsskatt etter de nye reglene, er å innføre en særskilt maksimal skattesats for eiendomsskatt for kraftanlegg. Etter eiendomsskatte- loven § 11 skal skattesatsen ligge mellom 0,2 pst. og 0,7 pst. av takstverdien. En økning av den maksimale skattesatsen på eiendomsskatt for kraftanlegg kan være en mulighet til å øke eiendomsskatteprovenyet. Eiendomsskatten anslås isolert sett å øke med 80-100 mill. kroner gitt dagens kraftpriser dersom satsen økes med 0,1 prosentpoeng.

En økning av eiendomsskattesatsen vil øke omfor- delingsvirkningene mellom kommunene sammenlignet med gjeldende system. Departementet vil ikke anbefale en generell økning av den maksimale eiendoms- skattesatsen, da det kan innebære økt skattebelastning for annen næringseiendom og fast eiendom. En eventuell særskilt økning av skattesatsen kun for kraftan- legg vil lett framstå som en forskjellsbehandling sam- menlignet med annet næringsliv.

En eventuell iverksettelse av de nye reglene kan gi en betydelig reduksjon i inntekten for enkeltkommuner med lite lønnsomme kraftanlegg. Departementet har vurdert bruken av overgangsregler som kan forhindre at enkeltkommuner får et brått fall i inntektene fra eiendomsskatten ved en ev. overgang til nye regler. Etter departementets vurdering bør en være tilbakehol- den med å ha overgangsregler i forbindelse med en eventuell innføring av det nye regelverket, bl.a. fordi det vil gjøre de nye reglene mer komplisert både for ligningsmyndighetene og skattyterne. Departementet vil imidlertid også vurdere denne muligheten nærmere.

Innenfor gjeldende eiendomsskattesystem er det opp til hver enkelt kommune å skrive ut eiendomsskatt på de objektene i kraftanlegget som ligger i kommunen. Ved de nye reglene skal det fastsettes en felles formu- esverdi for kraftanleggene som helhet. Det innebærer at det er behov for å etablere fordelingsregler for hvor- dan eiendomsskattegrunnlaget skal deles mellom de kommunene som har rett til å skrive ut eiendomsskatt på anlegg som strekker seg over flere kommuner.

Stortinget har vedtatt som en overgangsregel at utskrivning av eiendomsskatten for 1998 skal danne grunnlaget for fordeling av eiendomsskatten etter de nye reglene. Det er imidlertid flere svakheter ved en overgangsregel som låser den relative kommuneforde-

lingen for eiendomsskatt til fordelingen slik den var i 1998 uavhengig av eventuelle påkostninger og nyin- vesteringer som er skjedd etterpå.

Ved en eventuell ikrafttredelse av de nye reglene vil departementet derfor fremme forslag til nye forde- lingsregler for eiendomsskatt for kraftanlegg som strekker seg over flere kommuner, og vil bl.a. enga- sjere NVE til å utrede grunnlaget for slike regler. Departementet vil også vurdere om etablerte og even- tuelle nye fordelingsavtaler mellom enkeltkommuner skal kunne videreføres ved et eventuelt nytt regelverk. Målsettingen er å få utarbeidet fordelingsregler som er enkle og objektive.

I en eventuell proposisjon vil en også vurdere enkelte andre justeringer av regelverket.

2.11.3.2 Merknader frå komiteen

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, Høyre og Sosialistisk Venstre- parti, viser til St.meld. nr. 1 (1999-2000) avsnitt 4.3.4.2 hvor det i tredje avsnitt heter:

"Dersom målsettingene bare gjelder hva de samlede inntektene skal være, slik at det aksepteres at de nye reglene fører til omfordeling mellom kommunene, er det mulig å oppnå en slik provenymålsetting også ved en ikrafttredelse av de nye reglene. Det må i så fall vur- deres på hvilket nivå kommunenes samlede inntekter fra eiendomsskatten etter de nye reglene bør være."

Flertallet viser til at en betydelig del av de bereg- nede reduserte skatteinntektene skyldes forhold som Stortinget ikke hadde oversikt over ved behandlingen av Ot.prp. nr. 23 (1995-1996), jf. Innst. O. nr. 62 (1995- 1996). Denne problemstillingen er det bl.a. gjort rede for i brev 2. juli 1999 til Arbeiderpartiets stortings- gruppe.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, viser til at provenyvirkningene for kraftkommunene av kraftskattereformen (kraft- produksjon) med nye regler for eiendomsskatt synes å variere betydelig innenfor de ulike gruppene av kraft- kommuner, jf. opplysningene som er innhentet gjen- nom en spørreundersøkelse gjort av ECON Senter for økonomiske analyser pr. 14. september 1999.

Flertallet viser til at Regjeringen har utsatt ikrafttre- delsen av eiendomsskatte loven § 8, sist fram til 1. januar 2001, jf. kgl.res. 2. juli 1999, bl.a. på bak- grunn av at nødvendige administrative rutiner ikke har vært etablert. Flertallet mener at en ikrafttredelse av eiendomsskatte loven § 8 først kan finne sted når reglene er brakt i tråd med Stortingets forutsetninger ved kraftskattereformen i 1996. Flertallet viser til tabell 4.14 i Nasjonalbudsjettet 2000 der det er anslått at kraftkommunene ville fått om lag 600 mill. kroner i inntekter fra eiendomsskatt fra kraftproduksjonsan- legg i 2000 dersom eiendomsskatte lovens § 8 hadde trådt i kraft, mot anslagsvis 1 070 mill. kroner i 1998.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet og Høyre, mener at en så kraftig reduksjon i kraftkommunenes samlede inntekter fra kraftproduksjonsanlegg som følge av en ikrafttredelse av eiendomsskattelovens § 8 ikke er i tråd med stortingsflertallets forutsetninger ved behandling av reformen i 1996.

Flertallet ber på denne bakgrunn Regjeringen fremme forslag til lov- og forskriftsendringer, slik at kraftkommunenes samlede inntekter fra eiendomsskatten fra kraftproduksjonsanlegg i 2001 ved en ikrafttredelse av eiendomsskatteloven § 8 blir om lag 400 mill. kroner høyere enn anslått proveny med de nye reglene i 2000 på 600 mill. kroner i Nasjonalbudsjettet 2000. Dette innebærer at samlet proveny fra eiendomsskatt på kraftproduksjonsanlegg i 2001 blir anslagsvis 1 mrd. kroner. Flertallet viser blant annet til de virkemidler som fremgår av Nasjonalbudsjettet punkt 4.3.4.3.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, mener at Regjeringen i det videre arbeidet må legge til rette for ikrafttredelse av eiendomsskatteloven § 8 i tråd med Stortingets forutsetninger ved kraftskattereformen 1996. Flertallet viser til Innst. O. nr. 62 (1995-1996) hvor det framgår at flertallet (Arbeiderpartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre) la til grunn at kraftkommunene ikke skulle tape penger på endringene i eiendomsskatten på kraftforetak. På s. 61 i innstillingen heter det bl.a. følgende om dette:

"Totalvirkningen av forslag i denne innstilling vil etter dette bli økte inntekter fra eiendomsskatten med 35 mill. kroner i forhold til dagens situasjon, hensyntatt til de siste domsavgjørelser".

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet og Høyre, ber på denne bakgrunn Regjeringen snarest mulig legge fram forslag til lovendringer slik at Stortingets forutsetninger ved behandlingen av kraftskattereformen blir oppfylt.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til Odelstingets behandling av Innst. O. nr. 62 (1995-1996) hvor Fremskrittspartiet stemte mot innføring av nytt system for kraftverksbeskatning. Disse medlemmer konstaterer at Regjeringen nok en gang fremmer forslag om utsettelse av gjennomføring av nytt regime, og vil i den forbindelse fremme forslag om at det nye beskatningssystemet frafaller til fordel for det allerede eksisterende.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen fremme nødvendige lovendringsforslag slik at vedtak om kraftverksbeskatning knyttet til Innst. O. nr. 62 (1995-1996) oppheves og tidligere regime blir gjeninnført."

Komiteens medlemmer fra Høyre viser til sprikende oppfatninger om tallgrunnlaget og konsekvensene for kommunene under ulike prisforutsetninger, og vil avvente ny sak om endringer av regelverket.

Medlemene i komiteen fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til Innst. O. nr. 62 (1995-1996) der medlemene fra Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Raud Valallianse uttaler:

"... vil ut i fra behovet for oversiktlige regler og stabile takstbaserte inntekter gå inn for å opprettholde eiendomsskatten i sin nåværende form. Disse medlemmer går således imot Regjeringens forslag om verdsetningsregler, og viser for øvrig til Zimmer-utvalgets arbeid. Disse medlemmer vil foreta en helhetlig vurdering av eiendomsskatten når utvalgets innstilling foreligger Stortinget."

Disse medlemmene har framleis det syn at det ikke er mogleg fullt ut å oppretthalde nivået på eiendomsskatten for den enkelte kraftkommune ved innføring av noverande § 8.

Disse medlemmene vil og vise til at dette er grunnen til at disse partiene både for budsjettet for 1998-1999 og for 2000 vil vidareføre utsett ikrafttreding av eignedomsskattelova sin § 8.

Disse medlemmene viser vidare til omtale i Nasjonalbudsjettet tabell 4.14 og ECON, Senter for økonomiske analyser, pr. 14. september 1999 si gransking som stadfestar at med dei nye reglane for eignedomsskatt vil det bli store variasjonar mellom dei ulike kraftkommunane og for enkelte kommunar ein vesentleg reduksjon av skatteinntektene.

Disse medlemmene vil understreke at omlegging av kraftskatten ikke skulle føre til at inntektsgrunnlaget samla sett og for enkelte kommunar skulle svekjast.

Innføring av noverande § 8 viser at kraftkommunane blir påført ein samla reduksjon i inntektene på om lag 400 mill. kroner. I tillegg vil enkelte kommunar få eit inntektstap som kan ha svært negative følgjer for tenestetilbodet i desse kommunane. Disse medlemmene meiner at vidareføring av noverande takseringssystem vil gi oversiktlege reglar og stabile takstbaserte inntekter i kraftkommunane. Disse medlemmene meiner noverande takstbaserte reglar bør først vidare inntil Stortinget har gjennomført ei samla vurdering av utforminga av den framtidige eignedomsskatten.

Ut frå at det ikke er fleirtal for ei slik løysing vil desse medlemmene under den vidare handsaming subsidiert gå inn for eit opplegg som sikrar kommunane inntekter frå eignedomsskatt på kraftproduksjonsanlegg i 2001 på anslagsvis 1 mrd. kroner. Disse medlemmene er innforstått med at ikrafttredelse av en ny § 8 vil føre til ei viss omfordeling mellom kraftkommunane jf. analysa i avsnitt 4.3.3. i Nasjonalbudsjettet.

*2.11.4 Utbyte- og vinstskattereglar i Norden
Samandrag*

I spørretimen 3. mars 1999 redegjorde statsminister Kjell Magne Bondevik for Regjeringens strategier for å skape mer konkurransedyktige vilkår for norsk næringsvirksomhet i Norge. Som en oppfølging av dette spørsmålet besluttet Regjeringen å nedsette en arbeidsgruppe med medlemmer fra Nærings- og handelsdepartementet og Finansdepartementet som skulle se på skattereglene for bedriftsetableringer i Norge, Sverige, Danmark og Finland. I meldingens avsnitt 4.4 presenteres et sammendrag av arbeidsgruppens rapport.

Flere norske selskaper har de siste årene flyttet eller vurderer å flytte deler av sin virksomhet til andre land. Spørsmålet om utflytting vil også være aktuelt i forbindelse med sammenslåing av et norsk og et utenlandsk selskap. Skattemessige spørsmål har gjerne stått sentralt i forbindelse med omorganisering, sammenslåing eller investering i nye virksomheter. Nye danske regler for beskatning av holdingselskap har også aktualisert spørsmålet om reglene i Norge sammenlignet med andre land.

I meldingens avsnitt 4.4.2 og 4.4.3 er det presentert en oversikt over en del sentrale regler for beskatning av selskaper i Norge, Sverige, Danmark og Finland. Sammenligningen er i all hovedsak begrenset til en kortfattet beskrivelse av skattereglene for aksjeutbytte og aksjegevinster. I meldingens avsnitt 4.4.4 gis det en kort beskrivelse av beskatningen av arbeidstakere, ettersom også dette kan ha betydning for hvor et foretak skal lokaliseres.

Oppsummering

Gjennomgangen av en del sentrale regler for beskatning av selskaper kan indikere at beskatningen skjer på et noe bredere grunnlag i Norge enn i Sverige, Danmark og Finland. På den annen side er beskatningen av utbytte og aksjegevinster når både investor og selskap er hjemmehørende i Norge, isolert sett mer lempelig enn de tilsvarende reglene i disse nordiske landene ved at de norske reglene gjennomgående hindrer dobbeltbeskatning. Derimot vil utbytte fra utenlandske selskaper i flere tilfeller være gjenstand for dobbeltbeskatning. Det innebærer isolert sett at norske investorer vil foretrekke å investere i Norge framfor i utlandet. I de landene hvor det er dobbeltbeskatning også ved investeringer i innenlandske selskaper, vil det ikke foreligge et tilsvarende motiv for å investere i innenlandske selskaper.

I enkelte tilfeller er kildeskatten på aksjeutbytte til utenlandske aksjonærer høyere i Norge enn i de andre nordiske landene. Det bidrar isolert sett til høyere skatt for utlendinger som investerer i Norge, sammenlignet med å investere i andre nordiske land. Som følge av at kildeskattesatsene er harmonisert i den nordiske skatteavtalen, er kildeskatten imidlertid lik i de nordiske landene dersom investor er hjemmehørende i ett av disse landene.

Den direkte beskatningen av lønnstakere er trolig noe lempeligere i Norge enn i de andre nordiske landene.

Det er viktig å understreke at skattesystemet bare er én av flere faktorer som påvirker lønnsomheten av en investering. Denne gjennomgangen gir derfor ikke et tilstrekkelig grunnlag for å konkludere generelt mht. om det er mer eller mindre gunstig å lokalisere næringsvirksomhet i Norge sammenlignet med i de andre landene. Etter departementets vurdering er det ikke noe i oversikten som indikerer at de norske skattereglene ikke bidrar til et tilstrekkelig investeringsnivå og en god utnyttelse av de økonomiske ressursene i Norge. Etter Regjeringens syn bør derfor hovedelementene i det norske skattesystemet ligge fast.

Med virkning f.o.m. inntektsåret 1997 ble det vedtatt utvidelser i adgangen til å kreve fradrag i norsk skatt for skatt betalt av utenlandske datterselskaper m.v.

Erfaringene med kredittfradrag for skatt betalt av utenlandsk datterselskap m.v. for de to siste inntektsårene vil foreligge mot slutten av 1999. Departementet vil starte en bred evaluering av reglene for skattlegging av utbytte fra datterselskap i utlandet ved årsskiftet 1999/2000. Evalueringen vil også omfatte reglene om beregning av maksimalt kredittfradrag i skatteloven § 22a.

Merknader fra komiteen

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, Høyre og Sosialistisk Venstreparti, tar Regjeringens vurderinger av utbytte- og gevinstskatteregler i Norden til orientering. Flertallet merker seg at Regjeringen vil begynne en bred evaluering av reglene for skattlegging av utbytte fra datterselskap i utlandet.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre viser til at skattetrykket særlig når det gjelder bedriftsbeskatning dreier seg om noe langt mer enn en isolert drøftelse av skattesatsens størrelse. Da skattereformen ble debattert var det et sterkt fokus på skattegrunnlagets omfang og innhold. Deler av næringslivet var på det tidspunkt kritisk til den kraftige utvidelse av skattefundamentet. Resultatet ble da også at skattetrykket økte. Historien om den gunstige bedriftsbeskatningen er fortegnert. Det fremgår av materiale fra de børsnoterte selskaper at den effektive skattesats for industrien økte markant etter skattereformen. Mens industriens faktiske skattebelastning utgjorde 18 pst. av overskuddet i gjennomsnitt for årene 1987-1991 var den økt til 26,9 pst. i perioden 1992-1997. Fordi en i andre land har et mye smalere skattegrunnlag enn i Norge, kommer ikke norske bedrifter særlig gunstig ut dersom en foretar en inter-

nasjonal sammenligning av bedriftsskattetrykket. Når Regjeringen foretar en sammenligning med de andre nordiske land vektlegges ikke forskjellen i skattegrunnlaget tilstrekkelig og det er meningsløst å ikke i en slik sammenligning ta med den etter hvert mer og mer særnorske formuesbeskatningen. Formueskatten i Norge er på verdenstoppen, med svært lave fribeløp og høye satser. Det landet som ligger nærmest Norge i formuesbeskatning er Nederland, men selv der opererer man med et fribeløp på 880 000 kroner, sammenlignet med det norske fribeløpet på 120 000 kroner. De fleste land det er naturlig å sammenligne med har avvirket formueskatten. Formueskatten fortrenger det private, norske eierskapet og reduserer investeringene og vekstkraften i næringslivet.

Disse medlemmer vil understreke at Sentrum og Arbeiderpartiet gjennom det inngåtte forliket har bidratt til ytterligere å svekke rammebetingelsene for norske bedrifter. Mens sosialdemokratene i Sverige tar til orde for å senke skatten på kapital ned til 25 pst. velger man i Norge å øke belastningen overfor bedriftene. For Fastlands-Norge har en ytterligere utvidelse av skattegrunnlaget i form av reduserte avskrivningssatser for forretningsbygg og for bygg og anlegg samme provenyeffekt som en økning av kapitalskattesatsen med 1/2 prosentpoeng. I tillegg kommer reduksjonen i kapitalavkastningsraten for delingsforetak som bidrar til økt skatt for aktive eiere. På toppen av dette velger man å innføre den nye toppskatten på lønnsinntekter over 16 G som er et brudd på prinsippene i skattereformen av 1992.

Disse medlemmer viser til at Regjeringen ser nærmere på en utvidet adgang til skatterevisjon for norske selskaper som eier aksjer i andre land.

Ifølge gjeldende regler kan et norsk aksjeselskap som eier mer enn 10 pst. av aksjene og stemmen i et selskap i et annet nordisk land kreve fradrag i inntektsskatten for den skatt som er betalt i det andre nordiske land. Sett i relasjon til den konsolidering som nå foregår i nordisk næringsliv, og dermed utflagging av viktige norske bedrifter, og ønsket om et større og bredere norsk eierskap i disse bedrifter bør man vurdere å utvide adgangen til skatterefusjon for flere enn nevnt innledningsvis.

Disse medlemmer viser til at problemstillingen er dagsaktuell med tanke på etableringen av Telia/Telenor, Skandia/Storebrand Skade og ICA/Hakon for å nevne de største. Disse vil alle tre ha hovedkontor i Sverige, noe som medfører at norske aksjonærer, privatpersoner og selskaper hjemmehørende i Norge, vil måtte betale dobbelt skatt på aksjeutbyttet. Først 28 pst. til Sverige og så 28 pst. til Norge. Dette stimulerer selvfølgelig ikke nordmenn til å investere i slike selskaper, med mindre man er opptatt av en kortsiktig kursgevinst. Langsiktige eiere, herunder ansatte i disse bedrifter, vil være mer opptatt av det årlige utbyttet enn å få med seg en kortsiktig aksjegevinst.

Disse medlemmer mener regelen bør endres ved at grensen på 10 pst. eierskap reduseres og fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen fremme forslag i Revidert nasjonalbudsjett om at også norske investorer som eier mindre enn 10 pst. av aksjene i et selskap i et annet nordisk land kan kreve fradrag i inntektsskatten for den skatt som er betalt i det andre nordiske land."

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti tar Regjeringens omtale til orientering og merker seg særlig at de øvrige nordiske land har beholdt prinsippet om såkalt dobbeltbeskatning av aksjer. SSB har påpekt at de 10 pst. rikeste i Norge mottar 90 pst. av alt aksjeutbytte.

Dette medlem mener at innføringen av skattefritak for aksjeutbytte på mottakers hånd i 1992 er det enkelttiltak som mest har bidratt til økende inntektsforskjeller på 90-tallet.

3. STATSBUJSJETTET MEDREKNA FOLKETRYGDA FOR 2000

3.1 Hovuddrag i forslaget til statsbudsjett

3.1.1 Samandrag frå Gul bok

Hovedtrekkene i finanspolitikken for 2000 er:

- Et nøytralt finanspolitisk opplegg, målt ved endringen i det olje-, rente- og aktivitetskorrigerede budsjettoverskuddet.
- Påløpte skatter og avgifter anslås å øke med drøyt 2,9 mrd. kroner. Det gir en reell økning i innbetalte skatter og avgifter på drøyt 1,9 mrd. kroner fra 1999 til 2000. Endringer i barnetrygden er her medregnet.
- En reell, underliggende vekst i statsbudsjettets utgifter på 2H pst. i 2000 målt i forhold til anslag på regnskap for 1999. Målt i forhold til vedtatt budsjett for 1999 anslås den reelle utgiftsveksten til 3H pst. Ved beregningen av den underliggende utgiftsveksten er det korrigeret for utgifter til renter, dagpenger, petroleumsvirksomhet og for enkelte regnskapsmessige forhold. Det er også korrigeret for at bortfallet av forsørgerfradraget gir grunnlag for økte satser for barnetrygd og utvidelse av barnetrygden fra 16 til 18 år.

Forslag til statsbudsjett viser et oljekorrigeret underskudd på 13,3 mrd. kroner.

Statens netto kontantstrøm fra petroleumsvirksomhet er anslått til 85,1 mrd. kroner, hvorav 13,3 mrd. kroner går til å dekke statsbudsjettets oljekorrigerede underskudd. De resterende 71,8 mrd. kroner foreslås

avsatt i Statens petroleumsfond. Renter og utbytte på fondets kapital anslås til 7,4 mrd. kroner i 2000. Samlet sett forventes statsbudsjettet og Statens petroleumsfond å få et overskudd på 79,2 mrd. kroner i 2000 som er 40,7 mrd. kroner høyere enn i anslag på regnskap for 1999. Statens petroleumsfonds kapital er anslått til 294 mrd. kroner ved utgangen av 2000.

Ved at statsbudsjettet etter tilbakeføring fra Statens petroleumsfond gjøres opp i balanse, vil statsbudsjettets finansieringsbehov tilsvare statsbudsjettets netto utlån. Utenom gjeldsavdrag på tidligere låneopptak utgjør finansieringsbehovet 7,5 mrd. kroner. Statsbudsjettets brutto finansieringsbehov forventes å utgjøre 10,3 mrd. kroner.

Regjeringen har lagt vekt på å finne rom til utvalgte satsingsområder. Kap 2.1 inneholder en nærmere omtale av Regjeringens hovedprioriteringer i budsjettet. Store reelle utgiftsøkninger er bl.a. knyttet til:

- økt innsats til internasjonal bistand slik at den offisielle utviklingshjelpen kommer opp i 0,89 pst. av BNI,
- oppfølging av handlingsplan for eldreomsorg gjennom økte øremerkede bevilgninger til drift, samt at det gis fullmakt til å begynne bygging av 5 800 nye sykehjemsplasser og omsorgsboliger,
- oppfølging av psykiatriplanen, kreftplanen og planen for utstyrsinvesteringer ved sykehusene,
- økt behandlingsaktivitet ved sykehusene gjennom innsatsstyrt finansiering satsing på forskning og utdanning, gjennom særskilt vekt på å utvikle ungdomsskolen bl.a. ved bruk av IKT i skolen, gjennomføringen av kompetansereformen og bruk av det nyopprettede forskningsfondet. Det foreslås å øke fondet med 1 mrd. kroner,
- innføring av selvstendig rett til fødselspenger for fedre, samt tiltak som skal bidra til at det blir etablert 6 000 nye barnehageplasser i 2000,
- satsing på samferdselsformål, bl.a. med en styrking av vegbudsjettet, statens kjøp av posttjenester og godtgjørelse for innenlandske flyrutetjenester,
- energipolitisk satsing for å fremme mer effektiv bruk av energi og fornybar energi, samt styrking av NVE, forskning og utvikling, klimaplaner i kommunesektoren m.v.
- påbegynnning av tiltak varslet i utjevningmeldingen.

Regjeringen foreslår å utvide øvre grense for å motta barnetrygd fra 16 til 18 år. Dette kombineres med å fjerne forsørgerfradraget i skatt, noe som også innebærer en forenkling.

I tillegg til økte bevilgninger foreslår også Regjeringen å øke innvilgningsrammen i Husbanken med 2 mrd. kroner.

Regjeringen har funnet rom for de utvalgte satsingsområdene til tross for at en stor del av realveksten i de offentlige utgiftene skyldes vekst i utgifter som følger av tidligere fattede vedtak og endringer i blant annet demografiske forhold. En stor del av veksten på 2H pst. fra anslag på regnskap 1999 kan tilskrives utgiftsutviklingen innenfor folketrygden og enkelte andre regelstyrte ordninger. Som det framgår av kapittel 4.8 har det vært en betydelig økning i folketrygdens utgifter de senere år. Store reelle utgiftsøkninger sammenlignet med anslag på regnskap for 1999 er bl.a. utbetalingene til:

- sykepenger (1,1 mrd. kroner)
- uførepensjon (1,8 mrd. kroner)
- alderspensjon (0,4 mrd. kroner)
- medisiner og tekniske hjelpemidler m.v. (0,7 mrd. kroner)
- rehabilitering (0,3 mrd. kroner).

Utgiftsutviklingen innenfor viktige politikkområder i perioden 1993-1999 er nærmere presentert i kapittel 2.3.

Det har vært nødvendig å gjennomføre utgiftsreduksjoner på noen områder for å finne plass til de utvalgte satsingsområdene. Dette gjelder bl.a. forslag om moderert søskengradering i barnetrygden slik at satsforskjellen mellom de to første og det tredje og ytterligere stønadsberettigede barn utjevnes. Egenbetalingen for helse- og omsorgstjenester foreslås økt noe, bl.a. gjennom økt egenbetaling for legehjelp på 3,5 pst. Regjeringen foreslår også en viss reduksjon i forsvarsrammen, samt diverse gebyrøkninger på justisområdet.

3.1.2 Merknader frå komiteen

3.1.2.1 Innleiing

Komiteen viser når det gjeld det finanspolitiske opplegget for 2000 til avsnitt 2.1 i denne innstillinga. Komiteen viser vidare til at Stortinget 19. oktober 1999 fordelte statsbudsjettet på rammeområde, jf. Innst. S. nr. 2 (1999-2000) og vedlegg 1 til denne innstillinga.

Regjeringa la 5. november 1999 fram 12 tilleggsproposisjonar til St.prp. nr. 1 (1999-2000). Stortinget fordelte desse tilleggsproposisjonane på komitear og rammeområde i møte 16. november 1999, jf. vedlegg 1 til denne innstillinga.

3.1.2.2 Merknader frå medlemene i komiteen frå Arbeidarpartiet, Kristeleg Folkeparti, Senterpartiet og Venstre

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre viser til at disse partienes stortingsgrup-

per 30. oktober 1999 har inngått følgende avtale om statsbudsjettet for år 2000:

Regjeringens forslag til statsbudsjett legges til grunn for budsjettforliket mellom Arbeiderpartiet og regjeringspartiene med følgende endringer:

1. Avtalepartnerne er enige om satsinger på til sammen 1 900 mill. kroner ut over Regjeringens forslag:

OMRÅDE	SAMLET BELØP
Arbeidsmarkedstiltak, næring og samferdsel	
3500 tiltaksplasser ut over Regjeringens forslag, rettet mot tiltak overfor oppsagte/permitterte ved offshoreverft og i leverandørindustrien.	357 mill
Økt investeringsramme, riksveier/fylkesveier	100 mill
Økt tilskudd til fornying av fiskeflåten (35 mill tilsagn)	35 mill
Tilskudd til fiskerihavneanlegg, farleder, fyr (20 mill tilsagn)	40 mill
Dobling av fornyelsestakten av ferger (ingen budsjettvirkning i 2000)	0 mill
Kommuneøkonomi	
Rammetilskudd til kommuner	500 mill
Rammetilskudd til fylkeskommuner (Herav 35 mill kroner til regionsykehus- tilskudd)	185 mill
Boligbygging	
Tilskudd til bygging av 1000 nye studentboliger (60 mill tilsagn)	120 mill
Økt tilskudd til bygging av flere utleieboliger	50 mill
Utdanning	
Desentralisert høyskoleutdanning	20 mill
Styrking av universiteter	100 mill
Skolefritidsordningen	100 mill
Utlånsordning for skolebøker i videregående skole	100 mill
Miljø	
Avsetning til CO ₂ -fond (6 mill tilsagn)	14 mill
Velferd	
Økt driftsstøtte for å redusere foreldrebetalingen barnehager	100 mill
Driftstilskudd til 2000 flere barnehageplasser	5 mill
Rett til sykelønn for lavtlønte fra 1. januar 2000	65 mill
Tilskudd til bygging av flerbrukshaller	9 mill
Til sammen	1900 mill

2. Satsningen dekkes inn gjennom omprioriteringer på 1 900 mill. kroner som fordeles i henhold til vedlagte liste, jf. vedlegg 9 til denne innstilling.
3. Avtalepartene er enige om skatte- og avgiftsøkninger på 1 965 mill. kroner påløpt på følgende områder:

Skatte- og avgiftsendringer	Påløpt	Bokført
AMS- ordningen avvikles	450 mill	360 mill
Innstramminger i rederibeskatningen.		
Innstramming i fradragrett for gjeldsrenter, økt skatt ved høy egenkapital, innføring av skatteplikt for valutagevinster, innstramming for konserninterne overføringer	150 mill	0 mill
Delingsmodellen. Stramme inn identifikasjonsreglene for liberale yrker	75 mill	0 mill
Reduksjon med 1 pst. poeng i risikotillegget i Kapitalavkastningsraten (fra 6 pst. til 5 pst)	110 mill	60 mill
Redusert avskrivningssats for bygg og anlegg. Reduksjon fra 5 til 4 pst., og fra 10 til 8 pst. for bygg med antatt kort levetid	200 mill	15 mill
Avskrivningssats på forretningsbygg fra 2 til 1 pst. i sentrale strøk fra 4 til 2 pst. i distriktene	260 mill	15 mill

Engangsavgift bil – vektkomponent	105 mill	99 mill
Økt tonnasjevavgift	45 mill	0 mill
Nytt 2. trinn toppskatt 6 pst. på inntekter over 16G	570 mill	456 mill
Forsørgerfradraget beholdes.		
Barnetrygden utvides til 18 år	0 mill	390 mill
Sum	1965 mill	1395 mill

Skatte- og avgiftsøkningene brukes til følgende prioriteringer:

Innfasing av lønnsfradrag til 30 600 kr		955 mill
Lønnsjustering av innslagspunktet i 1. trinn i toppskatten	550 mill	440 mill
Sum		1395 mill

4. Diverse forslag:

a) Økt innsats for et bedre barnehagetilbud

Avtalepartene er enige om å styrke satsingen på barnehager. Driftstilskuddet økes med 100 mill. kroner, og det legges opp til bygging av 2 000 flere barnehageplasser.

Regjeringen har i sitt budsjett satt av 45 mill. kroner til stimuleringsstilskudd. Avtalepartene er enige om å vurdere om disse midlene kan gis i øremerket driftstilskudd til private barnehager uten kommunal støtte.

b) Rederibeskatningen

Regjeringspartiene og Arbeiderpartiet er kjent med enkelte muligheter for skattemessige tilpasninger, bl.a. innen rederikonsern. Regjeringspartiene og Arbeiderpartiet ønsker å rette opp utilsiktede konsekvenser av rederibeskatningen, og partiene viser til at Regjeringen allerede har sendt ut på høring et forslag om endringer i reglene om konserninterne overføringer. Det tas sikte på å fremme forslag om å forby overføringer av finansaktiva fra selskap utenfor ordningen til selskap innenfor ordningen.

c) El-avgiften

Regjeringspartiene og Arbeiderpartiet ber Regjeringen legge fram vurderinger av og forslag til et topprisystem for strøm. I forbindelse med økningen i el-avgiften bør alternativer som kan bedre fordelingsvirkningene og fremme energiøkonomisering og bruk av nye fornybare energikilder utredes.

d) Aksjerabattene

Regjeringspartiene og Arbeiderpartiet ber Regjeringen vurdere verdsetting av aksjer i ikke børsnoterte utenlandske selskap i forhold til EØS-reglene, og verdsetting av ikke-børsnoterte aksjer i selskaper som er opprettet for å drive investeringsvirksomhet i børsnoterte aksjer eller i fast eiendom.

e) Statlig eierskap

Regjeringspartiene og Arbeiderpartiet ber Regjeringen vurdere tiltak for å sikre hovedkontorfunksjoner og industriell kompetanse i Norge. Statens rolle som eier, og som sikkerhet for nasjonalt eierskap, eventuelt gjennom investeringselskap der staten går sammen med private, skal i denne sammenheng utredes.

f) Utlånsordning for skolebøker i videregående skole

Regjeringspartiene og Arbeiderpartiet viser til at 100 mill. kroner er satt av som første bevilgning til en utlånsordning for skolebøker i videregående skole. Arbeiderpartiet og regjeringspartiene vil i komiteinn-

stillingen komme nærmere inn på hvordan bevilgningen skal disponeres.

g) Samarbeid om utjæmningsmeldinga

Regjeringspartiene og Arbeiderpartiet viser til fastsettelsen av lønnsfradraget. Regjeringspartiene og Arbeiderpartiet vil søke et samarbeid i behandlingen av St.meld. nr. 50 (1998-1999) Utjæmningsmeldinga i Stortinget, som en oppfølging av intensjonene om en bedre fordeling.

h) Endring av avgiftssystemet for alkohol for å fremme lovlig omsetning og begrense grensehandel

Regjeringspartiene og Arbeiderpartiet er enige om viktige målsettinger i edruskapspolitikken, og viser til at det til våren vil komme en utredning om sammenhengen mellom avgifter og forbruk. Regjeringen bes komme tilbake med konkrete tiltak.

i) Mindre justeringer i avgiftsopplegget

Regjeringspartiene og Arbeiderpartiene vil i behandlingen av avgiftsopplegget for 2000 vurdere behovet for mindre justeringer som samlet ikke skal gi vesentlig provenyvirkning.

j) Tiltaksplan for oppsagte og permitterte ved offshoreverftene og i leverandørindustrien

Den kraftige reduksjonen i investeringene i petroleumssektoren vil medføre en betydelig lavere aktivitet for offshoreverftene og i leverandørindustrien i 2000 og videre inn i 2001. Aktivitetsnivået forventes å stige i 2. halvår i 2001, men ikke tilbake til toppnivået fra 1998. I denne situasjonen ber en Regjeringen sette inn opplæringsiltak med sikte på omstilling i bedriftene, og for å ivareta nøkkelkompetanse.

Samtidig må ledige og permitterte få tilbud om formidling til ledig arbeid, og om nødvendig kvalifiseringstiltak i forhold til det øvrige arbeidsliv. Den praktiske planleggingen og gjennomføringen av opplæringen må skje i regi av arbeidsmarkedsetaten og utdanningsmyndigheten i samarbeid med de mest berørte bedrifter, kommuner og partene i arbeidslivet.

Arbeiderpartiet og regjeringspartiene er enige om følgende rammeopplegg for en tiltaksplan:

1. Formidling til ledige jobber er et sentralt virkemiddel også overfor arbeidsledige i verkstedsindustrien.
2. Arbeidsmarkedsetaten og utdanningsmyndighetene må i nært samarbeid med partene i arbeidslivet og de mest berørte bedrifter og kommuner utarbeide konkrete tiltakspakker som kan bidra til å holde på og videreutvikle nøkkelkompe-

- tanse i utsatte næringer, og som er tilpasset det langsiktige sysselsettingsbehovet. Tiltaksplanen må omfatte både oppsagte og permitterte arbeidstakere fra næringene, også permitterte må kunne tilbys arbeidsmarkedstiltak.
3. Regjeringen bes vurdere dispensasjon fra lov om lønnsplikt i konkrete enkelttilfeller innenfor tiltaksplanene der permitterte deltar i kompetanssegivende kurs arrangert av Arbeidsmarkedsetaten/Utdanningsmyndighetene og der dette kan være avgjørende for å beholde viktig nøkkelkompetanse når bedriften har snarlig utsikt til nye oppdrag.
 4. Arbeidsmarkedstiltakene økes til 11 000 plasser i budsjettet for år 2000. Av dette bør det være rom for 3 000 i egne tiltakspakker overfor off-shoreverftene og leverandørindustrien. Dette bør organiseres innenfor rammen av Arbeidsmarkedsoplæring og Bedriftsintern opplæring. Regjeringen bes i den forbindelse vurdere om det er nødvendig å foreta mindre endringer i regelverket for å kunne gi oppsagte og permitterte fra næringene tilbud som gir formell kompetanse og har paralleller i ordinær utdanning også på høyere nivå.
 5. Der det er aktuelt å ta nytt fagbrev for å kvalifisere for ledige jobber i andre bransjer, må partene i arbeidslivet sammen med utdanningsmyndighetene raskt komme fram til passende kryssløp/avkortingsregler der dette ikke er på plass i dag.
 6. I et nært samarbeid mellom Arbeidsmarkedsetaten og utdanningsmyndighetene må det innenfor tiltaksplanen i visse tilfeller kunne gis tilbud om utdanning på høyere nivå. Tilbudet kan organiseres som et eget tilpasset opplegg gjennom høyskolene og universitetene og utvikles som et pilotprosjekt for etterutdanningsreformen, med utgangspunkt i den enkeltes realkompetanse.
 7. I budsjettavtalen mellom Arbeiderpartiet og regjeringspartiene økes desentralisert utdanning med 20 mill. kroner. Desentralisert utdanning krever andre undervisningsformer med bl.a. økt satsing på digitale læremidler og fjernundervisning via TV og Internett. En økning på 20 mill. kroner i tilskuddet skal gis de høyskolene som oppretter desentraliserte studieplasser for å dekke inn merutgifter dette representerer. Disse midlene må også kunne nyttes til desentraliserte tilbud overfor oppsagte og permitterte arbeidere som omfattes av tiltaksplanen.
 8. I budsjettavtalen mellom Arbeiderpartiet og regjeringspartiene økes fellesutgiftene for universiteter med 100 mill. kroner. Den økte innsatsen skal mellom annet brukes til å sikre omstilling ved institusjonene. Bl.a. gjelder dette utvikling av nye IKT-baserte undervisningstilbud og tilrettelegging av etter- og videreutdanning. Dette vil også styrke universitetenes

mulighet til å tilby tilpassede opplegg overfor oppsagte og permitterte arbeidere som omfattes av tiltaksplanen.

9. Arbeiderpartiet og regjeringspartiene viser til at Regjeringen har varslet at tiltaksnivået for andre halvår vil bli nærmere vurdert i forbindelse med Revidert Nasjonalbudsjett 2000, i lys av utviklingen på arbeidsmarkedet. Regjeringen bes følge utviklingen i utsatte næringer nøye, og vurdere behovet for tiltak løpende.

k) Flerbrukshaller

Regjeringspartiene og Arbeiderpartiet ser behovet for økt satsning på flerbrukshaller i de store byene. Det bygges derfor to nye flerbrukshaller.

l) Endring av tilskuddsatsen for studentboliger

Regjeringen bes vurdere å reglene for tildeling av tilskudd til bygging av studentboliger slik at tilskuddsatsen i for eksempel Oslo kan økes til 300 000 kroner, men innenfor den øvre grense for tilskudd på 60 pst. av byggekostnadene.

m) Endring av tilskuddsatsen for utleieboliger

Regjeringen bes vurdere å endre retningslinjene for tildeling av tilskudd til bygging av utleieboliger slik at det i for eksempel Oslo kan gis 30 pst. tilskudd innenfor retningsgivende maksimale byggekostnader opp til 1 mill. kroner.

n) Tiltak overfor petroleumsnæringa for raskt å få fram flere utbyggingsklare byggeprosjekter

Det er viktig med strakstiltak for å dempe fallet i investeringsaktiviteten i petroleumssektoren. Arbeiderpartiet og regjeringspartiene går inn for at produksjonsavgiften trappes ned på en slik måte at utbyggingsklare prosjekter kan igangsettes raskest mulig. En slik avvikling vil sikre utsatte arbeidsplasser, gi en bedre ressursutnyttelse og få fram flere samfunnsøkonomisk lønnsomme prosjekter. Regjeringen bes umiddelbart vurdere en raskere nedtrapping av produksjonsavgiften, også for felt i andre grupper, dersom dette reellt vil framskynde investeringer i utbyggingsklare prosjekter. Regjeringen gis fullmakt til å innrette nedtrappingen av produksjonsavgiften på en slik måte at en treffer de felt som har utbyggingsklare prosjekter.

5. Avtalepartnerne forplikter seg til å sørge for flertall for det justerte forslag til statsbudsjett - slik det fremgår av denne avtalen - under behandlingen av fagbudsjettene. På de punkter der det ikke er avtalt endringer, forplikter partene seg til å stemme for Regjeringens forslag.
6. Det tas forbehold om mindre justeringer i tallene.
7. Denne avtalen gjelder for budsjettet 2000. Eventuelle behov som noen av avtalepartnerne måtte ha for endringer av økonomiske størrelser som omfattes av denne avtalen, må drøftes med avtalepartnerne.

3.1.2.3 Merknader frå medlemene i komiteen frå Arbeidarpartiet

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til sine merknader under kapittel 2.1.2.

Disse medlemmer viser til at budsjettavtalen mellom Arbeiderpartiet og sentrumpartiene gir statsbudsjettet en langt bedre fordelingsprofil, en mer offensiv nærings- og sysselsettingspolitikk og en styrking av velferden. Med budsjettavtalen mellom Arbeiderpartiet og sentrumpartiene går vi nå inn i 2000 med:

- et mer rettferdig skattesystem og stor skattelette til lave lønnsinntekter,
- en mer aktiv industripolitikk mot utsatte næringer,
- 4 000 flere tiltaksplasser og en egen tiltaksplan for å møte økende ledighet i verfts- og leverandøriindustrien,
- økt satsing på utdanning,
- bedret kommuneøkonomi,
- 2 000 flere barnehageplasser, og
- bygging av 1 000 studentboliger og flere utleieboliger.

Disse medlemmer viser for øvrig til merknader under den enkelte ramme og Arbeiderpartiets fraksjonsmerknader.

3.1.2.4 Merknader frå medlemene i komiteen frå Kristeleg Folkeparti, Senterpartiet og Venstre

Medlemene i komiteen frå Kristeleg Folkeparti, Senterpartiet og Venstre viser til sine merknader under kap. 2.1.2 og til budsjettavtalen mellom Arbeidarpartiet og regjeringspartia under 3.1.2, samt til øvrige merknader under dei enkelte rammeområda.

3.1.2.5 Merknader frå medlemene i komiteen frå Framstegspartiet

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet legger Fremskrittspartiets alternative budsjett til grunn og viser at det er fullt mulig å omprioritere innenfor forsvarlige budsjettammer ved å styrke kjerneområder, redusere skatter og avgifter samt redusere de offentlige utgiftene til ikke-prioriterte områder. Disse medlemmer viser til at Fremskrittspartiet foreslår skatte- og avgiftsreduksjoner i forhold til Regjeringens forslag på 28,256 mrd. kroner.

Fremskrittspartiets budsjett har en underliggende utgiftsreduksjon på 4,88 pst., korrigeret for prisstigning er den underliggende utgiftsreduksjonen på 2,18 pst., sammenlignet med Regjeringens forslag som innebærer en vekst på 2,53 pst. korrigeret for prisstigning. Fremskrittspartiets forslag til skatte- og avgiftsopplegg vil innebære at prisstigningen neste år blir vesentlig lavere enn Regjeringens forslag. På budsjettets utgiftside foreslår Fremskrittspartiet en brutto innsparing i statens utgifter med 28,278 mrd. kroner.

Innenfor Fremskrittspartiets ramme har vi foreslått en betydelig satsning på våre kjerneområder. Videre har Fremskrittspartiet lagt til grunn en langt mer næringsvennlig politikk enn Regjeringen, i erkjennelsen av at det er verdiskapningen i det private næringsliv Norge skal leve av i fremtiden.

3.1.2.6 Merknader frå medlemene i komiteen frå Høgre

Komiteens medlemmer fra Høyre viser til at Høyre legger frem sitt alternative statsbudsjett for 2000 med utgangspunkt i regjeringen Bondeviks forslag til statsbudsjett. Høyres forslag viser at det er fullt mulig å omprioritere innenfor forsvarlige budsjettammer, for å styrke kjerneområder og redusere skatte- og avgiftsnivået. Høyres budsjett innebærer, i likhet med Regjeringens forslag, et nøytralt finanspolitisk opplegg. For Høyre er det imidlertid avgjørende at finanspolitikken innenfor denne rammen er utformet på en bedre måte, med lavere skatte- og avgiftsnivå og reduserte offentlige utgifter. Derfor foreslår Høyre en reduksjon i skatter og avgifter på 8,9 mrd. kroner (påløpt) i forhold til regjeringen Bondeviks forslag. I tillegg satses det kraftig på blant annet utdanning, veiinvesteringer og forsvar. Disse lettelsene dekkes inn i sin helhet gjennom reduserte utgifter. Høyres budsjett har en langt lavere utgiftsvekst enn Regjeringens forslag.

Høyres budsjettforslag har samme innstrammings effekt som Regjeringens forslag, på 0,0 pst. målt ved den olje-, rente- og aktivitetskorrigerede budsjettindikatoren. Disse medlemmer mener et nøytralt budsjett er fornuftig i dagens økonomiske situasjon. Det er fortsatt høy aktivitet i norsk økonomi, selv om veksten neste år ser ut til å bli lav. Med fortsatt press i mange sektorer i økonomien er det fare for at lønns- og prisveksten vil bli høyere enn hos våre handelspartnere også neste år. Dette vil svekke næringslivets konkurransevne ytterligere, med alvorlige konsekvenser på lengre sikt. Derfor er det viktig at finanspolitikken ikke bidrar til å forsterke presset i norsk økonomi.

For disse medlemmer er det imidlertid avgjørende at et nøytralt finanspolitisk opplegg er utformet på riktig måte, med lavere skatte- og avgiftsnivå og reduserte offentlige utgifter i forhold til Regjeringens forslag. Dette synet understrekes av sentralbanksjefens advarsel i Norges Banks Inflasjonsrapport 3/99, der det påpekes at det er viktig at veksten i utgiftene i statsbudsjettet over tid ikke er større enn veksten i fastlandsøkonomien. Disse medlemmer er bekymret over at Regjeringens budsjettforslag for annet år på rad legger opp til en høyere utgiftsvekst enn veksten i fastlandsøkonomien. I årene fremover vil redusert vekst og fallende aktivitet i enkelte sektorer, kombinert med økende utgifter blant annet gjennom Folketrygden, kunne legge ytterligere press på budsjettets utgiftsside. Dette kan medføre at misforholdet mellom utgiftsvekst og vekst i fastlandsøkonomien ikke blir enkeltstående tilfeller for 1999 og 2000, men en mer langvarig utvik-

ling med dramatiske konsekvenser på sikt for blant annet norsk næringsliv. Disse medlemmer legger derfor stor vekt på å redusere veksten i de offentlige utgiftene. Det er av stor betydning at det tas tak i disse problemene tidligst mulig, fremfor å skyve dem foran seg.

Regjeringens forslag til avgiftsøkninger gir alene et bidrag til prisstigningen neste år på G prosentpoeng. Sammen med forslagene til skatteskjerpelser kan dette legge grunnlag for økte lønnskrav, og svekke næringslivets kostnadsmessige konkurranseevne. Dette er et konkret uttrykk for at finansieringen av økende offentlige utgifter fortrenger privat næringsliv i norsk økonomi.

Disse medlemmer går derfor mot Regjeringens forslag om å øke skatte- og avgiftsnivået med 4,3 mrd. kroner i 2000, og foreslår i stedet en reduksjon i forhold til dagens nivå på 4,6 mrd. kroner. Samlet foreslår Høyre en reduksjon i skatter og avgifter på 8,9 mrd. kroner i forhold til sentrum-regjeringens forslag. Den bokførte skatteletten i forhold til Regjeringens forslag for 2000 vil være 7,1 mrd. kroner. Høyres forslag til skatte- og avgiftsopplegg innebærer at prisstigningen i 2000 kan komme ned mot 1H pst., mot 2 pst. med Regjeringens forslag.

På budsjettets utgiftsside foreslår disse medlemmer en netto innsparing i statens innenlandske utgifter med om lag 7,1 mrd. kroner. Samlet reduseres statsbudsjettets utgifter med 81 mrd. kroner. Med Høyres forslag vil statsbudsjettets reelle, underliggende utgiftsvekst være på om lag 0,7 pst. i forhold til anslag på regnskap for 1999, sammenlignet med Regjeringens forslag på 2,5 pst.

Innenfor denne rammen har disse medlemmer funnet rom for en betydelig satsing på utdanning, veiinvesteringer, barnefamilier og forsvar. Høyre opprettholder Regjeringens forslag til satsing på helse og eldre, og foreslår i tillegg økt satsing på innsatsstyrt finansiering i helsevesenet. Kontantstøtten utvides

som planlagt. Det vises til merknader under de enkelte rammeområder for en nærmere gjennomgang av Høyres forslag til satsinger.

3.1.2.7 Merknader frå medlemen i komiteen frå Sosialistisk Venstreparti

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti legger i sitt alternative budsjett opp til omprioriteringer og mindre vekst i privat forbruk som gir rom for en kraftig opprustning av fellesgoder, styrket kommuneøkonomi, satsing på miljøteknologi, lavere skatt for lavinntektsgrupper og høyere sysselsetting. Ved å sette av 2 mrd. kroner mindre til petroleumsfondets utenlandsinvesteringer gis det rom for å investere mer i utdanning, forskning og jernbane.

Dette medlem viser for øvrig til sine merknader under de respektive rammeområder samt til sin fraksjonsmerknad.

3.1.2.8 Merknader frå medlemen i komiteen frå Tverrpolitisk Folkevalde

Medlemmen i komiteen frå Tverrpolitisk Folkevalde syner til at Tverrpolitisk Folkevalde har arbeidd aktivt for å få til betre vilkår for fiskerinæringa og Kyst-Noreg. Når denne medlemmen fekk høve til å vera med i eit budsjettforlik som resulterte i at det vart oppretta eit fond for søk etter omkomne på havet, noko som fiskarane og deira pårørande har etterlyst i mange år, og at velferdstenesta til fiskarane ser ut til å få betre vilkår, tykte denne medlemmen det var eit godt alternativ til å fremja mange saker som i budsjettførehavinga i år ville ha hatt minimale høve til å verta vedtekne.

Denne medlemmen er i stor grad samd med Høgre og Framstegspartiet i at skatte- og avgiftsnivået er for høgt i Noreg. Samstundes som denne medlemmen meiner at staten ikkje må gje frå seg høva til å vera ein aktiv tilretteleggjar for verdiskaping i samfunnet.

3.2 Gjennomgang av framlegget til statsbudsjett for 2000 etter den vedtekne inndelinga i rammeområde

3.2.1 Rammeområde 1 (Statsforvaltning), under familie-, kultur- og administrasjonskomiteen

3.2.1.1 Samandrag

Tabell 3.1

Budsjettkapittel i rammeområde 1 (Statsforvaltning) med framlegg til løyvingar i St.prp. nr. 1 (1999-2000) og St.prp. nr. 1. Tillegg nr. 1, 8 og 10 (1999-2000)

Kap.	Formål	St.prp. nr. 1 med tilleggssprp. nr. 1, 8 og 10.
Utgifter rammeområde 1 (i hele tusen kroner)		
1	Det kongelige hus	26 500
11	Slottet, Bygdø kongsgård og Oscarshall (jf. kap. 3011)	124 490
20	Statsministerens kontor (jf. kap. 3020)	44 800
21	Statsrådet (jf. kap. 3021)	71 200
664	Pensjonstrygden for sjømenn	189 000
666	Avtalefestet pensjon (AFP)	437 000

Kap.	Formål	St.prp. nr. 1 med tilleggsprp. nr. 1, 8 og 10.
1500	Arbeids- og administrasjonsdepartementet (jf. kap. 4500)	169 349
1503	Midler til tjenestemannsorganisasjonenes opplærings- og utviklingsarbeid	147 211
1510	Fylkesmannsembetene	334 267
1520	Statskonsult - Direktoratet for forvaltningsutvikling (jf. kap. 4520)	78 723
1521	Statens informasjonstjeneste	42 017
1522	Statens forvaltningstjeneste (jf. kap. 4522)	296 608
1530	Tilskudd til de politiske partier	208 176
1540	Statens Pensjonskasse (jf. kap. 4540)	110 090
1541	Pensjoner av statskassen	33 140
1542	Tilskudd til Statens Pensjonskasse og Pensjonsordningen for apoteketaten	6 309 569
1543	Arbeidsgiveravgift til folketrygden	257 260
1545	Ventelønn m.v. (jf. kap. 4545)	181 025
1546	Yrkesskadeforsikring (jf. kap. 4546)	19 000
1550	Konkurransetilsynet (jf. kap. 4550)	65 750
1560	Pristilskudd	145 000
1580	Bygg utenfor husleieordningen	1 560 390
1582	Utvikling av Fornebuområdet	395 800
1583	Utvikling av Pilestredet Park	65 000
2445	Statsbygg (jf. kap. 5445)	1 837 150
Sum utgifter rammeområde 1		13 148 515

Inntekter rammeområde 1 (i hele tusen kroner)

3011	Slottet, Bygdø kongsgård og Oscarshall (jf. kap. 11)	33
4500	Arbeids- og administrasjonsdepartementet (jf. kap. 1500)	1 113
4520	Statskonsult - Direktoratet for forvaltningsutvikling (jf. kap. 1520)	27 951
4522	Statens forvaltningstjeneste (jf. kap. 1522)	49 666
4540	Statens Pensjonskasse (jf. kap. 1540)	44 928
4545	Ventelønn m.v. (jf. kap. 1545)	24 633
4546	Yrkesskadeforsikring (jf. kap. 1546)	50 396
4583	Salg av eiendom i Pilestredet Park	134 000
5445	Statsbygg (jf. kap. 2445)	885 000
5446	Salg av eiendom, Fornebu	744 040
Sum inntekter rammeområde 1		1 961 760
Sum netto rammeområde 1		11 186 755

3.2.1.2 Merknader frå komiteen

3.2.1.2.1 Merknader frå medlemene i komiteen frå Arbeidarpartiet, Kristeleg Folkeparti, Senterpartiet, Venstre og Tverrpolitisk Folkevalde

Fleirtalet i komiteen, alle unnateke medlemene frå Framstegspartiet, Høgre og Sosialistisk Venstreparti, viser til avtalen mellom regjeringspartia og Arbeidarpartiet i kapittel 3.1.2 i denne innstillinga og fremmer forslag om å løyve kr 11 177 978 000 under rammeområde 1. Dette er 8 777 000 kroner mindre enn det rammesummen som følgjer av St.prp. nr. 1 (1999-2000) med tilleggsproposisjonane nr. 1, 8 og 10.

Fleirtalet går inn for å auke løyvinga til dei politiske partia under kap. 1530 post 70 med 22 521 000 kroner til 131 333 000 kroner, og til dei politiske ung-

domspartia under kap. 1530 på post 76 med 202 000 kroner til 5 271 000 kroner.

Fleirtalet går inn for at staten i ein overgangsperiode på tre år likevel skal dekke NSB BA og posten Norge BA sine ventelønsutgifter. Som ein konsekvens av dette må kap. 4545 Ventelønn m.v. post 01 Refusjon statlig virksomhet m.v. reduserast med 6 mill. kroner i høve til St.prp. nr. 1 (1999-2000). For at endringa ikkje skal svekke budsjettbalansen, skal kap. 2309 Tilfeldige utgifter post 01 Driftsutgifter reduserast med 6 mill. kroner. Etter overgangsperioden skal den statlege finansieringa av ventelønsutgiftene til desse selskapa opphøre.

Fleirtalet vil peike på at budsjettet vidarefører satsinga på eit enklare Noreg, og at utviklinga av ei forvaltning som er enklare for brukarane er eitt av måla.

Flertallet er opptekne av å leggje til rette for frivillige lag og organisasjonar. Flertallet viser til at Regjeringa har foreslått at ikkje-statlege sosiale og humanitære organisasjonar skal begynne å betale arbeidsgjevars del i Statens Pensjonskasse frå 1. januar 2000, og at Regjeringa vil ta kontakt med organisasjonane for å vurdere moglege overgangsordningar. Fleirtalet er opptekne av pårekelege og stabile rammevilkår for organisasjonane, og sidan eventuelle overgangsordningar eller kompenserande tiltak ikkje er avklart, ønskjer fleirtalet ikkje å gjennomføre endringa det er gjort framlegg om.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet vil legge vekt på å videreføre en samordnet, helhetlig og langsiktig politikk basert på målet om å sikre en solid og velfungerende økonomi uten at dette går ut over rammene for en bærekraftig utvikling. Forvaltningen av våre samlede ressurser skal bidra til at velferdsutviklingen også gir fremtidige generasjoner handlefrihet og valgmuligheter. På terskelen til et nytt årtusen står landet overfor en rekke utfordringer, bl.a. som følge av en hurtig teknologisk utvikling, økt internasjonal konkurranse, endringer i befolkningssammensetningen og en ventet reduksjon i oljeinntektene.

Disse medlemmer mener at hovedutfordringen ligger i å bidra til et helhetlig og langsiktig planleggingsperspektiv som stimulerer aktørene i offentlig forvaltning og samfunnet for øvrig, til samhandling og nyskaping.

Disse medlemmer mener målet for forvaltningen bør være at den på en effektiv måte skal kunne ivareta politiske prioriteringer, brukernes krav og samfunnsmessige behov. Disse medlemmer ønsker at forvaltningen må løse sine oppgaver på en måte som ivaretar rettssikkerhet, likebehandling og medvirkning. I denne sammenhengen vil disse medlemmer arbeide for at offentlig sektor fungerer hensiktsmessig på alle plan og at helhetsperspektivet ligger til grunn for saksbehandlingen. Organisatoriske skiller skal i minst mulig grad virke bestemmende for utøvelsen av offentlig virksomhet.

Disse medlemmer ser at fremveksten av informasjonssamfunnet reiser nye samfunnsmessige utfordringer og krever samordning for bruk av informasjonsteknologi som virkemiddel i effektivisering, restrukturering, brukerorientering og tjenesteutvikling i forvaltningen. Det viktigste er at vi har dynamiske industri- og servicenæringer hjemme og ute, og en dynamisk offentlig sektor som har behov for, og vet å utnytte de mulighetene som IT til enhver tid gir. Samtidig skal det også legges betydelig vekt på å ivareta behovene til menneskets plass i informasjonssamfunnet og sikre like muligheter for alle.

Disse medlemmer er av den oppfatning at enkeltindividets deltakelse i yrkes- og samfunnslivet bør stimuleres gjennom en samordnet arbeidsgiverpolitikk med vekt på kompetanseheving og resultatansvar. Et strammere arbeidsmarked og knapphet på

visse typer arbeidskraft innebærer nye utfordringer for inntektspolitikken.

Disse medlemmer vil understreke at ansvaret for å komme fram til avtaler som gir en forsvarlig inntektsutvikling må ligge hos partene i arbeidslivet. Disse medlemmer mener den langsiktige tilpassningen til endrede rammebetingelser skjer gjennom tilretteleggelsen av fordelingspolitikken og vurdering av effekten av fordelingstiltak. Utfordringene i konkurransepolitikken ligger i å tilrettelegge for en effektiv ressursbruk i samfunnet gjennom virksom konkurranse i markedene, og på denne måten også bidra til økt verdiskaping og høy sysselsetting gjennom å stimulere til et lønnsomt og vekstkraftig næringsliv.

3.2.1.2.2 Merknader frå medlemene i komiteen frå Framstegspartiet

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at Fremskrittspartiet i sitt alternative statbudsjettopplegg foreslår at ramme 1 settes til 9 653 730 000 kroner, som er en reduksjon i forhold til det beløp som følger av Regjeringens forslag på 1 533 025 000 kroner.

Innenfor ramme 1 mener Fremskrittspartiet at inntektene skal settes til 1 961 760 000, kroner som er det samme som Regjeringen foreslår, og at utgiftene skal settes til 11 615 490 000 kroner, som er en reduksjon i forhold til det som følger av Regjeringens forslag på 1 533 025 000 kroner. Disse medlemmer viser til at Fremskrittspartiet ønsker å fjerne partistøtten, og foreslår derfor en betydelig reduksjon i denne.

3.2.1.2.3 Merknader frå medlemene i komiteen frå Høyre

Komiteens medlemmer fra Høyre viser til at Høyre i sitt alternative budsjettopplegg foreslår at ramme 1 settes til netto 10 850 267 000 kroner, som er om lag 336 mill. kroner mindre enn det som følger av Regjeringens forslag. Innenfor ramme 1 foreslår Høyre at inntektene settes til 1 961 760 000 kroner og at utgiftene settes til 12 812 027 000 kroner.

Disse medlemmer viser til at Høyres alternative budsjettopplegg innebærer en reduksjon av utgiftene til administrasjon i Arbeids- og administrasjonsdepartementet, fylkesmannsembetene, Statskonsult, Statens forvaltningstjeneste og Konkurransetilsynet på til sammen 27 mill. kroner. Høyre foreslår å redusere tilskuddet til tjenstemannsorganisasjonens opplærings- og utviklingsarbeid med 85,2 mill. kroner, samt å redusere bevilgningene til ventelønn for statsansatte med 100 mill. kroner. Høyre foreslår i sitt alternativ å øke bevilgningene til de politiske partienes sentrale organisasjoner med 10 mill. kroner.

Disse medlemmer viser til at Høyre foreslår å oppheve ordningen med frakttilskudd (145 mill. kroner).

Disse medlemmer har i forslaget til rammesum foran lagt inn midler til økt partistøtte, i tråd med bud-

sjetttforliket mellom regjeringspartiene og Arbeiderpartiet, jf. avsnitt 3.2.1.2.1.

Disse medlemmer viser til Budsjett-innst. S. nr. 2 (1999-2000) for en nærmere gjennomgang av Høyres prioriteringer innenfor ramme 1.

3.2.1.2.4 Merknader frå medlemmen i komiteen frå Sosialistisk Venstreparti

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti er opptatt av å forsvare en sterk offentlig sektor. Bare en sterk offentlig sektor kan sikre alle lik rett til deltakelse i samfunnet, og lik tilgang til velferdstjenester ut fra behov, uavhengig av kjønn, alder, etnisk bakgrunn eller økonomiske eller sosiale ressurser. For å styrke tilliten til offentlig sektor, og for å ta brukermedvirkning på alvor, er det viktig å arbeide for bedre service i offentlig tjenesteyting og forvaltning. Det må legges større vekt på helhet, samarbeid og samordning mellom etater og departementene. På flere områder er det viktig å bedre samordningen mellom departementene. Statlig forvaltning framstår for mange med for mye sektortenkning.

Dette medlem mener at fylkesmennene må få tilført større ressurser slik at embetene på en bedre måte enn i dag kan føre tilsyn av barnevernstjenestene i kommuner og fylkeskommuner.

Dette medlem kan ikke støtte Regjeringens forslag i St.prp. nr. 1. Tillegg nr. 10 (1999-2000) om å inn-dra 145 mill. kroner fra Statsbygg. Etter dette medlems syn er det ikke naturlig å opprette nye statlige AS'er i forbindelse med et budsjettforlik. Etableringen av Statens utleiebygg AS burde vært underlagt en grundigere saksbehandling.

Dette medlem mener det må føres en offentlig arbeidsgiverpolitikk som fremmer likestilling. Like-

lønn, arbeidstid, karrieremuligheter og muligheter til kompetanseutvikling er sentrale elementer. Dette medlem vil peke på at NOU 1998:13 "Etter inntektsoppgjørene 1998" viser at i 1997 hadde statsansatte, heltidsansatte kvinner en gjennomsnittlig årslønn på 89,9 pst. av statsansatte menns årslønn. (heltidsansatte). Tempoet på arbeidet med likelønn må økes. Dette medlem vil peke på at Stortinget har et direkte arbeidsgiveransvar for statlig sektor, og bør derfor gi et klart signal om at likelønnsarbeidet må prioriteres. Dette medlem mener at staten som arbeidsgiver må tilby en likelønnsrett ved lønnsoppgjøret i 2000. Disponeringen av likelønnsretten skal avgjøres i forhandlinger.

Dette medlem vil peke på at mange kvinner velger å arbeide deltid som overlevelsesstrategi, for å få hverdagen til å henge sammen. I undersøkelser referert i NOU 1998:13 kommer det fram at deltid har negative effekter på så vel lønnsnivå som opprykk og karriereutvikling. I staten var 35 pst. av kvinnene deltidssys-selsatt i 1997. Dette medlem mener at daglig redusert arbeidstid med lønnskompensasjon vil gjøre det mulig for flere kvinner å ha heltidsstillinger. Dette medlem mener derfor at det bør settes i gang prøveprosjekt med 6-timers dag i statlig sektor.

Dette medlem har i forslaget til rammesum ned-enfor også lagt inn midler til økt partistøtte, i tråd med budsjettforliket mellom Arbeiderpartiet og regjeringspartiene, jf. avsnitt 3.2.1.2.1.

Dette medlem foreslår at ramme 1 settes til netto kr 11 356 978 000, som er kr 170 223 000 mer enn det som følger av Regjeringens forslag i St.prp. nr. 1 (1999-2000) og St.prp. nr. 1. Tillegg nr. 1, 8 og 10 (1999-2000).

3.2.1.3 Oppsummering av framlegga til rammesummar for rammeområde 1

Tabell 3.2

Forslag til netto rammesum for rammeområde 1 (Statsforvaltning)

Forslag frå:	Forslag til netto rammesum i 1000 kr	Avvik frå St.prp. nr. 1 (1999-2000) med Tillegg nr. 1, 8 og 10 i 1000 kr
St.prp. nr. 1 (1999-2000) med		
Tillegg nr. 1, 8 og 10	11 186 755	
Ap, KrF, Sp, V og TF	11 177 978	- 8 777
FrP	9 653 730	- 1 533 025
H	10 850 267	- 336 488
SV	11 356 978	170 223

3.2.2 Rammeområde 2 (Familie og forbruker), under familie-, kultur- og administrasjonskomiteen

3.2.2.1 Samandrag

Tabell 3.3

Budsjettkapittel i rammeområde 2 (Familie og forbruker) med framlegg om løyvinger i St.prp. nr. 1 (1999-2000)

Kap.	Formål	St.prp. nr. 1
Utgifter rammeområde 2 (i hele tusen kroner)		
800	Barne- og familiedepartementet (jf. kap. 3800)	76 662
830	Foreldreveiledning og samlivstiltak	5 654
840	Tilskudd til krisetiltak	47 570
841	Familievern	133 371
844	Kontantstøtte	2 825 604
845	Barnetrygd	14 840 000
846	Familie- og likestillingspolitisk forskning, opplysningsarbeid m.v.	17 648
847	Kompetansesenter for likestilling	4 950
848	Likestillingsombudet	4 503
850	Barneombudet (jf. kap. 3850)	6 375
852	Adopsjonsstøtte	13 816
854	Tiltak i barne- og ungdomsvernet	200 528
856	Barnehager	4 646 659
857	Barne- og ungdomstiltak	115 952
858	Statens ungdoms- og adopsjonskontor (jf. kap. 3858)	13 463
860	Forbrukerrådet (jf. kap. 3860)	66 934
862	Positiv miljømerking	2 500
865	Forbrukerpolitiske tiltak og internasjonalt samarbeid	10 002
866	Statens institutt for forbruksforskning	17 026
867	Forbrukertvistutvalget	2 909
868	Forbrukerombudet	8 878
2530	Fødselspenger og adopsjonspenger	7 354 380
Sum utgifter rammeområde 2		30 415 384
Inntekter rammeområde 2 (i hele tusen kroner)		
3858	Statens ungdoms- og adopsjonskontor (jf. kap. 858)	1 230
3860	Forbrukerrådet (jf. kap. 860)	18 305
Sum inntekter rammeområde 2		19 535
Sum netto rammeområde 2		30 395 849

3.2.2.2 Merknader frå komiteen

3.2.2.2.1 Merknader frå medlemene i komiteen frå Arbeidarpartiet, Kristeleg Folkeparti, Senterpartiet, Venstre og Tverrpolitisk Folkevalde

Fleirtalet i komiteen, alle unnateke medlemene frå Framstegspartiet, Høgre og Sosialistisk Venstreparti, viser til budsjettavtalen mellom regjeringspartia og Arbeidarpartiet og gjer framlegg om å løyve rammeområde 2 med 28 134 849 000 kroner, som er 2 261 000 000 kroner mindre enn det som følgjer av St.prp. nr. 1 (1999-2000).

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet har som hovedmål å legge til rette for gode oppvekst- og levekår for barn og ungdom, en trygg økono-

misk og sosial situasjon for barnefamiliene, samt full likestilling mellom kvinner og menn. Disse medlemmer vil ivareta forbrukernes rettigheter, interesser og sikkerhet, samt videreutvikle en kvalitetsbevisst og effektiv barne-, familie- og forbrukerforvaltning.

Disse medlemmer viser til den bevisste satsingen på barnehager fra de tidligere Arbeiderpartiregjeringsene. Disse medlemmer mener en viktig målsetting må være å sikre et variert og brukertilpasset barnehagetilbud, der det legges størst vekt på barnas behov og foreldrenes ønsker. Disse medlemmer mener at den viktigste utfordringen i barne- og familiepolitikken nå er at barnehagetilbudet bygges videre ut.

Disse medlemmer vil understreke at det statlige driftstilskuddet til barnehagene er et viktig virkemiddel for å nå målet om full barnehagedekning, og for å holde foreldrebetalingen nede, slik at foreldrene har råd til å ta i mot tilbudet om barnehageplass. Disse medlemmer mener den statlige andelen av driftstilskuddet til kommunale barnehager skal opprettholdes på 40 pst. Det må fortsatt være en målsetting at kommunenes andel av tilskuddet skal utgjøre 30 pst.

Disse medlemmer viser til at private barnehager i dag utgjør et viktig supplement til offentlige tilbud. Disse medlemmer vil peke på at kommunene bør integrere de private barnehagene i kommunenes planer for utbygging og drift, og ved ulike samarbeidstiltak. Dette kan motvirke utviklingen i retning av et todelt barnehagetilbud. Disse medlemmer vil peke på den vanskelige økonomiske situasjonene som de private barnehagene er i, og ser behovet for å sette i verk tiltak for å bedre situasjonen.

Disse medlemmer vil fortsatt ha en sterk satsing på et barnevern som skal ha høy kompetanse og kvalitet. Det bør arbeides videre med samarbeid sentralt og lokalt mellom barnevern, barnehager, barne- og ungdomspsykiatri, skole- og helsetjeneste, og det bør bli en tettere oppfølging av private barnevernsinstitusjoner.

Disse medlemmer vil legge vekt på at likestilling mellom kjønnene er en grunnleggende verdi i et demokratisk samfunn. Disse medlemmer konstaterer likevel at reell likestilling mellom kjønnene ikke er nådd. Blant annet er arbeidsmarkedet for mye preget av kjønnsdeling hvor kvinner spesielt er i mindretall i ledende stillinger. Kvinner er også overrepresentert i lavtlønnsyrker og blant personer som arbeider deltid. Målsettingen om lik lønn for arbeid av lik verdi er heller ikke nådd. Disse medlemmer mener en må arbeide videre for en likere og riktigere fordeling av muligheter og plikter for begge kjønn, og at likestillingsperspektivet skal integreres i all offentlig virksomhet. Disse medlemmer er av den oppfatning at høy yrkesdeltakelse for begge kjønn fremmer likestilling mellom menn og kvinner. Langt flere kvinner er i arbeid enn tidligere, og i arbeidet for å øke kvinners muligheter ytterligere vil barnehageplass være et vesentlig bidrag.

Disse medlemmer minner også om at høy arbeidsdeltakelse for kvinner krever at menn i større grad tar del i arbeidet i hjemmet og for omsorgen for barn. Økt ansvar for arbeid i hjemmet får konsekvenser for menn og deres arbeidssituasjon. Disse medlemmer vil i den sammenheng peke på at permisjoner, avtaler og forståelse fra arbeidsgivers side vil være vesentlige virkemidler for at flere menn deltar i omsorgen for barn.

Disse medlemmer vil vise til at både forskning og erfaring viser at det er klare sammenhenger mellom samfunnsstruktur og samfunnsutvikling, oppvekstmiljø og kriminalitet. Å sikre barn og unge gode oppvekst- og levekår er det viktigste virkemiddelet for å

forebygge og bekjempe barne- og ungdomskriminalitet. Familien er den sentrale rammen for et godt oppvekstmiljø. Disse medlemmer mener at hovedoppgaven for det offentlige er å sørge for gode rammebetingelser for oppvekstmiljøet i familiene, samtidig som det må settes inn hjelpetiltak når familieomsorgen svikter. Disse medlemmer vil understreke at barnevernsloven ikke er en straffelov. Disse medlemmer vil advare sterkt mot at barnevernstiltak brukes som straff. Disse medlemmer viser til at barnevernet skal være en aktiv deltaker for å sikre barn omsorg, gode oppvekstvilkår og hjelp når de trenger det. Samtidig skal de sikre at barn ikke forvolder seg selv skade.

Medlemene i komiteen frå Kristeleg Folkeparti, Senterpartiet og Venstre er godt nøgde med at det vert fleirtal for å utvide barnetrygda frå 16 til 18 år. Desse medlemmene vil òg peike på at budsjettet medfører ei full innfasing av konstantstøtte til born under tre år.

Desse medlemmene har merka seg at budsjettet la opp til å auke talet på barnehageplassar med 6 000. I forliket med Arbeidarpartiet har ein funne rom for å auke måltalet til 8 000 nye plassar saman med ein auke i driftsstøtta på 100 mill. kroner.

Desse medlemmene vil peike på at det no vert innført sjølvstendig oppteningsrett for fødsels- og adopsjonspengar for fedrar. Det er positivt at Regjeringa førar vidare satsinga på barne- og ungdomstiltak.

3.2.2.2 Merknader frå medlemmene i komiteen frå Framstegspartiet

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at Fremskrittspartiet i sitt alternative statsbudsjettopplegg foreslår at ramme 2 settes til 30 410 805 000 kroner, som er en økning i forhold til det som følger av Regjeringens forslag på 14 956 000 kroner.

Innenfor ramme 2 mener Fremskrittspartiet at inntektene skal settes til 19 535 000 kroner, som Regjeringens forslag, og at utgiftene skal settes til 30 430 340 000 kroner, som er en økning i forhold til det beløp som følger av Regjeringens forslag på 14 956 000 kroner.

Disse medlemmer viser til at Fremskrittspartiet har programfestet en utvidelse av barnetrygden til 18 år, og støtter forlaget om denne utvidelsen, men kan ikke støtte Regjeringens forslag om søskengraderingen og fjerning av forsørgerfradraget.

3.2.2.2.3 Merknader frå medlemmene i komiteen frå Høyre

Komiteens medlemmer fra Høyre viser til at Høyre i sitt alternative budsjettopplegg foreslår at ramme 2 settes til netto 28 959 915 000 kroner, som er om lag 1 436 mill. kroner mindre enn Regjeringens forslag. Innenfor ramme 2 foreslår Høyre at inntektene

settes til 19 535 000 kroner og at utgiftene settes til 28 979 450 000 kroner.

Disse medlemmer viser til at Høyre foreslår å videreføre dagens ordning med barnetrygd til fylte 16 år, med uendret søskengradering. Høyre foreslår å prisjustere satsene, slik at barnetrygden for de to første barna vil bli 11 334 kroner pr. år, og 13 353 for tredje og følgende barn. På denne bakgrunn reduseres tilskuddet til barnetrygd i Høyres alternative budsjett med 1,518 mrd. kroner i forhold til Regjeringens forslag. Dette må sees i sammenheng med at Høyre foreslår å opprettholde forsørgerfradraget i skatt.

Disse medlemmer støtter utvidelsen av kontantstøtten til 3 000 kroner pr. måned for full støtte slik det opprinnelig var forutsatt i kontantstøtteavtalen mellom regjeringspartiene, Høyre og Fremskrittspartiet. Disse medlemmer kan imidlertid ikke støtte Regjeringens forslag om å finansiere dette ved å fjerne forsørgerfradraget. Disse medlemmer viser til at Høyre i sitt alternativ opprettholder forsørgerfradraget, og lønnsjusterer dette slik at satsene for 2000 blir 1 879 kroner pr. barn opp til 16 år og 2 623 pr. barn mellom 16 og 18 år.

Disse medlemmer viser til at det i Høyres alternative budsjett fremmes forslag om et ekstraordinært tilskudd på 227 mill. kroner til de private barnehagene for neste år, i påvente av at Stortinget gjennom behandlingen av den varslede barnehagemeldingen kan få etablert et finansieringssystem som sikrer likebehandling av kommunale og private barnehager når det gjelder offentlig støtte, slik det er forutsatt i kontantstøtteavtalen. Høyre har omdisponert midlene til morsmålstrener i barnehagene (82 mill. kroner) og den foreslåtte bevilgningen til stimuleringstilskudd til nye barnehageplasser (45 mill. kroner) til dette formålet, slik at nettoøkningen til barnehager i Høyres forslag er 100 mill. kroner. Omdisponeringen av midlene til morsmålstrener må sees på bakgrunn av at Høyre ønsker å legge forholdene bedre til rette for integrering gjennom styrket norskopplæring.

Disse medlemmer viser til at Høyres alternative budsjettoplegg innebærer reduserte bevilgninger til administrasjon på til sammen 15 mill. kroner innenfor ramme 2, fordelt på Barne- og familiedepartementet, familie- og likestillingspolitisk forskning og opplysningsarbeid, Kompetansesenteret for likestilling, utviklingsprogram for styrking av oppvekstmiljøet og Forbrukerrådet. Høyre foreslår å fjerne de statlige bevilgningene til foreldreveiledning på 2,056 mill. kroner. Høyre foreslår også å stryke bevilgningen til ungdomssatsing i distriktene på 2,878 mill. kroner. Høyre prioriterer å styrke det generelle tilskuddet til barne- og ungdomsorganisasjoner med 2 mill. kroner.

Disse medlemmer viser til Budsjett-innst. S. nr. 2 (1999-2000) for en nærmere gjennomgang av Høyres prioriteringer innenfor ramme 2.

3.2.2.2.4 Merknader frå medlemen i komiteen frå Sosialistisk Venstreparti

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti ønsker en økt satsing i forhold til barne- og familieområdet. Denne satsingen ønsker Sosialistisk Venstreparti spesielt i forhold til satsingen på en full utbygging av barnehager innen utgangen av år 2000, slik Stortinget tidligere har vedtatt. I tillegg ønsker Sosialistisk Venstreparti en styrking av overføringene til barnehager, slik at kommunene gis muligheter til å opprette flere barnehageplasser, fremfor å legge plasser ned for å få kommunebudsjettene til å strekke til.

Dette medlem mener man må bidra til å gjøre barnehager mer økonomisk tilgjengelig for flere barn, ved at foreldre har råd til den oppholdsbetaling som kreves. Barnehagene skal kunne være tilgjengelige for barn uten at foreldrene opplever oppholdsbetalingen i barnehagen som en sterk økonomisk byrde.

Dette medlem ønsker samtidig en utfasing av kontantstøtten i år 2000, for å bruke midler på områder som kommer flere barn og unge til gode.

Dette medlem viser til all fokusering som har vært på barne- og ungdomsvernets rolle og oppgaver samt muligheter til å utføre disse, i forbindelse med debatt og fokus på problematikken med unge og vold. Det har i denne forbindelse blitt påpekt at barne- og ungdomsvernet fremdeles mangler midler til å drive effektivt arbeid. Fagpersonell i barnevernet har påpekt at det blir for mye skrivebordsbarnevern og for lite tid til oppsøkende arbeid og undersøkelse av meldinger.

Dette medlem mener det er av stor viktighet å styrke barne- og ungdomsvernet vesentlig og gi bedre muligheter enn i dag til å drive forebyggende arbeid. Barnevernet står fremdeles overfor mange store utfordringer i forhold til manglende midler til å drive godt arbeid og stor turn-over blant personell. Når bekymringsfulle forhold ikke følges opp svikter barne- og ungdomsvernet barna.

Dette medlem mener også det er viktig å styrke likestillingsarbeidet i Norge ved økte bevilgninger til Likestillingsombudet og Kompetansesenter for likestilling, i tillegg til forsøksprosjekt med 6-timersdagen.

Dette medlem foreslår at rammeområde 2 bevilges med 28 886 059 000 kroner, som er en reduksjon på 1 509 790 000 kroner i forhold til det beløp som følger av Regjeringens forslag.

3.2.2.3 Oppsummering av framlegga til rammesummar for rammeområde 2

Tabell 3.4

Forslag til netto rammesum for rammeområde 2 (Familie og forbrukar)

Forslag frå:	Forslag til netto rammesum i 1000 kr	Avvik frå St.prp. nr. 1 (1999-2000) i 1000 kr
St.prp. nr. 1 (1999-2000)	30 395 849	
Ap, KrF, Sp, V og TF	28 134 849	- 2 261 000
FrP	30 410 805	+ 14 956
H	28 959 915	- 1 435 934
SV	28 886 059	- 1 509 790

3.2.3 Rammeområde 3 (Kultur), under familie-, kultur- og administrasjonskomiteen

3.2.3.1 Samandrag

Tabell 3.5

Budsjettkapittel i rammeområde 3 (Kultur) med framlegg om løyvingar i St.prp. nr. 1 (1999-2000) og St.prp. nr. 1. Tillegg nr. 5 (1999-2000)

Kap.	Formål	St.prp. nr. 1 med tilleggsprp. nr. 5.
Utgifter rammeområde 3 (i hele tusen kroner)		
300	Kulturdepartementet	67 201
301	Deltaking i internasjonale organisasjoner (jf. kap. 3301)	22 519
320	Allmenne kulturformål	626 238
321	Kunstnerformål (jf. kap. 3321)	239 766
322	Billedkunst, kunsthåndverk og design (jf. kap. 3322)	167 695
323	Musikkformål (jf. kap. 3323)	347 998
324	Teater- og operaformål (jf. kap. 3324)	711 770
326	Språk-, litteratur- og bibliotekformål (jf. kap. 3326)	302 375
328	Museums- og andre kulturvernformål (jf. kap. 3328)	381 343
329	Arkivformål (jf. kap. 3329)	149 492
334	Film- og mediaformål (jf. kap. 3334)	315 809
335	Pressestøtte	221 470
398	Informasjonsberedskap, Norsk rikskringkasting	2 540
Sum utgifter rammeområde 3		3 556 216
Inntekter rammeområde 3 (i hele tusen kroner)		
3301	Deltaking i internasjonale organisasjoner (jf. kap. 301)	4 413
3305	Inntekter fra Norsk Tipping AS	1 599 900
3322	Billedkunst, kunsthåndverk og design (jf. kap. 322)	4 560
3323	Musikkformål (jf. kap. 323)	14 500
3324	Teater- og operaformål (jf. kap. 324)	8 000
3326	Språk-, litteratur- og bibliotekformål (jf. kap. 326)	11 263
3328	Museums- og andre kulturvernformål (jf. kap. 328)	14 032
3329	Arkivformål (jf. kap. 329)	5 051
3334	Film- og mediaformål (jf. kap. 334)	22 200
Sum inntekter rammeområde 3		1 683 919
Sum netto rammeområde 3		1 872 297

3.2.3.2 Merknader frå komiteen

3.2.3.2.1 Merknader frå medlemene i komiteen frå Arbeidarpartiet, Kristeleg Folkeparti, Senterpartiet, Venstre og Tverrpolitisk Folkevalde

Fleirtalet i komiteen, alle unnateke medlemene frå Framstegspartiet, Høgre og Sosialistisk Venstreparti, viser til budsjettavtalen mellom regjeringspartia og Arbeidarpartiet og fremmar forslag om å løyve rammeområde 3 med 1 836 297 000 kroner, som er 36 000 000 kroner mindre enn Regjeringa sitt forslag.

Fleirtalet i komiteen, alle unnateke medlemene frå Framstegspartiet og Høgre, syner til St.prp. nr. 1 (1999-2000) der det vert gjort greie for utsetjing av tilskotsordning til frivillig verksemd på kultursida til 2001. Fleirtalet meiner det er uheldig at idrettsformål og kulturformål ikkje vert likt handsama i 2000. For å motverke dette, ber fleirtalet Regjeringa kome tilbake til Stortinget i Revidert nasjonalbudsjett med forslag om auka løyving som kan rette opp dette for 2000.

Det er ein forutsetnad at den nye tilskotsordninga ikkje skal gå på kostnad av eksisterande kulturtilbod.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til at kulturpolitikken er viktig for den enkeltes livskvalitet og trivsel. Kultur er noe som skapes og forvaltes, ikke bare noe som forbrukes. Disse medlemmer mener det er viktig å ivareta et bredt kulturbegrep. Oppsplitting av ansvar og særbehandling av områder innen kultur må unngås. Helhetstenking, samarbeid på tvers av sektorer og flerbruksløsninger må stimuleres. Siktemålet med kulturpolitikken må være å gi alle grupper i befolkningen et rikt liv gjennom mulighet til opplevelse og egenaktivitet. Det må legges til rette for at alle kan delta i kulturaktiviteter.

Disse medlemmer viser til at krav til omstilling, kreativitet og kompetanseheving i samfunnet skaper nye utfordringer for kulturpolitikken. Kulturinstitusjonene og det skapende kulturarbeidet må bli mer synlig og tilgjengelig. Fellestilbud og aktiviteter i det offentlige rom kan bidra til å motvirke sosial og kulturell oppdeling, samtidig som den historiske forankringen kan bli ivaretatt. Disse medlemmer vil understreke at i dette arbeidet skal de frivillige organisasjonene ha en vesentlig rolle, og må gis mulighet for arbeid lokalt, spesielt for barn og unge.

Disse medlemmer vil peke på at Norge er et lite språk- og kultursamfunn. Det er derfor viktig at den offentlige kulturpolitikken bidrar til at vi tar vare på vår felles språk- og kulturarv. Disse medlemmer vil også peke på at de samiske samfunn er bærere av en urfolks- og minoritetskultur som må gis rom for bevaring og utvikling. Det er i denne sammenheng viktig med opplæring i samisk språk og kultur overfor barn og unge.

Disse medlemmer vil vise til at den norske befolkning er et av verdens mest avislesende folk. Dette takket være en bevisst satsing på lokal- og riksdekkende aviser gjennom blant annet pressestøtte. Det

at man har et nettverk av lokalaviser gjør at man styrker tilhørigheten til det stedet man bor på. Med andre ord er en god pressestøtte et viktig bidrag i distriktspolitikken. Disse medlemmer vil peke på at kultur skaper verdier i samfunnet også i økonomisk forstand. En kulturpolitikk som bidrar til økt kulturell aktivitet kan på sikt medføre økonomiske gevinster i form av økt verdiskaping og sysselsetting.

Disse medlemmer viser til at idretten samler interesse og støtte i en grad som gjør den til et særlig interessant fenomen i vårt samfunn. Ikke noe annet aktivitetsområde mobiliserer så mange og engasjerer så sterkt på tvers av etablerte strukturer og kulturelle skillelinjer. Idretten integrerer, inspirerer og gleder, og bidrar med flere viktige positive virkninger overfor individer og samfunn, både sett i et helse-, sosialt- og økonomisk perspektiv. Disse medlemmer mener derfor det er viktig at det offentlige sørger for at rammebetingelsene til idretten blir bedret, bl.a. gjennom en satsing på flerbrukshaller og ved å opprettholde og styrke det økonomiske grunnlaget for arbeide i lokalmiljøene bl.a. gjennom spilleoverskuddet.

Medlemene i komiteen frå Kristeleg Folkeparti, Senterpartiet og Venstre er nøgd med at det ved inngangen til eit nytt årtusen er funne rom for ei satsing på kultur. Desse medlemene vil spesielt peike på satsinga på museumssektoren og at Regjeringa før jul vil legge fram ei melding om arkiv, bibliotek og museum.

3.2.3.2.2 Merknader frå medlemene i komiteen frå Framstegspartiet

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at Fremskrittspartiet i sitt alternative statsbudsjettopplegg foreslår at ramme 3 settes til 926 733 000 kroner, som er en reduksjon i forhold til det beløp som følger av Regjeringens forslag på 945 564 000 kroner. Innenfor ramme 3 mener Fremskrittspartiet at inntektene skal settes til 1 683 919 000, som i Regjeringens opplegg, og at utgiftene skal settes til 2 610 652 000 kroner, som er en reduksjon i forhold til det som følger av Regjeringens forslag på 945 564 000 kroner.

Disse medlemmer ønsker et fritt og selvstendig kulturliv med et minimum av politisk styring basert på frivillighet og personlig engasjement. Fremskrittspartiet prioriterer barn og unge i sitt opplegg, og reduserer støtten til tiltak for voksne som i større grad bør betale det tilbudet koster, f.eks. opera, ballett, teater m.m.

Fremskrittspartiet ønsker heller ikke å bruke skattepenger til å støtte feiring av 1000 års jubileet. Det må være feil bruk av knappe ressurser.

Disse medlemmer mener at kunstnere som andre yrkesutøvere må kunne leve av sitt arbeid, og reduserer stipend/garanti inntekter betraktelig. Det samme gjelder film og mediaformål, med samme begrunnelse. Fremskrittspartiet ser det ikke som en offentlig oppgave å støtte produksjon av film som ingen eller svært få ønsker å se.

Fremskrittspartiet ser det heller ikke som en offentlig oppgave å støtte aviser, men ønsker en fri og uavhengig presse. Produksjonstilskuddet blir derfor foreslått fjernet.

3.2.3.2.3 Merknader frå medlemene i komiteen frå Høyre

Komiteens medlemmer fra Høyre viser til at Høyre i sitt alternative budsjettopplegg foreslår at ramme 3 settes til netto 1 522 927 000 kroner, som er om lag 349 mill. kroner mindre enn Regjeringens forslag. Innenfor ramme 3 foreslår Høyre at inntektene settes til 1 683 919 000 kroner og at utgiftene settes til 3 206 846 000 kroner.

Disse medlemmer viser til at Høyre i sitt alternative budsjettopplegg foreslår å fjerne pressestøtten, noe som gir en innsparing på vel 221 mill. kroner. I tillegg til en reduksjon for selve Kulturdepartementet med 7 mill. kroner, blir kulturbevilgningene foreslått redusert med 120 mill. kroner. Allmenne kulturformål reduseres med 38 mill. kroner, garantiinntekter og vederlagsordninger med 40 mill. kroner og filmformål med 40 mill. kroner. Disse medlemmer viser til at Høyre viderefører kulturbudsjettet på omtrent samme nivå som i 1999, og at Høyres budsjettopplegg gir rom for å videreføre Statens støtte til kulturaktiviteter i inneværende år.

Disse medlemmer viser til Budsjett-innst. S. nr. 2 (1999-2000) for en nærmere gjennomgang av Høyres prioriteringer innenfor ramme 3.

3.2.3.2.4 Merknader frå medlemen i komiteen frå Sosialistisk Venstreparti

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti mener at kunst og kultur gjør samfunnet rikere på opplevelser. Det gir oss muligheter til å utvikle skapende evner og identitet. I det perspektivet er det særlig viktig å gi barn og unge muligheter til å være aktive deltakere i og oppleve kunst- og kulturytringer. For dette medlem er det derfor en sentral målsetting at det satses på kunst og kultur for barn og unge. Særlig er det en utfordring å sikre ungdom bedre muligheter til utfoldelse og opplevelser innenfor egne kulturuttrykk.

Dette medlem vil peke på at kunst og kulturytringer kan gi oss nye måter å forstå verden omkring

oss, og til å stille spørsmål ved utviklinga. Det er viktig å gi rom for nyskaping, nyetablering og samarbeid mellom flere kunst- og kulturområder og sjangre. Trange budsjett og økende krav til egeninntekter og lønnsomhet kan true mangfoldet i kulturlivet og hindre nyskaping. Dette medlem vil gjennom økte bevilgninger forsvare at kunstnere og kulturarbeidere får større arm-slag, og dermed bidra til at kunst og kultur kan ha en viktig rolle som buffer mot kommersielt enfold og forflatning.

Dette medlem mener det er viktig å styrke det internasjonale kulturarbeidet og støtte opp om møteplasser mellom ulike kulturer i Norge. Det flerkulturelle møtet vil bidra til nye og verdifulle impulser og til å motvirke fremmedfrykt og rasisme. Dette medlem vil satse mer offensivt på presentasjon av utenlandsk kultur i Norge og norsk kultur i utlandet.

Kunst og kultur har, etter dette medlems mening en egenverdi ved at vi får opplevelser og utfordringer og gir oss muligheter til å delta i et fellesskap. Kunst og kultur fremmer livskvalitet og er derfor også helsefremmende og forebyggende arbeid. Kunst og kultur gir grobunn for arbeidsplasser i bygd og by. Satsing på kunst og kultur er derfor viktig for bevaring og gjen-skaping av livskraftige bygder. Sammen med en bedret kommuneøkonomi kan økte rammer på kulturbudsjettet bidra til kulturell nyskaping og at kunstnere kan bo i distriktene. Levende kunstnermiljøer over hele landet er den beste forutsetning for levedyktige distrikter.

Dette medlem mener at kulturlivet har for trange kår, og at det bør være at mål at bevilgningene til det statlige kulturområdet gjennom ramme 3 kommer opp til 1 pst. av statsbudsjettet.

Dette medlem vil peke på lokalavisenes, nr. 2-avisenes og de riksdekkende meningsbærende avisenes betydning for en levende samfunnsdebatt, som lokale møtesteder for meningsutveksling, og som informasjonsbærere om lokalt og nasjonalt kulturliv. Dette medlem vil foreslå at pressestøtten bringes opp på 1997-nivå.

Dette medlem foreslår at ramme 3 settes til kr 2 172 972 000, som er kr 300 000 000 kroner mer enn det som følger av Regjeringens forslag.

3.2.3.3 Oppsummering av framlegga til rammesummar for rammeområde 3

Tabell 3.6

Forslag til netto rammesum for rammeområde 3 (Kultur)

Forslag frå:	Forslag til netto rammesum i 1000 kr	Avvik frå St.prp. nr. 1 (1999-2000) med Tillegg nr. 5 i 1000 kr
St.prp. nr. 1 (1999-2000) med Tillegg nr. 5	1 872 297	
Ap, KrF, Sp, V og TF	1 836 297	- 36 000
FrP	926 733	- 945 564
H	1 522 927	- 349 370

SV

2 172 297

+ 300 000

3.2.4 Rammeområde 4 (Utanriks), under utanrikskomiteen

3.2.4.1 Samandrag

Tabell 3.7

Budsjettkapittel i rammeområde 4 (Utanriks) med framlegg om løyvingar i St.prp. nr. 1 (1999-2000) og St.prp. nr. 1. Tillegg nr. 1 (1999-2000)

Kap.	Formål	St.prp. nr. 1 med tilleggsprp. nr. 1.
Utgifter rammeområde 4 (i hele tusen kroner)		
100	Utenriksdepartementet	341 337
101	Utenriksstasjonene (jf. kap. 3101)	740 624
102	Særavtale i utenriksstjenesten	137 947
103	Regjeringens fellesbevilgning for representasjon	5 200
115	Presse-, kultur- og informasjonsformål	51 660
116	Deltaking i internasjonale organisasjoner	807 896
140	Utenriksdepartementets administrasjon av utviklingshjelpen	109 940
141	Direktoratet for utviklingssamarbeid (NORAD)	149 450
142	NORADs administrasjon av utenriksstasjonene	184 560
143	Utenriksdepartementets administrasjon av utenriksstasjonene	84 150
150	Bistand til prioriterte land og regioner	2 147 500
154	Opplysningsarbeid, organisasjonsliv og mellomfolkelig samarbeid	1 045 700
155	Miljø og naturressursforvaltning	310 000
156	Tiltak for å bedre kvinners situasjon og likestilling	35 000
157	Næringsutvikling og økonomisk utvikling (jf. kap. 3157)	371 500
158	Utredning, forskning, evaluering og kvalitetssikring	134 800
159	Tilskudd til ymse hjelpetiltak	50 350
161	Generelle bidrag - FN-organisasjoner	1 662 000
163	Generelle bidrag - finansinstitusjoner	922 500
164	Generelle bidrag - andre organisasjoner	71 500
165	Bilateral bistand administrert av internasjonale organisasjoner (multi-bi)	345 350
166	Gjeldslettetiltak	250 000
191	Menneskerettigheter, humanitær bistand og flyktningetiltak	1 529 300
192	Fred, forsoning og demokrati	604 200
195	Tiltak for flyktninger i Norge, godkjent som utviklingshjelp (ODA)	665 200
197	Bistand til ikke-ODA-godkjente land og internasjonale miljøtiltak	270 200
480	Svalbardbudsjettet	59 506
1471	Norsk Polarinstitut (jf. kap. 4471)	117 286
Sum utgifter rammeområde 4		13 204 656
Inntekter rammeområde 4 (i hele tusen kroner)		
3101	Utenriksstasjonene (jf. kap. 101)	14 382
3157	Tilbakeføringer samarbeid med næringslivet (jf. kap. 157)	6 700
4471	Norsk Polarinstitut (jf. kap. 1471)	23 218
Sum inntekter rammeområde 4		44 300
Sum netto rammeområde 4		13 160 356

3.2.4.2 Merknader frå komiteen

3.2.4.2.1 Merknader frå medlemene i komiteen frå Arbeidarpartiet, Kristeleg Folkeparti, Senterpartiet,

Venstre og Tverrpolitisk Folkevalde

Fleirtalet i komiteen, alle unnateke medlemene frå Framstegspartiet, Høgre og Sosialistisk Ven-

streperti, viser til budsjettavtalen mellom regjeringspartia og Arbeidarpartiet og fremmar forslag om å løyve rammeområde 4 med 13 100 356 000 kroner, som er 60 000 000 kroner mindre enn i Regjeringa sitt forslag.

Fleirtalet viser til sine merknader under rammeområde 13 (Miljø) med omtale av budsjettavtalens bevilgning til Verdensbankens karbonfond.

Medlemene i komiteen frå Kristeleg Folkeparti, Senterpartiet og Venstre vil framheve at ein har funne rom for å auke bistandsbudsjettet til 0,89 pst. av BNP, og at ein no har presentert ein plan for opptrapping av bistanden til 1,0 pst. av BNP. Desse medlemmene vil vidare peike på den klare profileringa av kamp mot fattigdom som ligg i budsjettet. Desse medlemmene har vidare merka seg at gjeldsplanen vert følgd opp og at det vert presentert ein strategi for næringsutvikling i Sør. Desse medlemmene er òg godt nøgde med at tollsatsane på ein del industrivarer frå utviklingsland vert reduserte. Dette er venta å gje ei lette på 216 mill. kroner og vil føre til auka handel mellom Noreg og utviklingsland.

3.2.4.2.3 Merknader frå medlemmene i komiteen frå Framstegspartiet

Komiteens medlemmer fra Framskrittspartiet viser til at Framskrittspartiet i sitt alternative statsbudsjettopplegg foreslår at ramme 4 settes til 5 568 287 000 kroner, som er en reduksjon i forhold til det beløp som følger av Regjeringens forslag på 7 592 069 000 kroner. Innenfor ramme 4 mener Framskrittspartiet at inntektene skal settes til 44 300 000 kroner, som i Regjeringens opplegg, og at utgiftene skal settes til 5 612 587 000 kroner, som er en reduksjon i forhold til det beløp som følger av Regjeringens opplegg på 7 592 069 000 kroner.

Disse medlemmer foreslår vesentlige reduksjoner når det gjelder offentlige utgifter til utviklingshjelp, og mener at utviklingshjelp først og fremst bør være en oppgave for den enkelte som selv bør kunne bestemme hvor pengene skal gå, ut fra den kjennskap og den tillit den enkelte har til prosjekter, personer, eller organisasjoner.

Disse medlemmer er oppmerksomme på at betydelige deler av verdens befolkning lever i fattigdom og nød, men vil peke på at dette først og fremst skyldes interne kultur- og administrasjonsproblemer.

Det har særlig dreid seg om ettpartistater som har vært styrt av en privilegert maktelite som støtter seg til militæret, politi og et korrupt byråkrati som ofte, i alle fall indirekte, er finansiert av u-hjelpsmidler. Utviklingslandene har en sentralisert styringsmodell som ikke er forenlig med en markedsøkonomisk produksjonsprosess som stimulerer den enkelte til innsats som resulterer i vekst for nasjonen som helhet.

Disse medlemmer vil peke på at maktelitene i storbyene i utviklingsland har redusert prisene på landbruksvarer til et nivå som innebærer utbytting av bøn-

dene, noe som har ført til stagnasjon i landbruket og matvarekrise.

Vestlig bistand til utviklingslandenes landbruk har ofte ført til at tradisjonelt landbruk er blitt skjøvet til side av et "moderne" landbruk som ikke harmonerer med økologi og miljø i disse landene.

Disse medlemmer er av den oppfatning at industribedriftene ofte er gitt en beskyttet monopolstilling i eget land, slik at de ikke har noen stimulans til å utvikle seg og konkurrere på verdensmarkedet.

Disse medlemmer mener at både u-hjelpsmidler og store lån som har vært stilt til utviklingslandenes disposisjon først og fremst har gjort det mulig for autoritære og korrupte regimer å finansiere undertrykkelsen, og at lite av midlene er kommet befolkningen til gode. I produksjonslivet har u-hjelpsmidler først og fremst satt spor etter seg i form av prestisjeprojekter som man ikke har vært i stand til å drive eller vedlikeholde, eller store monopolprosjekter som har revet bort grunnlaget for småbedrifter og enkeltmannsbedrifter.

3.2.4.2.3 Merknader frå medlemmene i komiteen frå Høyre

Komiteens medlemmer fra Høyre viser til at Høyre i sitt alternative budsjettopplegg foreslår at ramme 4 settes til netto 11 510 356 000 kroner, som er 1 650 mill. kroner mindre enn Regjeringens forslag. Innenfor ramme 4 foreslår Høyre at inntektene settes til 44 300 000 kroner og at utgiftene settes til 11 554 656 000 kroner.

Disse medlemmer mener Norge må konsentrere sin utenrikspolitiske innsats om:

- å motvirke en marginalisering av Norge i Europa gjennom forsknings- og opplysningsarbeid,
- å ha en aktiv nærområdepolitikk og fokus på preserende problemer i våre nærområder,
- å styrke norske transatlantiske bånd.

Disse medlemmer viser til at Høyre vil styrke Norges innsats innen atomsikkerhetstiltak og samarbeid innen handlingsprogrammet for Sentral- og Øst-Europa. Høyre vil tilrettelegge for å involvere norske frivillige organisasjoner i aktiv deltakelse i demokrati- og samarbeidstiltak med aktuelle EU søkerland og andre land i Øst- og Sentral-Europa. Høyre mener at Norge må bidra direkte til å forberede søkerland på EU medlemskap og viser til den aktive utvidelsesprosess som er i gang i EU. Samlet vil Høyre foreslå en økning på 210 mill. kroner til ovennevnte tiltak.

Disse medlemmer viser til behovet for effektivisering og kvalitetsheving i norsk bistand. Høyre mener at resultatoppnåelsen i dag er for dårlig og at mye midler går til land med svak politisk styring. Høyre mener mye kan oppnås gjennom konsentrering av bistand til færre samarbeidsland og gjennom vurdering og kontroll av effektivitet på mottakersiden. Høyre vil også imøteset tiltak for å effektivisere drift

innen bistand og en redegjørelse for behov og mulig bruk av bistandsmidler i våre nærområder. Høyre foreslår på dette grunnlag kutt i bistandsbevilgninger.

Disse medlemmer viser til Budsjett-innst. S. nr. 3 (1999-2000) for en nærmere gjennomgang av Høyres prioriteringer innenfor ramme 4.

3.2.4.2.4 Merknader frå medlemen i komiteen frå Sosialistisk Venstreparti

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti vil understreke viktigheten av å følge FN's anbefaling om at 1 pst. av BNI skal gå til utviklingshjelp. Sosialistisk Venstreparti foreslår en økning av bistanden med mer enn 500 mill. kroner. Dette vil bringe oss i tråd med målsetningen i løpet av fire år.

Dette medlem vil understreke at utviklingshjelp er en prioritert budsjettpost for Sosialistisk Venstreparti. Som et av verdens rikeste land har Norge et særlig ansvar for å bidra til utvikling i de fattigste landene. Utviklingshjelpen har også en sikkerhetspolitisk funksjon, da mindre sosiale forskjeller og et høyere økonomisk utviklingsnivå reduserer konfliktpotensialet mellom ulike grupper.

Dette medlem vil peke på at Sosialistisk Venstreparti særlig vil øke den ubundne støtten til FN's programmer, tiltak for klima- og andre miljøutfordringer, tilskudd til humanitær bistand og flyktningtiltak og bidrag til å slette u-landenes gjeld. Sosialistisk Venstreparti vil redusere den delen av bistanden som gis som bevilgninger til norsk næringsliv betraktelig, da den vil ha en større utviklingseffekt som direkte overføringer. Sosialistisk Venstreparti er mot at utgifter til flyktnings opphold i Norge og deres tilbakevendelse skal dekkes over bistandsbudsjettet. Disse bør i sin helhet dekkes av kommunaldepartementet. Dette medlem er kritisk til at sentrumsregjeringen har øket denne posten kraftig, men vil nå prioritere en økning av de ordinære bistandsmidlene for å nå målsetningen på 1 pst. framfor å omdisponere midler.

Dette medlem viser til at FN og særorganisasjonene spiller en helt sentral rolle for utvikling og konflikthåndtering globalt. Sosialistisk Venstreparti vil derfor øke bevilgningen til FN's programmer i forhold til regjeringens forslag.

Dette medlem ser på klimaendringene som en overordnet global utfordring som alle land må bidra til å løse. Sosialistisk Venstreparti foreslår derfor en økning til tiltak som er rettet mot å hindre utslipp av klimagasser. En bedre forvaltning av naturressursene er også en prioritert miljøutfordring som Sosialistisk Venstreparti ønsker å øke bevilgningene til.

Dette medlem vil påpeke at U-landenes gjeld til vestlige land og de internasjonale finansinstitusjonene utgjør en hindring for å skape en bedre økonomisk

utvikling i disse landene. Bistand til utviklingsland mister mye av sin effekt dersom den går til å nedbetale allerede eksisterende gjeld. Sosialistisk Venstreparti vil derfor øke bevilgningene til gjeldsslettetiltak med 150 mill. kroner.

Dette medlem viser også til at Sosialistisk Venstreparti er sterkt kritisk til at en økende del av bistandsbudsjettet går til de såkalte næringslivsordningene. Sosialistisk Venstreparti foreslår derfor å redusere budsjettpostene til flere av disse ordningene, til sammen med 220 mill. kroner.

Dette medlem foreslår at bevilgningene til rammeområde 4 settes til 13 743 700 000, en økning på 583 000 000 i forhold til Regjeringens forslag.

Dette medlem vil gi Regjeringen en tilsagnsfullmakt til å bruke 1 000 000 000 kroner til gjenoppbyggingen av de områdene som ble rammet av konflikten i vår. Sosialistisk Venstreparti begrunner dette med behovet for umiddelbar nødhjelp overfor de mange som ble drevet på flukt, en oppbygging av elementær infrastruktur som skal til for å holde et samfunn i gang og på lang sikt å hjelpe de som ble særlig rammet av konflikten og å bedre den demokratiske opposisjonen i Serbia sine arbeidsvilkår. Det er samtidig åpenbart i vår egen sikkerhetspolitiske interesse å stabilisere denne mest urolige regionen i Europa. Sosialistisk Venstreparti deler for øvrig regjeringens analyse av behovene på Balkan.

Dette medlem ber Regjeringen legge følgende retningslinjer til grunn for bruken av de økonomiske midlene. I Kosovoprovinser er det behov for midler til gjenoppbygging av en fungerende offentlig administrasjon, infrastruktur og humanitær hjelp. Sosialistisk Venstreparti vil særlig peke på nødvendigheten av langsiktig profesjonell bistand til de som ble utsatt for de verste overgrepene fra det serbiske regimet; mennesker som ble lemlestet og kvinner som ble voldtatt som del av krigshandlingene. Sosialistisk Venstreparti vil videre peke på den vanskelige situasjonen Roma-folket nå befinner seg i.

Dette medlem vil også peke på behovet for humanitær hjelp til internt fordrevne flyktninger i alle deler av Jugoslavia før vinteren. Det er også et akutt behov for å bygge opp infrastruktur som er ødelagt, særlig broene over Donau som endrer og skader vannveiene i regionen. I tillegg bør støtte til den demokratiske opposisjonen i Serbia være en prioritert målsetning. Humanitær og annen bistand til de serbiske områdene må imidlertid ikke på noen måte støtte opp om Milosovic' regime. All bistand må gå gjennom andre kanaler.

Dette medlem viser til forslag under den etterfølgende behandling i utenrikskomiteens Budsjett-innst. S. nr. 3 (1999-2000).

3.2.4.3 Oppsummering av framlegga til rammesummar for rammeområde 4

Tabell 3.8

Forslag til netto rammesum for rammeområde 4 (Utanriks)

Forslag frå:	Forslag til netto rammesum i 1000 kr	Avvik frå St.prp. nr. 1 (1999-2000) med Tillegg nr. 1 i 1000 kr
St.prp. nr. 1 (1999-2000) med Tillegg nr. 1	13 160 356	-
Ap, KrF, Sp, V og TF	13 100 356	- 60 000
FrP	5 568 287	- 7 592 069
H	11 510 356	- 1 650 000
SV	13 743 356	+ 583 000

3.2.5 Rammeområde 5 (Justis), under justiskomiteen

3.2.5.1 Samandrag

Tabell 3.9

Budsjettkapittel i rammeområde 5 (Justis) med framlegg om løyvingar i St.prp. nr. 1 (1999-2000)

Kap.	Formål	St.prp. nr. 1.
Utgifter rammeområde 5 (i tusen kroner)		
61	Høyesterett (jf. kap. 3061)	44 899
400	Justisdepartementet (jf. kap. 3400)	250 606
405	Lagmannsrettene (jf. kap. 3405)	131 722
410	Herreds- og byrettene (jf. kap. 3410)	879 897
414	Domsutgifter	58 216
430	Kriminalomsorg (jf. kap. 3430)	1 461 887
432	Kriminalomsorgens utdanningscenter (KRUS) (jf. kap. 3432)	79 374
440	Politi- og lensmannsetaten (jf. kap. 3440)	4 816 653
441	Oslo politidistrikt (jf. kap. 3441)	972 900
442	Politi- og lensmannsetaten (jf. kap. 3442)	152 675
443	Oppfølging av Innsynsloven	10 000
445	Den høyere påtalemyndighet (jf. kap. 3445)	62 047
446	Kontrollen med den militære påtale- og disiplinærmyndighet (jf. kap. 3446)	3 844
448	Grensekommisjonen	3 552
449	Statens innkrevingssentral (jf. kap. 3449)	125 585
450	Sivile vernepliktige (jf. kap. 3450)	231 752
455	Redningstjenesten (jf. kap. 3455)	101 190
460	De særskilte etterforskningsorganene	6 674
462	Registerenheten i Brønnøysund (jf. kap. 3462)	131 400
463	Datatilsynet (jf. kap. 3463)	13 049
464	Statens Lotteritilsyn (jf. kap. 3464)	27 500
465	Regjeringsadvokaten (jf. kap. 3465)	28 046
466	Advokatutgifter m.m.	265 308
467	Norsk Lovtidend	4 359
470	Fri rettshjelp (jf. kap. 3470)	270 422
471	Statens erstatningsansvar	107 718
474	Konfliktråd	27 349
475	Bobehandling	56 317
476	Et historisk og moralsk oppgjør med behandlingen i Norge av den økonomiske likvidasjon av den jødiske minoritet under den 2. verdenskrigen	85 000
482	Politiberedskap	4 878

Kap.	Formål	St.prp. nr. 1.
490	Klagenemnd for utlendingssaker (jf. kap. 3490)	29 900
Sum utgifter rammeområde 5		10 444 719
Inntekter rammeområde 5 (i hele tusen kroner)		
3400	Justisdepartementet (jf. kap. 400)	894
3410	Rettsgebyr (jf. kap. 410)	754 319
3430	Kriminalomsorg (jf. kap. 430)	59 072
3432	Kriminalomsorgens utdanningscenter (KRUS) (jf. kap. 432)	151
3440	Politi- og lensmannsetaten (jf. kap. 440)	161 182
3441	Oslo politidistrikt (jf. kap. 441)	3 800
3442	Politi- og lensmannsetaten (jf. kap. 442)	4 749
3449	Statens innkrevingsentral (jf. kap. 449)	716 168
3450	Sivile vernepliktige, driftsinntekter (jf. kap. 450)	60 122
3462	Registerenheten i Brønnøysund (jf. kap. 462)	390 419
3463	Datatilsynet (jf. kap. 463)	964
3464	Statens Lotteritilsyn (jf. kap. 464)	27 500
3465	Regjeringsadvokaten (jf. kap. 465)	2 688
3470	Fri rettshjelp (jf. kap. 470)	10 300
Sum inntekter rammeområde 5		2 192 328
Sum netto rammeområde 5		8 252 391

3.2.5.2 Merknader fra komiteen

3.2.5.2.1 Merknader fra medlemmene i komiteen fra Arbeiderpartiet, Kristeleg Folkeparti, Senterpartiet, Venstre og Tverrpolitisk Folkevalde

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, Høyre og Sosialistisk Venstreparti, viser til budsjettavtalen mellom regjeringspartiene og Arbeiderpartiet og omtale av denne i kapittel 3.1.2 og fremmer forslag om å bevilge rammeområde 5 med 8 246 391 000 kroner, som er 6 000 000 kroner mindre enn det som følger av St.prp. nr. 1 (1999-2000).

Flertallet viser til at det er lagt inn 8 mill. kroner til opprettelse av et fond for leting etter savnede og omkomne på havet.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet mener at kampen for et tryggere samfunn og mot kriminalitet er et viktig innsatsområde som må videreføres. Den enkeltes behov for trygghet, lov og orden må imøtekommes. En god kriminalpolitikk krever at søkelyset rettes både mot det ansvaret den enkelte har for egne handlinger, og mot de forhold i samfunnet som innvirker på kriminalitetsutviklingen. Gode oppvekstvilkår for barn og ungdom er også god kriminalpolitikk. Kampen mot kriminalitet kan derfor ikke alene føres innenfor de rammene justissektoren råder over. Arbeiderpartiets strategi er en helhetlig politikk der arbeid til alle, sosial trygghet og små forskjeller er viktig.

Disse medlemmer har som utgangspunkt at kriminalitet og vold er uakseptabelt og skal reageres på. Rask reaksjon på lovbrudd betinger kapasitet og res-

surser i hele straffesakskjeden, fra politi og påtalemyndighetene, via domstolene til kriminalomsorgen. Vi må forhindre at sakene hopper seg opp i ulike ledd.

Disse medlemmer viser til at politi- og lensmannsetaten har fått betydelig stillingsvekst og store bevilgningsøkninger de senere årene. Dette gir et godt grunnlag for at etaten blir enda bedre i stand til å forebygge og bekjempe kriminalitet. Effektiv utnyttelse av ressursene må ha som mål økt oppklaringsprosent og raskere saksbehandling. Politi- og lensmannsetaten skal være synlig og tilgjengelig i nærmiljøet. En tjeneste basert på nærhet til befolkningen bidrar til å forebygge kriminalitet og til at folk føler seg tryggere i lokalsamfunnet. Målsettingen om desentralisert politi opprettholdes.

For å styrke rettssikkerheten for den enkelte og tilliten til rettssystemet legger disse medlemmer vekt på å få en hurtigere domstolsbehandling og iverksetting av straff. Det er i denne sammenhengen viktig å styrke dommerrekrutteringen. Ordningen med hurtigdomstoler bør utvides. Disse medlemmer mener at kriminalomsorgen må sikres soningskapasitet og ressurser til å ivareta sine oppgaver i gjennomføring av straffen. Arbeidet med å hindre tilbakefall blant dem som allerede har utviklet en kriminell løpebane, understrekes. I dette arbeidet må en ha særlig fokus på førstegangsdomte. Disse medlemmer mener at ettervernet for dem som er ferdig med soning må gjøres bedre.

Disse medlemmer viser til at kriminalitet og vold er en tragedie for den enkelte som rammes og det skaper utrygghet hos langt flere. Alt arbeidet og alle tiltak som rettes inn mot vold og kriminalitet er dypst

sett iverksatt for å beskytte offeret, eller for å unngå at noen blir offer for en kriminell handling. Arbeiderpartiet mener at hjelpen og støtten til ofrene for kriminalitet må styrkes. Offeret må få umiddelbar hjelp, veiledning og informasjon. Videre må situasjonen for offeret sikres større oppmerksomhet i rettsystemet. Det er nødvendig at samfunnet tar et større ansvar for at ofrene får oppreisning og at erstatningsordningene forbedres.

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre viser til at Regjeringen legger opp til en sterk satsing på justissektoren for å oppnå en raskere saksbehandling av straffesaker. Straffesakskjeden skal styrkes gjennom økt kapasitet i politi- og lensmannsetaten, tilrettelegging for raskere saksavvikling i domstolene og styrking av soningens innhold for å kunne redusere tilbakefallet til ny kriminalitet. Det er i budsjettforslaget satt av midler til å dekke en betydelig lønnsøkning for dommere i første og annen instans. Lønnsøkning skal bidra til redusert saksbehandlingstid gjennom bedre rekruttering til dommerstillingene.

Disse medlemmer viser videre til at Politi- og lensmannsetaten styrkes. Våren 1999 ble det opprettet 275 nye politistillinger. Disse videreføres i budsjettet for 2000. Innsatsen mot organisert kriminalitet økes, og grensekontrollen styrkes.

Disse medlemmer vil påpeke at Regjeringen vil opprette en utlendingsnemnd for å behandle klager over vedtak etter utlendingsloven. Disse medlemmer vil også vise til at budsjettforslaget innebærer økt satsning på Datatilsynet og Registerenheten i Brønnøysund.

3.2.5.2.2 Merknader frå medlemene i komiteen frå Framstegspartiet

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at Fremskrittspartiet i sitt alternative statsbudsjettopplegg foreslår at ramme 5 settes til 8 704 591 000 kroner, som er en økning i forhold til det beløp som følger av Regjeringens forslag på 452 200 000 kroner.

Innenfor ramme 5 mener Fremskrittspartiet at inntektene skal settes til 1 992 328 000 kroner, som er en reduksjon i forhold til det beløp som følger av Regjeringens forslag på 200 000 000 kroner, og at utgiftene skal settes til 10 696 919 000 kroner, som er en økning i forhold til det beløp som følger av Regjeringens forslag på 252 200 000 kroner. Disse medlemmer mener at det ikke er samsvar mellom Regjeringens ønske om å ta et krafttak for å bekjempe kriminaliteten, og de midler som stilles til disposisjon for politi og lensmannsetaten, domstolene og fengselsvesenet. En effektiv kriminalitetsbekjempelse krever en kraftig opprustning av hele strafferettskjeden.

Fremskrittspartiet stiller seg på linje med politiorganisasjonene og vil styrke etaten med 230 000 000 kroner.

Disse medlemmer mener det er viktig at straffesaker får en rask behandling og at soning starter umiddelbart etter at en dom er rettsgyldig. For å hindre flaskehals ved domstolene og sikre rekrutteringen av dommere vil Fremskrittspartiet foreslå å styrke domstolene med 55 000 000 kroner.

Disse medlemmer mener at rettsgebyrene i dag er så høye at det truer rettssikkerheten og vil derfor redusere rettsgebyret.

Disse medlemmer viser til at departementet har overført 47 stillinger fra Overvåkningspolitiet til det ordinære politi. Denne bemanningsreduksjonen for POT er uakseptabel, og bør under alle omstendigheter ikke vurderes før omorganiseringen av POT er drøftet av Stortinget.

Det vil i sommer gå ut 454 elever fra Politihøgskolen. Det vil være en del avgang av eldre politifolk, men ikke nok til å sikre jobb til alle studentene. Departementet vil komme tilbake til denne problemstillingen i revidert. Etter disse medlemmers oppfatning er problemstillingen klar, og det er derfor ingen grunn til å vente til revidert med å bevilge de nødvendige midler til de nødvendige stillingene.

3.2.5.2.3 Merknader frå medlemene i komiteen frå Høyre

Komiteens medlemmer fra Høyre viser til at Høyre i sitt alternative budsjett foreslår at ramme 5 settes til 8 349 391 000 kroner som er 97 mill. kroner mer enn det beløp som følger av Regjeringens forslag. Innenfor denne rammen foreslås at inntektene settes til 2 192 328 000 kroner og utgiftene settes til 10 541 719 000 kroner.

Disse medlemmer synes det er positivt at kriminaliteten for første gang på mange år viser en tendens til å avta første halvår i 1999. Men kriminaliteten er fortsatt omfattende, og det er bl.a. en urovekkende økning i antallet ran. Det er fortsatt mange befolkningsgrupper som ikke føler seg trygge i hverdagen. Situasjonen krever derfor en fortsatt en kraftig satsing på politi, rettsvesen og kriminalomsorg. Det er viktig at alle kriminelle handlinger blir møtt av en rask og konstant reaksjon. Økte ressurser sikrer en økt oppklaring og raskere pådømmelse. Bekjempelse av kriminalitet krever også økt satsing på forebygging gjennom styrking av familiene, skolen og samspillet mellom generasjonene.

Disse medlemmer ser derfor positivt på Regjeringens økte satsing på politi og domstolene. Dette er i tråd med de anbefalinger Høyre har presentert i en årrekke, og det er en oppfølging av fjorårets satsing.

Disse medlemmer mener likevel at det er behov for en øket satsing på straffesakskjeden som helhet for å få ned saksbehandlingstiden og ytterligere øke oppklaringsprosenten. Disse medlemmer ønsket derfor å styrke hele straffesakskjeden (politi, fengsel og ettervern) med 125 mill. kroner. Det å korte ned tidsbruken i de ulike ledd som behandler en straffesak er et viktig virkemiddel for å øke folks trygghetsfølelse, å gi

en bedre sammenheng mellom lovbrudd og reaksjon, samt å bedre forholdene for tiltalte gjennom reduksjon av antallet varetektsdøgn.

Disse medlemmer vil understreke at selv om det er en økt satsning på bl.a. politiet er det en god del av midlene som er bundet opp i stillinger f.eks. til arbeidet med Schengen-avtalen. I budsjettet for 1999 viste det seg at en kraftig økning til politiet på 100 mill. kroner utover Regjeringens forslag ikke var tilstrekkelig til å oppretthold de frie driftsmidlene. Dette ble noe rettet opp i revidert nasjonalbudsjett, men ikke tilstrekkelig. Disse medlemmer vil advare mot at man havner i en lignende situasjon i år, og ønsker derfor en styrking av politiets fri driftsmidler. Videre er det ikke satt av tilstrekkelig med midler til at ferdig utdannede polititjenestemenn fra politihøgskolen sikres stilling, disse medlemmer ønsker derfor også en styrking i antallet stillinger i politiet.

Disse medlemmer viser til Budsjett-innst. S. nr. 4 (1999-2000) for en nærmere gjennomgang av Høyres prioriteringer innenfor ramme 5.

3.2.5.2.4 Merknader frå medlemen i komiteen frå Sosialistisk Venstreparti

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti mener den innsatsen det legges opp til i Regjeringens forslag til statsbudsjett for 2000 når det gjelder kriminalomsorgen, er for svak. Kriminalomsorgen er i endring, rent administrativt, ved at man får en sammenslåing av kriminalomsorg i frihet (KIF) og kriminalomsorg i anstalt, og en ny organisasjonsmodell. Dette medlem mener det ikke er tatt nok hensyn til behovet for å øke innsatsen inne kriminalomsorg i frihet, med oppfølging etter at innsatte har sonet ferdig. Dette medlem mener det er et sterkt behov for en opptrapping av denne delen av kriminalomsorgen. Sosialistisk Venstreparti ønsker en egen handlingsplan for KIF, som i løpet av en femårsperiode vil

innebære en fordobling av personell i denne delen av kriminalomsorgen.

Dette medlem foreslår å øke bevilgningen på kap. 430 post 01 Kriminalomsorg med 50 mill. kroner.

Dette medlem viser videre til at ordningen med fri rettshjelp stadig har blitt innsnevret, siden ordningens opprinnelse i 1981. En rekke saker hvor det er behov for fri rettshjelp, faller utenfor. Dette gjelder for eksempel bistand i spørsmål om sosiale ytelser, bistand til forbrukere i forbrukstvister, bistand til samboere, og bistand til innsatte i fengsler. Fri rettshjelp ordningen må endres og gjøres mer fleksibel, slik at den blir et reelt tilbud og en reell mulighet for de som faktisk trenger den.

Dette medlem vil foreslå å øke bevilgningen på kap. 470 post 70 med 30 mill. kroner.

Dette medlem vil videre peke på at ordningen med konfliktråd er meget vellykket, og bør brukes i mye større grad enn i dag. Politiet må bevisstgjøres ordningen og dens betydning, og oppfordres til i større grad å henvise saker til konfliktrådene. Dette medlem vil også peke på at ordningen med skolemekling har vært vellykket, og bør over tid bygges ut fra å være en prøveordning til å bli en permanent ordning for alle skoler i landet.

Dette medlem foreslår å øke bevilgningen på kap. 474 post 60 med 15 mill. kroner.

Dette medlem har i forslaget til rammesum for rammeområde 5 lagt inn 8 mill. kroner til opprettelse av et fond for leting etter savnede og omkomne på havet. Dette medlem viser i denne forbindelse til behandlingen av justiskomiteens etterfølgende innstilling, Budsjett-innst. S. nr. 4 (1999-2000).

Dette medlem foreslår at rammeområde 5 bevilges med 8 256 391 000 kroner, som er en økning på 4 000 000 kroner i forhold til det beløp som følger av Regjeringens forslag.

3.2.5.3 Oppsummering av framlegga til rammesummar for rammeområde 5

Tabell 3.10

Forslag til netto rammesum for rammeområde 5 (Justis)

Forslag frå:	Forslag til netto rammesum i 1000 kr	Avvik frå St.prp. nr. 1 (1999-2000) i 1000 kr
St.prp. nr. 1 (1999-2000)	8 252 391	
Ap, KrF, Sp, V og TF	8 246 391	- 6 000
FrP	8 704 591	+ 452 200
H	8 349 391	+ 97 000
SV	8 256 391	+ 4 000

3.2.6 Rammeområde 6 (Innvandring, regional utvikling, bustad og arbeid), under kommunalkomiteen
3.2.6.1 Samandrag

Tabell 3.11

Budsjettkapittel i rammeområde 6 (Innvandring, regional utvikling, bustad og arbeid) med framlegg om løyvingar i St.prp. nr. 1 (1999-2000)

Kap.	Formål	St.prp. nr. 1.
Utgifter rammeområde 6 (i hele tusen kroner)		
500	Kommunal- og regionaldepartementet (jf. kap. 3500)	178 861
502	Valgutgifter	4 274
520	Utlendingsdirektoratet (jf. kap. 3520)	1 027 260
521	Bosetting av flyktninger og tiltak for innvandrere (jf. kap. 3521)	1 777 700
522	Senter mot etnisk diskriminering	5 090
523	Kontaktutvalget mellom innvandrere og myndighetene	3 000
526	Nasjonale minoriteter	2 500
530	Arbeidstilsynet (jf. kap. 3530)	234 600
531	Statens arbeidsmiljøinstitutt (jf. kap. 3531)	63 200
532	Produktregisteret (jf. kap. 3532)	10 300
533	Direktoratet for brann- og eksplosjonsvern (jf. kap. 3533)	62 650
534	Arbeidsretten, meklingsinstitusjonen m.m.	9 200
535	Arbeidsforskningsinstituttet (jf. kap. 3535)	24 900
536	Arbeidsmiljøtiltak	16 400
537	Produkt- og Elektrisitetsstilsynet (jf. kap. 3537)	51 100
538	Tilskudd til Norsk Elektroteknisk Komité	2 600
540	Sametinget (jf. kap. 3540)	100 734
541	Tilskudd til samiske formål	1 886
550	Lokal næringsutvikling	153 540
551	Regional næringsutvikling i fylker og kommuner	508 000
552	Nasjonale programmer og tiltak for regional utvikling	321 000
580	Bostøtte	1 623 000
581	Bolig- og bomiljøtiltak	707 000
586	Tilskudd til omsorgsboliger og sykehjemsplasser	1 931 000
587	Statens bygningstekniske etat (jf. kap. 3587)	25 725
1590	Arbeidsmarkedsetaten (jf. kap. 4590)	1 829 738
1591	Arbeidsmarkedstiltak (jf. kap. 4591)	1 014 281
1592	Spesielle arbeidsmarkedstiltak for yrkeshemmede	2 479 136
2412	Den Norske Stats Husbank (jf. kap. 5312 og 5615)	331 000
Sum utgifter rammeområde 6		14 499 675

Inntekter rammeområde 6 (i hele tusen kroner)

3520	Utlendingsdirektoratet (jf. kap. 520)	569 084
3521	Bosetting av flyktninger og tiltak for innvandrere (jf. kap. 521)	62 000
3530	Arbeidstilsynet (jf. kap. 530)	16 715
3531	Statens arbeidsmiljøinstitutt (jf. kap. 531)	8 500
3533	Direktoratet for brann- og eksplosjonsvern (jf. kap. 533)	42 400
3535	Arbeidsforskningsinstituttet (jf. kap. 535)	16 000
3537	Produkt- og Elektrisitetsstilsynet (jf. kap. 537)	45 000
3587	Statens bygningstekniske etat (jf. kap. 587)	9 485
4590	Arbeidsmarkedsetaten (jf. kap. 1590)	42 323
4591	Arbeidsmarkedstiltak (jf. kap. 1591)	1 612
5312	Den Norske Stats Husbank (jf. kap. 2412)	30 671
5326	SIVA (jf. kap. 2426)	3 000
5613	Renter fra SIVA	50 490

Kap.	Formål	St.prp. nr. 1.
5615	Renter fra Den Norske Stats Husbank (jf. kap. 2412)	4 829 000
Sum inntekter rammeområde 6		5 726 280
Sum netto rammeområde 6		8 773 395

3.2.6.2 Merknader frå komiteen

3.2.6.2.1 Merknader frå medlemene i komiteen frå Arbeidarpartiet, Kristeleg Folkeparti, Senterpartiet, Venstre og Tverrpolitisk Folkevalde

Fleirtalet i komiteen, alle unnateke medlemene frå Framstegspartiet, Høgre og Sosialistisk Venstreparti, viser til budsjettavtalen mellom regjeringspartia og Arbeidarpartiet og omtale av denne i kapittel 3.1.2 og fremmer forslag om å løyve rammeområde 6 med 8 977 395 000 kroner, som er 204 000 000 kroner meir enn i Regjeringa sitt forslag.

Komiteens medlemmer fra Arbeidarpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at Statsbygg har lagt ut deler av området på det gamle Rikshospitalet, kalt Pilestredet Park, for salg til høystbydende. Prisene forventes å bli høye. For å sikre noen relativt rimelige utleieboliger blant alle de dyre boligene som for øvrig kommer til å bli bygget på området, mener disse medlemmer at Statsbygg må selge en av tomtene svært rimelig til en allmenntilgjengelig organisasjon, der det skal oppføres utleieboliger finansiert gjennom Husbanken, og som klausuleres for ungdom og vanskeligstilte. Disse medlemmer viser til at dette vil være den eneste måten det er mulig å sikre at også slike grupper kan få anledning til å bo i dette attraktive strøket av Oslo.

Komiteens medlemmer fra Arbeidarpartiet viser til budsjettavtalen hvor det er enighet om påplussinger på viktige områder som kommuneøkonomi, utleieboliger og arbeidsmarkedstiltak. Disse økningene vil bidra til en styrking av velferdstjenestene i kommunesektoren, bla. innenfor sektorer som barn og oppvekst, skole og eldreomsorg. Et økt tilskudd til utleieboliger vil kunne bidra til bygging av flere nye utleieboliger til neste år. Dette er meget positivt for boligsøkende ungdom og vanskeligstilte.

Disse medlemmer legger vekt på at en hurtigere asylbehandling i UDI og Justisdepartementet kan redusere driftsutgiftene til statlige asylmottak. Disse medlemmer viser til at det er forholdsvis store variasjoner knyttet til driften av asylmottak, og en mener det bør være mulig å effektivisere driften av disse.

Disse medlemmer viser til at den totale bevilgningsrammen til regional- og distriktpolitikk etter budsjettavtalen mellom Arbeidarpartiet og sentrumspartiene fortsatt ligger 85 mill. kr over nivået for 1999-budsjettet. Disse medlemmer viser videre til at påplussinger som berører distriktpolitikken under andre departementer mer enn oppveier justeringene i distrikts- og regionalpolitikken under Kommu-

nal- og regionaldepartementet. Disse medlemmer legger også til grunn at budsjettavtalens økning i kommunenes inntekter på om lag 1 mrd. kroner har en positiv betydning for det kommunale tjenestetilbudet, også i distriktskommuner.

Disse medlemmer viser til budsjettavtalen mellom Arbeidarpartiet og sentrumspartiene hvor det foreslås en økning av kap. 581-75 "Boligtilskudd til etablering, utbedring og utleieboliger" på 50 mill. kroner. Denne styrkingen skal gå til bygging av flere utleieboliger. Det er et meget stort behov for flere slike boliger, spesielt i de store byene.

Disse medlemmer viser til at budsjettavtalen mellom Arbeidarpartiet og sentrumspartiene går inn for å øke bevilgningene til arbeidsmarkedstiltak med 357 mill. kroner for neste år.

Disse medlemmer viser til sine merknader under kap. 2.5 Inntekts- og sysselsettingspolitikken for en nærmere avtale av arbeidsmarkedspolitikken.

Medlemene i komiteen frå Kristeleg Folkeparti, Senterpartiet og Venstre viser til at det på området regional- og distriktpolitikk er lagt opp til ein auke i forhold til opplegget for 1999 med 2,2 pst. SND si distriktsretta låneordning er løyvd med 440 mill. kroner, og distrikts- og regionalsatsinga vil tilgodesjå tre hovudsatsingsområde; satsing på nye kunnskapsbaserte verksemdar, vidareutvikling av strategisk fokusering på kvinner og til(bake)flyttarar, samt ei brei distriktpolitisk satsing.

Desse medlemene vil peke på at Regjeringa legg opp til auka bustadbygging ved å auke rammene for Husbanken med 2 mrd. kroner, frå 9 mrd. kroner til 11 mrd. kroner i 2000. Denne auken gjer det mogleg for Husbanken å auke innsatsen når det gjeld bygging av gode og nøkterne bustader. Desse medlemene viser vidare til at dei behovsprøvde låneordningane vil bli styrkt for å sikre at flest mogleg vil bli i stand til å skaffe seg eigen bustad. Desse medlemene vil vidare peike på tiltak som skal betre bustadtilhøva for særleg vanskelegstilte og auka bygging av omsorgsbustader og sjukeheimsplassar. Desse medlemene viser elles til budsjettavtalen med Arbeidarpartiet under 3.1.2, punkt 4.12 og 4.13.

Desse medlemene viser til at presset på arbeidsmarknaden vil bli stort også i 2000, med unnatak av visse utsette næringar som til dømes leverandørindustrien. Desse medlemene viser til at arbeidsmarkedstiltak for å sikre denne kompetansen er svært viktig for regjeringspartia, og viser til budsjettavtalen med Arbeidarpartiet under 3.1.2, punkt 4.10.

3.2.6.2.2 Merknader frå medlemmene i komiteen frå Framstegspartiet

Komiteens medlemmer fra Framskrittspartiet viser til at Framskrittspartiet i sitt alternative statsbudsjettopplegg foreslår at ramme 6 settes til 6 671 265 000 kroner, som er en reduksjon i forhold til det beløp som følger av Regjeringens forslag på 2 102 130 000 kroner. Innenfor rammeområde 6 mener Framskrittspartiet at inntektene skal settes til 5 883 280 000 kroner, som er en økning i forhold til det beløp som følger av Regjeringens forslag på 157 000 000 kroner, og at utgiftene settes til 12 554 545 000 kroner, som er en reduksjon i forhold til det beløp som følger av Regjeringens forslag på 1 945 130 000 kroner.

3.2.6.2.2 Merknader frå medlemmene i komiteen frå Høyre

Komiteens medlemmer fra Høyre viser til at Høyre i sitt alternative budsjett foreslår at ramme 6 settes til netto kr 7 709 855 000, som er om lag 1 063 mill. kroner lavere enn det beløp som følger av Regjeringens forslag. Innenfor ramme 6 mener Høyre at inntektene skal settes til kr 5 690 280 000 og at utgiftene skal settes til kr 13 400 135 000.

Disse medlemmer viser til at Høyre i sitt alternative budsjett foreslår en satsing som styrker grunnlaget for bosettingen og et levedyktig næringsliv i distriktene, samtidig som distriktenes avhengighet av særskilte offentlige støtteordninger reduseres. I sin distriktpolitikk prioriterer Høyre økt veibygging, økt satsing på forskning og utdanning og bedre rammevilkår for små og mellomstore bedrifter. Denne satsingen skjer på bekostning av direkte subsidier til utvalgte bedrifter, næringer og geografiske områder. Høyre

foreslår mindre til direkte distriktsstøtte, men mer til generelt bedre rammevilkår for næringslivet i hele landet. Dette gjelder særlig satsing på en effektiv infrastruktur og bedre rammevilkår gjennom lavere skatter og avgifter. Dette er den eneste oppskriften på å opprettholde et robust og mangfoldig Distrikts-Norge. Et lønnsomt næringsliv er fundamentet for all annen samskinnaktivitet, det gjelder i høyeste grad også i distriktene.

Derfor vil Høyre foreslå å redusere bevilgningene til lokal og regional næringsutvikling innenfor ramme 6 med 525 mill. kroner, for å finansiere en kraftig satsing på veiutbygging.

I boligpolitikken er studentboliger et prioritert område. For å finansiere byggingen av 1 000 nye studentboliger i 2000 har Høyre i sitt alternative budsjett redusert bevilgningen til Bolig- og bomiljøtiltak med 100 mill. kroner.

Disse medlemmer går imot Regjeringens forslaget om å redusere kompensasjonsgraden fra 60 til 30 pst. i overgangsordningen som ble innført ved samordningen av bostøtteordningene. Det medfører en økning i kap. 580 med 15 mill. kroner.

Videre vil disse medlemmer gå inn for at bevilgningene til KRD, Arbeidstilsynet, Statens arbeidsmiljøinstitutt, Arbeidsforskningsinstituttet, Arbeidsmiljøtiltak, Produkt- og elektrisitetstilsynet, Sametinget, Arbeidsmarkedsetaten og Husbanken reduseres med til sammen 276 mill. kroner. Videre vil Høyre foreslå å redusere bevilgningene til arbeidsmarkedstiltak med 153 mill. kroner.

Disse medlemmer viser til Budsjett-innst. S. nr. 5 (1999-2000) for en nærmere gjennomgang av Høyres prioriteringer innenfor ramme 6.

3.2.6.2.4 Merknader frå medlemen i komiteen frå Sosialistisk Venstreparti

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti vil peke på at Sosialistisk Venstreparti innenfor vårt alternative budsjett for 2000, har prioritert bolig og bomiljøtiltak, i tillegg til kommuneøkonomien, innenfor kommunal og regionaldepartementets budsjett. Regjeringen unnlater å følge opp vedtak om økt boligbygging for unge og vanskeligstilte. Norge har Europas mest liberale boligpolitikk, svært få sosiale utleieboliger og nesten ikke boligbygging.

Dette medlem vil, i tillegg til de forslag som fremmes under rammeområde 6, vise til forslaget under Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementets budsjett om bygging av ytterligere 1 000 flere studentboliger. Dette vil bidra til å lette presset på boligmarkedet, særlig for ungdom som i stort grad er henvist til leiemarkedet, eller som ikke ønsker å etablere seg i eiet bolig. Under rammeområde 6 vil Sosialistisk Venstreparti foreslå å øke bevilgningen på kap. 581 post 75, Tilskudd til etablering, utbedring og utleieboliger, med 800 mill. kroner. Dette vil gi 3 000 flere utleieboliger.

Dette medlem går inn for å øke tilskuddet til byfornyelse og boligkvalitet med 10 mill. kroner.

Dette medlem har videre merket seg at Regjeringen ikke oppfyller egen målsetting om ikke å rapportere tiltak for flyktninger som u-hjelp. Regjeringen

foreslår tvert imot en økning i slik bruk av u-hjelpsmidler. Dette medlem mener dette svekker nød- og konfliktdempende arbeid i ustabile og fattige områder verden over, og kan medvirke til økt flyktningstrøm. På tross av at alle parti, unntatt Fremskrittspartiet har sagt de er imot slik bruk av u-hjelpsmidlene, er summen nå kommet opp i 565 mill. kroner.

Dette medlem fremmer derfor forslag om å avslutte denne praksisen, og fase ut bruken av u-hjelpsmidler i Norge i løpet av 3 år.

Dette medlem vil peke på at Regjeringen varsler at arbeidsledigheten vil øke med 10 000 neste år. Til tross for at Regjeringen selv skriver at deltaking på arbeidsmarkedstiltak øker sjansene til å komme i arbeid, foreslår Regjeringen bare å øke tiltakene med 500. Dette medlem vil peke på at det er særlig grunn til å øke innsatsen for yrkeshemmede, fordi antall yrkeshemmede uten arbeid ikke gikk ned da arbeidsledigheten for andre grupper gikk ned. Også blant innvandrere er arbeidsledigheten ennå svært høy. Tallet på tiltaksplasser må økes, og tiltakene må bedre tilpasses den enkelte arbeidsledige. Sosialistisk Venstreparti vil foreslå å øke bevilgningene på kap. 1590 post 71 med 381 mill. kroner (3 000 tiltaksplasser) og kap. 1592 post 72 med 40 mill. kroner (1 000 tiltaksplasser for yrkeshemmede). For å styrke arbeidsmarkedsetaten vil dette medlem foreslå å øke kap 1590 post 1 med 10 mill. kroner.

Dette medlem viser også til Sosialistisk Venstrepartis forslag om å redusere arbeidsgiveravgiften med 1/4 prosentpoeng. Dette vil redusere kommunesektorens utgifter med 245 mill. kroner, og ha en positiv sysselsettingseffekt.

Dette medlem mener distriktspolitiske hensyn må inn i vurderingen av alle saker. Kommuneøkonomi og redusert arbeidsgiveravgift er bærebjelkene i norsk distriktspolitikk. En svekket kommuneøkonomi river grunnlaget vekk for annen satsing. Gode offentlige tjenester er en forutsetning for å få til ny næringsetablering. Desentralisering av makt og reell utflytting av beslutninger er nødvendig for å få dette til. Samordning på statlig nivå vil aldri gi nok rom for lokale valg og tilpasninger.

Dette medlem vil spesielt vise til at det er folk som er den viktigste ressursen, også i distriktene. Derfor er det helt avgjørende at arbeidsmarkedspolitikken ikke tapper distriktene for folk, men arbeider etter retningslinjer som tar hensyn til, og virker i samme retning som de distriktspolitiske virkemidlene.

Dette medlem mener at egne distriktspolitiske virkemidler rettet både mot personer, næringer og geografiske områder må settes inn. Sosialistisk Venstreparti er fornøyd med volumet i Regjeringens satsing, men mener at det svært detaljerte regelverket og de mange ulike ordningene gjør arbeidet byråkratisk og regelorientert framfor målrettet.

Dette medlem vil vise til sitt forslag angående kap. 2425 post 51 om å overføre disse SND fondsmid-

lene i sin helhet til fylkeskommunene. Hensikten er å samle og styrke virkemidlene som legges bak de lokale prioriteringene.

Dette medlem mener at flest mulig av de distriktspolitiske virkemidlene må legges som helhetlige bevilgningsrammer som kommuner og fylkeskommuner kan disponere mye friere enn i dag, utfra lokalt vedtatte planer og behov. Dette medlem vil fremme forslag om dette.

Dette medlem vil påpeke alvorret i at hele ordningen med differensiert arbeidsgiveravgift som statsstøtte ble kjent ulovlig i EFTA-domstolen 20. mai 1999. Dette medlem vil påpeke at tilhengerne av EØS-avtalen og EU-medlemskap førte folk bak lyset når de til tross for advarsler fra Nei-siden, forsikret at den differensierte arbeidsgiveravgifta kunne bestå uendret. Dette har nå vist seg å være feil.

Dette medlem ber Regjeringen om snarest å klargjøre den mer langsiktige virkningen dette vil få for den differensierte arbeidsgiveravgifta og norsk distriktspolitikk og legge fram forslag til strategi for å kunne opprettholde ordningen og støttenivået utover 2003.

Dette medlem viser til at Sosialistisk Venstreparti i sitt alternative budsjettopplegg foreslår at ramme 6 settes til netto 10 044 395 000 kroner, som er 1 271 000 kroner mer enn det beløp som følger av Regjeringens forslag i St.prp. nr. 1 (1999-2000).

3.2.6.3 Oppsummering av framlegga til rammesummar for rammeområde 6

Tabell 3.12

Forslag til netto rammesum for rammeområde 6 (Innvandring, regional utvikling, bustad og arbeid)

Forslag frå:	Forslag til netto rammesum i 1000 kr	Avvik frå St.prp. nr. 1 (1999-2000) i 1000 kr
St.prp. nr. 1 (1999-2000)	8 773 395	-
Ap, KrF, Sp, V og TF	8 977 395	+ 204 000
FrP	6 671 265	- 2 102 130
H	7 709 855	- 1 063 540
SV	10 044 395	+ 1 271 000

3.2.7 Rammeområde 7 (Dagpenger m.m.) under kommunalkomiteen

3.2.7.1 Samandrag

Tabell 3.13

Budsjettkapittel i rammeområde 7 (Dagpenger m.m.) med framlegg om løyvingar i St.prp. nr. 1 (1999-2000)

Kap.	Formål	St.prp. nr. 1.
Utgifter rammeområde 7 (i hele tusen kroner)		
2540	Stønad under arbeidsløyse til fiskere og fangstmenn	48 000
2541	Dagpenger	6 600 000
2542	Statsgaranti for lønnskav ved konkurs m.v. (jf. kap. 5704)	280 000
2543	Ytelser til yrkesrettet attføring	4 667 000

Kap.	Formål	St.prp. nr. 1.
	Sum utgifter rammeområde 7	11 595 000
Inntekter rammeområde 7 (i hele tusen kroner)		
5704	Statsgaranti for lønnskrav ved konkurs m.v. (jf. kap. 2542)	50 000
	Sum inntekter rammeområde 7	50 000
	Sum netto rammeområde 7	11 545 000

3.2.7.2 Merknader frå komiteen

3.2.7.2.1 Merknader frå medlemene i komiteen frå Arbeidarpartiet, Kristeleg Folkeparti, Senterpartiet, Venstre og Tverrpolitisk Folkevalde

Fleirtalet i komiteen, alle unnateke medlemene frå Framstegspartiet, Høgre og Sosialistisk Venstreparti, viser til budsjettavtalen mellom regjeringspartia og Arbeidarpartiet og omtale av denne i kapittel 3.1.2 og fremmar forslag om å løyve rammeområde 7 med 11 545 000 000 kroner, som er det same som det som følgjer av St.prp. nr. 1 (1999-2000).

Medlemene i komiteen frå Kristeleg Folkeparti, Senterpartiet, Venstre og Tverrpolitisk Folkevalde viser til reduksjonen i talet på mottakarar av dagpengar heldt fram i første del av 1999 samanlikna med utviklinga i 1998. I 1. halvår 1999 var talet på mottakarar av dagpengar 57 600. Desse medlemene viser til at det er venta ei auke i talet på mottakarar av dagpengar i 2000 som er nærare omtalt under 2.5.2.

3.2.7.2.2 Merknader frå medlemene i komiteen frå Framstegspartiet

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at Fremskrittspartiet i sitt alternative statsbudsjettopplegg foreslår at ramme 7 settes til 11 045 000 000 kroner.

Innenfor ramme 7 mener Fremskrittspartiet at inntektene skal settes til 50 000 000 kroner, som i Regjeringens forslag, og at utgiftene skal settes til 11 095 000 000 kroner, som er en reduksjon på 500 000 000 kroner i forhold til det beløp som følger av Regjeringens forslag.

3.2.7.2.3 Merknader frå medlemene i komiteen frå Høgre

Komiteens medlemmer fra Høyre viser til at Høyre i sitt alternative budsjett for ramme 7 ikke

foreslår endringer i forhold til de beløp som følger av Regjeringens forslag.

3.2.7.2.4 Merknader frå medlemen i komiteen frå Sosialistisk Venstreparti

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti vil vise til at økt arbeidsledighet både slår ut i økte utgifter til dagpenger og på mange andre utgiftsposter i kommunene. I tillegg er ledighet sløsing med menneskelige ressurser.

Dette medlem vil vise til at de endringen som Regjeringen foreslår i Ot.prp. nr. 70 (1998-1999) om økt bruk av arbeidsutleie og privat arbeidsformidling, vil svekke arbeidstakernes stilling i arbeidsmarkedet og ved det også øke belastningen på de som har svakest tilknytning i arbeidslivet.

Dette medlem vil også vise til at antall uføretrygdede øker og at yrkesrettet attføring må brukes mer aktivt og målrettet for å få flere tilbake til arbeid. Utjammingsmeldinga beskriver en dårlig tilknytning til arbeidsmarkedet kombinert med dårlig helse, som viktigste årsak til fattigdom. Dette medlem vil derfor peke på at endringer i reglene om medisinsk attføring og yrkesrettet attføring som Regjeringen har lagt fram, på viktige områder ikke tar hensyn til dette. Endringer i reglene må ha som hovedmål å redusere forskjellene og bedre inntektsfordelingen i samfunnet. Regelverket må også ta sikte på å etablere et motiverende økonomisk opplegg som ikke påfører mennesker som skal overkomme helse- eller sosiale problemer, et fattigdomsproblem i tillegg. I denne fasen skal de oppmuntres og motiveres til arbeid og opplæring.

Dette medlem vil vise til egne forslag om økning av tiltaksplasser og kap. 2541 post 70 vil dermed kunne reduseres med 228 600 000 kroner.

Dette medlem foreslår at rammeområde 7 bevilges med 11 316 400 000 kroner, som er en reduksjon på 228 600 000 kroner i forhold til det beløp som følger av Regjeringens forslag.

3.2.7.3 Oppsummering av framlegga til rammesummar for rammeområde 7

Tabell 3.14

Forslag til netto rammesum for rammeområde 7 (Dagpengar m.m.)

Forslag frå:	Forslag til netto rammesum i 1000 kr	Avvik frå St.prp. nr. 1 (1999-2000) i 1000 kr
St.prp. nr. 1 (1999-2000)	11 545 000	-

Ap, KrF, H, Sp, V og TF	11 545 000	0
FrP	11 045 000	- 500 000
SV	11 316 400	- 228 600

3.2.8 Rammeområde 8 (Forsvar), under forsvarskomiteen

3.2.8.1 Samandrag

Tabell 3.15

Budsjettkapittel i rammeområde 8 (Forsvar) med framlegg om løyvingar i St.prp. nr. 1 (1999-2000)

Kap.	Formål	St.prp. nr. 1.
Utgifter rammeområde 8 (i hele tusen kroner)		
42	Forsvarets ombudsmannsnemnd	3 040
481	Direktoratet for sivilt beredskap (jf. kap. 3481)	282 252
993	Skipsfartsberedskap	3 400
1700	Forsvarsdepartementet	137 529
1710	Fellesinstitusjoner og statsforetak under Forsvarsdepartementet (jf. kap. 4710)	593 682
1719	Fellesutgifter under Forsvarsdepartementet (jf. kap. 4719)	182 135
1720	Felles ledelse og kommandoapparat (jf. kap. 4720)	1 049 142
1725	Fellesinstitusjoner og -utgifter under Forsvarets overkommando (jf. kap. 4725)	1 310 199
1731	Hæren (jf. kap. 4731)	4 719 977
1732	Sjøforsvaret (jf. kap. 4732)	2 869 963
1733	Luftforsvaret (jf. kap. 4733)	3 737 113
1734	Heimevernet (jf. kap. 4734)	715 273
1735	Forsvarets etterretningstjeneste	535 335
1760	Nyanskaffelser av materiell og nybygg og nyanlegg (jf. kap. 4760)	7 925 719
1790	Kystvakten (jf. kap. 4790)	534 497
1791	Redningshelikoptertjenesten (jf. kap. 4791)	188 301
1792	Norske styrker i utlandet (jf. kap. 4792)	860 000
1795	Kulturelle og allmennyttige formål (jf. kap. 4795)	170 434
Sum utgifter rammeområde 8		25 817 991
Inntekter rammeområde 8 (i hele tusen kroner)		
3481	Direktoratet for sivilt beredskap (jf. kap. 481)	9 000
4710	Fellesinstitusjoner og statsforetak under Forsvarsdepartementet (jf. kap. 1710)	47 610
4720	Felles ledelse og kommandoapparat (jf. kap. 1720)	16 811
4725	Fellesinstitusjoner og -inntekter under Forsvarets overkommando (jf. kap. 1725)	58 248
4731	Hæren (jf. kap. 1731)	68 818
4732	Sjøforsvaret (jf. kap. 1732)	39 171
4733	Luftforsvaret (jf. kap. 1733)	95 430
4734	Heimevernet (jf. kap. 1734)	2 374
4760	Nyanskaffelser av materiell og nybygg og nyanlegg (jf. kap. 1760)	444 021
4790	Kystvakten (jf. kap. 1790)	315
4791	Redningshelikoptertjenesten (jf. kap. 1791)	23 972
4795	Kulturelle og allmennyttige formål (jf. kap. 1795)	5 073
4799	Militære bøter	1 109
Sum inntekter rammeområde 8		811 952
Sum netto rammeområde 8		25 006 039

3.2.8.2 Merknader frå komiteen

3.2.8.2.1 Merknader frå medlemene i komiteen frå Arbeidarpartiet, Kristeleg Folkeparti, Senterpartiet,

Venstre og Tverrpolitisk Folkevalde

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, Høyre og Sosialistisk Venstre-

parti, viser til budsjettavtalen mellom regjeringspartiene og Arbeiderpartiet og omtale av denne i kapittel 3.1.2 og fremmer forslag om å bevilge rammeområde 8 med 24 825 039 000 kroner, som er 181 000 000 kroner mindre enn det som følger av St.prp. nr. 1 (1999-2000).

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre viser til at de retningslinjer og hovedmål som Stortinget har sluttet seg til i St.meld. nr. 22 (1997-1998) for perioden 1999-2002 er styrende for hovedprioriteringene i 2000-budsjettet. Innpassingen av store og viktige prosjekter som fregatter og kampfly er sentrale for å bringe investeringsbudsjettet i balanse.

Disse medlemmer viser til at redusert nivå på dagens driftsutgifter er en av de største utfordringene Forsvaret står overfor. Det legges derfor vekt på å stabilisere og deretter redusere dagens driftsutgifter på alle nivå.

Disse medlemmer påpeker at Regjeringen i sine hovedretningslinjer legger stor vekt på at den sikkerhetspolitiske situasjonen gir handlefrihet til å foreta nødvendige endringer i Forsvarets struktur og planer de nærmeste årene. Kravet til balansert og målrettet utvikling av styrkestrukturen er styrende for investeringsvirksomheten.

3.2.8.2.2 Merknader frå medlemene i komiteen frå Framstegspartiet

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at Fremskrittspartiet i sitt alternative statsbudsjettopplegg foreslår at ramme 8 settes til 25 611 039 000 kroner som er økning i forhold til det beløp som følger av Regjeringens forslag på 605 000 000 kroner.

Innenfor ramme 8 mener Fremskrittspartiet at inntektene bør settes til 811 952 000 kroner, som i Regjeringens opplegg, og at utgiftene skal settes til 26 422 991 000 kroner som er en økning på 605 000 000 kroner i forhold til det beløp som følger av Regjeringens forslag.

Disse medlemmer ønsker et sterkt og troverdig forsvar som er utstyrt og øvet for å møte utfordringene i et moderne stridsmiljø. Et forsvar må bygge på langsiktig planlegging og forutsigbare økonomiske rammer.

Regjeringen har lagt frem et budsjett som sterkt brister med de forutsetninger som Stortinget la til grunn for langtidsperioden. Disse medlemmer ønsker ikke et budsjetteringssystem der verneplikt og vedtatt forsvarsstruktur bli gjort til salderingsposter ved de årlige budsjettbehandlinger.

Disse medlemmer tar utgangspunkt i forsvarsjefens beskrivelse av den økonomiske situasjon i forhold til Stortingets vedtatte målsetting for langtidsperioden, jf. Innst. S. nr. 245 (1997-1998).

Disse medlemmer viser til Regjeringens egen økonomiske profil for perioden som fikk støtte fra et

flertall i Stortinget, men som ikke har blitt etterlevd fra Regjeringens side gjennom tilstrekkelige bevilgninger.

Basert på denne forutsetning er etterslepet i perioden 495 000 000 kroner.

Videre er Forsvaret gjennom budsjettproposisjonen blitt tilført nye oppgaver i forbindelse med utøvelse av Schengen avtalen, anslått til 50 000 000 kroner.

Disse medlemmer legger til grunn at nye oppgaver som blir tillagt Forsvaret, uten at andre oppgaver reduseres, skal gis en tilleggsbevilgning og ikke tas innenfor rammen slik regjeringen foreslår.

Disse medlemmer forutsetter - som tidligere - at all utenlandstjeneste for norske styrker finansieres i tillegg til den ordinære ramme i tråd med Stortingets forutsetninger.

3.2.8.2.3 Merknader frå medlemene i komiteen frå Høyre

Komiteens medlemmer fra Høyre viser til at Høyre i sitt alternative budsjettopplegg foreslår at ramme 8 settes til netto 25 546 039 000 kroner, som er 540 mill. kroner mer enn Regjeringens forslag. Innenfor ramme 8 foreslår Høyre at inntektene settes til 811 952 000 kroner og at utgiftene settes til 26 357 991 000 kroner.

Disse medlemmer mener at et troverdig forsvar krever langsiktig planlegging og forutsigbare økonomiske rammer. Høyre understreker betydningen av at Forsvaret gis midler i forhold til de oppgaver det er satt til å løse og kan ikke se at regjeringens forslag, som ligger 180 mill. kroner under Langtidsmeldingens mål, dekker Forsvarets behov. Høyre vil av den grunn bevilge en økning på 600 mill. kroner til Forsvaret, i samsvar med Høyres linje i siste Langtidsmelding som innebar en årlig vekst på 1H pst.

Disse medlemmer går i mot den tendens at Forsvaret tilføres nye kostnadskrevende oppgaver uten kompensasjon. Høyre ser det som avgjørende for et troverdig forsvar at det gjøres sammenhengende vurderinger av samsvaret mellom mål og midler. Av den grunn vil Høyre fortsatt gå inn for at bevilgninger til internasjonale operasjoner gis utenfor den nåværende forsvarsrammen. Høyre etterlyser et samsvar mellom den synkende aktiviteten i øvelser, reduksjon av verneplikten lengde og ambisjonene om å opprettholde verneplikten som et grunnlag for rekruttering til internasjonale operasjoner.

Disse medlemmer ser betydningen av deltakelse i alliansebaserte og andre internasjonale operasjoner, men vil etterlyse en langsiktig strategi for Forsvaret som er i tråd med systemet av langtidsmeldinger og kommisjoner. Høyre vil gå mot et system der tilfeldige politiske avgjørelser fattes uten en samlende strategi og parallelt med at Forsvarets budsjetter reduseres.

Disse medlemmer ser behovet for en vurdering av Forsvarets oppgaver i en verden i rask endring. Høyre vil vektlegge betydningen av å ha et forsvar som både ivaretar nasjonale utfordringer på en tilfreds-

stillende måte og som i rimelig grad kan delta i internasjonale operasjoner, herunder møte helt nødvendige standarder i alliansebasert og annet internasjonalt samarbeid hva angår trening, utrustning og nødvendige krav til beskyttelse.

Disse medlemmer viser til Budsjett-innst. S. nr. 7 (1999-2000) for en nærmere gjennomgang av Høyres prioriteringer innenfor ramme 8.

3.2.8.2.4 Merknader frå medlemmen i komiteen frå Sosialistisk Venstreparti

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti vil påpeke at Norge i dag ikke står overfor en militær trussel på kort sikt. Den trusselen som forelår fra Russland er endret ved at Russlands militære evne og vilje til et angrep er dramatisk redusert. Trusselbildet er endret og Norges og Europas sikkerhet blir i økende grad påvirket av globale miljødelegger, sosial og etnisk uro i Sentral- og Øst-Europa, skillet mellom fattige og rike land og ressursituasjonen og atomtrusler i nordområdene. Dette er utviklingstrekk som viser at det kreves en helhetlig sikkerhetspolitikk der økonomisk samarbeid, felles miljøtiltak og overføring av kompetanse og teknologi står sentralt. Sikkerhetspolitikk krever nytenkning, og de reelle truslene Norge står overfor kan ikke bare møtes med militære midler.

Dette medlem viser til at Sosialistisk Venstreparti foreslår å bruke 22 mrd. kroner til forsvaret, noe som med dagens trusselbilde gir en tilfredsstillende forsvarsevne. Sosialistisk Venstreparti går inn for et forsvarskonsept med et territorialforsvar basert på tilstedeværelse i hele landet, som vil bygge på enheter som ligner det nåværende heimevernet. Samtidig trenger vi enheter med stor grad av mobilitet og fleksibilitet, som kan brukes til spesialiserte oppdrag i krisesitu-

asjoner både internasjonalt og i Norge. Sosialistisk Venstrepartis forsvarsmodell innebærer å endre strategien fra invasjonforsvar i en landsdel og å redusere investeringer i tungt høyteknologisk materiell og anlegg. Vårt forsvar er tilpasset en sikkerhetspolitisk situasjon der det ikke foreligger en stor trussel i øst og således mer i tråd med det reelle trusselbildet. Samtidig må vi bevare potensialet for oppbygging mot økte trusler på lang sikt.

Dette medlem peker på at reduksjonene i Sosialistisk Venstrepartis forslag i hovedsak kommer på følgende felt: Avtaler som knytter Norge til USAs og NATOs offensive slagkraft og atomvåpenstrategi. Dette innebærer at det ikke bevilges midler til forhåndslagring, reparasjons- og forsyningsstøtte. Videre foreslår Sosialistisk Venstreparti betydelige kutt i materiellinvesteringer og nyanlegg. Vi foreslår også moderate kutt i overkommandoen og i driften av de enkelte forsvarsgrener. Dette for å tilpasse disse et lavere aktivitetsnivå og å presse fram høyst nødvendige rasjonaliseringer av driften. I tillegg foreslår vi å kutte overføringene til den militære etterretningen, da behovene her er mindre som følge av reduserte trusler i våre nærområder.

Dette medlem mener det er viktig at Forsvaret stadig omstiller seg til de nye sikkerhetspolitiske utfordringer. På denne bakgrunn ser Sosialistisk Venstreparti behov for å øke enkelte av Forsvarsbudsjettets poster, som overføringer til Heimevernet og Kystvakten. Disse enheter er særlig viktige i oppfølgingen av våre ressurser i havet og for å forsvare oss mot miljøkatastrofer.

Dette medlem foreslår at rammeområde 8 bevilges med 22 103 039 000 kroner, som er en reduksjon på 2 903 000 000 kroner i forhold til Regjeringens forslag.

3.2.8.3 Oppsummering av framlegga til rammesummar for rammeområde 8

Tabell 3.16

Forslag til netto rammesum for rammeområde 8 (Forsvar)

Forslag frå:	Forslag til netto rammesum i 1000 kr	Avvik frå St.prp. nr. 1 (1999-2000) i 1000 kr
St.prp. nr. 1 (1999-2000)	25 006 039	-
Ap, KrF, Sp, V og TF	24 825 039	- 181 000
FrP	25 611 039	+ 605 000
H	25 546 039	+ 540 000
SV	22 103 039	- 2 903 000

3.2.9 Rammeområde 9 (Næring), under næringskomiteen

3.2.9.1 Samandrag

Tabell 3.17

Budsjettkapittel i rammeområde 9 (Næring) med framlegg om løyvingar i St.prp. nr. 1 (1999-2000) og St.prp. nr. 1. Tillegg nr. 3 (1999-2000)

Kap.	Formål	St.prp. nr. 1 med tilleggsprp. nr. 3.
Utgifter rammeområde 9 (i hele tusen kroner)		
900	Nærings- og handelsdepartementet (jf. kap. 3900)	153 000
901	Styret for det industrielle rettsvern (jf. kap. 3901)	144 150
902	Justervesenet (jf. kap. 3902)	72 000
903	Standardisering	35 000
910	Statens veiledningskontor for oppfinnere	14 800
911	Bedriftsrettet kompetanseoverføring	78 800
922	Norsk Romsenter	241 300
923	Forsknings- og utviklingskontrakter	151 000
924	Internasjonalt samarbeid og utviklingsprogrammer	9 000
926	Spesielle IT-tiltak	22 000
932	Norges geologiske undersøkelse (jf. kap. 3932)	126 550
933	Bergvesenet (jf. kap. 3933)	12 590
941	Sjøfartsdirektoratet (jf. kap. 3941)	199 050
942	Skipsregistrene (jf. kap. 3942)	6 700
943	Tilskudd til sysselsetting av sjøfolk	330 000
944	Ventelønn	1 200
951	Store Norske Spitsbergen Kulkompani A/S	126 000
952	Svalbard Samfunnsdrift og Næringsutvikling	40 000
953	Kings Bay AS	11 000
961	Reiselivstiltak	95 500
966	Støtte til skipsbygging	689 900
970	Internasjonaliseringstiltak	249 000
990	Industri- og forsyningsberedskap (jf. kap. 3990)	8 060
2420	Statens nærings- og distriktsutviklingsfond (jf. kap. 5320 og 5620)	527 618
2425	Statens nærings- og distriktsutviklingsfond (SND) og fylkeskommunene	950 000
Sum utgifter rammeområde 9		4 294 218
Inntekter rammeområde 9 (i hele tusen kroner)		
3900	Nærings- og handelsdepartementet (jf. kap. 900)	1 460
3901	Styret for det industrielle rettsvern (jf. kap. 901)	146 000
3902	Justervesenet (jf. kap. 902)	49 900
3932	Norges geologiske undersøkelse (jf. kap. 932)	29 600
3933	Bergvesenet (jf. kap. 933)	750
3941	Sjøfartsdirektoratet (jf. kap. 941)	133 340
3942	Skipsregistrene (jf. kap. 942)	9 750
3990	Industri- og forsyningsberedskap (jf. kap. 990)	1 600
5320	Statens nærings- og distriktsutviklingsfond (jf. kap. 2420)	47 800
5327	Statens nærings- og distriktsutviklingsfond og fylkeskommunene m.v.	105 000
Sum inntekter rammeområde 9		525 200
Sum netto rammeområde 9		3 769 018

3.2.9.2 Merknader frå komiteen

3.2.9.2.1 Merknader frå medlemmene i komiteen frå Arbeidarpartiet, Kristeleg Folkeparti, Senterpartiet, Venstre og Tverrpolitisk Folkevalde

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, Høyre og Sosialistisk Venstreparti, viser til budsjettavtalen mellom regjeringspartiene og Arbeiderpartiet og omtale av denne i kapittel 3.1.2 og fremmer forslag om å bevilge rammeområde 9 med 3 725 018 000 kroner, som er 44 000 000 kroner mindre enn i Regjeringens forslag.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet vil innledningsvis vise til at et velfungerende og lønnsomt næringsliv danner grunnlaget for sysselsetting og verdiskaping i Norge, og derved trygger fundamentet for velferdssamfunnet.

Disse medlemmer vil fremheve betydningen av nasjonalt og statlig eierskap. Norsk næringsliv trenger tålmodige, langsiktige eiere. Nasjonalt eierskap vil sikre at viktige funksjoner som hovedkontor, forsknings- og utviklingsavdeling og produksjonsenheten blir i Norge. Disse medlemmer viser til at budsjettavtalen mellom Arbeiderpartiet og sentrumspartiene innebærer at Regjeringen skal vurdere tiltak for å sikre hovedkontorfunksjoner og industriell kompetanse i Norge. Regjeringen skal i denne sammenheng vurdere statens rolle som eier, og som sikkerhet for nasjonalt eierskap, eventuelt gjennom et investerings-selskap der staten går sammen med private.

Et statlig/privat investerings-selskap ble foreslått av Jagland-regjeringen i budsjett for 1997-98. Hensikten med et slikt selskap er at staten går sammen med private interesser om offensive investeringer i næringslivet. Målet er å styrke nasjonalt eierskap ved å bygge opp et sterkt finansielt instrument. Det forutsettes at private investorer bidrar med tilsvarende midler, slik at den statlige eierandelen i selskapet ikke overstiger 49 pst. Disse medlemmer mener dette kan være et viktig skritt for å sikre nasjonalt eierskap og hindre at Norge blir et filialland.

Disse medlemmer vil videre fremheve at et høyere rentenivå og høyere pris- og kostnadsvekst enn våre konkurrentland svekker bedriftenes konkurransevne og setter arbeidsplasser i fare.

Disse medlemmer vil peke på at informasjonsteknologien blir stadig viktigere som verktøy for kommunikasjon og nyskaping i næringslivet og offentlig sektor. Norge må ligge i forkant i å ta i bruk ny teknologi. Det offentliges viktigste oppgave vil være å bidra til kompetanseoppbygging gjennom utdannings- og forskningssystemet og øke samhandlingen mellom disse og næringslivet. Et IT- og kunnskapssenter på Fornebu vil være et viktig bidrag til dette.

Disse medlemmer viser til Regjeringens forslag om å etablere et inkubatorprogram som kan gjennomføres i ulike innovasjonsmiljøer. Erfaringene med tilsvarende program i andre land har vært positive. I forslaget heter det at inkubator-konseptet kan

gjennomføres i ulike innovasjonsmiljøer som for eksempel kunnskapspark og forskningspark. Disse medlemmer viser til at det nå etableres kunnskapspark flere steder i landet i nær tilknytning til høyskolene og vil understreke at retningslinjene for midlene utformes slik at de spesielt kommer disse kunnskapsparkene til gode.

Den reduserte aktiviteten innen offshore- og verftsindustrien medfører redusert aktivitet innen andre virksomheter. Disse medlemmer vil peke på at ringvirkningene kan få alvorlige konsekvenser for mange lokalsamfunn langs kysten. For å demme opp for økt arbeidsledighet er det derfor nødvendig med tiltak nå. Den inngåtte budsjettavtalen mellom Arbeiderpartiet og sentrumspartiene inneholder tiltak som vil gi økt aktivitet ved verftene gjennom økt fornying av fiskeflåten og ferjer, samt tiltak overfor oppsagte og permitterte ved verftene og i leverandørindustrien. Dette er helt nødvendige tiltak i dagens situasjon. Regjeringen bør raskt følge dette opp i samarbeid med involverte parter for å få flest mulig oppdrag til norske verft.

Disse medlemmer viser til at fornyelsestakten for fergene skal dobles. Fornyelsestakten for fiskeflåten økes ved at SNDs rammer for fornyelse av denne flåten øker med 35 mill. kroner. Dette vil etter disse medlemmers syn gi verdifulle oppdrag til verftene våre. Produksjonsavgiften for oljesektoren vil bli trappet raskere ned på felt som har byggeklare tilleggsprosjekter. Dette vil medføre økte investeringer og økt aktivitet for leverandørindustrien og verftene. Samtidig gir det en bedre ressursutnyttelse og får fram flere samfunnsøkonomisk lønnsomme prosjekter. Regjeringen skal også vurdere en raskere nedtrapping av produksjonsavgiften på andre felt, dersom det reelt vil fremskynde investeringer i utbyggingsklare prosjekter. Disse medlemmer vil også vise til at økte bevilgninger til fiskerihavneanlegg med 40 mill. kroner og med 100 mill. kroner til veier vil gi økt aktivitet.

Disse medlemmer vil fremheve den egne tiltaksplanen for ledige i verfts- og leverandørindustrien som nå er på plass i budsjettavtalen.

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre vil peke på den samlede økningen i næringsbudsjettet på 10,3 pst. fra 1999.

Videre vil disse medlemmer vise til følgende elementer i statsbudsjettet:

- midlene til gjennomføring av handlingsplanen for små og mellomstore bedrifter økes fra 8,5 til 22 mill. kroner, samt videreføringen av SNDs FRAM- og BIT-programmer.
- programmet "Et enklere Norge" - som blant annet innebærer redusering av skjemaveldet og samordnet elektronisk innrapportering av likningsinformasjon fra næringslivet til det offentlige.
- Styrkingen av SND som myndighetenes viktigste instrument for nærings- og distriktsutvikling:

Økning i innvilgningsrammene for SNDs risikolåneordning fra 160 til 240 mill. kroner. Økningen av SNDs utviklingstilskudd med 76 mill. kroner. Opprettholdelsen av SNDs prosjektutviklingstilskudd på 25 mill. kroner. Utvidelse av den regionale såkornkapitalordningen gjennom etablering av et nytt fond for indre Østland hvor staten skal gå inn med 30 mill. kroner.

- Økt innsats for næringsrettet forskning, bl.a. økning i bevilgningene til NFR med 50,2 mill. kroner. Bevilgningene til brukerstyrt forskning øker (FORNY fra 18 til 44 mill. kroner, FoU-kontrakter fra 137,8 til 151 mill. kroner).

3.2.9.2.2 Merknader frå medlemene i komiteen frå Framstegspartiet

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at Fremskrittspartiet i sitt alternative statsbudsjettopplegg foreslår at ramme 9 settes til 2 535 218 000 kroner, som er en reduksjon i forhold til det som følger av Regjeringens forslag på 1 233 800 000 kroner.

Innen ramme 9 mener Fremskrittspartiet at inntektene skal settes til 525 200 000 kroner, som i Regjeringens forslag, og at utgiftene skal settes til 3 060 418 000 kroner som er en reduksjon i forhold til det beløp som følger av Regjeringens forslag på 1 233 800 000 kroner.

Disse medlemmer viser til evalueringen av refusjonsordningen for sjøfolk, omtalt i St.prp nr. 51 (1997-98) og konklusjonen om at ordningen generelt ett er vellykket og fungerer som tilsiktet. Disse medlemmer ønsker på den bakgrunn å øke dagens støttenivå til 20 pst. av brutto lønnsutgifter samt inkludere passasjerbetjening på NOR-ferger og bøyelastere i råoljetransport i Nordsjøen.

Disse medlemmer vil på denne bakgrunn styrke refusjonsordningen for sjøfolk med 220 mill. kroner.

Disse medlemmer mener at reiselivsnæringen har et stort potensial for vekst og lønnsomhet. Likevel vil det være vanskelig å organisere den generelle markedsføringen av Norge som turistland uten at det offentlige engasjerer seg økonomisk. En generell markedsføring vil komme mange ulike bedrifter, bransjer og distrikter til gode, og kan derfor ikke anses som en selektiv støtteordning, dessuten vil økt markedsføring være en forutsetning for å utnytte vekstpotensialet i reiselivsnæringen.

Disse medlemmer vil på denne bakgrunn øke bevilgningen til reiselivstiltak med 20 mill. kroner.

Disse medlemmer mener at Norge ikke er tjent med å delta i et subsidiekappløp. Støtten til bygging av skip og fiskebåter, som annen næringsstøtte, binder ressurser i form av arbeidskraft og kapital, og hindrer nødvendig omstilling.

Disse medlemmer vil som en konsekvens av dette redusere bevilgningen til dette formål med 100 mill. kroner.

Disse medlemmer ønsker en utvikling hvor det private kapitalmarked og ikke et statlig organ foretar kredittformidling.

Disse medlemmer erkjenner at det i dag er problemer for næringslivet å sikre seg tilstrekkelig risikokapital, men mener at det blant annet skyldes de generelle rammebetingelsene og det høye skatte- og avgiftsnivået, og at det er dette som må endres. Videre vil disse medlemmer hevde at det er uheldig å prioritere næringsutvikling i enkelte deler av landet på bekostning av andre, samt at stimulanser i form av subsidierte lån og støtteordninger ikke er veien å gå for å nå målet om lønnsom næringsutvikling og varig selsesetting, og vil derfor ikke støtte SND som et virkemiddel for distriktsutbygging.

Disse medlemmer ønsker en avvikling av det statlige virkemiddelapparat og vil derfor foreslå å redusere bevilgningen til Statens nærings- og distriktsutviklingsfond med 1 288 500 000 kroner.

3.2.9.2.3 Merknader frå medlemene i komiteen frå Høyre

Komiteens medlemmer fra Høyre viser til at Høyre i sitt alternative budsjettopplegg foreslår at ramme 9 settes til netto 3 286 018 000 kroner, som er om lag 483 mill. kroner mindre enn Regjeringens forslag. Innenfor ramme 9 foreslår Høyre at inntektene settes til 525 200 000 kroner og at utgiftene settes til 3 811 218 000 kroner.

Disse medlemmer viser til at Høyre med sitt alternative budsjett vil legge forholdene til rette for mennesker med pågangsmot, skaperevne og ønske om å lykkes. Gode arbeidsbetingelser for næringslivet er grunnlaget for fremtidens velferdssamfunn. Det må derfor være attraktivt for flest mulig å starte egen bedrift. For å gi småbedrifter og etablerere best mulige arbeidsbetingelser, må kostbare reguleringer fjernes og skatter og avgifter reduseres. Satsing på utdanning og samferdsel øker verdiskapingen og bedrer næringslivets konkurranseevne over hele landet.

Disse medlemmer går på denne bakgrunn imot Regjeringens forslag om skatte- og avgiftsøkninger. Forslagene vil forverre næringslivets rammebetingelser. Budsjettforliket mellom regjeringspartiene og Arbeiderpartiet rammer forverrer situasjonen ytterligere og rammer i første rekke aktive eiere i småbedrifter. For en nærmere omtale av Høyres skatte- og avgiftsopplegg vises det til Budsjett-innst. S. nr. 1 (1999-2000)

Disse medlemmer er bekymret for konsekvensene den manglende satsingen på utdanning og forskning får for konkurranseevnen og fornyelseskraften i norsk næringsliv. Høyt utdannet arbeidskraft og betydelig høyere forskningsinnsats er nødvendig om norsk næringsliv skal utvikle seg og være konkurransedyktige i neste århundre. Næringslivets egen forsknings- og utviklingsinnsats er gjennomgående lavere i Norge enn blant våre viktigste handelspartnere. For å hindre at norsk næringsliv sakker akterut i teknologi- og kunnskapsutviklingen mener disse medlemmer det snarest mulig må innføres en ordning med skatte-

stimulering av forsknings- og utviklingsarbeid i bedriftene.

Disse medlemmer har lagt til grunn reduserte bevilgninger til SND og fylkeskommunene med til sammen 494 mill. kroner over kap. 2425. Disse medlemmer vil i stedet bruke pengene på å utvikle gode samferdselsløsninger. Gode veiforbindelser reduserer avstandsulemper og bedriftenes transportkostnader. Økt satsing på veibygging er etter Høyres mening nødvendig for effektiv utnyttelse av naturressursene og for å utvikle og opprettholde et levedyktig næringsliv i distriktene. Disse medlemmer går imot Regjeringens forslag om en bevilgning på 260 mill. kroner til statlig aksjekapital i et IT-senter på Fornebu.

Statens rolle i IT-senteret bør i hovedsak begrenses til å selge de aktuelle arealene til høystbydende med en generell IT-føring og å legge til rette for at de utdanningsinstitusjonene som ønsker det kan etablere seg på Fornebu. Disse medlemmer foreslår i tillegg en besparelse i Nærings- og handelsdepartementet budsjett på 5 mill. kroner.

Disse medlemmer mener SND i større grad bør konsentrere sin virksomhet om å bistå bedrifter og gründere i de kritiske ide-, oppstart-, og kommersialiseringfasene av en bedrifts eller et prosjekts utvikling. Disse fasene kan det være vanskelig å finansiere gjennom det ordinære bankvesenet og profesjonelle investorer. I en del tilfeller kan derfor offentlige virkemidler bidra til å realisere nyskappingsprosjekter og bedriftsetableringer. Dette er bakgrunnen for at Høyre foreslår å styrke såkornfondene med 260 mill. kroner utover Regjeringens forslag. Såkornfondene avlaster privat risiko i utviklingsprosjekter og bidrar til å realisere nyskappingsprosjekter, særlig i distriktene. For å stimulere utviklingen av gode ideer og realisere nye prosjekter foreslår Høyre i tillegg å øke bevilgningen til Statens veiledningskontor for oppfinnere fra 14,8 til 17,8 mill. kroner. Disse medlemmer er samtidig kritiske til at budsjettavtalen mellom regjeringspartiene og Arbeiderpartiet betyr en reduksjon på kap. 2420, post 54 SND prosjektutviklingstilskudd på 10 mill. kroner. Prosjektutviklingstilskuddet er et målrettet tiltak som kan bidra til å realisere nyskappingsprosjekter. Ordningen representerer en riktig utvikling innenfor virkemiddelapparat til SND og har derfor fått Høyre støtte. For å styrke informasjons- og veiledningstilbudet for næringslivet foreslås samtidig en økning av bevilgningen til Veiledningsinstituttet i Nord-Norge på 5 mill. kroner.

Disse medlemmer viser til Budsjett-innst. S. nr. 8 (1999-2000) for en nærmere gjennomgang av Høyres prioriteringer innenfor rammeområde 9.

3.2.9.2.4 Merknader fra medlemmen i komiteen fra Sosialistisk Venstreparti

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti er opptatt av at norsk næringspolitikk skal følge de overordentlige retningslinjer som ellers

ligger i politikken. Dette vil si at bevilgningene til departementet skal legge føringer for politiske mål.

Dette medlem er opptatt av at Norge skal fortsette å hevde sin suverenitet på Svalbard. Til nå har dette vært gjennomført ved en solid bosetning på øygruppa, tilknyttet kullvirksomheten. I dag er imidlertid ikke bruk av kull forenlig med en bærekraftig miljøpolitikk. Derfor vil dette medlem starte omleggingen fra en virksomhet basert på kulldrift til en virksomhet med en helt annen og miljøvennlig basis, i forståelsen av at denne omleggingen tar tid. I første omgang går dette medlem ikke inn for ytterligere investeringer i leting etter mer kull, men vil bevilge midler til fortsatt utvikling av nye næringsområder på Svalbard.

Videre er dette medlem opptatt av utviklingen i verftsneringen. Det er et faktum at verftsvirksomheten i tilknytningen til oljevirksomheten ikke igjen vil få det samme omfang som det har hatt tidligere, og at en reduksjon i denne aktiviteten sannsynligvis er uunngåelig. Omlegginger og omstruktureringer i næringsvirksomhet har alltid vært en realitet. For å unngå flere oppsigelser enn strengt nødvendig mener imidlertid dette medlem at tiltak må settes inn for å redusere de sosiale konsekvenser denne omleggingen vil få, samt å bidra til kompetansebygging innen alternative energiformer og andre nye markedsområder. Dette medlem går derfor inn for kraftig øket støtte til SND, utviklingstilskuddet.

Dette medlem er kritisk til å bruke statlige midler til et IT-senter på Fornebu. Behovet for statlige midler er uklart og dette er en industri som dessuten i sin natur bør være desentralisert. Derfor går dette medlem ikke inn for at statlige midler brukes til aksjekapital til utvikling av et IT-senter på Fornebu.

Dette medlem tar opp igjen Arbeiderpartiets og Sosialistisk Venstrepartis tidligere forslag om å avvikle tilskuddet til sysselsetting av sjøfolk.

Dette medlem foreslår at rammeområde 9 bevilges med 4 106 684 000 kroner, som er en reduksjon på 77 000 000 kroner i forhold til det beløp som følger av Regjeringens forslag.

Dette medlem er opptatt av at norsk næringspolitikk skal følge de overordentlige retningslinjer som ellers ligger i politikken. Dette vil si at bevilgningene til departementet skal legge føringer for politiske mål.

Dette medlem ser en annen næringspolitisk virkelighet og fremtid enn det Regjeringens budsjettforslag gir uttrykk for. Fremtidens næringsliv vil se dramatisk annerledes ut enn det vi kan skimte i dag - det er et faktum at mellom 80 og 85 pst. av jobbene vi kommer til å leve av om 20 år, ikke er skapt ennå. Dette krever en næringspolitikk som er fleksibel og som tar nye virkeligheter inn over seg.

Dette medlem mener at den næringsstrategien som kan danne grunnlaget for fremtiden er en strategi der utdanning, skole og forskning står sentralt. En strategi der små innovative bedrifter får nødvendig støtte i oppbyggingsfasen, og hvor bedriftene bidrar mer til

samfunnet i høstingsfasen. Men det er ikke bare innovative gründere som kan skape arbeidsplassene i fremtidens Norge. Skal vi sikre og utvikle norsk næringsliv som gir grunnlag for sysselsetting og velferd inn i neste årtusen, er det derfor i stor grad et spørsmål om vi til enhver tid har bedrifter som er nyskapende og utviklende.

Vår oppgave blir derfor å legge til rette for at næringslivet, både det offentlige og det private, har rammebetingelser som stimulerer til nyskaping. Dette medlem er også opptatt av at Staten utvikler en ny, fremtidsrettet eierstrategi med industriell kompetanse. Nasjonens midler må forvaltes på en bedre organisert, mer effektiv og langsiktig måte. Slik det er i dag, har Staten et passivt eierskap uten langsiktige målsetninger. Dette gjør store fellesverdier svært utsatt for press, alt etter hvem som melder som kjøper. I tillegg er dette medlem opptatt av at midlene forvaltes på en måte som ikke er i strid med våre verdier innen miljø og sosiale rettigheter. Vi må videre utvikle en strategi der næringsvirksomheten forskyves fra oljebasert til en miljøvennlig produksjon og virksomhet.

Dette medlem er videre opptatt av at Norge skal fortsette å hevde sin suverenitet på Svalbard. Til nå har dette vært gjennomført ved en solid bosetning på øygruppa, tilknyttet kullvirksomheten. I dag er imidlertid ikke bruk av kull forenlig med en bærekraftig miljøpolitikk. Derfor vil dette medlem starte omleggingen fra en virksomhet basert på kulldrift til en virksomhet med en helt annen og miljøvennlig basis, i forståelsen av at denne omleggingen tar tid. I første

omgang går dette medlem ikke inn for ytterligere investeringer i leting etter mer kull, men vil bevilge midler til fortsatt utvikling av nye næringsområder på Svalbard.

Videre er dette medlem opptatt av utviklingen i verftsnaeringen. Det er et faktum at verftsvirksomheten i tilknytningen til oljevirksomheten ikke igjen vil få det samme omfang som det har hatt tidligere, og at en reduksjon i denne aktiviteten sannsynligvis er uunngåelig. Omlegginger og omstruktureringer i næringsvirksomhet har alltid vært en realitet. For å unngå flere oppsigelser enn strengt nødvendig mener imidlertid dette medlem at tiltak må settes inn for å redusere de sosiale konsekvenser denne omleggingen vil få, samt å bidra til kompetansebygging innen alternative energiformer og andre nye markedsområder. Dette medlem går derfor inn for kraftig øket støtte til SND, utviklingstilskuddet.

Dette medlem ser forskjell mellom offentlige og private oppgaver når det gjelder næringsutvikling, og finner ikke grunn til at statlige midler brukes til utviklingsoppgaver innen en industri som er både rik og har meget gode inntektspotensial, og som dessuten i sin natur bør være desentralisert. Derfor går dette medlem ikke inn for at statlige midler brukes til aksjekapital til utvikling av et IT senter på Fornebu.

Dette medlem foreslår at rammeområde 9 bevilges med 3 672 018 000 kroner, som er en reduksjon på 97 mill. kroner i forhold til det beløp som følger av Regjeringens forslag.

3.2.9.3 Oppsummering av framlegga til rammesummar for rammeområde 9

Tabell 3.18

Forslag til netto rammesum for rammeområde 9 (Næring)

Forslag frå:	Forslag til netto rammesum i 1000 kr	Avvik frå St.prp. nr. 1 (1999-2000) med Tillegg nr. 3 i 1000 kr
St.prp. nr. 1 (1999-2000) med		
Tillegg nr. 3	3 769 018	-
Ap, KrF, Sp, V og TF	3 725 018	- 44 000
FrP	2 535 218	- 1 233 800
H	3 286 018	- 483 000
SV	3 672 018	- 97 000

3.2.10 Rammeområde 10 (Fiskeri), under næringskomiteen

3.2.10.1 Samandrag

Tabell 3.19

Budsjettkapittel i rammeområde 10 (Fiskeri) med framlegg om løyvingar i St.prp. nr. 1 (1999-2000) og St.prp. nr. 1. Tillegg nr. 12 (1999-2000)

Kap. nr. Formål		St.prp. nr. 1 med tilleggsprp. nr. 12.
Utgifter rammeområde 10 (i hele tusen kroner)		
1000	Fiskeridepartementet (jf. kap.1000)	55 900
1001	Deltakelse i internasjonale organisasjoner	5 800
1030	Fiskeridirektoratet (jf. kap. 4030)	250 300
1040	Til gjennomføring av fiskeriatvaten	110 000
1050	Diverse fiskeriformål	23 860
2415	Statens nærings- og distriktsutviklingsfond, fiskeri- og andre regionalpolitiske tiltak	52 000
Sum utgifter rammeområde 10		497 860
Inntekter rammeområde 10 (i hele tusen kroner)		
4000	Fiskeridepartementet (jf. kap. 1000)	10
4030	Fiskeridirektoratet (jf. kap. 1030)	35 635
Sum inntekter rammeområde 10		35 645
Sum netto rammeområde 10		462 215

3.2.10.2 Merknader frå komiteen

3.2.10.2.1 Merknader frå medlemene i komiteen frå Arbeidarpartiet, Kristeleg Folkeparti, Senterpartiet, Venstre og Tverrpolitisk Folkevalde

Fleirtalet i komiteen, alle unnateke medlemene frå Framstegspartiet, Høgre og Sosialistisk Venstreparti, viser til budsjettavtalen mellom regjeringspartia og Arbeidarpartiet og omtale av denne i kapittel 3.1.2 og fremmar forslag om å løyve rammeområde 10 med 460 715 000 kroner, som er 1 500 000 kroner mindre enn i Regjeringa sitt forslag.

Komiteens medlemmer fra Arbeidarpartiet og Tverrpolitisk Folkevalgte viser til at fiskerisektoren inkludert havbruk er Norges nest største eksportnæring. Næringen utgjør en viktig faktor for å sikre sysselsetting og bosetting i de kystnære deler av landet og for landets totale økonomi.

Som eksportnæring er næringen særlig avhengig av at det føres en økonomisk politikk som sikrer konkurransevnen gjennom lav pris- og kostnadsvekst.

Disse medlemmer mener at fiskeri- og havbrukspolitikken skal bidra til økt verdiskaping i en lønnsom og bærekraftig fiskeri- og havbruksnæring. Forvaltningen av fiskeressursene må skje ut fra et vitenskapelig grunnlag. Disse medlemmer vil derfor peke på behovet for satsing på marin forskning for å kunne utnytte potensialet i fiskeri- og havbruksnæringen.

Strukturen i fiskerinæringen er preget av små og mellomstore enheter, både innen flåte, industri og oppdrett. Fiskeripolitikken bør etter disse medlemmers syn legge til rette for en fortsatt variert struktur. Det må legges til rette for lønnsomme arbeidsplasser.

Disse medlemmer vil fremheve at det er stort behov for fornyelse og oppgradering av fiskeflåten. Gjennomsnittsalderen på dagens flåte er høy. Kapasiteten må imidlertid være tilpasset ressursgrunnlaget. Det

innebærer at fornyelsen må skje uten at kapasiteten bygges opp. Den inngåtte budsjettavtalen mellom Arbeidarpartiet og regjeringspartiene innebærer 35 ekstra millioner i tilsagn til fornying av flåten. Dette er også et verdifullt bidrag for å øke aktiviteten i verftsindustrien.

For befolkning og næringsliv lokalisert langs kysten er god infrastruktur etter disse medlemmer viktig for konkurransevnen, verdiskapingen og sysselsettingen i næringslivet. Spesielt er gode fiskerihavner viktige for verdiskapingen i fiskerinæringen. Disse medlemmer vil derfor fremheve budsjettavtalen som medfører 40 mill. kroner ekstra til fiskerihavner, farleder og fyr.

Medlemene i komiteen frå Kristeleg Folkeparti, Senterpartiet og Venstre viser til at det overordna målet for Fiskeridepartementet er å forvalte dei marine-, kyst- og fjordmiljøa for å sikre grunnlaget for ein balansert og berekraftig vekst og utvikling, gjennom ei forvaltning som også ivaretek verneomsyna. Når det gjeld vekst, viser desse medlemene til at ei av dei sentrale prioriteringane i 2000-budsjettet er å medverke til auka verdiskaping både gjennom rekruttering, kompetansebygging, forskning og utvikling, og gjennom tilrettelegging av regelverket for fiskeri- og havbruksnæringa. Desse medlemene har merka seg at auken på Fiskeridepartementet sitt budsjett i hovudsak skuldast Regjeringa si satsing på marin forskning og utvikling, der første byggetrinn for eit nytt havforskningsfartøy utgjør det største enkelttiltaket. Desse medlemene er svært nøgde med den satsinga det er lagt opp til på marin forskning og utvikling, og er særleg positive til startløyvinga til første byggetrinn for et nytt forskingsfartøy.

Sjølv om næringa som en følge av eksportutviklinga har styrkt posisjonen sin nasjonalt, er det framleis ei hovudutfordring å auke verdiskapinga i åra framover.

Lønsemda i fiskeri- og havbruksnæringa er ei viktig forutsetning både når det gjeld å sikre arbeidsplassar og busetjing i dei delane av landet der fiskeri er dominerande næringsveg, og når det gjeld landet sin totale økonomi.

Desse medlemene har merka seg at det for første gong er utarbeidd ein miljøhandlingsplan for Fiskeridepartementet og at resultatområda for vern og bruk av biologisk mangfald i marine og kystnærme område, havureining, helse- og miljøfarlege kjemikaliar og internasjonalt miljøsamarbeid er særleg viktige i forhold til fiskerisektoren.

3.2.10.2.2 Merknader frå medlemene i komiteen frå Framstegspartiet

Komiteens medlemmer fra Framskrittspartiet viser til at Framskrittspartiet i sitt alternative statsbudsjettopplegg foreslår at ramme 10 settes til 270 715 000 kroner som er en reduksjon i forhold til det beløp som følger av Regjeringens forslag på 191 500 000 kroner.

Innenfor ramme 10 vil Framskrittspartiet at inntektene settes til 35 645 000 kroner som i Regjeringens opplegg, og at utgiftene settes til 306 360 000 kroner, som er en reduksjon i forhold til det beløp som følger av Regjeringens forslag på 191 500 000 kroner.

Disse medlemmer vil hevde at dereguleringen og liberaliseringen av fiskerinæringen går for langsomt og viser for eksempel til råfiskloven av 1951 som gir fiskesalgslagene enerett til all omsetning av fisk i sitt område.

Disse medlemmer erkjenner at fiskerinæringen må reguleres til en viss grad, blant annet fordi ingen har naturlig eiendomsrett til havets ressurser. Det er likevel for stor avstand mellom en fornuftig regulering, basert på å sikre konkurransefrihet innen næringen, og dagens utall av reguleringer, forskrifter, regler og subsidier.

Disse medlemmer mener derfor at blant annet deltagerloven, råfiskloven, og ordningen med fiskeriavtaler kan avvikles. Staten bør heller konsentrere seg om å legge forholdene til rette gjennom en effektiv ressursovervåking, ressursfordeling og kontroll.

3.2.10.2.3 Merknader frå medlemene i komiteen frå Høyre

Komiteens medlemmer fra Høyre viser til at Høyre i sitt alternative budsjettopplegg foreslår at ramme 10 settes til netto 437 215 000 kroner, som er 25 mill. kroner mindre enn Regjeringens forslag. Innenfor ramme 10 foreslår Høyre at inntektene settes til 35 645 000 kroner og at utgiftene settes til 472 860 000 kroner.

Disse medlemmer viser til at Høyre i sitt budsjettframlegg foreslår å bevilge 100 mill. kroner ekstra over de neste 5 årene til utbedringer og investeringer i havneanlegg og farleier. Økt satsing på gode fiskerihavner og farleier vil ha betydning for verdiskapingen i en samlet fiskerinæring og i mange lokalsamfunn

langs kysten. Som et første skritt foreslår Høyre en ekstra bevilgning på 20 mill. kroner. Sammen med Høyres veisatsing gir dette en betydelig satsing på infrastruktur knyttet til fiskerinæringen.

I tillegg støtter Høyre Regjeringens forslag om 50 mill. kroner til fornyelse og kapasitetstilpassing i fiskeflåten. Disse medlemmer mener det er betenkelig at budsjettforliket mellom regjeringspartiene og Arbeiderpartiet betyr at dette viktige tiltaket blir kraftig nedprioritert. Både av ressurs- og lønnsomhetshensyn er det viktig å opprettholde eller etablere ordninger som bidrar til fornyelse og kapasitetstilpassing i fiskeflåten. Disse medlemmer reagerer på at budsjettforliket mellom regjeringspartiene og Arbeiderpartiet betyr at tilskuddet til Redningsselskapet reduseres med 6 mill. kroner. Disse medlemmer mener det er uakseptabelt at tilskuddet til Redningsselskapet og i siste instans fiskernes sikkerhet på havet blir en salderingspost for regjeringspartienes og Arbeiderpartiets manglende evne til å prioritere offentlige kjerneoppgaver.

Disse medlemmer viser til Budsjett-innst S. nr. 8 (1999-2000) for en nærmere gjennomgang av Høyres prioriteringer innenfor ramme 10.

3.2.10.2.4 Merknader frå medlemen i komiteen frå Sosialistisk Venstreparti

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til at fiske alltid har spilt en helt avgjørende og sentral rolle i norsk distriktpolitikk, og som en viktig eksportnæring. De marine ressursene spiller en stadig viktigere rolle i norsk næringsliv, ikke minst når betydningen av fastlandsnæringene vil måtte øke inn i neste århundre. I lys av de utfordringene vi står overfor for å sikre en god forvaltning av våre marine ressurser, ser dette medlem nødvendigheten av at kystflåtens stilling styrkes. Kystflåten kan høste på den mest effektive, økologiske og lønnsomme måten. Dette medlem mener at fiskekvotene må omfordeles fra fabrikktrålere,- begrenses til den resterende trålerflåten og økes for kystfiskerne. Dette medlem vil også vise til behovet for øket kontroll, med at både kvoteomfang og minstemål blir holdt.

Dette medlem går derfor inn for å øke tilskuddene til fornying av kystfiskeflåten, og foreslår dermed at rammeområde 10 bevilges med 497 215 000 kroner, som er en øking på 35 mill. kroner i forhold til det beløp som følger av Regjeringens forslag.

3.2.10.2.5 Merknader frå medlemen i komiteen frå Tverrpolitisk Folkevalde

Komiteens medlem fra Tverrpolitisk Folkevalgte vil i forbindelse med de økende bevilgningene til Havforskningsinstituttet peke på de store variasjonene som forskerne opererer med i sine bestandsanslag for kvotebelagte fiskerier.

Dette medlem er skeptisk til at så store ressurser som brukes til havforskning gir så usikre resultater, og stiller seg tvilende til at et nytt forskningsfartøy vil løse dette problemet, all den tid det stadig fra forskerhold

gis uttrykk for det er feil landingsdata som er årsaken til de usikre bestandsanslagene. Dersom dette er tilfellet må innsatsen i forskningen nå konsentreres om denne problematikken.

Dette medlem fremmer derfor følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen på egnet måte orientere Stortinget om hvilke tiltak som tenkes iverksatt for å avklare problemet vedr. forskningen på problemet med usikre landingsdata, og hva som kan gjøre for å få bedre datagrunnlag."

Dette medlem vil videre peke på de store problemene veksten i sjøpattedyrbestandene de siste årene

skaper for kystbefolkningen, og fastsettelse av kvoter for kommersielt fiske. Særlig er veksten i selbestandene alvorlig noe som forslaget om dobling av kvotene vitner om.

Dette medlem ser ikke at det i dette budsjetter er tatt høyde for investeringer til oppgraderinger og nybygg av selfangstfartøy så vel som modernisering av industrien på land.

Dette medlem fremmer derfor følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen i samband med revidert statsbudsjett for 2000 legge fram en plan for hvordan man kan få fornyet selfangstflåten og modernisert industrien på land."

3.2.10.3 Oppsummering av framlegga til rammesummar for rammeområde 10

Tabell 3.20

Forslag til netto rammesum for rammeområde 10 (Fiskeri)

Forslag frå:	Forslag til netto rammesum i 1000 kr	Avvik frå St.prp. nr. 1 (1999-2000) med Tillegg nr. 12 i 1000 kr
St.prp. nr. 1 (1999-2000) med Tillegg nr. 12	462 215	-
Ap, KrF, Sp, V og TF	460 715	- 1 500
FrP	270 715	- 191 500
H	437 215	- 25 000
SV	497 215	+ 35 000

3.2.11 Rammeområde 11 (Landbruk) under næringskomiteen

3.2.11.1 Samandrag

Tabell 3.21

Budsjettkapittel i rammeområde 11 (Landbruk) med framlegg om løyvingar i St.prp. nr. 1 (1999-2000) og St.prp. nr. 1. Tillegg nr. 3 (1999-2000)

Kap.	Formål	St.prp. nr. 1 med til- leggsprp. nr. 3.
Utgifter rammeområde 11 (i hele tusen kroner)		
1100	Landbruksdepartementet (jf. kap. 4100)	117 188
1102	Fylkesmannens landbruksavdeling (jf. kap. 4102)	270 523
1107	Statens dyrehelsetilsyn (jf. kap. 4107)	199 463
1110	Statens landbrukstilsyn (jf. kap. 4110)	105 019
1112	Forvaltningsstøtte, utviklingsoppgaver og kunnskapsutvikling m.m.	147 444
1114	Statens næringsmiddeltilsyn (jf. kap. 4114)	167 334
1140	Miljø- og næringstiltak i jordbruket	49 471
1142	Miljø- og næringstiltak i skogbruket	166 733
1143	Sentral landbruksforvaltning	154 857
1145	Jordskifteverket (jf. kap. 4145)	130 795
1146	Norsk institutt for jord- og skogkartlegging (jf. kap. 4146)	58 861
1147	Reindriftsforvaltningen (jf. kap. 4147)	41 191
1148	Naturskade - erstatninger og sikring	43 910
1150	Til gjennomføring av jordbruksavtalen m.m. (jf. kap. 4150)	12 978 343
1151	Til gjennomføring av reindriftsavtalen m.m.	80 000
1161	Statskog SF - forvaltningsdrift	23 797

Kap.	Formål	St.prp. nr. 1 med tilleggsprp. nr. 3.
2411	Statens nærings- og distriktsutviklingsfond, lån til landbruksformål (jf. kap. 5311 og 5614)	6 500
Sum utgifter rammeområde 11		14 741 429
Inntekter rammeområde 11 (i hele tusen kroner)		
4100	Landbruksdepartementet (jf. kap. 1100)	362
4102	Fylkesmannens landbruksavdeling (jf. kap. 1102)	30 290
4107	Statens dyrehelsetilsyn (jf. kap. 1107)	9 031
4110	Statens landbrukstilsyn (jf. kap. 1110)	62 078
4114	Statens næringsmiddeltilsyn (jf. kap. 1114)	160 123
4143	Sentral landbruksforvaltning	8 388
4145	Jordskifteverket (jf. kap. 1145)	14 802
4146	Norsk institutt for jord- og skogkartlegging (jf. kap. 1146)	15 786
4147	Reindriftsforvaltningen (jf. kap. 1147)	1 540
4150	Til gjennomføring av jordbruksavtalen m.m. (jf. kap. 1150)	92 300
5311	Statens nærings- og distriktsutviklingsfond, lån til landbruksformål (jf. kap. 2411)	10 438
5571	Totalisatoravgift	80 000
5614	Renter av lån i Statens Landbruksbank (jf. kap. 2411)	235 000
Sum inntekter rammeområde 11		720 138
Sum netto rammeområde 11		14 021 291

3.2.11.2 Merknader frå komiteen

3.2.11.2.1 Merknader frå medlemene i komiteen frå Arbeidarpartiet, Kristeleg Folkeparti, Senterpartiet, Venstre og Tverrpolitisk Folkevalde

Fleirtalet i i komiteen, alle unnateke medlemene frå Framstegspartiet, Høgre og Sosialistisk Venstreparti, viser til budsjettavtalen mellom regjeringspartia og Arbeidarpartiet og fremmar forslag om å løyve rammeområde 11 med 14 006 291 000 kroner, som er 15 000 000 kroner mindre enn i Regjeringa sitt forslag.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til at norsk landbruk står overfor store utfordringer med et økende prispress og de forestående WTO-forhandlingene. Samtidig er det en urovekkende utvikling i næringen at flere ønsker å slutte pga. lav inntjening. Disse medlemmer ser derfor fram til en bred gjennomgang av landbrukspolitikken gjennom den forestående landbruksmeldinga. Den nye landbrukspolitikken må ta utgangspunkt i St.prp. nr. 8 (1992-1993) Landbruk i utvikling.

Disse medlemmer vil vise til at landbrukspolitikken også er et aktivt distriktpolitisk virkemiddel. Disse medlemmer vil derfor videreføre et variert landbruk der det må tas hensyn til heltidsbonden.

Disse medlemmer vil videre framheve at all mat som blir omsatt i Norge skal være helsemessig trygg. Det må unngås å skape usikkerhet hos forbru-

kerne med hensyn på maten. Disse medlemmer vil understreke at helsemessig trygg mat vil avhenge av et tilfredsstillende regelverk, et effektivt tilsyn og kvalitetssikring langs hele verdikjeden fra jord til bord.

Medlemene i komiteen frå Kristeleg Folkeparti, Senterpartiet og Venstre er nøgde med at budsjettet fylgjer opp skogmeldinga, mellom anna gjennom det 5-årige verdiskapingsprogrammet. Desse medlemene vil òg understreke at miljøatsinga i skogbruket vert forsterka gjennom kompetansetiltak og vidare satsing på miljøregistreringsprosjekter.

Disse medlemene meiner det er positivt at "Trygg-mat"-konseptet er ivareteke. Det er òg viktig at omsynet til forbrukarane vert sett i fokus ved å sikre eit høgt nivå på norsk plante- og dyrehelse, dyrevelferd, miljøforhold, produksjon og foredling. Eit heilskapleg perspektiv, der miljø- og helseomsyn er integreert i alle delar, ligg til grunn for landbrukspolitikken.

3.2.11.2.2 Merknader frå medlemene i komiteen frå Framstegspartiet

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at Fremskrittspartiet i sitt alternative statsbudsjettopplegg foreslår at ramme 11 settes til 7 641 004 000 kroner, som er en reduksjon i forhold til det beløp som følger av Regjeringens forslag på 6 380 287 000 kroner.

Innenfor ramme 11 vil Fremskrittspartiet at inntektene settes til 720 138 000 kroner, som i Regjeringens opplegg, og at utgiftene settes til 8 361 142 000 kroner, som er en reduksjon i forhold til det beløp som følger av Regjeringens forslag på 6 380 287 000 kroner. Disse medlemmer ønsker å føre en landbrukspolitikk som gjenoppretter den norske bondes tapte frihet, som fjerner behovet for ressursødende subsidier, og som sikrer bøndene befolkningens tillit og støtte.

Disse medlemmer ønsker derfor å prioritere en deregulering av landbruksnæringen. Innføring av et fritt marked for produksjon av matvarer, som vil sikre befolkningen bedre og billigere produkter, samt sikre seriøse produsenter en tilfredsstillende inntekt og muliggjøre en ressursriktig utnyttelse av det norske produksjonspotensialet.

Disse medlemmer vil derfor avvikle alle særfordeler for samvirkeorganisasjonene, avvikle restriksjoner på salg av jord og skogbrukseiendommer, oppheve bo- og driveplikten og oppheve omsetningsloven. Dagens gjennomregulerte, subsidiebaserte og beskyttede norske landbruk tilsier at en omlegging må skje over tid. Derfor er det i Fremskrittspartiets budsjettforslag, til tross for store reduksjoner, opprettholdt betydelige overføringer til landbruksnæringen.

3.2.11.2.3 Merknader fra medlemmene i komiteen fra Høyre

Komiteens medlemmer fra Høyre viser til at Høyre i sitt alternative budsjettopplegg foreslår at ramme 11 settes til netto 12 654 055 000 kroner, som er om lag 1 367 mill. kroner mindre enn Regjeringens forslag. Innenfor ramme 11 foreslår Høyre at inntektene settes til 720 138 000 kroner og at utgiftene settes til 13 374 193 000 kroner.

Disse medlemmer viser til at Høyres forslag for landbruksnæringen bidrar til en omstilling i retning av flere økonomisk robuste driftsenheter. Det betyr en sterkere prioritering av bønder som har en vesentlig del av sin inntekt fra landbruket. En slik utvikling vil gjøre landbruket mer sosialt forlokkende og styrke rekrutteringen til næringen. Som et ledd i dette ønsker disse medlemmer en omlegging av støtteordningene slik at det gis mer lik støtte for hver produserte enhet enten bruket er stort eller lite. Disse medlemmer mener melkeproduksjonen er den delen av jordbruket som har det største potensialet for mer effektiv drift og foreslår derfor en omlegging av husdyrtilskuddet og driftstil-

skuddet for melkeproduksjon. Som et ledd i omleggingen av støtteordningene foreslår Høyre en heving av bunnfradraget i jordbruket fra 5 000 til 15 000 kroner. Til sammen foreslår Høyre å redusere bevilgningene over jordbruksavtalen med i underkant av 1,3 mrd. kroner. I tillegg foreslås besparelser på 11 mill. kroner knyttet til administrasjonsutgifter i Landbruksdepartementet, 23 mill. kroner i reduserte utgifter til Fylkesmannens landbruksavdeling og 20 mill. kroner i reduserte utgifter til Jordskifteverket. Disse besparelsene er begrunnet med Høyres ønske om en slankere landbruksforvaltning med færre oppgaver.

Disse medlemmer er tilfreds med at Regjeringen nå støtter Høyres forslag om å avvikle kunstgjødselavgiften. Fjerning av kunstgjødselavgiften vil bidra til reduserte kostnader og økt lønnsomhet i jordbruket.

Disse medlemmer viser til Budsjett-innst S. nr. 8 (1999-2000) for en nærmere gjennomgang av Høyres prioriteringer innenfor ramme 11.

3.2.11.2.4 Merknader fra medlemmen i komiteen fra Sosialistisk Venstreparti

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti ønsker et jordbruk som produserer sunn mat på en miljøvennlig måte, og som får flest mulig arbeidsplasser og desentralisert bosetting for pengene. Det er i dag to trender i jordbruket: Fabrikkjordbruket, med stordrift, få arbeidsplasser, stor miljøbelastning og overproduksjon. Den andre er småskala produksjon, med vekt på ren mat, minimal miljøbelastning, arbeidsplasser, og kulturlandskap. Dette medlem er overbevist om at den siste trenden er den eneste farbare vei, og den eneste bærekraftige varianten.

Ikke minst er dette medlem skuffet over at Regjeringen ikke benytter de mulighetene til å legge om jordbrukspolitikken som selv WTO avtalen gjør mulig. Hvert år brukes det nå mer penger på gal utvikling. Det blir mer på de store, og mindre på de små, færre arbeidsplasser og større overføringer til store bruk som kunne klare seg selv.

Dette er bakgrunnen for at dette medlem ønsker å bedre vilkårene for økologisk jordbruk. Kun gjennom aktiv politikk vil vi få den omleggingen av jordbruket som mange forbrukere ønsker, og som miljøet krever. Dette medlem foreslår at rammeområde 11 bevilges med 14 191 291 000 kroner, som er en øking på 170 mill. kroner i forhold til det beløp som følger av Regjeringens forslag.

3.2.11.3 Oppsummering av framlegga til rammesummar for rammeområde 11

Tabell 3.22

Forslag til netto rammesum for rammeområde 11 (Landbruk)

Forslag frå:	Forslag til netto rammesum i 1000 kr	Avvik frå St.prp. nr. 1 (1999-2000) med Tillegg nr. 3 i 1000 kr
St.prp. nr. 1 (1999-2000) med Tillegg nr. 3	14 021 291	-

Forslag frå:	Forslag til netto rammesum i 1000 kr	Avvik frå St.prp. nr. 1 (1999-2000) med Tillegg nr. 3 i 1000 kr
Ap, KrF, Sp, V og TF	14 006 291	- 15 000
FrP	7 641 004	- 6 380 287
H	12 654 055	- 1 367 236
SV	14 191 291	+ 170 000

3.2.12 Rammeområde 12 (Olje- og energi), under energi- og miljøkomiteen

3.2.12.1 Samandrag

Tabell 3.23

Budsjettkapittel i rammeområde 12 (Olje- og energi) med framlegg om løyvingar i St.prp. nr. 1 (1999-2000) og St.prp. nr. 1. Tillegg nr. 9 (1999-2000)

Kap. nr. Formål	St.prp. nr. 1 med til- leggsprp. nr. 9.
Utgifter rammeområde 12 (i hele tusen kroner)	
1800 Olje- og energidepartementet (jf. kap. 4800)	119 425
1810 Oljedirektoratet (jf. kap. 4810)	282 000
1820 Norges vassdrags- og energidirektorat (jf. kap. 4820 og 4829)	279 000
1825 Omlegging av energibruk og energiproduksjon	355 000
1830 Energiforskning (jf. kap. 4829)	211 400
1891 Oljeforsyningsberedskap	22 270
1892 Kraftforsyningsberedskap	3 160
2440 Statens direkte økonomiske engasjement i petroleumsvirksomheten (jf. kap. 5440)	20 320 000
2441 Petroleumsrettet teknologiutvikling	100 000
2442 Disponering av innretninger på kontinentalsokkelen	110 000
Sum utgifter rammeområde 12	21 802 255
Inntekter rammeområde 12 (i hele tusen kroner)	
4810 Oljedirektoratet (jf. kap. 1810)	94 950
4820 Norges vassdrags- og energidirektorat (jf. kap. 1820)	45 000
4829 Konesjonsavgiftsfondet (jf. kap. 1820 og 1830)	113 500
4860 Statsforetak under Olje- og energidepartementet	90 000
5440 Statens direkte økonomiske engasjement i petroleumsvirksomheten (jf. kap. 2440)	68 200 000
5608 Renter av lån til statsforetak under Olje- og energidepartementet	319 000
Sum inntekter rammeområde 12	68 862 450
Sum netto rammeområde 12	-47 060 195

3.2.12.2 Merknader frå komiteen

3.2.12.2.1 Merknader frå medlemene i komiteen frå Arbeidarpartiet, Kristeleg Folkeparti, Senterpartiet, Venstre og Tverrpolitisk Folkevalde

Fleirtalet i komiteen, alle unnateke medlemene frå Framstegspartiet, Høgre og Sosialistisk Venstreparti, viser til budsjettavtalen mellom regjeringspartia og Arbeidarpartiet og omtale av denne i kapittel 3.1.2 og fremmar forslag om å løyve rammeområde 12

med -47 115 195 000 kroner, som er 55 000 000 kroner mindre enn i Regjeringa sitt forslag.

Fleirtalet viser til Regjeringa sine hovudmål og strategi i energipolitikken, slik det går fram av St.prp. nr. 1 (1999-2000). Fleirtalet har merka seg den energipolitiske satsinga regjeringa legg opp til, med auka forbruksavgift på elektrisk kraft og fyringsolje, samt auka løyvingar til energiforskning, økte løyvingar til omlegging av energibruk og energiproduksjon og auka rammer for Norges vassdrags- og energidirekto-

rat. Når det gjeld omlegginga av energibruk og -produksjon, slutter fleirtalet seg til Regjeringa sitt forslag om å prioritere investeringsstønad til varmeanlegg, vindkraftanlegg og enøk- tiltak overfor bygningssektoren og hushalda i budsjettet for 2000. Fleirtalet ser også positivt på forslaget om å opprette eit program innan prosjektretta teknologiutvikling i petroleumssektoren for å ta i bruk meir kostnadseffektiv teknologi.

Fleirtalet støttar også den store auken i tilskota til introduksjon av fornybare energikjelder og enøk over budsjettet til Olje- og energidepartementet.

Fleirtalet har vidare merka seg at det er utarbeidd ein miljøhandlingsplan for Olje- og energidepartementet. Sektoren er framleis ei vesentleg kjelde til fleire miljøproblem, der dei viktigaste miljøproblema er utslepp til luft, utslepp til sjø og inngrep knytt til utbygging av ny energiproduksjon. Fleirtalet legg stor vekt på ei langsiktig og forsvarleg forvaltning av dei ulike energiressursane innafor dei rammer som naturen set, og at verkemiddelbruken for å avgrense olje- og energisektoren sitt bidrag til desse miljøproblema, vert intensivert.

Fleirtalet vil peike på den alvorlege situasjonen i olje- og oljerelatert industri. Mangelen på nye prosjekt på norsk sokkel fører til låg aktivitet, permitteringar og fare for aukande arbeidsløyse. Fleirtalet meiner dette aukar behovet for å skaffe oppdrag internasjonalt.

Fleirtalet vil vidare peike på behovet for å få fram prosjekt på norsk sokkel, og støttar dei tiltaka som er foreslått for å auke aktivitetsnivået, som for eksempel reduksjonar i CO₂-avgifta og produksjonsavgifta. Fleirtalet er kjent med at eit vanninjeksjonsprosjekt på Valhall er under planlegging. Dette vil kunne gi om lag 9 500 årsverk i utbyggingsfasen og investeringer på om lag 3 mrd. kroner. Det er foreløpig ikkje tatt avgjerd om utbygging.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet går inn for å fjerne produksjonsavgiften for dette feltet over ett år, i stedet for en gradvis nedtrapping over tre år, slik Regjeringen opprinnelig foreslo. Dette vil bidra til at en investeringsbeslutning kan tas raskt.

Disse medlemmer vil peke på at norske kraftselskaper i økende grad er utsatt for konkurranse fra store internasjonale selskaper, og at det foretas mange oppkjøp. Disse medlemmer mener det er viktig å ha et sterkt Statkraft for å møte denne konkurransen, både for å sikre norsk offentlig eierskap, opprettholde vannkraftkompetansen og ivareta forpliktelsene overfor kraftkrevende industri. Disse medlemmer viser til at Regjeringen har foreslått å ta et utbytte fra Statkraft på 600 mill. kroner for 1999. Konsernets resultat etter skatt er anslått til om lag 800 mill. kroner. Det betyr en utbytteprosent på om lag 75 pst. Dette er svært høyt og setter Statkraft i en vanskelig situasjon. Disse medlemmer viser videre til at Regjeringen foreslår å konvertere halvparten av Statkrafts ansvarlige lån på 3,85 mrd. kroner til innskuddskapital. For å

gi selskapet økt finansiell handlefrihet, går disse medlemmer inn for en konvertering av hele Statkrafts ansvarlige lån. Disse medlemmer vil påpeke at dette ikke får konsekvenser for statens renteinntekter, da Statkraft vil nedbetale et eventuelt restlån innen utløpet av 1999. Statkraft vil dermed ikke i noe tilfelle betale renter på det ansvarlige lånet, siden det enten vil være konvertert eller nedbetalt innen utløpet av 1999.

3.2.12.2.2 Merknader frå medlemene i komiteen frå Framstegspartiet

Komiteens medlemmer fra Framstegspartiet viser til at Framstegspartiet i sitt alternative statsbudsjettopplegg foreslår at ramme 12 settes til -48 096 195 000 kroner, som medfører økte inntekter i forhold til det beløp som følger av Regjeringens forslag på 1 036 000 000 kroner.

Innenfor ramme 12 vil Framstegspartiet at inntektene skal settes til 69 527 450 000 kroner som er en økning i forhold til det beløp som følger av Regjeringens forslag på 665 000 000 kroner, og at utgiftene skal settes til 21 431 255 000 kroner som er en reduksjon i forhold til det beløp som følger av Regjeringens forslag på 371 000 000 kroner.

Disse medlemmer mener at det skal være fri konkurranse mellom energikilder. Prismekanismen vil da stimulere til forskning på alternative energikilder, og til bedre utnyttelse av de eksisterende. Disse medlemmer støtter derfor ikke Regjeringens satsning for å nå energimeldingens mål om å utvikle vindkraft og vannbåren varme. Dette er et kostbart luftslott som disse medlemmer ikke ønsker å være med på, men heller satse på å ta i bruk våre gassressurser til kraftproduksjon.

3.2.12.2.3 Merknader frå medlemene i komiteen frå Høyre

Komiteens medlemmer fra Høyre viser til at Høyre i sitt alternative budsjettopplegg foreslår at ramme 12 settes til netto -47 385 195 000 kroner, som er om lag 325 mill. kroner lavere enn Regjeringens forslag. Innenfor ramme 12 foreslår Høyre at inntektene settes til 69 062 450 000 kroner og at utgiftene settes til 21 677 255 000 kroner.

Disse medlemmer viser til at Høyre vil sørge for at Norges energirikdom blir utnyttet til å sikre fremtidig verdiskapning og velferd. Høyre vil sikre petroleumsindustrien og kraftsektoren forutsigbare og solide rammevilkår slik at Norge kan utvikle seg som energinasjon. Høyre ønsker en utbygging av gasskraftverk for å befeste Norges posisjon som en energinasjon, og sikre Norge avkastning av gassreservene. I den sammenheng vil Høyre øke støtten til forskning som har som formål å redusere forurensingen fra gasskraftproduksjon. Høyre ønsker en modernisering av kraftbransjen og vil påskynde en styrking av norsk sokkels konkurransevne. Det er derfor avgjørende at oljebransjen

sikres forutsigbare rammebetingelser som er internasjonalt konkurransedyktige.

Disse medlemmer vil peke på at Høyre i sitt alternative budsjett ønsket å redusere CO₂-avgiften på norsk kontinentalsokkel med 30 pst. Denne særnorske avgiften gir en klar svekkelse av norsk sokkels konkurransekraft overfor andre investeringsområder, og denne avgiften er betydelig høyere enn for annen industri. Denne avgiften kan føre til at marginale investeringer ikke gjennomføres, og at eksisterende felt stenges for tidlig. Slike økte investeringer i offshore virksomhet kunne dempe de problemer i deler av verfts-næringsen.

Disse medlemmer viser til at Høyre vil stimulere til ENØK, økt bruk av nye energikilder og bioenergi, og Høyre vil derfor foreslå en økning fra 1999 på 11 pst. til dette formålet. Dette er likevel mindre enn det Regjeringen legger opp til. I forhold til Regjeringens forslag vil Høyre foreslå reduserte bevilgninger på til sammen 43 mill. kroner til OED, Oljedirektoratet, og NVE.

Disse medlemmer viser til at Høyre går imot en økning av elavgiften på 2,5 øre pr. kWh som vil øke kostnadene for husholdningene og næringslivet. Resultatet blir dyrere strøm til forbrukerne som rammer tilfeldig uavhengig av inntekt og formue. Regjeringens forslag om en omfordeling til de som har minst blir da uten reelt innhold siden det økte minstefradraget blir "spist" opp av økningen i strømregningen.

Disse medlemmer viser til Budsjett-innst. S. nr. 9 (1999-2000) for en nærmere gjennomgang av Høyres prioriteringer innenfor ramme 12.

3.2.12.2.4 Merknader fra medlemmen i komiteen fra

Sosialistisk Venstreparti

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti ser olje- og energipolitikken i sammenheng med miljøpolitikken, noe jo også den felles komiteen Stortinget behandler disse sakene i reflekterer. Dette medlem anser olje- og energiområdet som et av de betydeligste når det gjelder virksomhet som har konsekvens på det globale miljøet, og utvilsomt noe av det vanskeligste å dreie i en bærekraftig retning. Derfor ser dette medlem både positive og negative sider i det foreslåtte budsjettet på dette området.

Det er positivt at Regjeringen foreslår en øket satsing på forskning på nye og alternative energiformer. Dette er noe dette medlemmet har foreslått i flere år, og det er positivt at dette endelig skjer.

Samtidig er dette medlem opptatt av at satsingen på fornybare energiformer er reell og vil føre til øking i mengden energi som produseres ved hjelp av nye og fornybare energiformer. Til tross for satsingen som er foreslått fra Regjeringen er det et faktum at mesteparten av forskningsmidlene fremdeles går til, effektiviseringstiltak innen offshoreindustrien, noe som er samfunnsøkonomisk gunstig, men som ikke har noen stor miljømessig effekt på energiproduksjonen og -bruken. Dette medlem foreslår derfor en kraftig øking av investeringsstøtten til fornybare energiformer.

Videre noterer dette medlem seg at investeringsstøtten til varmeanlegg og vindkraftanlegg ligger langt under den størrelsesorden søknader departementet har til behandling, samt at flere rapporter peker på potensialet i bruk av vannpumper, og foreslår derfor en kraftig øking av denne tilskuddsordningen.

Dette medlem foreslår at rammeområde 12 bevilges med -46 509 195 000 kroner, som er en øking på 551 mill. kroner i forhold til det beløp som følger av Regjeringens forslag.

3.2.12.3 Oppsummering av framlegga til rammesummar for rammeområde 12

Tabell 3.24

Forslag til netto rammesum for rammeområde 12 (Olje og energi)

Forslag frå:	Forslag til netto rammesum i 1000 kr	Avvik frå St.prp. nr. 1 (1999-2000) med Tillegg nr. 3 i 1000 kr
St.prp. nr. 1 (1999-2000) med		
Tillegg nr. 3	- 47 060 195	
Ap, KrF, Sp, V og TF	- 47 115 195	- 55 000
FrP	- 48 096 195	- 1 036 000
H	- 47 385 195	- 325 000
SV	- 46 509 195	+ 551 000

3.2.13 Rammeområde 13 (Miljø), under energi- og miljøkomiteen

3.2.13.1 Samandrag

Tabell 3.25

Budsjettkapittel i rammeområde 13 (Miljø) med framlegg om løyvingar i St.prp. nr. 1 (1999-2000)

Kap.	Formål	St.prp. nr. 1.
Utgifter rammeområde 13 (i hele tusen kroner)		
1400	Miljøverndepartementet (jf. kap. 4400)	123 156
1401	Opplysningsvirksomhet, tilskudd til organisasjoner	36 994
1406	Miljøvernavdelingene ved fylkesmannsembetene (jf. kap. 4406)	282 890
1410	Miljøvernforskning (jf. kap. 4410)	219 713
1422	Biomangfold, friluftsliv og kulturminner	12 679
1425	Vilt- og fisketiltak (jf. kap. 4425)	90 500
1426	Statens naturoppsyn (jf. kap. 4426)	64 065
1427	Direktoratet for naturforvaltning (jf. kap. 4427)	277 901
1429	Riksantikvaren (jf. kap. 4429)	171 999
1441	Statens forurensningstilsyn (jf. kap. 4441)	588 215
1442	Miljødata, forurensning og miljøeffektivitet	58 587
1443	Miljøovervåking og akutt forurensning	99 308
1463	Regional og lokal planlegging	70 393
1465	Statens kjøp av tjenester i Statens kartverk	326 977
1470	Internasjonalt samarbeid, tiltak for luftmiljø og polarforvaltning	69 513
2422	Statens miljøfond	1 200
2465	Statens kartverk (jf. kap. 5491 og 5603)	14 000
Sum utgifter rammeområde 13		2 508 090
Inntekter rammeområde 13 (i hele tusen kroner)		
4400	Miljøverndepartementet (jf. kap. 1400)	1 347
4406	Miljøvernavdelingene ved fylkesmannsembetene (jf. kap. 1406)	8 587
4410	Miljøvernforskning (jf. kap. 1410)	5 868
4425	Refusjoner fra Viltfondet og Statens fiskefond (jf. kap. 1425)	90 500
4426	Statens naturoppsyn (jf. kap. 1426)	491
4427	Direktoratet for naturforvaltning (jf. kap. 1427)	11 336
4429	Riksantikvaren (jf. kap. 1429)	4 598
4441	Statens forurensningstilsyn (jf. kap. 1441)	56 377
5621	Statens miljøfond	5 000
Sum inntekter rammeområde 13		184 104
Sum netto rammeområde 13		2 323 986

3.2.13.2 Merknader frå komiteen

3.2.13.2.1 Merknader frå medlemene i komiteen frå Arbeidarpartiet, Kristeleg Folkeparti, Senterpartiet, Venstre og Tverrpolitisk Folkevalde

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, Høyre og Sosialistisk Venstreparti, viser til budsjettavtalen mellom regjeringspartiene og Arbeiderpartiet og omtale av denne i kapittel 3.1.2 og fremmer forslag om å bevilge rammeområde 13 med 2 313 986 000 kroner, som er 10 000 000 kroner mindre enn i Regjeringens forslag.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre, vil understreke at drivhuseffekten er ett av de alvorligste miljøproblemerne verden står overfor. Kyotoprotokollen er et første

skritt i det internasjonale arbeidet for å begrense utslippene av klimagasser. Protokollen åpner for at land kan gå sammen om å redusere utslipp, gjennom prinsippene for kvotehandel og felles gjennomføring, slik at klimatiltakene kan gjennomføres der de er billigst. Norge var en pådriver for å få kvotehandel og felles gjennomføring inn i avtalen. Flertallet mener Norge nå må videreføre sitt engasjement og være en pådriver for at disse prinsippene blir gjennomført. Flertallet vil peke på at det allerede er satt i gang et arbeid internasjonalt for å få dette til. Blant annet er Verdensbanken i ferd med å etablere et pionerprosjekt for handel med utslippskvoter av drivhusgasser, der investorer i industrialiserte land gjennom kjøp av utslippstillatelser finansierer konkrete prosjekter for reduksjon av drivhusgasser i den tredje verden.

Flertallet mener det er viktig at Norge deltar i Verdensbankens prosjekt og viser til at det i budsjettavtalen mellom Arbeiderpartiet og sentrumspartiene er lagt inn 8 mill. kroner i 2000 som bevilgning til Verdensbankens karbonfond samt avsatt 6 mill. kroner i tilsagnsfullmakt for 2000.

Flertallet viser videre til Regjeringens prioriteringer for miljøpolitikken, der det vises til prinsipper om at:

- den enkelte skal ha muligheten til å velge å leve miljøvennlig,
- miljøvernpolitikken skal forankres i det lokale selvstyre,
- forurensere skal betale,
- miljøvernpolitikken skal integreres i den enkelte sektor og
- allmennhetens tilgang til naturen sikres.

Flertallet støtter disse prinsippene.

Flertallet ser det som positivt at arbeidet med å hindre at kjemikalier forårsaker skader på helse og miljø blir trappet opp.

Flertallet viser til at det i år 2000 vil bli brukt ca. 80 mill. kroner til miljøovervåking. Pålitelige miljødata er av stor betydning for et effektivt forebyggende arbeid. Flertallet viser til St.meld. nr. 8 (1999-2000) "Regjeringens miljøvernpolitikk og rikets miljøverntilstand" og ser denne typen rapportering som nødvendig og framtidsrettet.

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre viser til Regjeringens arbeid med å vri skatte- og avgiftssystemet i mer miljøvennlig retning, som en oppfølging av Grønn skattekomisjon og Kyotomeldingen. Disse medlemmer ser dette som svært viktig for å påvirke adferden i mer miljøvennlig retning, uten at det totale skatte- og avgiftsnivået blir øket.

3.2.13.2.2 Merknader fra medlemmene i komiteen fra Framstegspartiet

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at Fremskrittspartiet i sitt alternative statsbudsjettopplegg foreslår at ramme 13 settes til 1 984 063 000 kroner, som er en reduksjon i forhold til det beløp som følger av Regjeringens forslag på 339 923 000 kroner.

Innenfor ramme 13 vil Fremskrittspartiet at inntektene settes til 184 104 000 kroner, som i Regjeringens opplegg, og at utgiftene settes til 2 168 167 000 kroner, som er en reduksjon i forhold til det beløp som følger av Regjeringens forslag på 339 923 000 kroner.

Disse medlemmer mener det vil være nødvendig å redusere de negative effektene på det biologiske mangfoldet i vassdrag som følge av sur nedbør, samt styrke og bevare naturlige fiskedammer, blant annet som basis for fritidsfiske/rekreasjon.

Disse medlemmer vil derfor foreslå å øke bevilgningene til dette formål.

3.2.13.2.3 Merknader fra medlemmene i komiteen fra Høyre

Komiteens medlemmer fra Høyre viser til at Høyre i sitt alternative budsjettopplegg foreslår at ramme 13 settes til netto 2 259 286 000 kroner, som er om lag 65 mill. kroner lavere enn Regjeringens forslag. Innenfor ramme 13 foreslår Høyre at inntektene settes til 184 104 000 kroner og at utgiftene settes til 2 443 390 000 kroner.

Disse medlemmer viser til at Høyre ønsker en satsning på miljøtiltak i våre nærområder, og særlig i nordområdene. Miljøproblemene i Nordvest-Russland er omfattende og har direkte konsekvenser ikke bare for Norge, men for hele det nordlige Europa. Det er Norges ansvar å bidra til å styrke det målrettede arbeidet for å sikre miljøet i nordområdene. Det må arbeides aktivt for å sette miljøproblemene på den europeiske dagsorden. Høyre ønsket derfor en økt satsning på nordområdene i sitt alternative budsjett. En satsing på miljøtiltak på Kolahalvøya gir større miljøeffekt enn om den samme kronen skulle brukes i Norge.

Disse medlemmer viser til at Høyre ønsker en omlegging av aktiviteten i de ulike natur- og miljøetatene mot mer utadrettet virksomhet. Høyre foreslår derfor økt satsning på tiltak i nordområdene, frivillig organisert naturoppsyn og friluftstiltak. Samtidig foreslås besparelser i byråkrati og administrative utgifter. Høyre vil også øke støtten til båndlegging av friluftsområder og bedre sikring og vern av kulturminner. Bedre tilgang til naturopplevelser og kulturminner er viktig for folks naturforståelse, miljøengasjement og historiske bevissthet.

Disse medlemmer vil peke på at PCB-forurensing utgjør et av de største miljøproblemene nasjonalt og lokalt. Regjeringen er merkelig passiv i forhold til disse problemene. Derfor ønsket Høyre i sitt alternative budsjett å styrke oppryddingstiltakene mot PCB med 10 mill. kroner.

Disse medlemmer viser til Budsjett-innst. S. nr. 9 (1999-2000) for en nærmere gjennomgang av Høyres prioriteringer innenfor ramme 13.

3.2.13.2.4 Merknader fra medlemmen i komiteen fra Sosialistisk Venstreparti

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti vil ha en politikk der miljøets tålegrenser blir bestemmende for samfunnsutviklingen, og hvor det legges til rette for at menneskene kan nyte og leve av et livskraftig miljø. Dette vil kreve store omlegginger i politikken. Dette medlem er opptatt av at dette er siste statsbudsjettet i dette århundret, og at det både kan og bør være en anledning til å se framover, og legge om den politiske kursen i en mer miljømessig retning.

En slik retning innebærer en økonomi hvor miljøskadelige utslipp skatte- og avgiftsbelegges kraftig, hvor

det også satses aktivt på miljøvennlige alternativer, og hvor det satses aktivt på omstillinger for næringslivet, slik at det opererer innenfor miljøets tålegrenser og ikke i konkurranse med naturen, og bidrar til at Norge kan holde sine forpliktelser i henhold til internasjonale avtaler.

Dette medlem er derfor positiv til flere sider i det framlagte budsjettet, særlig når et gjelder forslaget om å avgiftslegge bruk og utslipp av flere skadelige og giftige stoffer som tidligere ikke har vært i søkelyset. Ikke desto mindre ser dette medlem flere svakheter ved det framlagte budsjettet, og mener at Regjeringen tar flere sider ved miljøproblemene for lite alvorlig. Dette dreier seg om behovet for å gjenreise miljødebatten og gjennom det legge premissene for fremtiden, samt manglende tiltak for å rydde opp i tidligere synder.

Dette medlem foreslår derfor en solid økning i midlene som skal brukes til opprydding, først og fremst av PCB langs kysten.

Det er et beklagelig faktum at mye av miljødebatten har stilnet i avisenes spalter og medias oppmerksomhet. Mange miljøorganisasjoner som ofte bidrar til slik oppmerksomhet arbeider med meget anstrengt økonomi, og dette medlem ønsker derfor å bidra til å styrke deres finansielle ryggrad.

Videre mener dette medlem at det må settes større fokus på problemene i berøringspunktet mellom næring og miljø, og at det må bevilges flere midler til forskning som sikrer en forvaltning av de ressursene mange i distriktene lever av som ikke truer det biologiske mangfoldet og det naturlige miljøet. Miljøforskning, ikke minst i polarområdene, er jo også noe Norge ikke bare kan ha glede av, men som vi som polarnasjon har et spesielt ansvar for å ta initiativ til.

Dette medlem foreslår at rammeområde 13 bevilges med 2 649 786 000 kroner, som er en økning på 325,8 mill. kroner i forhold til det beløp som følger av Regjeringens forslag.

3.2.13.3 Oppsummering av framlegga til rammesummar for rammeområde 13

Tabell 3.26

Forslag til netto rammesum for rammeområde 13 (Miljø)

Forslag frå:	Forslag til netto rammesum i 1000 kr	Avvik frå St.prp. nr. 1 (1999-2000) i 1000 kr
St.prp. nr. 1 (1999-2000)	2 323 986	
Ap, KrF, Sp, V og TF	2 313 986	- 10 000
FrP	1 984 063	- 339 923
H	2 259 286	- 64 700
SV	2 649 786	+ 325 800

3.2.14 Rammeområde 14 (Stortinget), under kontroll- og konstitusjonskomiteen

3.2.14.1 Samandrag

Tabell 3.27

Budsjettkapittel under rammeområde 14 (Stortinget) med framlegg om løyvingar i St.prp. nr. 1 (1999-2000)

Kap.	Formål	St.prp. nr. 1.
Utgifter rammeområde 14 (i hele tusen kroner)		
41	Stortinget (jf. kap. 3041)	510 942
43	Stortingets ombudsmann for forvaltningen (jf. kap. 3043)	22 971
44	Stortingets kontrollutvalg for etterretnings-, overvåkings- og sikkerhetstjeneste	2 400
51	Riksrevisjonen (jf. kap. 3051)	241 700
Sum utgifter rammeområde 14		778 013
Inntekter rammeområde 14 (i hele tusen kroner)		
3041	Stortinget (jf. kap. 41)	8 035
Sum inntekter rammeområde 14		8 035
Sum netto rammeområde 14		769 978

3.2.14.2 Merknader frå komiteen

3.2.14.2.1 Brev frå Stortingets presidentskap av

7. oktober 1999

Komiteen viser til brev til komiteen frå Det konstitusjonelle kontor i Stortinget av 15. oktober 1999, med kopi av brev frå Stortingets kontrollutvalg for etterretnings-, overvåkings- og sikkerhetstjeneste (EOS-utvalget) og brev frå Stortingets presidentskap til kontroll- og konstitusjonskomiteen av 7. oktober 1999. Av det siste av dei nemnde breva går det fram at Stortingets presidentskap 29. september 1999 har vedteke at:

"Forslag om å øke bevilgningen under kap. 44 på statsbudsjettet for år 2000 med kr 370 000 til drift av lokaler, slik at totalbevilgningen øker fra kr 2 400 000 til kr 2 770 000 oversendes Kontroll- og konstitusjonskomiteen".

3.2.14.2 Merknader frå komiteen

Komiteen sluttar seg til framlegget om auka løyving til EOS-utvalet og viser til at fraksjonane har teke

omsyn til dette i dei respektive framlegga til rammesum for rammeområde 14 nedanfor.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, fremmer forslag om å bevilge rammeområde 14 med 772 625 000 kroner, som er kr 2 647 000 mer enn det som følger av St.prp. nr. 1 (1999-2000).

Flertallet går inn for å forhøye bevilgningen til partigruppene under kap. 41 post 70 med 2 277 000 kroner, til 25 127 000 kroner.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at Fremskrittspartiet ikke har foreslått endringer innenfor ramme 14 utover å øke bevilgningen til EOS-utvalget med 370 000 kroner i tråd med Presidentskapets brev av 7. oktober 1999.

3.2.14.3 Oppsummering av framlegga til rammesummar for rammeområde 14

Tabell 3.28

Forslag til netto rammesum for rammeområde 14 (Stortinget)

Forslag frå:	Forslag til netto rammesum i 1000 kr	Avvik frå St.prp. nr. 1 (1999-2000) i 1000 kr
St.prp. nr. 1 (1999-2000)	769 978	-
Ap, KrF, H, Sp, SV, V og TF	772 625	+ 2 647
FrP	770 348	+ 370

3.2.15 Rammeområde 15 (Sosial- og helse), under sosialkomiteen

3.2.15.1 Samandrag

Tabell 3.29

Budsjettkapittel i rammeområde 15 (Sosial- og helse) med framlegg om løyvingar i St.prp. nr. 1 (1999-2000) og St.prp. nr. 1. Tillegg nr. 1 og 4 (1999-2000)

Kap.	Formål	St.prp. nr. 1 med tilleggsprp. nr. 1 og 4.
Utgifter rammeområde 15 (i hele tusen kroner)		
600	Sosial- og helsedepartementet (jf. kap. 3600)	160 700
604	Etat for rådssekretariater og enkelte helse- og sosialfaglige oppgaver m.v. (jf. kap. 3604)	94 230
610	Rusmiddeldirektoratet (jf. kap. 3610)	139 720
612	Statens institutt for alkohol- og narkotikaforskning (jf. kap. 3612)	8 160
614	Utvikling av sosialtjenesten, tiltak for rusmiddelmissbrukere m.v.	238 150
616	Statens klinikk for narkomane (jf. kap. 3616)	23 130
660	Krigspensjon	1 022 000
670	Tiltak for eldre	2 762 200
673	Tiltak for funksjonshemmede	1 210 300
674	Handlingsplan for funksjonshemmede	91 100
675	Tiltak for eldre og funksjonshemmede	60 950
676	Kompetansesentra for funksjonshemmede	69 840

Kap.	Formål	St.prp. nr. 1 med tilleggsprp. nr. 1 og 4.
700	Statens helsetilsyn og fylkeslegene (jf. kap. 3700)	220 050
701	Forskning og forsøksvirksomhet	139 400
702	Nemnd for bioteknologi	5 670
703	Helsetjenesten for innsatte i fengsel	66 650
704	Giftinformasjonssentralen (jf. kap. 3704)	9 570
705	Kursvirksomhet og stipendier	127 400
710	Statens institutt for folkehelse (jf. kap. 3710)	305 300
711	Statens rettsstoksikologiske institutt (jf. kap. 3711)	57 260
712	Statens helseundersøkelser (jf. kap. 3712)	40 459
713	Statens råd for ernæring og fysisk aktivitet (jf. kap. 3713)	36 770
714	Statens tobakkskaderåd (jf. kap. 3714)	41 690
715	Statens strålevern (jf. kap. 3715)	45 400
716	Kreftregisteret (jf. kap. 3716)	27 983
718	Rehabilitering	115 527
719	Helsefremmende og forebyggende arbeid	121 600
730	Fylkeskommunenes helsetjeneste	16 625 100
731	Rikshospitalet	1 162 500
733	Nasjonalt råd for spesialistutdanning av leger	4 530
734	Det norske Radiumhospital	297 900
735	Statens senter for epilepsi (jf. kap. 3735)	123 470
737	Barnesykehus (jf. kap. 3737)	42 700
738	Helsetjenesten på Svalbard (jf. kap. 3738)	11 280
739	Andre utgifter (jf. kap. 3739)	848 800
742	Forpleining, kontroll og tilsyn med psykiatriske pasienter	20 930
743	Statlige stimulerings tiltak for psykisk helsevern	1 750 200
750	Statens legemiddelkontroll (jf. kap. 3750 og 5578)	83 650
751	Apotekvesenet (jf. kap. 3751 og 5577)	81 870
797	Helse- og sosial beredskap	11 690
Sum utgifter rammeområde 15		28 305 829

Inntekter rammeområde 15 (i hele tusen kroner)

3600	Sosial- og helsedepartementet (jf. kap. 600)	5
3610	Rusmiddeldirektoratet (jf. kap. 610)	13 200
3612	Statens institutt for alkohol- og narkotikaforskning (jf. kap. 612)	320
3616	Statens klinikk for narkomane (jf. kap. 616)	16 730
3661	Sykepenges	40 000
3700	Statens helsetilsyn og fylkeslegene (jf. kap. 700)	770
3710	Statens institutt for folkehelse (jf. kap. 710)	65 640
3711	Statens rettsstoksikologiske institutt (jf. kap. 711)	730
3712	Statens helseundersøkelser (jf. kap. 712)	2 360
3713	Statens råd for ernæring og fysisk aktivitet (jf. kap. 713)	65
3714	Statens tobakkskaderåd (jf. kap. 714)	45
3715	Statens strålevern (jf. kap. 715)	630
3716	Kreftregisteret (jf. kap. 716)	1 130
3735	Statens senter for epilepsi (jf. kap. 735)	78 470
3737	Barnesykehus (jf. kap. 737)	4 910
3738	Helsetjenesten på Svalbard (jf. kap. 738)	1 390
3739	Behandlingsreiser til utlandet (jf. kap. 739)	9 750
3750	Statens legemiddelkontroll (jf. kap. 750)	154
3751	Apotekvesenet (jf. kap. 751)	206
5527	Vinmonopolavgiften m.m.	40 900
5577	Avgift til staten av apotekenes omsetning (jf. kap. 1507 og 751)	89 300

Kap.	Formål	St.prp. nr. 1 med tilleggsprp. nr. 1 og 4.
5578	Avgift på farmasøytiske spesialpreparater (jf. kap. 750)	82 950
Sum inntekter rammeområde 15		449 655
Sum netto rammeområde 15		27 856 174

3.2.15.2 Merknader frå komiteen

3.2.15.2.1 Merknader frå medlemene i komiteen frå Arbeidarpartiet, Kristeleg Folkeparti, Senterpartiet, Venstre og Tverrpolitisk Folkevalde

Fleirtalet i komiteen, alle unnateke medlemene frå Framstegspartiet, Høgre og Sosialistisk Venstreparti, viser til budsjettavtalen mellom regjeringspartia og Arbeidarpartiet og fremmar forslag om å løyve rammeområde 15 med 27 841 174 000 kroner, som er 15 000 000 kroner mindre enn det som følgjer av St.prp. nr. 1 (1999-2000) med tilleggsproposisjonane nr. 1 og nr. 4.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet understreker målet om at alle innbyggere skal sikres et godt og likeverdig tilbud om behandling og pleie- og omsorgstjenester, uavhengig av alder, bosted, inntekt og sosial bakgrunn. Disse medlemmer mener målsettingene om effektivitet og likeverdighet best sikres gjennom et sterkt offentlig helsevesen. Disse medlemmer vil særlig trekke fram nødvendigheten av å utvikle bedre samarbeid og funksjonsfordeling i helseregionene og bedre organisering av sykehusene.

Disse medlemmer legger vekt på en velfungerende og solid primærhelsetjeneste, og ser fram til innføring av fastlegeordningen. Disse medlemmer ser med bekymring på det store gjennomtrekk av leger i utkantkommuner og ber Regjeringen prioritere arbeidet med å sikre en mer stabil legedekning i distriktene.

Disse medlemmer følger også i budsjettet for 2000 opp den satsningen på eldreomsorg og helse som Jagland-regjeringen la opp til.

Disse medlemmer vil understreke sin støtte til den foreslåtte gjennomføring av reformer og handlingsplaner innenfor bl.a kreft, psykiatri, sykehusutstyr, fastelegeordning og rekruttering av pleie- og omsorgspersonell.

Disse medlemmer vil videre vise til at forliket mellom Arbeiderpartiet og sentrumpartiene innebærer et kommuneøkonomisk opplegg som setter kommunene og fylkeskommunene i bedre stand til å forbedre tjenestetilbudet innen eldreomsorg og helsevesen. Disse medlemmer vil særlig understreke viktigheten av økningen i funksjonstilskuddet til regionsykehusene gjennom budsjettavtalen, som vil sette institusjonene i bedre stand til å oppfylle oppgavene når det gjelder behandling av særlig tunge pasienter og utdannings- og forskningsvirksomheten.

Disse medlemmer viser til at bevilgningene til de somatiske sykehusene har økt hvert eneste år på 90-

tallet, og at driftsutgiftene nå utgjør om lag 27 mrd. kroner på årsbasis. Disse medlemmer mener dette har vært en helt nødvendig prioritering, og viser til at behandlingsskapiteten har økt betydelig. Disse medlemmer vil likevel vise til "SAMDATA sykehus 3/99" som viser at antall behandlede pasienter pr. legeårsverk stadig har blitt redusert på 90-tallet, og mener Regjeringen må fokusere sterkere på omorganisering, effektiviseringstiltak og samarbeidstiltak som kan bidra til å øke utnyttningen av legekapasiteten til beste for norske pasienter.

Disse medlemmer viser til at norsk helsevesen har vært gjenstand for en rekke reformer på 90-tallet, som innføring av innsatsstyrt finansiering, behandlingssgaranti, helseregioner og fritt sykehusvalg. Fokuseringen på fristilling og en økt innsatsstyrt finansiering av sykehusene innebærer et behov for en helhetlig vurdering av hvordan de ulike reformene virker i samspill, og hvordan nasjonale helsemålsettinger som likeverdig helsetilbud for geografiske regioner og forskjellige pasientgrupper blir ivaretatt. Disse medlemmer vil i den forbindelse advare mot konsekvensene av å innføre A/S-formen ved sykehus under dagens helseystem.

Disse medlemmer er bekymret for situasjonen innen medisinsk forskning i Norge. Norge ligger lavt i forhold til resten av OECD når det gjelder forskningsmidler pr. capita, og våre naboland bruker eksempelvis to til tre ganger så mye på medisinsk forskning som Norge. Disse medlemmer vil vise til flertallsvedtaket fra finanskomiteen i 1998 om å etablere et statlig forskningsfond, og mener dette kan legge grunnlaget for en opptrappingsplan for medisinsk forskning i Norge. Disse medlemmer vil derfor be Regjeringen følge opp dette viktige arbeidet som vil være av meget stor betydning for norske pasienter og helsevesen.

Medlemene i komiteen frå Kristeleg Folkeparti, Senterpartiet og Venstre vil framheve at budsjettet fører vidare satsinga på helse og eldre. Opptrappingsplanen for psykisk helse og planen for investeringar i utstyr i sjukehusa vert fylgd opp, den nasjonale kreftplanen vert gjennomført og handlingsplanen for å auke tilgangen til helse- og sosialpersonell vert ført vidare. Utbygginga av eldreomsorga held fram med auka midlar til drift og investeringar.

3.2.15.2.2 Merknader frå medlemene i komiteen frå

Framstegspartiet

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at Fremskrittspartiet i sitt alternative statsbudsjettopplegg forslø at ramme 15 settes til 31 065 174 000 kroner, som er en økning i forhold til det beløp som følger av Regjeringens forslag på 3 209 000 000 kroner. Innenfor ramme 15 vil Fremskrittspartiet at inntektene skal settes til 449 655 000 kroner, som i Regjeringens opplegg, og at utgiftene skal settes til 31 514 829 000 kroner, som er en økning i forhold til det beløp som følger av Regjeringens forslag på 3 209 000 000 kroner.

Disse medlemmer mener at helse- og omsorgsoppgaver skal prioriteres foran andre samfunnsoppgaver, og være et enhetlig statlig ansvarsområde finansiert av vårt felles helseforsikringsselskap, Folketrygden. Den praktiske gjennomføringen av helsetilbud og omsorgsoppgaver skal ta utgangspunkt i Stortingets vedtak i Nasjonal Helseplan for 1986, der Stortinget slo fast at målsettingen for norsk helsepolitikk skulle være at alle borgere av landet skulle få nødvendig helsehjelp og omsorg uavhengig av bosted, kjønn og personlig økonomi.

Disse medlemmer vil avvise den endring i regelverket for innsatsstyrt finansiering som er foreslått i budsjettproposisjonen, nemlig kutt i enhetsprisene med 3,1 pst. tilsvarende en reduksjon på 150 000 000 kroner, og pålegg om aktivitetskrav tilsvarende 180 000 000 kroner. Den innsatsbaserte finansieringen har så langt virket fullt ut etter hensikten. Den positive utviklingen kan nå stoppe opp om enhetsprisene reduseres og sykehusene ikke får fullt ut betalt for de behandlinger som gis.

Disse medlemmer foreslår også at proSENTSatsen for den innsatsbaserte finansieringen skal økes fra 50 til 60 pst. En økning som er sterkt ønskelig i fagmiljøene.

Disse medlemmer vil denne gang gå imot enhver økning av egenbetalingen til helse og omsorg. Begrunnelsen er at egenbetalingen de 3 foregående årene ble økt med hele 33 pst. En ytterligere økning finner disse medlemmer ikke forsvarlig, idet de høye egenandelene nå går direkte ut over kronisk syke og eldre syke som faktisk har problemer med å kjøpe sine foreskrevne medisiner og søke legehjelp ved behov.

Disse medlemmer viser til at Stortinget har vedtatt en psykiatriplan som skal være gjennomført innen år 2005, og denne opptrappingen ble påbegynt i 1999.

Disse medlemmer finner at departementet i det foreliggende budsjettforslag legger inn for små midler i henhold til den opptrappingsplan som er vedtatt, og disse medlemmer har registrert at dette begrunnes med manglende tilgang på helsepersonell innen psykiatrien. Disse medlemmer kan ikke si seg enig i at mangel på personell skulle avstedkomme mindre ressurstilgang og disse medlemmer tror at særlig psykiatrien i kommunene har tilstrekkelig med fagfolk. I tillegg mener disse medlemmer at en god del av

omsorgen av psykiatriske langtidspasienter i kommunene kan utføres av ikke fagfolk.

3.2.15.2.3 Merknader frå medlemene i komiteen frå Høyre

Komiteens medlemmer fra Høyre viser til at Høyre i sitt alternative budsjettopplegg foreslår at ramme 15 settes til netto 29 955 674 000 kroner, som er om lag 2 099 mill. kroner mer enn Regjeringens forslag. Innenfor ramme 15 foreslår Høyre at inntektene settes til 449 655 000 kroner og at utgiftene settes til 30 405 329 000 kroner.

Disse medlemmer mener økte bevilgninger alene ikke kan gi et bedre helsevesen. Det trengs også omfattende reformer. Høyre ønsker et statlig ansvar for sykehusene og en nasjonal sykehusplan for funksjonsfordeling mellom sykehusene. Høyre vil kombinere statlig ansvar med lokal frihet. Sykehusene må fristilles slik at de får større frihet til å drive profesjonelt uten unødvendig politisk overstyring, og blir bedre i stand til å møte de utfordringene innsatsstyrt finansiering og fritt sykehusvalg i hele landet gir.

Disse medlemmer vil peke på at det offentliges rolle som bestiller av helsetjenester på vegne av befolkningen ikke nødvendigvis innebærer at det offentlige også må stå som produsent av disse tjenestene. Høyre vil slippe private aktører til innenfor rammen av et offentlig finansiert helsevesen. Private aktører bør få konkurrere om å levere helsetjenester til det offentlige, f.eks. utbygging og drift av sykehus. Slik konkurranse vil gi bedre tjenester og mer effektiv ressursutnyttelse.

Disse medlemmer viser til at Høyre vil lovfeste pasientenes rett til behandling innen en individuell frist som skal fastsettes på medisinsk grunnlag. Dersom fristen ikke overholdes, skal pasienten ha rett til behandling ved privat institusjon eller i utlandet for det offentliges regning. Bestemmelsene om rett til behandling i den nye pasientrettighetsloven er vage og uklare, og bidrar på dette punktet ikke til å styrke pasientenes rettigheter.

Disse medlemmer mener det er behov for å videreutvikle og forbedre systemet for innsatsstyrt finansiering av sykehusene, slik at ordningen i større grad blir forutsigbar for sykehusene og legger til rette for økt aktivitet. Høyre foreslår å øke satsen for innsatsstyrt finansiering fra 50 til 60 pst. Høyres alternative opplegg innebærer på denne bakgrunn at 2,2 mrd. kroner overføres fra fylkeskommunenes frie inntekter til innsatsstyrt finansiering. Høyre vil fremme forslag om at den innsatsstyrte finansieringen skal gå direkte til sykehusene. Høyre vil også foreslå at det utarbeides et system med differensierte enhetspriser, som tar høyde for at regionssykehusene behandler tyngre pasienter enn de andre sykehusene. I dagens system, hvor sykehusene får betalt for en gjennomsnittspasient innenfor de ulike diagnoserelaterte gruppene, kommer de sykehusene som har en overvekt av kompliserte tilfeller dårlig ut.

Disse medlemmer viser til at regionssykehustilskuddet ikke er blitt prisjustert på fire år. Høyre foreslår å øke dette med 90 mill. kroner. Høyre foreslår å øke bevilgningene til kreftforskning med 15 mill. kroner i forhold til Regjeringens forslag. Høyre foreslår å bevilge 5 mill. kroner til et nasjonalt forskningsprogram mot benskjørhet. Høyre foreslår å øke bevilgningene til Statens senter for epilepsi med 5 mill. kroner slik at utredningskapasiteten kan utvides.

Høyre foreslår å øke satsingen på brukerstyrte personlige assistenter for funksjonshemmede med 5 mill. kroner. Høyre foreslår å bevilge ytterligere 8 mill. kroner til frivillige organisasjoner arbeid overfor rusmisbrukere. Høyre vil styrke satsingen på behandlingsreiser til utlandet med 2 mill. kroner.

Disse medlemmer viser til at det i Høyres alternative budsjett kuttes til sammen 163,5 mill. kroner i utgifter til drift og administrasjon under ulike kapitler innenfor ramme 15. Høyre omprioriterer midler fra ernæringsrådet og tobakksskaderådet til økt satsing på kreftforskning. Høyre foreslår å utsette gjennomføringen av fastlegeordningen. Det mangler fortsatt 400 legeårsverk i distriktene før intensjonene i ordningen kan oppfylles, og det vil ikke være forsvarlig å gjennomføre ordningen før legedekningen er tilfredsstillende. Dette gir en innsparing på totalt 86 mill. kroner neste år, hvor 6 mill. kroner kuttes i kap. 701 Forskning og forsøksvirksomhet, 70 mill. kroner i kap. 2600 Trygdeetaten og 10 mill. kroner kuttes i kommunenes frie inntekter.

Disse medlemmer viser til Budsjett-innst. S. nr. 11 (1999-2000) for en nærmere gjennomgang av Høyres prioriteringer innenfor ramme 15.

3.2.15.2.4 Merknader frå medlemen i komiteen frå Sosialistisk Venstreparti

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti mener satsingen innen helse- og sosialpolitikken må ha større fokus på primærhelse og midler som kommer mer direkte ut til brukerne.

Dette medlem mener det er viktig å styrke direkte tilskudd til regionssykehus, og utstyr til sykehusene fremfor den finansieringen om nå finner sted via den innsatsstyrte finansieringen. Rapporter fra fylkessykehusene viser at den innsatsstyrte finansieringen slår feil, og fører til at sykehusene ikke prioriterer tynge pasienter og kronikere. Utgiftene til disse pasientene overstiger sterkt det som utbetales via denne finansieringsformen.

Dette medlem mener at det også må satses sterkere i forhold til psykiatrien, og da spesielt i forhold til barne- og ungdomspsykiatrien. Nesten 1 300 barn og unge står i dag i kø for behandling i psykiatrien og det må settes inn spesielle tiltak for å bidra til å fjerne disse køene.

Dette medlem foreslår at rammeområde 15 bevilges med 27 754 264 000 kroner, som er en reduksjon på 101 910 000 kroner i forhold til det beløp som følger av Regjeringens forslag.

3.2.15.3 Oppsummering av framlegga til rammesummar for rammeområde 15

Tabell 3.30

Forslag til netto rammesum for rammeområde 15 (Sosial og helse)

Forslag frå:	Forslag til netto rammesum i 1000 kr	Avvik frå St.prp. nr. 1 (1999-2000) med Tillegg nr. 1 og 4 i 1000 kr
St.prp. nr. 1 (1999-2000) med Tillegg nr. 1 og 4	27 856 174	-
Ap, KrF, Sp, V og TF	27 841 174	- 15 000
FrP	31 065 174	+ 3 209 000
H	29 955 674	+ 2 099 500
SV	27 754 264	- 101 910

3.2.16 Rammeområde 16 (Folketrygda, sosial og helse), under sosialkomiteen

3.2.16.1 Samandrag

Tabell 3.31

Budsjettkapittel i rammeområde 16 (Folketrygda, sosial og helse) med framlegg om løyvingar i St.prp. nr. 1 (1999-2000) og St.prp. nr. 1. Tillegg nr. 1 og 4 (1999-2000)

Kap. nr.	Formål	St.prp. nr. 1 med tilleggsprp. nr. 1 og 4
Utgifter rammeområde 16 (i hele tusen kroner)		
2600	Trygdeetaten	3 665 800

Kap. nr.	Formål	St.prp. nr. 1 med tilleggsprp. nr. 1 og 4.
2603	Trygderetten	37 350
2650	Sykepenger	19 977 000
2660	Uførhet	33 106 000
2662	Yrkesskadetrygd, gml. lovgivning	83 000
2663	Medisinsk rehabilitering m.v.	7 686 000
2670	Alderdom	63 400 000
2680	Etterlattepensjonister	2 193 500
2683	Stønad til enslig mor eller far (jf. kap. 5701)	5 076 500
2686	Gravferdsstønad	230 000
2691	Diverse overføringer m.v.	43 000
2711	Diverse tiltak i fylkeshelsetjenesten m.v.	2 363 800
2750	Syketransport m.v.	1 785 000
2751	Medisiner m.v.	6 801 000
2752	Refusjon av egenbetaling	1 400 000
2755	Helsetjeneste i kommunene	2 617 000
2790	Andre helsetiltak	390 000
Sum utgifter rammeområde 16		150 854 950
Inntekter rammeområde 16 (i hele tusen kroner)		
5701	Diverse inntekter	2 810 500
Sum inntekter rammeområde 16		2 810 500
Sum netto rammeområde 16		148 044 450

3.2.16.2 Merknader frå komiteen

3.2.16.2.1 Merknader frå medlemene i komiteen frå Arbeidarpartiet, Kristeleg Folkeparti, Senterpartiet, Venstre og Tverrpolitisk Folkevalde

Fleirtalet i komiteen, alle unnateke medlemene frå Framstegspartiet, Høgre og Sosialistisk Venstreparti, viser til budsjettavtalen mellom regjeringspartia og Arbeidarpartiet og fremmar forslag om å løyve rammeområde 16 med 147 915 450 000 kroner, som er 129 000 000 kroner mindre enn i Regjeringa sitt forslag.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet vil understreke målet om rettferdig fordeling av godene og utjevning av levekår. Disse medlemmer vil bruke både sosialpolitiske og økonomiske virkemidler for å nå målsettingen. Disse medlemmer mener kombinasjonen av generell offentlig tjenesteytting, et utjevne skattesystem og målrettede tiltak i forhold til de som har dårligst levekår, er best egnet til å oppnå rettferdig fordeling. Disse medlemmer viser til at budsjettforliket mellom Arbeiderpartiet og sentrumspartiene gjennom en betydelig skattemessig omfordeling, legger grunnlaget for et videre arbeid for utjevning av levekår.

Disse medlemmer viser til at Folketrygden er en grunnstein i det norske velferdssamfunnet. Disse medlemmer vil understreke betydningen av at Folketrygden er slik innrettet at den sikrer alle økonomisk grunntrygghet samtidig som den skal sikre arbeidsta-

kere en framtidig pensjon som gjør det mulig å opprettholde tidligere levestandard. Disse medlemmer mener det er viktig at begge målsettingene også for framtiden ivaretas gjennom Folketrygden, da dette er en vesentlig forutsetning for folks oppslutning og tillit. Disse medlemmer vil derfor advare mot tiltak som reduserer verdien av tilleggspensjoner opparbeidet gjennom yrkesaktivitet, og som innebærer utvikling i retning av et flatt pensjonssystem.

Disse medlemmer viser til at organisasjonene hevder at det de siste årene har oppstått et etterslep i reguleringen av grunnbeløpet, og vil understreke viktigheten av at Regjeringen kommer fram til retningslinjer for regulering av grunnbeløpet som sikrer at pensjonister og trygdede for framtiden får en inntektsutvikling om lag på linje med de lønnstakere det er naturlig å sammenlikne seg med.

Disse medlemmer viser til at inntektsgrensen for rett til sykepengene fra Folketrygden i det borgerlige budsjettforliket for 1999 ble økt fra 22 685 kroner til 56 700 kroner. Vedtaket medførte at 200 000 arbeidstakere mistet retten til sykepengene fra Folketrygden, hvorav et stort flertall er deltidsarbeidende kvinner. Disse medlemmer er fornøyd med at forliket mellom Arbeiderpartiet og sentrumspartiene innebærer at det usosiale vedtaket gjøres om med virkning fra 1. januar 2000.

Medlemene i komiteen frå Kristeleg Folkeparti, Senterpartiet og Venstre viser

til at det i budsjettet vart lagt til opp til at sjukepengegrunnlaget skulle reduserast frå 11/4 G til 1/2 G. Gjennom forliket med Arbeidarpartiet har ein funne rom for å gjennomføre denne endringa med verknad frå 1. januar.

Desse medlemene har vidare merka seg at utbetalingane til sjukepengar og uføretrygd aukar vesentleg og at Regjeringa tek denne utfordringa på alvor.

3.2.16.2.2 Merknader frå medlemene i komiteen frå Framstegspartiet

Komiteens medlemmer fra Framskrittspartiet viser til Framskrittspartiet i sitt alternative statsbudsjettopplegg foreslår at ramme 16 settes til 145 096 450 000 kroner, som er en reduksjon i forhold til det beløp som følger av Regjeringens forslag på 2 948 000 000 kroner.

Innenfor ramme 16 vil Framskrittspartiet at inntektene skal settes til 2 810 500 000 kroner, som i Regjeringens forslag, og at utgiftene settes til 147 906 950 000 kroner som er en reduksjon på 2 948 000 000 kroner i forhold til det beløp som følger av Regjeringens forslag.

Disse medlemmer vil spesielt påpeke viktigheten av at pensjonistenes opptjente rettigheter ivaretas og at ytelsene følger den utvikling som kommer andre grupper i samfunnet til gode, ved at grunnbeløpet blir regulert på linje med utviklingen for lønsmottakere. Framskrittspartiet vil fjerne den urettferdighet som ligger i at gifte pensjonister får sine pensjoner avkortet med til sammen 1/2 G.

Disse medlemmer viser for øvrig til sosialkomiteens budsjettinnstilling, Budsjett-innst. S. nr. 11(1999-2000) hvor forslaget fra Carl I. Hagen på vegne av Framskrittspartiet om å be Regjeringen fremme de nødvendige lovforslag som sikrer lavtlønnede rett til sykelønn fra 1. januar 2000 blir nærmere redegjort for og hensyntatt.

3.2.16.2.3 Merknader frå medlemene i komiteen frå Høyre

Komiteens medlemmer fra Høyre viser til at Høyre i sitt alternative budsjettopplegg foreslår at ramme 16 settes til netto 143 963 450 000 kroner, som er 4 081 mill. kroner mindre enn Regjeringens forslag. Innenfor ramme 16 foreslår Høyre at inntektene settes til 2 810 500 000 kroner og at utgiftene settes til 146 773 950 000 kroner.

Disse medlemmer viser til at Høyres alternative opplegg innebærer økt satsing på kjøp av helsetjenester til sykmeldte med 100 mill. kroner. Høyre foreslår å oppheve referanseprissystemet for parallellimporterte legemidler, noe som innebærer 110 mill. kroner i økte bevilgninger til legemidler. Høyre foreslår å øke bevilgningene til opptreningsinstitusjonene (20 mill.

kroner) og Landsbystiftelsens institusjoner for psykisk utviklingshemmede (15 mill. kroner).

Disse medlemmer viser til Høyres forslag om å innføre en egenandel i sykelønnsordningen. Høyre foreslår en ordning der man får 50 pst. lønn de første 3 dagene av sykefraværet og deretter 90 pst. av full lønn. Det innføres ikke egenandel for fravær under barns sykdom. Høyre vil også foreslå å videreføre dagens minste inntektsgrunnlag for rett til sykepengar fra folketrygden. Samlet gir dette en reduksjon av folketrygdens utgifter til sykepengar neste år på 3,446 mrd. kroner.

Høyre foreslår å redusere utgiftene til drift og administrasjon med til sammen 277 mill. kroner fordelt på Trygdeetaten og Trygderetten. Inkludert i dette tallet er innsparinger for Trygdeetaten som følge av utsettelse av fastlegeordningen i størrelsesorden 70 mill. kroner. Høyre foreslår en innsparing på 150 mill. kroner som følge av økt konkurranse og effektivisering av innkjøpsrutinene for kjøp av tekniske hjelpemidler under kap. 2663 Medisinsk rehabilitering. Høyre kutter 150 mill. kroner i bevilgningene til kjøp av sykepleieartikler ved å utnytte potensialet for innsparinger på dette området gjennom reforhandlede avtaler og mer effektiv distribusjon. Høyre foreslår å fjerne ordningen med utdanningsstønad til enslige forsørgere fra 1. juli 2000, noe som gir en innsparing på 73 mill. kroner.

Disse medlemmer viser til Budsjett-innst. S. nr. 11 (1999-2000) for en nærmere gjennomgang av Høyres prioriteringer innenfor ramme 16.

3.2.16.2.4 Merknader frå medlemen i komiteen frå Sosialistisk Venstreparti

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti betrakter egenandeler på nødvendige helsetjenester som en skatt på sykdom. Helsetjenester bør finansieres etter skattbar evne, ikke etter graden av sykdom. Det er derfor urovekkende at egenandelene har økt så kraftig de siste årene. Økninger i egenandeler rammer spesielt for de som allerede har anstrengt økonomi og for kronikerne. Sosialkomiteen ba ved forrige statsbudsjett Regjeringen om en gjennomgang av egenandelene på helsetjenester, og dette er nå under utredning. Dette medlem mener at det ikke burde vært foreslått nye økninger i egenandeler før Regjeringen har kommet tilbake til Stortinget med utredning og konkrete forslag.

Dette medlem foreslår å bevilge 165 mill. kroner for å "nulle ut" alle Regjeringens forslag til nye økninger i skatt på sykdom, samt å redusere egenandelen på blå resept fra 36 til 12 pst. for barn mellom 7 og 18 år. Økningen i egenandel for blå resept for barn var en de mest usosiale innstramningene overfor syke som ble vedtatt i budsjettet for inneværende år.

Dette medlem foreslår at rammeområde 16 bevilges med 148 268 850 000 kroner, som er en økning på 224 400 000 kroner i forhold til det beløp som følger av Regjeringens forslag.

3.2.16.3 Oppsummering av framlegga til rammesummar for rammeområde 16

Tabell 3.32

Forslag til netto rammesum for rammeområde 16 (Folketrygda, sosial og helse)

Forslag frå:	Forslag til netto rammesum i 1000 kr	Avvik frå St.prp. nr. 1 (1999-2000) med Tillegg nr. 1 og 4 i 1000 kr
St.prp. nr. 1 (1999-2000) med Tillegg nr. 1 og 4	148 044 450	-
Ap, KrF, Sp, V og TF	147 915 450	- 129 000
FrP	145 096 450	- 2 948 000
H	143 963 450	- 4 081 000
SV	148 268 850	+ 224 400

3.2.17 Rammeområde 17 (Utdanning og forskning), under kyrkje-, utdannings- og forskingskomiteen

3.2.17.1 Samandrag

Tabell 3.33

Budsjettkapittel i rammeområde 17 (Utdanning og forskning) med framlegg om løyvingar i St.prp. nr. 1 (1999-2000) og St.prp. nr. 1. Tillegg nr. 6 og 12 (1999-2000)

Kap. nr.	Formål	St.prp. nr. 1 med til- leggsprp. nr. 6 og 12.
Utgifter rammeområde 17 (i hele tusen kroner)		
200	Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet (jf. kap. 3200)	156 455
203	Statens utdanningskontorer (jf. kap. 3203)	135 758
204	Foreldreutvalget for grunnskolen (jf. kap. 3204)	4 830
206	Samisk utdanningsadministrasjon (jf. kap. 3206)	23 525
210	Tilskudd til trossamfunn m.m. og privateide skole- og kirkebygg	94 945
221	Tilskudd til grunnskolen (jf. kap. 3221)	1 107 715
222	Statens grunnskoler og grunnskoleinternat (jf. kap. 3222)	47 392
228	Kvalitetsutvikling i grunnskolen (jf. kap. 3228)	274 032
229	Andre formål i grunnskolen	628 165
231	Tilskudd til videregående opplæring	292 698
232	Statlige skoler med opplæring på videregående nivå (jf. kap. 3232)	147 318
234	Tilskudd til lærebedrifter og lærlinger	386 036
238	Kvalitetsutvikling i videregående opplæring	82 898
239	Andre formål i videregående opplæring	157 205
240	Private skoler m.v.	1 061 557
243	Kompetansesentra for spesialundervisning (jf. kap. 3243)	757 245
244	Nasjonalt læremiddelsenter (jf. kap. 3244)	85 596
249	Andre tiltak i utdanningen	130 229
253	Folkehøgskoler	371 303
254	Tilskudd til voksenopplæring (jf. kap. 3254)	615 825
256	Statlige voksenopplæringsinstitusjoner (jf. kap. 3256)	65 635
258	Forskning og utviklingsarbeid i voksenopplæringen	89 035
259	Kompetanseutviklingsprogrammer	50 000
260	Universitetet i Oslo (jf. kap. 3260)	2 652 513
261	Universitetet i Bergen (jf. kap. 3261)	1 567 824
262	Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet (jf. kap. 3262)	2 082 080
263	Universitetet i Tromsø (jf. kap. 3263)	873 592
264	Norges handelshøgskole (jf. kap. 3264)	179 319
265	Arkitektthøgskolen i Oslo (jf. kap. 3265)	44 928
268	Norges idrettshøgskole (jf. kap. 3268)	87 187
269	Norges musikkhøgskole (jf. kap. 3269)	89 385

Kap. nr.	Formål	St.prp. nr. 1 med tilleggsprp. nr. 6 og 12.
270	Studier i utlandet og sosiale formål for elever og studenter	283 753
273	Statlige kunsthøgskoler (jf. kap. 3273)	143 075
274	Statlige høyskoler (jf. kap. 3274)	5 545 044
278	Norges landbrukshøgskole (jf. kap. 3278)	498 685
279	Norges veterinærhøgskole (jf. kap. 3279)	205 402
281	Fellesutgifter for universiteter og høyskoler (jf. kap. 3281)	648 090
282	Privat høyskoleutdanning	359 581
283	Det norske meteorologiske institutt (jf. kap. 3283)	318 130
285	Norges forskningsråd	782 249
286	Fondet for forskning og nyskaping (jf. kap. 3286)	90 000
287	Forskningsinstitutter og andre tiltak	115 447
288	Internasjonale samarbeidstiltak	587 207
294	Kirkelig administrasjon (jf. kap. 3294)	267 825
295	Presteskapet (jf. kap. 3295)	562 441
297	Nidaros domkirke m.m. (jf. kap. 3297)	23 136
299	Opplysningsvesenets fond (jf. kap. 3299)	37 445
920	Norges forskningsråd	860 800
1020	Havforskningsinstituttet (jf. kap. 4020)	264 500
1021	Drift av forskningsfartøyene (jf. kap. 4021)	159 600
1023	Fiskeri- og havbruksforskning (jf. kap. 4023)	246 400
1137	Forskning og utvikling	258 516
2410	Statens lånekasse for utdanning (jf. kap. 5310)	6 766 295
Sum utgifter rammeområde 17		33 365 846

Inntekter rammeområde 17 (i hele tusen kroner)

3200	Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet (jf. kap. 200)	1 522
3203	Statens utdanningskontorer (jf. kap. 203)	11 247
3204	Foreldreutvalget for grunnskolen (jf. kap. 204)	100
3221	Tilskudd til grunnskolen (jf. kap. 221)	5 914
3222	Statens grunnskoler og grunnskoleinternat (jf. kap. 222)	330
3232	Statlige skoler med opplæring på videregående nivå (jf. kap. 232)	7 471
3238	Kvalitetsutvikling i videregående opplæring	2 000
3243	Kompetansesentra for spesialundervisning (jf. kap. 243)	35 075
3244	Nasjonalt læremiddelsenter (jf. kap. 244)	15 229
3254	Tilskudd til voksenopplæring (jf. kap. 254)	28 568
3256	Statlige voksenopplæringsinstitusjoner (jf. kap. 256)	19 744
3260	Universitetet i Oslo (jf. kap. 260)	602 864
3261	Universitetet i Bergen (jf. kap. 261)	375 789
3262	Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet (jf. kap. 262)	352 445
3263	Universitetet i Tromsø (jf. kap. 263)	176 547
3264	Norges handelshøgskole (jf. kap. 264)	19 387
3265	Arkitektshøgskolen i Oslo (jf. kap. 265)	4 661
3268	Norges idrettshøgskole (jf. kap. 268)	12 505
3269	Norges musikkhøgskole (jf. kap. 269)	1 483
3273	Statlige kunsthøgskoler (jf. kap. 273)	3 042
3274	Statlige høyskoler (jf. kap. 274)	384 911
3278	Norges landbrukshøgskole (jf. kap. 278)	185 563
3279	Norges veterinærhøgskole (jf. kap. 279)	74 685
3281	Fellesutgifter for universiteter og høyskoler	2 836
3283	Det norske meteorologiske institutt (jf. kap. 283)	123 767
3286	Fondet for forskning og nyskaping (jf. kap. 286)	90 000
3294	Kirkelig administrasjon (jf. kap. 294)	5 836

Kap. nr.	Formål	St.prp. nr. 1 med til- leggsprp. nr. 6 og 12.
3295	Presteskapet (jf. kap. 295)	17 531
3297	Nidaros domkirke m.m. (jf. kap. 297)	7 389
3299	Opplysningsvesenets fond (jf. kap. 299)	37 445
4020	Havforskningsinstituttet (jf. kap. 1020)	130 000
4021	Drift av forskningsfartøyene (jf. kap. 1021)	32 100
4023	Fiskeri- og havbruksforskning (jf. kap. 1023)	8 000
5310	Statens lånekasse for utdanning (jf. kap. 2410)	122 426
5617	Renter fra Statens lånekasse for utdanning (jf. kap. 2410)	3 583 000
Sum inntekter rammeområde 17		6 481 412
Sum netto rammeområde 17		26 884 434

3.2.17.2 Merknader frå komiteen

3.2.17.2.1 Merknader frå medlemmene i komiteen frå Arbeidarpartiet, Kristeleg Folkeparti, Senterpartiet, Venstre og Tverrpolitisk Folkevalde

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, Høyre og Sosialistisk Venstreparti, viser til budsjettavtalen mellom regjeringspartiene og Arbeiderpartiet og omtale av denne i kapittel 3.1.2 og fremmer forslag om å bevilge rammeområde 17 med 27 151 434 000 kroner, som er 267 000 000 kroner mer enn i Regjeringens forslag.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet vil fremheve at i et samfunn der kunnskap og kompetanse blir stadig viktigere for næringslivets muligheter, blir satsingen på utdanning helt sentral i å legge det økonomiske grunnlaget for velferdsstaten. Disse medlemmer bygger sin utdanningspolitikk på visjonen om at alle skal ha de samme muligheter til utdanning, ut fra egne forutsetninger og uavhengig av bosted. Kunnskapssamfunnet stiller helt andre krav til kompetanse enn tidligere. Disse medlemmer mener derfor det er viktig å styrke grunnskole og videregående opplæring, samt universitet, høyskoler og forskning.

Disse medlemmer vil understreke viktigheten av å styrke den offentlige skolen, og viser til at skolens ressurser gjennom budsjettavtalen mellom Arbeiderpartiet og sentrumspartiene bedres gjennom økte rammeoverføringer til kommunene.

Disse medlemmer vil understreke at skolefritidsordningen er et viktig omsorgs- og aktivitetstilbud til barn før og etter skoletid, og viser til at det er en løvpålagt oppgave for kommunene å ha et slikt tilbud. Disse medlemmer vil videre peke på at dette skal finansieres gjennom statstilskudd, kommunale midler og foreldrebetaling. Nivået på foreldrebetalingen må holdes på et lavt nivå, slik at alle har mulighet til å benytte seg av tilbudet. Disse medlemmer vil øke statstilskuddet til skolefritidsordningen med 100 mill. kroner, og vil presisere at målet er å øke statstilskuddet ytterligere, for å sikre økt kvalitet og lavere foreldrebetaling.

Disse medlemmer viser til alle mellom 16 og 19 år har fått en lovfestet rett til treårig videregående opplæring, noe som har ført til at den videregående skolen mer og mer blir en skole for alle. Disse medlemmer er kjent med at elever i den videregående skolen har store utgifter til kjøp av skolebøker, og mener at det også vil være en god samfunnsøkonomisk løsning at en kjøper inn felles bøker og lar flere bruke dem. Disse medlemmer viser til at 100 mill. kroner er satt av til etablering av en utlånsordning for skolebøker i den videregående skolen. Disse medlemmer vil understreke at dette er første trinn i en innfasing for å gjøre utlånsordningen gjeldende på alle årstrinn i den videregående skolen. Disse medlemmer viser til at dette flertallet vil konkretisere disponeringen av midlene for år 2000 i Budsjett-innst. S. nr.

12 (1999-2000). Disse medlemmer vil allerede her peke på at innfasingen skal starte med innkjøp av bøker for elevene på grunnkurs skoleåret 2000-2001. Disse medlemmer ber departementet komme tilbake i neste års statsbudsjett med en konkret plan for hvordan skolebokutlån kan realiseres i løpet av de kommende årene.

Disse medlemmer går inn for at det bygges 1 000 studentboliger neste år, og øker tilskuddet til dette med 60 mill. kroner, samtidig som det gir økt tilsagn på 60 mill. kroner i 2000. Disse medlemmer viser til at budsjettavtalen har et eget punkt hvor Regjeringen bør legge til rette for at tilskuddssatsen kan økes for områder hvor byggekostnadene er høye, for eksempel i Oslo.

Disse medlemmer viser til at universitetene har fått redusert sine bevilgninger som følge av kutt i studenttallet, i en periode hvor behovet for omstilling i sektoren er stor. Kuttene har også redusert bevilgningene til forskning ved universitetene. Disse medlemmer viser til at budsjettavtalen mellom Arbeiderpartiet og sentrumspartiene innebærer en styrking av bevilgningene til universitetene med 100 mill. kroner, og legger vekt på at fordelingen av midlene skal brukes for å dempe virkningen av kutt i studenttall ved det enkelte universitet. Disse medlemmer mener midlene skal brukes til omstilling ved institusjonene, IKT-baserte undervisningsmetoder og forskning.

Disse medlemmer viser til at Regjeringen har foreslått 15 mill. kroner til desentralisert høyere utdanning, hvorav 5 mill. kroner skal gå til sykepleierutdanning. Disse medlemmer viser til at budsjettavtalen går inn for å øke bevilgningen til desentralisert utdanning med ytterligere 20 mill. kroner. Disse medlemmer vil understreke at den totale bevilgningen skal gå til de høyskolene og universitetene som konkret legger deler av sine tilbud ut som desentraliserte opplegg. Tilskuddet skal gå til de ekstra kostnadene som et desentralisert tilbud medfører, slik som infrastruktur, lærerkrefter, reiseutgifter m.v. Det skal også være mulig å benytte disse midlene til investeringer i nødvendig teknologisk utstyr for å drive fjernundervisning. Det må tas spesielt hensyn til regioner som ellers har dårlig tilgang på kompetanse.

3.2.17.2.2 Merknader frå medlemmene i komiteen frå Kristeleg Folkeparti, Senterpartiet og Venstre

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre vil vise til satsingen på forskning i budsjettet. De samlede forskningsbevilgningene øker med vel 650 mill. kroner i forhold til 1999. Det satses på at forskningsfondets fondskapital utvides med 1 mrd. kroner.

Disse medlemmer vil videre framheve satsingen på kompetansereformen med 180 mill. kroner til ekstra tiltak, samt økningen i den totale satsingen på voksenopplæring i årets budsjett.

Disse medlemmer viser videre til Regjeringens satsing på ungdomsskolen gjennom tiltakspakken for

ungdomsskolen som inkl økt satsing på IKT, utprøving av permisjons- og hospiteringsordninger for lærere, samt utvikling av lærerrollen bl.a. ved bruk av andre yrkesgrupper i skolen. Tiltakene bidrar totalt sett til et økt fokus på lærerrollen og en styrking av IKT.

3.2.17.2.3 Merknader fra medlemmene i komiteen fra Framstegspartiet

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at Fremskrittspartiet i sitt alternative statsbudsjettopplegg forslår at ramme 17 settes til 25 991 516 000 kroner, som er en reduksjon i forhold til det beløp som følger av Regjeringens forslag på 892 918 000 kroner.

Innenfor ramme 17 vil Fremskrittspartiet at inntektene settes til 6 481 412 000 kroner, som i Regjeringens forslag, og at utgiftene settes til 32 472 928 000 kroner, som er en reduksjon i forhold til det beløp som følger av Regjeringens forslag på 892 918 000 kroner.

Disse medlemmer vil basere skolepolitikken på et høyt kunnskapsnivå både for lærere og elever. Kunnskapsskolen er et faktum fra seksåringer til universitetsnivå, og for at dette skal lykkes må undervisnings tilbudet baseres på mangfold, fleksibilitet og det enkelte menneskets spesielle evner og muligheter.

Disse medlemmer vil påpeke viktigheten av at den norske skolen tilrettelegges som et sted for læring og ikke bare blir et sted å være.

Disse medlemmer ønsker et mangfold i tilbudet og foreslår derfor å øke støtten til privatskolene med 60 mill. kroner.

3.2.17.2.4 Merknader fra medlemmene i komiteen fra Høyre

Komiteens medlemmer fra Høyre viser til at Høyre i sitt alternative budsjettopplegg foreslår at ramme 17 settes til netto 27 809 734 000 kroner, som er om lag 925 mill. kroner mer enn Regjeringens forslag. Innenfor ramme 17 foreslår Høyre at inntektene settes til 6 481 412 000 kroner og at utgiftene settes til 34 291 146 000 kroner.

Disse medlemmer viser til at i den enkeltes muligheter i livet i stadig mindre grad vil avhenge av sosial bakgrunn og gruppetilhørighet, og i større grad av individuelle kunnskaper og ferdigheter. Derfor er en god utdanning det viktigste samfunnet kan gi barn og unge. Høyre vil derfor satse på en kreativ kunnskaps-skole som både gir elevene nødvendige basiskunnskaper og stimulerer fantasi og skaperkraft.

Samtidig er det en klar sammenheng mellom kunnskapsvekst og vekst i verdiskapningen. Kunnskaper og forskning er avgjørende for landets utvikling. Derfor er dette en viktig del av Høyres samlede politikk for å stimulere fremtidens verdiskapning, blant annet sammen med reduserte skatter og avgifter og satsing på samferdsel.

Disse medlemmer viser til at Høyre i sitt alternative budsjettopplegg vil bruke ca. 1 mrd. kroner mer enn Regjeringen til viktige satsinger innenfor utdannelsessektoren.

Den viktigste satsingen fra Høyres side når det gjelder grunnskolen og videregående opplæring er en sterk opptrapping av etterutdannelsen for lærere – med hele 250 mill. kroner fordelt på de to skoleslagene. Lærernes kompetanse er avgjørende for kvaliteten i skolen, og Høyre har gjennom mange år gått inn for reformer i lærerutdannelsen. Behovet for øket kompetanse gjelder imidlertid ikke bare nye lærere. Behovet for faglig oppdatering er stort også hos lærere som allerede er i funksjon. Høyres forslag er et svar på denne utfordring.

Et annet hovedproblem er sviktende rekruttering til læreryrket. Regjeringen har – etter påtrykk bl.a. fra Høyre – nettopp fremlagt en handlingsplan for lærerrekruttering. Det er viktig at det i budsjettet for 2000 er midler til en rask oppfølging av handlingsplanen. Høyre legger derfor inn en "pott" på 100 mill. kroner, slik at man ikke mister tid i oppfølgingen av planen etter behandlingen i Stortinget.

Høyre vil styrke kjernefagene i grunnskolen, og gjentar derfor forslaget om å øke antallet undervisningstimer i grunnskolen med 1 uketimer på småskoletrinnet og mellomtrinnet (1.-7. klasse). Denne økningen (125 mill. kroner) vil redusere behovet for skolefritidsordninger, og forslaget om øket timetall er derfor også i år kombinert med forslag om reduksjon i statsstøtten til skolefritidsordninger (100 mill. kroner).

Innenfor høyere utdanning og forskning tar Høyres økningsforslag (250 mill. kroner) sikte på å kombinere to viktige hensyn: Behovet for å styrke forskningen og behovet for å gjøre det mulig for universitetene å opprettholde kvaliteten i undervisning og forskning i en tid med omstilling og nedbygging av kapasiteten. Høyre foreslår midler til 100 nye forskerrekrutteringsstillinger, økte bevilgninger til universiteter og høyskoler generelt og til vitenskapelig utstyr.

I det alternative budsjettopplegget foreslår Høyre en økning på 265 mill. kroner til studentvelferd og studiefinansiering. Høyre tar et krafttak for å bedre studentenes boligsituasjon gjennom en bevilgningsøkning på 125 mill. kroner – slik at det blir mulig å bygge ca. 1 000 studentboliger i 2000. Høyre tar også et første skritt på veien for å få fjernet det urimelige administrasjonspåslaget i Lånekassen, slik at Lånekassens kunder kan få samme tilbud som låntagerne i Husbanken. Det ekstra påslaget i Lånekassen er på 0,5 pst., og Høyre vil nå halvere denne ekstrabelastningen med et kutt på 0,25 pst. Høyre foreslår også viktige forbedringer i studiefinansieringen for utenlandsstudentene. Disse medlemmer foreslår også å styrke norskopplæringen for innvandrere med 50 mill. kroner.

Disse medlemmer viser til Budsjett-innst. S. nr. 12 (1999-2000) for en nærmere gjennomgang av Høyres prioriteringer innenfor ramme 17.

3.2.17.2.5 Merknader frå medlemen i komiteen frå Sosialistisk Venstreparti

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti mener Norges viktigste ressurs er den menneskelige kapitalen - kunnskapen og kompetansen til hver enkelt av oss. Verdien av den menneskelige kapitalen utgjør 2/3 av nasjonalformuen. Det er kunnskapen - ikke oljen - vi skal leve av i framtida. Nasjonens formue vil forringes uten en planmessig satsing på utdanning. Å sette barn og unge først er for Sosialistisk Venstreparti et perspektiv som setter framtidens generasjoner i forsetet. Halvparten av de arbeidsplassene vi trenger om 20 år er ennå ikke skapt. For at utdanningssystemet skal reflektere framtidens behov må elevene få ei grunnutdanning som er bygd opp om kunnskap og arbeidsmetoder som trengs i arbeidslivet. Dette er evne til samarbeid, oppgaveløsning på egenhånd, at undervisninga tas ut av klasserommet og at samfunnet rundt tas inn i skolen. Folk er forskjellige, og dette gjelder også for barn. Ulikheter er noe som må gjøres til en styrke og integrering- ikke svakhet og segregering. Vi må ikke utvikle en skole som skiller ut de som er mest forskjellige fra "normalen". En god miljø-, utdannings- og fordelingspolitikk er god politikk for barn og unge. Vi må i dag gjøre vedtak som tåler dagens lys om 20 år. Det betyr at miljø, utdanning og rettferdig fordeling er politiske områder som må prioriteres.

For Sosialistisk Venstreparti er det viktig å sikre at alle får lik tilgang på kunnskap og utdanning. Da må vi gi skolen mer ressurser, men vi må også tenke nytt om skolens innhold. Elevene trenger ikke mer, men bedre skole.

Dette medlem mener ungdomstrinnet er den mest forsømte delen av det norske utdanningssystemet. Derfor vil Sosialistisk Venstreparti ha et kjempeløft for utdanning som skal starte med ungdomsskolen. På ungdomsskolen er elevene i en alder hvor grunnleggende holdninger formes, arbeidsmåter utvikles og det tas veivalg som blir avgjørende for deres framtid i arbeidslivet. Når hver fjerde ungdomsskoleelev mistriives er det ikke bare et problem for den enkelte og skolen, men for hele samfunnet. Sosialistisk Venstreparti vil satse 10 mrd. kroner ekstra over fire år for å ruste opp ungdomsskolen til de krav elevene og framtida stiller til oss. Tiltakene Sosialistisk Venstreparti vil gjennomføre er lavere elevtall i klassene, utviklingstilskudd til mangfold i skolen, overføringer til ekskursjoner og leirskoleopphold, 12 ukers videreutdanning av lærerne over fire år, opprutsning av og IT-program for ungdomsskolen. I årets budsjett vil Sosialistisk Venstreparti øke satsinga på ungdomsskolen med 1,5 mrd. kroner, hvorav 100 mill. kroner finansierer neste års lån til investeringer for 2 mrd. kroner.

Dette medlem mener at en satsing på kunnskaps-samfunnet krever at vi satser på våre kunnskapsinstitusjoner. Norge er et av de landene i verden med den høyest utdannede befolkningen. For at vi skal bli enda

bedre, og utnytte mulighetene for framtida, må vi satse på innholdet i institusjonene, ikke bare tilgangen til dem. En moderne kunnskapsinstitusjon må kunne tilby studentene og de ansatte gode arbeidsvilkår for å oppnå best mulig resultater. En institusjon som ikke satser på ny teknologi, trivsel og således oppdaterte lokaler, vil fort bli utrangert i forhold til kunnskaps-samfunnets utfordringer.

Framtida krever at vi satser på utdanning. Utfordringene vi allerede møter med for eksempel miljøproblemer, befolkningsutvikling, fordeling av mat og tilgang på rent vann krever et utdanningsamfunn som kan gi faglige svar. Utdanningsinstitusjonene avgjør mye av Norges framtid. I budsjettet for neste år vil Sosialistisk Venstreparti øke driftsmidlene til universiteter og høyskoler med 255 mill. kroner.

Dette medlem vil minne om at Sosialistisk Venstreparti i Stortinget fikk flertall for et forslag om å øke norsk forskningsinnsats slik at den i løpet av de nærmeste årene skal opp på gjennomsnitt OECD-nivå målt som andel av bruttonasjonalproduktet. For å nå målet må forskningsbevilgningene (offentlige og private) økes med minst fem milliarder. Økt grunnforskning er viktig for å øke den samlede forskningsinnsatsen. I forskningsmeldingen foreslås det en årlig økning i antall stipendiater de nærmeste fem årene. Økningen er ikke kommet med i neste års budsjett. Sosialistisk Venstreparti mener opptrappingen må starte allerede i år 2000 og vi legger inn 150 nye stipendiater (doktorgrad og post doc stillinger). Dette er samme antall stillinger Regjeringen foreslår i forskningsmeldingen for første året i den femårige opptrappingsplanen.

Dette medlem mener det er et betydelig behov for studentboliger blant studenter. Antallet søkere til studentboliger har økt kraftig den siste tiden og ventelistene blir stadig lengre. Sosialistisk Venstreparti vil øke den statlige andelen av bevilgningene med 120 mill. kroner slik at det kan bygges 1 000 studentboliger neste år.

Dette medlem ønsker at studentene skal få en økt kostnadsnorm, slik at de får mer å leve for pr. år. I dag er kostnadsnormen på 6 625 kroner pr. måned. Sosialistisk Venstreparti foreslår å øke kostnadsnormen med 4 pst. utover Regjeringens økning på 2 pst. Det vil gi en økning i kostnadsnormen med 390 kroner til 7 015 kroner pr. måned. Det innebærer et økt bevilgningsbehov med 85 mill. kroner utover Regjeringens forslag.

Dette medlem mener studentene må ha en studiefinansiering det går an å leve av og leve med. Sosialistisk Venstrepartis mål er en politisk styrt rente. Et steg på denne veien er å sette et tak på studierenta. Sosialistisk Venstreparti vil derfor fryse studielånsrenta på 4,5 pst. Det vil koste 390 mill. kroner for neste år.

Dette medlem foreslår at rammeområde 17 bevilges med 29 626 823 000 kroner, som er en økning på 2 742 389 kroner i forhold til det beløp som følger av Regjeringens forslag i St.prp. nr. 1 (1999-2000).

3.2.17.2.6 Merknader fra medlemmen i komiteen fra Tverrpolitisk Folkevalde

Komiteens medlem fra Tverrpolitisk Folkevalgte viser til det store kuttet på om lag 12 mill kr i forhold til 1999 i budsjettet for sikkerhetsopplæring for fiskere og vil peke på at fiskere er den mest utsatte yrkesgruppen når det gjelder dødsfall i yrke.

Dette medlem forstår det slik at det fra Regjeringens side legges opp til at den påbudte sikkerhetsopplæringen skal i større grad betales av den enkelte slik som i offshore-industrien.

Dette medlem vil bemerke at det ikke går an å trekke umiddelbare paralleller mellom offshore-industrien og fiskerinæringen. Fiskere er selvstendige næringsdrivende som av myndighetene er pålagt å ha

sikkerhetskurs, og de må legge stille båten og taper store summer i tapt fangst samtidig som de må betale store deler av opplæringen og repetisjon selv, pluss opphold og reiseutgifter.

I offshore-industrien er mannskapene lønnet og i de fleste tilfellene betaler arbeidsgiver for sikkerhetsopplæringen, reise og opphold samtidig som den enkelte ansatte har lønn.

Dette medlem fremmer på denne bakgrunnen følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen om å vurdere disse bevilgningene i Revidert nasjonalbudsjett for 2000 med sikte på å gjenopprette bevilgningene til sikkerhetsopplæring for fiskere på 1999-nivå."

3.2.17.3 Oppsummering av framlegga til rammesummar for rammeområde 17

Tabell 3.34

Forslag til netto rammesum for rammeområde 17 (Utdanning og forskning)

Forslag frå:	Forslag til netto rammesum i 1000 kr	Avvik frå St.prp. nr. 1 (1999-2000) med Tillegg nr. 6 og 12 i 1000 kr
St.prp. nr. 1 (1999-2000) med Tillegg nr. 6 og 12	26 884 434	-
Ap, KrF, Sp, V og TF	27 151 434	+ 267 000
FrP	25 991 516	- 892 918
H	27 809 734	+ 925 300
SV	29 626 843	+ 2 742 389

3.2.18 Rammeområde 18 (Samferdsel), under samferdselskomiteen

3.2.18.1 Samandrag

Tabell 3.35

Budsjettkapittel i rammeområde 18 (Samferdsel) med framlegg om løyvingar i St.prp. nr. 1 (1999-2000) og St.prp. nr. 1. Tillegg nr. 2 (1999-2000)

Kap.	Formål	St.prp. nr. 1 med til- leggsprp. nr. 2.
Utgifter rammeområde 18 (i hele tusen kroner)		
1060	Kystadministrasjon (jf. kap. 4060)	140 830
1064	Havnetjenesten (jf. kap. 4064)	202 000
1065	Fyrtjenesten (jf. kap. 4065)	197 000
1066	Lostjenesten (jf. kap. 4066)	333 600
1067	Trafikksentraler (jf. kap. 4067)	33 010
1070	Elektroniske navigasjonshjelpemidler (jf. kap. 4070)	33 900
1300	Samferdselsdepartementet (jf. kap. 4300)	132 000
1301	Forskning og utvikling m.v.	103 800
1310	Flytransport	355 300
1311	Tilskudd til regionale flyplasser	118 400
1313	Luftfartstilsynet (jf. kap. 4313)	108 800
1314	Havarikommisjonen for sivil luftfart	8 500
1320	Statens vegvesen (jf. kap. 4320)	9 993 400
1330	Særskilte transporttiltak	725 200
1350	Jernbaneanverket (jf. kap. 4350)	3 946 100

Kap.	Formål	St.prp. nr. 1 med tilleggsprp. nr. 2.
1351	Overføringer til NSB BA	987 000
1354	Statens jernbanetilsyn	10 100
1360	Samferdselsberedskap	53 320
1370	Kjøp av posttjenester	730 000
1380	Post- og teletilsynet (jf. kap. 4380)	162 400
2450	Luftfartsverket (jf. kap. 5450, 5491 og 5603)	605 000
Sum utgifter rammeområde 18		18 979 660
Inntekter rammeområde 18 (i hele tusen kroner)		
4060	Kystadministrasjon (jf. kap. 1060)	55
4064	Havnetjenesten (jf. kap. 1064)	10
4065	Fyrtjenesten (jf. kap. 1065)	60 220
4066	Lostjenesten (jf. kap. 1066)	342 870
4067	Trafikksentraler (jf. kap. 1067)	22 450
4070	Elektroniske navigasjonshjelpemidler (jf. kap. 1070)	2 860
4300	Samferdselsdepartementet (jf. kap. 1300)	1 800
4313	Luftfartstilsynet (jf. kap. 1313)	33 900
4320	Statens vegvesen (jf. kap. 1320)	235 200
4350	Jernbaneverket (jf. kap. 1350)	387 300
4380	Post- og teletilsynet (jf. kap. 1380)	152 400
5450	Luftfartsverket (jf. kap. 2450)	360 400
5611	Renter av lån til NSB BA	124 000
5612	Renter av lån til Posten Norge BA	26 000
5619	Renter av lån til Oslo Lufthavn AS	500 000
Sum inntekter rammeområde 18		2 249 465
Sum netto rammeområde 18		16 730 195

3.2.18.2 Merknader frå komiteen

3.2.18.2.1 Merknader frå medlemene i komiteen frå Arbeidarpartiet, Kristeleg Folkeparti, Senterpartiet, Venstre og Tverrpoltisk Folkevalde

Fleirtalet i komiteen, alle unnateke medlemene frå Framstegspartiet, Høgre og Sosialistisk Venstreparti, viser til budsjettavtalen mellom regjeringspartia og Arbeidarpartiet og omtale av denne i kapittel 3.1.2 og fremmar forslag om å løyve rammeområde 18 med 16 804 195 000 kroner, som er 74 000 000 kroner meir enn i Regjeringa sitt forslag.

Fleirtalet vil framheve at gode samferdselsløsningar er viktig for økt verdiskaping, velfungerende lokalsamfunn og bosettingen i distriktene.

Fleirtalet viser til budsjettforliket mellom Arbeidarpartiet og regjeringspartiene, hvor det foreslås å øke veginvesteringene med 100 mill. kroner og investeringer i havner, farleder fyr og merking med 40 mill. kroner.

Fleirtalet vil understreke betydningen av at det foreslås en sterkere satsing på vegsektoren og på havner, farleder og fyr enn i Regjeringens opplegg, og leggjer vekt på at dette vil bidra til å bedre transportsituasjonen.

Fleirtalet viser til at det legges opp til en dobling av fornyelsestakten for ferger, og vil understreke at dette er et tiltak som er har stor betydning for så vel sysselsetting som for distriktene.

Fleirtalet er opptekne av gode kommunikasjonsårer i alle deler av landet. Samferdeselspolitikken har store konsekvensar for distrikta si konkurransevne og for verdiskaping både i distrikta og sentralt. Samferdsel har også stor innverknad på luftkvaliteten i byane. Fleirtalet prioriterer innafor stramme budsjettrammer vedlikehald av veg og jernbanenett, satsing på krengetog på Sørlandsbanen, Dovre- og Bergensbanen, trafikktryggleik og rassikring, miljøvennleg transport i byane og eit postnett med godt utbygd servicetilbod i heile landet.

Fleirtalet viser til at budsjettforslaget for vegformål inneber ei auke i forhold til vedtatt budsjett for 1999, og hovudvekta er lagt på å oppretthalde vegkapitalen og styrke arbeidet med trafikktryggleik, særleg gjennom ei auka satsing på rassikring.

Medlemene i komiteen frå Kristeleg Folkeparti, Senterpartiet, Venstre og Tverrpoltisk Folkevalde viser til at Posten får auka løyving til dekking ulønnsame tenester for å sikre

ei oppretthalding av servicetilbodet i heile landet, med tilgjenge og tilbod som hovudprioriteringer. Desse medlemene viser elles til at auka løyving til kjøp av flyrutetenester bidreg til å styrke satsinga på den regionale luftfarten, og viser elles til budsjettavtalen med Arbeiderpartiet under 3.1.2.

3.2.18.2.2 Merknader frå medlemene i komiteen frå Framstegspartiet

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at Fremskrittspartiet i sitt alternative statsbudsjettopplegg foreslår at ramme 18 settes til 16 730 195 000 kroner som i Regjeringens forslag.

Innenfor ramme 18 vil Fremskrittspartiet av inntektene settes til 2 249 465 000 kroner, som etter Regjeringens forslag, og at utgiftene settes til 18 979 660 000 kroner, som i Regjeringens forslag.

Disse medlemmer er bekymret for at det norske transportnettverket ikke holder tritt med økningen i trafikkmengden. Statlig trafikkplanlegging har vært preget av en urealistisk tro på at fremtidig trafikkvekst skal skje på jernbanenettet, noe som ikke har slått til.

Det er heller ingen grunn til å tro at det vil skje i fremtiden, i det all erfaring viser at det er på veinettet økningen kommer. Fremskrittspartiet forholder seg til denne virkeligheten, og foreslår å øke bevilgningene til veier med 1 650 000 000 kroner, på bekostning av bl. a. jernbanen. NSB står nå for bare 4,2 pst. av passasjertrafikken og 4,4 pst. av godstrafikken.

Disse medlemmer savner en helhetlig strategi for samferdselen i Norge. Selv en kraftig økning av jernbanetrafikken vil knapt merkes på veitrafikken. Til tross for dette beslaglegger jernbanen i dag store deler av samferdselsbudsjettet. Når veitrafikken samtidig innbringer ca. 30 mrd. kroner i avgifter, bør innsatsen etter disse medlemmers mening i første rekke settes inn på veinettet.

3.2.18.2.3 Merknader frå medlemene i komiteen frå Høyre

Komiteens medlemmer fra Høyre viser til at Høyre i sitt alternative budsjettopplegg foreslår at ramme 18 settes til netto 17 350 295 000 kroner, som er om lag 620 mill. kroner høyere enn det beløp som følger av Regjeringens forslag. Innenfor ramme 18 vil Høyre at inntektene settes til 2 249 465 000 kroner og at utgiftene settes til 19 599 760 000 kroner.

Høyre foreslår i sitt alternative statsbudsjett for 2000 å øke veginvesteringene med 920 mill. kroner utover det Regjeringen Bondevik legger opp til. Høyre legger opp til et bevilgningsnivå som er i samsvar med de løftene som Høyre ga i Norsk Veg- og Vegtrafikkplan for perioden 1998-2001. Da Vegplanen ble behandlet i Stortinget våren 1997, dannet Høyre sammen med Kristelig Folkeparti og Senterpartiet flertall for en økt satsing på veisektoren. Sentrumspartiene har dessverre ikke fulgt opp løftene de ga i Veiplanen, heller ikke statsbudsjettet for 2000. Veier er definitivt ikke et satsingsområde for Regjeringen Bondevik.

Gode kommunikasjoner er en forutsetning for et verdiskapende næringsliv. De store avstandene innenlands og de meget lange avstandene til og fra de viktigste markedene utenlands, forutsetter at transporten er minst like effektiv som i de land vi konkurrerer med. Uten en effektiv transport vil næringslivets konkurransevne svekkes, verdiskapningen reduseres og dermed gjøre velferdsgoder usikre. Disse sammenhengene representerer den gode sirkel. Den gode sirkel skaper verdier og realiserer samfunnsmessige velferds- og miljøpolitiske målsettinger. Det er nødvendig å minne om disse sammenhengene i en tid hvor det politiske fokus som oftest er på transportens ulemper.

Et godt veinett er avgjørende for at det skal være mulig for bedrifter i distrikts-Norge å være konkurransedyktige. Høyres samferdselspolitiske målsetting er at av landet skal ha en moderne infrastruktur. Det må være en hovedoppgave å legge til rette for at ikke bare eksisterende næringsliv fortsatt skal finne det mulig å drive sin virksomhet i eller utfra Norge, men også å stimulere til nyetableringer i Norge.

Økt satsing på gode fiskerihavner og farleier vil få betydning for verdiskapningen i en samlet fiskerinæring og i mange lokalsamfunn langs kysten. Som et ledd i denne satsingen foreslår Høyre 20 mill. kroner ekstra til dette i budsjettet for 2000. Høyre foreslår å bevilge 100 mill. kroner ekstra over de neste 5 årene til utbedringer og investeringer i havneanlegg og farleier.

Som et bidrag til å dekke inn disse satsingene vil Høyre foreslå reduserte bevilgninger til Jernbaneverket og NSB med 150 mill. kroner, til kjøp av ulønnsomme posttjenester 160 mill. kroner.

Disse medlemmer viser til Budsjett-innst. S. nr. 13 (1999-2000) for en nærmere gjennomgang av Høyres prioriteringer innenfor ramme 18.

3.2.18.2.4 Merknader frå medlemen i komiteen frå Sosialistisk Venstreparti

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti registrerer at det foreslåtte budsjettet på samferdselssektoren ikke legger opp til en nødvendig overgang til en mer miljømessig transportpolitikk. Det er et faktum at privatbilismen, særlig i de store byene, ikke bare er en viktig kilde til skadelig forurensing, men også er en av de raskest voksende kilder til utslipp av CO₂, den viktigste drivhusgassen. Dette medlem registrerer dessuten at budsjettet heller ikke tar hensyn til Stortingets målsettinger i henhold til planer om utbygging av sykkelstier og kollektivtrafikk.

Dette medlem støtter opp om investeringene i veibudsjettet, til tross for at avgjørelsen om utbyggingene har vært tatt i strid med dette medlems stemme. Dette medfører at vi i dag må bruke mer penger på veiutbygginger enn det dette medlem i utgangspunktet ønsker. Til gjengjeld ønsker dette medlem omdisponeringer og påplussing på vegbudsjettet i den hensikt å få en øket satsing på utbygging av gang- og sykkelstier, samt vegutbygging i Nord-Norge som har vært taperen i infrastruktur på 1990 tal-

let. Videre følger dette medlem opp forpliktelsene som stortingsflertallet har gitt på rassikring i Hardanger.

Et viktig element i overgangen til en mer miljøvennlig samferdselsform er jernbane, ikke minst dersom man får deler av varetransporten over på bane. Norge, som produserer 100 pst. av sin elektrisitet ved hjelp av fornybare energiformer, er i en unik posisjon for å redusere sin utslipp av CO₂ gjennom å flytte transport fra bil og lastebil til bane. Dette medlem foreslår derfor en kraftig øking på jernbanesatsingen, blant annet gjennom utbygging av dobbeltspor på Østfold- og Vestfoldbanen, som vil ha stor betydning for per-

sontrafikken. Videre foreslår dette medlem utbygginger på Nordlandsbanen som vil ha stor betydning for styrking av godstransport på bane, og å fjerne kjørevegsavgiften for generelt å styrke jernbanens konkurransekraft på godssiden.

Og til sist foreslår dette medlem en øking i utbygging av fiskerihavner. Dette er et viktig grep for å ta hensyn til distriktsbehovene.

Dette medlem foreslår at rammeområde 18 bevilges med 18 028 495 000 kroner som er 1 298 300 000 kroner mer enn det som følger av Regjeringens forslag i St.prp. nr. 1 med tillegg.

3.2.18.3 Oppsummering av framlegga til rammesummar for rammeområde 18

Tabell 3.36

Forslag til netto rammesum for rammeområde 8 (Samferdsel)

Forslag frå:	Forslag til netto rammesum i 1000 kr	Avvik frå St.prp. nr. 1 (1999-2000) med Tillegg nr. 2 i 1000 kr
St.prp. nr. 1 (1999-2000) med Tillegg nr. 2	16 730 195	
Ap, KrF, Sp, V og TF	16 804 195	+ 74 000
FrP	16 730 195	0
H	17 350 295	+ 620 100
SV	18 028 495	+ 1 298 300

3.2.19 Rammeområde 19 (Rammetilskott til kommunesektoren), under finanskomiteen

3.2.19.1 Samandrag

Tabell 3.37

Budsjettkapittel i rammeområde 19 (Rammetilskott til kommunesektoren) med framlegg om løyvingar i St.prp. nr. 1 (1999-2000)

Kap.	Formål	St.prp. nr. 1.
Utgifter rammeområde 19 (i hele tusen kroner)		
571	Rammetilskudd til kommuner	34 388 000
572	Rammetilskudd til fylkeskommuner	17 027 000
Sum utgifter rammeområde 19		51 415 000
Sum inntekter rammeområde 19		0
Sum netto rammeområde 19		51 415 000

3.2.19.2 Merknader frå komiteen

3.2.19.2.1 Merknader frå medlemene i komiteen frå Arbeidarpartiet, Kristeleg Folkeparti, Senterpartiet, Venstre og Tverrpolitisk Folkevalde

Fleirtalet i komiteen, alle unnateke medlemene frå Framstegspartiet, Høgre og Sosialistisk Venstreparti, viser til budsjettavtalen mellom regjeringspartia og Arbeidarpartiet og omtale av denne i kapittel 3.1.2 og fremmar forslag om å løyve rammeområde 19 med 52 065 000 000 kroner, som er 650 000 000 kroner meir enn i Regjeringa sitt forslag.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til sine merknader i kap. 2.2.

Disse medlemmer mener det er nødvendig å styrke kommunesektorens inntektsside med om lag 1 mrd. kroner utover forslaget i St.prp. nr. 1 (1999-2000). Disse medlemmer ønsker å gi kommuner og fylkeskommuner bedre muligheter til å oppfylle eksempelvis de vedtatte handlingsplanene innenfor helse- og eldreomsorgssektoren og satsingen på skolesektoren. Det er videre ønskelig å gi kommunesektoren et noe større handlingsrom til selv å bestemme over bruken av inntektene.

Disse medlemmer viser til budsjettavtalen som inneholder forslag om å øke kommunesektorens frie inntektene ved å øke rammetilskuddene med til sammen 650 mill. kroner. Kommunenes rammetilskudd foreslås øket med 500 mill. kroner og fylkeskommunenes rammetilskudd foreslås øket med 150 mill. kroner.

Disse medlemmer viser videre til forslagene om å øke enkelte av de øremerkede tilskuddene til kommunesektoren.

Disse medlemmer mener det på sikt bør legges til rette for at kommunesektorens inntekter i noe større grad enn i dag bør komme i form av frie inntekter.

3.2.19.2.2 Merknader frå medlemene i komiteen frå Kristeleg Folkeparti, Senterpartiet, Venstre og Tverrpolitisk Folkevalde

Medlemene i komiteen frå Kristeleg Folkeparti, Senterpartiet, Venstre og Tverrpolitisk Folkevalde viser til at økonomien i kommunesektoren skal sikre lokal handlefrihet og høve til å realisere lokale prioriteringar. Kommunane og fylkeskommunane er dei viktigaste produsentane av velferdstenester, og rammevilkåra må setje kommunane i stand til å løyse dei oppgåvene dei er pålagde. Innføringa av løpande inntektsutjamning er eit godt grep for å utjamne inntektsveksten mellom kommunane. Desse medlemene viser til Regjeringa sitt mål om å legge til rette for god økonomi i kommunesektoren, og peiker på hovudtrekka i Regjeringa sitt opplegg for kommuneøkonomien. Regjeringa legg opp til reell vekst i kommunesektoren sine inntekter i 2000 på om lag 0,5 pst. eller om lag 1 100 mill. kroner. Regjeringa trappar vidare opp innsatsen knytt til handlingsplanane innan eldreomsorg og helse-sektoren. Inntektsveksten kjem i hovudsak som øyremerka løyvingar til desse formåla som følgje av brei politisk semje om å betre eldreomsorga og sikre eit betre helsevesen. Desse medlemene viser elles til at Nord-Norge tilskotet og hovudstadtilskotet vert prisjustert.

Desse medlemene vil vidare peike på at Regjeringa vil i Kommuneøkonomiproposisjonen kome attende til Stortinget med forslag om øyremerka tilskot som skal innlemmast i rammeoverføringane. Dette skal betre tilhøvet mellom mellom frie og øyremerka midlar. Desse medlemene viser elles til at det ikkje berre er dei øyremerka overføringane som påverkar graden av lokalt sjølvstyre. Lover, forskrifter, rundskriv og rapporteringar verkar inn på høvet til å gjere lokale prioriteringar. Dette er Regjeringa i ferd med å utbetre gjennom prosjektet "Eit enklare Noreg".

Desse medlemene viser elles til endringar som resultat av budsjettforliket med Arbeiderpartiet. Avtalen mellom regjeringspartia og Arbeiderpartiet gir isolert sett reduserte skatteinntekter til kommunesektoren på ca. 2,2 mrd. kroner, men dette vert kompensert ved utrekning av nye skatteøre slik at skatteinntektene til

kommunesektoren skal være det same som i Regjeringa sitt forslag.

3.2.19.2.3 Merknader frå medlemene i komiteen frå Framstegspartiet

Komiteens medlemmer fra Framstegspartiet viser til at Framstegspartiet i sitt alternative statsbudsjettopplegg foreslår at ramme 19 settes til 40 450 000 000 kroner, som er en reduksjon i forhold til Regjeringens forslag på 10 965 000 000 kroner.

Disse medlemmer viser til Framstegspartiets alternative opplegg som overfører finansieringsansvaret for primæroppgavene skole, helse og omsorg til staten gjennom stykkprisfinansiering. Dette systemet vil i stor grad endre overføringene fra staten til kommunene med sikte på å få en jevnere standard på disse tjenestene i alle landets kommuner, uavhengig av kommunenes økonomi og lokale politiske prioriteringer. Disse viktige tjenestene vil med et slikt system være skjermet fra å bli salderingsposter i kommuner med dårlig økonomi eller svingninger i inntektene.

Disse medlemmer slår fast at inntektssystemet bygger på prinsipper som vi ikke er enige i, men at disse medlemmer legger dagens system til grunn.

Disse medlemmer mener det er uheldig at utgiftsutjevning og inntektsutjevning slås sammen, da dette vanskeliggjør å vise de politiske prioriteringer mellom disse postene.

Disse medlemmer ønsker å styrke innbyggertilskuddet/utgiftsutjevning på bekostning av inntektsutjevningstilskudd, Nord-Norge tilskuddet, regionaltilskuddet og skjønnstilskuddet, fordi innbyggertilskuddet/utgiftsutjevning er selve bærebjelken i Rattsø-omleggingen, med objektive kostnadsnøkler lagt til grunn for fordelingen av midlene fra staten til kommunene. Inntektsutjevningstilskuddet virker mot hensynet til å oppmuntre kommunene til å legge til rette for å skaffe seg større inntekter.

Nord-Norge tilskuddet har sin bakgrunn i en politisk målsetting om at kommunene i Nord-Norge skal kunne tilby sine innbygger en bedre kommunal service enn kommunene i andre deler av landet. Framstegspartiet er grunnleggende uenig i en slik tanke, men er tvert imot av den oppfatning at tilbudet av de viktigste kommunale tjenestene bør være tilnærmet likt over hele landet, finansiert gjennom innbyggertilskuddet/utgiftsutjevning, fordelt etter objektive kriterier.

Nord-Norge tilskuddet til primærkommunene bør derfor reduseres med 300 mill. kroner.

Disse medlemmer vil hevde at skjønnstilskuddet i stor grad blir tilfeldig fordelt, ofte til kommuner som har påført seg selv økonomiske problemer gjennom ufornuftige disposisjoner. Skjønnstilskuddet bør derfor reduseres med 1 510 mill. kroner.

Regionaltilskuddet er sammen med basistillegget i kostnadsnøkkel for innbyggertilskuddet med på å sementere kommunestrukturen. Disse tilskuddene fordeles på en slik måte at sammenslåing av små kommu-

ner vil gi betydelig reduserte overføringer fra staten og på den måten bli ulønnsomt for kommunene.

Disse medlemmer er av den oppfatning at kommunesammenslåinger bør skje ved frivillighet, men overføringene fra staten må ikke være innrettet slik at kommuner som slår seg sammen oppfatter det slik at de blir straffet økonomisk.

Regionaltilskuddet bør derfor reduseres med 200 mill. kroner. Fremskrittspartiet vil i tillegg foreslå å redusere vekten av basistillegget fra 0,028 til 0,014.

Disse medlemmer vil peke på de store byenes spesielle problemer som bør tillegges like stor vekt som problemene distriktene har. Disse medlemmer vil derfor opprette et eget storbytilskudd på 500 mill. kroner som fordeles skjønsmessig mellom de største byene.

Disse medlemmer ønsker å øke den innsatsbaserte finansieringen av sykehusene fra 50 til 60 pst. Dette utgjør 2 685 mill. kroner som tas fra innbyggertilskuddet og øremerkes. Disse medlemmer ønsker å gjøre de samme grep overfor fylkeskommunene som overfor primærkommunene og med samme begrunnelse.

Det betyr en kutt i innbyggertilskuddet på 5 315 mill. kroner, en reduksjon av Nord-Norge tilskuddet på 200 mill. kroner, og en reduksjon av skjønnstilskuddet på 400 mill. kroner. Sett i sammenheng med at Fremskrittspartiet ønsker å opprettholde det kommunale skattøre på samme nivå som i 1999, noe som vil gi kommuner og fylkeskommuner en økt skatteinntekt på omlag 4 000 mill. kroner, vil dette opplegget gi en netto reduksjon for kommunesektoren på 3 666 mill. kroner, fordelt med 1 836 mill. kroner på primærkommunene og 1 830 mill. kroner på fylkeskommunene.

Kommunesektorens samlede inntekter vil i 2000 bli på i overkant av 200 milliarder kroner, og de foreslåtte kutt vil utgjøre ca. 1,75 pst.

Dette er godt innenfor alle anslag på det innsparingspotensialet som er tilstede i kommunesektoren gjennom effektiviseringstiltak og konkurranseutsetting. Sannsynligvis er innsparingspotensialet mange ganger så stort, men enhver omstilling må ta en viss tid, og effekten må taes ut over flere år.

Krav om effektivisering av virksomheten må kunne stilles til kommunesektoren, på samme måte som til resten av samfunnet. Det må ikke bli slik at kommunesektoren skal være en skjermet næring uten krav til rasjonell og effektiv drift, i konkurranse med privat virksomhet.

Erfaringer både fra Norge og fra andre land viser at det er mulig, i store deler av den kommunale tjenesteproduksjonen, å oppnå innsparinger på mellom 10 og 20 pst. ved å konkurranseutsette tjenestene. At det i mange kommuner er ideologisk motstand mot å konkurranseutsette kommunale tjenester kan ikke være til hinder for at det fra Stortingets side stilles krav til en mest mulig effektiv og rimelig tjenesteproduksjon.

Disse medlemmer mener at det er uakseptabelt at en slik ideologisk motstand skal føre til dyrere eller dårligere kommunal service på viktige områder som f.eks. helse og omsorg, og at skatter og avgifter av den grunn blir høyere enn de ellers behøvde å være.

Disse medlemmer viser til at i tillegg til de påviste innsparingsmuligheter vil Fremskrittspartiets samlede opplegg gi kommunesektoren reduserte utgifter gjennom lavere prisstigning og redusert lønnsøkning som i sum vil bety mer enn en 1,75 prosents nedskjæring.

3.2.19.2.4 Merknader fra medlemmene i komiteen fra Høyre

Komiteens medlemmer fra Høyre viser til at Høyre i sitt alternative budsjettopplegg foreslår at ramme 19 settes til netto 45 216 499 000 kroner, som er om lag 6 199 mill. kroner lavere enn det beløp som følger av Regjeringens forslag. Innenfor ramme 19 vil Høyre at utgiftene settes til 45 216 499 000 kroner.

Disse medlemmer viser til at reduksjonen på 6 200 mill. kroner skyldes en omdisponering på 4 000 mill. kroner fra rammetilskudd til skatteinntekt for kommunene som følge av uendret skattøre, mens 2 200 mill. kroner skyldes overføring til ISF-systemet som følge av at satsen økes fra 50 til 60 pst.

Disse medlemmer viser til at Høyre i sitt alternative statsbudsjett for 2000 foreslår å videreføre det inntektsnivået for kommunene som Regjeringen legger opp til St.prp. nr. 1 (1999-2000). Det innebærer en reell økning av vekst i kommunesektorens inntekter på 1,1 mrd. kroner eller 0,5 pst. I tillegg vil Høyres budsjettalternativ gi kommunene økt økonomisk handlefrihet i forhold til Regjeringens forslag. Det skjer ved at Høyre går imot Regjeringens forslag til avgiftsøkninger og fremmer forslag om lettelse på visse avgifter. Det fører til en prisstigning som ligger opp mot 0,5 pst. under Regjeringens opplegg. Effekten av å gå mot Regjeringens forslag om avgiftsøkninger, blant annet på elektrisitet, er at kommunenes disponible inntekter øker i størrelsesorden 100-200 mill. kroner i 2000.

En lavere prisstigningstakt legger til rette for et lavere rentenivå. For hvert prosentpoeng rentenivået reduseres vil kommunesektoren spare om lag 450 mill. kroner. Høyres skatte- og avgiftsopplegg vil også legge forholdene til rette for mer moderate lønnsoppgjør, ved at samme reelle lønnsøkning etter skatt, kan oppnås med lavere nominelle tillegg. Dette vil kommunene som arbeidsgivere også dra nytte av.

De mange øremerkede tilskuddene hindrer kommunene i velge de løsningen som passer best lokalt. Skal kommunene klare å levere gode tjenester til innbyggerne på en effektiv måte krever det en reduksjon av statlig detaljstyring og øremerking. Øremerkinger bidrar til å undergrave lokaldemokratiet og reduserer rekrutteringen til lokalpolitiske verv. Høyre vil i statsbudsjettet for 2000 foreslå at enkelte øremerkede overføringer fjernes, og i stedet legges inn i de generelle rammeoverføringene.

Høyre foreslår for 2000 å videreføre det kommunale skattøre på samme nivå som i 1999. Regjeringen foreslår å redusere kommunens skatteinntekter med 1 pst., dvs. 4 mrd. kroner. Det er meget kritikkverdig og svekker kompensasjonen som kommunesektoren fikk da selskapsskatten ble gjort om fra kommunal til statlig skatt. Da omleggingen av selskapsskatten ble gjennomført skulle det kommunale skattøre økes. Regjerin-

gen svikter sine løfter og svekker kompensasjonen som kommunene ble lovet. Dette svekker ytterligere stimulanse for kommunene til å legge forholdene til rette for lokal næringsutvikling. Med Høyres opplegg vil kommunene få beholde en større del av skatteinntektene. I tillegg til at kommunene tilgodesees med like mye penger i Høyres budsjett som Regjeringens opplegg får kommunene mer frihet og mer for pengene.

Disse medlemmer ønsker at en større del av rammeoverføringene skal tildeles etter objektive kriterier. Derfor foreslår Høyre i sitt budsjettalternativ å videreføre regiontilskuddet, Nord-Norge-tilskuddet, skjønnstilskuddet og hovedstadstilskuddet på 1999-nivå. Beløpet Regjeringen foreslår å øke tilskuddene med på disse postene vil Høyre overføre til innbygger-tilskuddet.

Disse medlemmer vil understreke at kommunenes muligheter til å gi et tilfredsstillende tjenestetilbud ikke bare avhenger av utviklingen i inntektene, men i stor grad også av evnen til å omstille og effektivisere eksisterende kommunal virksomhet. For en sektor som disponerer en så stor del av samfunnets ressurser, er det viktig at den kontinuerlig søker å utnytte ressursene bedre. En produktivitetsøkning i på 1 pst. innebærer en gevinst for kommunene i størrelsesorden 2 mrd. kroner.

Disse medlemmer vil peke på at det i norske kommuner finnes et betydelig potensial for effektivisering gjennom økt konkurranseutsetting og privatisering. Kommunenes Sentralforbund har i en rapport utført av SNF (Stiftelsen for Næringslivsforskning) fått fastslått at det er mulig å spare mellom 20-30 pst. i kommunenes budsjetter, med den samme kvalitet og omfang i tjenesteproduksjonen. Det forutsetter at kommunene er villig til konsekvent å konkurransesette.

Disse medlemmer mener at innsatsstyrt finansiering vil bidra til økt effektivitet i helsevesenet. Pasienten vil ikke lenger være en utgift, men tvert imot en kilde til inntekt for sykehusene. Disse medlemmer vil øke den innsatsstyrte finansieringsordningen for sykehus fra 50 til 60 pst.

Disse medlemmer vil arbeide for at fylkeskommunen nedlegges som selvstendig politisk og administrativt nivå i offentlig forvaltning, og at fylkeskommunens nåværende oppgaver fordeles mellom staten, kommunene og private.

Disse medlemmer vil understreke at Høyres opplegg for kommunene ivaretar hensynet til stramhet i statsbudsjettet samtidig som kommunene sikres en inntektsvekst og produktivitetsvekst som sikrer kommunenes muligheter til løse sine kjerneoppgaver.

Disse medlemmer viser til Budsjett-innst. S. nr. 1 (1999-2000) for en nærmere gjennomgang av Høyres prioriteringer innenfor ramme 19.

3.2.19.2.5 Merknader fra medlemmen i komiteen fra Sosialistisk Venstreparti

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til merknad under avsnitt 2.2.2 foran. Dette medlem vil peke på at kommunesektoren har ansvaret for de viktigste områdene som vedkommer hverdagen til folk: Skole, helse, omsorg, kultur, samferdsel og støtte til livsopphold. Disse tjenestene er avgjørende for befolkningens levekår, og er nødvendig infrastruktur for næringslivet. Dette er derfor område Sosialistisk Venstreparti prioriterer høyt.

Sosialistisk Venstrepartis opplegg for kommuneøkonomi skal sikre:

- En framtidsrettet satsing på barn- og unge gjennom skole, barnehage og kultur.
- Legge til rette for en lønns- og arbeidsgiverpolitikk i kommunesektoren som kan rekruttere og beholde nok kvalifiserte fagfolk
- Redusere skatt på sykdom og behov, lavere egenandeler i helsevesenet og foreldrebetaling i barnehager og SFO.
- Bedre inntektsfordelinga og minske forskjellene mellom folk, ved å tilby bedre kvalitet og økt tilgang på kommunale tjenester.
- Øke kommunesektorens frie inntekter slik at kommunene kan innrette sine tjenester mer i tråd med lokale behov og tilpasninger.
- Sette kommunene i stand til å bidra til økt boligbygging for unge og vanskeligstilte.

Dette medlem vil peke på at offentlige utgifter som del av BNP har falt fra ca. 52 pst. i 1992 til ca. 46,5 pst. i 1999. Standardforskjellen mellom de offentlige fellesgodene og standarden flertallet har tilgang til privat, øker og medvirker til misnøye og privatiseringspress.

Dette medlem vil peke på at kommunesektoren står overfor enorme oppgaver i å rekruttere og beholde nok helsepersonell og lærere i årene som kommer. Dette medlem vil hevde at de trange, offentlige budsjettene gjør det umulig for kommunesektoren å ha den nødvendige offensive lønns- og arbeidsgiverpolitikk som må til for å bemanne oppgavene og være en attraktiv arbeidsplass.

Dette medlem mener rammene for de frie inntektene i kommunesektoren må økes vesentlig, og i tillegg må det i år 2000 legges inn en lønnsrett på 1 mrd. kroner, som første trinn i en opptrappingsplan for å bedre lønns- og arbeidsforhold i kommunesektoren.

Dette medlem går inn for en rekke tiltak som vil styrke kommunene sin økonomi og evne til å gi gode tjenester til befolkningen. En viser til omtale under de enkelte rammeområdene. Økte rammer vil også medføre en reell desentralisering av makt, og reell mulighet for kommunene å ta selvstendige politiske valg. Dette er viktig for å styrke det lokale selvstyre.

Dette medlem mener Regjeringa må ta ansvar for de rammer som er tildelt, og den store økningen i skatter og avgifter som vil komme på kommunal sektor. Regjeringa må også vise hvilke oppgaver kommuner og fylkeskommuner skal bli fritatt fra, og hvilke tjenester folket ikke skal få.

Dette medlem vil vise til at Regjeringa ikke har oppfylt løftene fra Voksenåsen-erklæringa, der de lovte

å minske gapet mellom de oppgaver kommunesektoren er pålagt, og de økonomiske vilkårene som er gitt. Opplegget for 2000 gjør dette spriket bare større.

Dette medlem foreslår at rammeområde 19 bevilges med kr 55 014 000 000, som er en økning på kr 3 599 000 000 i forhold til det beløp som følger av Regjeringens forslag.

3.2.19.3 Oppsummering av framlegga til rammesummar for rammeområde 19

Tabell 3.38

Forslag til netto rammesum for rammeområde 19 (Rammetilskott til kommunesektoren)

Forslag frå:	Forslag til netto rammesum i 1000 kr	Avvik frå St.prp. nr. 1 (1999-2000) i 1000 kr
St.prp. nr. 1 (1999-2000)	51 415 000	-
Ap, KrF, Sp, V og Tf	52 065 000	+ 650 000
FrP	40 450 000	- 10 965 000
H	45 216 499	- 6 198 501
SV	55 014 000	+ 3 599 000

3.2.20 Rammeområde 20 (Ymse utgifter og inntekter), under finanskomiteen

3.2.20.1 Samandrag

Tabell 3.39

Budsjettkapittel i rammeområde 20 (Ymse utgifter og inntekter) med framlegg om løyvingar i St.prp. nr. 1 (1999-2000) og St.prp. nr. 1. Tillegg nr. 1 og 12 (1999-2000)

Kap.	Formål	St.prp. nr. 1 med tilleggsprp. nr. 1 og 12.
Utgifter rammeområde 20 (i hele tusen kroner)		
2309	Tilfeldige utgifter	4 246 175
Sum utgifter rammeområde 20		4 246 175
Inntekter rammeområde 20 (i hele tusen kroner)		
5309	Tilfeldige inntekter	49 435
Sum inntekter rammeområde 20		49 435
Sum netto rammeområde 20		4 196 740

3.2.20.2 Merknader frå komiteen

3.2.20.2.1 Merknader frå medlemene i komiteen frå Arbeidarpartiet, Kristeleg Folkeparti, Senterpartiet, Venstre og Tverrpolitisk Folkevalde

Fleirtalet i komiteen, alle unnateke medlemene frå Framstegspartiet, Høgre og Sosialistisk Venstreparti, viser til budsjettavtalen mellom regjeringspartia og Arbeidarpartiet og omtale av denne i kap. 3.1.2 og fremmar forslag om å løyve rammeområde 20 med 3 865 370 000 kroner, som er 331 370 000 kroner mindre enn det som følger av St.prp. nr. 1 (1999-2000) med tillegg nr. 1 og nr. 12.

3.2.20.2.2 Merknader frå medlemene i komiteen frå Framstegspartiet

Komiteens medlemmer fra Framskrittspartiet viser til Framskrittspartiets alternative statsbudsjett og foreslår at rammeområde 20 bevilges med netto kr 4 308 070 000.

3.2.20.2.3 Merknader frå medlemene i komiteen frå Høgre

Komiteens medlemmer fra Høyre viser til at Høyre ikke foreslår endringer i forhold til Regjeringens forslag innenfor ramme 20.

3.2.20.2.4 Merknader frå medleimen i komiteen frå
Sosialistisk Venstreparti

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til Regjeringens forslag i St.prp. nr. 1 med Tillegg nr. 1 og 12 om å redusere ymseposten med i alt 1 357 636 000 kroner. Dette medlem går ut ifra at Regjeringen har vurdert behovet på ymseposten, og har ikke noe grunnlag for å vurdere annerledes.

Dette medlem merker seg for øvrig at regjeringspartiene og Arbeiderpartiet har redusert ymseposten med ytterligere 331 mill. kroner.

Dette medlem foreslår at ramme 20 bevilges med 4 196 740 000 kroner som er det samme beløp som følger av Regjeringens forslag i St.prp. nr. 1 (1999-2000) med tillegg nr. 1 og 12.

3.2.20.3 Oppsummering av framlegga til rammesummar for rammeområde 20

Tabell 3.40

Forslag til netto rammesum for rammeområde 20 (Ymse utgifter og inntekter)

Forslag frå:	Forslag til netto rammesum i 1000 kr	Avvik frå St.prp. nr. 1 (1999-2000) med Tillegg nr. 1 og 12 i 1000 kr
St.prp. nr. 1 (1999-2000) med Tillegg nr. 1 og 12	4 196 740	-
Ap, KrF, Sp, V og TF	3 865 370	331 370
FrP	4 308 070	+ 111 330
H og SV	4 196 740	0

3.2.21 Rammeområde 21 (Eksportgarantiar m.m.), under finanskomiteen

Samandrag

Tabell 3.41

Budsjettkapittel i rammeområde 21 (Eksportgarantiar m.m.) med framlegg om løyvingar i St.prp. nr. 1 (1999-2000)

Kap.	Formål	St.prp. nr. 1.
Utgifter rammeområde 21 (i hele tusen kroner)		
971	Eksportfinans ASA	50 000
2460	Garanti-Instituttet for Eksportkreditt (jf. kap. 5460)	35 000
Sum utgifter rammeområde 21		85 000
Inntekter rammeområde 21 (i hele tusen kroner)		
5460	Garanti-Instituttet for Eksportkreditt (jf. kap. 2460)	1 375 300
Sum inntekter rammeområde 21		1 375 300
Sum netto rammeområde 21		-1 290 300

3.2.21.1 Merknader frå komiteen

3.2.21.1.1 Merknader frå komiteen

Komiteen viser til at dei respektive fraksjonane gjer framlegg om å føre opp netto kr -1 290 300 000

under rammeområde 21, som er same sum som det som følger av St.prp. nr. 1 (1999-2000).

3.2.21.2 Oppsummering av framlegga til rammesummar for rammeområde 21

Tabell 3.42

Forslag til netto rammesum for rammeområde nr. 21 (Eksportgarantiar m.m.)

Forslag frå:	Forslag til netto rammesum i 1000 kr	Avvik frå St.prp. nr. 1 (1999-2000) i 1000 kr
--------------	---	--

St.prp. nr. 1 (1999-2000)	- 1 290 300	-
Komiteen	- 1 290 300	0

3.2.22 Rammeområde 22 (Finansadministrasjonen), under finanskomiteen

3.2.22.1 Samandrag

Tabell 3.43

Budsjettkapittel i rammeområde 22 (Finansadministrasjonen) med framlegg om løyvingar i St.prp. nr. 1 (1999-2000) og St.prp. nr. 1. Tillegg nr. 10 (1999-2000)

Kap. nr.	Formål	St.prp. nr. 1 med tilleggsprp. nr. 10.
Utgifter rammeområde 22 (i hele tusen kroner)		
1600	Finans- og tolldepartementet (jf. kap. 4600)	196 900
1602	Kredittilsynet (jf. kap. 4602)	95 300
1610	Toll- og avgiftsdirektoratet - toll- og avgiftsetaten (jf. kap. 4610)	823 000
1618	Skattedirektoratet - skatteetaten (jf. kap. 4618)	3 060 000
1620	Statistisk sentralbyrå (jf. kap. 4620)	446 900
1632	Kompensasjon for merverdiavgift til kommuner og fylkeskommuner	978 000
1635	Oppgjør av skattefordelingstvist m.v.	124 000
1637	EU-opplysning	2 000
1650	Statsgjeld, renter m.m. (jf. kap. 5606)	14 677 900
1670	Avsetninger til Den nordiske investeringsbank	7 000
Sum utgifter rammeområde 22		20 411 000
Inntekter rammeområde 22 (i hele tusen kroner)		
4602	Kredittilsynet (jf. kap. 1602)	95 300
4610	Toll- og avgiftsdirektoratet - toll- og avgiftsetaten (jf. kap. 1610)	102 000
4618	Skattedirektoratet - skatteetaten (jf. kap. 1618)	46 700
4620	Statistisk sentralbyrå (jf. kap. 1620)	89 600
5350	Tilbakeføring av midler fra Statens Banksikringsfond	3 200 000
5351	Overføring fra Norges Bank	10 685 130
5491	Avskrivning på statens kapital i statens forretningsdrift (jf. kap. 2445-2481)	614 486
5603	Renter av statens kapital i statens forretningsdrift (jf. kap. 2445-2481)	141 470
5605	Renter av statskassens kontantbeholdning og andre fordringer	2 397 300
Sum inntekter rammeområde 22		17 371 986
Sum netto rammeområde 22		3 039 014

3.2.22.2 Merknader frå komiteen

3.2.22.2.1 Merknader frå medlemene i komiteen frå Arbeidarpartiet, Kristeleg Folkeparti, Senterpartiet, Venstre og Tverrpolitisk Folkevalde

Fleirtalet i komiteen, alle unnateke medlemene frå Framstegspartiet, Høgre og Sosialistisk Venstreparti, viser til budsjettavtalen mellom regjeringspartia og Arbeidarpartiet og fremmar forslag om å løyve rammeområde 22 med 3 029 014 000 kroner, som er 10 000 000 kroner mindre enn i Regjeringa sitt forslag.

3.2.22.2.2 Merknader frå medlemene i komiteen frå

Framstegspartiet

Komiteens medlemmer fra Framskrittspartiet viser til Framskrittspartiets alternative statsbudsjett hvor ramme 22 foreslås satt til netto kr 3 032 369 000, som er en reduksjon i forhold til Regjeringens forslag på kr 6 645 000.

Disse medlemmer mener generelt det er nødvendig å effektivisere og omorganisere driften i statlige etater som gjennom flere år har fått mulighet til å ese ut til store kolosser.

3.2.22.2.3 Merknader frå medlemene i komiteen frå

Høyre

Komiteens medlemmer fra Høyre viser til at Høyre i sitt alternative budsjettopplegg foreslår at ramme 22 settes til netto 2 991 014 000 kroner, som er 48 mill. kroner mindre enn Regjeringens forslag. Innenfor ramme 22 foreslår Høyre at inntektene settes til 17 371 986 000 kroner og at utgiftene settes til 20 363 000 000 kroner.

Disse medlemmer foreslår reduserte bevilgninger til administrasjon i Finansdepartementet, Kredittilsynet, Toll- og avgiftsetaten, Skattedirektoratet og Statistisk sentralbyrå på til sammen 48 mill. kroner.

Disse medlemmer viser til Budsjett-innst. S. nr. 6 (1999-2000) for en nærmere gjennomgang av Høyres prioriteringer innenfor rammeområde 22.

3.2.22.2.4 Merknader fra medlemmen i komiteen frå

3.2.22.3 Oppsummering av framlegga til rammesummar for rammeområde 22

Tabell 3.44

Forslag til netto rammesum for rammeområde 22 (Finansadministrasjon)

Forslag frå:	Forslag til netto rammesum i 1000 kr	Avvik frå St.prp. nr. 1 (1999-2000) med Tillegg nr. 10 i 1000 kr
St.prp. nr. 1 (1999-2000) med Tillegg nr. 10	3 039 014	
Ap, KrF, Sp, V og TF	3 029 014	- 10 000
FrP	3 032 369	- 6 645
H	2 991 014	- 48 000
SV	3 123 000	+ 84 500

3.2.23 Rammeområde 23 (Skattar og avgifter), under finanskomiteen

3.2.23.1 Samandrag

Tabell 3.45

Budsjettkapittel i rammeområde 23 (Skattar og avgifter) med framlegg om løyvingar i St.prp. nr. 1 (1999-2000)

Kap.	Formål	St.prp. nr. 1.
Inntekter rammeområde 23 (i hele tusen kroner)		
5501	Skatter på formue og inntekt	94 300 000
5506	Avgift av arv og gaver	750 000
5507	Skatt og avgift på utvinning av petroleum	31 900 000
5508	Avgift på utslipp av CO ₂ i petroleumsvirksomhet på kontinentalsokkelen	3 200 000
5511	Tollinntekter	1 817 000
5521	Merverdiavgift og avgift på investeringer m.v.	115 100 000
5526	Avgift på alkohol	8 480 000
5531	Avgift på tobakkvarer	7 380 000
5536	Avgift på motorvogner m.m.	29 050 000
5537	Avgifter på båter m.v.	119 000
5541	Avgift på elektrisk kraft	5 500 000
5542	Avgift på mineralolje m.v.	472 000
5543	Miljøavgift på mineralske produkter m.v.	4 535 000
5545	Miljøavgifter i landbruket	60 000
5546	Avgift på sluttbehandling av avfall	523 000
5547	Avgift på helse- og miljøskadelige kjemikalier	128 000
5555	Sjokolade- og sukkervareavgift	875 000
5556	Avgift på kullsyreholdige alkoholfrie drikkevarer m.m.	900 000
5557	Avgift på sukker	264 000

Sosialistisk Venstreparti

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti vil påpeke at dersom arbeidet mot svart økonomi skal få tyngde må bevilgningene til skatteetaten opp. Regjeringens forslag innebærer at det kan bli vanskelig å opprettholde nivået på kontrollene. Svart økonomi svekker finansieringen av velferdsstaten, undergraver skattemoralen og er urettferdig overfor de næringsdrivende som overholder sine forpliktelser. Dette medlem vil derfor økt bevilgningene til drift i Skattedirektoratet/skatteetaten med 50 mill. kroner.

Dette medlem foreslår at rammeområde 22 bevilges med 3 123 514 000 kroner, som er en økning på 84 500 000 kroner i forhold til det beløp som følger av Regjeringens forslag.

Kap.	Formål	St.prp. nr. 1.
5558	Avgift på kullsyrefrie alkoholfrie drikkevarer m.m.	26 000
5559	Avgift på drikkevareemballasje	410 000
5565	Dokumentavgift	2 300 000
5580	Avgift på flyging av passasjerer	1 180 000
5581	Avgift på utstyr for opptak og/eller gjengivelse av lyd eller bilder m.v.	240 000
5583	Særskilte avgifter m.v. i telesektoren	36 000
5700	Folketrygdens inntekter	117 500 000
Sum inntekter rammeområde 23		427 045 000
Sum netto rammeområde 23		-427 045 000

3.2.23.2 Merknader frå komiteen

3.2.23.2.1 Merknader frå medlemene i komiteen frå Arbeidarpartiet, Kristeleg Folkeparti, Senterpartiet, Venstre og Tverrpolitisk Folkevalde

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Venstre og Tverrpolitisk Folkevalgte, viser til budsjettavtalen mellom regjeringens partiene og Arbeiderpartiet og omtale av denne i kapittel 3.1.2 og fremmer forslag om å bevilge rammeområde 23 med - 425 079 000 000 kroner, som innebærer 1 966 000 000 kroner lavere inntekter enn det som følger av St.prp. nr. 1 (1999-2000). Disse medlemmer viser for øvrig til Budsjett-innst. S. nr. 1 (1999-2000) for omtale av skatte- og avgiftsopplegget i budsjettavtalen.

3.2.23.2.2 Merknader frå medlemene i komiteen frå Framstegspartiet

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til Fremskrittspartiets alternative statsbudsjett hvor det foreslås at ramme 23 settes til -394 787 000 000 kroner, som er en reduksjon i inntektene fra skatter og avgifter i forhold til Regjeringens forslag på 32 258 000 000 kroner, hvorav 4 mrd. kroner ikke er skattelette til husholdninger og bedrifter, men er skatt som går til kommunene fordi disse medlemmer ikke støtter regjeringens forslag om å

endre skattøret. Disse medlemmer mener at skatte- og avgiftsnivået i Norge er altfor høyt, og at det bidrar til å redusere næringslivets utvikling og feilallokerer ressurser. Disse medlemmer mener at reduksjoner i skatte- og avgiftsnivået vil føre til real-lønnsvekst for en rekke arbeidstakere som dermed ikke vil ha det samme behovet for nominell lønnsvekst. Disse medlemmer viser for øvrig til andre merknader vedrørende skatte- og avgiftsopplegget.

3.2.23.2.3 Merknader frå medlemene i komiteen frå Høyre

Komiteens medlemmer fra Høyre viser til at Høyre i sitt alternative budsjettforslag foreslår at ramme 23 settes til -415 399 000 000 kroner, som innebærer 11 646 mill. kroner mindre i skatteinntekter enn det som følger av Regjeringens forslag. Disse medlemmer viser til Budsjett-innst. S. nr. 1 (1999-2000) for en gjennomgang av Høyres skatte- og avgiftsopplegg.

3.2.23.2.4 Merknader frå medlemen i komiteen frå Sosialistisk Venstreparti

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti foreslår at rammeområde 23 bevilges med -431 398 000 000 kroner, som er en økning i inntektene på 4 353 000 000 kroner i forhold til det beløp som følger av Regjeringens forslag.

3.2.23.3 Oppsummering av framlegga til rammesummar for rammeområde 23

Tabell 3.46

Forslag til netto rammesum for rammeområde 23 (Skattar og avgifter)

Forslag frå:	Forslag til netto rammesum i 1000 kr	Avvik frå St.prp. nr. 1 (1999-2000) i 1000 kr
St.prp. nr. 1 (1999-2000)	- 427 045 000	-
Ap, KrF, Sp, V og TF	- 425 079 000	+ 1 966 000
FrP	- 394 787 000	+ 32 258 000
H	- 415 399 000	+ 11 646 000
SV	- 431 398 000	- 4 353 000

3.2.24 Rammeområde 24 (Utbytte m.m.), under finanskomiteen

3.2.24.1 Samandrag

Tabell 3.47

Budsjettkapittel i rammeområde 24 (Utbytte m.m.) med framlegg om løyvingar i St.prp. nr. 1 (1999-2000)

Kap.	Formål	St.prp. nr. 1.
Inntekter rammeområde 24 (i hele tusen kroner)		
5316	Kommunalbanken AS	30 000
5616	Renter og utbytte i Kommunalbanken AS	19 680
5618	Innskuddskapital i Posten Norge BA	86 000
5620	Renter og utbytte fra Statens nærings- og distriktsutviklingsfond (jf. kap. 2420)	472 000
5622	Aksjer i Postbanken AS	300 000
5623	Aksjer i SAS Norge ASA	50 000
5630	Aksjer i Norsk Eiendomsinformasjon as	6 400
5631	Aksjer i A/S Vinmonopolet	38 302
5640	Aksjer i Telenor AS	500 000
5651	Aksjer i selskaper under Landbruksdepartementet	32 200
5652	Innskuddskapital i Statskog SF	8 500
5656	Aksjer i selskaper under Nærings- og handelsdepartementets forvaltning	796 000
5680	Utbytte fra statsforetak under Olje- og energidepartementet	811 000
5685	Aksjer i Den norske stats oljeselskap a.s	2 250 000
5691	Avkastning på bevilget kapital i Statens Bankinvesteringsfond	695 000
5692	Utbytte av statens kapital i Den nordiske investeringsbank	52 000
Sum inntekter rammeområde 24		6 147 082
Sum netto rammeområde 24		-6 147 082

3.2.24.2 Merknader frå komiteen

Komiteen fremmer forslag om å bevilge rammeområde 24 med -6 147 082 000 kroner, som er i tråd med det som følger av St.prp. nr. 1 (1999-2000).

Komitees flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet og Høyre, viser til omtale i Olje- og Energidepartementets budsjettproposisjon for 2000 der det heter (side 74):

"Norske kraftselskaper er i økende grad utsatt for konkurranse fra store internasjonale selskaper, og kraftprisene på kontinentet vil i betydelig grad påvirke prisene i det norske systemet. Regjeringen legger til grunn at det er viktig å ha et sterkt Statkraft for å møte denne konkurransen. (...) Norge kan stå overfor en periode med økt omstrukturering i norsk kraftforsyning. Statkraft bør kunne bidra sterkt til forvaltningen av offentlig kapital, sikre norsk offentlig eierskap og opprettholde vannkraftkompetansen. (...)"

Flertallet slutter seg til denne omtalen.

Flertallet mener det er av avgjørende betydning at Statkraft har finansiell styrke slik at de kan innta posisjoner som ellers ville ha gått til kapitalsterke aktører som ønsker å få et fotfeste innefor det norske frakt-

markedet. Et finansielt sterkt Statkraft vil gjøre det lettere å sikre offentlig eierskap over kraftforsyningen i en periode med store omstruktureringer.

Flertallet viser til at det foreslås et utbytte fra Statkraft SF på hele 600 mill. kroner eller 75 pst. av anslått resultat i 1999. Etter flertallets syn vil et slikt utbytte isolert sett svekke selskapets finansielle muligheter til å ivareta det offentlige eierskapet i sektoren.

Flertallet viser også til at Regjeringen foreslår at halvparten av Statkrafts ansvarlige lån på 3,85 mrd. kroner konverteres til innskuddskapital med virkning fra 16. desember 1999. Dette vil øke selskapets finansielle handlefrihet noe.

Flertallet viser videre til opplysninger fra Statkraft om at den resterende del av det ansvarlige lån vil bli nedbetalt i løpet av 1999. Regjeringen har allerede tatt hensyn til disse opplysningene i St.prp. nr. 1. Tillegg nr. 9 (1999-2000) ved å redusere renteinntektene fra Statkraft med 141 mill. kroner. Det vil da ikke bli noen renteinntekter på 2000-budsjettet fra det ansvarlige lånet.

Flertallet viser i denne forbindelse til at en ytterligere konvertering av det ansvarlige lånet ikke vil få budsjettkonsekvenser for 2000. En hel konvertering av det ansvarlige lånet til innskuddskapital vil da kunne oppveie for det høye utbyttet fra Statkraft i år 2000.

Samlet vil dette gjøre Statkraft bedre i stand til å ivareta det samlede offentlige eierskapet i kraftsektoren.

Fler-tallet fremmer følgende forslag:

"Stortinget gir Regjeringen fullmakt til at Statkrafts ansvarlige lån på 3,85 mrd. kroner omgjøres i sin helhet til innskuddskapital med virkning fra 16. desember 1999."

Fler-tallet viser videre til at Regjeringen vil legge fram forslag til en langsiktig utbyttepolitikk for etterfølgende år for Statkraft SF på et senere tidspunkt. Fler-tallet ber om at dette må gjøres senest i forbindelse med framleggelsen av Revidert nasjonalbudsjett for 2000.

3.2.24.3 Oppsummering av framlegga til rammesummar for rammeområde 24

Tabell 3.48

Forslag til netto rammesum for rammeområde 24 (Utbytte m.m.)

Forslag frå:	Forslag til netto rammesum i 1000 kr	Avvik frå St.prp. nr. 1 (1999-2000) i 1000 kr
St.prp. nr. 1 (1999-2000)	- 6 147 082	-
Komiteen	- 6 147 082	0

3.3 Oversyn over framlegga til rammevedtak

Komiteen viser når det gjeld inndelinga av statsbudsjettet i rammeområde til avsnitt 3.2 i denne innstillinga.

Komiteen viser til tabell 3.49 når det gjeld samla oversyn over framlegga til rammevedtak.

Komiteen viser til at framlegget fra Arbeidarpartiet, Kristeleg Folkeparti, Senterpartiet, Venstre og Tverrpolitisk Folkevalde har fleirtalet i komiteen bak seg. Dette framlegget er førd til kapittel 11 Tilråding frå komiteen. Dei tre andre framlegga i tabell 3.49 er førde til kapittel 10 Forslag frå mindretal.

Tabell 3.49

Oversyn over framlegga til rammesummar for rammeområde 1-24 i 1 000 kroner

Nr	Navn	St.prp. nr. 1 med Tillegg nr. 1-12	Ap, KrF, Sp, V og TF	FrP	H	SV
1	Statsforvaltning	11 186 755	11 177 978	9 653 730	10 850 267	11 356 978
2	Familie og forbruker	30 395 849	28 134 849	30 410 805	28 959 915	28 886 059
3	Kultur	1 872 297	1 836 297	926 733	1 522 927	2 172 297
4	Utenriks	13 160 356	13 100 356	5 568 287	11 510 356	13 743 356
5	Justis	8 252 391	8 246 391	8 704 591	8 349 391	8 256 391
6	Innvandring, regional utvikling, bolig og arbeid	8 773 395	8 977 395	6 671 265	7 709 855	10 044 395
7	Dagpenger m.v.	11 545 000	11 545 000	11 045 000	11 545 000	11 316 400
8	Forsvar	25 006 039	24 825 039	25 611 039	25 546 039	22 103 039
9	Næring	3 769 018	3 725 018	2 535 218	3 286 018	3 672 018
10	Fiskeri	462 215	460 715	270 715	437 215	497 215
11	Landbruk	14 021 291	14 006 291	7 641 004	12 654 055	14 191 291
12	Olje og energi	-47 060 195	-47 115 195	-48 096 195	-47 385 195	-46 509 195
13	Miljø	2 323 986	2 313 986	1 984 063	2 259 286	2 649 786
14	Stortinget m.v.	769 978	772 625	770 348	772 625	772 625
15	Sosial og helse	27 856 174	27 841 174	31 065 174	29 955 674	27 754 264
16	Folketrygden, sosial og helse	148 044 450	147 915 450	145 096 450	143 963 450	148 268 850
17	Utdanning og forskning	26 884 434	27 151 434	25 991 516	27 809 734	29 626 823
18	Samferdsel	16 730 195	16 804 195	16 730 195	17 350 295	18 028 495
19	Rammetilskudd til kommunesektoren	51 415 000	52 065 000	40 450 000	45 216 499	55 014 000

Nr	Navn	St.prp. nr. 1 med Tillegg nr. 1-12	Ap, KrF, Sp, V og TF	FrP	H	SV
20	Tilfeldige utgifter og inntekter	4 196 740	3 865 370	4 308 070	4 196 740	4 196 740
21	Eksportgarantier m.v.	-1 290 300	-1 290 300	-1 290 300	-1 290 300	-1 290 300
22	Finansadministrasjon	3 039 014	3 029 014	3 032 369	2 991 014	3 123 514
23	Skatter og avgifter	-427 045 000	-425 079 000	-394 787 000	-415 399 000	-431 398 000
24	Utbytte m.v.	-6 147 082	-6 147 082	-6 147 082	-6 147 082	-6 147 082
	Sum før lånetransaksjoner og overføring til/fra Statens Petroleumsfond	-71 838 000	-71 838 000	-71 854 005	-73 335 222	-69 670 041

4. STATS BANKANE

4.1 Innleiing

Samandrag

Statsbankenes utlånsvirksomhet har enten vært styrt av innvilgningsrammer (rammer for nye innvilgninger av lån til låntakerne) eller av ramme for bankenes netto utlånsvekst (rammer for hvor mye bankens utestående lånemasse kan øke med i løpet av budsjettåret). Husbanken, Landbruksbanken og Statens nærings- og distriktsutviklingsfond (grunnfinansieringsordningen, lavrisikoordningen og risikolåneordningene) styres i 1999 av innvilgningsrammer, mens Kommunalbanken styres av en ramme for netto utlånsvekst. Til forskjell fra de øvrige statsbankene har ikke Lånekassen for utdanning noen eksplisitt ramme knyttet til utlånene. Nye innvilgninger av lån i Lånekassen for utdanning følger av bl.a. studenttall, kostnadsnorm og stipendandel.

I år 2000 foreslås det innvilgningsrammer for Husbanken, Landbruksbanken og Statens nærings- og distriktsutviklingsfond. Det legges til grunn at innvilgningsrammen for Landbruksbanken videreføres selv om banken avvikles som egen institusjon, jf. Innst. S.

nr. 89 (1998-1999). Det foreslås ingen ramme for netto utlånsvekst for Kommunalbanken, siden banken omdannes til aksjeselskap i 1999, jf. Ot.prp. nr. 44 (1998-1999) og Innst. O. nr. 76 (1998-1999).

Alle statsbankene finansierer sine utlån ved å låne fra staten i 2000. Bevilgningene til statsbankene er ført under kapitler på de respektive fagdepartementenes budsjetter. Det vises til bevilgningsforslag i proposisjonene til Kommunal- og regionaldepartementet, Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet, Landbruksdepartementet og Nærings- og handelsdepartementet.

Merknader frå komiteen

Komiteen tek Regjeringa si omtale til orientering.

4.2 Lånerammer

Samandrag

For 2000 legges det til grunn en total ramme for statsbankene på 20 466 mill. kroner. Tabellen nedenfor viser faktiske innvilgninger av lån i 1998, rammene for 1999 og forslag til rammer for 2000 for de statsbanker med utlånsramme i 2000.

Statsbankenes innvilgninger 1998. Innvilgningsrammer for 1999. Forslag til innvilgningsrammer for år 2000. Mill. kroner.

Statsbank	1998	1999	2000
Lånekassen for utdanning	6 418	6 542*	6 786*
Husbanken	8 004	9 000	11 000
Landbruksbanken	249	400	400
SND	1 443	2 224	2 280
- Grunnfinansieringsordningen, fiskeriformål	500	800	800
- Lavrisikoordningen	400	800	800
- Risikolåneordningen			
Distriktsrettet	308	464	440
Landsomfattende	235	160	240
Sum	16 114	18 166	20 466

* Anslag for innvilgninger
Kilde: Finansdepartementet

Lånekassens anslag på innvilgninger av nye lån i år 2000 er på 6 786 mill. kroner. Anslaget er noe høyere enn anslaget for 1999 og faktiske innvilgninger i 1998.

For Husbanken legges det til grunn en total innvilgningsramme på 11 000 mill. kroner, som er 2 000 mill. kroner høyere enn rammen for inneværende år. Fra 1998 er Husbankens ramme økt med 3 mrd. kroner, eller 38 pst. Økningen medfører at Husbanken kan øke sin innsats når det gjelder bygging av nøkterne boliger som har god kvalitet både funksjonelt og miljømessig. Videre vil de behovsprøvde låneordningene bli styrket. Det legges til grunn en total innvilgningsramme på 400 mill. kroner for Landbruksbanken, som innebærer en nominell videreføring av rammen for 1999. Regjeringen legger til grunn at SND får en innvilgningsramme

på 800 mill. kroner til grunnfinansieringslån knyttet til fiskeriformål og 800 mill. kroner til lavrisikolån i 2000. Dette innebærer en videreføring av rammene fra inneværende år. Innvilgningsrammene for SNDs risikolåneordning fastsettes ved bevilgning til tapsfond. Tapsfondprosenten angir tapsfondets størrelse som andel av innvilgningsrammene, og gir uttrykk for hvilket risikonivå SND i gjennomsnitt skal legge til grunn. Tapsprosenten foreslås satt til 25 pst. i år 2000, som innebærer en videreføring av tapsprosenten fra 1999. Regjeringen foreslår en bevilgning på 110 mill. kroner til tapsfond for den distriktsrettede risikolåneordningen, og en tapsfondsbevilgning på 60 mill. kroner for den landsdekkende risikolåneordningen. Dette gir en innvilgningsramme på 440 mill. kroner for den distriktsrettede

ordningen og på 240 mill. kroner for den landsdekkende ordningen i 2000.

Merknader frå komiteen

Fleirtalet i komiteen, alle unnateke medlemmene frå Framstegspartiet, Høgre og Sosialistisk Venstreparti, sluttar seg til Regjeringa si omtale. Fleirtalet er svært nøgde med utvidinga av Husbanken sine rammer, og viser elles til pkt. 4.12 og 4.13 i budsjettavtalen med Arbeidarpartiet under avsnitt 3.1.2 i denne innstillinga.

Fleirtalet fremmar følgjande forslag:

"Statsbankenes rammer og rammer for netto utlånsvekst for 2000 fastsettes i tråd med flertallets merknader i Budsjett-innst. S. I (1999-2000)."

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til disse medlemmers forslag vedrørende SND. Disse medlemmer mener at næringslivets behov for kreditt må løses innenfor et fritt, privat kapitalmarked. Videre må distriktpolitikken ikke være selektiv i den forstand at det gis støtte til enkeltbedrifter og spesielle næringer. Disse medlemmer mener at SND bør avvikles. Deler av virksomheten kan eventuelt overtas av private banker. Disse medlemmer vil under budsjettbehandlingen også foreslå å redusere overføringene til Husbanken.

Komiteens medlemmer fra Høyre mener det er ønskelig at en større del av finansieringsbehovet for bedrifter og privat dekkes gjennom det ordinære kredittmarkedet, fremfor gjennom statlige særordninger. Offentlige finansieringsordninger bør ikke være en generell finansieringskilde for store deler av samfunnet, men være rettet mot konkrete områder der samfunnet er tjent med at det ytes finansieringsbistand til formål som ikke blir dekket gjennom det ordinære kredittmarked.

På denne bakgrunn foreslår derfor disse medlemmer å redusere Husbankens ramme med 2 mrd. kroner, rammen for SNDs risikolåneordning med 340 mill. kroner og rammen for SNDs grunnfinansierings- og lavrisikolåneordning med 800 mill. kroner.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

"Statsbankenes innvilgningsrammer og rammer for netto utlånsvekst for 2000 fastsettes i tråd med Høyres merknader i Budsjett-innst. S. I (1999-2000)."

Disse medlemmer slutter seg for øvrig til Regjeringens forslag.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti vil vise til at Sosialistisk Venstreparti gikk mot omdanningen av Kommunalbanken til AS.

Dette medlem vil vise til at Statsbankenes lånerammer har hatt en avtagende betydning for finansier-

ing av viktige samfunnsoppgaver. Spesielt har Husbankens viktige funksjon som finansieringskilde til sosial og miljøvennlig boligbygging blitt kraftig svekket. Prisnivå på leie- og eierboliger har økt kraftig. Mange unge, nyutdannede og andre med små og vanlige inntekter kommer ikke inn på boligmarkedet, eller de får store gjeldsproblemer. Lånerammen i Husbanken er blitt utsatt for kraftige kutt i annen halvdel av 90-tallet. Fra 1991 til 1994 var lånerammen over 12 mrd. kroner. Når en tar hensyn til de økte byggekostnadene de siste årene, er økningen opp til 11 mrd. kroner i 2000 ennå langt unna nivået fra tidlig i 90-årene. En økning i låneramma vil ikke koste staten penger i form av subsidier, og det er derfor uforståelig at ikke lånerammene har vært holdt opp.

Dette medlem vil påpeke at lånerammen i Husbanken har vært sprengt de siste årene. På grunn av meget knappe rammer er mange omsorgsboligprosjekter blitt henvist til Kommunalbanken. Dette fører til høyere renteutgifter, forsinkelser og komplikasjoner rundt kommunal garanti.

For å unngå at mangel på lånemidler skal forsinke eller hindre nødvendig og planlagt boligbygging, vil dette medlem derfor fremme forslag om at inntil 60 pst. av rammen kan benyttes i første halvår 2000 og at lånerammen må vurderes øket i Revidert nasjonalbudsjett.

Dette medlem fremmer følgende forslag:

"Inntil 60 pst. av lånerammen i Husbanken kan nyttes i første halvår 2000. Lånerammen vurderes økt i Revidert nasjonalbudsjett etter en vurdering av søknadsinngangen til Husbanken i første halvår."

Dette medlem ønsker også å styrke risikoprofilen i SND. Etter dette medlems syn skal ikke SND konkurrerer med det øvrige kommersielle bankvesen, men ha som hovedoppgave å gi næringslivet høyrisikolån til gunstigere betingelser enn det øvrige bankvesen. Derfor foreslår dette medlem å overføre 400 mill. kroner fra lavrisikolåneordningen til risikolåneordningen. Som en konsekvens av øket risikoprofil bevilges 100 mill. kroner ekstra til SNDs tapsfond under kap. 2420.

Dette medlem fremmer derfor følgende forslag:

"SNDs innvilgningsramme og ramme for utlånsvekst for 2000 settes i tråd med Sosialistisk Venstrepartis merknad i Budsjett-innst. S. I (1999-2000)."

4.3 Fastrentesystemet i Husbanken

Samandrag

I forbindelse med innføring av nytt utlånsystem i Husbanken fra og med 1996 stod det følgende i St.prp. nr. 16 (1995-1996) Om endringer i Husbankens rente- og avdragsvilkår:

"Den foreslåtte omlegginga er relativt omfattande og ein kan ikkje sjå bort frå at det kan vere føremålstenleg å gjere visse tekniske justeringar etter kvart som ein haustar erfaringar med det nye systemet. KAD får fullmakt til å justere retningslinjene undervegs med omsyn til val av kva statspapir ein skal knytte husbankrenta til, val av kva for en observasjonsperiode som skal nyttast for statspapirrenta og val av tidspunkt for justering av rentene."

Husbankens faste rente med 5-års bindingstid er i dagens system knyttet opp mot rentenivået for femårige statsobligasjoner tillagt en margin på 0,5 prosentpoeng. Renten for nye fastrentelån justeres hvert halvår, 1. juli og 1. januar. Selve observasjonsperioden er på seks måneder. Etter at observasjonsperioden er avsluttet, går det tre måneder før renteperioden begynner. Renten for 2. halvår 1999 er således basert på gjennomsnittet av obligasjonsrentene fra 30. september 1998 til 1. april 1999.

Regjeringen arbeider nå med en justering av systemet til et fastrentesystem der fastrenten endres hver måned, observasjonsperioden settes til en måned, og iverksettingsperioden settes til to måneder (tiden fra observasjonsperioden til renteperioden). Det tas sikte på at nytt system settes i drift fra 1. januar 2000.

Det vises til nærmere omtale i St.prp. nr. 1 (1999-2000) for Kommunal- og regionaldepartementet.

Merknader frå komiteen

Fleirtalet i komiteen, alle unnateke medlemmen frå Sosialistisk Venstreparti, tek Regjeringa si omtale til orientering.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti vil fastholde sin motstand mot markedsstyrt rente i Statens Lånekasse for Utdanning. Lav rente i lånekassen er viktig for å stimulere alle til å ta utdanning og for å kunne gi nyetablerte akademikere en bedre levestandard.

Dette medlem foreslår derfor følgende:

"Stortinget ber Regjeringen om å gjeninnføre politisk styrt rente i Statens lånekasse for utdanning."

Videre vil dette medlem reise følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringa om å sørge for at renta i Statens Lånekasse settes til 4,5 pst. fra årsskiftet."

4.4 Statens Landbruksbank

Samandrag

Stortinget har vedtatt at Statens Landbruksbank skal avvikles som egen virksomhet. Forvaltningen av lån til landbruksformål som i dag ligger i Landbruksbanken, vil bli overført til SND fra 1. januar 2000.

Regjeringen arbeider med å forberede overføringen og vil i et tillegg til St.prp. nr. 1 (1999-2000) fremme de budsjettmessige, administrative og personalmessige konsekvenser knyttet til overføringen.

Merknader frå komiteen

Komiteen tek Regjeringa si omtale til orientering.

5. BESTILLINGSFULLMAKT, TILSEGNSFULLMAKT OG GARANTIFULLMAKT

5.1 Samandrag frå Gul bok (1999-2000)

I sammenheng med budsjettforslaget for 2000 er det foreslått innhentet bestillings- og tilsagnsfullmakter for i alt 39 389 mill. kroner mot 22 902 mill. kroner i 1999.

Forslagene til bestillingsfullmakter utgjør i alt 32 625 mill. kroner mot 16 213 mill. kroner i 1999. Under Forsvarsdepartementet er det foreslått bestillingsfullmakter på 31 673 mill. kroner mot 15 160 mill. kroner i 1999.

Det fremmes forslag om tilsagnsfullmakter på i alt 6 764 mill. kroner mot 6 689 mill. kroner i 1999. Utover fullmaktene i tabell 6.1 eksisterer det enkelte tilsagnsfullmakter uten en beløpsramme, for eksempel en fullmakt som hjemler at Statens lånekasse for utdanning kan gi tilsagn om støtte for vårhålvåret 2001 etter de samme satser som for høsthalvåret 2000.

For år 2000 bes det om fullmakt til å gi nye garanti-tilsagn innenfor følgende totale garantirammer under disse ordningene¹:

Utenriksdepartementet

Import fra U-land	20 mill. kroner
Etablering i U-land	50 mill. kroner

Sosial- og helsedepartementet

Opprettelse av apotek	400 mill. kroner
-----------------------------	------------------

Nærings- og handelsdepartementet

Statens nærings- og distriktsutviklingsfond	187 mill. kroner
Svensk-norsk industrifond	80 mill. SEK
GIEK – alminnelig ordning	30 000 mill. kroner
- SUS/Baltikum	3 000 mill. kroner
- eksport/investering i U-land	900 mill. kroner

Samferdselsdepartementet

Ferger i riksvegsamband	940 mill. kroner
-------------------------------	------------------

Finansdepartementet

Den nordiske investeringsbank

- prosjektinvesteringsslån	341 mill. euro
- miljølån	19,5 mill. euro
- grunnkapital til Den nordiske investeringsbank	716 mill. euro
Driftskreditt tilvirkning/omsetning av fisk	50 mill. kroner
Norges Banks garanti overfor Den internasjonale oppgjørsbanken for lån til Brasil	52 mill. USD

¹ Oversikten omfatter bare de såkalte reelle garantiordningene, dvs. der staten garanterer for at A oppfyller sine kontraktsmessige forpliktelser overfor B. Ordninger som i realiteten er dekning av forsikringstilfeller eller betingede tilsagn om tilskudd, er holdt utenfor.

Det vises for øvrig til spesifisert oversikt over statens garantiansvar og utbetalinger i 1998 i St.meld. nr. 3 (1998-1999) Statsrekneskapen medrekna folketrygda for 1998, vedlegg 4.

Økonomireglementet for staten med tilhørende funksjonelle krav, fastsetter normalvilkår for statlige garantier. Normalvilkårene er basert på tidligere generelle behandlinger i Stortinget av garantisaker, senest på grunnlag av Dokument nr. 3:6 (1995-1996) Riksrevisjonens undersøkelse om forvaltningen av statlige garantiordninger, jf. Innst. S. nr. 218 (1995-1996). I Gul bok for 1997 ble det redegjort for arbeidet med å revurdere garantiordningene i lys av Stortingets behandling av Riksrevisjonens rapport. Dette arbeidet er senere fulgt opp i forbindelse med forberedelsen av de årlige budsjetter.

Stortinget har imidlertid akseptert unntak fra normalvilkårene for flere av de eksisterende ordningene, fordi de ellers ville blitt uinteressante for låntakerne og dermed heller ikke kunne tjene som virkemidler for å nå vitale mål. Dette gjelder særlig de bistandspregede ordningene. Finansdepartementet forutsetter at eksisterende garantiordninger som blir fornyet for 2000, kan fortsette med de tidligere godtatte unntakene fra normalvilkårene. De nærmere vilkårene for de enkelte garantiordningene er for øvrig omtalt i departementenes fagproposisjoner.

5.2 Merknader frå komiteen

Komiteen tek dette til orientering og viser når det gjeld bestillings-, tilsegns- og garantifullmakter også til merknader i dei aktuelle fagkomiteinnstillingane.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre, viser til budsjettavtalen under 3.1.2, der følgende fullmakter inngår:

Flertallet endrer tilsagnsfullmakten under kap.1591 post 71 Arbeidsmarkedstiltak med 77 mill. kroner, slik at samlet tilsagnsfullmakt under postene 60, 70 og 71 blir 432,087 mill. kroner.

Flertallet endrer tilsagnsfullmakten under kap.270 post 75 Tilskudd til bygging av studentboliger med 60 mill. kroner, slik at samlet tilsagnsfullmakt under post 75 blir 136 mill. kroner.

Flertallet endrer tilsagnsfullmakten under kap.334 post 71 Filmproduksjon m.m. med 20 mill. kroner, slik at samlet tilsagnsfullmakt under post 71 blir 21,8 mill. kroner.

Flertallet øker tilsagnsfullmakten under kap. 1064 post 60 Tilskudd til fiskerihavneanlegg med 20 mill. kroner, slik at samlet tilsagnsfullmakt under post 60 blir 20 mill. kroner.

Flertallet øker tilsagnsfullmakten under kap. 2415 post 72 Tilskudd til fornyelse og kapasitetstilpassning i fiskeflåten med 35 mill. kroner, slik at samlet tilsagnsfullmakt under post 72 blir 35 mill. kroner.

Flertallet øker tilsagnsfullmakten under kap. 197 post 76 Tilskudd til internasjonale klima- og miljøtiltak med 6 mill. kroner, slik at samlet tilsagnsfullmakt under post 76 blir 6 mill. kroner.

Flertallet viser ellers til romertallsvedtakene i de enkelte fagkomitéinnstillingene.

6. STATLEG ØKONOMISTYRING

6.1 Økonomiregelverk for staten

6.1.1 Tilpassing til økonomiregelverk

Samandrag frå Gul bok for 2000

Erfaringene fra regnskapsavleggelsen for 1998 har avdekket en for dårlig kvalitet på regnskapsarbeidet hos flere statlige virksomheter som dels kan tilskrives svakheter i de regnskapsystemene som er i bruk, og dels manglende kompetanse hos personalet som har ansvaret for regnskapsføringen. Til tross for at statsforvaltningen de siste årene har brukt betydelige ressurser på å styrke økonomiforvaltningen generelt, herunder også regnskapsarbeidet, er kvaliteten i regnskapsføringen ikke god nok på alle områder. Resultatene fra regnskapsarbeidet i 1998 har vist at de siste års satsing på området økonomiforvaltning, har vært riktig, men at det også er behov for ytterligere innsats.

Finansdepartementet ser alvorlig på de svakheter som er avdekket i regnskapsarbeidet for 1998, jf. også brev fra Riksrevisjonen av 3. september 1999 til Statsministeren og Finansministeren om disse forholdene. Finansdepartementet vil snarest vurdere ytterligere tiltak for å kunne bistå den øvrige forvaltningen med å få

kvaliteten på den statlige økonomiforvaltningen opp på et tilfredsstillende nivå.

Forbedringer av den statlige økonomistyringen vil på flere områder være en løpende prosess. Dette gjelder for eksempel utvikling av interne styrings- og rapporteringssystemer, rapportering av resultater i fagproposisjonene og omtalen av mål og resultatkrav for bevilgningsforslag for kommende termin. For fullt ut å tilfredsstillere kravene til statlig økonomistyring er det behov for at det videre utviklingsarbeidet fortsatt gis nødvendig prioritet av det enkelte departement og i den enkelte virksomhet. I det følgende omtales noe av det arbeidet som fra Finansdepartementets side utføres som en del av tilpasnings- og utviklingsarbeidet innen statlig økonomistyring.

Noen virksomheter har ennå ikke tilgang til et økonomisystem som tilfredsstillere kravene i regelverket, og kan derfor ikke oppfylle bestemmelsene om bl.a. betalingsformidling. Dette gjelder virksomheter som har valgt å benytte en statlig regnskapssentral for å få slik tilgang, og som foreløpig ikke er overført til det nye tjenestetilbudet. Regnskapssentralenes planer tilsier at de gjenstående virksomhetene som har inngått avtale per mai 1999, vil kunne starte opp i løpet av høsten 1999. Det vises til nærmere omtale under pkt. 7.2.3 i meldingen.

Enkelte virksomheter har fått innvilget forlenget tilpasningsperiode til kravene i økonomiregelverket på grunnlag av søknad til Finansdepartementet. Dette gjelder Arbeidsmarkedsetaten, Forsvaret, Garantistitutet for Eksportkreditt, Rikstrygdeverket og Skattedirektoratet.

For bedre å kunne vurdere den reelle tilpasningen til økonomiregelverket, tar Finansdepartementet sikte på å hente inn erfaringer fra departementer, underliggende virksomheter og regnskapssentralene fra deres arbeid med tilpasning til økonomiregelverket. Planleggingen av en slik bred erfaringsinnhenting er startet opp i kontakt med bl.a. Statskonsult, og det legges opp til at den konkrete datainnhenting og kontakten mot virksomheter skal skje i første halvår 2000.

Finansdepartementet har i inneværende år gjennomført en sammenligning av økonomiregelverket og statlig økonomistyring i Norge, Sverige og Danmark. Arbeidet vil bli publisert i en egen rapport i løpet av høsten. Dette arbeidet vil også danne grunnlag for vurderinger av mulige forbedringer innen statlig økonomistyring.

Merknader frå komiteen

Komiteen tar Regjeringens omtale til orientering.

6.1.2 Fond

Samandrag frå Gul bok for 2000

Finansdepartementet fastsatte i februar 1999 nærmere regler om økonomiregelverkets rekkevidde for forvaltningen av statlige fond.

I Gul bok for 1999, kap. 7.1, ble det orientert om at Finansdepartementet tar sikte på å oppheve ordningen

med en felles forvaltning av statlige fond under Finansdepartementet. En rekke fond har stått under slik felles forvaltning, selv om det er det enkelte departement som treffer avgjørelser om bruken av midlene og etter økonomireglementet har ansvaret for økonomiforvaltningen på sitt felt.

Det er nå avklart hvilke departementer som skal overta ansvaret for disse fondene. For en del fond er forvaltningen allerede overført. Finansdepartementet legger til grunn at ansvaret for gjenstående statlige fond innenfor den felles forvaltningen, er overført til vedkommende fagdepartement innen utgangen av 1999.

Den gjennomgangen Finansdepartementet har foretatt av fondene, har klarlagt at en stor del av fondene som eksisterer i dag, må karakteriseres som stiftelser opprettet av ikke-statlige midler. Disse forutsettes heretter forvaltet av et styre for den enkelte stiftelse i henhold til lov om stiftelser av 23. mai 1980. De faller ikke inn under økonomireglementet. Finansdepartementet har satt i verk arbeid med å overføre ansvaret til det enkelte stiftelsesstyret i løpet av 1999. Det enkelte stiftelsesstyret vil etter overføringen selv ha ansvaret for å plassere midlene i samsvar med retningslinjene i loven og Justisdepartementets forskrifter.

Merknader frå komiteen

Komiteen tar Regjeringens omtale til orientering.

6.1.3 Nettobudsjetterte verksemder

Samandrag frå Gul bok for 2000

Finansdepartementet fastsatte i desember 1998 nærmere regler om økonomiregelverkets rekkevidde overfor statlige virksomheter som har fått unntak fra bruttobudsjetteringsprinsippet (såkalte post 50-virksomheter). Tilpasningene gjelder bl.a. forholdet til statens konsernkontoordning, hvor det er opprettet en egen kontogruppe i Norges Bank (sammen med fond), en forenklet rapportering til det sentrale statsregnskapet og virksomhetenes internregnskap.

Merknader frå komiteen

Komiteen tar Regjeringens omtale til orientering.

6.2 Nærare om likviditetsforvaltning, rekneskapsføring og rapportering

Samandrag frå Gul bok for 2000

Statlige virksomheter skal i henhold til økonomireglementets § 17 være knyttet til statens foliokonto i Norges Bank via statens konsernkontoordning. Videre skal de benytte betalingsformidlere som har inngått avtale med Finansdepartementet.

Det er i proposisjonen redegjort for rammeavtaler for kontoholds- og betalingstjenester, kravspesifikasjon for lønns- og personalsystemer, regnskapssentraler og sentralt statsregnskap.

Merknader frå komiteen

Komiteen tar Regjeringens omtale til orientering.

6.3 Evaluering av overføringsordninger og ressursar

Samandrag frå Gul bok for 2000

I 1998 ble fylkesmannsembetenes forvaltning av og kontroll med statlige tilskuddsordninger evaluert. Videre ble det igangsatt et utredningsprosjekt om effektivitet, ressursbruk og konkurranseutsetting i kommunesektoren.

Av Statskonsults rapport om fylkesmannens tilskuddsforvaltning (rapport 1993:3) fremgår det bl.a. at fylkesmannen har oppgaver knyttet til i alt 85 statlige tilskuddsordninger. Det er flest ordninger på Landbruksdepartementets, Miljøverndepartementets, Barne- og familiedepartementets og Sosial- og helsedepartementets områder. Blant ordningene er det både tilskudd til kommuner og til private.

Statskonsult konkluderte bl.a. med at de departementer som har slike tilskuddsordninger innenfor sitt område, bør foreta en kritisk gjennomgang av hvorvidt det er hensiktsmessig at fylkesmannen har forvaltningsoppgaver i forhold til alle ordningene. Ifølge Statskonsult bør søkelyset særlig rettes mot ordninger som gjelder private mottakere og som tildeles etter objektive kriterier. Videre anbefalte Statskonsult at departementene foretar en kritisk gjennomgang med sikte på å redusere det samlede antallet av ordninger.

Det vises til fagproposisjonene til de berørte departementene for en vurdering av Statskonsults anbefalinger om fylkesmannens tilskuddsforvaltning.

Utredningsprosjektet om effektivitet, ressursbruk og konkurranseutsetting i kommunesektoren ble utført av Stiftelsen for samfunns- og næringslivsforskning (SNF) og forskningsstiftelsen ALLFORSK på oppdrag fra Finansdepartementet (jf. SNF-rapport 4/99 og rapport fra Allforsk 1999). Hensikten har vært å evaluere relevante studier av effektiviteten i kommunal ressursbruk i ulike delsektorer, kartlegge potensialet for bedre ressursutnyttelse og drøfte hvordan videre studier kan legges opp. I tillegg har det vært et mål å foreta en tilsvarende gjennomgang av aktuelle studier av effekter av konkurranseutsetting på kommunal ressursbruk. Studiene indikerer at det på flere områder kan være muligheter for innsparinger i kommunesektoren. Det er imidlertid usikkert hvor stort effektiviseringspotensialet er, og hvor raskt dette evt. kan realiseres. Resultater fra prosjektet er omtalt i St.prp. nr. 69 (1998-1999) Om kommuneøkonomien 2000 m.v.

Arbeidsformen med områdegjennomganger med direkte deltakelse fra Finansdepartementet er trappet ned i 1998 og 1999. Slike gjennomganger/evalueringer vil heretter som hovedregel bli gjennomført som en del av departementenes ordinære oppfølging av sine områder, jf. kravene i økonomiregelverket om å rapportere oppnådde resultater i forhold til de fastsatte målene og om å evaluere bl.a. tilskuddsordninger periodisk.

Merknader frå komiteen

Komiteen tar Regjeringens omtale til orientering.

6.4 Styring av statlige investeringar

Samandrag frå Gul bok for 2000

I Gul bok for 1999, kap. 7.4, ble det gitt en foreløpig orientering om det prosjekt for styring av statlige investeringer som Regjeringen igangsatte høsten 1997. Prosjektets første fase var på det tidspunkt avsluttet. I denne fasen hadde en kartlagt de eksisterende systemer og rutiner for å planlegge og gjennomføre større investeringsprosjekter under de mest berørte departementsområder (Samferdselsdepartementet, Forsvarsdepartementet og Arbeids- og administrasjonsdepartementet). I tillegg var 11 konkrete prosjekter under disse departementer gjennomgått. I annen og siste fase av prosjektet skulle det på grunnlag av resultatene fra første fase utarbeides en sammenfattende sluttrapport med forslag til retningslinjer for styring av statlige investeringsprosjekter. Regjeringen bebudet at den ville komme tilbake med en oppfølging av gjennomgangen i forbindelse med fremleggelsen av forslag til statsbudsjett for 2000.

Prosjektets styringsgruppe avga sin sluttrapport i februar 1999.

Det er i proposisjonen redegjort nærmere for rapporten.

Etter Regjeringens oppfatning viser gjennomgangen at det er et udiskutabelt behov for å forbedre styringen med statlige investeringer. Statens apparat for prosjektstyring må profesjonaliseres. Dette innebærer organisatoriske tilpasninger, kompetanseoppbygging og regelendringer. Det vil nødvendigvis ta tid å få de nødvendige endringer på plass. Det synes hensiktsmessig å begynne med å innføre strengere krav til styringen av de aller største prosjektene. For alle investeringer over 500 mill. kroner i samlet kostnadsoverslag vil Regjeringen med virkning fra 1. januar 2000 stille krav om ekstern kvalitetssikring før prosjektet fremmes for Stortinget. Til orientering kan opplyses at det i statens samlede prosjektportefølje er i overkant av 50 prosjekter som ligger over denne grensen. En ser da bort fra investeringer i regi av SDØE, som ikke forutsettes omfattet av det nye styringsregimet. Antallet nye prosjekter i det enkelte budsjettår er lavere.

Et viktig element i kvalitetssikringen vil bli å gjennomgå kostnadsestimatene ut fra budsjettssystemets alminnelige krav til realistisk budsjettering. Kostnadsrammene må få en mer forpliktende status enn de har i dag. Det vil bli stilt krav om at det for alle prosjekter utarbeides en liste som spesifiserer hvordan en kan redusere kostnadene dersom det skulle vise seg at den fastsatte kostnadsrammen ikke er tilstrekkelig. I tillegg må kostnadsrammen inneholde en avsetning som skal kunne dekke uforutsette kostnader. Avsetningen må dimensjoneres slik at den, sammenholdt med listen over mulige kostnadsreducerende tiltak, skal være tilstrekkelig til at prosjektbudsjettet kan utgjøre et reelt

styringsinstrument. Det understrekes at usikkerhetsavsetningen ikke skal brukes til programutvidelser. I den grad en ønsker å ta høyde for mulige programutvidelser som det ikke er mulig å spesifisere i forprosjektet, må det innarbeides en særskilt avsetning til dette.

Kvalitetssikringsrapportene vil også måtte gå inn på andre viktige forutsetninger for å sikre god gjennomføring og oppfølging av det enkelte prosjekt. Et av temaene vil være hvor en organisatorisk skal forankre myndigheten til å trekke på usikkerhetsavsetningen. Det forutsettes at myndigheten i det alt vesentlige må legges utenfor prosjektorganisasjonen.

Det tas sikte på at Finansdepartementet inngår rammeavtale med et begrenset antall kvalifiserte, eksterne kvalitetssikrere høsten 1999.

For prosjekter med kostnadsoverslag under 500 mill. kroner vil Finansdepartementet utarbeide et gjennomgående standardisert kontoplanoppsett. Dette vil lette kontrollgrunnlaget både for departementene og for Riksrevisjonen. Utkast vil bli sendt på høring før iverksettelse, og det vil bli vurdert å sette en nedre beløpsmessig grense for når kontoplanen skal være obligatorisk. Det tas sikte på å gjøre denne endringen gjeldende fra 1. juli 2000.

Regjeringen legger til grunn at Finansdepartementet skal arbeide videre med ytterligere tiltak for å styrke styringen med statlige investeringer, herunder oppfølging av modell for faseinndeling i prosjektstyringen, behovs- og alternativvurderinger og forankring i overordnede målsettinger. Det vil dessuten bli foretatt en tett oppfølging av erfaringene med de styringsmodeller det er redegjort for ovenfor.

De endringer Regjeringen har vedtatt innebærer en økt vektlegging av prosjektenes tidlige faser. Dette vil kunne medføre noe større utgifter til planlegging. Disse merutgiftene må imidlertid forventes å bli mer enn oppveid av besparelser i prosjektenes senere faser, slik at endringene totalt sett vil gi betydelig bedre prosjektgjennomføring i staten. I tillegg må det forventes at økt vekt på planlegging vil medføre økt nytte av investeringene når de står ferdige.

Merknader frå komiteen

Komiteen tar Regjeringens omtale til orientering.

6.5 Styrka kontroll og bedre samordning av kontrolltiltak i restaurantbransjen

Samandrag frå Gul bok for 2000

Regjeringen er i Stortingets vedtak av 31. mars 1999 bedt om å gjennomgå og fremme forslag om styrket kontroll og bedre samordning av kontrolltiltak i restaurantbransjen. I tillegg ber Stortinget om en redegjørelse for hvordan kontrollen og arbeidet mot uregistrert/svart arbeidskraft innen restaurantbransjen kan styrkes i forbindelse med statsbudsjettet for 2000.

Myndighetenes arbeid for å bedre etterlevelsen av ulike regelverk som gjelder for restaurantbransjen er ikke strengt avgrenset til praktisk kontrollarbeid.

Strengere krav til de næringsdrivende, informasjon og veiledning, tverretattlig samarbeid mellom kontrollmyndigheter og bevillingsmyndigheter og samarbeid med politiet er eksempler på virkemidler som tas i bruk.

Det er i proposisjonen redegjort nærmere for krav til de næringsdrivende, kontroll og tverretattlig samarbeid, og forskning i denne forbindelse.

Merknader frå komiteen

Komiteen tar Regjeringens omtale til orientering.

7. GJENNOMFØRINGA AV BUDSJETTET FOR 1999

7.1 Endringar på statsbudsjettet for 1999

Samandrag

Anslag på regnskap for 1999 viser nå et oljekorrigert underskudd på 15,4 mrd. kroner, som er 8,9 mrd. kroner høyere enn lagt til grunn i anslag på regnskap da budsjettet ble vedtatt. Samtidig anslås statsbudsjettets netto kontantstrøm fra oljevirkosomhet å bli 8,5 mrd. kroner lavere enn forutsatt i vedtatt budsjett. Inklusive renter og utbytte forventes nå overskuddet i Statens petroleumsfond å bli 38,5 mrd. kroner i 1999.

Statsbudsjettet etter tilbakeføring fra Statens petroleumsfond gjøres opp i balanse. Statsbudsjettet vil derfor kun ha et finansieringsbehov for å dekke nye netto utlån og gjeldsavdrag på tidligere opptatte lån. Brutto finansieringsbehov ble i vedtatt budsjett anslått til 48,5 mrd. kroner. Bruttofinansieringsbehovet anslås nå til 34,9 mrd. kroner. Lavere gjeldsavdrag forutsettes nå å redusere statsbudsjettets finansieringsbehov med 18,6 mrd. kroner i forhold til vedtatt budsjett.

I det vedtatte budsjettet er folketrygdens finansieringsbehov ført opp med 44,3 mrd. kroner. Tilleggsbevilgninger som er vedtatt tidligere i år øker utgiftene under folketrygden netto med 2,8 mrd. kroner. Inntekter under folketrygden er ikke økt i 1. halvår. For 2. halvår legges det til grunn at det vil bli fremmet forslag om reduserte bevilgninger under folketrygden med om lag 0,4 mrd. kroner. Folketrygdens inntekter fra trygdeavgiften og arbeidsgiveravgiften anslås å bli 1,5 mrd. kroner høyere enn lagt til grunn i vedtatt budsjett. Folketrygdens finansieringsbehov anslås derfor nå til 45,2 mrd. kroner.

Inntektene fra petroleumsvirksomhet anslås å bli 8,5 mrd. kroner lavere enn lagt til grunn i vedtatt budsjett. Anslaget for netto kontantstrøm fra petroleumsvirksomhet ble i forbindelse med Revidert nasjonalbudsjett 1999 redusert med 18,3 mrd. kroner, i hovedsak som følge av at en la til grunn lavere anslag for oljepriser enn i vedtatt budsjett. Overføringen til Statens petroleumsfond ble redusert tilsvarende. Oppdaterte anslag medfører dermed at overføringen til Statens petroleumsfond på kap. 2800 må økes med 9,8 mrd. kroner.

Forslaget om økt overføring til petroleumsfondet vil bli fremmet i nysalderingsproposisjonen.

Overføringen fra petroleumsfondet under kap. 5800 ble økt med 5,9 mrd. kroner i forbindelse med Revidert nasjonalbudsjett 1999. Samlet overføring fra fondet er dermed nå fastsatt til 11,4 mrd. kroner. Det oljekorrigerte underskuddet for 1999 nå anslås til 15,4 mrd. kroner eller 4,0 mrd. kroner høyere enn i Revidert nasjonalbudsjett 1999. Det er da lagt til grunn at salg av DnB aksjer fra Statens banksikringsfond først gjennomføres i 2000. Det er i anslag på regnskap for 1999 lagt til grunn et anslag på tilleggsbevilgninger som vil bli fremmet i 2. halvår på 0,6 mrd. kroner som dekkes ved reduserte avsetninger for ymse utgifter. Det er fortsatt betydelig usikkerhet knyttet til anslaget for det oljekorrigerte underskuddet i 1999. Finansdepartementet vil komme tilbake med oppdaterte anslag for og eventuelle forslag om endrede overføringer fra fondet til statskassen i nysalderingsproposisjonen for 1999.

Det er i proposisjonen redegjort nærmere for statsbudsjettets inntekter og utgifter for inneværende år og for statsregnskapet medregnet folketrygden for første halvår 1999.

Merknader frå komiteen

Komiteen tar Regjeringens omtale til orientering.

8. FORSLAG OVERSENDT FRA STORTINGET

Komiteen viser til at komiteen 13. oktober 1999 har mottatt følgende brev fra Stortingets Presidentskap:

"Stortinget har i dag ved behandlingen av Hans Majestet Kongens tale til det 144. Storting ved dets åpning og melding om Noregs rikes tilstand og styring besluttet å oversende følgende forslag fra Carl I. Hagen på vegne av Fremskrittspartiet til finanskomiteen:

"Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om retningslinjer som reelt sikrer at Folketrygdens grunnbeløp utvikler seg på linje med den alminnelige inntektsutvikling."

"Stortinget ber Regjeringen fremme de nødvendige lovforslag som sikrer lavtlønnede rett til sykelønn fra 1. januar 2000."

Komiteen viser når det gjeld forslaget om grunnbeløpet i Folketrygda til dei respektive merknader under avsnitt 2.10.2 i denne innstillinga.

Komiteen viser vidare til at løyvingar til sjukepengar i 2000 høyrer under rammeområde 16, jf. avsnitt 3.2.16 i denne innstillinga. Komiteen viser til at dette rammeområdet seinare vert behandla i budsjettinnstillinga frå sosialkomiteen, Budsjett-innst. S. nr. 11 (1999-2000).

9. ANDRE FORSLAG

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet fremmer følgende forslag:

"a.

Stortinget ber Regjeringen fremme sak om delprivatisering og børsnotering av Statkraft SF.

b.

Stortinget ber Regjeringen legge frem sak om omdannelse av Posten BA, produksjonsavdelingene i Statens Vegvesen, Jernbaneverket og NSB BA til aksjeselskap.

c.

Stortinget ber Regjeringen legge frem et reguleringsregnskap for eksisterende lovreguleringer, slik at kostnaden ved reguleringen kan måles opp mot formålet.

d.

Stortinget ber Regjeringen skjerpe regler og praksis for dagpengeutbetaling.

e.

Stortinget ber Regjeringen iverksette endringer av arbeidsmiljølovens § 58 a slik at midlertidige ansettelser tillates.

f.

Stortinget ber Regjeringen liberalisere lovbestemmelsene om frivillig overtid.

g.

Stortinget ber Regjeringen gjøre kompensasjonsordningen for merverdiavgift til kommuner og fylkeskommuner generell.

h.

Stortinget ber Regjeringen legge frem sak om omlegging av forvaltningen av norske lufthavner slik at flyplassene organiseres som aksjeselskap.

i.

Stortinget ber Regjeringen innføre fri etableringsrett for ekspressbuser.

j.

Stortinget ber Regjeringen legge frem sak om konkurranse på jernbanenettet og anbud ved kjøp av persontransporttjenester.

k.

Stortinget ber Regjeringen avvikle råfiskloven og deltagerloven.

l.

Stortinget ber Regjeringen legge frem sak om avvikling av statlig engasjement i industriell virksomhet.

m.

Stortinget ber Regjeringen legge frem sak om salg av statlige eierandeler i Norsk Hydro ASA, AS Olivin, Raufoss ASA, Kongsberggruppen ASA og Norsk Avfallshåndtering AS.

n.

Stortinget ber Regjeringen skille ut den forretningsmessige virksomheten til Statens Kartverk som eget selskap, omgjøre det nye selskapet til aksjeselskap og legge aksjene ut for salg.

o.

Stortinget ber Regjeringen legge frem sak om avvikling av Statens Nærings- og distriktsutviklingsfond.

p.

Stortinget ber Regjeringen omorganisere standardiseringsvirksomheten med sikte på å etablere en fullt integrert standardiseringsorganisasjon, og slik at det overordnede ansvaret for alt standardiseringsarbeid legges til Handels- og næringsdepartementet.

q.

Stortinget ber Regjeringen fristille alle offentlige sykehus innen 2001, slik at de kan omgjøres til stiftelser eller aksjeselskap.

r.

Stortinget ber Regjeringen legge til rette for at alle sykehus skal finansieres ved en direkte stykkprisbetaling for hver enkelt pasient innen 2001, i tillegg til betaling for akuttberedskap, utdanning og forskning.

s.

Stortinget ber Regjeringen legge frem sak om innføring av anbud i subsidiert rutebiltransport.

t.

Stortinget ber Regjeringen legge frem sak om innføring av anbud i subsidiert fergedrift.

u.

Stortinget ber Regjeringen legge frem sak med forslag til hvordan de administrative rutinene i Statens Lånekasse for utdanning kan bli enklere og billigere for lånekassens kunder.

v.

Stortinget ber Regjeringen legge frem sak med forslag om avvikling av dagens system med jordbruksavtale, avvikling av nåværende bestemmelser vedrørende konsesjons-, bo- og driveplikt, omsettelige produksjonskvoter for melk som ikke begrenses til kommune- eller regionnivå, men som gjøres landsomfattende, oppheving av statens forkjøpsrett for landbrukseiendommer og oppheving av omsetningsloven.

w.

Stortinget ber Regjeringen legge forholdene til rette slik at Statens Petroleumsfond får anledning til å ha eierandeler i enkeltselskaper på over 1 pst., dog slik at fondet ikke skal være et redskap for strategisk eierskap."

10. FRAKSJONSMERKNADER

10.1 Arbeiderpartiet

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Dag Terje Andersen, Berit Brørby, Erik Dalheim, Ranveig Frøiland, Trond Giske, Tore Nordtun og Hill-Marta Solberg viser til at arbeid for alle er det overordnede målet for Arbeiderpartiet i den økonomiske politikken. Gjennom Solidaritetsalternativet ble arbeidsledigheten i Norge presset ned i løpet av 1990-tallet. Yrkesdeltakelsen er blant de høyeste i Europa. Dette har gjort det mulig å forsterke velferden på viktige områder.

Disse medlemmer viser til at arbeidsledigheten i Norge i dag er lav. Samtidig ser vi alvorlige tegn til økende ledighet i utsatte næringer, spesielt innen verftsindustrien og industri med store leveranser til oljesektoren.

Disse medlemmer viser til at budsjett samarbeidet mellom sentrumspartiene, Fremskrittspartiet og Høyre for budsjettårene 1998 og 1999 har ført til forringelser av flere viktige velferdsordninger og svekket oppmerksomheten om de langsiktige utfordringene på de sysselsettings- og næringspolitiske områdene i norsk økonomi.

Disse medlemmer viser til at budsjettavtalen mellom Arbeiderpartiet og sentrumspartiene gir statsbudsjettet for 2000 en langt bedre fordelingsprofil, en mer offensiv nærings- og sysselsettingspolitikk og en styrking av velferden. Med budsjettavtalen mellom Arbeiderpartiet og sentrumspartiene går vi nå inn i 2000 med:

- et mer rettferdig skattesystem og stor skattelette til lave lønnsinntekter
- en mer aktiv industripolitikk mot utsatte næringer
- 4 000 flere tiltaksplasser og en egen tiltaksplan for å møte økende ledighet i verfts- og leverandøriindustrien
- økt satsing på utdanning
- bedret kommuneøkonomi
- 2 000 flere barnehageplasser
- bygging av 1 000 studentboliger og flere utleieboliger.

Disse medlemmer viser til at budsjettavtalen mellom Arbeiderpartiet og sentrumspartiene ikke fører til endringer i de finanspolitiske indikatorene i forhold til opplegget i Regjeringens budsjettforslag.

Disse medlemmer viser til at det med budsjettavtalen mellom Arbeiderpartiet og sentrumspartiene er tatt viktige skritt mot en mer rettferdig fordeling. Det

gis skattelette for de laveste lønnsinntektene på over 1 mrd. kroner. For deltidsarbeidende med eksempelvis 75 000 kroner og 100 000 kroner i lønnsinntekt, vil skatteletten bli henholdsvis 4 300 kroner og 2 850 kroner. Disse medlemmer mener dette må være første steg i innfasingen av en skattereform for de lavest lønnede, en reform som skal gjøre det mer lønnsomt å arbeide for de som allerede er i arbeid, som øker arbeidstilbudet fra disse gruppene og som skal gjøre det mer lønnsomt å gå fra trygd til arbeid.

Disse medlemmer viser til at skattereformen for de lavest lønnende betales av økte skatter på de som har mest: redere, eiere av forretningsbygg, næringsdrivende med de høysete inntektene og en ny toppskatt på 6 pst. på inntekter over 763 000 kroner. Med budsjettavtalen er det også funnet rom for lønnsjustering av den ordinære toppskatten slik at vanlige lønsmottakere og andre slipper den økte toppskatten som regjeringen Bondevik la opp til. Med Regjeringen sitt forslag ville 100 000 flere skattytere betale toppskatt enn i 1992.

Disse medlemmer viser til at budsjettavtalen mellom Arbeiderpartiet og sentrumspartiene innebærer en mer aktiv næringspolitikk mot utsatte industrier, bl.a. flere tiltak for å øke aktiviteten i verfts- og leverandørindustrien. Fornyelsestakten i fergeflåten skal doubles. Det blir en økning på 35 mill. kroner i SNDs rammer for fornyelse av fiskeflåten. Det vil gi kjærkomne oppdrag for flere mindre verft langs kysten som nå sliter med tynne ordrebøker. Økte tilskudd til fiskerihavneanlegg og økte bevilgninger til veibygging vil også gi økt aktivitet.

Disse medlemmer viser videre til at produktionsavgiften vil bli trappet raskere ned på felt som har byggeklare tilleggsprosjekter enn det Regjeringen har lagt opp til for raskt å få fram flere investeringer i oljesektoren.

Disse medlemmer viser til at riksveginvesteringer og tilskudd til fylkesveger økes med 100 mill. kroner.

Disse medlemmer viser til at budsjettavtalen mellom Arbeiderpartiet og sentrumspartiene innebærer at det skal iverksettes en egen tiltaksplan for å møte økende ledighet i verfts- og leverandørindustrien. Det er varslet omfattende permitteringer og oppsigelser innenfor offshoreverftene og i leverandørindustrien. Dette vil gi betydelige negative ringvirkninger i lokalsamfunn langs kysten. For å møte økende ledighet ut over vinteren viser disse medlemmer til at Arbeiderpartiet er blitt enig med sentrumspartiene om at Arbeidsmarkedsetaten og utdanningsmyndighetene i nært samarbeid med partene i arbeidslivet og de mest berørte bedrifter og kommuner må utarbeide konkrete tiltakspakker overfor utsatte næringer og lokalsamfunn for å holde på og utvikle kompetansen i disse næringene og lokalsamfunnene.

Disse medlemmer viser til at det av en økning på 4 000 plasser under arbeidsmarkedstiltakene i forhold til antall plasser i år, avsettes inntil 3 000 plasser i egne tiltakspakker overfor spesielt utsatte næringer som offshoreverftene og leverandørindustrien for å

holde på og utvikle nøkkelkompetansen i disse næringene og lokalsamfunnene. Innenfor tiltaksplanen skal arbeidsmarkedstiltak også kunne brukes overfor permitterte. Det skal også, som et pilotprosjekt, tilrettelegges for tilpassede opplegg innenfor etterutdanningsreformen for ledige i disse næringene.

Disse medlemmer viser til at budsjettavtalen mellom Arbeiderpartiet og sentrumspartiene innebærer en klar styrking av kommunesektorens økonomi, økt satsing på utdanning og styrking av flere velferdsordninger.

Disse medlemmer viser til at kommuneøkonomien styrkes med om lag 1 mrd. kroner. Av dette kommer 650 mill. kroner i form av frie midler (økte rammetilskudd). Dette vil bedre kommunenes muligheter til å satse på skolen. Regionsykehustilskuddet økes med 35 mill. kroner.

Disse medlemmer viser videre til at kommuneopplegget innebærer en styrking av skolefritidsordningen med 100 mill. kroner. Dette vil bringe tilskuddet nær opp til nivået fra 1997. Antall barnehageplasser økes med 2 000 i forhold til Regjeringens opplegg. Dette er plasser for de minste barna. Driftstilskuddet til barnehager øker med 100 mill. kroner. Disse medlemmer mener dette vil gjøre det mulig å redusere foreldrebetalingen noe.

Disse medlemmer viser til at budsjettavtalen innebærer at retten til sjukelønn for lavtlønnede gjeninnføres fra 1. januar 2000. Denne retten ble fjernet i sentrumspartiens tidligere budsjettforlik med Høyre og Fremskrittspartiet.

Disse medlemmer viser til at desentralisert høyskoleutdanning styrkes med 20 mill. kroner og universitetene med 100 mill. kroner. Denne økte innsatsen vil hjelpe universitetene i omstillingsarbeidet. Flere desentraliserte studieplasser vil også kunne nyttes overfor oppsagte og permitterte arbeidere i verfts- og leverandørindustrien.

Disse medlemmer viser til at budsjettavtalen mellom Arbeiderpartiet og sentrumspartiene innebærer at det bygges 1 000 studentboliger neste år. Det er 550 flere enn i Regjeringens opplegg. Det er også lagt inn midler slik at tilskuddssatsen kan økes i for eksempel Oslo hvor byggekostnadene er langt høyere. Disse medlemmer viser til at budsjettavtalen ber Regjeringen endre reglene i tråd med dette. Disse medlemmer viser også til at tilskuddet til bygging av utleieboliger økes med 50 mill. kroner.

Disse medlemmer viser til at det som en oppfølging av budsjettavtalen er kommet til enighet mellom Arbeiderpartiet og sentrumspartiene om flere viktige endringer på avgiftsområdet som samlet sett ikke gir vesentlige endringer i nettopprovenyet. Disse er:

- Refusjonsordningen for miljødiesel oppheves.
- Treforedlingsindustrien fritas for grunnavgift på fyringsolje.
- Avgiftssatsen for minibusser økes fra 20 til 30 pst. av grunnlaget.

- Ny avgift på trykkimpregnert trevirke innføres ikke.
- Økt avgiftssats for drikkevareemballasje av metall (boks).
- Avgift på kassetter og radio- og fjernsynsmateriell oppheves fra 1. desember 2000.

Disse medlemmer viser til at disse endringene på avgiftsområdet bidrar til å styrke budsjettets næringsprofil.

10.2 Kristeleg Folkeparti, Senterpartiet og Venstre

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti, Randi Karlstrøm, lederen Lars Gunnar Lie og Ingebrigt S. Sørfonn, fra Senterpartiet, Jørgen Holte og fra Venstre, Terje Johansen, viser til sine merknader i denne innstillingen og til de påfølgende budsjettinnstillingene fra de ulike fagkomiteene.

10.3 Framstegspartiet

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Siv Jensen, Per Erik Monsen og Kenneth Svendsen, legger til grunn Fremskrittspartiets prinsipp- og handlingsprogram 1997-2001 som basis for utarbeidelsen av Fremskrittspartiets alternative statsbudsjett for 2000. Disse medlemmer viser til at det er fullt mulig å omprioritere innenfor forsvarlige budsjetttrammer, ved å styrke kjerneområder, redusere skatter og avgifter og redusere offentlige utgifter til ikke-prioriterte områder. Disse medlemmer viser til at Fremskrittspartiet foreslår skatte- og avgiftsreduksjoner i forhold til Regjeringens forslag på 28,256 mrd. kroner. Fremskrittspartiets budsjett har en underliggende utgiftsreduksjon på 4,88 pst., korrigert for prisstigning er den underliggende utgiftsreduksjonen på 2,18 pst., sammenlignet med Regjeringens forslag som innebærer en vekst på 2,53 pst. korrigert for prisstigning. Fremskrittspartiets forslag til skatte- og avgiftsopplegg vil innebære at prisstigningen neste år vil bli vesentlig lavere enn Regjeringens forslag. På budsjettets utgiftsside foreslår Fremskrittspartiet en brutto innsparing i statens utgifter med 28,278 mrd. kroner. Innenfor Fremskrittspartiets ramme har disse medlemmer foreslått en betydelig satsning på våre kjerneområder. Videre har Fremskrittspartiet lagt til grunn en langt mer næringsvennlig politikk enn Regjeringen, i erkjennelsen av at det er verdiskapningen i det private næringsliv Norge skal leve av i fremtiden.

Disse medlemmer fremmer, i tillegg til konkrete budsjettforslag, også forslag til endringer og omorganiseringer av offentlig virksomhet, for eksempel en folke-trygdbasert garanti for pasientbehandling og eldreomsorgstjenester. Slike endringer lar seg ikke gjennomføre med virkning for budsjettåret 2000. Fremskrittspartiets budsjettforslag baserer seg derfor innenfor alle områder på den plassering av ansvar og den organisering av det

offentlige tjenestetilbud som pr. i dag eksisterer, med det få unntak som eksplisitt fremkommer i dette dokument. Disse medlemmer legger til grunn at trygghet, frihet og ansvar er grunnleggende elementer for en sunn samfunnsutvikling. Målet for disse medlemmers budsjettalternativ er derfor å gi enkeltmennesket tilbake plikter, rettigheter og friheter som er fratrukket dem. I tillegg vil vi tilby valgfrihet der sosialdemokratiet og for så vidt også sentrumspartiene og Regjeringen tilbyr tvang. Dette betyr at disse medlemmer blant annet foreslår en skatte- og avgiftspolitik som gir enkeltmennesket, familiene og bedriftene tilbake mer av råderetten over egen inntekt. Disse medlemmer vil innføre valgfrihet ved sykehusbehandling og eldreomsorgstjenester og legger til grunn en raskest mulig behovsdekning som en hovedmålsetning. Disse medlemmer legger videre til grunn en grunnleggende tro på og respekt for enkeltmenneskets egenart og retten til å bestemme over eget lov, økonomi og eiendom. Disse medlemmer vil derfor arbeide for å redusere statens innflytelse over enkeltindivider og arbeide for å konsentrere statens virksomhet rundt dens kjerneoppgaver. Det offentlige besitter for mye makt over enkeltes disposisjoner. Først og fremst skyldes dette et alt for stort omfang av offentlig sektor, både hva gjelder de offentlige budsjettets andel av den samlede verdiskapningen og ved omfattende reguleringer og inngrep. Disse medlemmer arbeider for ikke bare å redusere statens aktivitet og omfang, men også for å skape nøytralitet i både skatte- og avgiftssystemet. Disse medlemmer vil stimulere til økonomisk vekst innenfor grenser satt av hensynet til grunnleggende ressurser og vil stimulere den enkelte til direkte arbeidsinnsats og aktivitet ved på sikt å avskaffe den direkte inntektsbeskatningen til staten. Disse medlemmer vil arbeide for lavest mulig skattetrykk og vil arbeide for endringer i skatte- og avgiftslovgivningen som eliminerer direkte skattemotiverte disposisjoner og som gjør skattesystemet enkelt å etterleve for den enkelte skatteyder. Disse medlemmer finner ikke grunn til å slutte seg til Regjeringens generelle mål. Regjeringen tar ikke i bruk nødvendige virkemidler gjennom skatte- og avgiftssystemet for å bidra til en gunstigere utvikling i konkurransevnen. Det offentlige legger beslag på en for stor del av verdiskapningen i Fastlands-Norge. Derfor mener disse medlemmer at en reduksjon i skattenivået ville bidratt til større valgfrihet for familiene og økt velferd i samfunnet. Disse medlemmer er skeptisk til en for sterk bruk av statsbudsjettet for å jevne ut de økonomiske konjunkturer. Et generelt problem med finanspolitisk konjunkturpolitikk er at den endelige effekten blir kun å øke de offentlige budsjettene. En styrking av kjerneområder og en svekkelse av de områder private kan gjøre billigere og bedre, vil overføre innsatsen fra offentlig til privat sektor og være langt mer verdiskapende for Norge. Disse medlemmer mener at alle bransjer i utgangspunktet kan drives i fri konkurranse og bør drives i fri konkurranse fordi dette også i praksis gir de

samfunnsmessige beste løsningene. Disse medlemmer mener at en friest mulig verdenshandel mellom land er den beste garanti og forutsetning for en mest mulig effektiv utnyttelse av klodens ressurser. Landene med de beste forutsetninger for produksjon av bestemte produkter må i utgangspunktet ikke hindres av handelsregulerende tiltak. Slike tiltak fører til dårlig utnyttelse av de beste ressursene. Bare frihandel garanterer best ressursutnyttelse, lavest pris, best kvalitet og den beste forsikring mot krigshandlinger mellom handelspartnere. Disse medlemmer er forundret over at den politiske økonomiske debatten synes å dreie rundt kortsiktig detalj- og finregulering av konjunkturutviklingen, fremfor å konsentrere seg om langsiktige utfordringer. De fleste partiene på Stortinget har låst seg fullstendig fast i tanken om at siden ansvaret for den økonomiske politikken er fordelt mellom pengepolitikken, finanspolitikken og inntektspolitikken gjennom partene i arbeidslivet, skal heller ikke virkemidlene endres. Dette er forutsetninger som disse medlemmer vil advare meget sterkt mot.

Disse medlemmer har lenge hevdet behovet for å gjennomføre større og mer gjennomgripende reformer for å bedre økonomiens virkemåte og for å effektivisere og rasjonalisere offentlig sektor. Det er nødvendig å redusere offentlig sektor og det er nødvendig å effektivisere ressursbruken i den delen som ønskes opprettholdt. På en rekke områder er det videre nødvendig med en liberalisering av regel- og lovverket samt bidra til større markedstilpasning og mer konkurranse. Disse medlemmer vil derfor fremme en rekke forslag som ivaretar disse hensyn.

Opsjoner

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet mener det er viktig at det innføres nye regler for skattlegging av ansatteopsjoner. Den særnorske opsjonsskatten reduserer i dag de ansattes muligheter til å bli medeier i egen bedrift, og bryter dermed med en bredt forankret politisk målsetning. I svært mange andre land er det vanlig at aksjeopsjoner til ansatte først skattlegges når opsjonen faktisk benyttes. Beskatning av ansatteopsjoner på tildelingstidspunktet innebærer også at de ansatte skattlegges for en fremtidig verdi som det er usikkert om vil komme, og ikke minst størrelsen på den, slik at man risikerer å bli beskattet for en inntekt man slett ikke får. Beskatning før realisasjon er i strid med skatteevneprinsippet som baserer seg på at man skal betale skatt av penger som faktisk er tjent. Det er ikke symmetri i det nåværende regelverket dersom opsjonen skulle vise seg å være verdiløs på innløsningstidspunktet. Både den beregnede fordelingen på tildelingstidspunktet, og en eventuell ytterligere gevinst ved innløsning, skattlegges som lønnsinntekt. Tap kan imidlertid bare trekkes fra i alminnelig inntekt - arbeidstakeren får ikke trukket fra tapet mot sin personinntekt. Ansatteopsjoner er svært vanlig i utenland-

ske selskaper, og erfaring viser at dette også er en viktig mekanisme for å holde lønnsveksten nede. Disse medlemmer vil derfor foreslå å fjerne beløpsgrensen på 600 000 kroner, samt endre reglene slik at opsjonene først kommer til beskatning ved innløsningstidspunktet.

Statens utbyttepolitikk

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet må ta høyde for at de anslag som Regjeringen har lagt til grunn for utbytte fra statseide eller deleide selskaper er forsvarlige, men vil understreke betydningen av at statens avkastningskrav står i et korrekt forhold til den betydelige egenkapital staten har i en rekke selskaper, men også i forhold til det ansvaret staten har så lenge den er eier eller deleier av selskaper som langsiktig og forutsigbar eier. Disse medlemmer mener det er nødvendig at utbytte fastsettes i henhold til aksjeloven, også i bedrifter der staten er aksjonær.

Statlig eierskap i forretningsbankene

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet har med forundring fulgt den offentlige debatt knyttet til ulike fusjoner og oppkjøp i det norske bankmarkedet. Det er svært lite heldig at de verdiene som skattebetalerne, gjennom staten, har i forretningsbankene faktisk forringes som følge av manglende strukturendringer. Etter disse medlemmers syn er det ingen grunn til at staten skal måtte være eier av norske banker. Det er derimot vesentlig at norsk lovgivning på dette området i størst mulig grad harmonerer med land det er naturlig å sammenligne seg med, slik at rammebetingelsene i seg selv ikke er konkurransehennende.

Øvrig statlig eierskap

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet mener det er nødvendig å delprivatisere og børsnotere statlige selskaper som for eksempel Statoil og Statkraft, blant annet for å kunne tilføre selskapene kapital til den utenlandssatsningen selskapene mener er nødvendig for å kunne hevde seg i den internasjonale konkurransen, men også fordi det ikke er en statlig oppgave å engasjere seg i næringsvirksomhet. Nå er det likevel grunn til å understreke at det ikke er statlig eie i seg selv som kan være negativt, men mulighetene for maktmisbruk og dårlig utøvelse av eierskapet som er det farlige. Med overføring av eierskap til befolkningen og til et uavhengig Folketrygd-fond, som igjen er oppdelt i flere fond, vil hovedproblemene være løst. Disse medlemmer mener derfor det er nødvendig å skille ut alle statlige bedriftsinteresser som er finansielt begrunnet, og overføre eierinteressene til Folketrygd-fondet, skattebetalerne, eller selge dem.

Disse medlemmer vil fremme forslag om salg av statlige eierandeler i en rekke selskaper.

Handelslekkasje/grensehandel

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet kan ikke slutte å undre seg over Regjeringens fortsatt manglende vilje til å ta denne problemstilling på alvor på tross av at det en rekke ganger er slått fast at grensehandelslekkasjen utgjør et betydelig beløp årlig. Fremskrittspartiet mener det vil være riktig å utjevne forskjellen mellom Norge og Sverige ved å sette avgiftene ned. Dette vil etter all sannsynlighet få et positivt nettopproveny for statskassen pga. de dynamiske effektene avgiftsreduksjonene vil medføre.

Oljenæringen

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet vil sterkt understreke behovet for at det gjøres vedtak om endringer i rammebetingelsene for petroleumsvirksomheten på norsk sokkel som reelt kan føre til økt lete- og utbyggingsaktivitet. Norsk sokkel er nå i en helt annen konkurranseposisjon enn tidligere, noe som blant annet skyldes økt konkurranse fra andre oljeproduiserende områder med stort ressurspotensiale, og at norsk sokkel er blitt moden og derfor mindre attraktiv utfra et ressursmessig synspunkt. Men ressurspotensialet er betydelig. Ca. 60 pst. av de samlede olje- og gassressursene er ennå ikke besluttet utbygget. Det er derfor et ressursmessig grunnlag for et aktivitetsnivå på et forsvarlig nivå i mange år fremover. Beliggenhet, størrelse og andre egenskaper ved disse ressursene er imidlertid av en annen karakter enn tidligere, og krever derfor andre rammebetingelser for å kunne utbygges og utvinnes lønnsomt. I forbindelse med behandlingen av Revidert nasjonalbudsjett for 1999 ba et flertall i Stortinget Regjeringen bruke sin fullmakt hva gjelder å fjerne produksjonsavgiften for enkelte felt. Denne fullmakten har Regjeringen ikke brukt. I stedet har Regjeringen bedt Stortinget om lov til å bruke fullmakten for fremtiden, og har nok en gang utvist handlingslammelse overfor en av Norges desidert største og mest inntektsbringende næringer. Det legger et stort ansvar på Stortinget hva gjelder å definere gode, forutsigbare, langsiktige og ikke minst veltilpassede rammebetingelser for denne næringen nå. Disse medlemmer vil derfor foreslå å fjerne CO₂-avgiften, be Regjeringen bruke fullmakten sin hva gjelder produksjonsavgiften mer offensivt, samt arbeide for en endring av særskattesystemet i petroleumssektoren.

Konkurranseutsetting, effektivisering og innsparing i kommunal og statlig virksomhet

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til rapporter som har beregnet store effektiviseringsgevinster i offentlig virksomhet ved hjelp av ulike virkemidler. Effektivitet er først og fremst et spørsmål om å oppnå resultater, fortrinnsvis med mindre ressursinnsats. Disse medlemmer erkjenner at offentlig sektor er noe annet enn en bedrift i vanlig forstand, da den har ansvaret for en rekke fel-

lesgoder, for inntektsfordeling og også opptrer som et korrektiv til den private sektor.

Det er hvert fall tre ulike effektiviseringsmuligheter i offentlig sektor:

- Kostnadseffektivisering - frembringe offentlige tjenester billigere enn i dag.
- Resultateffektivisering - oppnå overordnede politiske mål billigere ved å fordele innsatsen på ulike områder på en annen måte enn i dag.
- Nytte-/kostnadsforbedringer- omprioritere fra områder hvor den siste kronen i innsats kaster lite av seg, til områder hvor ekstra innsats kaster mye av seg.

Det grunnleggende effektivitetsbegrepet er samfunnsøkonomisk effektivitet.

Man må særlig være oppmerksom på offentlige inngrep som forsterker i stedet for å redusere de problemer som følger av markedssvikt. Offentlig sektor har over tid hatt en sterk ekspansjon i Norge, og det er derfor særlig grunn til å sette søkelyset på effektiviteten i denne sektoren som tross alt legger beslag på stadig større del av vårt BNP, som igjen fører til et uakseptabelt skatte- og avgiftstrykk, og heller ikke gir god nok kvalitet på de tjenester offentlig sektor produserer. Den sosialdemokratiske løsning, som for øvrig åpenbart deles av sentrumpartiene, har hele tiden vært å putte mer penger inn i sektoren, fremfor å se på selve organiseringen og effektiviteten. Dette betyr ineffektivitet og gir ikke samfunnsøkonomisk optimale løsninger. Markedsøkonomien har særlig vist oss at konkurranse er et effektivt virkemiddel for å oppnå størst effektivitet og ikke minst gode tilbud til rimelige priser. Derfor bør også offentlige tjenester konkurransestimuleres. Det er ingen grunn til at oppgaver som det offentlige har ansvaret for må utføres i offentlig regi. Det offentlige kan konsentrere seg om finansieringen av tjenestene og derved overlate til private å produsere dem.

Skal private bedrifter og offentlige etater konkurrere om oppdrag forutsetter dette at konkurransen er reell, det vil si at de konkurrerer på like vilkår. Det er dessverre ikke tilfelle i dagens system. Det er særlig to forhold som gjør at offentlig sektor er skjermet fra reell konkurranse. For det første må det offentlige få en reell prising av sin tjenesteproduksjon. I dag er det ofte slik at når offentlige tjenester skal prises, er ikke alle kostnader med i kalkylen. Svært ofte er husleiekostnader, deler av administrative kostnader og lignende ikke tatt med. Det er altså nødvendig med kalkyler som viser de totale reelle kostnadene. For det andre der det i dag slik at offentlig produksjon utført av egne ansatte ikke er momsbelagt, mens tilsvarende kjøp fra private er momsbelagt. Dette gjør at offentlig egenproduksjon lever en beskyttet tilværelse. Ved lov av 17. februar 1995 ble det vedtatt å innføre en ordning som gir kommuner og fylkeskommuner kompensasjon for merver-

diavgift ved bruk av private bedrifter på enkelte avgrensede områder (vask og rens av tekstiler og arbeid på bygg, anlegg og annen fast eiendom). Loven har virket positivt innen det begrensede område den omfatter, men den har store mangler fordi den ikke er generell. Disse medlemmer vil derfor igjen fremme forslag for å endre på dette.

Skatte- og avgiftspolitikken

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at det gjeldende skatteregimet ble vedtatt i forbindelse med skattereformen i 1992. Reformen medførte en betydelig reduksjon av marginalbeskatningen av lønsmottagere, men fortsatt har skattesystemet den effekt av særlig de med lavere og midlere inntekter betaler forholdsmessig mye mer i skatt i forhold til andre lønsmottakergrupper. Dette utleder ikke at skattetrykket bør økes for de med høyere inntekter. Flere har stilt spørsmålsteget ved de store forskjellene mellom lønns- og kapitalbeskatning i Norge. Hva gjelder kapitalbeskatning er det en illusjon at dette blir omtalt som én skattetype. Sannheten er at kapitalbeskatningen er svært sammensatt. Disse medlemmer vil på det sterkeste advare mot å tro at det er mulig å stoppe kapitalens flyt over landegrensene, og vil understreke at skjerpelser uten tvil vil gjøre det mindre attraktivt å investere i Norge. Det er også viktig å ha med seg at de som kun skatter basert på kapitalinntekter, ikke betaler inn trygdeavgift til staten, slik at denne differansen også må tas med i helhetsbildet.

Disse medlemmer mener det er riktig å beskatte forbruk fremfor inntekt. En avgift kan være betaling for en tjeneste, men også en fiskal avgift som for eksempel merverdiavgiften, hvis eneste formål og hensikt er å bringe penger i statskassen. Disse medlemmer støtter derfor merverdiavgiften som virkemiddel for å gi inntekter til statskassen. Særskilte avgifter på ulike produkter på bakgrunn av skadelige ringvirkninger eller lignende, benyttes i stadig større grad som politisk virkemiddel for å styre etterspørselen. Eksempler er alkoholavgifter, tobakksavgifter, diesलगift osv. Dette er avgifter som øker prisen på produktene, noe som etter markedsøkonomisk tenkning medfører reduksjon i omsetning og forbruk - altså etterspørselsstyring.

Disse medlemmer vil foreslå å redusere en rekke avgifter, både fordi de ikke oppfyller de krav Fremskrittspartiet mener må stilles til avgifter som økonomisk virkemiddel, men også fordi det generelle avgiftsnivået er for høyt.

Beskatning av bedrifter er en viktig inntektskilde for den norske stat, men nivået er for høyt. Disse medlemmer vil redusere skattetrykket for bedrifter, fordi et fritt, selvstendig og verdiskapende næringsliv er avhengig av dette for å kunne hevde seg i et konkurranseutsatt marked. Næringslivet er som enkeltmennesker utsatt for utallige typer skatt og avgift, og det er summen av disse som i stor grad bestemmer om Norge skal klare å hevde seg i en stadig sterkere konkurranse med utenlandske bedrifter.

Disse medlemmer viser til at Fremskrittspartiets holdning til differensiert arbeidsgiveravgift har vært at dette er det eneste distriktspolitiske virkemiddel partiet faktisk aksepterer, men at Fremskrittspartiet også mener at inntekter fra arbeidsgiveravgiften skal erstattes av en helse- og pensjonspremie til folketrygden.

Disse medlemmer finner Regjeringens opplegg uholdbart på flere måter.

For det første rammer de nye soneinndelingene svært skjevt ved at nabokommuner innen samme fylke ender opp med forskjellig sats for arbeidsgiveravgift, noe som kan få konsekvenser for konkurransen om arbeidskraften og føre til økte utgifter for dem som over natten får økt avgift.

For det andre blir det svært mange koblinger mellom arbeidsgiveravgiften og andre innsatsområder for subsidiering av distriktene, noe som kompliserer bildet ytterligere.

Etter disse medlemmers skjønn vil den optimale løsning være et flatere system. Regjeringen har ikke redegjort for alternative løsninger på ESA-dommen, noe som gjør det umulig gjennom en statsbudsjettbehandling å komme opp med en alternativ løsning. Videre blander Regjeringen ESA-dommen sammen med sine egne ønsker om distriktspolitisk satsning.

ESA-dommen tilsier at Norge er forpliktet til å foreslå gjennomføring av endringer snarest mulig og etter departementets vurdering er dette tidspunktet 1. januar 2000. Disse medlemmers vurdering er at Stortinget utsetter behandlingen av dette i påvente av en ytterligere redegjørelse fra Regjeringen om alternative gjennomføringer og at man inntil videre går inn for å forlenge dagens ordning.

Disse medlemmer tar Regjeringens redegjørelse om endringer av lov om merverdiavgift til orientering, men deler ikke uten videre Regjeringens synspunkter. Disse medlemmer vil komme tilbake til spørsmålet når saken blir lagt frem for Stortinget til behandling.

Disse medlemmer viser til at statsbudsjettet for 2000 nå blir vedtatt av sentrumspartiene og Arbeiderpartiet. Disse medlemmer viser til at dette budsjettforliket ikke tar inn over seg de reelle utfordringer norsk økonomi står overfor. Hovedutfordringen for den økonomiske politikken er først og fremst å gjenreise tilliten til norsk politikk gjennom forutsigbare, troverdige og langsiktige rammebetingelser.

Disse medlemmer konstaterer at etter iherdig kamp mot kontantstøtten har Arbeiderpartiet nå erkjent at dette er et tiltak som setter alle barnefamilier i en reell økonomisk valg situasjon og som gir foreldrene større rett til å velge omsorgsformer for sine barn uten overstyring fra statens side.

Disse medlemmer viser også til at ulike deler av næringslivet gir uttrykk for misnøye med budsjettforliket. Skatteskjerpelsene skader norsk næringsliv og kapitaldannelse og -tilgang, og det er god grunn til å

frykte vår evne til fremover å tiltrekke oss kapitalintensiv, konkurranseutsatt, privateid virksomhet. Det har vært dokumentert at den særnorske formuesskatt og investeringsavgift sammen med andre elementer i norsk skatteregime ikke har lagt grunnlaget for konkurransedyktige, private norske bedrifter. Dette er synliggjort gjennom alminnelig fortregning av næringsvirksomhet, salg og utflagging av norske bedrifter og liten andel privat eierskap på Oslo Børs. Budsjettforliket vil etter disse medlemmers oppfatning bidra til å forsterke de negative utviklingstrekk og vil gå på bekostning av privat sparing og utvikling i næringslivet. En eventuell fordelingspolitisk gevinst vil etter disse medlemmers oppfatning bli marginal sammenlignet med de sosiale belastninger som vil måtte følge av mer krisepregete strukturpolitiske tiltak som vil tvinge seg frem når mer fundamentale ubalanser skal rettes opp i fremtiden.

Disse medlemmer kan bare konstatere at budsjettforliket lar hensynet til verdiskapning vike til fordel for symbolpolitikk. Både i forhold til skattereformen og i forhold til langsiktige utfordringer innebærer forliket skritt i gal retning, gjennom at bedriftsbeskatningen skjerpes vesentlig, gjennom reduksjonen i kapitalavkastningsraten for delingsforetak, gjennom økt marginalsatt på arbeidsinntekter og fjerning av AMS-ordningen. Reduserte avskrivningssatser for forretningsbygg og for bygg og anlegg har samme provenyeffekt for Fastlands-Norge som en økning av kapital-skattesatsen med H prosentpoeng. En slik innstramming er faktisk også overraskende fordi Norge allerede i dag har det bredeste skattegrunnlaget i Norden. Reduksjonen i kapitalavkastningsraten for delingsforetak bidrar også til økt skatt for næringslivet.

Disse medlemmer mener videre at den nye toppskatten på lønnsinntekter over 16G er et skritt bort fra skattereformen av 1992 fordi dette bidrar til å ytterligere utvide forskjellen mellom kapital- og arbeidsinntektsbeskatning. Disse medlemmer frykter at dette vil føre til mer skatteplanlegging, der lønnsinntekter i stadig større grad vil bli søkt omdannet til eller forkledd som kapitalinntekt. Disse medlemmer antar videre at økt skatt på de høyeste lønnsinntektene vil bety overveltning på bedriftene slik at også det nye trinnet i toppskatten vil medføre en kostnadsøkning for bedriftene.

Når det gjelder avskaffelsen av AMS-ordningen, kan ikke disse medlemmer begripe begrunnelsen for dette. Disse medlemmer har merket seg at det har vært argumentert med at hvis man har råd til å spare i AMS-fond har man også anledning til å betale mer skatt, men oppfatter dette som en total avsporing i forhold til realiteten, nemlig at man velger å fjerne en ordning som stimulerer til mer sparing i privat sektor. Etter disse medlemmers vurdering vil konsekvensen bli en svekkelse i videreutviklingen av de nasjonale private Eiermiljøer i Norge.

I forhold til budsjettforlikets endringer av rederibeskatningen viser disse medlemmer til etableringen av den nye maritime politikken i 1996 og de følgende års tautrekking om disse rammebetingelsene. Forliket betyr økning av tonnasjeskattesatsen og innstramming av reglene for fastsettelse av skattegrunnlaget for de rederilignede selskapenes finansinntekter. Utgangspunktet for det norske tonnasjeskattesystemet av 1996 var at skattebelastningen skulle være av symbolsk karakter. Etter budsjettforliket for 2000, er tonnasjeskatten i ferd med å bli en belastende bruttoskatt og det på et tidspunkt hvor andre europeiske land tilbyr klart bedre utgangspunkt. De konkurrerende regimer garanterer stabilitet i ti-årsperioder, mens Norge altså går stikk motsatt vei. Reglene for ordinær beskatning av rederiselskapenes finansinntekter var gjenstand for grundig avveining i 1996. På den ene side ønsket man ikke at selskapene skulle bli skattefrie sparekasser, og på den annen side ble det lagt vekt på å utvikle rederier med tilstrekkelig høy egenkapital. Det ble videre åpnet for at selskapenes finanskapital kunne plasseres i børsnoterte aksjer. Et av formålene var at rederisektoren skulle bidra til å fremme nasjonalt eierskap. Disse medlemmer vil hevde at budsjettforliket vil endre på dette. Rederienes evne til å stå gjennom lavkonjunkturer svekkes og deres evne til å ivareta norsk eierskap og delta i forretningsutvikling på land reduseres. Disse medlemmer er forundret over at man gjennom dette forliket tar sjansen på å svekke norsk verkstedsindustri tradisjonelt viktigste kundegruppe i en situasjon hvor verkstedene så åpenbart mangler oppdrag. Det er altså ikke sammenheng mellom den retorikk Arbeiderpartiet har benyttet ovenfor denne industrien og de tiltak som vedtas som følge av budsjettforliket.

Disse medlemmer merket seg at en vesentlig del av Arbeiderpartiets valgkamp for 1999 dreide seg rundt behovet om flere barnehageplasser. Når vi nå kan konstatere at budsjettforliket betyr en påplussing på "hele" 5 mill. kroner, forsterker dette bildet av et budsjettforlik preget av symbolikk fremfor et reelt ønske om å feste et solid grep om fremtidige utfordringer. For disse medlemmer er det interessant å merke seg at budsjettforliket, som i realiteten betyr endringer i størrelsesorden H pst. av statsbudsjettet, nå har blitt god Arbeiderpartipolitikk.

Disse medlemmer vil også advare mot ytterligere skjerpelser i bilavgiftene. Bilen har over flere år blitt gjort til et svært inntektsbringende avgiftsobjekt for staten, på tross av at dette fremkomstmiddelet utgjør en svært betydelig andel av personbefordringen i Norge. Siden både sentrumspartiene og Arbeiderpartiet i en årrekke har argumentert for viktigheten av å opprettholde bosettingen i distriktene, fortøner det seg underlig at man velger å øke avgiftsbelastningen på bilen, som altså det store flertall av den norske befolkning er svært avhengig av.

I forbindelse med Regjeringens forslag til statsbudsjett for 1999, ble det også foreslått en økning av elavgiften som både Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet og Høyre varslet motstand mot. Det er skjedd svært lite fra i fjor til i år som skulle tilsi at det er mer fornuftig å øke elavgiften nå. Disse medlemmer etterlyser derfor Arbeiderpartiets begrunnelse for hvorfor dette plutselig er blitt fornuftig politikk. Disse medlemmer vil for ordens skyld også tilføye at denne økningen nettopp rammer enkeltmennesker og husholdninger som Arbeiderpartiet og sentrumspartiene i all sin retorikk hevder de vil omfordele til fordel for. Disse medlemmer viser til Fremskrittspartiets alternative budsjettforslag som viser at det er fullt mulig å gi betydelige lettelser nettopp til lavtlønnede uten at dette må leveres tilbake igjen, gjennom budsjettforlikets "ta igjen og gi bort"-politikk.

10.4 Høyre

Grunnlaget for Høyres alternative statsbudsjett

Komiteens medlemmer fra Høyre, Børge Brende, Per-Kristian Foss og Kjellaug Nakkim, viser til at Høyres utgangspunkt er at et godt statsbudsjett må kombinere behov for å ivareta satsing på det offentlige kjerneområder - helse, eldreomsorg, utdanning, lov og orden, infrastruktur og et sterkt forsvar - med hensyn til at verdiene skal skapes før de kan fordeles. Når Høyre ønsker sterkere satsing på noen hovedområder, må vi redusere på andre områder. Når vi ønsker å stimulere til investeringer i nye arbeidsplasser, og til at den enkelte skal kunne ivareta egne økonomiske behov, betyr det at vi foreslår reduksjoner i skatter og avgifter for å kunne realisere dette.

Høyre vil legge til rette for at alle kan ta et større personlig ansvar for seg selv og sine medmennesker. Det må settes grenser for politikken og statens makt over menneskers liv.

Den enkeltes mulighet til selv å ta ansvar blir mindre når skatter og avgifter øker. Dermed blir flere avhengige av offentlige løsninger. Det oppstår nye krav om offentlig innsats fordi det oppfattes som naturlig å kreve at det offentlige prioriterer også ens egne behov, når det offentlige likevel dekker så mange andre. Presset blir selvforsterkende; stadig flere krav om at det offentlige skal ta på seg nye oppgaver gir skatte- og avgiftsøkninger som resultat. Samtidig forsvinner mangfoldet i samfunnet når alt skal presses inn i offentlige A4-ordninger. Høyre ønsker å snu denne utviklingen.

Verdiene vi skaper gjennom produksjon av varer og tjenester er grunnlaget for vår private velferd, og for finansiering av de offentlige velferdsgodene. Derfor er det viktig med et robust og konkurransedyktig norsk næringsliv. Et høyt skatte- og avgiftsnivå demper innsatsvilje og skapertrang og gir uheldige vridninger i økonomien og lekkasjer til utlandet. Dermed blir hele nasjonen fattigere.

Norsk næringsliv står overfor store utfordringer. Norsk økonomi har passert toppen av en langvarig høykonjunktur. Selv om aktiviteten fortsatt vil være relativt høy neste år, peker pilene nedover på flere områder. Samtidig ser vi en stadig sterkere internasjonal konkurranse. Hardere konkurranse betyr lavere priser. Dermed får vi mer ut av ressursene vi har til rådighet. Det er imidlertid ingen tvil om at et tøffere internasjonalt konkurranseklima også stiller krav om at norske bedrifter må forbedre seg for å hevde seg i konkurransen med bedrifter fra andre land.

Dette er en utfordring som bedriftene i første rekke selv må ta. Men politikken som føres kan enten gjøre det lettere eller vanskeligere for bedriftene å møte denne utfordringen. Gjennom skatte- og avgiftsnivået bestemmes hvor mye bedriftene skal sitte igjen med. Dette avgjør bedriftenes muligheter for videre vekst, og evnen til å møte motgangstider. Gjennom satsing på utdanning og forskning legges grunnlaget for økt produktivitet i fremtiden. Gjennom satsing på en mer effektiv infrastruktur kan vi motvirke noen av kostnadsulempene ved å ligge i utkanten av Europa, og at noen deler av Norge ligger enda lenger unna markedene. Gjennom avbyråkratisering og oppmyking av regelverk kan vi gjøre hverdagen enklere og billigere for bedriftene.

Det er også viktig at det offentlige ikke legger beslag på en for stor del av ressursene i samfunnet. Når offentlig sektor vokser, blir det mindre rom for privat næringsliv. En grunnleggende forutsetning for vekst i næringslivet er derfor at offentlig sektor ikke legger beslag på en stadig større del av ressursene i samfunnet.

Når staten tar penger fra den enkelte, for å forvalte dem på en annen måte enn den enkelte selv ville valgt, er det et stort ansvar det offentlige tar på seg. Det må være et krav at skattepengene forvaltes på en slik måte at de politiske mål oppnås på billigst mulig måte. Slik er det ikke i dag. Resultatet er et høyere skatte- og avgiftsnivå og et dårligere tilbud enn nødvendig av offentlige tjenester. Høyre mener det er mulig for det offentlige å gjøre jobben, eller få den gjort, på en bedre og billigere måte enn i dag.

Den sterke ubalansen mellom offentlig og privat sektor er et demokratiproblem. Det er urovekkende at grensene mellom offentlige forvaltningsoppgaver og statlig eierskap og forretningsdrift er uklare. Demokratiet er avhengig av et klart skille mellom et uavhengig næringsliv og de offentlige myndigheter som legger rammebetingelser og korrigerer markedsøkonomien gjennom lovgivning og kontrollorganer. Høyres politikk vil skape ryddigere maktforhold gjennom å redusere det offentlige eierskapet og legge forholdene til rette for en bred norsk folkekapitalisme.

Høyre vil, som et konservativt parti, alltid ta hensyn til balansen mellom generasjonene. Hvis dagens politikk ikke innrettes etter målet om en sunn byrdefordeling mellom generasjonene, betyr dette at vi skyver en større skattebyrde over på våre barn enn den vi selv er

villig til å bære. En stram finanspolitikk, med betydelige overskudd på statsbudsjettet, er nødvendig for å møte de store utfordringene "eldrebølgen" vil føre med seg i neste århundre.

Høyre mener det er grunn til å se positivt på fremtiden. Det er likevel behov for en kursendring i politikken, slik at vi kan stå godt rustet til å møte kommende utfordringer. Disse kursendringene må gjennomføres i tide.

Høyres alternative statsbudsjett

Høyre legger frem sitt alternative statsbudsjett for 2000 med utgangspunkt i Bondevik-regjeringens forslag til statsbudsjett. Høyres forslag viser at det er fullt mulig å omprioritere innenfor forsvarlige budsjettammer, for å styrke kjerneområder og redusere skatte- og avgiftsnivået. Høyres budsjett innebærer, i likhet med Regjeringens forslag, et nøytralt finanspolitisk opplegg. For Høyre er det imidlertid avgjørende at finanspolitikken innenfor denne rammen er utformet på en bedre måte, med lavere skatte- og avgiftsnivå og reduserte offentlige utgifter. Derfor foreslår Høyre en reduksjon i skatter og avgifter på 8,9 mrd. kroner (påløpt) i forhold til Bondevik-regjeringens forslag. I tillegg satses det kraftig på blant annet utdanning, veiinvesteringer og forsvar. Disse lettelsene dekkes inn i sin helhet gjennom reduserte utgifter. Høyres budsjett har en langt lavere utgiftsvekst enn Regjeringens forslag.

Høyres budsjettforslag har samme innstrammings effekt som Regjeringens forslag, på 0,0 pst. målt ved den olje-, rente- og aktivitetskorrigerede budsjettindikatoren. Høyre mener et nøytralt budsjett er fornuftig i dagens økonomiske situasjon. Det er fortsatt høy aktivitet i norsk økonomi, selv om veksten neste år ser ut til å bli lav. Med fortsatt press i mange sektorer i økonomien er det fare for at lønns- og prisveksten vil bli høyere enn hos våre handelspartnere også neste år. Dette vil svekke næringslivets konkurransevne ytterligere, med alvorlige konsekvenser på lengre sikt. Derfor er det viktig at finanspolitikken ikke bidrar til å forsterke presset i norsk økonomi.

For Høyre er det imidlertid avgjørende at et nøytralt finanspolitisk opplegg er utformet på riktig måte, med lavere skatte- og avgiftsnivå og reduserte offentlige utgifter i forhold til Regjeringens forslag. Høyres syn understrekes av sentralbanksjefens advarsel i Norges Banks Inflasjonsrapport 3/99, der det påpekes at det er viktig at veksten i utgiftene i statsbudsjettet over tid ikke er større enn veksten i fastlandsøkonomien. Høyre er bekymret over at Regjeringens budsjettforslag for annet år på rad legger opp til en høyere utgiftsvekst enn veksten i fastlandsøkonomien. I årene fremover vil fallende aktivitet i (deler av) norsk økonomi, kombinert med økende utgifter blant annet gjennom Folketrygden, kunne legge ytterligere press på budsjettets utgiftsside. Dette kan medføre at misforholdet mellom utgiftsvekst og vekst i fastlandsøkonomien ikke blir enkeltstående tilfeller for 1999 og 2000, men

en mer langvarig utvikling med dramatiske konsekvenser på sikt for blant annet norsk næringsliv. Høyre legger derfor stor vekt på å redusere veksten i de offentlige utgiftene. Det er av stor betydning at det tas tak i disse problemene tidligst mulig, fremfor å skyve dem foran seg.

Regjeringens forslag til avgiftsøkninger gir alene et bidrag til prisstigningen neste år på G prosentpoeng. Sammen med forslagene til skatteskjerpelser kan dette legge grunnlag for økte lønnskrav, og svekke næringslivets kostnadmessige konkurransevne. Dette er et konkret uttrykk for at finansieringen av økende offentlige utgifter fortrenger privat næringsliv i norsk økonomi.

Høyre går derfor mot Regjeringens forslag om å øke skatte- og avgiftsnivået med 4,3 mrd. kroner i 2000, og foreslår i stedet en reduksjon i forhold til dagens nivå på 4,6 mrd. kroner. Samlet foreslår Høyre en reduksjon i skatter og avgifter på 8,9 mrd. kroner i forhold til sentrum-regjeringens forslag. Den bokførte skatteletten i forhold til Regjeringens forslag for 2000 vil være 7,1 mrd. kroner. Høyres forslag til skatte- og avgiftsopplegg innebærer at prisstigningen i 2000 kan komme ned mot 1 H pst., mot 2 pst. med Regjeringens forslag.

På budsjettets utgiftsside foreslår Høyre en netto innsparing i statens innenlandske utgifter med om lag 7,1 mrd. kroner. Samlet reduseres statsbudsjettets utgifter med 8 I mrd. kroner. Med Høyres forslag vil statsbudsjettets reelle, underliggende utgiftsvekst være på om lag 0,7 pst. i forhold til anslag på regnskap for 1999, sammenlignet med Regjeringens forslag på 2,5 pst.

Innenfor denne rammen har Høyre funnet rom for en betydelig satsing på utdanning, veiinvesteringer, barnefamilier og forsvar. Høyre opprettholder Regjeringens forslag til satsing på helse og eldre, og foreslår i tillegg økt satsing på innsatsstyrt finansiering i helsevesenet. Kontantstøtten utvides som planlagt.

Utdannelse og forskning

I det 21. århundre vil den enkeltes muligheter i livet mindre avhenge av sosial bakgrunn og gruppetilhørighet, og i større grad av individuelle kunnskaper og ferdigheter. Derfor er en god utdanning det viktigste samfunnet kan gi barn og unge. Høyre vil satse på en kreativ kunnskapsskole som både gir elevene nødvendige basiskunnskaper og stimulerer fantasi og skaperkraft.

Samtidig er det en klar sammenheng mellom kunnskapsvekst og vekst i verdiskapningen. Kunnskaper og forskning er avgjørende for landets utvikling. Derfor er dette en viktig del av Høyres samlede politikk for å stimulere fremtidens verdiskaping, blant annet sammen med reduserte skatter og avgifter og satsing på samferdsel.

Høyre foreslår 1 mrd. kroner mer enn Regjeringen til viktige satsinger innenfor utdannelsesområdet.

Den viktigste satsingen fra Høyres side når det gjelder grunnskolen og videregående opplæring er en sterk opptrapping av etterutdannelsen for lærere - med hele 250 mill. kroner fordelt på de to skoleslagene. Lærernes kompetanse er avgjørende for kvaliteten i skolen, og Høyre har gjennom mange år gått inn for reformer i lærerutdannelsen. Behovet for økt kompetanse gjelder imidlertid ikke bare nye lærere. Behovet for faglig oppdatering er stort også hos lærere som allerede er i funksjon. Høyres forslag er et svar på denne utfordring.

Et annet hovedproblem er sviktende rekruttering til læreryrket, samtidig som alderssammensetningen er slik at det i de nærmeste 10 årene blir en sterk avgang av erfarne lærere. Regjeringen har - etter påtrykk blant annet fra Høyre - lovet å fremlegge en handlingsplan for lærerrekruttering høsten 1999. Det er viktig at det i budsjettet for 2000 er midler for raskt å følge opp dette med konkrete tiltak. Høyre legger derfor inn en "pott" på 100 mill. kroner, slik at man ikke mister tid i oppfølgingen av planen etter behandlingen i Stortinget. Et viktig ledd i arbeidet for å styrke skolens evne til å rekruttere og holde på dyktige lærere er å gjøre læreryrket mer konkurransedyktig når det gjelder lønns- og arbeidsvilkår.

Høyre vil styrke kjernefagene i grunnskolen, og gjentar derfor forslaget om å øke antallet undervisningstimer i grunnskolen med en uketime på småskoletrinnet og mellomtrinnet (1.-7. klasse).

Innenfor høyere utdanning og forskning tar Høyres forslag sikte på å kombinere to viktige hensyn: behovet for å styrke forskningen og behovet for å gjøre det mulig for universitetene å opprettholde kvaliteten i undervisning og forskning i en tid med omstilling og nedbygging av kapasiteten. Høyre foreslår midler til 100 nye forskerrekrutteringsstillinger, økte bevilgninger til universiteter og høyskoler generelt og til kjøp av vitenskapelig utstyr.

Høyre tar et krafttak for å bedre studentenes boligsituasjon gjennom en bevilgningsøkning på 125 mill. kroner - som til sammen gir om lag 1 000 nye studentboliger i 2000. Høyre tar også et første skritt på veien for å få fjernet det urimelige administrasjonspåslaget i Lånecassen, slik at Lånecassens kunder kan få samme tilbud som låntagerne i Husbanken. Det ekstra påslaget i Lånecassen er på 0,5 prosentpoeng, og Høyre vil halvere denne ekstrabelastningen med et kutt på 0,25 prosentpoeng. Høyre foreslår også andre viktige forbedringer i studiefinansieringen. (Økning av inntektsgrensen for avkorting av støtte fra lånecassen fra 5 000 til 7 000 kroner, to fullstipendierte hjemreiser for utenlandsstudenter, utbygging av språkstipendiet og tilleggsstipend for medisinerstudenter ute.)

Distrikter og samferdsel

Høyre foreslår i sitt alternative statsbudsjett for 2000 å øke veginvesteringene med 920 mill. kroner ut over det Regjeringen legger opp til. Høyre legger dermed opp til et bevilgningsnivå som er i samsvar med

løftene Høyre ga i Norsk Vei- og Veitrafikkplan 1997-2001. Da denne planen ble behandlet i Stortinget våren 1997 dannet Høyre sammen med Kristelig Folkeparti og Senterpartiet flertall for en økt satsing på veisektoren. Sentrumpartiene har dessverre ikke fulgt opp løftene de ga i Veiplanen, heller ikke i statsbudsjettet for 2000. Infrastruktur er definitivt ikke et satsingsområde for regjeringen Bondevik.

Gode kommunikasjoner er en forutsetning for et verdiskapende næringsliv. De store avstandene innenlands og de meget lange avstandene til og fra de viktigste markedene utenlands, forutsetter effektiv transport. Uten dette svekkes næringslivets konkurransevne og verdiskapningen reduseres. Samtidig innebærer gode kommunikasjoner klare gevinster for det enkelte menneske, ved at familie, venner og arbeidsplass kommer nærmere, og gjennom bedret trafikksikkerhet. Det er nødvendig å minne om disse sammenhengene i en tid hvor det politiske fokus som oftest er på transportens ulemper.

Et godt veinett er avgjørende for at det skal være mulig for bedrifter i distrikts-Norge å være konkurransedyktige. Høyres samferdselspolitiske målsetting er at landet skal ha en moderne infrastruktur, som også stimulerer til nyetableringer i Norge. Det er imidlertid ikke bare infrastrukturen som er viktig for å stimulere sysselsettingen og opprettholde bosettingen, transportavgiftene er også viktig. Disse avgiftene ligger på et for høyt nivå og må reduseres. Derfor foreslår Høyre reduksjon i bensinavgiften, diesellavgiften og flyseteavgiften. Et lønnsomt næringsliv er fundamentet for all annen samfunnsaktivitet - det gjelder i høyeste grad også i distriktene. Da er det avgjørende med gode rammebetingelser for små og mellomstore bedrifter. Derfor vil Høyre redusere skatter og avgifter, og slik bedre vilkårene for bedriftene.

Sysselsettingen og bosettingen i distriktene er også avhengig av at befolkningen har et kvalitativt godt utdanningstilbud. Høyres økte satsing på utdanning og forskning er et viktig bidrag for å skape en bedre utvikling i distrikts-Norge.

I sin distriktspolitikk prioriterer Høyre økt veibygging, økt satsing på forskning og utdanning og bedre rammevilkår for små og mellomstore bedrifter. Denne satsingen skjer på bekostning av direkte subsidier til utvalgte bedrifter, næringer og geografiske områder. Dette er den eneste oppskriften på å opprettholde et robust og mangfoldig distrikts-Norge.

Sosial og helse

Det er store uløste problemer i norsk helsevesen. Høyre vil organisere helsevesenet annerledes for å utnytte ressursene bedre. Sykehusene må få en friere stilling, slik at de blir bedre i stand til å møte de utfordringene innsatsstyrt finansiering og fritt sykehusvalg i hele landet gir. Ansvar for sykehusene må overføres til staten, slik at vi unngår uklare ansvarsforhold og ansvarsfraskrivelse mellom forvaltningsnivåene.

Innenfor rammen av et offentlig finansiert helsevesen må private aktører i større grad slippes til når det gjelder utbygging og drift av helsetjenester. Konkurransen gir bedre tjenester for pasientene og mer effektiv ressursutnyttelse. Høyre vil gi pasientene lovfestet rett til behandling innenfor frister som skal fastsettes på medisinsk grunnlag.

Høyre vil forbedre ordningen med innsatsstyrt finansiering slik at den i større grad belønner økt aktivitet ved sykehusene. Høyre foreslår å øke stykkprisandelen fra 50 til 60 pst., og at midlene skal gå direkte til sykehusene. Høyre foreslår også at det utarbeides et system med differensierte priser, som tar høyde for at regionssykehusene behandler mer kompliserte tilfeller enn de øvrige sykehusene. I dagens system, hvor sykehusene får betalt for en "gjennomsnittspasient", kommer de sykehusene som har en overvekt av kompliserte behandlinger dårlig ut. Skal ordningen med innsatsstyrt finansiering virke etter hensikten er det en forutsetning at sykehusene gis stabile og forutsigbare rammebetingelser. Høyre støtter Regjeringens forslag til forbedringer av systemet, men advarer mot at man tar med den ene hånden og gir med den andre slik at virkningen av det som skulle være forbedringer nulles ut. Regionsykehustilskuddet har ikke blitt prisjustert på fire år. Høyre foreslår å øke dette.

Høyre styrker kampen mot kreft ved å foreslå økte bevilgninger til kreftforskning. Høyre foreslår også økte bevilgninger til et nasjonalt forskningsprogram mot benskjørhet. Høyre foreslår økte bevilgninger til Statens senter for epilepsi for å styrke utredningskapasiteten der.

Høyre foreslår å utsette gjennomføringen av fastlegeordningen. Vi mangler fortsatt 400 legeårsverk i distriktene før intensjonene i ordningen kan oppfylles, og det vil ikke være forsvarlig å gjennomføre ordningen før legedekningen er tilfredsstillende. Gjennomføring fra 2001 vil bare føre til ytterligere legeflukt fra distriktene.

Høyre vil ha en økt satsing på kjøp av helsetjenester til sykmeldte, slik at pasienter får raskere behandling og kan vende raskere tilbake til arbeidslivet. I tillegg vil vi styrke satsingen på behandlingsreiser til utlandet. Dessuten går Høyre inn for økt kurpris til opptreningsinstitusjoner.

Høyre foreslår å oppheve referanseprissystemet for parallellimporterte legemidler. Dette systemet rammer spesielt kronikerne gjennom høye egenandeler som ikke dekkes under egenandelstaket.

Barnefamilier

Høyre støtter ikke Regjeringens forslag om å finansiere utvidet barnetrygd og økte kontantstøttesatser ved å fjerne forsørgerfradraget i skatt for barn opp til 18 år. Regjeringens forslag rammer familier med barn mellom 3 og 16 år urimelig hardt. Kontantstøtten var ment som et økonomisk løft for småbarnsfamiliene, og det har aldri vært intensjonen at denne skulle finansieres ved skatteskjerpelser for familier med barn over 3 år. Høyre støtter økningen av kontantstøtten til 3 000

kroner pr. måned slik det opprinnelig var forutsatt i kontantstøtteavtalen.

Høyre opprettholder forsørgerfradraget, og lønjusterer dette slik at satsene blir

1 880 kroner pr. barn opp til 16 år og 2 620 kroner pr. barn mellom 16 og 18 år.

Høyre viderefører dagens ordning med barnetrygd frem til 16 år. Høyre går mot Regjeringens forslag til innstramning i søskengraderingen og prisjusterer satsene slik at barnetrygden for de to første barna blir 11 334 kroner, og 13 353 kroner for tredje og påfølgende barn. Samlet innebærer Høyres alternative budsjett at barnefamilieene får 500 mill. kroner mer enn med Regjeringens forslag.

Høyre fremmer forslag om et ekstraordinært tilskudd på 227 mill. kroner til de private barnehagene for neste år, i påvente av at Stortinget gjennom behandlingen av den varslede barnehagemeldingen får lagt på plass et finansieringssystem som sikrer likebehandling i den offentlige støtten til de private og de kommunale barnehagene. Den vanskelige økonomiske situasjonen i de private barnehagene har resultert i nedlagte barnehager og økt foreldrebetaling. Regjeringens forslag om stimuleringsstilskudd for nye plasser er meningsløst når man ikke samtidig er villig til å forbedre driftsbetingelsene som fører til at eksisterende plasser legges ned.

Forsvar

Det tar lang tid å bygge opp et troverdig forsvar. Behovet for langsiktig planlegging er ikke blitt mindre selv om dagens sikkerhetspolitiske bilde ser annerledes ut enn for ti år siden. Forsvaret vil i fremtiden være vårt sikreste vern mot anslag mot vår suverenitet og territorium og et viktig bidrag til europeisk sikkerhet.

Høyre har fulgt en konsekvent og langsiktig linje i forsvarspolitikken. Samsvar mellom mål og midler er her grunnleggende. Vi kan ikke redusere vår forsvarsevne i en tid der det forventes at Forsvaret også skal kunne stille godt kvalifisert og skikkelig utstyrt personell til internasjonale operasjoner. Høyre vil også i år fullt ut følge den linjen det ble lagt opp til under behandling av gjeldende langtidsmelding for Forsvaret; en årlig vekst i forsvarsbudsjettet på 1,5 pst. Dette er et uttrykk for vår konsekvente satsing i en tid der Forsvaret pålegges nye og vanskelige oppgaver.

Høyre ser med bekymring på Regjeringens manglende evne til å sikre landet et troverdig forsvar. I budsjettet for 2000 svekkes Regjeringens egen målsetning om nullvekst med 180 mill. kroner. I tillegg blir Forsvaret pålagt nye oppgaver knyttet til oppfølgingen av Schengen-avtalen, uten at disse merutgiftene kompenseres.

Høyre vil også følge opp sin linje med at utgifter til internasjonale operasjoner skal bevilges utenfor den ordinære forsvarsrammen.

Høyre ser behovet for en kontinuerlig vurdering av Forsvarets oppgaver i en verden i rask endring. Av den grunn har partiet nedsatt et forsvarspolitisk utvalg som skal levere sin innstilling til Høyres arbeidsutvalg i juni 2000.

Politi og rettsvesen

Kriminaliteten viste for første gang på mange år en gledelig tendens til å avta første halvår i 1999. Men kriminaliteten er fortsatt omfattende, og det er blant annet en urovekkende økning i antallet ran. Mange befolkningsgrupper føler seg utrygge i hverdagen. Situasjonen krever derfor fortsatt satsing på politi, rettsvesen og kriminalomsorg. Det er viktig at alle kriminelle handlinger blir møtt med en rask og kontant reaksjon. Økte ressurser er nødvendig for å sikre økt oppklaring og raskere pådømmelse. Bekjempelse av kriminalitet krever også økt satsing på forebygging gjennom styrking av familiene, skolen og samspeilet mellom generasjonene.

Høyre ser derfor positivt på Regjeringens økte satsing på politi og domstolene. Dette er i tråd med de anbefalinger Høyre har gitt i en årrekke, og det er en oppfølging av fjorårets satsing. Høyre mener likevel at det er behov for en noe øket satsing på straffesaks-kjeden for å få ned saksbehandlingstiden og ytterligere øke oppklaringsprosenten. Høyre vil derfor foreslå at bevilgningene totalt økes med 125 mill. kroner. Dette for å sikre at politiets frie driftsmidler opprettholdes også i 2000, og at ferdig utdannede polititjenestemenn fra politihøgskolen sikres arbeid. Høyre ønsker også økt satsning på kriminalomsorgen, spesielt ettervern.

Kommunene

Høyre foreslår forbedringer i det økonomiske opplegget for kommunene i forhold til det Regjeringen legger opp til i statsbudsjettet for 2000. Høyre foreslår å videreføre det inntektsnivået for kommunene som Regjeringen legger opp til. Det innebærer en reell økning i kommunesektorens inntekter på 1,1 mrd. kroner eller H pst. I tillegg vil Høyres budsjettalternativ gi kommunene økt økonomisk handlefrihet i forhold til Regjeringens forslag.

Det skjer ved at Høyre går imot Regjeringens forslag til avgiftsøkninger. Det gir en prisstigning som er opp mot H prosentpoeng lavere enn med Regjeringens opplegg. Effekten av å gå mot Regjeringens forslag om avgiftsøkninger, særlig på elektrisitet, er at kommunenes disponible inntekter øker med flere hundre millioner kroner i 2000.

En lavere prisstigningstakt øker muligheten for et lavere rentenivå. For hvert prosentpoeng rentenivået reduseres vil kommunesektoren spare i størrelsesorden H milliard kroner. Høyres skatte- og avgiftsopplegg vil også legge forholdene til rette for mer moderate lønnsoppgjør, ved at samme reelle lønnsøkning etter skatt, kan oppnås med lavere nominelle tillegg. Dette vil kommunene som arbeidsgivere også dra nytte av.

Høyre foreslår for år 2000 å videreføre det kommunale skattøret på samme nivå som i 1999. Regjeringens forslag reduserer kommunens skatteinntekter med 1 pst., det vil si 4 mrd. kroner. Dette er meget kritikkverdig og svekker kompensasjonen som kommunesektoren fikk da selskapsskatten ble gjort om fra kommunal til statlig skatt. Da omleggingen av selskapsskatten ble

gjennomført var det en forutsetning at det kommunale skattøret skulle økes. Regjeringen svikter sine løfter og svekker kompensasjonen som kommunene ble lovet. Dette reduserer stimulansen for kommunene til å legge forholdene til rette for lokal næringsutvikling. Med Høyres opplegg vil kommunene beholde en større del av skatteinntektene.

Samlet gir Høyres alternative budsjett kommunene det samme nominelle inntektsnivået som med Regjeringens forslag. I tillegg får kommunene større handlefrihet og mer for pengene.

Næringspolitikk

Høyre vil legge forholdene til rette for mennesker med pågangsmot, skaperevne og ønske om å lykkes. Gode arbeidsvilkår for næringslivet er grunnlaget for fremtidens velferdssamfunn. Kostbare reguleringer må fjernes og skatter og avgifter må reduseres. Satsing på utdanning og samferdsel vil øke verdiskapingen og bedre næringslivets konkurransevne over hele landet.

I Høyres budsjett foreslås redusert formueskatt og økt fribeløp i arveavgiften, som vil øke næringslivets tilgang på kapital og nye investeringer. For å gi bedre arbeidsbetingelser til kunnskapsintensive små- og mellomstore bedrifter foreslår Høyre å fjerne grensen på 600 000 kroner for beskatning av ansatteopsjoner ved realisering. Høyre foreslår også å styrke såkornfondene med 260 mill. kroner. Såkornfondene avlaste privat risiko i utviklingsprosjekter og bidrar til å realisere nyskappingsprosjekter. For å legge til rette for teknologiutvikling foreslår Høyre en styrking av statens veiledningskontor for oppfinnere.

Høyre går imot Regjeringens forslag om mer enn 40 pst. økning av el-avgiften, 10 pst. økning av lignings-takstene og økning av dieselavgiften. Dette er forslag som vil øke næringslivets kostnader og svekke konkurransevnen.

Høyre er bekymret for konsekvensene den manglende satsingen på utdanning og forskning får for konkurransevnen og fornyelseskraften i norsk næringsliv. Høyre foreslår derfor 1 mrd. kroner i økt satsing på utdanning og forskning. Næringslivets egen forsknings- og utviklingsinnsats er gjennomgående lavere i Norge enn blant våre viktigste handelspartnere. Derfor understreker Høyre viktigheten av at Regjeringen følger opp Stortingets vedtak om å gjennomføre tiltak for å stimulere forsknings- og utviklingsarbeid i bedriftene.

Høyres forslag om økte veiinvesteringer og lavere avgifter, blant annet på drivstoff, vil gi reduserte kostnader for næringslivet.

Omstilling i landbruket

Høyres forslag for landbruksnæringslivet bidrar til en omstilling i retning av flere økonomisk robuste driftsenheter. Det betyr en sterkere prioritering av bønder som har en vesentlig del av sin inntekt fra landbru-

ket. En slik utvikling vil gjøre landbruket mer sosialt forlokkende og styrke rekrutteringen til næringen. Som et ledd i dette ønsker Høyre en omlegging av støtteordningene slik at det gis mer lik støtte for hver produserte enhet enten bruket er stort eller lite. Høyre mener melkeproduksjonen er den delen av jordbruket som har det største potensialet for mer effektiv drift og foreslår derfor en omlegging av husdyrtilskuddet og driftstilskuddet for melkeproduksjon. Som et ledd i omleggingen av støtteordningene foreslår Høyre en heving av bunnfradraget i jordbruket fra 5 000 til 15 000 kroner. Høyre støtter Regjeringens forslag om å avvikle kunstgjødselavgiften.

Fiskeri - satsing på havner og farleier

Høyre foreslår å bevilge 100 mill. kroner ekstra over de neste 5 årene til utbedringer og investeringer i havneanlegg og farleier. Økt satsing på gode fiskerihavner og farleier vil få betydning for verdiskapingen i en samlet fiskerinæring og i mange lokalsamfunn langs kysten. Som et ledd i denne satsingen foreslår Høyre 20 mill. kroner ekstra til dette i budsjettet for 2000. Sammen med satsingen på veiutbygging, som har stor betydning for transport av ferskvarer som fisk ut av landet, bidrar dette til bedre rammebetingelser i fiskerinæringen. I tillegg støtter Høyre Regjeringens forslag om 50 mill. kroner til fornyelse og kapasitetstilpassing i fiskeflåten.

Olje og energi

Høyre vil sørge for at Norges energirikdom blir utnyttet til å sikre fremtidig verdiskaping og velferd. Høyre vil sikre petroleumsindustrien og kraftsektoren forutsigbare og solide rammevilkår slik at Norge kan utvikle seg som energinasjon. Høyre ønsker en utbygging av gasskraftverk for å befeste Norges posisjon som en energinasjon og sikre Norge avkastning av gassreservene. I den sammenheng vil Høyre stimulere til forskning som har som formål å redusere forurensingen fra gasskraftproduksjon. Høyre ønsker en modernisering av kraftbransjen og vil påskynde en styrking av norsk sokkels konkurransevne. Det er derfor avgjørende at oljebransjen sikres forutsigbare rammebetingelser som er internasjonalt konkurransedyktige.

Høyre foreslår å redusere CO₂-avgiften på norsk kontinentalsokkel med 30 pst. i forhold til avgiftsnivået i 1999. Denne særnorske avgiften gir en klar svekkelse av norsk sokkels konkurransekraft overfor andre investeringsområder, samtidig som CO₂-avgiften er betydelig høyere enn for annen industri. CO₂-avgiften kan føre til at marginale investeringer ikke gjennomføres, og at eksisterende felt stenges for tidlig. Økte investeringer i offshore-virksomhet kan dempe problemene i deler av verfts-næringen.

Miljø

Høyre vil arbeide for å trygge miljøet i våre nær-områder. Miljøproblemene i Nordvest-Russland er omfattende og har direkte konsekvenser ikke bare for Norge, men for hele det nordlige Europa. Det er Norges ansvar å bidra til å styrke det målrettede arbeidet for å sikre miljøet i nordområdene. Det må arbeides aktivt for å sette disse miljøproblemene på den europeiske dagsorden.

PCB-forurensing utgjør et av de største miljøproblemene nasjonalt og lokalt. Høyre mener Regjeringen er merkelig passiv i forhold til disse problemene, og foreslår derfor økt satsing på opprydding av PCB med 10 mill. kroner. Høyre vil også øke støtten til båndlegging av friluftsområder og bedre sikring og vern av kulturminner. Bedre tilgang til naturopplevelser og kulturminner er viktig for folks naturforståelse, miljøengasjement og historiske bevissthet.

Utenriks

Alle land trenger en aktiv utenriktjeneste for å fremme sin politikk og sine interesser i utlandet. Norge er intet unntak. Høyre ser imidlertid et sterkt behov for konsentrert og koordinert innsats innen bistand og ønsker en klarere satsing på Europa og våre nærområder. Norges posisjon i randsonen av det fremvoksende Europa tilsier at vår Europa-orientering må gjøres tydeligere. Vi må aktivt motarbeide en marginalisering av Norge, og styrke våre interesser i det fremvoksende politiske, økonomiske og sikkerhetspolitiske Europa.

Høyre mener at noe av de krefter og midler vi i dag retter mot land i den tredje verden med fordel kan brukes i våre nærområder. Norge befinner seg i dag i et fredelig hjørne av verden. Gjennom koordinert innsats i nærområdene ønsker Høyre å tilrettelegge for at det fortsatt blir slik.

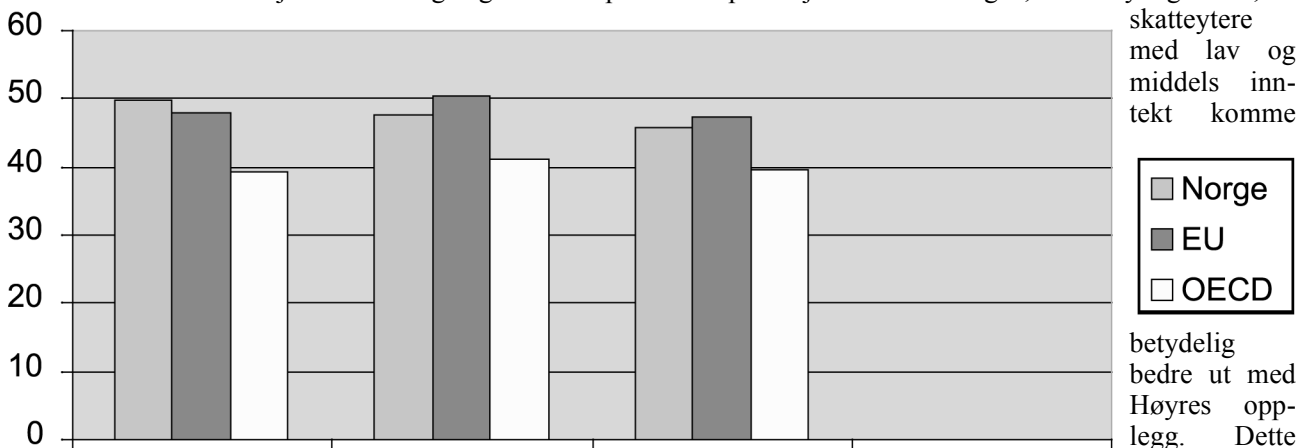
Høyre er et parti med en klar atlantisk orientering i sikkerhetspolitikken. Partiet ser nytten av bred satsning i internasjonale fora, deriblant innen OSSE og FN, men vår sikkerhet er først og fremst forankret i det transatlantiske fellesskap.

På budsjettet for 2000 vil Høyre prioritere opplysningsvirksomhet om Europa og styrke handlingsprogrammet for Øst-Europa og atomsikkerheten i nordområdene betraktelig. Høyre vil styrke nødhjelp innsatsen til Nordvest Russland og arbeide for at Norge bidrar direkte til å forberede de øst-europeiske landene på EU-medlemskap. Høyre ønsker særlig å styrke frivillige organisasjoners rolle i demokrati- og samarbeidstiltak i Øst-Europa.

Skatter og avgifter

Regjeringen foreslår skatte- og avgiftsøkninger med en helårsvirkning på bortimot 4,3 mrd. kroner. For 2000 ville virkningen bli 3,3 mrd. kroner. Høyres nullstiller Regjeringens forslag til skatte- og avgiftsøkninger, og gir i tillegg en skattelette på 4,6 mrd. kroner i forhold til en reell videreføring av reglene for 1999. I

forhold til Regjeringens forslag gir Høyres alternativ dermed en reduksjon i skatte- og avgiftsnivået på 8,9 mrd. kroner.

8,9 mrd. kroner.

Budsjettvirkningen for 2000 er 7,1 mrd. kroner.

Regjeringens forslag til avgiftsøkninger bidrar i seg selv til å øke prisstigningen med 2 pst. i 2000. Det bidrar til å svekke konkurranseevnen til norsk næringsliv. Når Høyre går mot Regjeringens forslag til avgiftsøkninger, og i stedet foreslår avgiftslettelser medfører dette at prisstigningen i 2000 kan komme ned mot 1,5 pst., mot 2 pst. med Regjeringens opplegg. Sammen med Høyres forslag til lettelser i personskatten vil dette legge grunnlaget for mer moderate lønnsoppgjør. Dette vil også bidra til styrket konkurranseevne og sikre en lav lønnsvekst.

Høyre vil også bidra til styrket konkurranseevne og sikre en lav lønnsvekst.

Høyre vil også bidra til styrket konkurranseevne og sikre en lav lønnsvekst.

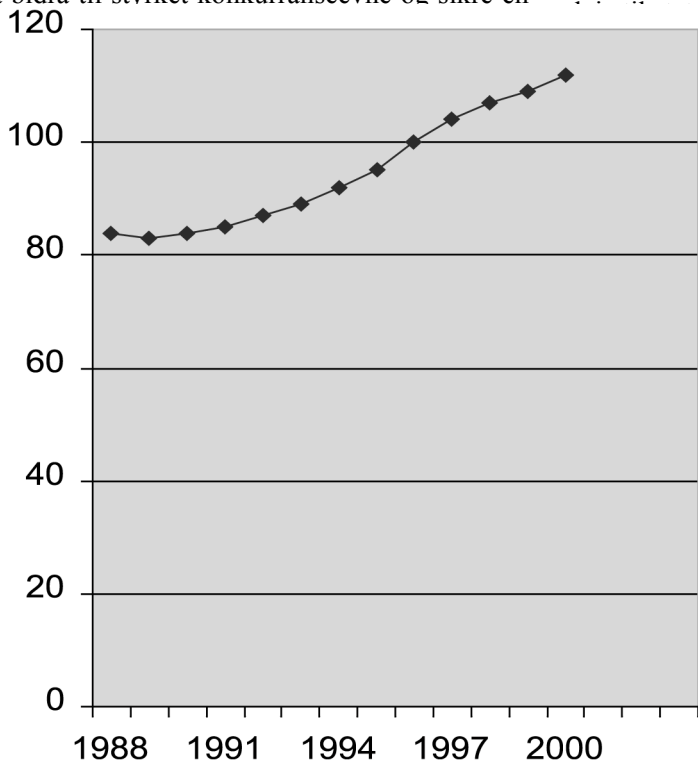
Regjeringen foreslår å øke satsen i minstefradraget fra 21 til 22 pst. sammen med økte grenser, og å oppjustere personfradraget med 5,3 pst. Høyre støtter Regjeringens forslag på disse områdene. Siden Regje-

ringens forslag til økte bunnfradrag er foreslått som kompensasjon for økt el-avgift, som Høyre går mot, vil skatteyttere med lav og middels inntekt komme

bedre ut med Høyres opplegg. Dette forsterkes av at Høyre blant annet går mot Regjeringens forslag om å fjerne forsørgerfradraget i skatt.

Samlet gir Høyres skatteopplegg for personer skattelette for alle inntektsnivåer både i forhold til Regjeringens forslag og i forhold til en videreføring av skatteopplegget for 1999.

Høyre går imot forslaget om å heve ligningsverdiene for fast eiendom med 10 pst. Det er oppsiktsvekkende at en regjering med Kristelig Folkeparti og Venstre i spissen, for andre gang foreslår en slik økning, tatt i betraktning at de samme partiene har programfestet å fjerne hele boligskatten og karakteriserer den som hus-

i Norge er det nødvendig med et fribeløp med det norske friste land det er naturlig formueskatten. rate, norske eierskaps og vekstkraften i skritt i retning av full foreslår også å heve 100 til 300 000 kroner. grensen på 600 000 ning av opsjoner til ge for kunnskapsin å tiltrekke seg og grense kan få uhel-

gve utslag blant annet ved at det gir kraftige incentiver til å utstede kortsiktige opsjoner i stedet for langsiktige.

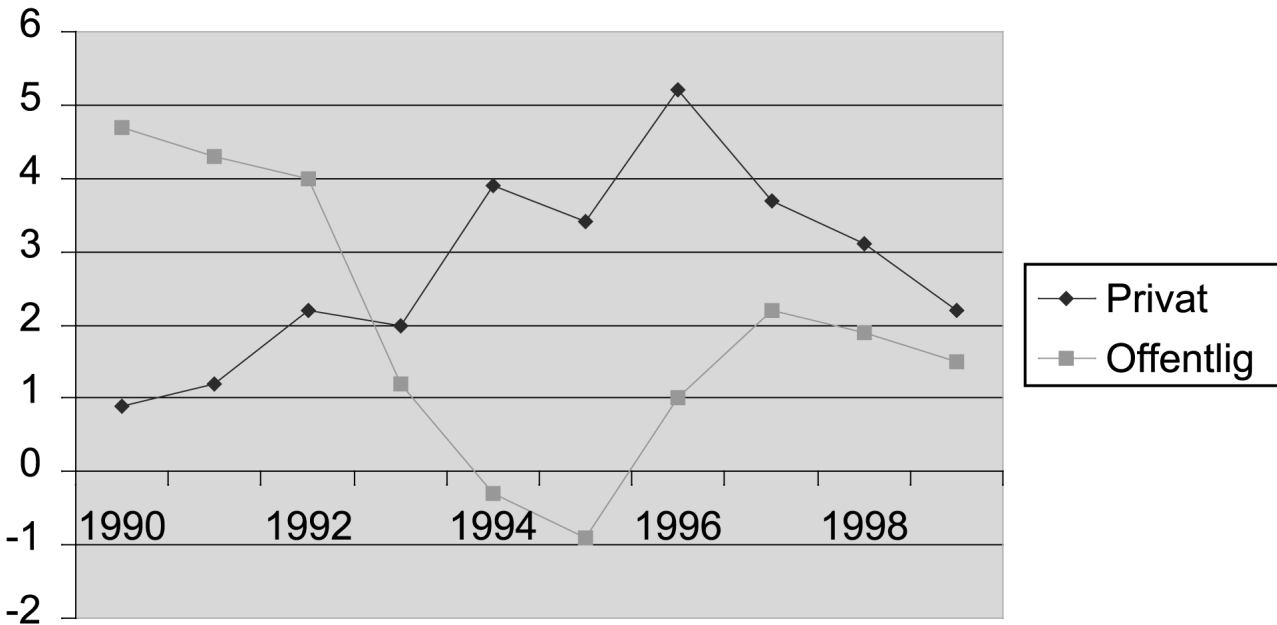
Høyre er glad for at Regjeringen følger opp avtalen med Høyre om å innføre et fradrag for gaver/bidrag til

frivillige/ideelle organisasjoner. Samtidig vil Høyre fjerne det rene fagforeningsfradraget. Høyre ser ingen grunn til at det skal gis fradrag for å fremme egeninteresser gjennom medlemskap i fagforeninger.

Regjeringen foreslår å øke forbruksavgiften på elektrisk kraft med over 40 pst! Høyre avviser dette forslaget. Høyre går også imot forslaget om å innføre en grunnavgift på fyringsolje. Økt el-avgift rammer bar-

tillatelser for gasskraftverk kan det gi nye oppdrag til leverandørindustrien.

Det vises også til Høyres øvrige merknader i denne innstilling, merknadene i Budsjett-innst. S. nr. 1 (1999-2000) og merknadene i budsjettinnstillingene for de ulike rammeområdene.

foreslår Høyre lavere alkoholavgifter. Det foreslås 20 pst. reduksjon i avgiften på brennevin i forhold til Regjeringens forslag. Tilsvarende foreslås 10 pst. reduksjon avgiftene på øl, vin og sterkvin.

For å redusere transportkostnadene til husholdningene og næringslivet foreslår Høyre redusert bensinavgift med 20 øre/liter. Høyre går samtidig mot Regjeringens forslag om å øke autodieselavgiften med 20 øre/liter. Høyre kombinerer dermed Regjeringens ønske om en utjevning mellom avgiften på autodiesel og bensin med lavere transportkostnader. Høyre foreslår også redusert passasjeravgift på flyreiser. Dette betyr at passasjeravgiften reduseres fra 116 til 110 kroner på innenlandsflyvninger og fra 232 til 220 kroner på utenlandsreiser.

Høyre går også mot Regjeringens forslag til økte bilavgifter. Regjeringen foreslår både økte avgifter på kombinerte biler og økte inntekter ved innføringen av en ny miljødifferensiert årsavgift på tyngre kjøretøy. Høyre går dessuten mot Regjeringens forslag om å innføre et miljødifferensiert tillegg i tonnasje-skatten.

Høyre støtter Regjeringens forslag om å avvikle avgiftene på kassetter, radio og TV. Dette er avgifter Høyre tidligere har gått inn for å fjerne. Det er ikke mulig å gi noen saklig begrunnelse for disse avgiftene, ikke minst fordi det ofte er avgiftsfrihet på lignende produkter.

Høyre foreslår å redusere CO₂-avgiften på sokkelen med 30 pst. Sammen med utfasingen av produksjonsavgiften kan dette stimulere til realisering av samfunnsøkonomisk lønnsomme petroleumsprosjekter. Sammen med Høyres forslag om midlertidig utslipps-

avviklingen i form av økende forskjeller. Opplegget for kommuneøkonomien vil ikke være tilstrekkelig for at kommunene skal klare å rekruttere lærere og helsepersonell. Det som legges inn som redusert foreldrebetaling i barnehagene utgjør ca. 50 kroner i måneden. Det er mindre enn det barnehageprisene ligger an til å øke.

Det er mange kutt i budsjettforliket som er små, men som rammer de som ikke burde rammes. Det gjelder særlig kuttet på 15 mill. kroner i skolepakka og kuttet på 40 mill. kroner i Husbanken.

Sosialistisk Venstreparti og Arbeiderpartiet har mange felles målsettinger i synet på utdanning, arbeid og rettferdig fordeling. Sosialistisk Venstreparti og sentrumpartiene har mange felles målsettinger i synet på miljøvern, bistand og distriktspolitikk. Det er behov for solide doser av Sosialistisk Venstrepartis alternativ dersom en ny retning skal bli tydelig.

Sosialistisk Venstreparti er særlig opptatt av å forandre retning på tre områder:

- Ungdomsskolen må rustes opp til de krav som elevene og framtida stiller til oss. Antall elever i klassen må reduseres, bonustilskudd må gis til skoler som vil sette i gang nye prosjekter, skolene må få 1 000 kroner pr. elev til ekskursjoner og leirskoleopphold, og skolenes fysiske miljø må rustes opp.
- Kommunene må settes økonomisk i stand til å kunne gi gode tjenester til sine innbyggere. Kommunene må ha økonomi til å planlegge på lang sikt, og for å kunne rekruttere gode lærere og helse- og omsorgspersonell. Moderne, effektive og økono-

misk sterke kommuner trygger fellesskapsordningene.

- Fokus i næringspolitikken må endres fra olje til kunnskap. Samtidig som virkningene av fallet i oljeinvesteringene må dempes i form av fremskynning av offentlige oppdrag og tiltaksplasser må vi satse langt sterkere på alternativ energi, forskning og utvikling.

Sosialistisk Venstrepartis økonomiske politikk

Innledning

Den høye sysselsettingen og de store overskuddene i statsfinansene gir Norge en unik handlefrihet. Få generasjoner har hatt så store muligheter som den som sitter i maktposisjon nå. Men denne generasjonen bruker ikke mulighetene til å skape rettferdig fordeling, gode velferdskommuner, gjøre Norge til et foregangsland på miljø og sikre fortsatt høy sysselsetting. Sosialistisk Venstreparti vil erstatte dagens svarte oljeøkonomi med en grønn kunnskapsøkonomi.

Pengepolitikken

Sosialistisk Venstreparti har lenge tatt til orde for et mer fleksibelt valutakursmål. Små svingninger i valutakursen bør ikke kunne føre til store endringer i rentenivå, uavhengig av den økonomiske utviklingen ellers. Det er nødvendig at penge- og finanspolitikken virker mer sammen for å nå konjunkturpolitiske målsettinger.

Det var derfor gledelig at den nye sentralbanksjefen startet med å redusere renta selv om krona ikke var tilbake i målområdet for valutakursen. Nå har imidlertid krona vært tilbake i utgangsleiet i et halvt år, i perioder har den også vært sterkere enn i utgangsleiet, og fortsatt er Norges Banks foliorente 1,75 prosentpoeng høyere enn den var før renteøkningene startet

19. mars 1998. I tillegg fokuserer sentralbanksjefen stadig mer på inflasjonen i sine offentlige uttalelser. Selv om det alltid vil være en sammenheng mellom den langsiktige kronekursutviklingen og inflasjonen er det grunn til å spørre om sentralbanksjefen i praksis har endret Norges Banks pengepolitiske mål fra et valutakursmål til et inflasjonsmål.

Det kan være behov for at finansministeren presiserer pengepolitikken i en ny valutaforskrift.

Norge har gjort seg ekstremt sårbar for prisutviklingen på en råvare, nemlig olje. For å unngå at øvrig konkurranseutsatt næringsliv rammes er det viktig at pengepolitikken er innrettet på å unngå store endringer i valutakursen ved endringer i oljeprisen. På lengre sikt er det nødvendig å vri investeringsstrømmen fra oljeøkonomien til et mer allsidig næringsliv. Sosialistisk Venstreparti vil gå imot alle forslag om å fristille sentralbanken.

Finanspolitikken

Sosialistisk Venstreparti legger opp til at finanspolitikken for neste år skal være svakt ekspansiv. Ledigheten har vært svakt økende siden juli i år og for neste år og årene etter regner Regjeringen med at ledigheten vil

øke til opp mot 4 pst. Svaret på dette kan ikke være et nøytralt budsjett. Selv om deler av ledigheten er strukturell og må møtes med flere tiltaksplasser, videreutdanning og målrettede tiltak så vil et ekspansivt budsjett skape aktivitetsøkninger som vil gi flere jobber.

I 1998 økte sysselsettingen med 50 000. For neste år regner Regjeringen med en nedgang i sysselsettingen på 7 000. I budsjettet gir ikke Regjeringen noe annet svar på dette enn å oppjustere anslaget for dagpengeutbetalinger med 1,4 mrd. kroner til 6,6 mrd. kroner.

Da Regjeringen la fram budsjettet for 1999 ble det gjort opp med et oljekorrigert underskudd på 5,5 mrd. kroner. Da ble det sagt at nøyaktig så stramt måtte budsjettet minst være for at renta og inflasjonen skulle kunne gå ned. Nå beregner Regjeringen at budsjettet for 1999 kommer til å ende opp med et oljekorrigert underskudd på 15,4 mrd. kroner. Likevel har både renta og inflasjonstakten gått ned. Alle de skråsikre uttalelsene fra i fjor høst om hvilken budsjettbalanse som var nødvendig blir dermed stilt i et komisk lys. For øvrig foreslo Sosialistisk Venstreparti et oljekorrigert underskudd på 11,5 mrd. kroner i budsjettet for 1999.

Konsekvenser for næringslivet av Sosialistisk Venstrepartis budsjett

Sosialistisk Venstreparti foreslår i dette budsjettet endringer i skattesystemet som gjeninnfører prinsippet om skatt etter evne og der "forurenseren må betale". Dette vil provosere mange av de store næringslivsorganisasjonene. Like fullt inneholder Sosialistisk Venstrepartis budsjettforslag mange gode nyheter for mange næringsdrivende:

- Arbeidsgiveravgiften settes ned med G prosentpoeng. Det gir en påløpt innsparing for arbeidsgivere på 1 320 mill. kroner.
- Sterk satsing på alternativ energi- og energiøkonomisering.
- Økt satsing på forskning og skole.
- Økt satsing på IT i skolen.
- Stimulering av bygg- og anleggsvirksomheten, spesielt på grunn av på økt boligbygging.
- Økt risikoeksponering i SND.
- En kraftig styrking av kommuneøkonomien som vil føre til at kommunene etterspør flere varer og tjenester over hele landet.
- 4 000 flere tiltaksplasser, hvorav 1 000 for yrkeshemmede vil bidra til å vedlikeholde og fornye kompetanse hos de som blir ledige.
- Avgiftslettelser på brennevin og svakvin og frysing av tobakksavgiftene vil redusere grensehandelprene. Sosialistisk Venstreparti foreslår også å fjerne avgiften på sjokolade og sukkervarer.
- Redusert årsavgift for bil. Den fjernes helt i arbeidsgiveravgiftssone 3-5.
- Skattelettelser for lønnstakere med inntekter helt opp til 300 000 kroner kan skape mindre lønnspress.

Strukturpolitikk

Hovedperspektiv

Strukturpoli ikke må være innrettet slik at samfunnets samlede ressurser blir utnyttet på best mulig måte. Sosialistisk Venstreparti vil særlig peke på 5 strukturpolitiske utfordringer:

- Et viktig strukturpolitisk tiltak er å ha en aktiv politikk for full sysselsetting. Full sysselsetting er en optimal bruk av samfunnsøkonomiens viktigste produksjonsfaktor.
- Skattesystemet må forenkles og beskatningen av arbeid og kapital må bli likere. "Hull" i skattesystemet og muligheter for aktører til å sjonglere mellom ulike skattesatser vrir fokus fra produksjon til skatteplanlegging, og representerer i seg selv et samfunnsøkonomisk tap.
- Fordi den enkelte bedrift ikke kan være sikker på å selv beholde gevinsten av sin forskningsinnsats vil markedet alltid satse for lite på forskning og utvikling. Det trengs en mer aktiv offentlig forskningspolitikk.
- Det er en sterk drivkraft i markedet for fusjoner. Det har blitt påpekt også fra vitenskapelig hold at fusjoner ikke alltid skjer fordi det er bedriftsøkonomisk eller samfunnsøkonomisk riktig, men fordi ledelsen i selskapene driver "imperiebygging". De politiske organer i Norge må være mer bevisst på å bruke statens eierandeler og sin reguleringsmyndighet til fordel for forbrukerne og langsiktige, nasjonale interesser.
- Miljøpolitikken må aktivt beskytte naturressursene. Uttaket av naturressurser som fisk, tømmer osv. må være tilpasset naturens eget fornybarhets-tempo og utslipp må ikke overstige naturens tåleevne. Skattepolitikken er et viktig virkemiddel for å fremme riktig bruk av ressursene: Full utnyttelse av arbeidskraft og begrenset utnyttelse av naturressurser.

Pensjonspolitiske utfordringer

Sosialistisk Venstreparti mener at muligheten for å kunne pensjonere seg tidligere er et velferdsgode som må tas vare på og på enkelte områder styrkes. Samtidig er det rimelig at den som velger å ta ut økt fritid i form av pensjon ikke kan vente å få den samme inntektsutvikling som den som blir stående i arbeid. Det kan være behov for å gjøre det mer attraktivt for eldre arbeidstakere å delta i arbeidslivet, men dette må ikke skje slik at det kommer i konflikt med at AFP-ordningen videreføres i tråd med avtaleverket.

Det er viktig å fokusere mer på hvordan nasjonen skal ivareta sine pensjonsforpliktelser på lang sikt.

Det kan likevel være behov for noe mer nøkternhet i debatten. Norge kanskje er det land i Europa som er best rustet til å klare sine pensjonsforpliktelser både fordi vi ikke blir rammet av en så skjev demografisk sammensetting av befolkningen som andre og fordi landet har en meget gunstig statsfinansiell situasjon. Mens andre europeiske land har gjeld har Norge store nettofordringer. Selv etter flere år med innstramminger ligger EU-snittet fremdeles på nesten 60 pst. av BNP i gjeld. Norge har nettofordringer i offentlig forvaltning på over 40 pst. av BNP og andelen er stigende.

Grunnleggende sett handler pensjonsforpliktelsene om hvor mye av den økonomiske veksten vi ønsker å ta ut i form av inntektsvekst i dag framfor å ta den ut i form av sparing med tanke på framtida. Begrensninger i forbruksvekst er positivt med tanke på sparing, men vil også gjøre det lettere å redusere energibruk og belastninger på natur og miljø.

Sosialistisk Venstreparti mener at pensjonssparing i størst mulig grad skal organiseres som kollektive ordninger. Kollektive ordninger kan sikre solidariske systemer der ingen faller utenom.

Sosialistisk Venstreparti vil legge fram en vurdering av organiseringen og finansieringen av pensjonssystemet innenfor en langsiktig økonomisk ramme i forbindelse med Langtidsprogrammet våren 2001.

Offentlig fattigdom og privat rikdom

Siden 1990 har det offentlige andel av samfunnsøkonomien sunket. Offentlig sektors andel av BNP har sunket fra 53,5 pst. i 1990 til 44,7 pst. i 1997. Offentlig sektor vil si alle offentlige utgifter inkludert overføringer til private samt netto kapitalutgifter. Til sammenligning var andelen i snitt på 47,6 pst. i Vest-Europa og hele 62,3 pst. i Sverige i 1997.

I Nasjonalbudsjettet regner Regjeringen med at det offentlige andel av BNP vil være om lag 46,5 pst. av BNP i 1998 og 1999, mens andelen var rundt 52 pst. i 1992. I den samme perioden har det private forbruket økt med om lag en fjerdedel.

Disse tallene illustrerer en paradoksal samfunnsutvikling. Mange viktige samfunnsoppgaver slik som skoler og omsorgstjenester går på sparebluss. Mens mange av de tingene vi kunne ha klart oss med mindre av, har fått en sterk vekst slik som båter, biler og hytter i luksusklassen. Vi ser også at når det private næringsliv vil ansette folk er de alltid i stand til å tilby mer i lønn enn det kommune og stat kan.

Tabellen nedenfor viser at når oljeutgiftene holdes utenfor bruker Norge en mindre andel av BNP til utgifter i offentlig forvaltning enn EU-gjennomsnittet, og en større andel enn gjennomsnittet for industrilandene.

Tabell 1. Utgifter til offentlig forvaltning som andel av BNP

Kilde: Nasjonalbudsjettet 2000.

Derimot har veksten i det private forbruket vært sterk på 90-tallet. Det viser nedenforstående tabell. Fra 1988 til og med 1992 var forbruket stabilt. Fra 1993 øker

forbruket kraftig. Fra 1993 har det private forbruket økt med 92 mrd. kroner.

Tabell 2. Indeks for utviklingen i det private forbruket, der 1996 = 100

Kilde: Nasjonalbudsjettet 2000.

Nedenforstående tabell sammenligner årlig vekst i privat forbruk med årlig vekst i statsbudsjettets underliggende utgifter. Vi ser at det er det private forbruket som har vært drivkraften i den økonomiske oppgangen

på 90-tallet. Siden 1993 har det private forbruket hvert år hatt en sterkere vekst enn det offentlige (her representert ved statsbudsjettets underliggende utgiftsvekst).

Tabell 2B. Privat forbruksvekst og statsbudsjettets utgiftsvekst

At Norge har et spesielt høyt skattenivå er en myte som gjentas igjen og igjen fra høyresiden. I november 1999 offentliggjorde SSB en statistikk fra OECD som viser at Norge ligger lavere enn de øvrige nordiske land, Frankrike, Belgia og Østerrike i skattenivå, målt som andel av BNP. Det er riktig at Norden skiller seg ut i skattenivå. Det skyldes at de nordiske land har valgt å finansiere de fleste av sine velferdsordninger som offentlige ordninger, men i Norden ligger altså Norge nederst. Det er også verd å merke seg at Norge, i motsetning de fleste andre europeiske land heller ikke har finansiert offentlig sektor ved å ta opp gjeld. Dette gir landet stor handlefrihet.

Fra svart oljeøkonomi til grønt kunnskapssamfunn

Norge trenger et allsidig næringsliv som tar i bruk menneskelig kompetanse og som gir oss flere ben å stå på. Norges økonomiske utvikling er i dag alt for avhen-

gig av prisen på råvarene olje og gass. Realiteten er ikke at Norge har alle sine egg i en kurv - vi har ett egg i en kurv. Derfor har Sosialistisk Venstreparti i alle statsbudsjett på 90-tallet foreslått å dempe investeringstakten i petroleumssektoren for å gi mer rom for investeringer på fastlandet. Dessuten vil Sosialistisk Venstreparti ha aktive tiltak for å hjelpe verftsindustrien over fra oljealderen til det fornybare energisamfunnet.

Utviklingen i oljeøkonomien og i oljebasert industri

Utviklingen har i stedet gått i motsatt retning. Stadig har tempoet i investeringer og utvinning sprengt tidligere prognoser. Verdifulle ressurser både i form av kapital og kompetanse er nå bundet opp i petroleumsvirksomheten. Dette gjør dessuten verftsindustrien ekstremt sårbar for dårlige tider i oljenæringen.

Tabell 3. Investeringer i oljevirkksomheten på 90-tallet i 1996-priser (mrd. kroner)

1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
43,4	51,7	56,5	63,8	58,0	50,0	51,3	59,3	74,6	65,1	45,3

Kilde: Finansdepartementet. 1998, 1999 og 2000 er prognose.

Sosialistisk Venstreparti har ønsket en forsiktig politisk styrt nedtrapping av investeringsnivået i Nord-

sjøen. Hadde Stortinget latt være å tillate investeringstempoet og eksplodere fra utgangen av 1996 til

utgangen av 1998 hadde det ikke vært grunnlag for en så sterk og rask nedtrapping som det ligger an til i dag. Den nedtrapping som oljeselskapene planlegger nå er dramatisk.

Oljeselskapene utnytter denne situasjonen til å presse igjennom struktur- og skatteendringer. Regjeringen har gitt etter for kravet om lavere CO₂-avgift, noe Sosialistisk Venstreparti fraråder. For det første er det ikke bra at lettelsener til oljeselskapene gis i form av å gjøre det billigere og forurense. Dette er i strid med prinsippet om at "forurenser betaler". For det andre er det et spørsmål om det i det hele tatt er inntjening som er problemet for oljeselskapene. Allerede i inneværende år har oljeprisen tatt seg kraftig opp, og det ventes ytterligere økning neste år.

Årsaken til at oljeselskapene reduserer sine investeringer og sin etterspørsel etter verftstjenester fins andre steder enn i mangel på inntjening. Det er i ferd med å skje store teknologiske gjennombrudd i måten å utvinne nye oljefelt på som dels gjør behovet for arbeidskraft mindre, dels etterspør andre typer arbeidskraft enn Norge kan tilby. Når dette skjer samtidig som det er overkapasitet i verftsnaeringen i hele Europa, blir situasjonen dramatisk. Å møte denne situasjonen med å tilby oljeselskapene generelle skattelettelsener vil være som å "bære havre til en død hest". Sosialistisk Venstreparti vil møte denne situasjonen ved å bidra til å fremskaffe nye oppdrag og nye markeder for verftsindustrien, øke investeringene innen kompetanse og annen næringsvirksomhet og med en langt sterkere innsats for å gi gode muligheter til omstilling, der styrking av Arbeidsdirektoratet og etter- og videreutdanningsreformen er viktig.

Fra olje til vann

En ny framtid for verftsnaeringen

BPs forskningssjef Sir John Cadogan uttalte for noen år siden at "dersom utviklingen innen energiområdet fortsetter med samme hastighet som i dag, vil det være vann, ikke olje, som blir energikilden neste århundre."

Allerede i dag ser vi tegn på at Sir Cadogan kan ha rett. Ved hjelp av ny teknologi kan man nå kjøre biler med en kombinasjon av vann og elektrisitet, og utslippene fra bilen er fullstendig uskadelige. Vi kan hente inn luft utenfra, senke temperaturen en grad eller to, og nyttiggjøre oss energien i form av varme. Vi kan produsere elektrisitet ved hjelp av vindmøller.

Noen av disse teknologiene er allerede i bruk, andre så vidt løstnet fra tegnebrettet. Men poenget ved eksemplene er at det tegnes en framtid hvor oljen og gassen vil spille en stadig mindre rolle, og vil bli en del av den framtida vi må forberede oss på.

Verftsnaeringen trenger å utvide sin kompetanse og sine arbeidsområder. Alle vet at gullalderen for de store, arbeidskrevende oppdragene innen oljeindustrien er over, og at en omstilling er nødvendig. Men verftsnaeringen har gått gjennom vanskelige tider før, med stor suksess, og kan gjøre det igjen. Da Norges hegemoni innen skipsbyggingen var over på 70-tallet, og vi ikke lenger var de eneste som kunne levere supertankere til et krevende marked, maktet verftsindustrien å tilpasse seg det nye markedet som avtegnet

seg: Oljeindustrien. Alle vet hvordan det gikk. Norsk verftsindustri ble en modell for tilsvarende industrier verden over, med leveranser av komplisert teknologi til budsjett og innen krevende tidsrammer.

I dag har vi passert topp-punktet. Det blir ingen nye Staffjord- eller Troll-utbygginger, med tusenvis av menn og kvinner i arbeid over mange år. Men en ny industri avtegner seg i horisonten. En industri som vil ha til oppgave å fremskaffe energi til verden uten bruk av ikke-fornybare energiformer, som bidrar til drivhuseffekten. En industri som produserer miljøvennlig energiteknologi. Som produserer varmepumper - slik Sverige gjør i dag. En industri som produserer vindmøller - slik Danmark har gjort til en av sine fremste eksportindustrier. En industri som produserer solceller, slik oljeselskapene BP og Shell i dag satser milliardbeløp på å utvikle. Dette er framtidens industri, og dette er en virksomhet norsk verftsindustri har unike muligheter til å bli en del av - hvis det satses riktig, allerede nå.

Sosialistisk Venstreparti vil:

- øke med 100 mill. kroner i utviklingstilskudd gjennom SND
- øke med 150 mill. kroner i investeringsstøtte for utvikling av alternative energiformer

En aktiv miljøpolitikk

Ved begynnelsen av et nytt århundre vil Sosialistisk Venstreparti ha en ny miljøpolitikk. En politikk som legger grunnlaget for et samfunn som bruker fornybare energiformer effektivt, og som ikke bruker mer ressurser enn det naturen fornyer selv. Et samfunn som produserer minimalt med avfall, og kun avfall som enten brytes ned naturlig eller som danner grunnlag for nye råvarer. Dette innebærer en politikk med mindre oljebasert økonomi og en kraftig satsing på fornybare energiformer og energieffektiv teknologi.

Det innebærer en økonomi hvor miljøskadelige utslipp skatte- og avgiftsbelegges kraftig, og hvor det også satses aktivt på miljøvennlige alternativer. Det innebærer også en politikk der det satses aktivt på omstillinger for næringslivet, slik at det opererer innenfor miljøets tålegrenser og ikke i konkurranse med naturen, og bidrar til at Norge kan holde sine forpliktelser i henhold til internasjonale avtaler. Det krever nytenking og omstillinger, men vil også føre til store inntekter og markedsandeler i en framtid der miljøvennlig teknologi får en stadig mer sentral posisjon. Ikke minst vil det gi Norge flere ben å stå på og gjøre landet mindre sårbart for en utvikling hvor oljen kan komme til å spille en mindre rolle.

Sosialistisk Venstreparti støtter å avgiftsbelegge utslipp av de skadelige stoffene trikloreten og tetrakloreten, for å redusere det presset ozonlaget er utsatt for, og som bidrar til at Norge kan møte sine internasjonale forpliktelser. Det er også gunstig å avgiftsbelegge de meget skadelige stoffene som impregnerte materialer inneholder. Dette signaliserer en holdning til bruk og utslipp av miljøskadelige stoffer som vil være positive dersom de følges opp med ytterligere tiltak i årene som kommer. Det er positivt med en satsing på utvikling av

alternativ teknologi og økt effektivisering i bruken av elektrisitet.

Til tross for disse trekkene ser Sosialistisk Venstreparti likevel store svakheter i årets budsjett, og har foreslått konkrete endringer for å rette dem opp. Dette er knyttet til tre områder:

- Reduksjon i CO₂-avgiften.
- Manglende midler til opprydding av gamle miljøsynder langs kysten.
- Den fortsatte store oljeavhengigheten i norsk økonomi.

Videre ser Sosialistisk Venstreparti et stort behov for at samferdselssektoren satser sterkere på alternativer til veitrafikken, med mer trafikk på jernbane, kollektivtrafikk og alternative transportmidler som sykkel.

Sosialistisk Venstreparti støtter

imidlertid 60
satsing på
veibygging
der det er et
behov for
veisikring, svin-
gete veier
og veier
med dårlig
bæreevne -
særlig i dis-
triktene.
20
10
0

Sosialis-
tisk Ven-
streparti
anser det som
meget pro-
blematisk at
en banebry-
tende avgift
som CO₂-
avgiften for
offshoresektoren i årets budsjett blir foreslått redusert fra 80 til 71 øre - ikke minst når man vet at avgiften bidrar til å redusere utslippene på sokkelen. Dette er en avgift som har gitt resultater, og som har vakt oppsikt rundt om i verden, særlig i forbindelse med de internasjonale klimaforhandlingene, og å redusere dem nå sender et alvorlig og negativt signal om hvor Norge vil bevege miljøpolitikken. Å redusere denne avgiften bidrar dessuten til at presset på å utvikle ny miljøvennlig teknologi på energifronten minsker.

Videre ønsker Sosialistisk Venstreparti å øke bevilgningene til forskning og utvikling på fornybare energiformer. Det er gunstig at Regjeringen foreslår å øke bevilgningene til Norsk Forskningsråd for blant annet å forske og utvikle alternative energiformer, men Forskningsrådet har også store oppgaver når det gjel-

der forskning på petroleumsteknologi. I lys av de utfordringene både det norske og det internasjonale samfunnet står overfor på energiområdet, samt behovet for å redusere utslipp av CO₂ og andre drivhusgasser, er det viktig at norsk forskning øker sin deltakelse på dette området. Sosialistisk Venstreparti ønsker at Forskningsrådet bruker en større del av midlene som er bevilget til forskning på ny og alternativ energiteknologi. Sosialistisk Venstreparti satser også på økt satsing på forskning i nordområdene, og foreslår økte bevilgninger til det arbeidet som Norsk Polarinstittutt utfører på Svalbard.

Det er et meget beklagelig faktum, som senest har blitt avdekket og godt dokumentert av Naturvernforbundet sist sommer, at Norges kyst og havner er sterkt forurensset av alvorlige miljøgifter som PCB. Ifølge Naturvernforbundet vil Statens andeler i kostnadene for å få forurensingens utstrekning kartlagt samt det

skadelige stoffet fjernet fra en del store havner, beløpe seg til så mye som nært 150 mill. kroner. Selv om dette beløpet ikke er nok, og heller ikke kan utføres over så lite som ett år, er dette midler Sosialistisk Venstreparti vil ha avsatt til Statens Forurensingstilsyn i budsjettet 2000 for å starte arbeidet. Det baserer seg på et viktig prinsipp, nemlig at "forurenser betaler", og starter en prosess som både bør og kan fortsette i neste århundre. Å kunne bruke de store kystområdene mange av Norges store byer ligger ved, til rekreasjon og fiske, burde være en selvfølgelig rett for alle som bor der.

Sosialistisk Venstreparti vil:

- øke med 150 mill. kroner til ENØK-tiltak
- øke CO₂-avgift med ca. 2 mrd. kroner
- øke med 157 mill. kroner til oppryddingstiltak langs kysten
- satse på kollektivtransport og gang/sykkeltier med 200 mill. kroner

Forskning og høyere utdanning

Norges viktigste ressurs er den menneskelige kapitalen - kunnskapen og kompetansen til hver enkelt av oss. Verdien av den menneskelige kapitalen utgjør O av nasjonalformuen. Det er kunnskapen - ikke oljen - vi skal leve av i framtida. Nasjonens formue vil forringes uten en planmessig satsing på utdanning.

En satsing på kunnskapssamfunnet krever at vi satser på våre kunnskapsinstitusjoner. Norge er et av de landene i verden med den høyest utdannede befolkningen.

For at vi skal bli enda bedre, og utnytte mulighetene for framtida, må vi satse på innholdet i institusjonene, ikke bare tilgangen til dem. En moderne kunnskapsinstitusjon må kunne tilby studentene og de ansatte gode arbeidsvilkår for å oppnå best mulig resultater. En institusjon som ikke satser på ny teknologi, trivsel og således oppdaterte lokaler, vil fort bli utrangert i forhold til kunnskapssamfunnets utfordringer.

Framtida krever at vi satser på utdanning. Utfordringene vi allerede møter med for eksempel miljøproblemer, befolkningsutvikling, fordeling av mat og tilgang på rent vann krever et utdanningsamfunn som kan gi faglige svar. Utdanningsinstitusjonene avgjør mye av Norges framtid. I budsjettet for neste år vil Sosialistisk Venstreparti øke driftsmidlene til universiteter og høyskoler med 255 mill. kroner.

Sosialistisk Venstreparti fikk i Stortinget flertall for et forslag om å øke norsk forskningsinnsats slik at den i løpet av de nærmeste årene skal opp på gjennomsnitt OECD-nivå målt som andel av bruttonasjonalproduktet. For å nå målet må forskningsbevilgningene (offentlige og private) økes med minst fem mrd. kroner. Økt grunnforskning er viktig for å øke den samlede forskningsinnsatsen. I forskningsmeldingen foreslås det en årlig økning i antall stipendiater de nærmeste fem årene. Økningen er ikke kommet med i neste års budsjett. Sosialistisk Venstreparti mener opptrappingen må starte allerede i år 2000 og vi legger inn 150 nye stipendiater (doktorgrad og post doc stillinger). Dette er samme antall stillinger Regjeringen foreslår i forskningsmeldingen for første året i den femårige opptrappingsplanen.

Sosialistisk Venstreparti vil:

- øke bevilgningen til Forskningsrådet med 75 mill. kroner.
- øke nye institusjonstilbud i etter- og videreutdanningsreformen med 63 mill. kroner
- øke driftsmidler til universitet og høyskoler med 203 mill. kroner
- bevilge 150 mill. kroner til energiforskning
- kutte 1 mrd. kroner i bevilgningene til oljeinvesteringer samt lete- og feltutvikling

Barn og unge først

Å sette barn og unge først er for Sosialistisk Venstreparti et perspektiv som setter framtidens generasjoner i forsetet. Halvparten av de arbeidsplassene vi trenger om 20 år er ennå ikke skapt. For at utdanningssystemet skal reflektere framtidens behov må elevene få ei grunnutdanning som er bygd opp om kunnskap og arbeidsmetoder som trengs i arbeidslivet. Dette er evne til samarbeid, oppgaveløsning på egenhånd, at undervisninga tas ut av klasserommet og at samfunnet rundt tas inn i skolen. Folk er forskjellige- og dette gjelder også for barn. Ulikheter er noe som må gjøres til en styrke og integrering- ikke svakhet og segregering. Vi må ikke utvikle en skole som skiller ut de som er mest forskjellige fra "normalen". En god miljø-, utdannings- og fordelingspolitikk er god politikk for barn og unge. Vi må i dag gjøre vedtak som tåler dagens lys om 20 år.

Det betyr at miljø, utdanning og rettferdig fordeling er politiske områder som må prioriteres.

For Sosialistisk Venstreparti er det viktig å sikre at alle får lik tilgang på kunnskap og utdanning. Da må vi gi skolen mer ressurser, men vi må også tenke nytt om skolens innhold. Elevene trenger ikke mer, men bedre skole.

Grunnskolen

Forskjellene mellom hvor mye som brukes på skolen varierer mye fra kommunen til kommune. Departementet operer med tall som viser en variasjon mellom 29 500 og 115 000 pr. elev. Sosialistisk Venstreparti foreslår at hver klasse skal ha et minste timetall som skal lovfestes. På denne måten slår vi ned på de store forskjellene - kommuner som bruker lite på utdanning vil måtte bruke mer og statens overføringer til kommunene må økes tilsvarende.

Kampanje for ungdomsskolen

I dag er de ungdomstrinnet som er den mest forsømte delen av det norske utdanningssystemet. Derfor vil Sosialistisk Venstreparti ha et kjempeløft for utdanning som skal starte med ungdomsskolen. På ungdomsskolen er elevene i en alder hvor grunnleggende holdninger formes, arbeidsmåter utvikles og det tas veivalg som blir avgjørende for deres framtid i arbeidslivet. Når hver fjerde ungdomsskoleelev mistrives er det ikke bare et problem for den enkelte og skolen, men for hele samfunnet. Sosialistisk Venstreparti vil satse 10 mrd. kroner ekstra over 4 år for å ruste opp ungdomsskolen til de krav elevene og framtida stiller til oss.

Spesialskolene ble i sin tid nedlagt for å integrere alle elever i en skole. Spesialundervisning er viktig og nødvendig. Det kan være et problem at nesten den eneste måten skolen kan få flere penger til sin undervisning på er ved å definere elever inn i gruppen som trenger spesialundervisning. Det kan føre til at lærerne fokuserer for mye på å lete etter problemer. I dag bruker vi 6 mrd. kroner på spesialundervisning i skolen. Når vi samtidig vet at opp i mot 20 pst. av elever på en skole blir definert som problemelever, mener Sosialistisk Venstreparti at vi snakker om en problemskole.

Både lærere, elever, foreldre og skoleledelse er frustrert over den småligheten som finnes i skolen. Mange skoler har satt i gang prosjekter som gjør skoleuka mindre strømlinjeformet og med mer valgfrihet. Disse unntakene vil Sosialistisk Venstreparti gjøre til regel. Derfor fremmer Sosialistisk Venstreparti følgende forslag:

Maks 25 elever i hver klasse

For å skape en mangfoldig skole er det viktig at lærerne har tid til hver enkelt elev. Alle elever må få utfordringer og oppgaver som de kan strekke seg etter. Trivsel er en forutsetning for kunnskapsskolen. Uten trivsel er det ikke mulig med en spennende og krevende læring. Forslaget vil føre til at gjennomsnittstallet på 22,9 elever pr. klasse (SSB, 1997) vil gå tilsvarende ned. Sosialistisk Venstreparti setter av 415 mill. kroner til dette tiltaket.

Mangfold i skolen

Dagens skole er for firkanta og sentraldirigert. Sosialistisk Venstreparti satser 200 mill. kroner på et utviklingstilskudd som skal gå til forsøksvirksomhet rundt alternative læringsmåter og en mer fleksibel skolehverdag. Dette utviklingstilskuddet kan administreres av den nye nasjonale utviklingssenteret. Skolene kan søke om midler derifra til forskjellige prosjekter som å endre ukeplanen, styrke kontakten med arbeidsplasser omkring skolen eller prosjekter som skal øke respekten for andre mennesker osv. Det nasjonale utviklingssenteret har ansvar for å få inn rapporter fra prosjektene som tildeles støtte.

Sosialistisk Venstreparti setter også av 1 000 kroner pr. elev (155 mill. kroner) som klassene kan disponere til for eksempel ekskursjoner eller leirskoleturer. Dette er en sum penger som deles ut av departementet på bakgrunn av antall elever ved hver skole. Elevene planlegger ekskursjoner eller leirskoleopphold i samarbeid med læreren og eventuelt med andre klasser.

12 ukers videreutdanning av lærerne over 4 år

En motivert og engasjert lærer er elevens viktigste ressurs for læring og trivsel i skolen. Et samfunn i stadig raskere endring stiller større krav til lærerne om faglig oppdatering. Etter- og videreutdanning er svært viktig som motiveringsfaktor og for at lærerne skal få påfyll og utvikle egen kunnskap. Sosialistisk Venstreparti vil starte neste år i ungdomsskolen med en bevilgning på 170 mill. kroner.

Et rekrutteringsprogram for lærere

Det må satses offensivt for at ungdomsskolen skal tiltrekke seg og beholde gode lærere. I dag begynner mange nyutdannede lærere i andre yrker, lærere slutter underveis og 1/3 av lærerne i grunnskolen er over 50 år. Sosialistisk Venstreparti vil i behandlingen av lærerrekrueringsmeldingene legge fram forslag til konkrete stimulerings tiltak.

Opprustning av ungdomsskolen

De fleste ungdomsskolene ble bygd på slutten av 60-tallet og begynnelsen av 70-tallet, og det er derfor nødvendig med en opprustning og utvidelse av bygningsmassen. Dette inkluderer bedre innelima, mer fleksible skolebygninger og flere klasserom som konsekvens av et senket elevtall i hver klasse. Sosialistisk Venstreparti setter av 215 mill. kroner neste år som starten på et fireårig investeringsprogram.

IT-program for ungdomsskolen

Informasjonsteknologi er et viktig verktøy for tilegnelse av kunnskap, og for informasjonsinnhenting. Som en begynnelse skal alle lærere ha egen PC og opplæring i hvordan IT kan brukes i undervisningen. Sosialistisk Venstreparti setter av midler til første året av et fireårig investeringsprogram der det skal kjøpes inn PC

til 15 000 lærere i løpet av 4 år, en PC til hver 3. elev og maskiner med internettilknytning til alle klasserom. Sosialistisk Venstreparti setter av 400 mill. kroner til dette neste år.

Sosialistisk Venstreparti vil:

- øke satsinga på ungdomsskolen med mer enn 1,5 mrd. kroner.

Videregående skole

For mange i videregående skole beløper utgiftene til innkjøp av skolebøker seg opp til 4 000 - 5 000 kroner i året. Den økonomiske belastningen blir stor for mange familier. Gjennomføring av Reform 94 har gitt alle 16 - 19 åringer en lovfestet rett til videregående utdanning. Det er et viktig prinsipp at alle skal ha rett til å benytte seg av dette tilbudet, uavhengig av foreldrenes økonomi og inntekt. Sosialistisk Venstreparti vil derfor bevilge 400 mill. kroner til et bokstipend for elever i den videregående skole.

Flertallet av de som står i Lånekassas inkassokø er personer som har tatt opp lån for å gå på videregående skole. Dette gjelder for dem som må flytte hjemmefra for å kunne ta videregående opplæring. I budsjettet for 1996 gikk et flertall på Stortinget inn for at departementet skulle etablere en ordning med behovsprøvd fullstipendiering for elever under aldersskillet i videregående opplæring. Flertallet ba om en opptrappingsplan for en slik ordning og at det gis prioritet i kommende statsbudsjetter. Dette arbeidet har ikke blitt satt i gang. Sosialistisk Venstreparti foreslår at dette vedtaket må tas opp på nytt og forseres.

Sosialistisk Venstreparti vil:

- bevilge 400 mill. kroner til et bokstipend
- forsere arbeidet med fullstipendiering for borteboende elever

Bedre vilkår for å ta høyere utdanning

Det er et betydelig behov for studentboliger blant studenter. Antallet søkere til studentboliger har økt kraftig den siste tiden og ventelistene blir stadig lengre. Sosialistisk Venstreparti vil øke den statlige andelen av bevilgningene med 120 mill. kroner slik at det kan bygges 1 000 studentboliger neste år.

Studentenes kostnadsnorm (tildelt lån + stipend) er svært lav, og har ikke vært justert på svært lenge. Sosialistisk Venstreparti ønsker at studentene skal få en økt kostnadsnorm, slik at de får mer og leve for pr. år. I dag er kostnadsnormen på 6 625 kroner pr. måned. Sosialistisk Venstreparti foreslår å øke kostnadsnormen med 4 pst. utover Regjeringens økning på 2 pst.. Det vil gi en økning i kostnadsnormen med 390 kroner til 7 015 kroner pr. måned. Det innebærer et økt bevilgningsbehov med 85 mill. kroner utover Regjeringens forslag.

Stortingsflertallet har vedtatt markedsstyrt rente. Da vedtaket ble gjort høsten 1997 var vi inne i en periode hvor det generelle rentenivået var svært lavt. I dag har vi et høyt rentenivå, og dette rammer folk med studie-

lån dobbelt. Utdanning er en ressurs og samfunnet trenger utdannede mennesker. Derfor må også betingelsene være tilstede for at flest mulig skal få mulighet til å ta høyere utdanning, og ha en studiefinansiering det går an å leve av og og leve med. Sosialistisk Venstrepartis mål er en politisk styrt rente. Et steg på denne veien er å sette et tak på studierenta på. Sosialistisk Venstreparti vil derfor fryse studielånsrenta på 4,5 pst. Det vil koste 390 mill. kroner for neste år.

Sosialistisk Venstreparti vil:

- øke med 120 mill. kroner slik at det kan bygges 1 000 nye studentboliger
- øke kostnadsnormen med 390 kroner til 7 015 kroner pr. måned
- sette et tak på studierenta for å fryse renta på 4,5 pst.

Barnehager er bra for barn

Stortinget har vedtatt, og senere en rekke ganger, bekreftet målet om full barnehagedekning innen utgangen av år 2000. Regjeringen har fått beregnet at det trengs ytterligere 6 000 flere plasser utover den økninga Regjeringen har foreslått i budsjettet. Sosialistisk Venstreparti er nå eneste parti som tar konsekvensen av disse vedtakene, ved at det satses ytterligere 212 mill. kroner for å få bygget disse plassene.

Hvis foreldre skal få reell valgmulighet i forhold til ulike former for barnepass må det nå tas et krafttak for å oppfylle løftet om full barnehagedekning. Sosialistisk Venstreparti ser også at kommuner sliter med å opprettholde de barnehageplassene de faktisk har i dag, og en rekke private barnehager har i løpet av 1999 blitt nedlagt. Problemet er manglende økning av statlige tilskudd til barnehageplasser, slik at staten faktisk dekker 40 pst. av driftskostnadene, slik målsettingen er. Konsekvensen blir i en del tilfeller at kommuner med svak økonomi blir nødt til å kutte utgifter, og barnehager rammes. For å motvirke dette legger Sosialistisk Venstreparti også inn styrking av kommuneøkonomien, og et incitament til kommunene om å øke sin del av driftsutgiftene, ved at kommunal sektors frie inntekter økes. Dette vil også bidra til å redusere foreldrebetalingen i barnehagene, som også er medvirkende for hvorvidt foreldre har økonomisk mulighet til å ha barna sine i barnehage.

Sosialistisk Venstreparti vil:

- øke med 213 mill. kroner for å oppnå full barnehagedekning i løpet av år 2000
- øke med 500 mill. kroner til reduksjon i foreldrebetalingen på 250 kroner pr. måned

Barnetrygd og forsørgerfradraget

Sosialistisk Venstreparti støtter Regjeringens forslag om å utvide barnetrygden til 18 år. Sosialistisk Venstreparti ønsker ikke å finansiere denne ved kutt i forsørgerfradraget. Utvidelsen av barnetrygden uten å kutte i forsørgerfradraget motsvarer Sosialistisk Venstreparti ved å legge forsørgerfradraget for 17- og 18-

åringer på samme nivå som de yngre og ved å ikke øke beløpet for barnetrygd.

Sosialistisk Venstrepartis alternativ er at kontantstøttebeløpet fryses og at ordningen avvikles helt fra 1. juli 2000. Dette alternativet gir en innsparing på 1 730 mill. kroner og gir rom for følgende satsinger:

- Gjeninnføre forsørgerfradrag/utvidet og justert barnetrygd (1 030 mill. kroner)
- 6 000 flere barnehageplasser (213 mill. kroner)
- Redusert foreldrebetaling med 250 kroner pr. mnd. (500 mill. kroner)

Sosialistisk Venstreparti ønsker å få utredet fordelingskonsekvensene av å bruke hele det beløp som i dag gis i form av forsørgerfradrag på skattbar inntekt til økt barnetrygd.

Barnevern og barne- og ungdomsarbeid

Barnevernet har sterkt behov for en styrking, både ressurs- og personellmessig, for å kunne drive et helhetlig arbeid. Dette arbeidet må drives både på forebyggingsiden og i forhold til barn og ungdom som allerede har problemer. Barnevernet skal fungere til barn og ungdoms beste. Vi ser at barnevernet, særlig i de større byene, sliter med mange problemer, både i forhold til tiltak og personellmangel. Barn og unge som kommer inn under barnevernet er hjelpetrequende og må aldri falle mellom to stoler grunnet ressursmangel eller manglende kapasitet til å iverksette tiltak. Sosialistisk Venstreparti foreslår 50 mill. kroner ekstra til tiltak i barne- og ungdomsvernet.

Fritidsaktiviteter og kultur er veldig viktig for barn og ungdoms trivsel. Allaktivitetshus gir en slik mulighet og kan også bidra til å minske vold, mobbing og rasisme, gjennom prosjekter og aktiviteter ungdom får ta del i og selv bidra til.

Tiltak kan igangsettes som også ansvarliggjør ungdom selv. Dette kan også føre til en styrking i samarbeid mellom barn og ungdom og utekontakt, politi, miljøarbeidere og annet nettverk i bydelene. Slike tiltak, samt andre rettet mot barn og unge i de større byene er det viktig å styrke ytterligere. Sosialistisk Venstreparti mener det er viktig å ta på alvor den vold og de problemer vi ser, særlig tydelig i de større bysamfunnene, og det må en fortsatt satsing og samtidig en større satsing til enn det man til nå har hatt. All erfaring viser at godt forebyggende arbeid virker og ressursene må gis.

Sosialistisk Venstreparti vil:

- øke med 50 mill. kroner til tiltak i barne- og ungdomsvernet
- øke med 15 mill. kroner ekstra til ungdomstiltak

Rettferdig fordeling

Sosialistisk Venstreparti vil bedre fordelingen av inntekt og levekår mellom sosiale grupper og generasjoner. Selv om det private forbruket har økt sterkt på 90-tallet har forskjellene mellom folk økt enda sterkere. De er de som har hatt mest fra før som har fått mest av forbruksveksten.

Fordeling av inntekt

Statistisk sentralbyrås siste undersøkelse av fordelingen av disponibel inntekt for husholdningene viser at forskjellene fortsetter å øke:

Tabell 4. Prosentvis fordeling av all disponibel inntekt for husholdninger

År/Inntektsgruppe	Fattigste tidel 1. desil	Mellomgruppe 6. desil	Rikeste tidel 10. desil
1986	4,1	9,9	18,6
1992	3,8	9,9	19,6
1996	3,7	9,7	21,7

Kilde: SSB-Rapport 98/17.

Tabellen viser fordeling av samlet inntekt (arbeidsinntekt + kapitalinntekt + overføringer) etter skatt. Mens den fattigste tidel har redusert sin andel av all disponibel inntekt de siste 10 år har altså den rikeste tidelen økt sin andel kraftig. Den samme SSB-rapporten viser også at:

- Bare den rikeste tidelen av oss har økt sin andel av "inntektskaka" de siste 10 år.
- Den fattigste tidelen har ikke bare fått redusert sin andel, men har også som eneste gruppe fått en reell nedgang i disponibel inntekt siste 10 år.

Det har blitt hevdet at en ikke kan si at inntekter har blitt mer ulikt fordelt fordi skattereformen fra 1992

har synliggjort flere inntekter enn før og at ulikhetene således bare eksisterer "på papiret". Men denne tabellen viser at ulikhetene har fortsatt med å øke også etter at skattereformen trådte i kraft.

Om årsakene til inntektsforskjellene oppsummerer Statistisk sentralbyrås rapport slik:

"Det er særlig fordelingen av aksjeutbytte som har blitt dramatisk skjevare fordelt. Mens desilgruppe 10 mottok 50 prosent av alt utbytte i 1986, hadde denne andelen økt til 90 prosent i 1996. Trolig er utviklingen i aksjeutbytte den viktigste enkeltforklaringen på hvorfor inntektsulikhetene økte på 1990-tallet. Også renteinntektene, realisasjonsgevinstene og andre kapitalinntekter ble mer ulikt fordelt mellom 1986 og 1996."

Tabell 5. Utviklingen i utdeling av aksjeutbytte fra aksjeselskaper mrd. kroner, siste sikre tall

Kilde: SSB, Ukens statistikk 22/99.

Også topplederlønningene drar kraftig i fra. Hvert år på 90-tallet har de økt mer enn for andre lønnsta-

kere. I 1998 økte lønna til toppsjefer med mer enn 250 ansatte med 16,8 pst., mens vanlige lønnsmotta-

kere fikk en lønnsøkning på 6,25 pst.. I 1997 økte de 20 best betalte toppsjefene i Norge lønna med 22 pst.. Etter dette ble årslønna for disse fra 3,5 til 21 mill. kroner.

Sosialistisk Venstrepartis forslag om å øke den alminnelige skattesatsen med 1 prosentpoeng til 29 pst. vil, sammen med økt minstefradrag på lønnsinntekt, redusere skillet mellom skatt på arbeid og kapital. Skatt på mottatt aksjeutbytte virker i samme retning. En heving av skattesatsen på alminnelig inntekt vil dermed innebære at bedriftene må betale 1 prosentpoeng mer i skatt av sitt overskudd. Det innebærer en overføring fra bedriftene til lønnsmottagerne. Sentrum og Arbeiderpartiet har tidligere kommet med forslag om belastninger for næringslivet i form av å forlenge perioden da arbeidsgiverne skal betale syketrygd. Slike forslag rammer alle bedrifter blind uavhengig av deres lønnsomhet. Sosialistisk Venstreparti foretrekker at bedriftene betaler "skatt etter evne", skatt av sitt overskudd.

Tabell 6 Skattesatsene på kapitalinntekter/selskapsoverskudd i enkelte OECD-land, 1997(pst.)

Tabellen viser at Norge har lavere skattesatser enn de fleste andre land.

Norge	28
Sverige	28
Finland	28
Tyskland	30/45
Storbritannia	33
Frankrike	33
New Zealand	33
Danmark	34
Østerrike	34
Nederland	35
Japan	37,5
USA	39,5
Belgia	40,17
Italia	52,2

Kilde: NOU 1999:7, tabell 7.5.

Sosialistisk Venstreparti vil:

- øke skatten på kapitalinntekter ved å øke den alminnelige skattesatsen til 29 pst. kombinert med en kraftig økning i minstefradraget slik at de fleste lønsmottagere får skattelette. Minstefradraget får ny sats 25 pst., øvre grense 43 000 kroner og nedre grense 5 000 kroner
- gjeninnføre skatt på aksjeutbytte for husholdninger som tar ut slik utbytte, sats 27 pst.
- heve innslagspunktet for toppskatten med litt mer enn lønnsstigning (281 700/331 200 kroner) slik at færre må betale toppskatt, kombinert med et nytt trinn i toppskatten for inntekter over 469 500/519 000 kroner, sats 5 pst.

Tabellen nedenfor viser virkningen av Sosialistisk Venstrepartis skatteopplegg.

Tabell 7. Skatt og endring i skatt for lønnstakere (klasse 1) med Sosialistisk Venstrepartis forslag i forhold til referansesystemet (kroner)

Lønn	Skatt	Endring
75 000	14 130	-707
100 000	21 517	-800
125 000	28 905	-892
150 000	36 292	-985
200 000	53 097	-810
250 000	71 497	-310
275 000	80 697	-60
300 000	92 368	-330
350 000	117 518	170
500 000	194 493	3 195
750 000	332 743	18 195
1 000 000	470 993	33 195

Kilde: Finansdepartementet.

Når den alminnelige skattesatsen øker til 29 pst. settes også rentefradraget til 29 pst. Det gir skattelette for alle med gjeld. For eksempel får en person med renteutgifter på 50 000 kroner i året 500 kroner i skattelette sammenlignet med tabellen ovenfor. En familie med 100 000 kroner i renteutgifter vil få 1 000 kroner i skattelette sammenlignet med tabellen ovenfor.

Sosialistisk Venstreparti legger også inn 390 mill. kroner til en administrativ nedsettelse av studielånsrenta til 4,5 pst..

I forhold til skatteopplegget fra sentrum/Arbeiderpartiet er den viktigste forskjellen at Sosialistisk Venstrepartis opplegg gir mer skattelette for inntekter mellom 100 000 og 300 000 og større skatteøkning for inntekter over 500 000.

Fordeling av formue og næringsinntekter

Det er også en klar sammenheng mellom høy formue og høy inntekt. Det går fram av SSBs selvmeldingsstatistikk, 1997 offentliggjort i Ukens statistikk 12/99. Der går det blant annet frem at den firedelen personer her i landet med høyest bruttoinntekt eier over 80 pst. av den totale aksjeformuen. Videre eier bare den rikeste 5-prosenten av oss hele 63 pst. av aksjeformuen.

Finansformue er enda skjevare fordelt enn inntekt. Siste oppdaterte tall gjelder 1997 og i Ukens statistikk nr. 18 1998 fremkommer følgende tall:

Tabell 8. Prosentvis fordeling av all brutto finanskapital for husholdninger

År	Fattigste	Mellom-	Rikeste
	tidel	gruppe	tidel
	1. desil	6. desil	10. desil
1986	0	5,2	50,6
1991	0	4,1	57,2
1997	0	3,3	62,4

Kilde: SSB, Inntekts- og formuesundersøkinga for hushald, 1997.

Vi ser at den tidelen av befolkningen med høyest finansformue disponerer godt over halvparten av all finansformue, og at deres andel er økende på bekostning av andre grupper. Finansformue er her definert som bankinnskudd, aksjer og andre verdipapirer.

Det er i dag en rekke huller i skattesystemet som i tillegg til å gi skeiv fordeling oppmuntrer til skatteplanlegging og en uhensiktsmessig bruk av ressursene. Ulike eksempler på slike er:

- Det spesielle skatteregimet for rederinæringen fører isolert sett til økt skattepress på andre næringer.
- Rabatt ved formueverdsettingen av aksjer som ikke er børsnotert og de som er notert på SMB-listen fører til at denne typen sparing favoriseres framfor sparing i børsnoterte aksjer.
- Delingsmodellen har en rekke bestemmelser som kan gi næringsdrivende og aktive eiere lavere beskatning enn lønnstakere. Mange av disse bruker mye ressurser for å komme inn under disse bestemmelsene.
- 80 pst.-regelen gir betydelige skattelettelse til de som har store formuer. Regelen oppmuntrer til å omplassere inntekt som formue.
- AMS-ordningen favoriserer aksjesparing fremfor andre aksjeformer. At det heller ikke er en ordning som fremmer fordeling viser nedenforstående tabell. Av den går det frem at AMS først og fremst er en skattesubsidiering som høyinntektsgrupper benytter seg mest av.

Tabell 9. Sammenheng mellom bruk av AMS og inntekt

Inntekt inntil (kroner)	Andel m/AMS (pst.)
0	2,3
50 000	3,9
100 000	7,8
150 000	11,7
200 000	14,7
250 000	17,8

Tabell 10. Endring i formuesskatt til stat og kommune sammenlignet med Regjeringens forslag. Bunnfradrag i formuesskatten til stat og kommune 200 000 kroner i klasse 1 og 2. Nytt trinn med sats 0,8 pst. og grense 1 000 000 kroner. Negative tall betyr skattelettelse (kroner)

Ligningsformue	Klasse 1		Klasse 2	
	Regjeringens forslag	Endring ved angitt alternativ	Regjeringens forslag	Endring ved angitt alternativ
120 000	0	0	0	0
125 000	45	-45	35	-35
150 000	270	-270	210	-210
175 000	495	-495	435	-435
200 000	720	-720	660	-660
250 000	1 170	-720	1 110	-660
500 000	3 420	-720	3 360	-660
1 000 000	8 840	-720	8 700	-660
2 000 000	19 840	3 280	19 700	3 340
5 000 000	52 840	15 280	52 700	15 340

300 000	22,1
400 000	27,1
500 000	33,4
600 000	37,1
700 000	38,8
800 000	41,0
900 000	42,0
1 000 000	39,9
1 000 000	37,4

Kilde: Finansdepartementet.

Sosialistisk Venstreparti vil:

- Innføre et nytt trinn i formuesskatten på 0,4 pst. for formuer over 1 mill. kroner, samtidig som det gis lettelse i bunn ved å heve bunnfradraget fra 120 000/ til 200 000 kroner.
- Innføre ordinær selskapsskatt for rederier.
- Fjerning av aksjerabatten på ikke-børsnoterte aksjer og aksjer notert på SMB-lista.
- Oppheve 80 pst.-regelen.
- Oppheve alle tak i delingsmodellen.
- Stramme inn identifikasjonsregelen i delingsmodellen.
- Redusere kapitalavkastningsraten i delingsmodellen med 1 pst.
- Oppheve ordningen med aksjesparing med skattefradrag (AMS).

Sosialistisk Venstreparti og Arbeiderpartiet har stått sammen om de 7 siste punktene i de siste budsjettbehandlingene. De tre siste ligger nå an til å bli vedtatt gjennom budsjettforliket.

Slik blir fordelingsvirkningene av Sosialistisk Venstrepartis formuesskattopplegg:

10 000 000

107 840

35 280

107 700

35 340

Med Sosialistisk Venstrepartis forslag vil ingen med netto ligningsformue under 200 000 kroner betale formueskatt, formuer mellom 200 000 og 1 mill. kroner får en lettelse på 720 kroner, mens de store formuene beskattes kraftigere.

Arv gis til velstående 50-åringer

Ulikheten i fordeling av arv er en vesentlig årsak til skjev fordeling mellom generasjoner og grupper. I arveavgiftsstatistikken presentert i US 50/98 går det frem at gjennomsnittsalderen for dem som mottar arv er 51 år. Altså i den alderen hvor de fleste befinner seg på toppunktet i sin disponible inntekt i løpet av livet. Videre er arv også skjevt fordelt mellom inntektsgrupper, slik at de som allerede har høy inntekt har høyest

arv. Den omtalte statistikken viser at arvemottakere med bruttoinntekt over 500 000 fikk gjennomsnittlig 464 000 kroner i arv, mens de med bruttoinntekt lavere enn 150 000 kroner arvet 283 000 kroner i gjennomsnitt.

Sosialistisk Venstreparti foreslår ingen endring i arveavgiften i dette statsbudsjettet. Vi vil avvende arveavgiftutvalgets innstilling. Dersom utvalget fremmer forslag om å stramme inn på mulighetene for å unngå arveavgiftsreglene vil det redusere behovet for å øke arveavgiften. Sosialistisk Venstreparti vil at for beløp lavere enn 200 000 kroner skal det fortsatt ikke betales avgift. Sosialistisk Venstreparti vil bruke økte inntekter fra arveavgiften til å satse på barn og unge, slik at det blir en mer rettferdig fordeling mellom generasjonene.

Tabell 11. Fordeling av arv og gaver, 1996 (kroner)

Inntekt	Antall	Arv gjennomsnitt	Antall	Gave gjennomsnitt
<- 150 000	6 468	283 000	9 048	141 000
150-300 000	7 482	306 000	12 629	146 000
300-500 000	2 574	350 000	4 026	182 000
500 000->	853	464 000	1 242	348 000

Kilde: Finansdepartementet.

Tabellen viser at størrelsen på arv og gaver øker med mottakerens inntekt.

Arbeidsmarkedet

Regjeringen har et galt utgangspunkt for innrettingen av sin økonomiske politikk. Regjeringen og stortingsflertallet har et overordna fokus på at presset i økonomien er for sterk, og har innrettet budsjettet både for i år og neste år etter dette. I siste del 1997 og våren 1998 stemte dette, men i løpet av 1999 har situasjonen snudd. De to viktigste indikatorene for om det er press i økonomien har de siste månedene pekt i retning av avtakende press, nemlig inflasjonstakten og sysselsettingen. Begge har sunket. For neste år vil denne trenden fortsette. Regjeringen risikerer å alltid være for seint ute. Den reagerte for seint til å kunne gjøre noe for å dempe presset i 1998. Og ligger nå an til å reagere for seint til å kunne møte en økning i ledigheten.

I følge Arbeidsdirektoratet var ved utgangen av september nesten 7 000 flere personer ledige enn et år tidligere. Selv om situasjonen varierer sterkt fra sektor til sektor, så er hovedbildet økende ledighet. Det er fortsatt er mulig å øke tilbudet av arbeidskraft overfor de sektorer som opplever mangel på arbeidskraft. På kort sikt må Regjeringen være villig til å satse mer på tiltaksplasser og gjøre det lettere for minoritetsbefolkningen å komme inn i arbeidslivet. På lengre sikt må utdanningskapasiteten bedres.

Sosialistisk Venstreparti er imot å bruke ledighet som et virkemiddel for å redusere inflasjon eller rentenivå. Regjeringen har en passiv holdning til at ledigheten øker og ligger an til å øke enda mer neste år. Arbeidsdirektoratet regner nå med at det vil være 70 000 helt ledige neste år. Sosialistisk Venstreparti hovedtiltak mot ledigheten i budsjettet for 2000 kan oppsummeres slik:

- Reduksjon i arbeidsgiveravgiften med 1/4 prosentpoeng.
- Økt etterspørsel fra offentlig sektor.
- 4 000 flere tiltaksplasser, hvorav 1 000 rettes spesielt mot yrkeshemmede.
- Satsing på forskning og utvikling, spesielt innen miljøteknologi.
- Satsing på utdanningssektoren.
- Spesielle tiltak overfor verftsindustrien med blant annet fornying av fiskeflåten og dobling av fornyelsestakten av ferger.

Det er særlig grunn til å sette inn økt innsats for yrkeshemmede, fordi antall yrkeshemmede uten arbeid ikke ble redusert da ledigheten for andre grupper gikk ned. Økt satsing på slike tiltaksplasser vil redusere presset på uføretrygdordningen. Blant innvandrere er ledigheten fortsatt svært høy. Behovet for arbeidskraft er stort i mange sektorer, og ledighet er sløsing med ressurser. Antall tiltaksplasser må derfor økes, og tiltakene må tilpasses bedre den enkelte arbeidsledige.

Sosialistisk Venstreparti vil:

- øke med 481 mill. kroner for å øke antall tiltaksplasser med 4 000, inkludert 1 000 plasser til yrkeshemmede

Boligmarkedet

Regjeringa unnlater å følge opp vedtak om økt boligbygging for unge og vanskeligstilte. Økning i Husbankrammen er bra, men ligger ennå langt under nivået for første del av 90 tallet. Tilskuddsposten økes minimalt, og andre poster for bedret bostandard reduseres. Norge har Europas mest liberale boligpolitikk, svært få sosiale utleieboliger og nesten ikke boligbygging. Folk med små eller vanlige lønnsinntekter klarer ikke å skaffe seg bolig, eller får store gjeldsproblemer. Dette må snus, og Sosialistisk Venstreparti bevilger derfor 800 mill. kroner mer enn Regjeringen, som økt tilskuddssats. Dette vil gi rom for bygging eller kjøp av 3 000 utleie-boliger til halv pris. I tillegg fremmer Sosialistisk Venstreparti grunnlovsforslag om retten til bolig.

Sosialistisk Venstreparti vil:

- bygge 3 000 billige utleieboliger for unge og andre som står svakt på markedet (800 mill. kroner)
- bygge 1 000 flere studentboliger (120 mill. kroner)
- grunnlovsfeste retten til bolig

Styrking av kommunene sin økonomi

Økonomien i kommune-Norge i 2000

I løpet av 1998 fikk kommunene dramatisk forverra sin økonomi. Det ser ut som om Regjeringa vil møte det nye tusenåret med dårligere skoletilbud, dyrere barnehage og en fraværende strategi for å rekruttere og holde på kvalifisert personell i skule, helse og sosialomsorg. Flere og flere kommuner vurderer å måtte si opp ansatte, noe som fører til reduserte tjenester til befolkningen. Gjennom flere år har det private konsumet vokst sterkere enn det offentlige. Denne utviklinga må stoppes fordi den fører til at folk mister tillit til fellesskapsløsningene. Vi må ikke sette oss i en situasjon med offentlig fattigdom og en stadig voksende privat overflod.

Bakgrunnen for kommunene og fylkeskommunene sin forverra situasjon er bl.a. fordi:

- Lønnsøkningen i kommunal sektor i 1999 var svært viktig for at ikke arbeidstakere i kommunesektoren skulle sakke ytterligere akterut lønnsmessig. Regjeringa la imidlertid ikke opp til å kompensere de økte utgiftene til lønn fullt ut
- Økt lønnsnivå fører til at pensjonsutgiftene øker
- Manglende prisjustering av øremerka tilskudd i 1999, og en del av disse blir heller ikke prisjustert i regjeringa sitt forslag for 2000

Det samlede opplegget i vårt budsjettforslag vil gi kommunesektoren en vesentlig økning i de frie inntektene som vil gi kommunene utvidet rom til å ta i bruk øremerkede tilskudd. Sosialistisk Venstrepartis økte satsing på skole gis i form av fullfinansierte øremerkede tilskudd. De aktivitetskrav Regjeringa har pålagt kommunene knytta til eldresatsinga, har tvinga kommunene til å kutte tilbudet til barn og unge. Lokaldemokratiet må taes på alvor, og lokalpolitikkerne våre vet best hvor skoen trykker.

Sosialistisk Venstreparti vil ha kommuner med økonomi som sikrer likeverdige velferdstilbud uavhengig av folks betalingsevne og bosted. Kommunale tjenester skal omstilles og utvikles, ikke avvikles og privatiseres.

Sosialistisk Venstreparti sitt opplegg for kommuneøkonomien i 2000 skal sikre:

- En framtidretta satsing på barn og unge gjennom skole, barnehage og kultur.
- Tilrettelegging for lønns- og arbeidsgiverpolitikk i kommunesektoren som gjør at kommunene kan rekruttere og beholde nok kvalifiserte fagfolk (Herunder egenandel til å gjennomføre etter- og videreutdanningsreformen i kommunal sektor).
- Reduksjon av skatt på sjukdom og behov, lavere egenandel i helsevesenet og på foreldrebetalingen i barnehager og skolefritidsordninger.
- Bedre inntektsfordelingen og minske forskjellene mellom folk ved å tilby bedre kvalitet og økt tilgang på kommunale tjenester.
- Økte frie inntekter til kommunesektoren, slik at kommunene kan innrette sine tjenester mer i tråd med lokale behov og tilpasninger.
- At kommunene settes i stand til å bidra til økt boligbygging for unge og vanskeligstilte.

Sosialistisk Venstreparti har funnet rom for å bedre kommunesektorens økonomi med 5,7 mrd. kroner for å hindre nedskjæringer i tjenestetilbudet i kommunene. Økningene fordeler seg på følgende områder:

- Rammetilskuddet øker med 3,6 mrd. kroner, hvorav 1 mrd. kroner er tenkt brukt som lønnsmidler for å kunne trappe opp lønna til lærere og helse- og omsorgsarbeidere.
- Andre tilskudd øker med 2,1 mrd. kroner, hvorav 1,55 mrd. kroner er til ungdomsskolen.
- Reduksjon av arbeidsgiveravgiften med 1/4 prosentpoeng vil gi kommunene en påløpt innsparing på 245 mill. kroner.

Oversikten over endret rammetilskudd til den enkelte kommune og fylkeskommune vil følge som et særskilt vedlegg til dette dokumentet - nedenfor følger noen eksempler fra utvalgte kommuner og fylker:

Tabell 12. Virkninger av Sosialistisk Venstrepartis økning av rammetilskuddet (kroner)

<i>(Fylkes)kommune</i>	<i>Regjeringen</i>	<i>SV-økning</i>	<i>SV</i>
Oslo (fylke+komm.)	4 511 671	373 666	4 885 337
Hordaland	1 519 221	117 756	1 636 977
Finnmark	661 527	21 982	683 509
Åmot	53 009	2 756	7 205 823
Sandefjord	250 706	21 176	271 882
Bø i T.	42 893	2 833	45 726
Hadsel	84 532	4 832	89 364
Flora	80 644	6 029	86 673
Bjugn	45 193	2 862	48 055
Tromsø	427 818	27 887	455 705

Differensiert arbeidsgiveravgift

Sosialistisk Venstreparti vil også påpeke at EFTA-dommen om differensiert arbeidsgiveravgift har kjent ordningen ulovlig som statsstøtte. Dette er, sammen med kommuneøkonomien, en bærebjelke i distriktpolitikken. Sosialistisk Venstreparti krever at Regjeringa så snart som mulig må klargjøre de langsiktige virkningene dommen vil gi for den differensierte arbeidsgiveravgifta og norsk distriktpolitikk. Vi ber også Regjeringa legge fram strategi for å kunne opprettholde støttenivået utover 2003.

Sosial- og helse

Helse- og sykehuspolitikk

Sosialistisk Venstreparti ønsker en helsepolitikk med fokus på primærhelsetjenesten, og mener innsatsstyrt finansiering fungerer dårlig i forhold til å gi befolkninga gode tilbud.

I Kommunal Rapport 3 november 1999 påpeker KS at innsatsstyrt finansiering av sykehusene fungerer dårlig, og at de ressurskrevende pasientene skyves ut av sykehusene. Et konkret eksempel fra Fylkessykehuset i Kristiansund viser at de medisinske vurderingene må vike når sykehusene skal forholde seg til innsatsstyrt finansiering. Sjefslegen ved sykehuset sier til Kommunal Rapport at sykehuset får like mye betalt enten det dreier seg om en bagatell eller et tungt innlegg. Dette fører til at blant annet hofte- og ryggpasienter, som er ressurskrevende, blir skjøvet bak i køen.

Sosialistisk Venstreparti ønsker å bruke penger til helse på en bedre måte, som gir midler direkte hvor de trengs, ut til primærhelsetjenesten. Dette gjøres ved å, i første omgang, endre andel midler fordelt ved innsatsstyring fra 50 pst. til 45 pst., og dermed øke rammebevilgningene til 55 pst.. I dette budsjettet fordeles overskytende ved bl.a. å gi økte midler direkte til regionssykehusene med en økning i bevilgning på 400 mill. kroner utover Regjeringas forslag.

Sosialistisk Venstreparti vil:

- Redusere innsatsstyrt finansiering fra 50 pst. til 45 pst., dvs. om lag 1,1 mrd. kroner.

- øke med 1,1 mrd. kroner i ekstra bevilgninger til primærhelsetjeneste, regionssykehus og rammetilskudd til sykehus.

Psykisk helse

Opptrappingsplan for psykisk helse styrker satsingen i forhold til dette området, og det skjer bedringer både når det gjelder drift og personell.

Samtidig viser tall fra Norsk Pasientregister at det pr. 30.april 1999 sto 1249 barn og unge i kø for behandling i barne- og ungdomspsykiatrien. Det er spesielt viktig å få gjort noe for å få antalle av barn og unge på ventelistene ned, slik at de det gjelder ikke får ødelagt hele barndom/ungdomsår på grunn av hjelp som tar for lang tid eller kommer for sent.

Sosialistisk Venstreparti vil:

- øremerke 75 mill. kroner til barne og ungdomspsykiatrien
- øke med 50 mill. kroner til psykisk helsevern i kommuner og fylkeskommuner

Rusmisbruk

I forbindelse med oppfølgingen av behandlingen av Stortingsmelding nr.16 om narkotikapolitikken i Norge har mye vært konsentrert rundt metadonprosjektet og utvidelse av dette til å gjelde hele landet og flere brukere.

Det har i altfor liten grad vært satt fokus på viktigheten av ettervern, og at dette for tidligere rusmisbrukere er et være eller ikke være for et videre rusfritt liv. Denne delen av rusmiddelpolitikken og narkotikapolitikken har behov for en ytterligere styrking og evaluering av hva som er godt ettervern.

Sosialistisk Venstreparti vil:

- øke med 30 mill. kroner til ettervernstiltak i kommunene

Vanskeligstilte bostedsløse

Det skal iverksettes egne tiltak for å hjelpe vanskeligstilte boligløse, slik at de på sikt kan få egen bolig. Tiltak som dette er av stor viktighet for å minske forskjellene og gi alle en reell rett til et sted å bo.

Regjeringen foreslår et beløp på 5 mill. kroner til dette tiltaket i år 2000, men Sosialistisk Venstreparti mener

dette er en altfor svak satsing i forhold til en svak gruppe som har vært grovt forsømt over altfor lang tid. Som del av tiltak for å sette press på at det skal skje en sosial boligbygging må man kunne gi vanskeligstilte boligløse et tilbud slik at de faktisk synliggjøres som del av dem som venter på mulighet til egen bolig.

Sosialistisk Venstreparti vil:

- øke med 15 mill. kroner ekstra til tiltak for vanskeligstilte boligløse

Egenandelene

Gjennom hele 1990-tallet er skatten på sykdom - de såkalte egenandelene - økt, og grunnlaget er utvidet. Egenbetalingssystemet og sykdomsskatten rammer hardest de som har størst behov for å bli skjermet fra denne økonomiske byrden. I sentrumregjeringens budsjett legges det igjen opp til å nok en gang øke egenbetalingene. Sosialistisk Venstreparti går mot økt utgiftstak på egenandeler, og finner det underlig at man i budsjettet øker utgiftstaket samtidig som sosialkomiteen ved budsjettbehandling 1999 ba om at det ble foretatt en gjennomgang av de samlede utgifter til egenandeler for brukere som pga. sin helsesituasjon har stort behov for varer og tjenester som er belagt med egenandeler. Det gjelder blant annet økt egenbetaling ved bruk av lege- og fysioterapijenester, poliklinikk og legemidler.

Sosialistisk Venstreparti ønsker en samlet vurdering av dagens politikk når SSBs undersøkelse foreligger i forbindelse med neste års statsbudsjett.

I budsjettet for 2000 nuller Sosialistisk Venstreparti ut alle Regjeringens forslag til økt skatt på sykdom.

Sosialistisk Venstreparti setter også av midler til "å rette opp" en av de mest usosiale innstrammingerne overfor pasienter som ble innført i fjor. Egenandel på blå resept ble i budsjettet for 1999 økt fra 12 pst. til 36 pst. for barn mellom 7 år og 18 år og for trygdede. Denne skatten på sykdom rammer spesielt hardt de som har minst og de som har minst mulighet til å si fra, og Sosialistisk Venstreparti ønsker å redusere egenandelen til 12 pst. for barn mellom 7 år og 18 år.

Sosialistisk Venstreparti vil:

- nulle ut alle forslag til økninger i skatt på sykdom med 165 mill. kroner

Internasjonal solidaritet

En omfordeling av ressurser mellom rike og fattige land og grupper er et ideologisk hovedprinsipp for Sosialistisk Venstreparti. De forslagene vi kommer med over bistandsbudsjettet er et begrenset bidrag i så måte, men de illustrerer at vi ønsker å gå i en annen retning enn stortingsflertallet. Sosialistisk Venstreparti ser viktigheten av å følge FN's anbefaling om at 1 pst. av BNI skal gå til utviklingshjelp. Vi foreslår derfor en økning av bistanden med mer enn 500 mill. kroner. Dette vil bringe oss i tråd med målsettingen i løpet av fire år.

Utviklingshjelp er en prioritert budsjettpost for oss. Som et av verdens rikeste land har Norge et særlig ansvar for å bidra til utvikling i de fattigste landene.

Utviklingshjelpen har også en sikkerhetspolitisk funksjon, da mindre sosiale forskjeller og et høyere økonomisk utviklingsnivå reduserer konfliktpotensialet mellom ulike grupper.

Sosialistisk Venstreparti vil:

- øke bistanden med mer enn 500 mill. kroner
- i løpet av fire år oppnå FN's anbefaling om at utviklingshjelp skal utgjøre 1 pst. av BNI

Sosialistisk Venstrepartis hovedprioriteringer

Sosialistisk Venstreparti vil særlig øke den ubundne støtten til FN's programmer, tiltak for klima- og andre miljøutfordringer, tilskudd til humanitær bistand og flykntingiltak og bidrag til å slette u-landenes gjeld. Sosialistisk Venstreparti vil redusere den delen av bistanden som gis som bevilgninger til norsk næringsliv betraktelig, da den vil ha en større utviklingseffekt som direkte overføringer. Sosialistisk Venstreparti er mot at utgifter til flykntingers opphold i Norge og deres tilbakevendelse skal dekkes over bistandsbudsjettet. Disse bør i sin helhet dekkes av kommunaldepartementet. Vi har vært mot at sentrumsregjeringen har øket denne posten kraftig, men vil i dette budsjettet prioritere en økning av de ordinære bistandsmidlene for å nå 1 pst.-målsetningen framfor å omdisponere midler.

FN og særorganisasjonene spiller en helt sentral rolle for utvikling og konflikthåndtering globalt. Det er viktig for et lite land som Norge og vise at vi prioriterer FN som den fremste internasjonale autoritet. Sosialistisk Venstreparti vil derfor øke bevilgningen til FN's programmer i forhold til regjeringenes forslag. Klimaendringene er en overordnet global utfordring som alle land på bidra til å løse. Sosialistisk Venstreparti foreslår en økning til tiltak som er rettet mot å hindre utslipp av klimagasser. En bedre forvaltning av naturressursene er også en prioritert miljøutfordring som Sosialistisk Venstreparti ønsker å øke bevilgningene til. U-landenes gjeld til vestlige land og de internasjonale finansinstitusjonene utgjør en hindring for å skape en bedre økonomisk utvikling i disse landene. Bistand til utviklingsland mister mye av sin effekt dersom den går til å nedbetale allerede eksisterende gjeld. Sosialistisk Venstreparti vil derfor øke bevilgningene til gjeldslettetiltak med 150 mill. kroner. Sosialistisk Venstreparti er sterkt kritisk til at en økende del av bistandsbudsjettet går til de såkalte næringslivsordningene. Sosialistisk Venstreparti foreslår derfor å redusere budsjettpostene til flere av disse ordningene, til sammen med 220 mill. kroner.

Samlet sett foreslår Sosialistisk Venstreparti i årets statsbudsjett en bevilgning på 13,7 mrd. kroner, en økning på 508 mill. kroner i forhold til Regjeringens forslag.

Gjenoppbygging av Balkan

Utover det vanlige budsjettet foreslår Sosialistisk Venstreparti å gi Regjeringen en tilsagnsfullmakt til å bruke 1 mrd. kroner til gjenoppbyggingen av de områdene som ble rammet av krigen tidligere i år. Vi

begrunner dette med behovet for umiddelbar nødhjelp overfor de mange som ble drevet på flukt, en oppbygging av elementær infrastruktur som skal til for å holde et samfunn i gang og på lang sikt å hjelpe de som ble særlig rammet av konflikten og å bedre den demokratiske opposisjonen i Serbia sine arbeidsvilkår. Det er samtidig åpenbart i vår egen sikkerhetspolitiske interesse å stabilisere denne mest urolige regionen i Europa. Det er viktig å merke seg at Norge og andre land har en rekke prosjekter på Balkan og at det kommer store ressurser dit. Vi har derfor prioritert noen områder av gjenoppbyggingen som synes å være dårlig dekket av andre land.

Sosialistisk Venstreparti ber Regjeringen legge følgende retningslinjer til grunn for bruken av de økonomiske midlene:

I Kosovoprovinsen er det behov for midler til gjenoppbygging av en fungerende offentlig administrasjon, infrastruktur og humanitær hjelp. Vi vil særlig peke på nødvendigheten av langsiktig profesjonell bistand til de som ble utsatt for de verste overgrepene fra det serbiske regimet; mennesker som ble lemlestet og kvinner som ble voldtatt som del av krigshandlingene, på den vanskelige situasjonen Romani og Gorani-folkene nå befinner seg i.

Det er et stort behov for humanitær hjelp til internt fordrevne flyktninger i alle deler av Jugoslavia før vinteren. Det er også et akutt behov for å bygge opp infrastruktur som er ødelagt, særlig broene over Donau som endrer og skader vannveiene i regionen. I tillegg bør støtte til den demokratiske opposisjonen i Serbia være en prioritert målsetning. Humanitær og annen bistand til de serbiske områdene må imidlertid ikke på noen måte støtte opp om Milosevic regime. All bistand må gå gjennom andre kanaler.

Sosialistisk Venstreparti vil:

- gi Regjeringen en tilsagnsfullmakt på 1 mrd. kroner til gjenoppbygging av Balkan

Norsk sikkerhet

Norge står i dag ikke overfor en militær trussel på kort sikt. Den trusselen som forelå fra Russland er endret ved at Russlands militære evne og vilje til et angrep er dramatisk redusert. Trusselbildet er endret og Norges og Europas sikkerhet blir i økende grad påvirket av globale miljøødeleggelser, sosial og etnisk uro i sentral- og Øst-Europa, skillet mellom fattige og rike land og ressursituasjonen og atomtrusler i nordområdene. Dette er utviklingstrekk som viser at det kreves en helhetlig sikkerhetspolitikk der økonomisk samarbeid, felles miljøtiltak og overføring av kompetanse og teknologi står sentralt. Sikkerhetspolitikk krever nytenkning, og de reelle truslene Norge står overfor kan ikke bare møtes med militære midler.

Forsvarspolitik

Sosialistisk Venstreparti foreslår å redusere forsvarsbudsjettet betydelig. Først og fremst gjennom kutt i store nyanskaffelser. Sosialistisk Venstreparti går inn for et forsvarskonsept med et territorialforsvar basert på tilstedeværelse i hele landet, som vil bygge på enheter som ligner det nåværende Heimevernet. Samtidig trenger vi enheter med stor grad av mobilitet og fleksibilitet, som kan brukes til spesialiserte oppdrag i krisesituasjoner både internasjonalt og i Norge. Sosialistisk Venstrepartis forsvarsmodell innebærer å endre strategien fra invasjonforsvar i en landsdel (Indre Troms) og redusere investeringer i tungt høyteknologisk materiell og anlegg. Vårt forsvar er tilpasset en sikkerhetspolitisk situasjon der det ikke foreligger en stor trussel i øst og således mer i tråd med det reelle trusselbildet. Samtidig må vi bevare potensialet for oppbygging mot økte trusler på lang sikt.

Sosialistisk Venstreparti reduserer de samlede utgiftene til forsvaret med om lag 3 mrd. kroner eller 11,6 pst.. Forsvarsutgiftene vil i hovedsak bli redusert på følgende felt:

Avtaler som knytter Norge til USAs og NATOs offensive slagkraft og atomvåpenstrategi. Dette innebærer at det ikke bevilges midler til forhåndslagring, reparasjons- og forsyningsstøtte. Videre foreslår Sosialistisk Venstreparti betydelige kutt i materiellinvesteringer og nyanlegg. Vi foreslår også moderate kutt i overkommandoen og i driften av de enkelte forsvarsgrener. Dette for å tilpasse disse et lavere aktivitetsnivå og å presse fram høyst nødvendige rasjonaliseringer av driften. I tillegg foreslår vi å kutte overføringene til den militære etterretningen.

Sosialistisk Venstreparti mener det er viktig at Forsvaret stadig omstiller seg til de nye sikkerhetspolitiske utfordringer. På denne bakgrunn ser Sosialistisk Venstreparti behov for å øke enkelte av Forsvarsbudsjettets poster, som overføringer til Heimevernet og Kystvakten. Disse enheter er særlig viktige i oppfølgingen av våre ressurser i havet og for å forsvare oss mot miljøkatastrofer.

Samlet sett er Sosialistisk Venstrepartis forsvarsbudsjett godt tilpasset dagens trusselbilde og det gir en tilfredstillende forsvarsevne for Norge.

Sosialistisk Venstreparti vil:

- redusere de samlede utgiftene til Forsvaret med om lag 3 mrd. kroner
- øke overføringer til Heimevernet og Kystvakten med 80 mill. kroner

Andre satsinger

Et variert kulturliv – viktig for et godt liv

For Sosialistisk Venstreparti er det viktig å gi barn og unge muligheter til å være aktive deltakere i og oppleve kunst og kulturytringer. Vi vil derfor satse mer på kunst og kultur for barn og unge, og på større samar-

beid mellom skolen og kulturlivet. Vi mener at det er en spesiell utfordring å sikre ungdom bedre muligheter til utfoldelse og opplevelse innenfor egne kulturuttrykk.

Alle mennesker er født med evnen til å fabulere. Vi har alle behov for å få utløp for drømmer og kreative krefter - vi har behov å sprengre grenser og bli utfordret. Et rikt kulturliv gir oss muligheter.

Kunst og kultur har en egenverdi. Kunst og kultur fremmer livskvalitet og er derfor helsefremmende og forebyggende arbeid. Kunst og kultur gir dessuten grunn for arbeidsplasser i bygd og by. Satsing på kunst og kultur og levende kunstmiljø over hele landet er derfor viktig for bevaring og gjenskaping av livskraftige lokalsamfunn. Det må gis større rom for nyskaping og samarbeid mellom flere kunst- og kulturområder og sjangre. Trange kommunebudsjett og økende krav til egeninntekter kan true mangfoldet i kulturlivet og hindre nyskaping.

Sosialistisk Venstreparti foreslår å plusse på 250 mill. kroner til kunst og kultur i forhold til Regjeringas forslag. Sammen med våre forslag til bedring av kommuneøkonomien vil det gi kunsten og kulturen større armslag.

Sosialistisk Venstreparti mener at pressestøtta er avgjørende for eksistensen til lokalavisene, nr. 2-avisene og de riksdekkende meningsbærende avisene som ikke har mektige eiere i ryggen. De to siste års budsjettforlik mellom sentrumspartiene, Høyre og FrP har resultert i store kutt i pressestøtta. Vi vil øke pressestøtta med 50 mill. kroner opp til 1997-nivå.

Sosialistisk Venstreparti vil:

- øke satsinga til allmenne kulturformål med 250 mill. kroner
- øke pressestøtta med 50 mill. kroner

Kriminalomsorgen

Kriminalomsorgen er i endring, rent administrativt, ved at man nå får en sammenslåing av kriminalomsorg i frihet (KIF) og kriminalomsorg i anstalt og en ny organisasjonsmodell.

Det man ikke har tatt hensyn til er behovet for å øke innsatsen innen kriminalomsorg i frihet med oppfølging etter innsatte har sonet ferdig. Det er et sterkt behov for en opptrapping av denne delen av kriminalomsorgen. Sosialistisk Venstreparti ønsker en egen handlingsplan for KIF som i løpet av en femårsperiode vil innebære en fordobling av personell i denne delen av kriminalomsorgen fra 250 til 500.

Sosialistisk Venstreparti vil:

- øke med 50 mill. kroner til kriminalomsorg i frihet

Politi- og lensmannsetaten

Selv om Sosialistisk Venstreparti ikke ønsker at man skal være del av Schengen-avtalen og det samarbeidet det innebærer er det viktig å styrke politiets arbeid spesifikt rettet inn mot organisert internasjonal kriminalitet.

Sosialistisk Venstreparti vil:

- øke med 55 mill. kroner til politi- og lensmannsetaten

Fri rettshjelp

Ordningen med fri rettshjelp har blitt stadig innsnevret siden ordningens opprinnelse i 1981, og en rekke saker hvor det kan være behov for fri rettshjelp faller utenfor. Det gjelder for eksempel bistand i spørsmål om sosiale ytelser, bistand til forbrukere i forbrukstvisiter, bistand til samboere og bistand til innsatte i fengsler. Fri rettshjelpsordningen må endres og gjøres mer fleksibel, slik at den blir et reellt tilbud og en reell mulighet for de som faktisk trenger den.

Sosialistisk Venstreparti vil:

- øke med 30 mill. kroner til fri rettshjelpsordningen

Konfliktråd

Ordningen med konfliktråd er meget vellykket, og bør brukes i mye større grad enn i dag. Politiet må i mye større grad bevisstgjøres ordningen og dens betydning, og oppfordres til i større grad å henvise saker til konfliktrådene.

I tillegg har også ordningen med skolemekling vært vellykket, og bør over tid bygges ut fra å være en prøveordningen til å bli en permanent ordningen for alle skoler i hele landet.

Sosialistisk Venstreparti vil:

- øke med 15 mill. kroner til konfliktrådene og skolemeklingsordningen

Fond for leting etter savnede og omkomne på havet

Det er et urimelig misforhold mellom ulike næringer når det gjelder søk etter savnede og omkomne, og gransking av hendelsesforløp i forbindelse med ulykker i henholdsvis fiskeri og flytransport. Når det skal søkes etter fiskere som forsvinner på havet, er det alltid spørsmål om penger. Det ender ofte med at de pårørende selv må samle inn penger. Dette er uverdige, og i sterk motsetning til det selvsagte, offentlige hjelpeapparat som vert sett i gang i andre ulykkessammenhenger.

Det er en vanskelig situasjon å ha mistet sine nærmeste. Det er ytterligere en belastning å ikke ha en grav å gå til. Slik det er i dag, har redningsentralen et avgrenset ansvar for søk etter omkomne fiskere. Når de mister håpet om at noen er i live etter et fiskebåthavari, må de stoppe søket. Regjeringen har fått flere oppfordringer om å se på saken. Et utvalg har vært nedsatt og greidd ut saken, likevel finner ikke Regjeringen rom for et letefond i sitt forslag til statsbudsjett. Sosialistisk Venstreparti vil imidlertid prioritere denne viktige saken, og bevilger 5 mill. kroner som en begynnelse til opparbeiding av et fond for leting etter savnede og omkomne på havet.

Sosialistisk Venstreparti vil:

- opprette fond for leting etter savnede og omkomne på havet på 5 mill. kroner

Profilen i budsjettet

Her følger oppsett som viser Sosialistisk Venstrepartis justerte budsjett (etter fremleggelsen av tilleggene til St.prp. nr. 1 (1999-2000)) sammenlignet med budsjettforliket.

Sosialistisk Venstrepartis alternative budsjett 2000 (Justert)

Alternativt budsjettforslag med endringer i kapitelsummer i forhold til Budsjettavtalen 2000

Hovedtall

(alle tall er oppgitt i mill. kroner)

	Økte utgifter	Reduserte utgifter
Utgifter:		
Utenriksdepartementet	858	220
Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet	2 011,1	506,2
Kulturdepartementet	345	9
Justisdepartementet	168	158
Kommunal- og regionaldepartementet	3 767	
Sosial- og helsedepartementet	1 102	1 188,9
Barne- og familiedepartementet	2 455,7	1 704,5
Nærings- og handelsdepartementet	23	672,5
Fiskeridepartementet	60	20,5
Landbruksdepartementet	185	
Samferdselsdepartementet	1 255	125
Miljøverndepartementet	338	
Arbeids- og administrasjonsdepartementet	215,5	2 722,4
Finans- og tolldepartementet	60	
Forsvarsdepartementet	90	2 812
Olje- og energidepartementet	381	
Ymse utgifter	331,4	
Statsbankene	1 586,8	
Petroleumsvirksomheten	25	400
Statens forretningsdrift	329	262
Folketrygden	354,4	229,6
Statens petroleumsfond	170	
Sum økte utgifter	16 110,9	
Sum reduserte utgifter		11 030,6
Sum netto økte utgifter	5 080,3	
Inntekter:		
Inntekter under departementene	3 068,6	6
Inntekter fra petroleumsvirksomheten	600	
Avskrivninger, avsetninger til investeringsformål og inntekter av statens forretningsdrift i samband	179,5	
Skatter og avgifter	2 513	9 820
Folketrygden	1 096	108
Statens petroleumsfond		2 338
Andre kapitalmidler		265,4
Sum reduserte inntekter	7 457,1	
Sum økte inntekter		12 537,4
Sum netto økte inntekter		5 080,3

Endrede utgifter

Kap.		Økte utgifter	Reduserte utgifter
<i>Utenriksdepartementet</i>			
100	Utenriksdepartementet	10	
116	Deltaking i internasjonale organisasjoner	30	
150	Bistand til prioriterte land og regioner	190	
154	Opplysningsarbeid, organisasjonsliv og mellomfolkelig samarbeid	10	
155	Miljø og naturressursforvaltning	50	
156	Tiltak for å bedre kvinners situasjon og likestilling	13	
157	Næringsutvikling og økonomisk utvikling (jf. kap. 3157)		220
159	Tilskudd til ymse hjelpetiltak	2	
161	Generelle bidrag - FN-organisasjoner	100	
164	Generelle bidrag - andre organisasjoner	10	
166	Gjeldslettetiltak	150	
191	Menneskerettigheter, humanitær bistand og flyktningetiltak	145	
192	Fred, forsoning og demokrati	60	
195	Tiltak for flyktninger i Norge, godkjent som utviklingshjelp (ODA)	36	
197	Bistand til ikke-ODA-godkjente land og internasjonale miljøtiltak	52	
	SUM	858	220
<i>Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet</i>			
221	Tilskudd til grunnskolen (jf. kap. 3221)	395	
228	Kvalitetsutvikling i grunnskolen (jf. kap. 3228)	415	
229	Andre formål i grunnskolen	820	3,6
239	Andre formål i videregående opplæring		100
240	Private skoler m.v.		210
249	Andre tiltak i utdanningen		10,6
254	Tilskudd til voksenopplæring (jf. kap. 3254)	0,5	
260	Universitetet i Oslo (jf. kap. 3260)	35	
261	Universitetet i Bergen (jf. kap. 3261)	20	
262	Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet (jf. kap. 3262)	25	
263	Universitetet i Tromsø (jf. kap. 3263)	15	
269	Norges musikkhøgskole (jf. kap. 3269)	2	
270	Studier i utlandet og sosiale formål for elever og studenter	60	
273	Statlige kunsthøgskoler (jf. kap. 3273)	10	
274	Statlige høyskoler (jf. kap. 3274)	75,6	
281	Fellesutgifter for universiteter og høyskoler (jf. kap. 3281)	63	72
285	Norges forskningsråd	75	
294	Kirkelig administrasjon (jf. kap. 3294)		110
	SUM	2 011,1	506,2
<i>Kulturdepartementet</i>			
300	Kulturdepartementet	25	
320	Allmenne kulturformål	250	9
334	Film- og mediaformål (jf. kap. 3334)	20	
335	Pressestøtte	50	
	SUM	345	9
<i>Justisdepartementet</i>			

Kap.		Økte utgifter	Reduserte utgifter
400	Justisdepartementet (jf. kap. 3400)		150
430	Kriminalomsorg (jf. kap. 3430)	50	
440	Politi- og lensmannsetaten (jf. kap. 3440)	59	
455	Redningstjenesten (jf. kap. 3455)	8	8
470	Fri rettshjelp (jf. kap. 3470)	30	
474	Konfliktråd	15	
475	Bobehandling	6	
	SUM	168	158
<i>Kommunal- og regionaldepartementet</i>			
551	Regional næringsutvikling i fylker og kommuner	35	
552	Nasjonale programmer og tiltak for regional utvikling	23	
571	Rammetilskudd til kommuner	1 908	
572	Rammetilskudd til fylkeskommuner	1 041	
581	Bolig- og bomiljøtiltak	760	
	SUM	3 767	0
<i>Sosial- og helsedepartementet</i>			
604	Etat for rådssekretariatet og enkelte helse- og sosialfaglige oppgaver m.v. (jf. kap. 3604)	5	
614	Utvikling av sosialtjenesten, tiltak for rusmiddelmissbrukere m.v.	49	
673	Tiltak for funksjonshemmede	5	
705	Kursvirksomhet og stipendier	10	
718	Rehabilitering	10	
719	Helsefremmende og forebyggende arbeid		11,4
730	Fylkeskommunenes helsetjeneste	838	1 172,5
739	Andre utgifter (jf. kap. 3739)	30	5
743	Statlige stimulerings tiltak for psykisk helsevern	155	
	SUM	1 102	1 188,9
<i>Barne- og familiedepartementet</i>			
840	Tilskudd til krisetiltak	1,5	
841	Familievern	10	
844	Kontantstøtte		1 704,5
845	Barnetrygd	1 766	
846	Familie- og likestillingspolitisk forskning, opplysningsarbeid m.v.	28	
847	Kompetansesenter for likestilling	4	
848	Likestillingsombudet	1	
850	Barneombudet (jf. kap. 3850)	1,7	
854	Tiltak i barne- og ungdomsvernet	50	
856	Barnehager	578,5	
857	Barne- og ungdomstiltak	15	
	SUM	2 455,7	1 704,5
<i>Nærings- og handelsdepartementet</i>			
900	Nærings- og handelsdepartementet (jf. kap. 3900)	1	
911	Bedriftsrettet kompetanseoverføring	14	
920	Norges forskningsråd		16,5
943	Tilskudd til sysselsetting av sjøfolk		330
946	IT-senter Fornebu		260
951	Store Norske Spitsbergen Kulkompani A/S		66
952	Svalbard Samfunnsdrift og Næringsutvikling	5	
970	Internasjonaliseringstiltak	3	

Kap.		Økte utgifter	Reduserte utgifter
	SUM	23	672,5
<i>Fiskeridepartementet</i>			
1020	Havforskningsinstituttet (jf. kap. 4020)	2	
1021	Drift av forskningsfartøyene (jf. kap. 4021)	10	
1030	Fiskeridirektoratet (jf. kap. 4030)	2	
1050	Diverse fiskeriformål		0,5
1060	Kystadministrasjon (jf. kap. 4060)	6	
1064	Havnetjenesten (jf. kap. 4064)	40	5
1065	Fyrtjenesten (jf. kap. 4065)		15
	SUM	60	20,5
<i>Landbruksdepartementet</i>			
1100	Landbruksdepartementet (jf. kap. 4100)	0,5	
1102	Fylkesmannens landbruksavdeling (jf. kap. 4102)	1,2	
1107	Statens dyrehelsetilsyn (jf. kap. 4107)	0,8	
1110	Statens landbrukstilsyn (jf. kap. 4110)	1,4	
1112	Forvaltningsstøtte, utviklingsoppgaver og kunnskapsutvikling m.m.	0,7	
1114	Statens næringsmiddeltilsyn (jf. kap. 4114)	3,8	
1140	Miljø- og næringstiltak i jordbruket	0,1	
1142	Miljø- og næringstiltak i skogbruket	4,1	
1143	Sentral landbruksforvaltning	1,5	
1145	Jordskifteverket (jf. kap. 4145)	0,6	
1146	Norsk institutt for jord- og skogkartlegging (jf. kap. 4146)	0,3	
1147	Reindriftsforvaltningen (jf. kap. 4147)	0,1	
1150	Til gjennomføring av jordbruksavtalen m.m. (jf. kap. 4150)	170	
1161	Statskog SF - forvaltningsdrift	0,1	
	SUM	185	0
<i>Samferdselsdepartementet</i>			
1320	Statens vegvesen (jf. kap. 4320)	525	125
1350	Jernbanelinjen (jf. kap. 4350)	730	
	SUM	1 255	125
<i>Miljøverndepartementet</i>			
1401	Opplysningsvirksomhet, tilskudd til organisasjoner	20	
1406	Miljøvernnavdelingene ved fylkesmannsembetene (jf. kap. 4406)	40	
1410	Miljøvernforskning (jf. kap. 4410)	40	
1426	Statens naturoppsyn (jf. kap. 4426)	10	
1427	Direktoratet for naturforvaltning (jf. kap. 4427)	28	
1429	Riksantikvaren (jf. kap. 4429)	10	
1441	Statens forurensningstilsyn (jf. kap. 4441)	158,5	
1442	Miljødata, forurensning og miljøeffektivitet	3	
1443	Miljøovervåking og akutt forurensning	2,5	
1463	Regional og lokal planlegging	10	
1470	Internasjonalt samarbeid, tiltak for luftmiljø og polarforvaltning	11	
1471	Norsk Polarinstitutt (jf. kap. 4471)	5	
	SUM	338	0

Kap.		Økte utgifter	Reduserte utgifter
<i>Arbeids- og administrasjonsdepartementet</i>			
1500	Arbeids- og administrasjonsdepartementet (jf. kap. 4500)	2	
1510	Fylkesmannsembetene	2,5	
1521	Statens informasjonstjeneste	2	
1542	Tilskudd til Statens Pensjonskasse og Pensjonsordningen for apoteketaten		21,5
1584	Etablering av Statens utleiebygg AS		2 700,9
1590	Arbeidsmarkedsetaten (jf. kap. 4590)	45	
1591	Arbeidsmarkedstiltak (jf. kap. 4591)	24	
1592	Spesielle arbeidsmarkedstiltak for yrkeshemmede	140	
	SUM	215,5	2 722,4
<i>Finans- og tolldepartementet</i>			
1618	Skattedirektoratet - skatteetaten (jf. kap. 4618)	60	
	SUM	60	0
<i>Forsvarsdepartementet</i>			
1719	Fellesutgifter under Forsvarsdepartementet (jf. kap. 4719)	10	40
1720	Felles ledelse og kommandoapparat (jf. kap. 4720)		5
1725	Fellesinstitusjoner og -utgifter under Forsvarets overkommando (jf. kap. 4725)		10
1731	Hæren (jf. kap. 4731)		60
1732	Sjøforsvaret (jf. kap. 4732)		50
1733	Luftforsvaret (jf. kap. 4733)		110
1734	Heimevernet (jf. kap. 4734)	50	
1735	Forsvarets etterretningstjeneste		80
1760	Nyanskaffelser av materiell og nybygg og nyanlegg (jf. kap. 4760)		2 457
1790	Kystvakten (jf. kap. 4790)	30	
	SUM	90	2 812
<i>Olje- og energidepartementet</i>			
1810	Oljedirektoratet (jf. kap. 4810)	6	
1820	Norges vassdrags- og energidirektorat (jf. kap. 4820 og 4829)	45	
1825	Omlagging av energibruk og energiproduksjon	165	
1830	Energiforskning (jf. kap. 4829)	165	
	SUM	381	0
<i>Ymse utgifter</i>			
2309	Tilfeldige utgifter	316,4	
	SUM	316,4	0
<i>Statsbankene</i>			
2410	Statens lånekasse for utdanning (jf. kap. 5310)	1 111	
2412	Den Norske Stats Husbank (jf. kap. 5312 og 5615)	40	
2415	Statens nærings- og distriktsutviklingsfond, fiskeri- og andre regionalpolitiske tiltak	35	
2420	Statens nærings- og distriktsutviklingsfond (jf. kap. 5320 og 5620)	198	

Kap.		Økte utgifter	Reduserte utgifter
2422	Statens miljøfond	80,8	
2425	Statens nærings- og distriktsutviklingsfond (SND) og fylkeskommunene	122	
	SUM	1 586,8	0

Petroleumsvirksomheten

2440	Statens direkte økonomiske engasjement i petroleumsvirksomheten (jf. kap. 5440)		400
2441	Petroleumsrettet teknologiutvikling	25	
	SUM	25	400

Statens forretningsdrift

2445	Statsbygg (jf. kap. 5445)	317	262
2450	Luftfartsverket (jf. kap. 5450, 5491 og 5603)	10	
2465	Statens kartverk (jf. kap. 5491 og 5603)	2	
	SUM	329	262

Folketrygden

2541	Dagpenger		228,6
2600	Trygdeetaten		1
2711	Diverse tiltak i fylkeshelsetjenesten m.v.	49,4	
2750	Syketransport m.v.	10	
2751	Medisiner m.v.	165	
2752	Refusjon av egenbetaling	55	
2755	Helsetjeneste i kommunene	75	
	SUM	369,4	229,6

Statens petroleumsfond

2800	Statens petroleumsfond (jf. kap. 5800)	170	
	SUM	170	0

Endrede inntekter*Inntekter under departementene*

4350	Jernbaneverket (jf. kap. 1350)	58,3	
4545	Ventelønn m.v. (jf. kap. 1545)		6
4584	Endring av Statsbyggs balanse	3 010,3	
	SUM	3 068,6	6

Inntekter fra petroleumsvirksomheten

5440	Statens direkte økonomiske engasjement i petroleumsvirksomheten (jf. kap. 2440)	600	
	SUM	600	0

Avskrivninger, avsetninger til investeringsformål og inntekter av statens forretningsdrift i samband

5445	Statsbygg (jf. kap. 2445)	145	
5491	Avskrivning på statens kapital i statens forretningsdrift (jf. kap. 2445-2481)	34,5	

Kap.		Økte utgifter	Reduserte utgifter
	SUM	179,5	0
<i>Skatter og avgifter</i>			
5501	Skatter på formue og inntekt		6 890
5507	Skatt og avgift på utvinning av petroleum		285
5508	Avgift på utslipp av CO ₂ i petroleumsvirksomhet på kontinental-sokkelen		85
5526	Avgift på alkohol	385	
5531	Avgift på tobakkvarer	150	
5536	Avgift på motorvogner m.m.	1 088	
5542	Avgift på mineralolje m.v.		35
5543	Miljøavgift på mineralske produkter m.v.		2 265
5545	Miljøavgifter i landbruket		170
5547	Avgift på helse- og miljøskadelige kjemikalier		90
5555	Sjokolade- og sukkervareavgift	800	
5581	Avgift på utstyr for opptak og/eller gjengivelse av lyd eller bilder m.v.	90	
	SUM	2 513	9 820
<i>Folketrygden</i>			
5700	Folketrygdens inntekter	1 096	108
	SUM	1 096	108
<i>Statens petroleumsfond</i>			
5800	Statens petroleumsfond (jf. kap. 2800)		2 338
	SUM	0	2 338
<i>Andre kapitalmidler</i>			
5999	Statslånemidler		265,4
	SUM	0	265,4

10.6 Tverrpolitisk Folkevalde

Medlemen i komiteen frå Tverrpolitisk Folkevalde, Steinar Bastesen syner til sine merknader i denne innstillinga.

11. FORSLAG FRÅ MINDRETAL

Forslag fra Fremskrittspartiet og Høyre:

Forslag 1

Stortinget ber Regjeringen fremme forslag til endring i Folketrygdfondets reglement, slik at Folketrygdfondet kan investere i børsnoterte aksjer i de øvrige nordiske land.

Forslag 2

Stortinget ber Regjeringen fremme forslag i Revidert nasjonalbudsjett om at også norske investorer som eier mindre enn 10 pst. av aksjene i et selskap i et annet

nordisk land kan kreve fradrag i inntektsskatten for den skatt som er betalt i det andre nordiske land.

Forslag fra Fremskrittspartiet:

Forslag 3

For Stortingets behandling av Statsbudsjettet medregnet folketrygden for 2000 fastsettes følgende rammer for bevilgninger i samsvar med inndelingen i rammeområder vedtatt av Stortinget 19. oktober 1999 og supplert 16. november 1999.

Rammenr.		Rammesum
1	Statsforvaltning	9 653 730 000
2	Familie og forbruker	30 410 805 000
3	Kultur	926 733 000

4	Utenriks	5 568 287 000
5	Justis	8 704 591 000
6	Innvandring, regional utvikling, bolig og arbeid	6 671 265 000
7	Dagpenger m.v.	11 045 000 000
8	Forsvar	25 611 039 000
9	Næring	2 535 218 000
10	Fiskeri	270 715 000
11	Landbruk	7 641 004 000
12	Olje og energi	-48 096 195 000
13	Miljø	1 984 063 000
14	Stortinget m.v.	770 348 000
15	Sosial og helse	31 065 174 000
16	Folketrygden, sosial og helse	145 096 450 000
17	Utdanning og forskning	25 991 515 500
18	Samferdsel	16 730 195 000
19	Rammetilskudd til kommunesektoren	40 450 000 000
20	Tilfeldige utgifter og inntekter	4 308 070 000
21	Eksportgarantier m.v.	-1 290 300 000
22	Finansadministrasjon	3 032 369 000
23	Skatter og avgifter	-394 787 000 000
24	Utbytte m.v.	-6 147 082 000
	Sum før lånetransaksjoner og overføring til/fra Statens Petroleumsfond	-71 854 005 500

Forslag 4

Stortinget ber Regjeringen utrede og legge frem forslag om utvidet adgang til investeringer i utenlandske aksjer for Folketrygdfondet.

Forslag 5

Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om retningslinjer som reelt sikrer at Folketrygdens grunnbeløp utvikler seg på linje med den alminnelige inntektsutvikling.

Forslag 6

Stortinget ber Regjeringen fremme nødvendige lovendringsforslag slik at vedtak om kraftverksbeskatning knyttet til Innst. O. nr. 62 (1995-1996) oppheves og tidligere regime blir gjeninnført.

Forslag 7

a.

Stortinget ber Regjeringen fremme sak om delprivatisering og børsnotering av Statkraft SF.

b.

Stortinget ber Regjeringen legge frem sak om omdannelse av Posten BA, produksjonsavdelingene i Statens Vegvesen, Jernbaneverket og NSB BA til aksjeselskap.

c.

Stortinget ber Regjeringen legge frem et reguleringsregnskap for eksisterende lovreguleringer, slik at kostnaden ved reguleringen kan måles opp mot formålet.

d.

Stortinget ber Regjeringen skjerpe regler og praksis for dagpengeutbetaling.

e.

Stortinget ber Regjeringen iverksette endringer av arbeidsmiljølovens § 58 a slik at midlertidige ansettelser tillates.

f.

Stortinget ber Regjeringen liberalisere lovbestemmelsene om frivillig overtid.

g.

Stortinget ber Regjeringen gjøre kompensasjonsordningen for merverdiavgift til kommuner og fylkeskommuner generell.

h.

Stortinget ber Regjeringen legge frem sak om omlegging av forvaltningen av norske lufthavner slik at flyplassene organiseres som aksjeselskap.

i.

Stortinget ber Regjeringen innføre fri etableringsrett for ekspressbusser.

j.

Stortinget ber Regjeringen legge frem sak om konkurranse på jernbanenettet og anbud ved kjøp av persontransporttjenester.

k.

Stortinget ber Regjeringen avvikle råfiskloven og deltagerloven.

l.

Stortinget ber Regjeringen legge frem sak om avvikling av statlig engasjement i industriell virksomhet.

m.

Stortinget ber Regjeringen legge frem sak om salg av statlige eierandeler i Norsk Hydro ASA, AS Olivin, Raufoss ASA, Kongsberggruppen ASA og Norsk Avfallshåndtering AS.

n.

Stortinget ber Regjeringen skille ut den forretningsmessige virksomheten til Statens Kartverk som eget selskap, omgjøre det nye selskapet til aksjeselskap og legge aksjene ut for salg.

o.

Stortinget ber Regjeringen legge frem sak om avvikling av Statens Nærings- og distriktsutviklingsfond.

p.

Stortinget ber Regjeringen omorganisere standardiseringsvirksomheten med sikte på å etablere en fullt integrert standardiseringsorganisasjon, og slik at det overordnede ansvaret for alt standardiseringsarbeid legges til Handels- og næringsdepartementet.

q.

Stortinget ber Regjeringen fristille alle offentlige sykehus innen 2001, slik at de kan omgjøres til stiftelser eller aksjeselskap.

r.

Stortinget ber Regjeringen legge til rette for at alle sykehus skal finansieres ved en direkte stykkprisbetaling for hver enkelt pasient innen 2001, i tillegg til betaling for akuttberedskap, utdanning og forskning.

s.

Stortinget ber Regjeringen legge frem sak om innføring av anbud i subsidiert rutebiltransport.

t.

Stortinget ber Regjeringen legge frem sak om innføring av anbud i subsidiert fergedrift.

u.

Stortinget ber Regjeringen legge frem sak med forslag til hvordan de administrative rutinene i Statens Lånekasse for utdanning kan bli enklere og billigere for lånekassens kunder.

v.

Stortinget ber Regjeringen legge frem sak med forslag om avvikling av dagens system med jordbruksavtale, avvikling av nåværende bestemmelser vedrørende konsesjons-, bo- og driveplikt, omsettelige produksjonskvoter for melk som ikke begrenses til kommune- eller regionnivå, men som gjøres landsomfattende, oppheving av statens forkjøpsrett for landbrukseiendommer og oppheving av omsetningsloven.

w.

Stortinget ber Regjeringen legge forholdene til rette slik at Statens Petroleumsfond får anledning til å ha eierandeler i enkeltselskaper på over 1 pst., dog slik at fondet ikke skal være et redskap for strategisk eierskap.

Forslag fra Høyre:

Forslag 8

For Stortingets behandling av Statsbudsjettet medregnet folketrygden for 2000 fastsettes følgende rammer for bevilgninger i samsvar med inndelingen i rammeområder vedtatt av Stortinget 19. oktober 1999 og supplert 16. november 1999.

Rammenr.		Rammesum
1	Statsforvaltning	10 850 267 000
2	Familie og forbruker	28 959 915 000
3	Kultur	1 522 927 000
4	Utenriks	11 510 356 000
5	Justis	8 349 391 000
6	Innvandring, regional utvikling, bolig og arbeid	7 709 855 000
7	Dagpenger m.v.	11 545 000 000
8	Forsvar	25 546 039 000
9	Næring	3 286 018 000
10	Fiskeri	437 215 000
11	Landbruk	12 654 055 000
12	Olje og energi	-47 385 195 000
13	Miljø	2 259 286 000
14	Stortinget m.v.	772 625 000
15	Sosial og helse	29 955 674 000
16	Folketrygden, sosial og helse	143 963 450 000
17	Utdanning og forskning	27 809 734 000
18	Samferdsel	17 350 295 000
19	Rammetilskudd til kommunesektoren	45 216 499 000
20	Tilfeldige utgifter og inntekter	4 196 740 000
21	Eksportgarantier m.v.	-1 290 300 000
22	Finansadministrasjon	2 991 014 000
23	Skatter og avgifter	-415 399 000 000
24	Utbytte m.v.	-6 147 082 000
	Sum før lånetransaksjoner og overføring til/fra Statens Petroleumsfond	-73 335 222 000

Forslag 9

Statsbankenes innvilgningsrammer og rammer for netto utlånsvekst for 2000 fastsettes i tråd med Høyres merknader i Budsjett-innst. S. I (1999-2000).

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 10

For Stortingets behandling av Statsbudsjettet medregnet folketrygden for 2000 fastsettes følgende rammer for bevilgninger i samsvar med inndelingen i rammeområder vedtatt av Stortinget 19. oktober 1999 og supplert 16. november 1999.

Rammenr.		Rammesum
1	Statsforvaltning	11 356 978 000
2	Familie og forbruker	28 886 059 000
3	Kultur	2 172 297 000
4	Utenriks	13 743 356 000
5	Justis	8 256 391 000
6	Innvandring, regional utvikling, bolig og arbeid	10 044 395 000
7	Dagpenger m.v.	11 316 400 000
8	Forsvar	22 103 039 000
9	Næring	3 672 018 000

Rammenr.	Rammesum
10 Fiskeri	497 215 000
11 Landbruk	14 191 291 000
12 Olje og energi	-46 509 195 000
13 Miljø	2 649 786 000
14 Stortinget m.v.	772 625 000
15 Sosial og helse	27 754 264 000
16 Folketrygden, sosial og helse	148 268 850 000
17 Utdanning og forskning	29 626 823 000
18 Samferdsel	18 028 495 000
19 Rammetilskudd til kommune- sektoren	55 014 000 000
20 Tilfeldige utgifter og inntekter	4 196 740 000
21 Eksportgarantier m.v.	-1 290 300 000
22 Finansadministrasjon	3 123 514 000
23 Skatter og avgifter	-431 398 000 000
24 Utbytte m.v.	-6 147 082 000
Sum før lånetransaksjoner og overføring til/fra Statens Petroleumsfond	-69 670 041 000

Forslag 11

Stortinget ber Regjeringen utarbeide regler for at en viss andel av petroleumsfondets aksjeplasserte midler kan brukes til å kjøpe større andeler i enkeltelskaper. I disse selskapene skal fondet bruke stemmerettighetene til fondets aksjer blant annet for å fremme arbeidstakerrettigheter og miljø.

Forslag 12

Inntil 60 pst. av lånerammen i Husbanken kan nyttes i første halvår 2000. Lånerammen vurderes økt i Revidert nasjonalbudsjett etter en vurdering av søknadsinngangen til Husbanken i første halvår.

Forslag 13

SNDs innvilgningsramme og ramme for utlånsvekst for 2000 settes i tråd med Sosialistisk Venstrepartis merknad i Budsjett-innst. S. I (1999-2000).

Forslag 14

Stortinget ber Regjeringen om å gjeninnføre politisk styrt rente i Statens lånekasse for utdanning.

Forslag 15

Stortinget ber Regjeringa om å sørge for at renta i Statens Lånekasse settes til 4,5 pst. fra årsskiftet.

Forslag fra Tverrpolitisk Folkevalgte:*Forslag 16*

Stortinget ber Regjeringen i samband med revidert statsbudsjett for 2000 legge fram en plan for hvordan man kan få fornyet selfangstflåten og modernisert industrien på land.

Forslag 17

Stortinget ber Regjeringen på egnet måte orientere Stortinget om hvilke tiltak som tenkes iverksatt for å avklare problemet vedr. forskningen på problemet med usikre landingsdata, og hva som kan gjøre for å få bedre datagrunnlag.

Forslag 18

Stortinget ber Regjeringen om å vurdere disse bevilgningene i Revidert nasjonalbudsjett for 2000 med sikte på å gjenopprette bevilgningene til sikkerhetsopplæring for fiskere på 1999-nivå.

12. TILRÅDING FRÅ KOMITEEN

Komiteen viser til St.meld. nr. 1. (1999-2000), St.prp. nr. 1 (1999-2000), St.prp. nr. 1. Tillegg nr. 1-12 (1999-2000) og til det som står i denne innstillinga og rår Stortinget til å gjere slikt

vedtak:

I.

For Stortingets behandling av Statsbudsjettet medregnet folketrygden for 2000 fastsettes følgende rammer for bevilgninger i samsvar med inndelingen i rammeområder vedtatt av Stortinget 19. oktober 1999 og supplert 16. november 1999.

Rammenr.	Rammesum
1 Statsforvaltning	11 177 978 000
2 Familie og forbruker	28 134 849 000
3 Kultur	1 836 297 000
4 Utenriks	13 100 356 000
5 Justis	8 246 391 000
6 Innvandring, regional utvik- ling, bolig og arbeid	8 977 395 000
7 Dagpenger m.v.	11 545 000 000
8 Forsvar	24 825 039 000
9 Næring	3 725 018 000
10 Fiskeri	460 715 000
11 Landbruk	14 006 291 000
12 Olje og energi	-47 115 195 000
13 Miljø	2 313 986 000
14 Stortinget m.v.	772 625 000
15 Sosial og helse	27 841 174 000
16 Folketrygden, sosial og helse	147 915 450 000
17 Utdanning og forskning	27 151 434 000
18 Samferdsel	16 804 195 000
19 Rammetilskudd til kommune- sektoren	52 065 000 000
20 Tilfeldige utgifter og inntekter	3 865 370 000
21 Eksportgarantier m.v.	-1 290 300 000
22 Finansadministrasjon	3 029 014 000
23 Skatter og avgifter	-425 079 000 000
24 Utbytte m.v.	-6 147 082 000

Rammenr.	Rammesum
Sum før lånetransaksjoner og overføring til/fra Statens petroleumsfond	-71 838 000 000

II.

Stortinget gir Regjeringen fullmakt til at Statkrafts ansvarlige lån på 3,85 mrd. kroner omgjøres i sin helhet til innskuddskapital med virkning fra 16. desember 1999.

III.

Statsbankenes rammer og rammer for netto utlånsvekst for 2000 fastsettes i tråd med flertallets merknader i Budsjett-innst. S. I (1999-2000).

IV.

St.meld. nr. 1 (1999-2000) Nasjonalbudsjettet 2000 - vert å leggje ved protokollen.

Oslo, i finanskomiteen, den 19. november 1999

Lars Gunnar Lie
leiar og ordførar

Siv Jensen
sekretær

Vedlegg 1**Referat i Stortinget tirsdag 16. november 1999**

(59)	(St.prp. nr. 1, Tillegg nr. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11 og 12 (1999-2000))	Foreslås sendt
finanskomiteen
	Budsjettkapitlene og romertallene i St.prp. nr. 1, Tillegg nr. 1-12 (1999-2000) foreslås fordelt på rammeområder og sendt de respektive komiteer i samsvar med Stortingets vedtak om fordeling til komiteene i Innst. S. nr. 2 (1999-2000). Nye kapitler og romertall som ikke ble fordelt i Innst. S. nr. 2 foreslås fordelt til komiteene slik:	
(60)	(St.prp. nr. 1, Tillegg nr. 1 (1999-2000))
Romertall II	Finanskomiteen
Rammeområde 20
(61)	(St.prp. nr. 1, Tillegg nr. 1 (1999-2000))
Romertall III	Utenrikskomiteen
Utenfor rammesystemet
(62)	(St.prp. nr. 1, Tillegg nr. 3 (1999-2000))
Romertall II, III og IV	Næringskomiteen
Rammeområde 11
(63)	(St.prp. nr. 1, Tillegg nr. 4 (1999-2000))
(Romertall II og III)	Sosialkomiteen
Rammeområde 15
(64)	(St.prp. nr. 1, Tillegg nr. 6 (1999-2000))
Kap. 3238 og romertall II	Kirke-, utdannings- og
forskningskomiteen
Rammeområde 17
(65)	(St.prp. nr. 1, Tillegg nr. 7 (1999-2000))
Romertall I	Samferdselskomiteen
Rammeområde 18
(66)	(St.prp. nr. 1, Tillegg nr. 9 (1999-2000))
Romertall II	Energi- og
miljøkomiteen
Rammeområde 12
(67)	(St.prp. nr. 1, Tillegg nr. 10 (1999-2000))
Kap. 1584, 4584 og romertall II	Familie-, kultur- og
administrasjons-
komiteen
Rammeområde 1
(68)	(St.prp. nr. 1, Tillegg nr. 11 (1999-2000))
Romertall I	Finanskomiteen
Rammeområde 22
(69)	(St.prp. nr. 1, Tillegg nr. 12 (1999-2000))
Kap. 1040	Næringskomiteen
Rammeområde 10

Vedlegg 2**Brev fra finans- og tolldepartementet v/finansministeren til Stortingets finanskomité, datert 22. oktober 1999****Rettelser i St.prp. nr. 1 (1999-2000) Statsbudsjettet medregnet folketrygden**

Det er enkelte trykkfeil i St.prp. nr. 1 (1999-2000) Statsbudsjettet medregnet folketrygden:

Side 10 oversikt over statsbudsjettets inntekter:

Under andre inntekter er beløpene for "Andre inntekter under departementene" oppgitt til 8 500 mill. kroner for vedtatt budsjett 1999 og 9 438 mill. kroner for Gul bok 2000. Beløpene skal være henholdsvis 8 530 mill. kroner og 10 179 mill. kroner. Feilen er en korrekturfeil, slik at "Sum andre inntekter" i tabellen er korrekt.

Side 14 første avsnitt

I setningen "Skatte- og avgiftsopplegget bidrar til å øke påløpte skatte- og avgiftsinntekter fra **Fastlands-Norge** med drøyt 2,9 mrd. kroner." skal "fra Fastlands-Norge" utgå.

Side 18 nest siste avsnitt

Avsnittet lyder: "Regjeringen foreslår videre at om lag **190** mill. kroner brukes til økt satsing på energirettede tiltak over Olje- og energidepartementets og Mil-

jøverndepartementets budsjett." Beløpet skal være 200 mill. kroner.

Side 24 første spalte

De to første setningene og siste setning i omtalen av programområde 05 Sivilt beredskap skal lyde som følger: "For programområde 05 Sivilt beredskap foreslås en samlet bevilgning på 353,9 mill. kroner i 2000. Dette innebærer en reduksjon på 3,5% i forhold til vedtatt budsjett for 1999... På Justisdepartementets budsjett foreslås det en bevilgning på 287,1 mill. kroner på disse kapitlene i 2000."

Side 95 oversiktstabellen over statsbudsjettets inntekter:

I kolonnen for "Skatter, avgifter og andre overføringer" har to tall byttet plass, jf. vedlagte tabell.

Side 164 romertallsvedtak XIII:

Det vises her til kap 3159 Ymse inntekter, post 01 Salgsinntekter bistanseiendommer. Ved en inkurie mangler forslag til vedtak på kap 3159 post 01. Det skal inngå som forslag til vedtak under romertall I. Bevilgningsforslaget settes til 0 kroner.

Folketrygden for budsjetterminen 2000. 1 000 kroner**Inntekter**

	Samlede inntekter	Driftsinntekter	Inntekter i samband med nybygg, anlegg m.v.	Skatter, avgifter og andre overføringer	Tilbakebetalinger m.v.
Skatt på formue og inntekt	95 050 000	-	-	95 050 000	-
Arbeidsgiveravgift og trygdeavgift	117 500 000	-	-	117 500 000	-
Tollinntekter	1 817 000	-	-	1 817 000	-
Merverdiavgift og trygdeavgift	115 100 000	-	-	115 100 000	-
Avgifter på alkohol	8 520 900	-	-	8 520 900	-
Avgifter på tobakk	7 380 000	-	-	7 380 000	-
Avgifter på motorvogner	29 050 000	-	-	29 050 000	-
Andre avgifter	17 820 250	-	-	17 820 250	-
Sum skatter og avgifter	392 238 150	-	-	392 238 150	-
Renter av statens forretningsdrift	141 470	-	-	141 470	-
Avskrivninger, avsetninger til investeringsformål og inntekter av statens forretningsdrift i samband med nybygg, anlegg m.v.	3 799 726	33 840	2 390 586	1 375 300	-
Sum inntekter av statens forretningsdrift	3 941 196	33 840	2 390 586	1 516 770	-
Renter fra statsbankene	9 110 170	-	-	9 110 170	-
Renter av kontantbeholdning og andre fordringer	3 507 300	-	-	3 507 300	-
Utbytte ekskl. Statoil	3 459 402	-	-	3 459 402	-

	Samlede inntekter	Driftsinntekter	Inntekter i samband med nybygg, anlegg m.v.	Skatter, avgifter og andre overføringer	Tilbakebetalinger m.v.
Renteinntekter og utbytte (ekskl. st.forr. og Statoil)	16 076 872	-	-	16 076 872	-
Inntekter under departementene	15 798 183	9 992 461	626 532	5 179 190	-
Overføring fra Norges Bank	10 685 130	-	-	10 685 130	-
Tilbakeføring av midler fra Statens banksikringsfond	3 200 000	-	-	3 200 000	-
Sum andre inntekter	29 683 313	9 992 461	626 532	19 064 320	-
Inntekter fra statlig petroleumsvirksomhet	68 200 000	44 400 000	15 500 000	8 300 000	-
Skatt og avgift på utvinning av petroleum	35 100 000	-	-	35 100 000	-
Aksjeutbytte fra Statoil	2 250 000	-	-	2 250 000	-
Sum petroleumsinntekter	105 550 000	44 400 000	15 500 000	45 650 000	-
Tilbakebetalinger	45 404 469	-	-	-	45 404 469
Statens petroleumsfond	13 282 000	-	-	-13 282 000	-
Sum inntekter	606 176 000	54 426 301	18 517 118	487 828 112	45 404 469
			Statsbudsjettet Folke-trygden ikke medregnet	Folke-trygden	Statsbudsjettet medregnet Folke-trygden
Lånetransaksjoner:					
6. Utlån gjeldsavdrag aksjetegning m.v. i alt			55 655 469	-	55 655 469
Utlån til statsbanken			50 859 000	-	50 859 000
Gjeldsavdrag			2 757 400	-	2 757 400
Andre utlån, aksjetegning m.v.			2 039 069	-	2 039 069
7. Tilbakebetalinger m.v.			45 404 469	-	45 404 469
8. Utlån m.v. (netto) 6-7)			10 251 000	-	10 251 000
9. Samlet finanseringsbehov - av kontantbeholdning og lånemidler (8-5)			-39 236 630	49 487 630	10 251 000

Vedlegg 3

Brev fra Finans- og tolldepartementet v/finansministeren til Stortinget, datert 25. oktober 1999

Rettebrev for St.prp. nr. 1 (1999-2000) Skatte-, avgifts- og tollvedtak

Departementet har oppdaget følgende skrivefeil i St.prp. nr. 1 (1999-2000) Skatte-, avgifts- og tollvedtak:

Side 9, 1. spalte, siste avsnitt, 3. setning

"Utenom forslaget om økte energiavgifter innebærer avgiftsopplegget en lettelse på om lag 160 mill. kroner."

Det skal stå følgende:

"Utenom forslaget om økte energiavgifter innebærer avgiftsopplegget en lettelse på om lag 200 mill. kroner."

Side 16, Tabell 1.4, kap. 5558 post 70

På kap 5558 Post 70 Produktavgift på kullsyrefrie, alkoholfrie drikkevarer m.m. er det oppført -34 mill. kroner.

Dette beløpet skal stå på kap 5558 Post 71 Emballasjeavgiften på kullsyrefrie, alkoholfrie drikkevarer. På kap 5558 post 70 skal det stå 0. (null)

Side 23, Tabell 2.3

I Tabell 2.3 side 23 er virkningen av "Øke barnetrygden til 18 år" oppført med -1 370 mill. kroner. Det skal stå -1 390 mill. kroner.

I tredje linje i tabell 2.3 er virkningen av "Redusere søskengraderingen" oppført med 145 mill. kroner. Det skal stå 165 mill. kroner.

Side 41, 1. spalte, 1. avsnitt, 1. setning

"ESA tillater ikke avgiftsdifferensiering for foretak som utvinner energiråstoffene råolje og naturgass og tjenesteyting tilknyttet denne aktiviteten, jf. avsnittene 2.9.4.3 og 2.9.4.4.

Det skal stå følgende:

"ESA tillater ikke avgiftsdifferensiering for foretak som utvinner energiråstoffene råolje og naturgass og tjenesteyting tilknyttet denne aktiviteten, jf. avsnittene 2.8.4.3 og 2.8.4.4.

Side 53, Tabell 3.1, 5. linje

I Tabell 3.1 Foreslåtte satser for særavgifter 2000 under kategorien Brennevin og vin er beregnet gjennomsnittlig avgift for svakvin oppført med 42,76 kr/liter. Beregnet gjennomsnittlig avgift for svakvin skal være 42,71 kr/liter.

Side 86, 2. spalte, 2. avsnitt, 5. setning

"Avgiftssatsene foreslås prisjustert til hhv. 306 kroner pr. tonn levert til deponi og 77 kroner pr. tonn i grunnavgift samt 230 kroner pr. tonn i tilleggsavgift for avgift til forbrenningsanlegg." Det skal stå:

"Avgiftssatsene foreslås prisjustert til hhv. 306 kroner pr. tonn levet til deponi og 77 kroner pr. tonn i

grunnavgift samt 229 kroner pr. tonn i tilleggsavgift for avgift til forbrenningsanlegg."

Side 97, Figur 4.3

Finansdepartementet er oppført som kilde for Figur 4.3. Kilde skal være *Statistisk sentralbyrå og Statens kornforretning*.

Side 129, B.§ 1 nr. 1 Vektgradert årsavgift

I Tabell A Motorkjøretøyer og Tabell B Kombinasjoner av kjøretøy skal ordet "Minst" tas ut i angivelsen av antall aksler under kolonnen med overskriften "Avgiftsgruppe".

Side 134, Forbruksavgift på elektrisk kraft § 1 tredje ledd

"Departementet kan i forskrift gi regler om avgiftsmessig avgrensning av industri, bergverk, og veksthusnæringen samt om praktiseringen av fritaket."

§ 1 tredje ledd skal lyde:

"Departementet kan i forskrift gi regler om avgiftsmessig avgrensning av industri, bergverk, arbeidsmarkedsbedrifter som utøver industriproduksjon og veksthusnæringen samt om praktiseringen av fritaket."

Side 136, A. CO₂-avgift på mineralske produkter § 1, sats 1b

"Kull og koks mv.: 47 øre pr. liter."

Det skal stå følgende:

"Kull og koks mv.: 47 øre pr. kg."

Vedlegg 4

Brev fra Finansdepartementet v/statsråden til Stortinget, datert 26. oktober 1999

Trykkfeil St.meld. nr. 1 (1999-2000) Nasjonalbudsjettet 2000

Det vises til St.meld. nr. 1 (1999-2000) Nasjonalbudsjettet 2000, som ble framlagt for Stortinget 4. oktober. Det er oppdaget enkelte mindre feil som en ønsker å gjøre Stortinget oppmerksom på.

Kap. 2, side 27, boks 2.4

I siste setning har det siste ordet falt bort. Setningen skal lyde som følger: "Det er så langt ikke funnet noe entydig svar på hvorvidt spredningen av ny teknologi har ført til skift i økonomiens vekstpotensial."

Kap. 4, side 106

I første setning i avsnittet *Andre avgiftsspørsmål* står det "I tillegg til de avgiftsendringene som er omtalt ovenfor, har Regjeringen økt trafikktrygdeavgiften med 120 kroner fra 1. oktober 1998." Det korrekte skal være at avgiften er endret i 1999, dvs: "I tillegg til de

avgiftsendringene som er omtalt ovenfor, har Regjeringen økt trafikktrygdeavgiften med 120 kroner fra 1. oktober 1999."

Kap.4, side 127, tabell 4.6

Overskriftene på tabellkolonnene er byttet om. I første kolonne hvor overskriften er "Samlet merproveny" skal overskriften være "Merverdiavgift". I tredje kolonne hvor overskriften er "Merverdiavgift" skal overskriften være "Samlet merproveny". Korrekt tabell er vedlagt.

Kap. 4, side 147

Fjerde setning etter sitatet lyder "Departementet antar imidlertid at befaringen vil føre til at det fastsettes en lengre levetid for driftsmidler som avskrives lineært enn det den eksisterende overgangsregelen tilsier." I denne setningen er det utelatt et ord, og setningen skal lyde "Departementet antar imidlertid at befa-

ringen vil føre til at det fastsettes en lengre gjenstående levetid for driftsmidler ..."

Tabell 4.6 Merproveny fra merverdiavgift og investeringsavgift på ulike transportområder. Mill. kroner

Transportområde	Merverdiavgift	Proveny fra investeringsavgift	Samlet merproveny
Luftfarten	600	38	638
Sjøtransport	170	-	170
Lokale båtruter ...	14		14
"Flaggruten"	12		12
Persontransport, ferger	62		62
Hurtigruten	80		80
Trikk og forstadsbane	45	23	68
Lokale bilruter	600	80	680
Ekspressbusser	25	-	25
Turbilkjøring	90	-	90
Drosje	400	28	428
Jernbanen	250	45	295
Samlet persontransport	2 180	214	2 394
Fering av kjøretøy	130	-	130

Kilde: Finansdepartementet og Samferdselsdepartementet

Vedlegg 5

Brev fra Finans- og tolldepartementet til finanskomiteen, datert 2. november 1999

Innsparing legemidler: 130 mill kroner

I forbindelse med statsbudsjettet år 2000 er det avtalt at det skal spares 130 mill kroner på kap. 2751 post 70 Legemidler. Jeg vil i dette brevet redegjøre for bakgrunnen for tiltaket, komponentene i innsparingen, hvordan tiltaket er tenkt gjennomført og virkningen på norsk industri. Brevet bygger på innspill fra helseministeren.

1. Forholdet til EØS-avtalen

Norge implementerte de relevante rettsakter ved inngåelse av EØS-avtalen. EFTAs overvåkingsorgan (ESA) har senere påpekt at implementeringen ikke er fullstendig. Sosial- og helsedepartementet har i dialog med ESA tatt tak i de enkelte bestemmelser for å bringe regelverket i fullstendig samsvar med EØS-avtalens forpliktelser. Dette arbeidet nærmer seg nå ferdigstilling. De vanskelige avveininger i forhold til regler for refusjon og utforming av blåreseptforskriften har medvirket til at implementering av Rådskdirektiv 89/105/EØF om prisbestemmelser har tatt lang tid.

Rettsakter som ESA fortsatt anser mangelfullt implementert er:

- Rådskdirektiv 75/319/EØF om tilnærming av lover og forskrifter om farmasøytiske spesialpreparater med senere endringer, derunder Rådskdirektiv 89/343/EØF som gjelder utvidelse av direktivet til også å gjelde radioaktive legemidler. Direktiv 75/319/EØF inneholder bestemmelser om tilvirkning av legemidler.
- Rådskdirektiv 92/25/EØF om engrosdistribusjon av legemidler til mennesker. Direktivet inneholder blant annet bestemmelser som har betydning for handelen med legemidler over landegrensene.
- Rådskdirektiv 89/105/EØF om innsyn i prisbestemmelser for legemidler til mennesker og slike legemidlers opptak i de nasjonale syketrygdordninger.

Ved utkast til forskriftsendringer som ble sendt på høring 10. juni 1999 (høringsfrist 25. august) søker departementet å gjennomføre de bestemmelsene som ESA fremdeles har ansett mangelfullt implementert i norsk rett. Forskriftene vil vedtas innen utløpet av året.

Dette er også formidlet til ESA som etter å ha sett fremdriften i gjennomføringen det siste året (to andre direktiver, merking av legemidler og farmasøytiske spesialpreparater, er blitt implementert), har uttrykt til-

fredsstillelse med at dette arbeidet nå nærmer seg en avslutning.

2. Innsparingen

Som ledd i implementeringen av den nye prisforskriften (jf. rådsdirektiv 89/105/EØF) vil Statens legemiddelkontroll samtidig klargjøre retningslinjene for fastsettelse av maksimalpriser på det norske markedet. Det vil i større grad og mer konsekvent bli lagt vekt på priser i andre EØS-land. Dette gjelder både i forhold til den prisen som bestemmes samtidig med utstedelse av markedsføringstillatelse, og for allerede markedsførte legemidler. En gjennomføring av de nye retningslinjene vil kunne øke prisene i Norge for enkelte legemidler, mens andre – særlig eldre legemidler, vil få lavere pris, da disse preparatene gjennomgående har lavere priser i det øvrige EØS-området enn i Norge. Totalt sett vil prisene i Norge reduseres. Siden hoveddelen av omsetningen av reseptpliktige legemidler målt i verdi er legemidler på blå resept, vil innsparingspotensialet for folketrygden være betydelig. På usikkert grunnlag er det lagt til grunn en innsparing for folketrygden på 130 mill kroner i 2000. Regjeringen vil i Revidert nasjonalbudsjett for 2000 informere Stortinget om erfaringene med den nye praksisene og gi et mer kvalifisert anslag på innsparingspotensialet for folketrygden.

3. Nye kriterier – gjennomføring

Når maksimalpris skal fastsettes for nye legemidler, vil Statens legemiddelkontroll

- legge stor vekt på den prisen det søkte legemidlet har i andre land i EØS-området
- som hovedregel legge stor vekt på prisene i land som Sverige, Danmark, Finland, Tyskland, Storbritannia, Frankrike, Nederland, Østerrike, Irland og Belgia, mens det vil legges mindre vekt på prisene i Portugal, Spania, Italia, Hellas og Sveits
- ved fastsettelsen av maksimalprisen på legemidlet i Norge ta utgangspunkt i de land hvor prisene er lavest
- benytte en vekslingskurs beregnet ut fra gjennomsnittet for de 3 siste månedene

Dette vil bidra til en mer oversiktlig og forutsigbar praksis.

For allerede markedsførte legemidler gir prisforskriften § 4 begge parter (dvs. staten og legemiddelfirmaet) mulighet til å "ta opp spørsmålet om prisendringer dersom endrete forhold eller nye opplysninger tilsier dette". Det er imidlertid svært begrenset forvaltningspraksis for når staten faktisk bør kunne kreve prisreduksjoner eller legemiddelindustrien prisøkninger. For de fleste legemidler har dette medført at den prisen som fastsettes på legemidlet ved introduksjonstidspunktet opprettholdes over hele produktets levetid.

Dersom et legemiddel introduseres tidlig i Norge vil man ha få land å sammenlikne med ved prisfastsettel-

sen, i motsetning til en situasjon hvor legemidlet introduseres sent. Maksimalprisen som fastsettes for et legemiddel i Norge vil derfor kunne avhenge av når man faktisk introduserer legemidlet på det norske markedet. Med dagens praksis vil derfor introduksjonstidspunktet kunne ha avgjørende betydning for maksimalprisen i hele produktets levetid. Dagens praksis sikrer således ikke likebehandling. Det er derfor nødvendig å vurdere de norske prisene etter hvert som det europeiske prisnivået etableres og endres. Departementet ønsker derfor å endre gjeldende praksis slik at SLK regelmessig vurderer prisen på eksisterende produkter. Dette vil berøre også de legemidlene som i dag er på det norske markedet. Med basis i kriteriene for prisfastsettelse på nye produkter, vil SLK her benytte følgende kriterier:

- Legemiddelindustrien innrømmes prisøkninger dersom prisen i andre land i EØS-området tilsier dette
- Staten ved SLK tar initiativ til prisreduksjoner dersom det på bakgrunn av prisbildet ellers i Europa synes å være grunnlag for prisreduksjoner
- I vurderingen av eventuelle prisendringer vil en legge stor vekt på prisene i land som Sverige, Danmark, Finland, Tyskland, Storbritannia, Frankrike, Nederland, Østerrike, Irland og Belgia, mens det vil legges mindre vekt på prisene i Portugal, Spania, Italia, Hellas og Sveits
- Når man tar stilling til spørsmålet om prisendringer vil man ta utgangspunkt i de landene som har de laveste prisene
- Som vekslingskurs benyttes gjennomsnittet for de siste 3 månedene
- Både staten ved SLK og innehaver av markedsføringstillatelsen kan ta opp spørsmålet om pris når man måtte ønske dette, men normalt ikke oftere enn årlig

Det vil imidlertid fortsatt måtte være slik at prisene ikke kan bestemmes i hvert enkelt tilfelle gjennom en konsekvent bruk av en gitt beregningsregel. Blant annet fordi legemidler ofte markedsføres med forskjell i styrker og pakningsstørrelser fra land til land, vil grunnlaget for prissammenlikningene kunne variere noe.

Det presiseres at det ikke legges opp til å fastsette maksimalpris lik pris i *det landet* der preparatet er billigst. Maksimalprisen vil settes med henblikk på prisene i *de land* der preparatet er billigst.

Den nye praksisen for prisfastsettelse vil bli iverksatt fra 1.1.2000. Legemiddelindustrien vil bli varslet om dette i eget brev fra SLK. Hvor raskt prisendringer på eksisterende legemidler på det norske markedet kan realiseres, er imidlertid usikkert. Prisopplysninger fra andre europeiske land må innhentes og legemiddelfirmaene må gis rimelig tid til å uttale seg om prisvedtak som SLK tar sikte på å fatte. Budsjettvirkningene for folketrygden neste år vil derfor avhenge både av hva

innsparingspotensialet regnet på årsbasis faktisk er og hvor raskt en får effektuert den nye praksisen etter iverksettelsen 1.1.2000.

4. Forholdet til norsk industri

Helseministeren har sett nærmere på hvilke økonomiske konsekvenser den nye praksisen kan ha for norsk legemiddelindustri. Det er foretatt en vurdering av samtlige norske produsenters 15 største produkter på det norske markedet. Norske produsenters produkter er i all hovedsak blant følgende grupper:

- Håndkjøpspreparater som er uten prisregulering

- Relativt gamle generiske produkter på blåreseptlisten. Disse ligger lavt i pris, og er på denne måten allerede konkurransedyktige i forhold til Europa for øvrig
- Sykehuspreparater som i det alt vesentlige selges gjennom legemiddelinnkjøps samarbeidet (LIS). Rabattene som allerede gis i forhold til gjeldende maksimalpris er betydelige, og en eventuell regulering av maksimalpris får liten eller ingen betydning.

Gjennomgangen viser at den nye praksisen vil i liten grad ha konsekvenser for norske produsenter, men vil over tid redusere behovet og grunnlaget for parallellimport av legemidler.

Vedlegg 6

Finansminister Gudmund Restads innlegg i Stortingets finanskomité 4. november 1999

Jeg vil innlede med å vise til retningslinjene for norsk pengepolitikk som ble trukket opp i valutaforordningen fra mai 1994. Valutaforskriften pålegger Norges Bank å rette de pengepolitiske virkemidlene inn mot stabilitet i kronens verdi målt mot europeiske valutaer. Forskriften gir samtidig fleksibilitet i utøvelsen av pengepolitikken, ved at det ikke er fastsatt noen sentralkurs for kronen med tilhørende svingningsmarginer og plikt for Norges Bank til å intervensere.

Både denne og tidligere regjeringer har lagt vekt på det gjensidige forholdet mellom målet om stabil valutakurs og lav inflasjon. Allerede i Revidert nasjonalbudsjett 1994, da valutaforskriften ble fastsatt, står det (sitat):

"Spesielt for et lite land med en åpen økonomi er det over tid vanskelig å holde lav inflasjon, på linje med eller lavere enn i våre konkurrentland, uten stor grad av stabilitet i valutakursen. Stabil valutakurs kan bidra til forventninger om fortsatt lav inflasjon, som igjen har betydning for både pris- og lønnsfastsettingen. Moderat pris- og kostnadsvekst vil samtidig være en forutsetning for en stabil valutakursutvikling over tid.

...
Pengepolitikken skal sammen med de andre virkemidlene bidra til en stabil økonomisk utvikling. Å videreføre en lav pris- og kostnadsvekst, på linje med eller lavere enn våre konkurrentland, er en forutsetning for å oppnå dette."

(Sitat slutt.) Denne vurderingen ligger fast.

Både denne og tidligere regjeringer har ved flere anledninger understreket følgende:

- En pengepolitikk rettet mot stabil valutakurs bidrar til stabile rammevilkår for det konkurranseutsatte næringslivet. Kapitalutgang gjennom petroleums-

fondet bidrar samtidig til å dempe oljeinntektenes innvirkning på kronekursen.

- En stabil valutakurs bidrar videre til å forankre lønnsoppgjørene. Stabil valutakurs gir partene i arbeidslivet et klart ansvar for å bidra til en stabil økonomisk utvikling gjennom moderate inntektsoppgjør.

Jeg vil understreke at retningslinjene for pengepolitikken hele tiden har tatt høyde for at valutakursen i perioder kan avvike fra utgangsløpet. Ved vesentlige endringer i valutakursen pålegger retningslinjene Norges Bank å innrette virkemidlene i pengepolitikken med sikte på at valutakursen etter hvert bringes tilbake til utgangsløpet. Norges Bank må løpende vurdere hvor sterk virkemiddelbruk banken finner hensiktsmessig i lys av forholdene i valutamarkedet og situasjonen i norsk økonomi.

Erfaringene både fra perioden før fastkursregimet ble forlatt i 1992 og senere tilsier at det er begrensninger i mulighetene til å styre kronekursen på kort sikt. Det er likevel viktig at pengepolitikken bidrar til stabile forventninger om valutakursutviklingen. Dette stiller også krav til at den økonomiske politikken samlet sett er forenlig med lav pris- og kostnadsvekst.

Regjeringen viderefører den økonomiske politikken som har vært ført på 1990-tallet. Med den arbeidsdelingen som er trukket opp, har finanspolitikken et hovedansvar for at den samlede etterspørselen etter varer og tjenester utvikler seg på en måte som er forenlig med en balansert utvikling i norsk økonomi. Det er grunn til å understreke samspillet og den gjensidige avhengigheten mellom de ulike delene av den økonomiske politikken. I Regjeringens økonomiske politikk legges det vekt på at en pengepolitikk rettet inn mot stabil valutakurs - sammen med en stabiliseringsorientert finanspo-

litikk og moderate inntektsoppgjør - skal bidra til lav prisstigning. Uten lav prisstigning er det samtidig vanskelig å holde stabil valutakurs over tid.

Det er en nær sammenheng mellom de kortsiktige, stabiliseringspolitiske målsetningene og de økonomiske mekanismene som gjør seg gjeldende på lengre sikt:

- *Lønnsdannelsen og inntektspolitikken* er avgjørende for hva lønns- og prisveksten blir på kort sikt. Dersom lønnsveksten kommer ut av kurs i forhold til våre handelspartnere, vil dette ha konsekvenser for sysselsettingen og ledigheten. På lang sikt blir lønnsdannelsens rolle først og fremst å bestemme nivået på sysselsetting og ledighet.
- Over tid bestemmes størrelsen på inflasjon, som jo er utviklingen i pengenes verdi, av *pengepolitikken*. På kort sikt er lønnsdannelsen og finanspolitikken av vesentlig betydning for pris- og kostnadsveksten.
- I et langsiktig perspektiv spiller *finanspolitikken* en avgjørende rolle for forholdet mellom skjermet og konkurranseutsatt sektor. Myndighetene kan gjennom finanspolitikken påvirke den samlede innenlandske etterspørselen. Hvis denne er for ekspansiv, vil næringslivets konkurransevilkår bli svekket gjennom høy pris- og kostnadsvekst. På kort sikt har finanspolitikken et hovedansvar for å stabilisere etterspørselen i norsk økonomi.

I Nasjonalbudsjettet understreker Regjeringen at lav pris- og kostnadsvekst er en nødvendig forutsetning for

varig høy sysselsetting og lav arbeidsledighet. Det er samtidig lagt vekt på at finanspolitikken som stabiliseringspolitisk instrument må bidra til å unngå press i arbeidsmarkedet som bidrar til høy lønnsvekst. I tillegg vektlegges at finanspolitikken må underlegges langsiktige hensyn ved å sørge for tilstrekkelige overskudd i offentlige finanser til å møte framtidige lavere oljeinntekter og en større andel eldre i befolkningen. Ved økt bruk av oljepenger innenlands svekkes over tid grunnlaget for konkurranseutsatt virksomhet.

Å få ned pris- og kostnadsveksten på samme nivå som hos våre handelspartnere er nå en hovedutfordring i den økonomiske politikken. Dette er nødvendig for å opprettholde høye sysselsetting og lav arbeidsledighet i årene framover.

Avslutning

Jeg vil avslutningsvis understreke at det etter min oppfatning ikke er noen motsetning mellom Norges Bank og Regjeringen når det gjelder tolkningen av de pengepolitiske retningslinjene eller når det gjelder arbeidsdelingen i den økonomiske politikken. I en drøfting av arbeidsdelingen er det helt sentralt å ta med i betraktningen den gjensidige avhengigheten og det nære samspillet mellom de ulike politikkelementene. Det er ikke, og kan ikke være, vannrette skott mellom de ulike delene av den økonomiske politikken. En vellykket gjennomføring av pengepolitikken er derfor avhengig av at finans- og inntektspolitikken ikke kommer ut av kurs.

Vedlegg 7

Brev fra Finansdepartementet v/finansministeren til Stortinget, datert 5. november 1999

Budsjettforlik mellom regjeringspartiene og Arbeiderpartiet - poster med anslagsendringer

Avtalen av 30. oktober mellom regjeringspartiene og Arbeiderpartiet om statsbudsjettet for 2000, inneholder anslagsendringer på en del budsjettposter. Som grunnlag for Stortingets videre behandling av budsjettforslaget, vil Finansdepartementet i dette brevet orientere om de endrede forutsetningen for anslagene.

Kapittel/post	Beløp kr
Utgifter	
Kap. 221 Tilskudd til grunnskolen Post 60 Tilskudd virkemiddeltiltak Nord-Norge	-5 mill.

Kap. 234 Tilskudd til lærebedrifter Post 70 Tilskudd til bedrifter med lærlinger	-20 mill.
Kap. 471 Statens erstatningsansvar Post 71 Erstatningsansvar m.m.	-4 mill.
Kap. 520 Utlendingsdirektoratet Post 21 Spesielle driftsutgifter, statlige mottak	-50 mill.
Kap. 521 Bosetting av flyktninger Post 60 Integreringsstilskudd	-71 mill.
Kap. 521 Bosetting av flyktninger Post 72 Tilbakevending for flyktninger ...	+10 mill.

Kap. 730 Fylkeskommunenes helsetjeneste Post 60 Innsatsstyrt finansiering av sykehus	-50 mill.
Inntekter	
Kap. 3520 Utlendingsdirektoratet Post 4 Div Inntekter	-36 mill.

Kap 221 Tilskudd til grunnskolen

Post 60 Tilskudd til virkemiddeltiltak i Nord-Norge

Rapporter for 1999 viser at det ikke er tilsatt lærere med godkjent utdanning ved virkemiddelskoler i et omfang som lagt til grunn. På denne bakgrunn er det anslått et mindrebehov på 5 mill. kroner på posten i 1999. Det anslås et tilsvarende mindrebehov i 2000.

Kap 234 Tilskudd til lærebedrifter og lærlinger

Post 70 Tilskudd til bedrifter som tar inn lærlinger

Det er anslått et mindrebehov på 50 mill. kroner på posten i 1999. Årsaken til dette er sammensatt, men en del av underforbruket skyldes at det er en treghet i systemet fra fagprøven er avlagt til tilskuddet utbetales. Det er også en del lærlinger som stryker til fagprøven, og en del som slutter i løpet av læretiden. Mindreforbruket i 2000 anslås ut fra dette til 20 mill. kroner.

Kap 471 Statens erstatningsansvar

Post 71 Erstatningsansvar m.m.

Bevilgningen på posten dekker statens erstatningsansvar på grunnlag av alminnelige erstatningsregler, med unntak av ansvar i kontraktsforhold og ansvar i forbindelse med statens forretningsdrift. Foreløpige regnskapstall for 1999 tilsier at det er forsvarlig å redusere det opprinnelige bevilgningsforslaget med 4 mill. kroner.

Programkategori 13.20 Innvandring

Kap 520 Utlendingsdirektoratet

Post 21 Spesielle driftsutgifter, statlige mottak

Bevilgningsbehovet på posten vil i vesentlig grad avhenge av antall personer som er i mottak, noe som igjen bl.a. avhenger av antall personer som søker asyl i Norge. I forslag til St.prp. nr. 1 (1999-2000) er det lagt til grunn at det vil ankomme 9 000 nye asylsøkere til Norge i 2000. Dette var en videreføring av prognosene for tilstrømmingen i 1999. Antall asylsøkere den siste tiden har imidlertid vært lavere enn tidligere forutsatt. Basert på et ankomsttall på omlag 650 asylsøkere pr. mnd. legger regjeringen nå til grunn at det vil

ankomme omlag 8 000 asylsøkere i 2000. Dette medfører en reduksjon i bevilgningsbehovet på 50 mill. kroner i 2000.

Kap 521 Bosetting av flyktninger og tiltak for innvandrere

Post 60 Integreringstilskudd

I St.prp. nr. 1 (1999-2000) er det lagt til grunn at totalt 3 400 flyktninger vil vende tilbake til sine hjemland i løpet av 2000. Regjeringen legger nå til grunn at totalt 4 050 flyktninger vil vende tilbake til sine hjemland i 2000. Lavere ankomst av asylsøkere og høyere tilbakevending av flyktninger vil innebære mindre utgifter til utbetaling av integreringstilskudd til kommuner som bosetter flyktninger på totalt 71 mill. kroner i 2000. Av dette er 25 mill. kroner knyttet til en reduksjon i asylankomstene, mens 46 mill. kroner er knyttet til høyere tilbakevending av flyktninger.

Post 72 Tilbakevending av flyktninger

En øking i antall tilbakevendte, jf. ovenfor, medfører at utgiftene til individuell støtte til tilbakevending øker med om lag 10 mill. kroner.

Kap 730 Fylkeskommunenes helsetjeneste

Post 60 Innsatsstyrt finansiering av sykehus

Etter rapportering pr. 2. tertial 1999 er det funnet grunnlag for å endre anslaget på denne overslagsbevilgningen for år 2000. Aktivitetsutviklingen så langt i 1999 tyder på at anslaget kan settes ned med 50 mill. kroner i forhold til det som er varslet i St.prp. nr. 1 (1999-2000). Dette påvirker ikke forutsetningene som ligger til grunn for endrede regler for DRG-kryp.

Kap 3520 Utlendingsdirektoratet

Post 4 Diverse inntekter

I samsvar med statistikkdirektivet i OECD/DAC (Development Assistance Committee) kan visse innenlandske utgifter på flyktningfeltet godkjennes som offisiell utviklingshjelp. De innrapporterte utgiftene knyttet til statlige mottak blir av budsjettekniske grunner inntektsført på kap. 3520, post 4 Diverse inntekter.

På bakgrunn av nedjusteringen av bevilgningsbehovet på kap. 520, post 21 med 50 mill. kroner, jf. omtale ovenfor, reduseres beløpet som skal innrapporteres på kap. 3520, post 4 Diverse inntekter med 36 mill. kroner i 2000. Bevilgningen over kap. 195 Tiltak til flyktninger i Norge, godkjent som utviklingshjelp, reduseres tilsvarende.

Vedlegg 8

Brev fra finansdepartementet v/statsråden til Stortinget, oversendt finanskomiteen,

datert 12. november 1999

Forslaget til Statsbudsjett for 2000

I forbindelse med forslaget til statsbudsjett for 2000 er det behov for enkelte korreksjoner i dokumenter som er forelagt Stortinget. Behovet for korreksjoner blir gjennomgått i punktene A til E nedenfor.

*A Vedrørende St.meld. nr. 1 (1999-2000)
Nasjonalbudsjettet 2000*

Olje- og energidepartementet har i brev av 10.11.99 varslet Finansdepartementet om endringer i anslagene for SDØEs kontantstrøm for årene 2000-2003. Olje- og energidepartementet skriver i brevet:

"Det er foretatt en ny gjennomgang av tallmaterialet, forutsetninger og beregninger som danner grunnlag for SDØE-anslag for årene 2001 til 2003. Denne gjennomgangen har medført flere større endringer i forhold til det materialet som ble brukt ved utarbeidelse av nasjonalbudsjettet 2000. Endringene berører ikke anslag for 2000.

Driftsinntektene er nedjustert som følge av dobbeltføring av tariffinntekter for SDØE samt for høyt produksjonsanslag for NGL/kondensat. Driftskostnadene for SDØE ble anslått for høyt og kostnadskomponentene i beregningen av SDØEs kontantstrøm ble overvurdert i omregningen fra faste til løpende priser. Dette innebærer at netto kontantstrøm for SDØE er redusert med netto hhv. 9,5, 9,4 og 9,4 mrd. løpende kroner for årene 2001 til 2003."

Feilen i anslagene for SDØEs kontantstrøm innebærer at anslagene for statens netto kontantstrøm skal nedjusteres tilsvarende i hvert av årene 2001, 2002 og 2003. Dette har konsekvenser for de beregnede avsetningene til Statens petroleumsfond i disse årene. Dermed påvirkes de mellomlangtsiktige og langsiktige framskrivingene av utviklingen i offentlige finanser som presenteres i Nasjonalbudsjettet 2000. Det lavere overskuddet i offentlig sektor motsvares av høyere netto finansinvesteringer i privat sektor. Gjennom rente- og stønadsbalansen blir også driftsbalansen påvirket i årene fra 2001 til 2003. Disse utslagene anslås imidlertid å være små. Anslagene for 2000 er ikke påvirket av de endrede tallene for petroleumssektoren.

I omtalen av *skatteutgifter* i avsnitt 4.5 er det en feil i tabell 4.21. Anslaget for den isolerte provenyvirknin-

gen av å oppheve 80-prosentregelen i formuesskatten skal være om lag 150 mill. kroner, ikke 120 mill. kroner som angitt i tabellen.

B Vedrørende St.prp. nr. 1 Tillegg nr 12 Om støtte-tiltak for fiskerinæringa for 2000 og endring av kapitla 4020 Havforskningsinstituttet, 4021 Drift av forskningsfartøya og 2309 Tilfeldige utgifter

Regjeringen foreslo i St.prp. nr. 1 Tillegg nr. 12 "Om støttetiltak for fiskerinæring for 2000 og endring av kapitla 4020 Havforskningsinstituttet, 4021 Drift av forskningsfartøya og 2309 Tilfeldige utgifter" at kap 2309 Tilfeldige utgifter post 01 Driftsutgifter ble bevilget med 4 249 782 000 kroner mot tidligere foreslått 4 766 451 000 kroner.

I omtalen av bevilgningsforslaget framgår det at det nye bevilgningsforslaget var basert på at Regjeringen hadde fremmet forslag i tilleggsnummer til Gul bok 2000 som samlet sett gir en reduksjon i statsbudsjettets utgifter på 167,4 mill. kroner. Dette beløpet er ved en inkurie blitt for høyt. Det riktige beløpet skal være 163,8 mill. kroner. Nytt bevilgningsforslag for kap 2309 post 01 skal da være 4 246 175 000 kroner.

Jeg ber om at det tas hensyn til dette i den videre behandlingen av forslaget i statsbudsjett i Stortinget.

*E Vedrørende St.prp. nr. 1 (1999-2000)
Skatte-, avgifts- og tollvedtak*

I St.prp. nr. 1 (1999-2000) Skatte-, avgifts- og tollvedtak er det i forslag til Stortingets vedtak om fastsetting av avgifter mv. til folketrygden for 2000 en feil henvisning til svalbardskattelovgivningen. I stedet for å henvise til den nye svalbardskatteloven av 1996, er det henvist til den nå opphevede loven av 1925. Forslaget til vedtak § 1 a annet ledd skal med korrekt henvisning lyde:

"Samme satsen skal benyttes for arbeidsgiveravgift av inntekt som blir skattlagt etter *lov av 29. november 1996 nr. 68 om skatt til Svalbard.*"

Jeg henstiller derfor til komiteen om å fremme forslag til stortingsvedtak i samsvar med sistnevnte formulering.

Vedlegg 9

Omprioriteringer på statsbudsjettet medregnet folketrygden for 2000 i henhold til avtale mellom regjeringspartiene og Arbeiderpartiet, jf. avsnitt 3.1.22 pkt. 2 i denne innstilling

Kap.	Post	Formål	Formål	hele 1000 ¹
Utgifter rammeområde 1				
1500	21	Arbeids- og administrasjonsdepartementet (jf. kap. 4500)	Spesielle driftsutgifter	-2000

Kap.	Post	Formål	Formål	hele 1000 ¹
1521	21	Statens informasjonstjeneste	Spesielle driftsutgifter	-2000
2445	31	Statsbygg (jf. kap. 5445)	Videreføring av byggeprosjekter	-55000
Utgifter rammeområde 2				
844	70	Kontantstøtte	Tilskudd	-32000
845	70	Barnetrygd	Tilskudd	-2366000
Utgifter rammeområde 3				
300	1	Kulturdepartementet	Driftsutgifter	-25000
334	71	Film- og mediaformål (jf. kap. 3334)	Filmproduksjon m.m.	-20000
Utgifter rammeområde 4				
116	70	Deltaking i internasjonale organisasjoner	Tilskudd til internasjonale organisasjoner	-30000
159	70	Tilskudd til ymse hjelpetiltak	Tilskudd	-2000
195	21	Tiltak for flyktninger i Norge, godkjent som utviklingshjelp (ODA)	Spesielle driftsutgifter	-36000
Utgifter rammeområde 5				
440	1	Politi- og lensmannsetaten (jf. kap. 3440)	Driftsutgifter	-4000
471	71	Statens erstatningsansvar	Erstatningsansvar m.m.	-4000
475	21	Bobehandling	Spesielle driftsutgifter	-6000
Utgifter rammeområde 6				
520	21	Utlendingsdirektoratet (jf. kap. 3520)	Spesielle driftsutgifter, statlige mottak	-50000
521	60	Bosetting av flyktninger og tiltak for innvandrere (jf. kap. 3521)	Integreringstilskudd	-71000
	72		Tilbakevending for flyktninger	10000
551	51	Regional næringsutvikling i fylker og kommuner	Tilrettelegging for næringsutvikling, fond	-20000
	58		Regionale samordningstiltak, fond	-15000
552	54	Nasjonale programmer og tiltak for regional utvikling	Program for vannforsyning, fond	-23000
1590	45	Arbeidsmarkedsetaten (jf. kap. 4590)	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold	-30000
2412	70	Den Norske Stats Husbank (jf. kap. 5312 og 5615)	Tilskudd til Husbankens risikofond	-40000
Inntekter rammeområde 6				
3520	4	Utlendingsdirektoratet (jf. kap. 520)	Diverse inntekter	36000
Utgifter rammeområde 8				
1760	45	Nyanskaffelser av materiell og nybygg og nyanlegg (jf. kap. 4760)	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold	-116000
	47		Nybygg og nyanlegg	-65000
Utgifter rammeområde 9				

Kap.	Post	Formål	Formål	hele 1000 ¹
900	21	Nærings- og handelsdepartementet (jf. kap. 3900)	Spesielle driftsutgifter	-1000
970	70	Internasjonaliseringstiltak	Eksportfremmende tiltak	-3000
2420	50	Statens nærings- og distrikts- utviklingsfond (jf. kap. 5320 og 5620)	Utviklingstilskudd, fond	-8000
	54		Prosjektutviklingstilskudd, fond	-10000
2425	51	Statens nærings- og distrikts- utviklingsfond og fylkeskommunene	Distriktsutviklingstilskudd, fond	-17000
	53		Tilskudd til dekning av tap på lån	-5000
Utgifter rammeområde 10				
1030	1	Fiskeridirektoratet (jf. kap. 4030)	Driftsutgifter	-2000
Utgifter rammeområde 11				
1100	1	Landbruksdepartementet (jf. kap. 4100)	Driftsutgifter	-473
1102	1	Fylkesmannens landbruksavdeling (jf. kap. 4102)	Driftsutgifter	-1189
1107	1	Statens dyrehelsetilsyn (jf. kap. 4107)	Driftsutgifter	-832
1110	1	Statens landbrukstilsyn (jf. kap. 4110)	Driftsutgifter	-1393
1112	50	Forvaltningsstøtte, utviklingsoppgaver og kunnskapsutvikling m.m.	Forvaltningsstøtte og utviklingsoppgaver, VI	-425
	51		Forvaltningsstøtte, utvikling og kunnskapsformidling, Planteforsk	-186
	52		Støtte til fagsentrene	-58
1114	1	Statens næringsmiddeltilsyn (jf. kap. 4114)	Driftsutgifter	-3759
1140	50	Miljø- og næringstiltak i jordbruket	Driftsøkonomiske analyser m.m.	-83
1142	50	Miljø- og næringstiltak i skogbruket	Forvaltningsstøtte, utvikling og kunnskapsformidling i skogbruket	-57
	71		Tilskudd til langsiktige investeringer og næringstiltak i skogbruket	-4000
1143	1	Sentral landbruksforvaltning	Driftsutgifter	-1499
1145	1	Jordskifteverket (jf. kap. 4145)	Driftsutgifter	-593
1146	1	Norsk institutt for jord- og skogkartlegging (jf. kap. 4146)	Driftsutgifter	-267
1147	1	Reindriftsforvaltningen (jf. kap. 4147)	Driftsutgifter	-106
1161	70	Statskog SF - forvaltningsdrift	Tilskudd til forvaltningsdrift	-80
Utgifter rammeområde 12				
1825	72	Omlegging av energibruk og energiproduksjon	Tilskudd	-15000
1830	21	Energiforskning (jf. kap. 4829)	Spesielle driftsutgifter	-2000
	50		Norges forskningsråd	-13000
2441	50	Petroleumsrettet teknologiutvikling	Prosjektrettet teknologiutvikling i petroleumsvirksomheten	-25000
Utgifter rammeområde 13				
1441	72	Statens forurensningstilsyn (jf. kap. 4441)	Tilskudd til utvikling av mer miljøeffektive produkter og bygg	-1500
1442	70	Miljødata, forurensning og miljøeffektivitet	Tilskudd til kompetanseformidling og informasjon om miljøvennlig produksjon og forbruk	-3000
1443	1	Miljøovervåking og akutt forurensning	Driftsutgifter	-2500

Kap.	Post	Formål	Formål	hele 1000 ¹
1470	75	Internasjonalt samarbeid, tiltak for luftmiljø og polarforvaltning	Støtte til internasjonale miljøtiltak og nasjonale energitiltak	-1000
2465	24	Statens kartverk (jf. kap. 5491 og 5603)	Driftsresultat:	-1000
	45		5 Til reguleringsfondet	-1000
			Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold	-1000
Utgifter rammeområde 15				
730	60	Fylkeskommunenes helsetjeneste	Innsatsstyrt finansiering av sykehus	-50000
Utgifter rammeområde 16				
2600	1	Trygdeetaten	Driftsutgifter	1000
2751	70	Medisiner m.v.	Legemidler	-130000
Utgifter rammeområde 17				
221	60	Tilskudd til grunnskolen (jf. kap. 3221)	Tilskudd til virkemiddeltiltak i Nord-Norge	-5000
228	21	Kvalitetsutvikling i grunnskolen (jf. kap. 3228)	Spesielle driftsutgifter	-15000
229	62	Andre formål i grunnskolen	Kompensasjon for merutgifter i forbindelse med midlertidige lokaler	-20000
234	70	Tilskudd til lærebedrifter og lærlinger	Tilskudd til bedrifter som tar inn lærlinger	-20000
281	1	Fellesutgifter for universiteter og høyskoler (jf. kap. 3281)	Driftsutgifter	-28000
920	50	Norges forskningsråd	Tilskudd	-13000
1020	45	Havforskningsinstituttet (jf. kap. 4020)	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold	-2000
1021	45	Drift av forskningsfartøylene (jf. kap. 4021)	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold	-10000
Utgifter rammeområde 18				
1060	70	Kystadministrasjon (jf. kap. 4060)	Tilskudd Redningsselskapet	-6000
1350	30	Jernbaneverket (jf. kap. 4350)	Investeringer i linjen	-30000
2450	30	Luftfartsverket (jf. kap. 5450, 5491 og 5603)	Flyplassanlegg	-10000
Utgifter rammeområde 20				
2309	1	Tilfeldige utgifter ²	Driftsutgifter	-331370
Utgifter rammeområde 22				
1618	22	Skattedirektoratet - skatteetaten (jf. kap. 4618)	Større IT-prosjekter	-10000

¹ Tabellen er justert for endringer som er skjedd etter budsjettavtalen ble inngått. Noen kutt er tatt ut eller erstattet med andre.

² Kap. 2309 post 01 er justert for alle endringer som har flertall, også endringer etter/ut over budsjettavtalen slik den er omtalt i kap. 3.1.2.1.